

CHOPIN

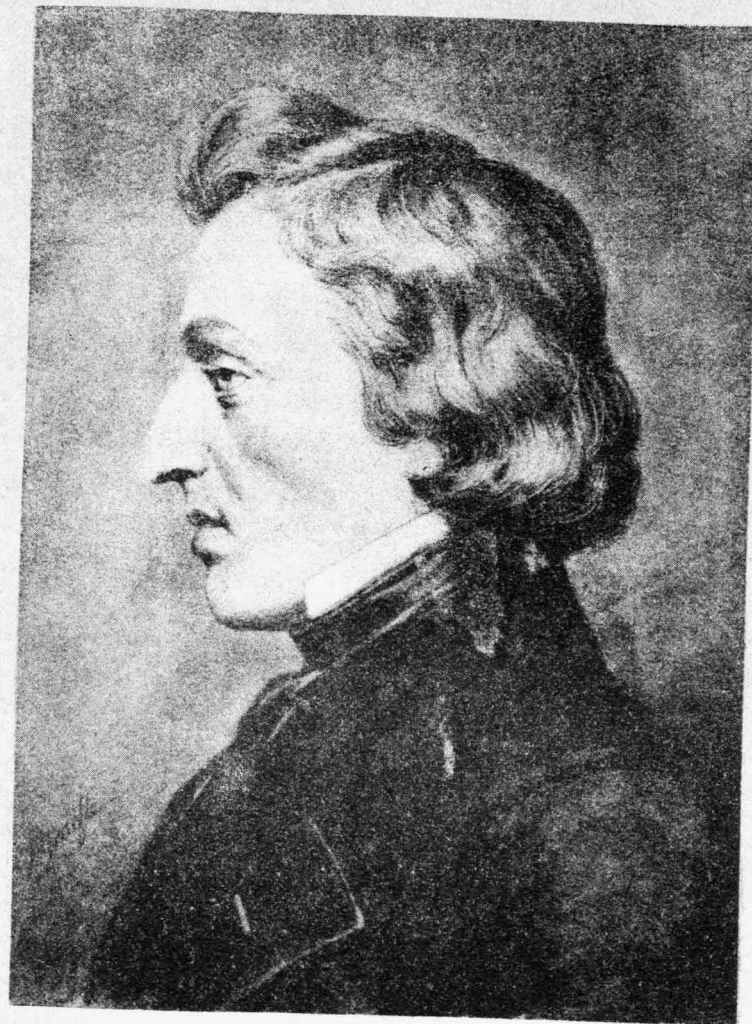

Ἡ συγγραφεὺς λέγει περὶ μουσικῆς ὁμιλουσα: «de toutes les façons d'exprimer un sentiment la parole est la plus insuffisante». Ὑπάρχει λοιπὸν ἑτέρα γλῶσσα δι' ἧς ἐκφράζονται τὰ εὐγενέστατα τῶν αἰσθημάτων, αἱ ἀπαύστως μεταβαλλόμεναι καὶ ὀξεῖαι τῆς ψυχῆς συγκινήσεις, καὶ ἡ γλῶσσα αὕτη εἶνε ἡ γλῶσσα τῆς μουσικῆς. Τῶ ὄντι ποῖαι λέξεις δύνανται νὰ ἐκφράσωσιν ὅ,τι ἐκφράζει ἡ θεία αὕτη γλῶσσα;

Ὑπὸ τοῦ ἀφυοῦς καὶ τοῦ ἀμούσου ἡ μουσικὴ θεωρεῖται ἀπλῶς χαρτεῖς συνδυασμὸς ἤχων, εὐχάριστοι ἀλλ' ἀσήμαντοι ἤχηραὶ δονήσεις· οὕτως ὁ στερούμενος ἀληθοῦς παιδείσεως θεωρεῖ τὴν μελέτην τῆς μουσικῆς ἀσχολίαν μὴ ἀπαιτούσαν διανοητικὴν ἀσκήσιν, ἀλλ' ἀπλῶς πρακτικὴν ἔξιν καὶ ἐπιτηδειότητα. Ἄγνοοῦσι δὲ οἱ πολλοὶ ὅτι, τοιοῦτοι ἀπλοὶ τεχνῖται δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν βαναυσουργῶν. Τούτου ἕνεκα εἶνε καὶ τοσοῦτον μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀληθῶν καλλιτεχνῶν καὶ τοσοῦτον μέγας ὁ τῶν μηχανικῶν ἐκτελεστῶν. Ἡ μηχανικὴ ἐπιτηδειότης πρέπει νὰ τάσσεται ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὰς orgues de Barbarie. Τούναντίον διὰ τὸν εἰσδύοντα εἰς τὰ μυστήρια αὐτῆς ἡ μουσικὴ εἶνε γλῶσσα, ἣτις ἐκφράζει τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς. Ὁ ἀληθὴς μουσικὸς ζητεῖ τὴν ἀόρατον καὶ τελείαν μαγείαν τῶν ὄνειρων του ἐν τῇ ἀοράτῳ καὶ φυσικῇ καλλονῇ τῆς λατρευτῆς του θεότητος. Ἐν τάξει οὐχὶ ἥττονι τῶν συνθετῶν τάττονται καὶ οἱ καλλιτέχνη ἐκτελεσταί· καθόσον εὐκολον εἶνε νὰ τρέχωσιν οἱ δάκτυλοι ἐπὶ τῶν πλήκτρων, πόσοι ὅμως αἰσθάνονται καὶ δύνανται νὰ μεταγγίσωσι τὰ παθήματα τῆς ψυχῆς των; Ἐπίσης λοιπὸν ἀληθεῖς μουσικοὶ εἶνε καὶ ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι ἀποδίδουσι τὴν ἰδέαν τοῦ μουσουργοῦ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς καρδίας αὐτοῦ. — Εὐδαίμονες ὅμως οἱ συγκεντρούντες ἐν ἑαυτοῖς ἀμρότερα τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα.

Εἰς ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων θνητῶν, οἵτινες ἀπέδωκαν τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς των ἐν συνθέσει καὶ διὰ τῆς γλώσσης ταύτης τῶν ἤχων, εἶνε καὶ ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς.

Περὶ τούτου γράφων σύγχρονος αὐτοῦ θαυμαστῆς λέγει: «Chopin! γλυκὺ καὶ ἀρμονικὸν πνεῦμα, ποῖα καρδία εἰς τὴν ὑπῆρξεν ἀγαπητός, ποῖον πρόσωπον εἰς τὸ ὅποιον ὑπῆρξεν οικεῖος, δὲν δοκιμάζουσιν εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός του βαθεῖαν συγκίνησιν ὡς εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἀνω-

CHOPIN

τέρου ὄντος, ὅπερ ηὐτύχησαν νὰ γνωρίσωσι». Ἀλλὰ δυνάμεθα τὰς λέξεις ταύτας νὰ συμπληρώσωμεν λέγουσαι, καὶ τίς γνωρίσας τὰ περὶ τοῦ βίου του, μελετήσας δὲ καὶ ἐνοήσας τὰ ἔργα αὐτοῦ δὲν αἰσθάνεται τὴν αὐτὴν συγκίνησιν; Ἐλάχιστον δείγμα τοῦ ἀπείρου θαυμασμοῦ ἡμῶν πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἶνε αἱ ὀλίγαι αὗται γραμμαὶ περὶ τοῦ βίου, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, αἵτινες θὰ δώσωσιν, ἐλπίζω, ἐννοίαν τινα τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ καὶ αἰοιδοῦ τῆς Πολωνίας, τῆς γενεθλίας αὐτοῦ γῆς, τὴν ὁποίαν καίτοι κατέλιπε νεώτατος μὲ τὴν ἐλπίδα βραχείας ἀποδημίας, ἐπαναστάσεις, διάφορα ἄλλα συμβάντα, καὶ τελευταῖον ὁ θάνατος δὲν ἀφῆκον αὐτὸν νὰ τὴν ἐπανίδῃ.

Γνωστὴ γαλλίς συγγραφεὺς καὶ φίλη τοῦ Chopin εἰκονίζει αὐτὸν λέγουσα «γλυκὺς, εὐαίσθητος, ἐξαισιος ἐν παντί, συνήνου τὴν χάριν τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας πρὸς τὴν σοβαρότητα τῆς ὠρίμου. Φυσιογνωμία ἐξαιρετικὴ, ἣτις δὲν προέδιδεν οὔτε γένος οὔτε ἡλικίαν, ἀλλ' ὠμοίαζε πρὸς τὰ ιδεώδη πλάσματα μὲ τὰ ὁποῖα ἡ ποίησις τοῦ μέσου αἰῶνος ἐκόσμηε τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς. Μορφή μελαγχολικὴ μὲ ἔκφρασιν ἀβρὰν ἅμα καὶ αὐστηρὰν ἀγνὴν καὶ πλήρη πάθους. Πάντοτε βεβουθισμένος εἰς τὰς ὄνειροπολήσεις του, ἡ πραγματικότης τῷ ἀπήρεσκε. Ἡ ὠραία μορφή του συμπαθεστέρα ἔνεκα τῆς ἀσθενοῦς αὐτοῦ κράσεως εἴλκυεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν συμπάθειαν τοῦ ὠραίου φύλου, ἐνῶ ἀπ' ἑτέρου ἡ δαψιλῆς μόρφωσις τοῦ πνεύματός του, ἡ πρωτοτυπία τῆς συνδιαλέξεώς του, εἴλκυον τὴν προσοχὴν τῶν πεφωτισμένων ἀνδρῶν.

Πατρὶς τοῦ Chopin εἶνε ἡ Zelazowa Wola πλησίον τῆς Βαρσοβίας, ἔτος δὲ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τὸ 1810. Μειράκιον ἔτι ὁ Chopin ἦτο σύννοος, σκεπτικός, πρῶτος καὶ γλυκύτατος τὸν χαρακτῆρα, καθησυχάζων πάντοτε τὴν ἀδημονίαν τοῦ γονέων αὐτοῦ, ἣν διήγειρεν ἡ λεπτοφυῆς φύσις του. Οὐδεμία πρωιότης τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δώρων, οὐδὲν δείγμα προαγγέλλον ἀξιοσημείωτον ἀνάπτυξιν, ἀπεκάλυψαν ἐν τῇ πρώτῃ νεότητί του μέλλουσαν ὑπεροχὴν πνεύματος ἢ ταλάντου.

Τὰ ἦθη, ἅτινα ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐγνώρισε καὶ ἐν οἷς ἐμεγάλωσεν, ἦσαν ἦθη κύκλου ἀπλοῦ, εἰρηνικοῦ καὶ ἀσχόλου. Αἱ οἰκιακαὶ ἀρεταί, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, ἡ αὐστηρὰ κοσμιότης, περιεκύκλουν αὐτὸν μὲ τὴν καθαρὰν ἀτμοσφαιραν, ἐν ἣ ἡ φαντασία του ἀπέκτησε τὴν θαλερότητα σὺν τῇ λεπτότητι τῶν φυτῶν, ἅτινα ὑπὸ τὴν ὕαλον τῶν θερμοκηπίων ἔμειναν ἀνεπηρέαστα τῆς ἐπιβλαβοῦς ἐπιδράσεως τοῦ κονιορτοῦ τῶν ὁδῶν.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα τῆς ἀπλότητος ἅμα καὶ τῆς οἰκογενειακῆς περιφανείας ὡς καὶ τῆς εὐλαβείας ἐνεχαράχθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ του καὶ ὑπῆρξαν πάντοτε τὰ γλυκύτατα καὶ ἀγαπητότατα εἰς αὐτόν.

Τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς ἤρχισεν ἐν ἡλικίᾳ 9 ἐτῶν, καὶ πρῶτος διδάσκαλός του ὑπῆρξεν ὁ μαθητῆς τοῦ Sébastien Bach, Zywna, ὅστις διηύθυνε τὰς μελέτας του ἐπὶ τὰ ἔχνη σχολῆς ἐντελῶς κλασικῆς. Οὐδεμία ματαιοδοξία, οὐδεμία φαντασιώδης βλέψις ἐθάμβωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γονέων του, ὅτε συμφῶνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν κλίσιν του

ἠσπάσθη τὸ στάδιον τοῦ μουσικοῦ. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ τὸν προέτρεπον εἰς σοβαρὰν καὶ εὐσυνείδητον μελέτην, ἵνα καταστῆ σοφὸς διδάσκαλος. Χάρις δὲ εἰς τὴν γενναίαν καὶ νοήμονα προστασίαν Πολωνοῦ εὐπατρίδου τοῦ Prince Radziwill διασήμου συνθέτου, ὅστις ἐγένωσκε νὰ περιθάλη τὰς τέχνας καὶ τὰς δεξιὰς φύσεις καὶ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀνάγκας εὐγενοῦς σταδιοδρομίας, καθόσον ἦτο εἰς θέσιν νὰ τὰς ἐννοῇ, ὁ Chopin ἐστάλη εἰς ἐν τῶν πρώτων Λυκείων τῆς Βαρσοβίας, ὅπου ἔλαβε τελείαν ἀνατροφήν. Ἐκεῖ διὰ τοῦ θελκτικοῦ καὶ ὁμαλοῦ χαρακτήρος του κατέκτησε τὴν φιλίαν υἱῶν εὐγενῶν οἰκῶν, δι' ὧν εἰσῆχθη εἰς τὰς οικογενεῖας των καὶ ἔκτοτε κατέλαβεν ἐν τῇ ὑψηλῇ κοινωνίᾳ θέσιν, ἣν διετήρησε πάντοτε καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις τὸν εἶχε τόσον θαυμάσιως προικίσει.

Εἰς τοὺς εὐγενεῖς τούτους οἴκους τῶν συμμαθητῶν του ἐσχετίσθη μὲ τὰς μᾶλλον διακεκριμένας γυναῖκας τῆς Πολωνικῆς πρωτεύουσας, αἵτινες ἀπῆλαυον εὐρωπαϊκῆς φήμης, ὅτε ἡ Πολωνία ἐθαυμάζετο διὰ τὸν ὑψηλὸν πολιτισμὸν τῆς, διὰ τὸ κάλλος, καὶ τὴν χάριν τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Τὰ ἔτη, αἵτινα διήνυσε μετ' αὐτῆς, τῷ ἐγνώρισαν τὰς ἀγνάς χάριτας τῶν θελκτικῶν συμπατριωτῶν του, αἵτινες τῷ ἀφῆκαν ἀνεξάλειπτον ἐνθῦμησιν τῆς μαγείας τῶν χαρισμάτων των, ἡ δὲ ἀνάμνησις αὕτη ἔσχεν οὐχὶ ὀλίγην ἐπιρροήν ἐπὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἔργων του.

Ἀφοῦ ἐπέρανε τὴν σπουδὴν τῆς ἀρμονίας μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Elsner, οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐπεθύμησαν νὰ ταξιδεύσῃ, ἵνα γνωρίσῃ τοὺς ἐξόχους καλλιτέχνας καὶ ἀκροασθῇ ὠραίας ἐκτελέσεις. Ἐπεσκέφη λοιπὸν τὴν Βιέννην, καὶ ἐκεῖθεν μετέβαινε εἰς Ἀγγλίαν, ὅτε ἀπρόοπτα συμβάντα τὸν ἠνάγκασαν νὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις.

Τὸ Παρισινὸν κοινὸν ἔσχε τότε τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσῃ αὐτὸν ἐν τῇ αἰθούσῃ Pleyel. Καὶ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ κοινοῦ τούτου μετέδωκεν ἡμῖν ἀκροατῆς αὐτοῦ ἐκστατικὸς ἄμα δὲ καὶ ἐξοχος μουσικὸς. Κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισίν του εἰς τὴν αἴθουσαν Pleyel «τὰ ἀθρόα, λέγει, καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα δὲν ἤρουν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἡμῶν πρὸς μεγαλοφυάν, ἥτις ἀπεκάλυπτε νέαν φάσιν τοῦ ποιητικοῦ αἰσθηματος καὶ τοσοῦτον εὐτυχεῖς νεωτερισμούς. Ἐν τούτοις οὐδὲ στιγμὴν ὑπέκυψεν ὁ Chopin εἰς τὸ θάμβος καὶ τὴν μέθην τοῦ θριάμβου. Ἄνευ ὑπεροφίας καὶ ἄνευ ψευδοῦς μετριοφροσύνης δὲν ἠσθάνθη τὴν ματαιοφροσύνην, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς νεοτεύκτους τῆς ἐπιτυχίας». Οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ ἔχαιρον ἐπ' αὐτῷ, συνεμερίζοντο τὰς ἐπιτυχίας του καὶ ἐσεμνύνοντο διὰ τὴν εὐκλειάν του.

Διάφορος ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ἀφετηρία τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῆς εὐγενείας, ἀλλ' ὑψίστη εἶνε ἐκείνη ἡ εὐγένεια, ἥτις ἔλκει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὑπερόχου πνεύματος καὶ τῆς ὑπερόχου ἠθικῆς. Ἐν τῇ αὐτῇ τάξει δικαιοῦνται νὰ ἀριθμῶνται καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν δημιουργῶν τῆς εὐγενείας, μόνον ἐφ' ὅσον ἔχουσι καὶ οὗτοι τὰς ἀρετὰς ἐκείνων, οἵτινες ἱδρυσαν αὐτήν. Οἱ τοιοῦτοι μόνον εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνωσι τοὺς νεωτέρους μύστας τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῶν γραμμάτων. Οὕτω δικαιοματικῶς εἰσερχομένη εἰς τὸν περίβολον τῆς εὐγενείας ἡ ἀριστοκρατία αὕτη, ὡς οὐσα ἀληθῆς, προώ-

ρισταί νὰ ρυθμίζῃ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ κοινοῦ, καὶ ὀφείλει νὰ χορηγῇ εἰς τὸν ποιητὴν, τὸν καλλιτέχνην καὶ τὸν ἐπιστήμονα πεφωτισμένην προστασίαν. Αἱ τοιαῦται ἀληθεῖς ἀριστοκραταὶ περικλείουσιν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῶν ἄνδρας καὶ γυναῖκας οὐ μόνον τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου αὐτῶν γνωρίζοντας, ἵνα συντηρῶσι τὰς πατρογονικὰς αὐτῶν ἀρετὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ὠραίας τέχνας καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἵνα δύνανται οὕτω νὰ προστατεύωσι τοὺς καλλιτέχνας ὑφ' ὧν καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἀντιβοηθοῦνται ἀναπτυσσόμενοι. Ὁ μουσουργὸς ὃν θέλομεν ἐξετάσει νητύχησε νὰ ἔχῃ φίλην καὶ προστάτιδα τοιαύτην κοινωνίαν· αὕτη δὲ νητύχησε νὰ εὐνόησῃ τοιοῦτον καλλιτέχνην καὶ ἐμπνέται ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐν Παρισίοις ἐγένετο οἰκείος τοῦ εὐγενοῦς οἴκου τοῦ Prince Czartoryski, ὅστις μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τῆς θυγατρὸς του συνῆροζον περὶ ἑαυτοῦς τὰ λείψανα τῆς Πολωνικῆς κοινωνίας, αἵτινα ὁ τελευταῖος πόλεμος εἶχεν ἐξορίσει. Ἐκεῖ συνήντα τοὺς ἐκάστοτε εἰς Παρισίους ἐρχομένους Πολωνοὺς παρὰ τῶν ὁποίων μανθάνων τὰ ἐν τῇ Πατρίδι του συμβαίοντα συγχρόνως δὲ καὶ τὰ ποιήματα καὶ δημοφιλῆ καὶ πατριωτικὰ ἄσματα, διετέλει ὡς ἐν μουσικῇ συγκοινωνίᾳ μετ' αὐτῆς. Ὁ Chopin κατέχει θέσιν μετὰ τῶν πρώτων μουσικῶν, οἵτινες ἀντιπροσώπευσαν τὸ ποιητικὸν αἶσθημα, ἀνεξαρτήτως πάσης ἐπιδράσεως σχολῆς τινος. Τὸ ὄνομά του θέλει μείνει πάντοτε ὡς ὄνομα ποιητοῦ ἀποκλειστικῶς Πολωνοῦ. Ἡ Πολωνία ἔσχε πολλοὺς ῥαψωδοῦς, οἵτινες κατέχουσι θέσιν μετὰ τῶν πρώτων ποιητῶν τοῦ κόσμου, οἵτινες προσεπάθησαν νὰ λαμπρύνωσι τὰ μᾶλλον ἀξίωσημείωτα καὶ ἐνδοξα μέρη τῆς ἱστορίας τῆς, καὶ τὰ γραφικώτερα μέρη τοῦ τόπου τῆς καὶ τῶν ἠθῶν τῆς. Ἄλλ' ὁ Chopin ὑπερέβη πάντας διὰ τῆς πρωτοτυπίας του. Ἐψαλλε τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του, ὅπως ἡ ἔμπνευσις του τῷ ὑπηγόρευεν αὐτομάτως, ὑπερέβη πάντας, διότι ἀποδίδων τὰ εὐγενέστατα τῶν αἰσθημάτων, τὰς ἀπαύστως μεταβαλλόμενας συγκινήσεις τῆς ψυχῆς, μετεχειρίσθη τὴν τελειοτάτην γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν τῆς μουσικῆς.

Ὁ Chopin μετέφερεν ἐν τῷ ἔργῳ του τὸ ποιητικὸν αἶσθημα, τὸν ζῆλον, τὸ ἰδεῶδες κοινωνίας, ἥτις ἐπαρουσίασεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἶδος χαρακτηριστικὸν τῆς χώρας αὐτοῦ. Αἱ συνθέσεις τοῦ Chopin ἀποτείνονται εἰς τὰ ἀνώτατα νοήματα τῆς διανοίας καὶ τὰς λεπτοτάτας χορδὰς τῆς καρδίας· εἶνε ἡ ἡ εὐθυμος ἀνάμνησις τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πολωνίας ἡ ὁ πικρὸς ἀναστεναγμὸς διὰ τὴν ἥτταν τῆς Πατρίδος του, ἥτις ἐπέφερον εἰς τοὺς συμπατριώτας του τὰς σφαγὰς, τὸ πένθος, τὰς δημεύσεις, τὴν πεινίαν καὶ τὴν ἐξορίαν· ἐν αὐταῖς ταῖς συνθέσει κατοπτρίζεται τὸ εὐγενέστατον τῶν ἐπιγείων αἰσθημάτων, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα. Εἶνε δὲ προωρισμένοι νὰ φέρωσιν εἰς τὴν φιλόμουσον μερίδα παντὸς ἔθνους καὶ κατὰ πάντας τοὺς χρόνους χαρὰν καὶ παρηγορίαν, συγκινήσεις εὐεργετικὰς τὰς ὁποίας τὰ ἔργα τῆς τέχνης διεγείρουσιν ἐν ταῖς πασχούσαις ψυχαῖς τῶν εὐγενῶν φύσεων καὶ ἐνισχύουσιν αὐτὰς οὕτω κατὰ τοῦ φοβεροῦ στοιχείου τῆς πραγματικότητος ἣν ἡ τέχνη ἔχει ἀποστολὴν νὰ διαλλάττῃ πρὸς τὸ ἰδανικὸν καὶ τὸ θεῖον. Τινὰ

τῶν ἔργων του ἐγκλείουσιν ἱστορίαν πιστοῦ αἰσθήματος ἐν ἣ εἰκονίζεται τὸ ἰδανικόν καὶ ἡ χάρις τῆς γυναικός. Τὸ πνεῦμα τοῦ Chopin εἶναι ἡ αἰωνία ἱστορία τῆς λύπης, τοῦ πάθους καὶ τοῦ οὐραίου. Ὁ Chopin δὲν ἔγραψε δι' ὀρχήστραν, ἀλλὰ περιωρίσθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὁ πλοῦτος τῶν ἀρμονιῶν αὐτοῦ τῷ ἐξαρκεῖ, ἵνα ἐκφράσῃ διὰ τῶν λεπτοτάτων στροφῶν τὸ ἀδιάκοπον παράπονον τῶν θλίψεων του, τὴν δραματικὴν ὀρμὴν, τὴν ἠρωϊκὴν ἢ ἀγροτικὴν εὐθυμίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν. Ἡ ἐκφρασις τῶν αἰσθημάτων τούτων μένει πάντοτε ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς γλώσσης τῆς μουσικῆς τέχνης τοῦ Chopin ἄμικτος πάντοτε σκοποῦ χυδαίου, παντὸς θρήνου ἀμέτρου καὶ θεατρικοῦ. Ἐνῶ τόσα ἔργα του εἶνε πλήρη τοῦ πατριωτισμοῦ του, ἐκεῖνο τοῦ ὁποῖου οἱ φθόγγοι συνῶδουσαν αὐτὸν μέχρι τοῦ τάφου, εἶνε τὸ κυρίως πατριωτικόν αὐτοῦ ἔργον, ἀποπνεύει ἀναστεναγμοὺς καὶ προσευχὴν. Οὕτω ἡ Marche Funèbre, μενεγεθθεῖσα εἰς ὀρχήστραν ὑπὸ τοῦ Reber καὶ ἐκτελεσθεῖσα κατὰ πρῶτην φορὰν κατὰ τὴν ἐκφορὰν του, ἐγκλείει τὴν θλίψιν ὀλοκλήρου ἔθνους θρηνοῦντος παρελθόν μεγαλεῖον ἐν ἤχοις μεγαλοπρεπέσι καὶ σπαρταξικαρδίαις. Τὸ αἰσθημα μουσικῆς ἐλπίδος, ἐκκλησις πρὸς τὸν θεῖον οἶκτον, χριστιανικὴ ἀνοχὴ πικριῶν καὶ συμφορῶν μετὰ χριστιανικῆς ὑπομονῆς ἀντηγοῦσιν ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ, οὔτινος ἡ ἰκεσία εἶνε τόσον θλιβερά. Οἱ λυπηροὶ φθόγγοι τῆς Marche Funèbre, δι' ὧν αὐτὸς ἐξέφραζε τὰ δεινὰ τῆς πατρίδος του καὶ ἰκέτευεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἦσαν προληπτικῶς μεστοὶ τῶν δακρύων, ἅτινα ἔμελλον νὰ συνοδεύσωσιν εἰς τὸν τάφον ἐκεῖνον, ὅστις ἠννόησε τίνι τρόπῳ θρηνοῦσι τὰς μεγάλας ἀπωλείας, μεστοὶ τῆς θλίψεως, ἦν θὰ ὑφίσταντο οἱ Πολωνοὶ κατὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνικοῦ αὐτῶν μουσουργοῦ.

Ἀλλὰ μόνη ἡ δημιουργικὴ ἐργασία δὲν ἱκανοποιεῖ τὸ εὐγενὲς πνεῦμα τοῦ Chopin, ὅστις ἐζητεῖ νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς τέχνης καὶ τῆς μυστηριώδους ἐξάρσεως τῶν μεγάλων μουσικῶν πνευμάτων καὶ ἄλλους διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Οὕτω τὰ μαθήματα, ἅτινα ἀπαύστως καὶ εὐσυνειδήτως ἔδιδεν, ἀπετέλουν τὸ καθημερινόν αὐτοῦ καθῆκον. Ὡς πάντες οἱ ἀληθεῖς εὐεργέται τῶν κοινωνιῶν, ὁ Chopin τὴν πεφωτισμένην διδασκαλίαν ἐθεώρησεν ὡς τὴν ἀληθῆ τῆς ἀνθρωπότητος τροφήν. Αἱ μᾶλλον διακεκριμέναι γυναῖκες τῶν Παρισίων ἐθεώρουν ἑαυτὰς εὐτυχεῖς νὰ τὸν ἔχωσι διδάσκαλόν των. Ὁ δὲ Chopin διὰ τῆς διδασκαλίας ὠδήγει τὰς μαθητριάς αὐτοῦ εἰς τὰ θέλητρα τῆς σκέψεως καὶ τῆς ιδέας, εἰς ἐπίτευξιν τοῦ ὠραίου, δι' οὗ λαμβάνει ἡ ἀνθρωπίνη καρδία φάρμακον κατὰ τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Ἐν τούτοις αἱ συγκινήσεις, αἱ ἀγωνίαι ἅς ὑφίστατο ὅτε μετήγγιζε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του εἰς τὰς συνθέσεις καὶ τὰς ἐκτελέσεις του, εἶχον ὑποσκάψει τὴν ἀσθενῆ ὑγείαν του, φέρουσαι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς ἐρεθισμόν παραπλήσιον τῆς παραφροσύνης καὶ καθιστῶσαι βορὰν τοῦ αἰσθήματος τὸ νευρικόν αὐτοῦ σύστημα.

Ἐπὶ τινα χρόνον ἀφῆκε τοὺς Παρισίους καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὰς Βαλεαρίδας νήσους, ὧν αἱ γλυκεῖαι καὶ βαλσαμώδεις αὔραι εἶναι τοσοῦτον εὐ-

νοικαὶ διὰ τοὺς στηθικούς, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς George Sand, ἣτις τὸν ἐνοσῆλευσε μετὰ μητρικῆς στοργῆς. Κατὰ τὴν διαμονὴν του ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανὸν τῆς μαγευτικῆς νήσου Majorque ἡ ὑγεία του ἐβελτιώθη· πολλὰ δὲ τῶν θεῶν αὐτοῦ ἐμπνεύσεων ὀφείλονται εἰς τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐρέμβαζε παρὰ τῆ ἀνοθοῦεϊ ἀκτῆ τῆς Μεσογείου. Ἐκεῖθεν, ἐπέστρεψεν εἰς Παρισίους με ὄψιν ὑγιᾶ, ἣτις ὅμως δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑποκύψῃ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀπογοητεύσεως, ἣτις ἀνέμενεν αὐτόν, ἀπέναντι τῆς ἐλλείψεως ἰδανικότητος παρὰ τῆ γυναικί, τῷ πλάσματι τούτῳ τῆς δημιουργίας, τὸ ὁποῖον ἐθεώρει ὡς ἐκπροσωποῦν τὸ ἰδεῶδες.

Τὸ ὄνειρον τοῦ Chopin ἦτο νὰ λάβῃ σύντροφον τῆς ζωῆς του τὴν George Sand, ἀλλ' αἱ περὶ ἠθικῆς ιδέαι τῆς κυρίας Sand ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τὰς ιδέας τῆς τιμίας καὶ εὐγενούς ψυχῆς τοῦ Chopin. Ἀκολούθως πολλάκις ὁ Chopin ἔλεγεν ἀῆ μακρὰ αὕτη φιλία, ὁ ἱερός οὗτος δεσμὸς θραυσθεῖς, ἔθραυσε τὴν ζωὴν μου, πᾶσαι αἱ χορδαί, αἵτινες με προσήρτων εἰς τὴν ζωὴν ἐθραύσθησαν». Ἐκτοτε ἡ ὑγεία του κατέρρεεν ἐπαισθητῶς.

Ἐπὶ τὸ κράτος ἀπαρηγορήτου μελαγχολίας, ἣτις διὰ μαγικῶν ἐπωδῶν ἐπαυξάνει τὰς τρικυμίας τῆς ψυχῆς, προσδοκῶν τὸν θάνατον ἐζήτησε τὴν λήθην ἐν τῷ καθημερινῷ μόχθῳ, κατέστη δὲ τοσοῦτον ὠχρὸς, ὥστε δὲν τὸν ἀνεγνώριζέ τις. Ὅπως ἀπομακρύνῃ τὰς θλιβεράς του ἀναμνήσεις, ἅς εἶχε ζώσας ἐνώπιόν του ἐν Παρισίοις, ἀπεφάσισε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ εἰς Λονδίον ταξιδίον του, τὸ ὁποῖον ἐσχεδίαζε, ὅτε ἡ νεότης καὶ ἡ ζωὴ τῷ ἐπαρουσίαζον τὰς μάλιστα μειδιώσας τῶν ἐλπίδων. Πρὶν ἀφήσῃ τοὺς Παρισίους, τὸ πιστόν καὶ ἐκλεκτὸν κοινόν του τὸν ἤκουσε διὰ τελευταίαν φορὰν ἐν τῇ αἰθούσῃ Pleyel, ὅπου καὶ ἐγὼ νεωτάτη ἀκόμη μαθήτρια καὶ ἐλαχίστη τῆς θείας τέχνης θεράπαινα ἔσχον τὴν μεγάλην εὐτυχίαν νὰ παίξω τῷ 1884.

Θέλων ἴσως ὁ Chopin ν' ἀποφύγῃ τὰς συγκινήσεις, αἵτινες προηγούνται τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ, ἀνεχώρησεν ἐν πάσῃ σπουδῇ. Ἐκτοτε ἀπέβη σιωπηλότερος ἢ ποτε. Ἀμα τῇ ἀφίξει του εἰς Λονδίον ἡ ἀριστοκρατία τῷ ἠνέφεξε τὰς θύρας. Ἐν τῷ οἴκῳ τῆς πριγκηπίσσης τῆς Sutherland ἐγνώρισε τὴν Βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας, ἔδωκε δὲ καὶ δύο μουσικὰς ἀκροάσεις εἰς τὸ κοινὸν καθ' ἃς ἐπευφημήθη ἐνθουσιωδῶς. Ἀναστρεφόμενος πολὺ μετὰ τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἐξετέθη εἰς ἀγρυπνίας καὶ κόπους, οἵτινες ἐδείνουν τὴν κατάστασίν του. Ταῦτα ἔδωκαν δεδικαιολογημένην ἀφορμὴν εἰς φίλον αὐτοῦ νὰ λέγῃ ὅτι «ἴσως ἤθελε νὰ καταλίπῃ τὴν ζωὴν χωρὶς νὰ ἐννοήσωσιν τὸν σκοπὸν του, ἴσως ἐπεθύμει νὰ ἀποθάνῃ χωρὶς οὔτε τύψιν συνειδήσεως νὰ προξενήσῃ εἰς οὐδένα, οὔτε νὰ χορηγήσῃ εὐχαρίστησιν εἰς ὃν τινα θὰ ἦτο τόσον σκληρός, ὥστε νὰ εὐχαριστήσῃ μανθάνων τὸν θάνατόν του». Ἀψηφῶν τὰς συμβουλὰς τῶν ἱατρῶν ἀπῆλθεν εἰς Ἐδιμβούργον, ὁπόθεν ἐπανῆλθεν εἰς Λονδίον εὐρισκόμενος ἐν τῷ τελευταίῳ σταδίῳ τῆς φθίσεως. Ἐκεῖ ἔδωκε τὸ τελευταῖόν του μουσικὸν ἀκρόαμα ὑπὲρ τῶν Πολωνῶν, τελευταίαν ἐνδείξιν ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα του, τελευταῖον βλέμμα, τελευταῖον ἀναστε-

ναγμόν. Τότε επέστρεψεν εἰς Παρισίους. Ἐκτοτε δὲν ἠγέρθη σχεδὸν τῆς κλίνης καὶ ἀπέφυγε νὰ ὁμιλῇ. Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι του ὑπῆρξαν ὠραῖαι ὡς ὀλόκληρος ὁ βίος του, διότι διετήρησε πάντοτε ἐξαισίαν ἐσωτερικῆν ἀγνότητα, ἣν αἱ θύελλαι τῆς ζωῆς δὲν κατώρθωσαν νὰ ταραξῶσι, διότι οὐδέποτε ἐμείωσαν τὴν κλίσην του πρὸς τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀγαθόν. Εἰς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ἀνδρῶν τῆς Πολωνικῆς μεταναστεύσεως, ὁ κληρικός Alexandre Jelowicki καθημερινῶς τὸν ἐπισκέπτετο· τῷ διηγεῖτο τοὺς διωγμοὺς οὓς ὑπέστη κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ ἐκκλησία ἐν Πολωνίᾳ καὶ τὴν καταδίωξιν τῶν Πολωνῶν μαρτύρων, οἵτινες ἀρνήθητες νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πίστιν των, ὑπέστησαν σκληρὸν θάνατον. Αἱ ὁμιλῖαι αὗται μετέφερον αὐτὸν εἰς τὴν φιλότιμον του Πατρίδα τὴν ὁποῖαν ἔβλεπε μὲν πλέον ἢ ποτὲ καταμαστιζομένην, καθημαγμένην καὶ ἐσπαραγμένην, ἐνεψυχοῦτο ὁμως, φανταζόμενος αὐτὴν ἀκράδαντον εἰς τὰς πεποιθήσεις της καὶ οὕτω βασιλίσσασαν ὑπὸ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Οὐδεμία ἔμενε πλέον ἐλπίς ζωῆς. Τὸ μοιραῖον τέλος τοῦ μουσουργοῦ ἤγγιζεν. Αἱ ἡμέραι παρήρχοντο καὶ ἡ θανάσιμος σιὰ ἐχαράσσετο ἐντονωτέρα· ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ μαθητὴς Gutmann καὶ ἡ ἀδελφὴ του, ἣτις ἤλθεν ἐκ Βαρσοβίας ἐπὶ τούτῳ, δὲν ἀπεμακρύνοντο οὐδὲ στιγμὴν ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπομακρυνθῶσι τοῦ θεάματος τῆς τόσο ὠραίας, τόσο μεγάλης ταύτης ψυχῆς. Μάρτυς τῶν τελευταίων ὥρῶν τοῦ Chopin καὶ ἐκστατικὸς αὐτοῦ λάτρης περὶ αὐτῶν ὁμιλῶν, δικαίως λέγει· «Ὅσον σφοδρὰ καὶ ἂν εἶνε τὰ πάθη, ἅτινα συνταράττουσι τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας, ὅσην δύναμιν ἡ ἀδιαφορία καὶ ἂν δεικνύη τις πρὸ συμβάντων ἀπροόπτων, ἅτινα ὄφειλον ὁμως νὰ ἐμποιῶσι μεγαλειτέραν αἴσθησιν, ἡ θεὰ βραδέως καὶ ὠραίου θανάτου δημιουργεῖ ἐπιβλητικὴν μεγαλοπρέπειαν, ἣτις συγκινεῖ καὶ ὑψώνει τὰς ψυχὰς τὰς ἥκιστα προητοιμασμένας διὰ τὰς ἀγίας ταύτας στιγμὰς.

Ἡ βραδεῖα καὶ βαθμιαία ἀναχώρησις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὰς ἀγνώστους χώρας, ἡ μυστηριώδης ῥοπή τῶν μυστικῶν προαισθημάτων του, τῶν ἀνερμηνεύτων ἀποκαλύψεων, ἃς λαμβάνει περὶ τῶν ἀναμνήσεων τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν πράξεων του ἐπὶ τῆς στενῆς ὁδοῦ, ἣτις χωρίζει τὸ παρελθὸν ἀπὸ τὸ μέλλον, τὸν χρόνον ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα, μᾶς συγκινεῖ βαθύτερον παντὸς οἰουδήποτε ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡμέραν τινὰ περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου μετὰ ὀξείαν κρίσιν, παρατηρήσας ἰσταμένην πρὸ τῶν ποδῶν τῆς κλίνης του τὴν ἀγγελόμορφον Κόμησσαν Delphine Potocka, ἔλθοῦσαν ἐκ Πολωνίας ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τοῦ προσεγγίζοντος τέλους του, παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ ψάλῃ, τότε μετέφερον τὸ κλειδοκύμβαλον εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἡ Κόμησσα μετ' ἐκφράσεως πλήρους πάθους ἔψαλε τὸν πρὸς τὴν Παρθένον ὕμνον, ἐκεῖνον ἀκριβῶς, ὅστις ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ Stradella· λυγμοὶ ἦσαν τοῦ ἄσματος τῆς ἡ συνοδία, ἐνῶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν της.

Τὸ αὐξάνον σκότος ἔχυνε τὰς μυστηριώδεις σιὰς του εἰς τὴν θλιβερὰν ταύτην σκηνήν. Κατὰ τὰς στιγμὰς αὐτὰς ὁ θεὸς Chopin δὲν ἐξήκο-

λούθει ἄρα ἰσχυρότερον τὸν μονόλογον ὀλοκλήρου τοῦ βίου του μετὰ τοῦ Πλάστου του ;

Αἱ εὐχαί, ἃς ἐξέφρασε κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς του, μαρτυροῦσι τὴν ἐπιβλητικὴν γαλήνην μεθ' ἧς ἔβλεπε τὸ προσεγγίζον τέλος του. Ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐνταφιασθῇ μετὰ ἐνδύματα, ἅτινα ἐφορεῖ κατὰ τὰς μουσικὰς του ἐκτελέσεις. Διὰ τοῦ σιωπηροῦ τούτου συμβόλου ἐμαρτύρει τὸν ἐνθουσιασμόν τὸν ὁποῖον διετήρησεν ἀκραίφνη καθ' ὅλον τὸν βίον του πρὸς τὴν τέχνην του, λατρεύων τὰ μυστηριώδη μεγαλεῖά της καὶ τὰς ἔτι μυστικωτέρας ἀποκαλύψεις αὐτῆς.

Τὴν αὐτὴν νύκτα παρόντων τῶν φίλων του μετέλαβε τῶν ἀγίων μυστηρίων καὶ εἶπεν ἀπὸ μνήμης τὰς λιτανίας καὶ τὰς προσευχὰς τῶν ἀγωνιῶντων. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς εὕρισκετο ἐν εἰδει σπασμωδικῆς ναρκώσεως.

Ἦτο ἡ 17 8βρίου 1849 ὥρα 2 ὅτε ἤρχισεν ἡ ἀγωνία· ὁ ψυχρὸς ἰδρὼς ἔρρεεν ἀπὸ τὸ ἀλαβάστρινον μέτωπόν του καὶ ὁ θεὸς μουσικὸς ἀποδίδων τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν κόλπον τοῦ Οὐρανίου Πατρός του, ἀφῆκεν εἰς τὴν γῆν θεῖαν ἡχὼ τῶν ὄσων ἠσθάνθη, ἠγάπησε καὶ ὑπέστη. Ὅτε αἱ θύραι τοῦ δωματίου τοῦ ἠνεώχθησαν, τὸ πλῆθος ὤρμησε πέραξ τοῦ ἀψύχου σώματος του καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του.

Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐγνώριζον ὅτι ἠγάπα τὰ ἄνθη, τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου του ἡ κλίνη ἐν ἧ ἔκειτο καὶ τὸ παραπλεύρως δωματίον ἦσαν τόσο πληρῆ ἀνθῶν, ὥστε ἐφαίνετο ὡς ἀναπαύομενος ἐντὸς κήπου. Ὁ θάνατος εἶχεν ἀποδώσει εἰς τοὺς λεπτοὺς τοῦ προσώπου του χαρακτῆρας τὴν ἀρχικὴν των χάριν, νεαρὰν ὄψιν, καθαρότητα καὶ γαλήνην.

Τῆ 30 8βρίου ἐψάλῃ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐν τῷ ναῷ τῆς Μαγδαληνῆς, ὅπου κατ' ἐκπεφρασμένην εὐχὴν του ἐξετελέσθη τὸ Requiem τοῦ Mozart, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ ἐνταφιασμοῦ του οἱ ἄριστοι τῶν Παρισίων μουσικοὶ καλλιτέχναι ἐμελέτησαν, ἵνα ἐκτελέσωσιν αὐτὸ ἐπαξίως καὶ τοῦ συνθέτου του, οὗτινος τὸ πνεῦμα ἐλάτρευσεν ὁ Chopin καὶ ἀξίως τοῦ νεκροῦ ἐκεῖνου ὑπὲρ οὗ ἀνεπέμπετο ἡ προσευχὴ πρὸς τὸν Πλάστην.

Τὸ πένθος ὠδήγησεν ὁ Prince Adam Czatoryski Meyerbeer, τὰς ταινίας ἐκράτουν ὁ Prince Alexandre Czatoryski, ὁ Delacroix, ὁ Franchomme καὶ ὁ Guthmann.

Κατετέθη δὲ ὁ Chopin ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Père Lachaise μεταξὺ τοῦ Bellini καὶ τοῦ Cherubini.

«Ἐπάρχουσι διάφορα εἶδη στεφάνων λέγει ὁ Goethe· τινὰ τούτων εὐκόλως δύναται τις νὰ δρέψῃ καὶ περιπατῶν».

«Τῶν στεφάνων τούτων ἡ βαλσαμώδης δρόσος θέλγει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς· δὲν δυνάμεθα ὁμως νὰ θέσωμεν αὐτοὺς παρὰ τοὺς στεφάνους οὓς ὁ Chopin ἐκτῆσατο δι' ἐνδελεχοῦς καὶ παραδειγματικῆς ἐργασίας, δι' ἀληθοῦς ἀγάπης τῆς τέχνης, διὰ θλιβερᾶς συναισθήσεως τῶν συγκινήσεων, ἃς ἐξέφρασεν ἐν τοῖς ἔργοις του, ἀφοῦ ὁ Chopin δὲν ἐζήτησε τοὺς εὐαλότους στεφάνους, δι' οὓς ἡμεῖς ἐγκαυχώμεθα.

Μία τῶν γλυκυτέρων καὶ συγκινητικωτέρων ἀναμνήσεων τῆς ζωῆς μου θὰ εἶνε ἡ ἐπίσκεψίς μου εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Père Lachaise, εἰς τὸν τόπον ὅπου κατεκλίθη τὸ σῶμα μουσικοῦ τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά μέχρις ἐσχάτων ἐστέναζε διὰ τὴν πατρίδα του.

Πρὸ τοιοῦτου τάφου ἡ φαντασία τοῦ ἐπισκέπτου πλέκει ἀμάραντον καὶ ἀόρατον στέφανον εὐλαβείας πρὸς τὸ Πνεῦμα!

ΕΡΑΣΜΙΑ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

— Ἐκ παλαιοῦ ἔρωτος, δύναται νὰ κάμη τις ὅ, τι θέλει, ἔστω καὶ ἓνα νέον ἔρωτα. — Τὰ πάντα ἐκτὸς τῆς φιλίας.

— Κατὰ τινὰ γνώμην διὰ τὸν μαντεύοντα τὸν χαρακτήρα ἀνθρώπου τινος, ἐκ τοῦ γραφικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, μία ὑπογραφή εἶναι ἐκδηλωτικωτέρα ἢ δεκαετῆς βίος στενοτάτης οικειότητος.

— Ὁ καλλίτερος τρόπος ν' ἀγαπᾶ κανεὶς τὴν γυναῖκά του εἶναι νὰ κάμη τὸν ὅ, τι θέλει.

— Ὁ ἄνθρωπος ὑποχρεοῦται νὰ ἐνεργῇ ὡσεὶ ἡδύνατο τὰ πάντα καὶ νὰ ἐγκαρτερῇ ὡσὰν νὰ μὴ ἡδύνατο τίποτε.

— Κατὰ τινὰ παρατήρησιν, ἐκ τῶν γυναικῶν ὅσαι φυτοφαγοῦσιν ἔχουσι δρασσεριώτερον τὴν ὄψιν.

— Ὑπάρχουσι πολλαχοῦ γυναῖκες, ἀποστρεφόμεναι τὸ ὄν ὅπερ ἐγέννησαν, ὅπως ὑπάρχουσι γυναῖκες δυστυχεῖς, διότι δὲν ἔχουσι τέκνα.

— Ἡ ἀνία εἶναι τὸ μέγιστον τῶν δειῶν διὰ πολλῆς γενναιοῦτος δύναται τις νὰ ὑπερικήσῃ τὰς μεγαλειτέρας θλίψεις, οὐδέποτε ὅμως νὰ κατισχύσῃ τῆς ἀνίας.

— Κατὰ τὴν Γεωργίαν Σάνδη, ἡ ὠχρότης ἐξιδανικεύει τὴν καλλονὴν τῶν γυναικῶν καὶ ἐξευγενίζει τὴν νεότητα τῶν ἀνδρῶν. Ἐννοεῖται ὅτι πρέπει νὰ ἦνε φυσική.

— Ἐκαστος ἄνθρωπος ὡς καὶ πᾶν ἐμπόρευμα ἔχει τὴν τιμὴν του.

— Οἱ ἄνδρες ἐρυθριῶσι πλείοτερον τῶν γυναικῶν. Αἱ γυναῖκες ἐρυθριῶσι μᾶλλον περὶ τὸ οὐς ἢ ἐπὶ τῆς παρειᾶς. Καὶ τὸ ἐρύθημα τοῦτο εἶναι σημεῖον διὰ τὸν ἄνδρα, ὅτι ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Ἐὰν οὗτος προσέχῃ τὸ ἀριστερὸν οὐς, δυνατόν νὰ ἴδῃ τι, τὸ ὁποῖον νὰ σημαίνῃ ὅτι πρέπει νὰ λογίζεται εὐτυχής.

— Οἱ παρατηρηταὶ διακρίνουσι μακρόθεν τινὰ, ἐὰν ἦνε ἀνὴρ ἢ γυνή, οὐχὶ ἀπὸ τὸ ἐνδύμα ἢ τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἀπὸ τὰς κινήσεις. Αἱ κινήσεις τοῦ χαριεστεροῦ ἀνδρὸς δὲν ἐνέχουσι τὴν ἐλαχίστην χάριν παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς λιγυέσσας γραμμὰς, ἃς προσλαμβάνουσι τὰ μέλη πασῶν σχεδὸν τῶν γυναικῶν. Ἀπλὴ κίνησις τοῦ βραχίονος πρὸς τὴν κεφαλὴν, προδίδει εἰς τὸ ὄμμα τοῦ παρατηρητοῦ τὸ φύλον τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν τις ἀμφιβάλλῃ, ἃς συγκρίνῃ τὴν ἀδεξίαν καὶ ἀχαριν κίνησιν τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου, διευθετοῦντος τὴν κόμην αὐτοῦ, πρὸς τὴν ὑγρὰν καὶ μαλακὴν χάριν, μεθ' ἧς ἐκτελεῖ τὸ αὐτὸ κίνημα ἢ γυναικεῖα χεῖρ.

— Οἰονδήποτε χρόνος τὸ ὁποῖον παραλείπομεν, ἐπισκοπίζει ἀληθείαν τινὰ, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ γνωρίζωμεν.

— Ἡ ποικιλία τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου, διατηρεῖ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα εἰς θαυμάσιον βαθμὸν εὐρωστίας.

— Ὑφίστανται δύο ὑποκριταί, ἡ ὑποκρισία τῶν σοβαρῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ὑποκρισία τῶν φαιδρῶν ἀνθρώπων. Ἡ πρώτη, ἣν ὑποπτεύομεθα ἐκ τῶν προτέρων εἶναι σχεδὸν ἀβλαβής. Ἡ δευτέρα, καίτοι ὑπάρχουσι πολλὰ παραδείγματα, ἀποβαίνει ἀφορμὴ τῆς καταστροφῆς πολλῶν.

— Συνήθως συγχωροῦμεν τὸν κακολογήσαντα ἡμᾶς. Οὐδέποτε ὅμως τὸν ἐπαναλαβόντα ἡμῖν τὴν κακολογίαν.

— Καθόσον προχωρεῖ τις εἰς τὴν ἡλικίαν, αἰσθάνεται, ὅτι ἡ ἀνεξικακία καὶ ἡ ἀγαθότης εἶναι ἀνώτεροι ἐν παντί. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βίου φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ τι καλλίτερον τῆς ἀνεξικακίας ταύτης, βραδύτερον ὅμως ἀναγνωρίζει τις, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὑψηλότερον καὶ λαμπρότερον τῆς ἀγαθότητος.

— Πολλάκις εἰς φίλος βλέπει ἡμᾶς περισσότερον ἢ δύο μας ἔχθοι.

— Ὑπάρχουσι ἄνθρωποι τρεφόμενοι ἐκ τῆς ὀδύνης αὐτῶν, ὡστε καὶ παχύνονται.

— Ἐὰν τις σὲ ἠπάτησεν ἀπαξ, ἔπραξε κακῶς. Ἐὰν σὲ ἠπάτησε καὶ ἐκ δευτέρου σοῦ ἔκαμε καλὰ.

— Πολλὰ ἰδιαίτερα φυσιολογικὰ χαρακτηριστικὰ μεταδίδονται κληρονομικῶς.

— Τὰ ἀρώματα ἐπιδρῶσι μεγάλως ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν γυναικῶν. Ὁ μύσχος καθιστᾷ μελιχίους καὶ εὐαισθητοὺς τὰς γυναῖκας, ἐν ᾧ τὸ ἄρωμα τοῦ ῥόδου τὰς νεάνιδας τὰς κάμνει ἀγερώχους, ὀξυθύμους καὶ... φιλαργύρους. Τὸ γεράνιον προσδίδει ἀρρενωπότητά τινὰ εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ ἀναπτύσσει εὐγενῆ υπερηφάνειαν. Ἡ μέντα προδιαθέτει εἰς εὐσέθειαν καὶ οἶκτον καὶ ἡ βενζόη εἰς ῥέμβησιν καὶ ποιήσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς... ἀστάθειαν. Ἡ λουίζα προσδίδει τάσεις καλλιτεχνικάς. Ἡ κافουρά ἀμβλύνει τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὀποισιὰς ἄγει ἀσφαλῶς εἰς τὴν παραφροσύνην.

— Κατὰ τὴν γνώμην σοφοῦ Γάλλου α' Ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ γελοῖον ὑπάρχει ἀπόστασις ἐνὸς μόνο βήματος.

— Ἡ ζωὴ θὰ ἦτο πολὺ εὐχάριστος, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αἱ διασκεδάσεις.

— Ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ὅπως ὁ ἥλιος· ἡ λάμψις τῆς δικαιολογεῖ τὰς κηλιδάς τῆς.

— Ἐκαστὴ ἐποχὴ ἔχει ἰδίαν αἰσθητικὴν, αὐτομάτως προκύπτουσαν ἐκ τῆς ζυμώσεως τῶν σπλάγχων αὐτῆς.

— Ὑπάρχουσι μνησικακία καὶ ἀπαυδῶσαι καὶ μίση μὴ ἀφοπλιζόμενα.

— Κατὰ τὸν Γνωστὸν «Τὸ πᾶν ὅπερ τοῦ Λαοῦ, οὐδὲν διὰ τοῦ Λαοῦ».

— Οἱ Λαοὶ ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι ἡμέρας μεγαλοφυΐας.

— Πρόσωπον ἄνευ ἐκφράσεως εἶναι κωφάλλος ἐκ γενετῆς.

— Ἀπαντα σχεδὸν τὰ ἐγκλήματα διαπράττονται ἐκ ζηλοτυπίας, ἐξ αἰσθημάτων, ἐξ ἔρωτος.

— Εὐκολώτερον ἴσως εἶναι νὰ συγγράψῃ τις ἐν ἔργον ἢ νὰ εὕρῃ κατάλληλον δι' αὐτὸ τίτλον.

— Κατὰ τινὰ γνώμην, δύο κοινὰ καλλονὰ ἀφανίζονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, τοῦναντίον δὲ δύο ἀληθεῖς καλλοναὶ διαχύνωσι περισσότερον φῶς ἢ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης.

— Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ φιλαρέσκεια εἶναι ὁ κόκκος ἄλατος διὰ τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὸ κάλλος.

— Τὰ μικρὰ δῶρα διατηροῦσι τὰς φιλίας καὶ αἱ μικραὶ ἐνθαβρύσεις ἀναζωπυροῦσι τὸν ζῆλον.

— Ὁ πρακτικὸς ἄνθρωπος ἐργάζεται διὰ τὸ ἀποτέλεσμα.

— Ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος ἐργάζεται διὰ τὸ καθῆκον.

— Ὁ εὐτυχὴς διὰ τὴν ἐργασίαν.

— Ὁ ἐνδοξὸς ἄνθρωπος διὰ τοὺς παραγνωρίζοντας αὐτόν.

— Ὁ πρόθυμος καὶ πάντοτε ἀγαθὸς ἔχων αἰσθητάματα δι' ἐκείνους τοὺς ὁποίους γνωρίζει.

— Διὰ δύο ἀγαπωμένους ν' ἀγαπῶνται μετὰ τὴν ἰδίαν ἀγάπην εἶναι ἡ πρώτη εὐτυχία, ἡ δευτέρα εἶναι νὰ παύσουν ἀγαπώμενοι αὐτοχρόνως.

— Ἐὰν θυσιάσῃς τέρψιν Σου οἰονδήποτε χάριν γυναικῶς, ἡ γυνὴ αὕτη θὰ δυσαρεστηθῇ ἐναντίον Σου. Ἴσως δὲ δὲν ἔχει ἄδικον, διότι ἐὰν ὑπάρχῃ τι τερπνὸν διὰ Σὲ μακρὰν αὐτῆς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, δὲν τὴν ἀγαπᾷς.

— Ὁ ἄνθρωπος ἀκολουθεῖ τὸ εἰμαρμένον τοῦ χαρακτήρος του.

— Οἱ ἐξ ἀγνώστου προελεύσεως ἄνθρωποι ἀγοράζωσιν οὐ μόνον σκεύη καὶ ἀδάμαντας, ἀλλὰ καὶ κοινωνικὴν θέσιν, πλοῦσισι ὄντες. Ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπλὴ ἐξέτασις παρέχει τ' ἀληθέστερα τεκμήρια περὶ τῆς ἀληθείας τῆς γνώμης ταύτης.

— Ἄνθρωποι καταχρασθέντες τὰ πράγματα τῆς πατρίδος καὶ ἴσως καταδικασθέντες ἢ στιγματισθέντες, λαμβάνουσι πολλάκις πρώτην θέσιν, οὐχὶ μόνον εἰς ξένας κοινωνίας, ἀλλ' εἰς τὰς ἰδίας, ὡς συμβαίνει ἐν Ἑλλάδι.

— Ὅπου ὑπάρχει δικαιοσύνη, σπανίως υφίσταται τὸ ἔγκλημα.

— Τὸ ἔγκλημα φεύγει τὴν δικαιοσύνην, καθὼς τὸ ψεῦδος τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ διάβολος τὸ θυμίαμα.

— Ἡ αἴγλη, τὴν ὅποιαν ἀναπέμπει πολλάκις ὁ στέφανος τὸ μέτωπον ἐξόχου καλλιτέγνιδος ἀκτινοβόλος στέφανος, ἐξαφανίζει πᾶσαν κηλίδα τοῦ βίου αὐτῆς, μικρὰν ἢ μεγάλην. Τὸν ἄνθρωπον παρερχόμεθα ἐν σιγῇ — πρὸ τοῦ καλλιτέχνου ἀποκαλυπτόμεθα.

— Τακτοποίησον τὸν χαρακτήρα Σου καὶ ἡ γλῶσσά Σου θὰ τακτοποιηθῇ μόνη της. Μία κοινωνία ἀποτελούμενη ἀπὸ τακτοποιημένους χαρακτήρας, αὐτομάτως προικίζεται ὑπὸ τῆς ἀρίστης γλώσσης καὶ συνεννοεῖται ἀρτίως καὶ καλλιεπῶς. Ἄλλοίμονον ἐὰν δὲν δύναται τις ἀπ' ἐνστικτοῦ νὰ διακρίνη τὸ ἄσχημον ἀπὸ τὸ εὐμορφον, τὸ ἀκριβὲς ἀπὸ τὸ ἀόριστον, τὸ ἡμερον ἀπὸ τὸ ἄγιον. Οὐδέποτε θὰ λαλήσῃ, οὐδὲ θὰ γράψῃ καλῶς. Φίλε ἀναγνώστα, μὴ ἀκούεις τοὺς εἰδωλολάτρων καὶ τοὺς σχολαστικούς, εἴτε ὑπὲρ τῆς καθαρευούσης σου ὁμιλοῦν, εἴτε ὑπὲρ τῆς δημώδους. Πρόσθετε ὅσον δύνασαι εἰς τὸ ἠθικόν σου ἀνάστημα, καὶ γράφε ἢ λάλει μὲ εὐσχημίαν, μὲ ἀκριβείαν καὶ μὲ ἡμερότητα, οὕτω δὲ θὰ συντελήσῃς εἰς μὲρφοσιν γλώσσης. Τὰ μυστικά τοῦ καλῶς ὁμιλεῖν καὶ γράφειν εἶναι διαφυλαγμένα εἰς τὴν ψυχὴν. Ἡ γραμματικὴ ἐργεταί μετέπειτα. Ἡ γραμματικὴ δὲν ἔχει αὐθεντίαν ἐπὶ τοῦ ἐκφράζεσθαι πλείον ἢ ὅσῳ ἔχει αὐθεντίαν τὸ σύνταγμα ἐπὶ τοῦ κοινωνικῶς βιοῦν. Τὸ σύνταγμα εἶναι ἀπόρροια τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, ἡ γραμματικὴ εἶναι ἀπόρροια τῆς γλώσσης, ἣτις εἶναι τὸ κάτροπον τοῦ χαρακτῆρος. Μέχρις οὗ μορφώσωμεν χαρακτήρα, ἀπαραίτητος εἶναι ἡ γνώσις τῆς ἀρχαίας, τῆς γραφομένης, τῆς λαλουμένης. Πρὸ πάντων ὁμως ἀπαραίτητος ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀντλεῖν πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ χρήσιμον ἐκ τῶν τριῶν τούτων θαυμασίων πηγῶν, ἃς ἐκλήροδοτήσεν ἡμῖν παρωχημένος πολιτισμὸς.

ΜΙΚΡΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ Ο ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ

A'

ΒΕΒΑΙΩΣ οὐδέποτε ἐγὼ θὰ σκεφθῶ νὰ σταματήσω τὴν αὐθόρμητον ὁρμὴν τῆς νεότητος. Οὐδὲ ὅπως συμμερίζομαι τὴν γνώμην ἐκείνων, οἵτινες δοξάζουσι ὅτι πρέπει νὰ δυσπιστῇ τις εἰς τὸ πρῶτον συναίσθημα, διότι εἶνε κακόν. Τὸ πρῶτον συναίσθημα, διότι μάλιστα εἶνε αὐθόρμητον, θὰ εἶνε ἀγαθὸν παρὰ ταῖς ἐντίμοις καὶ ἀγαθαῖς φύσεσι, καθόσον περὶ τούτων μόνον ὁμιλῶ ἐνταῦθα.

Τὸ μόνον ἐλάττωμα τοῦ πρώτου συναίσθηματος, εἶνε ἡ ἔλλειψις ἐλέγχου τῆς σκέψεως, ἐλέγχου ἀναγκαίου πάντοτε, ἀλλως δὲ γενικῶς εὐνοῦκου εἰς τὰς ἐντυπώσεις τῶν εἰλικρινῶν καὶ εὖ ἠγμένων ψυχῶν.

Δὲν εἶμαι ἐχθρὰ τοῦ ἐnthousiasμοῦ, μακρὰν δὲ τοῦ νὰ σκεφθῶ, ὅτι πρέπει νὰ τὸν σβύσῃ ἢ νὰ τὸν καταστείλῃ τις, νομίζω, τούναντιον, ὅτι καλὸν εἶνε νὰ διατηρήσῃ μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πηγὴν αὐτοῦ. Ὁ ἐnthousiasμὸς προέρχεται ἐκ τῆς νεότητος τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος, νεότητος πολυτιμωτέρας ἔτι τῆς τοῦ προ-

σώπου, καὶ δυσκολώτερον ἴσως διατηρουμένης, ἂν καὶ ἡ πρώτη οὐδέποτε δύναται ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου.

Ἡ νεότης τοῦ πνεύματος ἔχει πολεμίαν τὴν πείραν, τὴν ἀμειλικτον ταύτην λογικὴν, ἣν δὲν ἀκούει τις, συνηθέστερον, ἢ μετὰ τὸ πάθημα καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ στόματος ἄλλου. Πρὸ τῶν σκληρῶν παθημάτων τῆς πείρας σβέννυνται μία πρὸς μίαν πᾶσαι αἰ ζωηραὶ ἐκεῖναι ἀναλαμπαὶ τῆς νεότητος, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ ἡδέα ὄνειρα, τοὺς εὐγενεῖς ἐnthousiasμοῦς. Νομίζω ἐν τούτοις ὅτι ὑπάρχει μέσον δυνάμενον νὰ διατηρήσῃ τὰ πολύτιμα ταῦτα δῶρα τῆς ἡλικίας ἐκείνης, καθ' ἣν τὸ πᾶν μειδιᾷ· τὸ μέσον τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ νὰ προλάβῃ τις τὴν πείραν, ἢ ὅποια δὲν διδάσκει ἢ πλήττουσα, διὰ τῆς κρίσεως, ἣτις διευθύνει προειδοποιούσα καὶ ὑποδεικνύουσα φιλικῶς τὸν κίνδυνον.

Ἄλλ' ἡ κρίσις, τὸ γνωρίζω, δὲν εἰσκαούεται πάντοτε. Δὲν πρέπει ν' ἀρκῆται ὁμιλοῦσα ἐν ὀνόματι τῆς πείρας ταύτης τῶν ἄλλων, ἣτις οὐδὲ ὅπως χρησιμεύει, ὡς πρὸ ὀλίγου ἀνέφερον. Πρέπει νὰ εἰσχωρῇ διὰ τῆς πειθοῦς, διὰ τῆς λογικῆς, ἣτις ἡσύχως ἐπιβάλλεται εἰς τὸ πνεῦμα. Ἡ ἀλήθεια, ὅπως γίνῃ δεκτὴ, πρέπει νὰ εἶνε ἐνδιαφέρουσα καὶ ἀγαπητὴ· οὕτως ἐπεθύμουν νὰ τὴν καταστήσω, ἀγαπηταὶ ἀναγνώστρια τῆς ἀξιολογού «Ποικίλης Στοᾶς», ὅπως σὰς ὁμιλήσω φιλικῶς περὶ τῶν ἐnthousiasμῶν ἐκείνων, οἵτινες καθίστανται κινδυνώδεις διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν νεάνιδα.

Αἱ ἐπικρατούσαι κλίσεις ἀναφαίνονται ἐνωρὶς παρὰ τοῖς παισίν. Ἄμα ἡ ὀρθὴ κρίσις καὶ ἡ λογικὴ ἀρχίζουσι νὰ διαπερῶσι τὰ ἐνστικτα τῆς ὕλης, ἄμα ἡ ψυχὴ ἀρχίζει νὰ αἰσθανθῇ, ἀμέσως ἄρχονται ἀναφανίσματα καὶ προδιδόμενα κατὰ μικρὸν αἰ τάσεις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδός. Ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ, πᾶσα προσεκτικὴ μήτηρ ὀφείλει ἐπισταμένως νὰ ἐπαγροπνήσῃ, διότι καὶ ταχύτερον θὰ ἴδῃ αὕτη τὰ σφάλματα καὶ εὐκολώτερον θὰ δυνθῇ νὰ τὰ διορθώσῃ, ἔτι δὲ καὶ νὰ τὰ στρέψῃ πρὸς ὄφελος τοῦ τέκνου, καθόσον δὲν ὑπάρχει κακὴ τάσις μὴ ἔχουσα τὴν ὠφέλιμον ἀντίθεσιν τῆς. Ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ὀκηρία συμβαδίζουσι μετὰ τῆς προσηνείας καὶ τῆς εὐμενείας· ἡ βία ἀπτεται τῆς ἐνεργητικότητος, ἡ δὲ μεγαλοφροσύνη ἀποχωρίζεται τῆς ὑπεροψίας. Ἄρκει λοιπὸν νὰ δύνηται τις, κατὰ τὴν περίστασιν, νὰ στρέψῃ ἡρέμα τὸ πάθος πρὸς τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ὄψιν.

Ὅθεν κυρίως τὸ ἔργον καθ' ὃ ὀφείλουσι ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ οὐσιώδη προτερήματα τῆς μητρὸς, εἶναι ἡ ὑπομονή, ἡ προσοχὴ καὶ ἡ προσήνεια μετὰ τῆς ἐνεργητικότητος· ἀλλὰ πρὸς τούτους, οἷα ἀποτελέσματα.

B'

Ἄς ἴδωμεν ἤδη τί πρέπει νὰ πράξῃ τις, ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἐκ τῶν προτέρων κατὰ τῶν ὁρμῶν καὶ τῶν ὑπερβολικῶν ἐnthousiasμῶν.

Κατὰ πρῶτον ἄμα αἰσθανθῇ τις, ὅτι παρασύρεται ὑπὸ τινος τῶν ἐnthousiasμῶν τούτων, οἵτινες παριστώσι τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν ὄψιν, πρέπει νὰ ἐξετάσῃ, ἐὰν ὁ ἐnthousiasμὸς οὗτος εἶνε δεδικοιογημένος· οὐδὲν σπουδαιότερον τούτου, προκειμένου περὶ προσώπων, διότι οὐδὲν δυσχερέστερον τῶν σχέσεων τούτων, αἵτινες ἀρχίζουσι διὰ τῶν

τροφεροτήτων, και τῶν θερμότερων ἐκφράσεων, διὰ νὰ τελειώσωσιν ἀμέσως εἰς μίαν ἀδιαφορίαν, ἣτις οὐδέποτε διαδέχεται τοιαῦτα αἰσθήματα χωρὶς νὰ καταλίπη πικρίαν τινά.

Ἐν τούτοις οὐχὶ ἄνευ προσβολῆς τινος εἰς τὴν ἀξιοπρέπειάν του, δύναται τις νὰ ἐμπιστευθῇ εἰλικρινῶς τὰ μυστικά του.

Εἶνε λοιπὸν σπουδαῖον τὸ νὰ σκεφθῇ τις καλῶς και ἐπισταμένως πρὶν ἢ συνδεθῇ ἐν στενῇ σχέσει, ἐὰν δὲν θελήσῃ νὰ ἐκτεθῇ εἰς σκληρὰς πλάνας, ἐνίοτε δὲ και εἰς ἀλγεινὰ σφάλματα. Ἄλλως τε τί εὐκολώτερον, ὅταν αἰσθάνηται τις ἑαυτὸν προσελκυσμένον πρὸς πρόσωπόν τι διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκείνων προτερημάτων και τοῦ θελγῆτρου ἐκείνου, τῆς συμπαθείας, τοῦ νὰ ὠφελθῇ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ σχέσεών του, ἃς δύναται νὰ συσφίξῃ ἢ νὰ χαλαρώσῃ κατὰ τὴν βούλησίν του, ὅπως μελετήσῃ ἐν ἀνέσει τὸν χαρακτήρα και τὰς κλίσεις ἐκάστου ἀτόμου;

Δὲν δύναται τις ἐντὸς ὀλίγου μόνον χρόνου νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν σχέσεων, περὶ τῆς ὀρθότητος και τῆς ἐκτάσεως τοῦ πνεύματος, οὔτε περὶ τῶν ἀληθῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας συμπαθοῦς τινος προσώπου. Καὶ ὅμως ἐπὶ τούτων τῶν προτερημάτων μόνον δημιουργοῦνται αἱ διαρκεῖς φίλαι.

Παρὰ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τούτους διὰ τὰ πρόσωπα, ὑπάρχουσιν αἱ προκαταλήψεις διὰ τὰ πράγματα, αἵτινες δὲν παρουσιάζουσι μὲν κινδύνους τοσοῦτον σπουδαίους, ἀλλ' αἵτινες δὲν μένουσιν ἄνευ συνεπειῶν ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ βίου. Ἄλλως τε αἱ κλίσεις αὗται δύναται νὰ ἐκδηλώσωσι παρὰ τοῖς παισὶν ἰδιαιτέραν τάσιν πρὸς τὸ εὐμετάβλητον και τὴν ἐλαφρότητα τοῦ χαρακτήρος, ἣν πρέπει νὰ πολεμήσῃ τις διὰ παντὸς μέσου.

Δὲν ἐγνωρίσατε, ὡς ἐγὼ, τὴν θελκτικὴν ἐκείνην κόρην, ἣν ἡ φύσις ἐπροίκισε διὰ πάντων τῶν δώρων της· εἶχε διὰ τὴν μουσικὴν ἀξιοσημείωτον κλίσιν, ἐξαιρετὸν ἰκανότητα διὰ τὴν ζωγραφικὴν, ἀπίστευτον δεξιότητα διὰ πάντα τὰ γυναικεῖα ἔργα, μνήμην ἐκπληκτικὴν, τέλος ἦτο πεπροικισμένη διὰ λεπτῆς καλαισθησίας ἐφ' ὅλων τῶν πραγμάτων. Ἄλλὰ φαίνεται ὅτι κακεντρεχῆς τις μοῖρα ἠθέλησεν ἐν τῇ κοιτίδι της νὰ μηδενίσῃ δι' ἐνὸς ὀλεθρίου δώρου τὴν τοσοῦτον πολυτίμον και σπανίαν ἐν αὐτῇ ἔνωσιν πολυτίμων προτερημάτων. Μεθ' ὅλας τὰς ποικίλας και τελείας ταύτας ἀρετάς, ἡ θελκτικὴ κόρη δὲν ἦτο, οὔτε τελεία μουσικός, ἂν και ἐσπούδασε τό τε ἄσμα και τὸ κλειδοκύμβαλον, οὔτε ἀληθῆς καλλιτέχνης ἐν τῇ ζωγραφικῇ, ἂν και ἐδοκίμασε πάντα τὰ εἶδη αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ἐλαιογραφίας μέχρι τῆς ὕδατογραφίας, και ἐπὶ πάντων τούτων ἔδωκε τὰς γλυκυτέρας ἐλπίδας.

Παρὰ τὴν πλουσίαν μνήμην της, δὲν εἶχε ἕκτακτον παιδείαν, και τὴν εἰς ὅλα ἐπιδειξιότητά της, δὲν παρήγαγεν ἢ πολὺ ὀλίγα ἔργα. Ἡ αἰτία τοῦ μετρίου τούτου ἀποτελέσματος τοσοῦτων ἐκλεκτῶν δώρων, εἶνε ἡ ἔλλειψις ἐπιμονῆς, ἡ ἐπιπολαιότης, ἡ ἐνθουσιώδης και ἀπερίσκεπτος φύσις της, ἣτις τὴν ἔκαμνεν τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρῇ, εἰς οὐδὲν δὲ νὰ τελειοποιῆται ἢ νὰ ἐμβαθύνῃ.

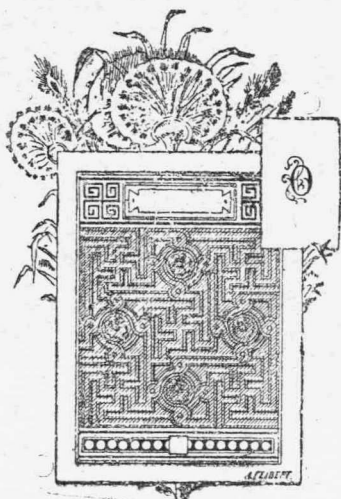
Ἀθῆναι 14 Ἰουλίου 1895

ZACHAROYLA M. LAMNH

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΣ

ΒΙΟΣ έντίμου άνδρες είναι τὸ ωραιότερον τῶν θεαμάτων ἐξ ὧσων δύνανται νὰ τέρψωσι τὸ ὄμμα τοῦ σοφοῦ. Τί μοι μέλει περί τῶν τεραστίων σιδηροδρόμων οὓς στρώνετε ἀπὸ Εὐρώπης εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, περί τῶν γιγαντιαίων γεφυρῶν δι' ὧν ἐνώνετε δύο Ἠπειρούς, περί τῶν πολυδαπάνων κατορυξέων δι' ὧν ἀναγκάζετε νὰ συγκοινωνῶσι δύο θαλάσσας; Θέλετε νὰ καθωραΐσητε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς; Ἄλλὰ διατί παραμελεῖτε τὸ πλάσμα τὸ οἰκοῦν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τοῦ ὁποίου τὴν τύχην καὶ τὰ ἔργα παρακολουθεῖ βεβαίως ἄγρυπνον τὸ ὄμμα τοῦ Δημιουργοῦ; Εἰς παλμὸς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας προκαλεῖ βεβαίως τὴν προσοχὴν τοῦ Δημιουργοῦ ἰσχυρότερον ἢ ὁ θριαμβευτικὸς συριγμὸς ἑκατοντάδων μηχανῶν καὶ μία πρᾶξις ἀγαθὴ, τελουμένη ἐν ἀφανείᾳ δυνάμει μυχίας τινος ἀναλαμπῆς τῆς συνειδήσεως, ἐνδιαφέρει βεβαίως περισσότερον τὸν οὐρανὸν ἢ αἱ ἐν Κιέλω ἐσρταί. Ἄλλὰ δυστυχῶς ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ἀνέκαθεν ὑπῆρξε τοιοῦτος: Βίος ἐγωΐσμου καὶ ματαιοφροσύνης, ἐν ᾧ ἡ συνείδησις, τὸ οὐράνιον χάρισμα, εἶναι νεκρότερα πτώματος ἐν σώματι πλήρει υἰείας καὶ δραστηριότητος. Μετὰ 19 αἰῶνων πάροδον ἀπὸ τοῦ δράματος τοῦ Γολγοθᾶ καὶ μετὰ ἱστορικὰς περιπετείας ἀνηκούστου βικιότητος καὶ αἱματοχυσίας, τί ἐκέρδισεν ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις; Πολλάκις τῶ ὄντι ἀπηύθυνα εἰς ἑμαυτὸν τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν: Ὑπάρχουσι σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς ὀλοκλήρου ἢ τούλάχιστον ἐκεῖ ἔθνα ἐπικρατεῖ ὁ Χριστιανισμὸς, συνειδήσεις ζῶσαι καὶ ἐνεργοῦσαι πλειότεραι ἢ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους ἐν μόνῃ τῇ Ἑλλάδι; Ἄληθῶς ὁ Χριστιανισμὸς ἐξεχέρσωσεν οὕτως εἰπεῖν, μέγα μέρος ἀνθρωπίνων πλάσμάτων, ἀτινα ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἔμενον ἐν τῇ ἀδαμιαίᾳ αὐτῶν νηπιότητι, ἀλλ' οἱ καρποὶ βεβαίως κατ' ἐμὲ μήτε ἐπλήθυνον μήτε ἐτελειοποιήθησαν. Ἐπὶ ἑκατὸν χιλιάδων χριστιανῶν σήμερον ἂν παραδεχθῶμεν μίαν καὶ μόνην συνείδησιν χριστιανικὴν καθαρὰν καὶ λελογισμένην, πολλὴν τιμὴν περιποιούμεν εἰς τὸν αἰῶνά μας. Κυριωδέστατον δ' αἴτιον τῆς ἀγωνίας ταύτης θεωροῦμεν τὸν κατακτητικὸν καὶ βίαιον χαρκατῆρα ὃν φέρουσιν αἱ χριστιανικαὶ Κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης.

Γράφοντες περί τοῦ βίου τοῦ Ἰωάννου Ν. Θεοφιλάτου ὃν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνωρίσαμεν, ἔχομεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἀποκαλύπτομεν ἐνώ-

πιον τοῦ κοινοῦ μίαν ἐκ τῶν σπανίων τούτων χριστιανικῶν συνειδήσεων, αἵτινες ἤττον σπανίως θὰ ἐβλάστανον ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἐάν τὸ ἔθνος ἠδύνατο νὰ χειραφετηθῆ ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐπιβροχῆς· σύμπτωμα δὲ τούτου καὶ ἀγαθὴ τύχη πρέπει νὰ θεωρηθῆ, ὅτι ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος δὲν ἠῤῥησεν ἐν ἡλικίᾳ καὶ δὲν εἰργάσθη τὰ πρῶτα ἔτη ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι. Γεννηθεὶς ἐν Ἰθάκῃ τὸ 1827 ἀμαζούσης τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, ἐγκατέλιπε τὴν γενέθλιον ἅμα ἀποπερατώντας τὰς σπουδὰς του ἐν ἡλικίᾳ 16 ἐτῶν. Ἐτερον χαρακτηριστικὸν σύμπτωμα εἶναι ὅτι κατήγετο ἐξ οἰκογενείας καθαρῶς ἀστυκῆς· διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐν Ἐπτανήσῳ ὑπάρχει ἢ μᾶλλον ὑπῆρχε ταξίς τις εὐγενῶν δημιουργηθεῖσα λόγῳ τῆς ξένης δεσποτείας. Γνωρίζομεν πάντες ἐν Ἑλλάδι τί ἐστὶν ἀστυκὴ οἰκογένεια. Μετρία τις πατρικὴ οἰκία ἐν τῇ πόλει ἰδιόκτητος, κῆπος τις καὶ ὀλίγα πλεῖθρα ἀγροῦ ἢ ἀμπελωνος εἰς τὰ περιχώρα ἀρκούσι νὰ πλάσωσιν οἰκογένειαν καὶ νὰ θρέψωσιν ἢ ἀναθρέψωσι τέσσαρα ἢ πέντε τέκνα. Ἀλλὰ τὰ τέκνα ταῦτα ἐξερχόμενα τῆς νεανικῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ φιλοτιμίας ἢ νέων κοινωνικῶν ἀναγκῶν ἐξωθούμενα, θεωροῦσιν ἑαυτὰ ἐν στενῷ ἐντὸς τῆς πατρικῆς κληρονομίας καὶ σπεύδουσι νὰ ζητήσωσιν εὐρύτερον στάδιον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Μετὰ ὀλιγοήμερον ἀπόπειραν ἐγκαταστάσεως ἐν Πάτρεις ὁ Θεοφιλάτος ἀνεχώρησεν εἰς Γαλαζίον.

Ἡ ναυτικὴ ἐμπορία καὶ ἡ Ἰθάκη εἶναι δύο ὄροι λογικοί, οἵτινες δὲν πρέπει νὰ διελθῶσιν ἀπαρατήρητοι πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀναγινώσκοντος. Ὁ μόλις ἀναγεννώμενος Ἑλληνισμὸς ἄρχεται ἀποκαλύπτων τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἰδιοφυίαν. Μετὰ τοὺς παιᾶνας τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τὴν πλήρη συναίσθησιν τῆς ἀναγεννωμένης ἐθνικότητος ἦν ἡ Ἐπτανήσος συνεμερίσθη μετὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὸ πρῶτον τέκνον τῆς Ἰθάκης τὸ ὁποῖον ἀποδημεῖ κατὰ μοιραίαν καὶ πατροπαράδοτον ἀνάγκην θὰ ἀποδυθῆ εἰς τὴν ναυτικὴν ἐμπορίαν. Τὸ αἶμα τοῦ πολυπλάγκτου Ὀδυσσεως δὲν θὰ διαψεύσῃ ἑαυτό.

Ὁ Δούναβις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀπρόσιτος σχεδόν, ἡ δὲ Ῥωμανία, ἣν τὸ Δραγατσάνιον ἔφερεν εἰς φῶς, ἐν καταστάσει βαρβάρῳ. Τὰ θαυμάσια κέντρα Ἑλληνικῆς ναυτικῆς κινήσεως, ἡ Βραΐλα, τὸ Γαλαζίον, ἡ Τούλτσα, ὁ Σουλινᾶς καὶ τόσοι ἄλλοι δευτερεύοντες σταθμοὶ ἐπὶ τοῦ Δουναβέως, ἐν οἷς πρωτεύει σήμερον τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἢ δὲν ὑπῆρχον παντελῶς ἢ ὑπῆρχον ἐν καταστάσει ζυμώσεως μᾶλλον ἢ ἀκμῆς. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶχον προηγηθῆ ἐκεῖσε ὀλίγοι Κεφαλλῆνες καὶ Σπετσιῶται, οἱ ναυτικοὶ δηλονότι τῆς ἀρχαίας καὶ οἱ ναυτικοὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα διεκρίνοντο πρὸ πάντων ἐν τοῖς πρὸς ἄλληλα διαπληκτισμοῖς· περὶ Ἰθακησίων οὐδὲ λόγος.

Ἐν Γαλαζίῳ ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος προσεκολλήθη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ὁμογενοῦς Σακκομάνου καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προσείλκυσε τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην τοῦ προϊσταμένου του. Ὁ κύριος Σακκομάνος ἦτο ὡς φαίνεται ἐκ τῶν θερμῶν ἐκείνων καρδιῶν, αἵτινες ἔχουν περὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους ψυχρότητα ἐπίπλαστον.

Μετὰ συγκινήσεως διηγεῖτο κατόπιν ὁ Θεοφιλάτος ὁπόσῃν ἀγάπην καὶ ἐνθάρρυνσιν ἀνεγίνωσκεν εἰς τὸ βλέμμα τοῦ προϊσταμένου του, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἀκούῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὸν ἐλάχιστον ἔπαινον. Μόνον ὅταν μετὰ τινῶν ἐτῶν ὑπηρεσίαν παρ' αὐτῷ ὁ νεανίας ὑπάλληλος συναισθανθεὶς τὰς δυνάμεις του ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην ἐν ἴδιον λογαριασμῶν καὶ ἦλθε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὸν προϊστάμενόν του, οὗτος ἐδάκρυσε καὶ ἠυχήθη αὐτῷ περιπαθῶς τὴν ἐπιτυχίαν.

Ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος ἐγκατέστη τότε τὸ πρῶτον ἐν Σουλινᾶ καὶ ἵδρυσεν αὐτόθι τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν του. Ἡ τύχη τῷ ὄντι δὲν ἐθράδυνε νὰ ἐπιστέψῃ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ. Εἰς ἐπιχειρηματικὸν νοῦν ἠνωθεν ἀκατάβλητον δραστηριότητα καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνην, ἥτις μεθ' ὅλα τὰ κοινῶς ἀδόξενα, εἶναι ὁ πρῶτιστος ὄρος σπουδαίας ἐμπορικῆς ἐπιτυχίας, τὴν λατρείαν τοῦ λόγου του. Μικροὶ καὶ μεγάλοι συναλλαττόμενοι μετ' αὐτοῦ ἐγνώριζον ὅτι οἰκοδομοῦσιν ἐπὶ βράχῳ. Καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸν κεφάλαιον τῶν νεανικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, δὲν τὸ ἀφῆκεν ἀκαλλιεργητὸν ἐν μέσῳ τῶν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν του. Ἀλλὰ τὰς νύκτας ὅλας κατεγίνετο μελετῶν καὶ τελειοποιῶν ἑαυτόν. Ἐνωρὶς ἤδη ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ἰταλικὴν, τὴν Ῥωμουνικὴν καὶ Ῥωσικὴν· ἀλλ' ἰδίως ἠσχολεῖτο νὰ ἀποκτήσῃ εἰδικὰς τεχνικὰς γνώσεις ἐπὶ τῆς ναυπηγικῆς καὶ μηχανικῆς, ἐνδιατρίβων πρὸς τοῦτο καὶ περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν· πάντες οἱ συνδιαλεγόμενοι μετ' αὐτοῦ ἐξεπλήσσοντο διὰ τὴν πληθύν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν γνώσεών του· ἡμέραν δέ τινα ἐν ἐπισκέψει τινὶ πρὸς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Διευθυντὴς αὐτοῦ κατεπλάγη ἀληθῶς ἀκούων αὐτοῦ μετ' ἀκριβείας εἰδικοῦ ἀστρονόμου λαλοῦντος περὶ τῶν ἀστρονομικῶν φαινομένων· οὕτως, ὡς πάντες οἰαυτομαθεῖς, ἐνωρίτατα ἀπέκτησεν ἀκριβεστάτας ἰδέας περὶ τῶν ἀφορώντων τὸν κλάδον του, τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν· οὕτω λόγου χάριν πρῶτος διδῶν τὴν ἀποστολὴν τοῦ σιδήρου ἐν τῇ ναυτιλίᾳ, κατέπεισε διὰ τῶν μαθηματικῶν του ὑπολογισμῶν διάσσημον ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐργοστασιάρχην, ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὴν ἵδρυσιν ναυπηγείου ἐν Βουδαπέστη.

Πρῶτος αὐτὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὕψωσε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἐπὶ φορητοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ἐγνώρισεν αὐτὴν καὶ εἰς τὰς ἀπωτάτας θαλάσσας καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Χῖοι μεθ' ὅλην τὴν φημιζομένην αὐτῶν ὀξύδερκειαν κατεγίνοντο ἀγοραζόντες εἰς συγκαταβατικὰς τιμὰς τὰ μεγάλα ἱστοφόρα, ὧν ἤθελον νὰ ἀπαλλαχθῶσιν οἱ Ἴταλοι ὅπως ὅπως. Καὶ ἐν ᾧ οὕτως οἱ Χῖοι κατεδίαζον εἰς στασιμότητα μεγάλα κεφάλαια, τὰ σκάφη τοῦ I. N. Θεοφιλάτου ἐθριάμβευον καὶ οἱ Ἰθακήσιοι συνέρρεον περὶ αὐτόν ὡς αἱ μέλισσαι περὶ τὴν βασίλισσαν αὐτῶν. Οὕτως ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἐπιρροή συνεβάδιζε παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνιοῦσαν ἀκμὴν ἣν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ προσεκτάτο τὸ ἐμπορικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἐν Σουλινᾶ· διότι πλὴν τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ναυτικῆς ἱκανότητος καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ χαρακτῆρος κατεῖχε καὶ τινα τῶν χαρισμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα γοητεύουσι τὰ πλήθη, οἷον θάρρος καὶ τόλμην ἀληθῶς ἡρωϊκὴν. Πρῶτον τινα ἐν Σουλινᾶ ἰδῶν διὰ τηλεσκοπίου πλοῖόν τι κινδυνεύον ἐν τῷ Ἐυ-

ξείνω ἐκ σφοδρᾶς τρικυμίας, κατῆλθεν ἐσπευσμένως ἐκ τῆς οἰκίας του καὶ ἐξυπνήσας τοὺς ναύτας του εἰσῆλθεν εἰς λέμβον καὶ κατώρθωσε νὰ διασώσῃ ἅπαν τὸ πλήρωμα τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, ἐκ δέκα ἀνδρῶν. Ἄλλὰ πλῆθος τοιούτων τολμηρῶν ὄσφ καὶ ἐπιτηδείων κατωρθωμάτων εἶχον ἐμπνεύσει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ναυτικὸν πληθυσμὸν τοῦ Σουλινᾶ εἶδος προληπτικοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἄνδρα. Ὅταν τὴν πρῶϊαν κατήρχετο εἰς τὸν λιμένα, οἱ Ἕλληνες ναῦται, ὡσεὶ ὑπὸ τινος δεισιδαιμονίας καταλαμβανόμενοι «ἔρχεται ὁ κοκκινόγενής» ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐσπευδον ν' ἀφήσωσι τὰ καπηλεῖα καὶ διευθυνθῶσιν ἐπὶ τὰ ἔργα των. Ἦτο τότε τριακονταετῆς περίπου καὶ ἔφερε μακρὸν καὶ πυρρὸν γένειον. Ἡ ἐπιρροή αὐτοῦ παρὰ τῷ Τούρκῳ τότε Διοικητῇ ἐν Σουλινᾷ ἦτο ἀπεριόριστος· διότι εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ σθένος ὠφέλιτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πλειότερον ἢ τὰξις ἐν Σουλινᾷ ἢ εἰς τὴν ἀσήμαντον στρατιωτικὴν δύναμιν ἣν διέθετεν ὁ Διοικητής. Ἐν μεγάλῃ τινι συμπλοκῇ μεταξύ Κεφαλλήνων καὶ Σπετσιωτῶν, ἣτις ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῆ ἀληθῆς μάχη, διότι ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα νεκροὶ ἔπεσον ἐκατέρωθεν, καὶ καθ' ἣν ὁ Τούρκος Διοικητής τὰ ἔχασε κυριολεκτικῶς, μόνον ἡ παρουσία τοῦ Ἰωάννου Ν. Θεοφιλάτου κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ σιγὴν εἰς τὰ ζέοντα πάθη τῶν διαμαχομένων. Ἄλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ναυτιλλομένοις κατὰ τὸν Δουναθιν ξένοις καὶ ἰδίως τοῖς Ἄγγλοις κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλλῃ ἀπεριόριστον σεβασμὸν καὶ ἐμπιστοσύνην. Ἀποδημῶν τότε ὁ Ἄγγλος πρόξενος ἐν Σουλινᾷ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν Ἀγγλικῶν συμφερόντων. Ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν μακρὸν ὑπόμνημα περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν τῷ Δουναθί. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν της καὶ οἱ «Times» τοῦ Λονδίνου κατεχώρησαν καὶ ἐσχολίασαν τὸ ὑπόμνημα.

Καθ' ὅσον ἠνδροῦτο τῷ ὄντι ἐν ἡλικίᾳ καὶ ἠπλοῦτο κατὰ τὸν ἐμπορικὸν κόσμον τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖον αὐτὸς ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐπλασε, κατὰ τοσοῦτον ἤρχισε νὰ ἀναλάμπῃ ἡ γνησίως Ἑλληνικὴ αὐτοῦ ψυχὴ ἐν ἄλλαις φύσεως ἐνεργείαις καὶ σκέψεσιν. Μετ' ὀλίγον κατελίμπανε τὸν Σουλινᾶ, ὅπου εἶχε διοργανώσει τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα, ἣς ἦν ὁ φύσει καὶ θέσει προϊστάμενος, ὁ ὑπὸ τῶν πραγμάτων τουτέστι καὶ τῆς γενικῆς θελήσεως ἐνδεικνύμενος ἀρχηγός, καὶ μετέφερε τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν καὶ τῆς ἐπιρροῆς του εἰς Βραΐλαν, πόλιν πολὺ σημαντικωτέραν καὶ πολυανθρωποτέραν τοῦ Σουλινᾶ. Ἄλλ' ἐὰν ἐν Σουλινᾷ ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος ἐξήσκησεν εἰδός τι μονοκρατίας, ἐν Βραΐλα, ὡς εἰκὸς ἐμελλε νὰ δοκιμάσῃ ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἀντιπραξείας τῶν ξένων ἐταιριῶν, τῶν ἐργαζομένων ἐπὶ τοῦ Δουναθίως καὶ ἰδίᾳ τῆς Αὐστριακῆς, ὅλας τὰς μορφὰς τῆς ἀντιζηλίας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐμπορευομένων, ὅλην τὴν κακὴν πρόθεσιν καὶ τὸ καχύποπτον τοῦ ἰθαγενεῶς Ῥωμουνοῦ στοιχείου καὶ τέλος ὅλας τὰς κρυφίας καὶ ὑπόουλους ἀντιδράσεις, ἅς ὁ φθόνος καὶ τὸ περιορισμένον πνεῦμα τῶν ἐγγυτάτῳ αὐτῷ καὶ αὐτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ

συνεργαζομένων, οὗς ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐξήγαγεν εἰς τὸ φῶς, ἐξήγειρον ὑπὸ τὰ βήματά του. Εἶναι δίκαιον ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ τοιαῦται ἀντιδράσεις αἱ ὁποῖαι ἐκφύονται περὶ πάντα ἄνδρα ἀνώτερον τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν, προέρχονται ἤττον ἐκ κακῆς προαιρέσεως ἢ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐν γένει καὶ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων.

Ἡ παρουσία τῷ ὄντι τοῦ Θεοφιλάτου ἐν Βραΐλα, ἀνδρὸς οὐδέποτε διαχωρίσαντος τὴν ἰδίαν ἐμπορικὴν εὐδοκίμησιν ἀπὸ τῆς εὐδοκίμησεως τοῦ ἔθνους του, ἐσήμαινε πόλεμον ἀμείλικτον κατὰ τῆς Αὐστριακῆς ἐταιρίας τοῦ Δουναθίως καὶ ἡ ἐταιρία τῷ ὄντι μετετοπίσθη· ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλίας δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ προέλθῃ ἀμαχητί· προῆλθεν ὅμως· καὶ τοῦτο ἀνεγνώρισε καὶ αὐτὴ ἡ Αὐστριακὴ ἐταιρία, ὅτε ἀπελπισθεῖσα ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ θέλουσα νὰ ἀποφύγῃ τὴν παντελῆ ἤτταν, προέτεινε εἰς τὸν Ἰωάννη Ν. Θεοφιλάτον νὰ ἀναλάβῃ ἐπὶ ὀγκῶδει ἀντιμισθία τὴν ἐν Βιέννῃ διεύθυνσιν αὐτῆς ταύτης τῆς Αὐστριακῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας τοῦ Δουναθίως. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη. Ἡ ἐν Βραΐλα ἐπίσης παρουσία τοῦ Θεοφιλάτου ἐσήμαινε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ἰθακησίου στοιχείου ἐν τῇ ναυτιλίᾳ τοῦ Δουναθίως ὑπὲρ τὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ στοιχεῖα καὶ τοῦτο ἐπίσης δὲν ἠδύνατο νὰ τελεσθῆ ἀπονητί.

Μέχρι σήμερον ἀληθῶς καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰσέτι τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τῇ ναυτιλίᾳ τοῦ Δουναθίως κατέχουσιν οἱ Ἰθακησῖοι ὡς πλοίαρχοι ἢ μηχανικοὶ, διότι ὑπὸ τοῦ Θεοφιλάτου ἐχειραγωγήθησαν καὶ τεχνικῶς ἐπλάσθησαν. Ἐντριβέστατος λόγου χάριν μηχανικός καὶ μαθηματικός, πρῶτος αὐτὸς διείδεν ὅτι τὸ σύστημα τῶν ἐλικοκινήτων μηχανῶν ἀντὶ τῶν τροχοφόρων ἦτο τὸ οικονομικώτερον καὶ καταλληλότερον διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν καὶ ἐπεδίωξε καὶ προέτρψε καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐφαρμογὴν του εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰδιοκτητὰς πλοίων· ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται μόνον μηχανικόν, πόσας ἀντιπράξεις δὲν προεκάλεσε, πόσα συμφέροντα δὲν ἐκλόνησε μέχρι οὗ ὀριστικῶς ἀναγνωρισθῆ ὡς ὀρθότατον καὶ γεινή παρ' ἅπασιν ἀσπαστόν!

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐμπορίας πόσα ἄλλα ζητήματα ἐν πολυαρίθμῳ κοινότητι ὡς ἡ τῆς Βραΐλας! Ζητήματα, ἐν οἷς αἱ ἀντιζηλῖαι καὶ αἱ συγκρούσεις σχεδὸν ἀναπόφευκτοι. Ἡ διοίκησις τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων, ἡ διοργάνωσις τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ ἐνίσχυσις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ αἰσθήματος ἐν χώρᾳ ὅπου ἡ ἐκρωμύνησις τῶν Ἑλλήνων ἔβαινε γιγαντιαίως βήμασι, αἱ σχέσεις πρὸς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν, ἡ προστασία τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν γένει ὅλη ἡ πολιτικὴ ζωὴ τῆς κοινότητος ἦτο δυνατόν νὰ μὴ συγκεντρωθῆ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάννου Θεοφιλάτου, ὅστις καὶ λόγῳ παιδείσεως καὶ λόγῳ δραστηριότητος καὶ πατριωτισμοῦ ἦτο ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος προσωπικότης ἐξέχουσα, πολὺ μᾶλλον ἐν Βραΐλα; Εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ ὡς προϊσταμένου τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Βραΐλας, ὀφείλεται καὶ ὁ αὐτόθι περικαλλῆς Ἑλληνικὸς ναός. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ῥωμουνοῦ Κάρλολος ἐπισκεφθεὶς ποτὲ τὴν Βραΐλαν, μόνον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ναῷ ἠδύοκησε νὰ ἀ-

κούση Ἑλληνιστὶ ψαλλομένην δοξολογίαν καὶ τοῦτο βεβαίως ἐκ συγκαταβάσεως πρὸς τοὺς πρωτεύοντας ἀνδρας τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς κοινότητος. Πολλοὶ τῶν ἐν Βραΐλα Ἰθακῆσιων καὶ Κεφαλλήνων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ἦσαν ἔκτοτε πλουσιώτεροι τοῦ Ἰωάννου Ν. Θεοφιλάτου, ἀλλὰ πάντες ἀνομολογοῦσιν ὅτι οὐδεὶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπτύξῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς κοινότητος ζῆλον μᾶλλον πεφωτισμένον καὶ δραστηριότητα μᾶλλον ἀκαταπόνητον· δι' ὃ ἦτο καὶ εἰς μεταξὺ δύο ἢ τριῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπήλαυον καὶ μεταξὺ τῶν ὁμοειδῶν τὴν δημοτικότητα ἀμέριστον καὶ παρὰ ταῖς Ῥωμουνικ. ἀρχαῖς ἀδιαφιλονείκητον ἐπιρροὴν καὶ σεβασμόν.

Τὸ ἔτος 1870 ἀφ' οὗ ἐσχημάτισε περιουσίαν τινα, ἣν ἔκρινεν ἀρκούσαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ θέατρον τῶν πρώτων του ἐπιπέδων ἐπιτυχίων καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ἀθήναις, παραιτούμενος σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ σταδίου τοῦ ἐμπορίου καὶ ἀφιερύμενος εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του καὶ τὸ ἠθικὸν εὖ εἶναι τῆς οἰκογενείας του. Πολλοὶ τῶν τε φίλων καὶ ἀντιζήλων του κατέκρινον αὐστηρῶς τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ ἐχαρκτήρισαν αὐτὴν ὡς ἀποτυχίαν, ἂν μὴ ὡς καθαρὰν λιποταξίαν. Ὁμολογοῦμεν ὅτι εἶναι ἐκ τῶν σπανιστάτων ψυχολογικῶν φαινομένων τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τις πρωτεύουσαν ἐμπορικὴν θέσιν ἐν τῷ Δουναβί, πολύτιμον πείραν ἐπιπόνως ἀποκτηθεῖσαν, πίστιν ἀπεριόριστον παρὰ τοῖς ξένοις καὶ τὸν γενικὸν σεβασμὸν τῶν συμπατριωτῶν του καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐμπορικῆν ἐργασίαν πλέον ἢ εὐδοκιμοῦσαν καὶ ὑπισχνουμένην μεγάλα κέρδη ἐν προσεχῇ μέλλοντι, διὰ νὰ ζήσει ἐν Ἀθήναις ὡς κτηματίας καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα του ὅσω τὸ καθ' ἑαυτὸν Ἑλληνικωτέραν ἀνατροφὴν. Ὁ ἴδιος μοι ὠμολόγει ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ὅτι ἂν ἐξηκολούθει διαμένων καὶ ἐμπορευόμενος ἐν Βραΐλα θὰ ἐγένετο κάτοχος περιουσίας 30 — 40 ἑκατομ. Τὸ ζήτημα ἐντεῦθεν περιστρέφεται εἰς τὸ ἂν καλῶς ἔπραξε θυσιάσας τὰ βέβαια σχεδὸν ταῦτα ἑκατομμύρια, ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ ἦναι βέβαια τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐν Ἀθήναις, μακρὰν πολυασχόλων ἐργασιῶν θὰ ἐπετύγχανε κάλλιον εἰς τὴν συμφώτως πρὸς τὴν καρδίαν του ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενείας του. Τὸ καθ' ἡμᾶς δὲν δυνάμεθα νὰ συμμερισθῶμεν τὴν ἐπιπολαιότητα χυδαίων ἐπικριτῶν, ἀποφαινομένων ὡς ἀπὸ τρίποδος γνώμην ἐπὶ τόσῳ σπουδαίου ζητήματος, ὅσον ὑπῆρξε πάντοτε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ θησαύρισις ἢ ἡ οἰκογενειακὴ εὐδαιμονία. Ἄν καλῶς ἢ κακῶς ἔπραξεν ὁ Θεοφιλάτος ἐγκαταλιπὼν τὴν Βραΐλαν ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους, θὰ ἀποδειχθῇ μόνον τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ κοινωμία τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Βραΐλας πεισθῇ ὅτι ὁ Ι. Ν. Θεοφιλάτος κατέλιπε τέκνα ἄξια ἢ ἀνάξια ἑαυτοῦ. Ὅτι ἀφορᾷ τὸν θανάτου εἶναι ἀξιοθαύμαστος ἢ μεγαλοψυχία τοῦ χαρακτῆρος, μεθ' ἣς ἀπέβριψεν ὡς εὐτελεῖ ἀφρόν πλοῦτη ὑπέρογκα, ἵνα ζήσει μετὰ τῶν οἰκείων του κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πατριωτικῆς του καρδίας. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἀνωτέρω ἐποιήσαμεν ὑπαινιγμὸν εἰς τὸ ἀρχαῖον αἷμα τῆς Ἰθάκῃς δὲν σοὶ φαίνεται ἀναγνώστα, καταπληκτικὴ ἢ ἀναλογία μεταξὺ τοῦ Ὀδυσσεὺς προτιμῶντος τὴν ξηρὰν καὶ πτωχὴν

Ἰθάκην καὶ τὴν οἰκογενειακὴν του ἐστίν ἀπὸ τὴν εὐμάρειαν καὶ τὴν ἀθανασίαν, ἣν τῷ ὑπέσχετο ἡ Καλυψώ, καὶ τοῦ Ἰωάννου Ν. Θεοφιλάτου ἐν πλήρει συναισθήσει ἀποτασσομένου τῶν μεγαλείων ὑπερόγκου πλούτου, χάριν τῆς οἰκογενειακῆς του ἐστίας καὶ τῆς ἡδύτητος τοῦ ἐν τῇ πατρίδι βίου;

Διότι οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ πατριωτισμὸς ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀπέριττος, ὁ πρὸς τὰς θυσίας πρόθυμος, ὁ ἄνευ τυμπάνων καὶ χορδῶν ὀργάνων πατριωτισμὸς, ὑπῆρξε τὸ κινεῖν αἴτιον τῆς εἰς Ἀθήνας ἐκ Βραΐλας μετοικεσίας, ὅσον καὶ ἡ οἰκογένεια· ἀλλ' οὕτως ἐκφραζόμενοι δὲν ἐκφραζόμεθα καλῶς· διότι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Ἰωάννου Θεοφιλάτου κατὰ τὴν ἐξόχως ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, πατὴρ καὶ οἰκογένεια, ἀπετέλουν ἐν τι ἀδιάσπαστον· διότι ἡ ἐν Ἀθήναις ἐγκατάστασις συνέβαινε τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀποβρίψεως τῆς ἐν Βιέννῃ θέσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς Αὐστριακῆς Ἐταιρίας τοῦ Δουναβέως, περὶ ἧς ἀποβρίψω, ἀνωτέρω ἐλαλήσαμεν. Ἡ Αὐστριακὴ πολιτικὴ δὲν εὑρίσκε τότε μὴδ' ἐν Βραΐλα πράκτορας μεθ' ἧς εὐκολίας εὐρίσκει σήμερον ἐν Ἀθήναις. Τότε τὸ ἔθνος δὲν ἤρκειτο μόνον εἰς λόγους ὑπαιθρίους καὶ λόγους ἐν ταῖς αἰθούσαις, εἰς ἀγορεύσεις μέχρις ἐμετοῦ αἰσθηματικὰς καὶ μέχρι παραληρισμοῦ κενᾶς· ὁ τῶν ἐργῶν ἐνθουσιασμὸς κατεῖχεν εἰσέτι τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων· ἡ ἐπανάστασις τοῦ 62 εἶχεν ἀναπτέρωσει τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας καὶ ἡ μεγάλη ἐπανάστασις τῆς Κρήτης τὸ 1866, ἡ ἐπὶ τριετίαν διαρκέσασα ἦτο ὡς τις ἀναλαμπὴ τοῦ 21· τότε οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες ἠδύναντο εἰσέτι νὰ δαπανῶσιν αἷμα καὶ χρῆμα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, χωρὶς κἂν νὰ ὑποπτεύωνται ὅτι προδοτικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ξένων κατευθύνει ὅλας αὐτῶν τὰς θυσίας εἰς τὸ μὴδὲν καὶ εἰς τὴν πρόωρον ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐξάντλησιν τῆς χώρας.

Πρὶν εἰσέτι πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῶν Ἀθηναίων ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος εἶχε συμμερισθῇ πληρέστατα τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς γενεᾶς του καὶ τὰς περὶ ἐθνικοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Οἱ Ἑπτανήσιοι μάλιστα ὡς προσφάτως ἐνωθέντες τῇ μητρὶ Ἑλλάδι καὶ ὡς ἦττον ταλαιπωρηθέντες ἐκ τῆς ἐν τῇ κυρίῳ Ἑλλάδι διαπάλης τῶν προσωπικῶν κομμάτων, ἔφερον τότε μεθ' ἑαυτῶν μεγάλην συμβολὴν ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ καὶ ἀφωσιώσεως εἰς τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν. Ἄμα τῇ εἰδήσει τῆς Κρητικῆς ἐπανάστασεως τοῦ 66, ὁ Θεοφιλάτος συγκαλεῖ ἐν Βραΐλα τοὺς προὔχοντας τῆς κοινότητος καὶ διὰ πατριωτικῆς προσλαλιᾶς προκαλεῖ αὐτοὺς εἰς θυσίας, οἶδει αὐτὸς οὗτος τὸ παράδειγμα καταθέτων 20 χιλ. φράγκων, καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ συνάγονται 200 χιλ. φράγκα καὶ καθ' ἅσπασαν τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς ἐπανάστασεως ἐκείνης, ἔτρεφεν ἐν Ἰθάκῃ ὑπὲρ τὰς 100 οἰκογενείας προσφύγων Κρητῶν μόνος αὐτός. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη βεβαίως ὑπῆρξεν ἡ καλλιτέρα τῆς ζωῆς του, ἡ δοῦσα τὴν ὀριστικὴν πλάσιν εἰς τὸν εὐγενῆ του χαρακτῆρα· ἔκτοτε ἡ πατριωτικὴ αἰσιοδοξία καὶ ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίς οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλιπον, καὶ οὕτω μέλλομεν νὰ ἴδωμεν αὐτὸν ἐφεξῆς μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς, χωρὶς νὰ μετέχῃ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς καὶ ἀδιακρίτως πάσης κομματικῆς συμπαθείας,

πρωταγωνιστοῦντα πάντοτε ἐν ταῖς πατριωτικαῖς ἐργασίαις καὶ θυσίαις. Εἶχεν ἀγοράσει ἐγκαθιστάμενος ἐν Ἀθήναις τὸ σχεδὸν χέρσον καὶ ἀκατοίκητον τότε κτῆμα Χαρθάτι, τὸν ἀρχαῖον Δῆμον Παλλήνης, καὶ κατεγίνετο εἰς τὴν δημιουργίαν ἀμπελώνων καὶ ἀγρῶν καὶ τὴν συνοίκησιν χωρίου ὁ νοήμων καὶ ἀτρόμητος πλοίαρχος ἀνεφάνη ἐπίσης δεξιὸς καλλιεργητῆς καὶ ὁδηγὸς χωρικῶν, καταβαλὼν ἀφειδῶς ἐξοδα, βοηθῶν, συμβουλευῶν, χειραγωγῶν τοὺς γεωργοὺς ὅπως ἄλλοτε τοὺς ναύτας καὶ οὐδέποτε ἀπολειπόμενος τῆς χριστιανικῆς ἐπιεικειᾶς πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν του διατελοῦντας ἔστω καὶ ἂν ἐζημιούτο ἐκ τῆς κακοπιστίας ἢ ἀβελτηρίας των. Ὁ χαρακτήρ οὗτος τῆς ἐξόχου προάφτης ὑπεσκάφη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ τῆς καρδιακῆς νόσου, ἣτις ὑπενόμεινε τὴν πολῦτιμον ζωὴν του ἤρχισε δυστυχῶς νὰ ὀργίζεται μέχρι παραφορᾶς, ὅταν συνεκρούετο πρὸς τὴν ἀδιακρίσιν καὶ τὸ ἀνάγωγον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς κατὰ τὰς τοιαύτας στιγμὰς νὰ λάβῃ ἀπόφασιν τινὰ, ὥστε ἡ ὀργή του δὲν ἄφηνεν ἄλλα ἔχνη ἢ ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὅπου ἡ νόσος ἐπεδεινούτο. Τὸ μόνον λάθος τοῦ χαρακτήρος του εὐρίσκω ὅτι ἐπίστευεν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τοὺς πολιτευομένους "Ἑλληνας" φρονῶ ὅτι ὄρων ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνεξαρτήτως καὶ ἐναντίον τῶν πολιτευομένων, ἡδύνατο νὰ συμπήξῃ περὶ ἑαυτὸν 20—30 πρόσωπα ἀνεξάρτητα ὡς αὐτὸς καὶ νὰ ἀφαιρήσῃ ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν Ἑλλήνων πολιτευομένων τινὰ τῶν Ἐθνικῶν ζητημάτων, ἅτινα μετὰ τσαύτης ἐλαφρότητος ἐκαπηλεύθησαν ἐκάστοτε ὑπὲρ κομματικῶν συμφερόντων. Ἀλλ' ὁμολογῶ συγχρόνως ὅτι ἐν Ἑλλάδι, λόγῳ τοῦ μικροῦ πληθυσμοῦ βεβαίως τῆς χώρας, δὲν ὑπάρχουσιν αἱ μάζαι ἐκεῖναι τῶν ἀνεξαρτήτων ἀνθρώπων, αἵτινες ἐν Εὐρώπῃ μένουσιν ἀκλόνητοι καὶ ἀνεξάρτητοι πάντοτε ἐν μέσῳ καὶ αὐτῶν τῶν σφοδρότερον κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν κλονισμῶν ὥστε τὸ μόνον μέσον τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐπικρατούσης φαύλης πολιτικῆς εἶναι καὶ πάλιν ἡ πολιτικὴ. Ἀλλ' ὁ Θεοφιλάτος δὲν ἤθελε νὰ πολιτεύηται, ἢ φιλοδοξία οὐδέποτε ὑπῆρξε τὸ ἐλαττήριον τῆς ψυχῆς του καὶ ὅπως ἴδωμεν αὐτὸν ἀπορρίπτοντα τὴν φιλοδοξίαν ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ πλοῦτου, οὕτως ἀπέκρουσεν αὐτὴν καὶ ὑπὸ μορφήν πολιτικὴν.

Φιλοτιμία μάλιστα, φιλοτιμία διὰ τὸ ἴδιόν του ὄνομα, φιλοτιμία διὰ τὴν οἰκογένειάν του, φιλοτιμία διὰ τὴν Ἰθάκην, φιλοτιμία διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ φιλοτιμία εὐσυνείδητος, ἀναμετρώσα ἐκάστην λέξιν καὶ πρᾶξιν, ἔντιμος κατὰ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ μέσα, φιλοτιμία ἀνευ ἀλαζονίας ἢ ἐπιδειξέως ἢ ἐπιτηδεύσεως ἢ ἀνυπομονησίας.

Ὁ Θεοφιλάτος δὲν ἤθελε νὰ πολιτεύηται, ὅχι διότι εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην καρδίαν ἢ δυσπιστία πρὸς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος καὶ ἢ δυσπιστία πρὸς τοὺς πολιτευομένους δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ εἰσδύσῃ ἤξει μάλιστα ἐπιεικειᾶς καὶ συγγνώμης τὰ λάθη τῶν πολιτευομένων, οὐδὲ ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ὡς πρόφασιν ὡς τόσοι ἄλλοι πρὸς ἀποφυγὴν πατριωτικῶν θυσιῶν. Κατὰ τὴν Θεσσαλικὴν καὶ Μακεδονικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 78 ὅχι μόνον χρηματικὰς προσφορὰς συνεισέφευρεν, ἀλλὰ ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους τὰ σκάφη του ἰδίαις δαπάναις ἐξωπλισμένα, ἐτέθησαν εἰς τὴν

ὑπηρεσίαν τῶν ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ Ὑπουργεῖον Κουμουνοῦρου ἐκτιμῶν τότε ὡς ὑπερόγκους καὶ ἀνωτέρους τῶν χρηματικῶν δυνάμεων του τὰς γενομένας ὑπὸ τοῦ Θεοφιλάτου θυσίας, προσέφευρεν αὐτῷ ἀποζημιώσιν 150 χιλ. δραχμῶν. Αἱ θυσίαι ἦσαν τῷ ὄντι ἀνώτεροι τῶν δυνάμεων του, ἀλλ' ὁ Θεοφιλάτος θὰ διέψευδεν ἑαυτὸν δεχόμενος καὶ τὴν ἰδέαν κἄν τοιαύτης ἀποζημιώσεως.

Τότε ὁ Κουμουνοῦρος εὐσυνειδήτου πολιτευομένου ἔργον ἐκπληρῶν, ἠναγκάσθη ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαπτοῦ πατριώτου καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὰς ὑπηρεσίας του κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 31 Ὀκτωβρίου τοῦ 1878.

Κουμουνοῦρος. Μὲ συγχωρεῖτε, Κύριε Πρόεδρε, νὰ κάμω μίαν παρατήρησιν. Ἐκτὸς τοῦ κ. Κούπα γνωρίζω καὶ ἄλλους συμπολίτας ἡμῶν, εἰ ὅποιοι ἀφιλοκερδῶς πολλὰς προσέφερον θυσίας εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἂν μοι ἐπιτρέπετε, Κύριοι, θέλω ὀνομάσει ἓνα ἐξ αὐτῶν, τοῦ ὁποίου τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν ὅλοι γνωρίζετε, τὸν κ. Θεοφιλάτον. Ἀλλὰ, Κύριοι, οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες δὲν ζητοῦν, δὲν δέχονται κανενὸς εἶδους χμοιβὴν καὶ ἂν τῷ ὄντι τοῖς προσφέρητε τοιαύτην ἀντὶ νὰ τοὺς εὐχαριστήσητε θὰ τοὺς δυσαρεστήσητε. . .

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη χρηματισταὶ τινες τῆς Χίου μᾶς ἐσυνείθισαν μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς δωρεὰς, πρὸ πάντων φιλανθρωπικὰς: ἄκλῃροι καὶ περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου τυγχάνοντες, μὴ γνωρίζοντες πῶς νὰ ἀπολαύσωσι ἑκατομμύρια οὐχὶ πάντοτε ἀνεπιλήπτως συλλεγέντα, προσβάλλονται ὑπὸ τινος ψυχολογικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς διψῆς τοῦ χρυσοῦ, ἣτις ἐτυράννησεν αὐτοὺς κατὰ τὸ παρελθόν· πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς κοινωνικῆς κατακραυγῆς, ἴσως ἴσως καὶ ὑπὸ τύψεων συνειδήσεως ἀφυπνιζόμενοι, καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀσθενικῆς τινος ἀνάγκης τοῦ θυμιάζεσθαι: ρίπτονται λοιπὸν σύσσωμοι εἰς τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς οἱ πάσχοντες εἰς τὰ λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ ἢ τῆς Ὑπάτης. Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ κατακρίνωμεν τὰς βραδείας ταύτας ἀναρρίπησεις συνειδήσεως ἀπεσβολωμένης: ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὄν τὸσφ ἀτελής, τὸσφ ἀπεσκοτισμένον ὑπὸ τῶν κτηνωδῶν ὀρμῶν, ὥστε ἡ ἐλαχίστη ἀφύπνις ἐν αὐτῷ τῆς θείας χάριτος, εἶναι προσοχῆς καὶ τιμῆς μάλιστα ἀξία παρὰ τῷ σωφρονούντι: δίκαιον ὅμως θεωροῦμεν ἀναλύοντας τὸν χαρακτήρα ἀνδρὸς ἀνεπιλήπτου, νὰ σημειώσωμεν καὶ νὰ τονίσωμεν τὴν διαφορὰν τούτου πρὸς τοὺς κατὰ ψυχολογικὴν ἀντίδρασιν φιλανθρώπους καὶ πατριώτας. Ὁ Θεοφιλάτος δὲν εἶχε περιουσίαν ὑπέρογκον καὶ ἦτο πατὴρ ἑννέα τέκνων, ἅτινα καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπέρριπτεν ἀποζημιώσιν 150 χιλ. εἶχον ἀνάγκην πάντα ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως: πρόκειται λοιπὸν περὶ οἰκογενειάρχου αὐστηροῦ καὶ ἀφωσιωμένου, περὶ πατρὸς πολυτίμου, ὅστις εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος αἰσθάνεται τὴν καρδίαν αὐτοῦ διχαζομένην ἐξ ἴσου μεταξὺ οἰκογενείας καὶ πατρίδος καὶ εὐελπὶς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν αὔριον, διχάζει σήμερον τὸν ἄρτον ὃν κρατεῖ εἰς χεῖρας.

Μόνη τῷ ὄντι ἢ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις δύναται νὰ παραγάγῃ τοιαῦτα θαύματα ψυχικῆς ἰσορροπίας καὶ τελειότητος: τὸ εὐαγγέλιον τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκε τυχεῖς, τὸ ἔφευρεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ.

Ἐν μέσῳ ἀπαύστων σχεδίων καὶ ἀκοιμήτου βιωτικῆς δραστηριότητος, ἐνῶ κατεπόνει τὸ σῶμα διὰ μυρίων μεριμνῶν, ἀφειδῶν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῶν οἰκείων καὶ ὑπὲρ πάντων οὐδ' ἐγνώρισεν, εἶχε τὸ πνεῦμα πάντοτε ἀναπεπαυμένον ἐπὶ ἀθανάτου κρηπίδος, τοῦ Εὐαγγελίου· ὁ βίος αὐτοῦ ἄνευ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως δὲν ἐξηγεῖται· καὶ ἐπίστευεν ἀνεπιτηδεύτως, ἄνευ ἐγωῖσμοῦ καὶ ἄνευ ἀδυναμίας, ψάλλων τὰ τροπάρια τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ εὐθυμίᾳ του καὶ συνεργαζόμενος μετὰ διακεκριμένων κληρικῶν ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος· πρῶτος πάντοτε ἐν τῇ δικασκίᾳ, ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, ἐν ταῖς θυσίαις, ἐν ταῖς ἐλπίσιν, ἀείποτε νεάζων τὴν καρδίαν καὶ ἀμετάπτωτος τὸ φρόνημα, τὰ πάντα γενόμενος τοῖς πᾶσιν, ἵνα τοὺς πάντας ἐξαγοράσῃ κατὰ τὴν βῆσιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Καὶ ἡ μεγάλη αὐτῆ μορφή τῆς Ἐκκλησίας μοὶ ἐπιτρέπει νὰ κλείσω τὴν παροῦσαν ἀνάλυσιν χαρακτῆρος διὰ τοῦ συμπεράσματος, ὅτι ὁ Ἰωάννης Ν. Θεοφιλάτος, ὁ αἰφνιδίως ἀποθανὼν ἐν Ἀθήναις τὴν 10 Δεκεμβρίου 1894, καθ' ἣν στιγμὴν συνεσκέπτετο περὶ τῶν πατριωτικωτέρων ζητημάτων, ἔφερεν ἦθος καὶ ἰδιοσυγκρασίαν ἀκραιφνῶς ἀποστολικήν. Ζῶν κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα, βεβαίως ἤθελε καταδαπανῆσαι τὸν βίον του παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν ὡς ὁ Τίτος καὶ ὁ Τιμόθεος· Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἂν ἤκμαζε, θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ συναθλητῆς καὶ φίλος καὶ συμμάρτυς Ῥήγα τοῦ Φεραίου. Ὁ τόσῳ ἀπροσδόκητος αὐτοῦ θάνατος ἐνεποίησεν εἰς τοὺς γνωρίσαντας αὐτὸν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐσβέσθη περικαλλὴς λαμπὰς ἐν ταῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ ὕπνου βιούσαις Ἀθήναις, ὅτι ἐξέλιπεν ἄρωμα τοῦ ξηροῦ καὶ ἀγόνου ἡμῶν ἠθικοῦ βίου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰουλίου 1895

Εἰς Φίλους

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΩΝΑΣ ΜΟΥ

Παρών ! ! ! !

Κτυπάει ἢ ἀποχώρησις, καὶ ἐγὼ στὴν ἀγκαλιά της
Πίνω φιλιὰ ἀκόμα,
Ὅλο τὸν κόσμον ἄσμονῶ μπροστὰ στὴν ὁμορφιά της
Καὶ στὸ γλυκὸ της στόμα.

Κτυπάει!... Σφίγγω τὴν καρδιά στὰ στῆθη μου κομμάτια
καὶ στὴ στρατῶνα μου παρών ! φωνάζω στὸ λοχία
μ' ἂν ὁ λοχίας μ' ἐβλέπε καλὰ καλὰ στὰ 'μάτια . . .
θὰ ἔπερν' ἀπουσία !...

(1895)

ΤΙΜΟΣ

ΕΞΗ ΛΕΥΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Εἰς τὸν ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ

Ἡ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ

Μιὰ μέρα καθησμένη ἀντικρυνά μου
μ' ἔφερε σὲ συγχίνηση μεγάλη,
καὶ κάτι ποῦ εἶχα μέσα στὴν καρδιά μου
τὸ ἔνοιωσα τρικυμιὰ καὶ ἀνεμοζάλη.

Τὰ μάτια τότε ἀπάνω της καρφῶν
καὶ κλέβω μιὰ ἀστραπόφωτη ματιὰ της
κ' ἔτσι σιωπηλὰ μ' ἐκείνη μόνο
μοῦ χάρισεν ἡ κόρη τὴν καρδιά της.

ΣΤΗΝ ΚΟΡΗ ΠΟΥ' ΑΦΙΝΩ

Λίγος θε νᾶναι ὁ χωρισμός
καὶ γλήγορος ὁ γυρισμός.
Σιμά σου, ἀγάπη μου γλυκειά, θε νᾶρθω πάλε,
Μ' ἂν τύχη καὶ κακὸ μ' εὐρῆ
στὴν ξενιτεῖά τῇ θλιθερῇ,
τ' ἄσπρα σου τότε βγάλε τα καὶ μαῦρα βάλε.
Καὶ κλάψε, χήρα μου μικρή,
πεντάμορφη καὶ ἀστραφτερή
τὸ χάρο ποῦ μᾶς μάτιασε νὰ μᾶς χωρίση.
Μὰ δῶσε νιότη κ' ὁμορφιά
σ' ὅποια καλόβουλη καρδιά
βρεθῆ ἴσον κόσμον σὰν κ' ἐμὲ νὰ σ' ἀγαπήση
καὶ τὸ στεφάνι σου τὸ ἀγνὸ
ἀπὸ ψηλὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ
τότε ἡ φτωχὴ ψυχούλα μου θὰ τὸ εὐλογήσῃ.

ΖΩΗ ΜΕΓΑΛΗ

Εἶσαι ἰδέα καὶ σκορπᾶς ὀλόγυρά μου
μιὰ λάμψη ποῦ μαγεύεται τὸ φῶς μου
καὶ βλέπω μέσ' σ' αὐτὴ τὰ ὄνειράτά μου
καὶ τὸ ρυθμὸ τὸν ἄφραστο τοῦ κόσμου.

Ἐσὺ τὰ μυστικά μου ξεδιαλύνεις,
 ποῦ πλέον κοιμούνται μέσα μου σβυσμένα·
 καὶ τὸ καθάριο φῶς στὸ νοῦ μου δίνεις
 Ἐσὺ ζωὴ μεγάλη καὶ παρθένα.

Ἐσὺ ὅ,τι δὲν εἶνε ἰδέα,
 λάμψη, ἄρμονία, μυστήριο, εἰκόνα,
 ὅ,τι δὲν ἔχει ὄψι, θεία, ὠραία, νέα,
 τὸ διώχνεις σὰν ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα.

Ἐσέ, θεὰ ἀνιστόριτη, λατρεύω,
 κ' ὅ,τι εἶνε ἀνθρωπινὸ δὲ ζῆ για μένα
 καὶ τῆ ζωὴ τὴν ἄγνωστη πιστεύω
 καὶ τᾶπλαστα θωρῶ μόνον πλασμένα.

Κ' ὅταν ἀκόμα γέρνω στὸ κρεβάτι
 καὶ ἀγνώριστο ἀπ' τὸν πόνο μὲ ἀντικρύζεις,
 μ' ἐλπίδες καὶ μ' ὄνειρατα γεμάτη,
 μὲ γέλοια καὶ χαρὲς μὲ ἀποκοιμίζεις.

Καὶ τότε ἀκόμα στοῦ ὕπνου μου τὰ βάθη,
 στοῦ πυρετοῦ τῆ φλόγα καὶ τῆ ζάλη,
 δὲ νοιώθω κὰν τάνθρωπινά μου πάθη
 κ' ἐμπρός μου βλέπω ἐσέ, ζωὴ μεγάλη.

ΔΙΠΛΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Ἡ λεμονιὲς κ' ἡ κιτριὲς κ' ἡ ροδοδάφνες κ' ὅλα
 τὰ δέντρα τάνθοστόλιστα γελοῦσαν μυροβόλα,
 τὰ γιούλια τὰ δροσόλουστα, τὰ φροπλασμένα κρίνα
 σκόρπιζαν λάμψεις κ' εὐωδιὲς πρωτάκουστες κ' ἐκεῖνα,
 καὶ μύρια ρόδα ὀρχόπλουμα καὶ φύλλα μυροφόρα
 τὰ πλούτη τους, τὰ κάλλη τους στὸν κόσμο ἐφέροναν δῶρα.

Μὲ χρώματα ἀναρίθμητα λογιάζονταν νάφιση
 ὁ βασιλιάς τῶν ἀστεριῶν πλουμιδιαστή τῆ δύση
 κ' ἐπρόσμενε ἡ ἀνατολὴ παρθενικὲς νὰ πάρη
 λαμπράδες, ἀπ' τὸλόφωτο ποῦ θάβγαине φεγγάρι,
 κ' ἀπ' τῆ στεριά ὡς τὰ πέλαγα κ' ἀπ' τὰ βουνά ὡς τὰ δάση
 μέσ' στὸ χρυσάφι ἐλούζονταν καὶ μέσ' στὸ ἀσήμι ἡ πλάση.

Τὴν ὥρα ἐκείνη τοῦ Ἀπριλιοῦ τὴν κόρη ποῦ ἀγαποῦσα
 ἀνθολοσμένη ἐκύτταζα καὶ πικροχαιρετοῦσα,
 κ' ὅταν ὁ Ἥλιος ἔπεσε πνιγμένος μέσ' στὰ βάθη
 τῆς ματωμένης θάλασσας, ἀπὸ τὸν κόσμο ἐχάθη,

κ' ἡ κόρη ἡ ἀγγελόμορφη σὰν πρόφτασε νὰ πάρη
 ἓνα φευγᾶτο φίλημα σταλμένο ἀπ' τὸ φεγγάρι.

ΟΛΑ ΡΟΔΑ

Ρόδα παντοῦ, ροδόπλαστη θὰ ἦνε ἡ ὁμορφιά σου,
 δὲ χύνει ρόδα ἀτίμητα κάθε γλυκεῖα ματιά σου ;
 κ' ἀπ' τὰ ροδένια χεῖλη σου παρθενικὸ δὲ βγαίνει
 μὲ τὴν ἀθῶα σου τὴν πνοὴ καὶ ρόδο ποῦ ἀνασταίνει;

Ρόδα παντοῦ, τὰ ξέπλεκα κ' ὀλόξανθα μαλλιά σου
 σὰ ρόδα δὲν ξεφεύγουνε λαμπρὰ ὀλόγυρά σου
 καὶ σμίγουνε στοὺς ὤμους σου καὶ στὸ ἀπαλό σου στῆθος
 μὲ ρόδα ἀκριβοθώρητα, ποιὸς ξέρει πόσα, πλήθος ;

Ρόδα παντοῦ, τὰ λόγια σου, τὰ γέλοια σου ἀκόμα
 ρόδα δὲν εἶνε ἀταίριαστα ὅλα ζωὴ καὶ χρωμα
 ποῦ τὰγεράκι τὸ γοργὸ τὴν εὐωδιά τους πέρνει
 κ' ὅπου περάσει τῆ σκορπᾶ κ' ὅπου σταθῆ τῆ φέρνει.

Ρόδα παντοῦ, ὅπου σταθῆς, ὅπου τὸ χέρι ἀγγίσης
 δὲ θὰ φυτρώσουν ροδονιὲς καὶ ρόδα δὲ θάφησης,
 ἀφοῦ ἀκόμα βιαστικὴ κι' ὅταν περᾶς σιμά μου
 νοιώθω τὰ ρόδα γύρω μου, τὸ μῦρο στὴν καρδιά μου ;

Λένε πῶς εἶνε ὁ θάνατος ὅπου τὰ ρόδα δίνουν
 γλυκὸς ὡσὰν τὴν εὐωδιά τὴν ἄφραστη ποῦ ἀφίνουν,
 νειρεύομαι τὸ θάνατο νὰ βρῶ κ' ἐγὼ σιμά σου
 μέσα στὰ ρόδα τὰ πολλὰ καὶ μέσ' στὴν εὐωδιά σου.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

Τὰ γράμματα ποῦ σοῦστεῖλα δὲν τᾶγραψα για σένα
 πρὶν σὲ γνωρίσω ἐπίστευα πῶς εἶσαι ἀγνή παρθένα,
 μὰ ξέρεις πόσα ὡς τὰ προχτὲς μὲ πότισες φαρμάκια
 μὲ τὰ τρελλὰ σου πείσματα, μὲ τὰ πικρά σου κάκια.

Τὰ γράμματα ποῦ σοῦστεῖλα δὲν τᾶγραψα για σένα,
 ὅσα φιλιὰ σοῦ ἐχάρισα τὰ πῆρες κολασμένα,
 καὶ τὰ δικά σου ποῦ ἔχουνε τὰ χεῖλη μου φλογίσει
 τὴν κόρη ποῦ ὀνειρεύομαι θὰ βρῶ νὰ μοῦ τὰ σβύση.

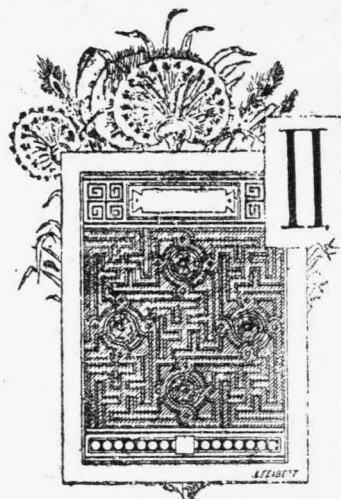
(1895)

Μ. Α. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΚΑΡΙΟΥ

ΕΡΑ 'ς τὸ Περίμορφο χωριό, ποῦ βρίσκεται 'ς τὸν Ξακουσμένον τόπο, πέθανε τὸ νεῖο Παληκάρι!

Ἀλήθεια εἶν' ὁ λόγος ὁ πικρός, ποῦ ἀπλώθηκε, ἀλήθεια εἶν' ἡ καμπάνες κ' ἡ ντουφεκίες, ποῦ χτυπᾶν τ' αὐτίκ μου;

Μὴν εἶναι ψεύτικο φάντασμα τοῦ νοῦ, μὴν εἶν' ἄπιστο γέλασμα τοῦ ἀνέμου;

— Ὅχι, δὲν εἶναι ψεύτικο φάντασμα τοῦ νοῦ, οὐδ' εἶν' ἄπιστο γέλασμα τοῦ ἀνέμου.

Πέθανε ὁ νεῖος ὁ περήφανος, ἡ μόνη χαρά, ὁ πόθος ὁ γλυκός, τ' ἀκριβὸ καμάρι.

Ἀπάνου 'ς τὰ χρόνια τὰ περίχαρα, 'ς τοῦ ἔρωτα καὶ τοῦ γάμου τῆς ἐλπίδες, θέ-

λησε ὁ μαῦρος Χάρος νὰ τὸν πάρῃ.

Ἐλεγε πότε νῆρθῃ ὁ καιρός, ποῦ θὰ τὸν πάγαιναν γαμπρὸ 'ς τὴν ἐκκλησιά, μὲ τὴν καλή του 'ς τὸ πλάγι. Καὶ τώρα θὰ τὸν κινήσουν μοναχόν, χωρὶς τ' ἀκριβὸ του ταῖρι, γαμπρὸν ἀθέλητον κι' ἀγύριστον σὲ πικρὸν γάμο. Σὲ γάμο, ποῦ θὰ πάρῃ τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆ γυναίκα.

Συνάζονται ὅλοι οἱ χωριανοί, ντυμένοι μὲ τὰ καλά τους, συνάζονται ὅλοι οἱ φίλοι κ' οἱ ἀδερφοπητοί, λαμπροφόρετοι κι' ἄρματωμένοι. Συνάζονται ὅλες ἡ χωριανές, μικρές καὶ μεγάλες, ξένες καὶ δικές του στολισμένες.

Πιάνουν τὸν ὄμορφο γαμπρὸ καὶ τὸν ντύνουν μὲ τὴ λαμπρή του φορεσιά, μὲ τ' ἀτίμητα ἄρματά του.

Τοῦ βάνουν τ' ὀλοκέντητο σταυρωτό, τὴ γαλάζικ φέρμελη, τὴν κάτασπρη φουστάνελλα. Τοῦ φοροῦν τὴ σκούφια τὴ χρυσή μὲ τὴ μεταξένια φούντα. Ὅσ τὴ μέση του βάνουν τὰ κουμπούρια τ' ἀσημικά, καὶ 'ς τὸ πλάγι του τὸ μαλαματισμένο καριοφίλι.

Τὸν ἴδιον καιρὸ ἡ ὄμορφες τοῦ χωριοῦ τραγουδοῦν τὸ στόλισμά του. Τὴν ὥρα ποῦ τὸν χτενίζουν, λέν μ' ἤχο θλιβερόν τὸ τραγοῦδι 'ς τὸ χτένισμα, 'ς τὰ μαῦρα μαλλιά του.

Τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἀλλάζουν, παινοῦν τὴν ὄμορφή του φορεσιά, τὰ καλά ἄρματά του.

Τὴν ὥρα ποῦ τοῦ βάνουν τὸν στέφανο, πλεγμένον ἀπὸ ἰτιά μὲ χρυσὸ γαϊτάνι, παινοῦν καὶ κείνον, τὸν νουνὸ, ποῦ τὸν ἔστειλε, κι' αὐτόν, τὸν γαμπρὸ, ποῦ θὰ τὸν φορέσῃ.

Τὴν ὥρα ποῦ ἔρχονται οἱ φίλοι νὰ κεράσουν τὸν γαμπρὸ, ρίχνοντας ἀσημένια 'ς τὸ λαιμὸ του, τότε τραγουδοῦν τὸ κέρασμά του.

Τραγουδοῦν τὸν ἴδιον τὸν χρυσοφρόνιμο γαμπρὸ, τὴν ψηλὴ γενιά του. Τραγουδοῦν τ' ἀγγελικὸ κορμί, τὰ μαῦρα μάτια του τὰ γλυκά, τὰ φρύδια του τὰ γυρτά, τὰ κοντυλένια. Τραγουδοῦν τὴ γνώμη του τὴν καλόπιστη, ποῦ συμπονεῖ, τὴν ἀζύγωτη περηφάνεια του, ποῦ δὲ μιλάει.

Τὴν ὥρα ποῦ τὸν σηκώνουν καὶ τὸν κινᾶν, τραγουδοῦν τὸ κίνημά του.

Μπροστὰ πάει τὸ φλάμπουρο, σημάδι τοῦ γάμου, ποῦ τὸρραψαν κι' αὐτὸ ἡ λιγερὲς μὲ τὸ τραγοῦδι. Τὸ φέρνει ὁ ἀγαπημένος τοῦ γαμπροῦ, ὁ πρῶτος φίλος.

Τριγύρω πᾶν οἱ ἄλλοι φίλοι, οἱ συμπεθέροι κάτασπροι, γιορτινοὶ μὲ τὰ μακρὰ καριοφίλια.

Κινᾶει τὸ ψίκι ἀργό, καὶ τὴν ὥρα ποῦ βγάνουν τὸ γαμπρὸ ἀπ' τὴν πόρτα, ρίχνουν ἀπὸ μιὰ ντουφεκιά ὅλ' ἀντάμα τὰ παληκάρια. Ὅθι διαβοῦν, ἀπὸ σπίτι φίλου ἢ δικοῦ, πάντα χαιρετῶν μὲ ντουφεκί τὸ πέρσμα του.

Σὰν φτάσουν 'ς τὴν ἐκκλησιά, στέκονται καὶ τότε ἡ νεῖες λέν τραγοῦδικαι παινετικά 'ς αὐτὴ, 'ς τὸ σταυρὸ, 'ς τῆς ἁγίης εἰκόνες, κ' οἱ νεῖοὶ δίνουν χαιρέτημα μὲ δευτέρη ντουφεκιά τους. Καὶ πάλι τὸ ἴδιο γίνεται σὰν ἔβγουν.

Καὶ τελευταία σὰν ἔρθουν νὰ τὸν θάψουν, χαρίζουν ἡ νεῖες τὸ ὑστερνὸ δακρυσμένο παίνεμα, κ' οἱ νεῖοὶ τὸ ὑστερνὸ πικραμένο χαιρέτημά τους.

— Πέρα 'ς τὸ Περίμορφο χωριό, ποῦ βρίσκεται 'ς τὸν Ξακουσμένον τόπο, ἅμα παντρεύονται ἢ πεθαίνουν τὰ παληκάρια, μ' αὐτόν τὸν τρόπο κάνουν τὸν γάμο τους καὶ τὸν θάνατό τους.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΛΙΓΕΡΗΣ

ΕΡΑ 'ς τὸ Περίμορφο χωριό, ποῦ βρίσκεται 'ς τὸν Ξακουσμένον τόπο, γίνονται μεγάλοι, εὐτυχισμένοι γάμοι!

Παντρεύουν μιὰ κόρη λιγερή, ἀταίριαστη 'ς τὴν προκοπή καὶ 'ς τὰ κάλλη, ἀκριβὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ, καὶ τῆς δίνουν ἓνα παληκάρι περήφανο, ἄφταστο 'ς τὴ δύναμη καὶ 'ς τὴν καρδιά, πρῶτο 'ς τὸν πόλεμο, 'ς τὸ χορὸ καὶ 'ς τὸ λιθάρι.

Γι' αὐτὸ εἶν' ἡ μακρινὴ ἀχολογὴ ποῦ φέρνει ὁ ἄ-

νεμος, γι' αυτό εἶν' οἱ πυκνοὶ βρόντοι ἀπὸ ντουφέκια, τούμπανα, τραγοῦδια, ποῦ δλοῦθε φτάνουν;

Μὴν εἶν' ἀπὸ πόλεμο, ποῦ κάνει με τοὺς Τούρκους ἢ κλεφτουριά, μὴν εἶν' ἀπὸ πολυσύναχτο πανηγύρι;

— Ὁχι, δὲν εἶν' ἀπὸ πόλεμο, ποῦ κάνει με τοὺς Τούρκους ἢ κλεφτουριά, οὐδ' εἶν' ἀπὸ πολυσύναχτο πανηγύρι.

Εἶν' ἀπὸ γάμο περίχαρον, ἀρχοντικόν, ἀπὸ ξεφάντωμα καὶ τρανὴ γιορτὴ, ποῦ ἔχει ὄλο τὸ χωριὸ πέρα πέρα, ποῦ ἔχουν καὶ τ' ἄλλα τὰ χωριά τριγύρω, γιὰ τὴν καλὴ ὥρα καὶ τὴν εὐχὴ, ποῦ σμίγει ἓνα ζηλεμένο ταῖρι.

Ποῦ σμίγει ἢ ἀνέγγιχτη λεβεντιά με τῆς παρθενιας τὴν ἀθήρια χάρι, ποῦ σμίγει ἢ ἀλύγιστη καρδιά με τὴν καρδιά τῆ δειλιασμένη, ποῦ σμίγει ἢ φλόγα ἢ ἄσβηστη, ποῦ δὲν καρτερεῖ, με τῆ φλόγα τὴν ταπεινὴ, ποῦ γλυκοφέγγει.

Ἐχουν χαρές, τραγοῦδια, γέλοια 'ς τὸ σπῖτι τοῦ καλοῦ γαμπροῦ, ποῦ συντάζονται νὰ δεχτοῦν τὴ νύφη, ἔχουν χρές, τραγοῦδια, γέλοια καὶ 'ς τὸ σπῖτι τῆς χαϊδεμένης νύφης, ποῦ πολεμᾶν ἀρχοντικά κι' ἄξια νὰ τὴν κινήσουν. Ὅμως αὐτοῦ ἔχουν καὶ λύπες καὶ δάκρυα με τῆς χαρὲς ἀντάμα.

Λυποῦνται πῶς τοὺς φεύγει καὶ πάει ἄλλοῦ νὰ κάμη φωλιὰ τ' ὁμορφο χελιδόνι, ποῦ ἦταν 'ς ὄλους ἢ ἐλπίδα κ' ἢ χαρὰ, τὸ γέλοιο καὶ τὸ τραγοῦδι.

Λυποῦνται κοντὰ 'ς τὴν τρυφερὴ χαρὰ, ποῦ ἔχουν τὰ γονικά της, καὶ λὲν μ' ἤχο γελαστόν τὸ θλιβερό τοῦ χωρισμοῦ τραγοῦδι.

Λυποῦνται κοντὰ 'ς τὴν τρελὴ χαρὰ, ποῦ ἔχουν τ' ἀγαπημένα της ἀδέρφια, καὶ λὲν μ' ἤχον ἀγαλλιαστόν τὸ πικρὸ τραγοῦδι, ποῦ λέει γιὰ τῶν ἀδερφῶν τὸν πόνο.

Λυποῦνται κοντὰ 'ς τὴν ἄδολη χαρὰ, ποῦ ἔχουν ἢ καλὲς της φιλενάδες, καὶ λὲν μ' ἤχον χαρούμενο τὸ λυπητερό τραγοῦδι τῆς φιλίας, τῆς πίστες.

Λυπᾶται κ' ἢ ὁμορφη νύφη, κοντὰ 'ς τὴ μυστικὴ, τὴν ἀμολόγητη χαρὰ, ποῦ κάνει νὰ τρέμη γλυκὰ τὴν καρδιά της, καὶ λέει μ' ἤχο σὰν παράπονο, σὰ μοιρολόγι τὸ τραγοῦδι τῆς ξενιτεμένης.

Ἀφίνει γειὰ 'ς τὴ μάνα της, 'ς τὸν ἀφέντη, 'ς τ' ἀδέρφια της, 'ς τῆς φιλενάδες. Ἀφίνει γειὰ 'ς τὸ σπῖτι, 'ς τὴν αὐλή, 'ς τὸν ἀργαλειό, 'ς τὴ βρύση.

Καὶ σὰν τὰ χαιρετήση ὄλα με πόνο, καὶ τὰ ἰδῆ με δάκρυα γιὰ στερνὴ φορά, καὶ τὰ τραγοῦδήση με κλάμα, τότε πάει ν' ἀφήση γειὰ καὶ 'ς τοὺς πεθαμένους.

Κινᾶει τὸ ψῖκι πλήθιο μ' ὄργανα καὶ με τραγοῦδια, κ' ἐκεῖ ἄμ' ἀράξουν ὄλοι, στήνουν τραπέζι καὶ χορὸ γύρω 'ς τοὺς τάφους, καὶ λὲν μ' ἤχο γιορτινὸν τὰ θλιβερά τραγοῦδια 'ς τοὺς πεθαμένους.

Τοὺς χαιρετᾶν μ' ἀγάπη, τοὺς ρωτᾶν πῶς εἶναι 'ς τὸν Κάτου κόσμο, πῶς περνᾶν 'ς τοῦ Χάρου τὰ ἰσκιωμένα μέρη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τούς κάνουν καρδιά κ' ἐλπίδα πῶς θ' ἀνταμωθοῦν, τοὺς λέν νὰ μὴν ἔχουν πόθο 'ς τὴ ζωὴ, πόθο κακόν, καὶ τὴ φθονήσουν.

Τοὺς καλοῦν γιὰ λίγο νὰ χαροῦν καὶ κείνοι 'ς τὴ χαρά, νὰ δώσουν καλὴ εὐχὴ καὶ μοῖρα 'ς τὴν ὁμορφὴ νύφη.

Τοὺς βάνουν 'ς τὸ πλευρὸ ψητὰ νὰ φαῖν, τοὺς χύνουν 'ς τὸ κεφάλι κρασί μαῦρο νὰ τοὺς δροσίσουν.

Καὶ σὰν τοὺς πάρουν τὴν εὐχὴ, βγαλμένη εὐχὴ ἀπ' τὸν ἄλλον κόσμο, ποῦ τὴ λέν κι' αὐτὴ μὲ τὸ τραγοῦδι, καὶ τοὺς δώσουν τὸ ὑστερνὸ χαιρέτημα καὶ τοὺς ποῦν τὸ ὑστερνὸ μοιρολόγι, τότε γυρίζουν καὶ πᾶν τὴ νύφη 'ς τὸ γαμπρό, ποῦ μὲ λαχτάρει τὴν περιμένει.

— Πέρα 'ς τὸ Περίμορφο χωριό. ποῦ βρίσκεται 'ς τὸν ξακουσμένον τόπο, ἅμα ἔχουν χαρὰ δὲ λησμονοῦν τὴ λύπη, καὶ πάλι δὲ διώχουν κι' ἀπὸ τὴ λύπη τὴ χαρὰ.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

HYACINTHUS

ΜΕΛΩΔΙΑ Π. ΜΠΕΤΣΟΥ

Λουλοῦδι φθινοπωρινὸ
 δυατσίντο μου δροσᾶτο,
 ποῦ 'σαι τοῦ κάμπου εὐμορφιά,
 καὶ χάρη μοναχὴ,
 τὴ μοναξιά σου λαχταρῶ
 τὸ φύλλο τὸ χιονᾶτο,
 ζηλεύω τὴν ἀφάνεια σου
 σὰν ἴσκιος τὴν ψυχὴ.

Ὀλόλευκο λουλοῦδι μου
 δυατσίντο μου χιονᾶτο,
 ἐσὺ δακρύζεις μὰ γιὰ μὲ
 εἶσαι δροσιὰ γεμᾶτο.
 Κ' ἐγὼ στήν πλᾶσι ζήτησα
 δροσιὰ νὰ μὲ ποτίση,
 μὰ ὅση κι' ἂν ἐμάζεψα
 τὴν ἔχω δάκρυα χύσει.

Λουλοῦδι ποῦ μὲ σταματᾷ
 ἢ τρυφερὴ θωρηγὰ σου
 σὲ κήπους, ὅπου κι' ἂν σὲ βρῶ,
 σ' ἐρημικὴ φωληγὰ
 ἢ ὄψι σου γλυκύτερη
 κ' ἐκεῖν' ἢ εὐωδιὰ σου
 Φέρνουν στὸν νοῦ μου σὲ ὄνειρο
 ἐνθύμησι παληγὰ!

A. X. B.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΟΡΒΟΝΝΗΣ

I

ΕΣΣΑΡΑ ἔτη ἀφ' ὅτου κατετίθετο ὁ θεμέλιος λίθος τῆς Νέας Σορβόννης ἐμελλον νὰ τελεσθῶσι τὰ ἐπίσημά της ἐγκαίνια. Τὰ Πανεπιστήμια ἀμφοτέρων τῶν κόσμων ἐκαλοῦντο κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐορτήν. Δύο ἔθνων πανεπιστήμια ἐμελλον νὰ λάμψωσι διὰ τῆς ἀπουσίας αὐτῶν. Τὰ παρὰ τὸν Ῥήνον μετὰ τῶν πέραν αὐτοῦ, ἄτινα, ὡς εἰκός, οὐδ' ἐκλήθησαν, καὶ τὸ ἑλληνικόν, ὅπερ ἀπέκλινε τὴν εὐγενῆ πρόσκλησιν.

Ἐνεκα τίνων λόγων ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ

Πανεπιστημίου ἀπηξίωσε νὰ πέμψῃ πρεσβείαν καθηγητῶν, ἵνα παραστήσῃ τὸ ἔθνικόν ἴδρυμα; Μήποτε ὑπέκυψα εἰς εἰσηγήσεις τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιθυμοῦσης, ὡς ἐθρυλλήθη τότε ἐν Παρισίῳ, νὰ εὐαρεστήσῃ τῇ Γερμανίᾳ; Καὶ διατί ἡ πρυτανεία ἀνεκοίνου λίαν βραδέως, ὡς τότε ἐρρήθη ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ τύπῳ, τὴν πρόσκλησιν τῶν παρισινῶν σπουδαστῶν πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις συναδέλφους των; Δέκα ὀκτῶ ἀπεστείλατε εἰς Βονωνίαν ἄλλοτε φοιτητάς, ἐγράφομεν τότε ἐκ Παρισίου, καὶ δὲν ἤξιωσατε νὰ πέμψητε δύο ἐνταῦθα;

Οἱ μεσημβρινοὶ ἔχουσι θερμὰς τὰς κεφαλὰς καὶ φεύγοντες τὴν χρυσῆν τοῦ Κικέρωνος μετριότητα, τείνουσι πάντοτε πρὸς τὰ ἄκρα. Θὰ ἔθεωρούμην ἄρα γε ἀσεβής, ἐὰν ἔλεγον, ὅτι ἀμφιβάλλω, ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ διάνοια συνέλαβε καὶ διετύπωσε πρωτοτύπως τὰ σοφὰ ἀξιώματα «πᾶν μέτρον ἄριστον» καὶ «μηδὲν ἄγαν» ἢ μόνον ἀπλῶς μετεγλώττισεν αὐτά, λαβούσα ἐξ ἄλλων προγενεστέρων φιλοσοφικῶν συστημάτων;

Διατί ἀλλαχόσε μὲν δέκα ὀκτῶ, ἀλλαχοῦ δὲ οὐδὲ ἓνα; Καὶ ἡρωτῶμεν τότε τὴν σεβαστὴν Σύγκλητον, διατί οὕτω μέγας ἀριθμὸς ἀντιπροσώπων

διὰ τὴν Ἰταλίαν; Μήτοι, ἵνα ἐρμηνευθῇ εὐγνωμοσύνη ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ Μοροζίνη διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Παρθενῶνος, τὸ μέγα τοῦτο βχναυσούργημα τῶν νεωτάτων χρόνων, καὶ διὰ τὸν ἄρτι τότε ἀκόμη συμβάντα ἀποκλεισμόν τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν, καθ' ὃν τὰ ἰταλικά σκάφη ἐπρωταγωνίστου μεθ' ὅλης τῆς ἀλαζονείας νεοπλοῦτου; Διατί δὲ οὐδὲ ἓνα ἑλληνα φοιτητὴν διὰ τὴν Σορβόννην; Ἴνα εὐχαριστήσῃτε οὕτω τὴν Γαλλίαν διὰ τὸ Ναβαρῖνον καὶ διὰ τὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκσιρατείαν της;

Τὴν ἀρνητικὴν τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν ἀπάντησιν, ἅμα φθάσασαν, τὸ προεδρεῖον τῶν σπουδαστῶν, ἐπεπληγμένον καὶ βαρέως φέρον διὰ τὸ ἀπροσδόκητον αὐτῆς, ἀνεκοίνωσε πρὸς ἡμᾶς. Ἀπηυθύναμεν παρευθὺς τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Γραμματείαν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πρὸς τὴν «Νέαν Ἐφημερίδα», αἰτοῦντες τηλεγραφικὴν ἐντολήν, ἵνα ἡμεῖς ἀντιπροσωπεύσωμεν τοὺς Ἕλληνας φοιτητάς. Ἦτο δὲ τοῦτο ἡ ἐπιθυμία πλείστων Γαλλῶν καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Association générale des Etudiants, ἧς ἐτυγχάνομεν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων μελῶν. Οὐδεμίαν, ἐννοεῖται οἴκοθεν, ἐτύχομεν ἀπαντήσεως. Ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν προεβλέπομεν τοῦτο βεβαίως, εἰδότες κάλλιστα τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, τινὲς ὅμως τῶν συμπατριωτῶν ἡμῶν τῶν ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος εἶχον τὴν ἀπλότητα νὰ ἐλπίζωσιν οὐ μόνον ἀπάντησιν ἀλλὰ καὶ εὐνοϊκὴν ἀπάντησιν. Ἠγνόουν ὅτι τὸ ἀποκρίνεσθαι πρὸς τοὺς πρὸς ἡμᾶς ἐπιστέλλοντας ὑπολαμβάνεται εἰσέτι ἐν Ἑλλάδι ὡς περιττὴ τις πολυτέλεια καὶ ἐνόχλησις ἀναξία τοῦ κόπου καὶ παρ' αὐτῶν ἐτι τῶν ἀξιούντων ὅτι ὑπερέχουσι τῶν ἄλλων περὶ τε τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους καὶ περὶ τὴν λοιπὴν ἀβρότητα τῆς ἀγωγῆς. Γνωρίζομεν ἄνθρωπον, ὅστις ἐχρημάτισεν ὑπουργὸς τῆς παιδείας καὶ ὅστις ἀξιοῖ ὅτι ἔχει τρόπους λεπτότητος αὐτόχρημα διπλωματικῆς, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἀπηξίωσε νὰ γίνῃ καὶ διπλωμάτης, ὅστις οὐδὲ ἀπῆντησεν εἰς ἐπιστολὴν ἑλληνικῆς ἐξοχότητος, ζητούσης συνέντευξιν περὶ ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων, περὶ θέματος δηλαδὴ ἀναφερομένου εἰς τὸ ὑπουργεῖον οὕτινος τότε ἐκεῖνος λίαν ἀναρμοδίως προΐστατο.

Ἐν τῷ μεταξὺ συνηθροίσασαμεν ὅσους συνετύχομεν Ἕλληνας, συνεκροτήθη συνέλευσις καὶ ἀπεφασίσθη, ἵνα οἱ ἐν Παρισίῳ Ἕλληνες σπουδασταὶ συμμετάσχωσι τῶν πανεπιστημιακῶν ἐορτῶν. Ἐξελέχθη δ' ἐπὶ τούτῳ ἀντιπροσωπεῖα ἑπταμελής, ἧτις ἔσπευσεν εἰς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Δηλιγιάννην, ὅστις οὐ μόνον ἐπέδοκίμασε τὸ διάβημα ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ διεπίστευσεν εἰς ἡμᾶς, ζητήσαντας πρὸς ἔθνοπρεπεστέραν παράστασιν ἑλληνικὴν σημαίαν, φιλοτεχνηθεῖσαν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Γαμβέττα χάριν τῆς κηδείας αὐτοῦ, παρκατατεθειμένην δ' ἔκτοτε ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας. Καὶ τότε πλέον συγκεκριμένοι οἱ ὀκτῶ ἡμεῖς, ἔχοντες καὶ τὴν σημαίαν, ἐπέβημεν ἀμαξῶν καὶ παρουσιάσθημεν ὑπὸ τὴν νέαν ἡμῶν ιδιότητα εἰς τὸ προεδρεῖον τῆς ἑταιρείας τῶν σπουδαστῶν.

Αἱ ἐορταὶ διήρκεσαν ὀλόκληρον ἑβδομάδα. Αἱ ὑποδοχαὶ ἐν τοῖς ὑπουργεῖοις διεδέχοντο τὰς ὑποδοχὰς καὶ ἐν τοῖς θεάτροις αἱ παραστάσεις τὰς

παραστάσεις. Τῶν ὑλικωτέρων αὐτῶν ἑορτῶν ἀπέσχομεν σχεδὸν καθ' ὄλοκληρίαν, παρέστημεν ὁμῶς ἐν ταῖς πνευματικαῖς οὕτως εἰπεῖν ἑορταῖς, ἐν αἷς ἔδει νὰ φανῶσι τὰ ἑλληνικὰ χρώματα, καὶ ἀκουσθῆ ἡ ἑλληνικὴ φωνή. Λέγομεν τοῦτο, ἵνα μάθωσιν οἱ ἀρμόδιοι ὅτι ἐζητήθη ἡ τιμὴ τῆς ἐπισήμου ἀντιπροσωπείας τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου οὐχὶ χάριν τῆς τιμῆς καὶ τῶν αὐτῇ παρεπομένων ὠφελημάτων, ἀλλ' ἐξ ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ, διὸ καὶ ὑπεβλήθη ἡ ἐπιτροπὴ ἀσμένως εἰς παντοίας θυσίας χρόνου, πόνων καὶ χρήματος.

II

Ὅτε κατετίθετο ἐν μεγάλῃ πομπῇ ὁ θεμέλιος τῆς Νέας Σορβόννης λίθος, οἱ σπουδασταὶ οὐδὲ δι' ἐνὸς αὐτῶν εἶχον κληθῆ νὰ παραστῶσι κατὰ τὴν ἐπίσημον τελετὴν. Ἀποτελοῦντες πλῆθος ἀνώνυμον καὶ ἀσύντακτον ἀνὰ τὰς σχολὰς φοιτῶντων νεανιῶν, ἐτύγχανον ἀγνωστοὶ πρὸς τε τοὺς ἄλλους καὶ πρὸς ἀλλήλους.

Τέσσαρα ἔτη ἤρκεσαν νὰ ἀνατρέψωσιν ἄρδην τὴν ἄτοπον αὐτὴν τῶν πραγμάτων θέσιν. Τῇ 5 Αὐγούστου 1889 ἀνεπετάννυντο τὸ πρῶτον αἱ πύλαι τῆς νέας Σορβόννης καὶ κατεκλύζετο τὸ περικαλλὲς αὐτῆς ἀμφιθέατρον. Ἐν αὐτῷ οἱ δαφνοποιόκιλοι ἀκαδημαϊκοὶ ἐπενδύται ἐτρίβοντο πρὸς τὰς ποικιλόχρους τηβέννους τῶν καθηγητῶν, οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι παρεκάθηντο φιλίως μετὰ τῶν βουλευτῶν τοῦ ἔθνους, οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἀνάκτων συνεμερίζοντο τὰ τιμητικὰ ἐδώλια μετὰ τῶν πρεσβυτῶν τῆς γαλλικῆς γερουσίας, οἱ ἱατροὶ συνετύγχανον πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ οἱ λαϊκοὶ πρὸς τοὺς ἀνδράς τῆς ἐκκλησίας. Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐν μέσῳ τῶν ὑπουργῶν τοῦ ἔθνους προήδρευε τῆς σοφῆς ἡμετέρας. Ἄλλ' ὁ μετ' αὐτὸν ἦρως τῆς ἑορτῆς ἦτο ἀναμφισβητήτως ὁ σπουδαστής.

Ἡλικὴ πρόοδος! συντελεσθεῖσα ἐν τῷ βραχεῖ χρόνῳ τεσσάρων μόνον ἐτῶν!! Οἱ χθὲς ἔτι καὶ πρόφην ἀγνωστοὶ, σχεδὸν παρρωμένοι φοιτηταί, συγκροτοῦσι τανῦν ἐν ὅλῳ πάγιον καὶ εὐγενὲς σῶμα, πρόσωπον ἠθικὸν ἅμα καὶ ἔθνικόν μετὰ περιφανοῦς θέσεως ἐν τῷ ἔθνικῷ ὄριζοντι.

Νεανίαι! Εἶσθε οἱ ἐπίλεκτοι τοῦ ἔθνους, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Μετ' οὐ πολὺ θὰ ἀναλάβητε τὰ βάρη τῆς χώρας. Ἐμπιστευόμεθα εἰς ὑμᾶς ὡς εἰς φρουρὰν τιμῆς τὸ πνεῦμα τῆς Γαλλίας. Καθ' ἐκάστην μεταλαμβάνετε αὐτοῦ σμικρὸν κατὰ σμικρὸν διὰ τῶν μαθημάτων τῶν διδασκάλων σας.

Τὸ πρῶτον καθήκόν σας εἶνε νὰ μὴ ἐπιτρέψητε μήτε νὰ μειωθῆ μήτε νὰ παραλλάξῃ ὀφείλετε νὰ τὸ ἀναπτύξητε καὶ τὸ αὐξήσητε. Μέλλετε νὰ φθάσητε εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον ἐν χρόνῳ καθ' ὃν ἐσχηματίσθησαν περίξ ἡμῶν ἔθνη ἰσχυρὰ ἐμπορούμενα δεινῆς καὶ ἐπιφύβου ἀμίλλης. Ἡ ψυχὴ τῆς Γαλλίας, ἥτις ὑπάρχει ἐμπεφυσμένη εἰς τὰς ψυχὰς σας, ἀπαιτεῖ τὸ τέλος τῶν ἐρίδων καὶ τῶν διχονοιῶν ἡμῶν. Ἀναλογίσθητε τί αὕτη περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ ἠθικόν, τίνα αἰσθήματα καὶ ιδέας, τὴν τιμὴν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἐπιείκειαν, τὸ σέβας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἶπατε ἐὰν δὲν ὑπάρχη ὑπεράνω τοῦ κομματικοῦ ἐγωϊσμοῦ

χώρα ἀνωτέρα σκέψεων καὶ δράσεως, ὅπου πάντα τὰ πνεύματα, ἀπασαὶ αἱ θελήσεις δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἓνα κοινὸν ἔρωτα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πατρίδος.

Εἶθε δι' ὑμῶν ἡ Γαλλία ὅταν θὰ ἔχητε εἰς χεῖρας ὑμῶν τὰς τύχας τῆς νὰ ἐξακολουθῆ οὕσα ὡς ὑπαγορεύει τὸ πνεῦμά της, ἐλευθέρα, ἀγαπητὴ, ἐκπολιτίζουσα καὶ γενναία.

Καὶ εἶδομεν τότε τοὺς σπουδαστὰς τούτους, περὶ ὧν ἐπικρατοῦσι δυσμενεῖς προκαταλήψεις ἕνεκα φημῶν ἡκιστα εὐμενῶν, τοτὲ μὲν ριπτομένως ὑπὸ ἐπιπολαίων παρατηρητῶν ἀνοήτως, τοτὲ δὲ σπειρομένης κακοβολίας ὑπὸ φθονερῶν ἀντιπάλων, εἶδομεν αὐτοὺς ἠλεκτριζομένους ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις, συνεχόμενους ὑπὸ ἱερᾶς συγκινήσεως, ἐρμηνεύοντας δι' ἐνθουσιωδῶν ἐπευφημιῶν πρὸς τὸν ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς πολιτείας τὴν λατρείαν, ἥς ἐμποροῦνται πρὸς τὴν τιμὴν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πατρίδα. Καὶ τότε ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς τῆς Δημοκρατίας ἀνέκρουσε τὴν Μασσαλιώτιδα καὶ εἰς τοὺς θυροίους φθόγγους αὐτῆς ὁ ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ ἐκείνῳ ἐπίσημος τῆς Γαλλίας κόσμος ἠγέρθη σύσσωμος. Καὶ ἐβλέπε τις εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν. Τὸ θέαμα ἐκείνο, θέαμα ἔθνικης δυνάμεως, πατριωτισμοῦ καὶ ἔθνικης ὑπερηφανείας, οὐδέποτε θὰ τὸ λησμονήσω, ὡς δὲν θὰ τὸ λησμονήσωσιν ὅλοι οἱ φιλότιμοι νέοι τῶν ξένων πανεπιστημίων ὅσοι τὸ εἶδον. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἠσθάνθη ὕψους τοὺς ὀφθαλμούς, βόμβον εἰς τὰ ὦτα, τὸ νευρικὸν σύστημα ἀνατεταραγμένον, ἔθνικὴν ζηλοτυπίαν καὶ θλίψιν συσκοτίζουσαν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν μου. Καὶ εἶπον τότε κατ' ἐμαυτὸν περίλυπος ἕως θανάτου, δύστηνος πατρίς! Τὸ μέλλον εἶνε ὁ κληρὸς τῶν μεγάλων ἔθνων.

III

Πρὸς τοὺς ἄρτι ἀνώνυμους αὐτοὺς φοιτητὰς αἱ ξένοι ἀντιπροσωπεῖται ἠθέλησαν κατὰ τὸ περὶ τούτων κρατοῦν ἔθιμον ν' ἀποτείνωσιν ἐπισήμως προσφωνήσεις εὐχαριστηρίους πρὶν καταλίπωσι τὸ φιλόξενον τῆς Γαλλίας ἔδαφος. Τόπος ἐπὶ τούτῳ παρεσκευάσθη τὸ μέγα τῆς Παλαιᾶς Σορβόννης ἀμφιθέατρον, ἡμέρα δὲ ὠρίσθη τὸ Σάββατον. Αἱ νέαι φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων προσήρχοντο καθ' ὁμάδας ἐν τῷ γηραιῷ τούτῳ οἴκῳ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, τὰ τέκνα τοῦ Βορρᾶ καὶ τοῦ Νότου, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, οἱ ἄνδρες τοῦ μέλλοντος ὅλων τῶν ἔθνων παρεκάθηντο ἐκεῖ ἀναμιξί ἐπὶ τῶν ἡμικυκλίων βάθρων, ἐνῷ τὰ ἐνδοξα λάβαρα τῶν ἐκεῖ ἐκπροσωποῦμένων λαῶν καὶ τῶν πανεπιστημίων τὰ πολύτιμα σήματα ὑψούντο ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης τῶν θρανίων σειρᾶς ἔθνη καὶ ἔθνη τῆς τριχόρου γαλλικῆς σημαίας. Δωδεκαμελὲς προεδρεῖον μέλλει νὰ καταλάβῃ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ στηθείσης ἐξέδρας ἐδώλια, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡ ἀχανὴς αἴθουσα ἀντηχεῖ ἐκ πάντων τῶν ἰδιωμάτων τῶν δύο ἡμισφαιρίων. Ἐὰν μὴ εἴμεθα σύγχρονοι τοῦ Ἐἰφελείου πύργου, θὰ ἐνομιζόμεν ὅτι οἱ ἐκεῖ πολυλαλοῦντες, συνωστιζόμενοι καὶ χειρονομοῦντες νεανίαι ἦσαν οἱ ἀθάδεις οἰκοδόμοι τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ, ὃν ὁ Σαβαῶθ τιμωρῶν τὴν ὑπεροψίαν συνέχεε κατὰ τὴν ἀγίαν Γραφήν τὰς γλώσσας.

Ἦραϊον θέαμα ἢ πλήρης νεανικοῦ σφρίγους συνέλευσις ἐκείνη, μικροσκοπικὸν τῆς νεότητος τῶν δύο κόσμων πανόραμα, ἀληθῆς εἰκὼν τῆς οὐτοπίας τοῦ παμμεγέθους τῆς ἀνθρωπότητος ἔθνους. Πλὴν δύο ὄρας βραδύτερον ἢ ἡμέγυρις διελύετο εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη καὶ αἱ χρυσαῖ ἐλπίδες τῶν πιστῶν, οὓς βαυκαλίζουσιν οἱ ἀπατηλοὶ ὄνειροι τῆς ἀδελφότητος τῶν λαῶν ἐψεύσθησαν ἀπαξ ἔτι, καὶ εἶπομεν ὅτι σκιά ἦτο καὶ παρέδραμε, πομφόλυξ καὶ διερράγη.

Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ἐταιρείας τῶν σπουδαστῶν ἠὺχάριστησεν ἐξ ὀνόματος αὐτῆς τοὺς ξένους σπουδαστὰς ὅσοι ἐτίμησαν τὴν πρώτην ταύτην γενικὴν συνέλευσιν τῶν σπουδαστῶν. Εἶπεν ὅτι ἀφ' ὅτου ὑπάρχει ἡ ἐταιρεία αὕτη, ἕνα ἐπεδίωξε σκοπὸν, νὰ ἰδρῦση μεταξύ τῶν σπουδαστῶν ὅλων τῶν τόπων τοῦ κόσμου δεσμούς συναδελφότητος, ἀφίνουσα κατὰ μέρος τὰ ἀπατηλὰ προβλήματα τῆς πολιτικῆς καὶ βασιζομένη μοναδικῶς ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου χαρακτῆρος τῆς ἐπιστήμης· ὅτι ἡ ἔνωσις αὕτη ἀπέβλεπεν οὐ μόνον νὰ διευκολύνῃ τὰς σχέσεις μεταξύ διδασκάλων καὶ μαθητῶν, ἀλλὰ νὰ τοῖς παράσχῃ τὰ μέσα νὰ γνωρίσωσιν ἀλλήλους καλλίτερον καὶ νὰ τοῖς ἀσφαλίσῃ ἀντιπροσωπείαν ἔχουσαν τὸ κύρος νὰ ὁμιλῇ ἐν ὀνόματί της· ὅτι ἡ ἐταιρεία τῶν σπουδαστῶν ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς κακῆς θελήσεως· ὅτι ἔπεισε καὶ αὐτοὺς τοὺς μάλιστα ἀπαισιοδόξους· ὅτι ὤκειώθη καὶ αὐτοὺς τοὺς μάλιστα δυστρόπους καὶ τοὺς μάλιστα δυσμενεῖς χάρις εἰς τὴν πεφωτισμένην ὑποστήριξιν τοῦ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν πλείστων καθηγητῶν.

Ἐκ τῶν ἑορτῶν τούτων ἀπορρέει καὶ ἄλλο γεγονός, οὐχ ἥττον προφανές, οὐχ ἥττον πολῦτιμον δι' ἡμᾶς, ὅτι δηλ. ἀδίκως μεμψίμοιροί τινες ἔλεγον ὅτι ἡ Γαλλία ἀπώλεσεν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν νοσημόνων λαῶν. Ἡ ὑποδοχὴ δι' ἧς ἐτίμησαν τοὺς ἀπεσταλμένους ἡμῶν κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν οἱ Βέλγαι καὶ ἡ ἰδιαιτέρα ὅπως προσοχὴ ἧς ἤξισαν τοὺς Γάλλους ἐν Βονωνίᾳ, ὅπου ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν, ἀπέδειξαν τὸ ἐναντίον. Εἶθε, κύριοι, νὰ ἀποκομίσητε εἰς τὰς οἰκείας πατρίδας ἕκαστος ἀγαθὴν ἀνάμνησιν τῆς Γαλλίας καὶ τῶν σπουδαστῶν αὐτῆς. Εἶθε νὰ διαδώσῃτε πανταχοῦ εἰς ἐκείνους, οἵτινες μᾶς ὑβρίζουσιν, ὅτι ὑπάρχει ἐν Γαλλίᾳ νεότης θαλερὰ καὶ πλήρης ζωῆς, μετὰ ζήλου ὁρμῶσα πρὸς τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, ἐτοίμη νὰ χύσῃ τὸ αἷμά της, ἵνα ὑπερασπίσῃ τὴν ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος, ἐτοίμη ὡσαύτως ν' ἀνοίξῃ τοὺς βραχίονάς της εἰς πάντας τοὺς λαοὺς ἀδιακρίτως προελεύσεως ἢ φυλῆς, τοὺς μὴ θέτοντας τὴν ἀλαζονείαν τῶν εἰς τὴν κτηνώδη βίαν καὶ ἐκτιμῶντας πρὸ πάντων τὰ εὐεργετήματα τῆς Ἐργασίας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Εἰρήνης.

VI

Μετὰ τὴν προσαγόρευσιν ταύτην, ἧτις ἦτο προσαγόρευσις τῶν Γάλλων πρὸς τοὺς ξένους, ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἀντιπροσωπειῶν κατὰ τὴν ἀλφραθητικὴν τῶν ἀντιπροσωπευομένων Ἑθῶν σειράν.

Ὁ λόγος ἐδόθη πρῶτον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐκ Κανταβρυγίας ἀντιπροσώπων εἶπεν ὅτι ἡ πρὸς αὐτοὺς σταλεῖσα πρόσκλησις διὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Νέας Σορβόννης ἔχαιρετίσθη τοσοῦτω μᾶλλον ἀσμένως, ὅσῳ εἶδον ἐν αὐτῇ σημεῖον νέας καταστάσεως πραγμάτων. Παρῆλθε τῷ ὄντι ὁ χρόνος καθ' ὃν τὰ ἔθνη τῆς γῆς προσέβλεπον ἄλληλα μὲ ὄργην καὶ δυσπιστίαν. Ζῶμεν εἰς ἡμέρας καλλιτέρας· ζῶμεν ἵνα ἴδωμεν ἐνούμενα εἰς τὰ αὐτὰ αἰσθήματα ἀμοιβαίας στοργῆς τὰ ἔθνη ὅσα ἐπὶ ἑκατοντάδας ἐτῶν δὲν ὠνεύοντο ἢ σφαγὰς καὶ ὄλεθρον καὶ ἐπλήρουν τὴν Εὐρώπην αἵματος καὶ ἀθλιότητων, ἵνα ἴδωμεν τὸ μέγα θέαμα τελείας συμφιλιώσεως μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης οὐχ εἰς παγκόσμιον κράτος ἢ ἡμοσπονδίαν τῶν λαῶν πάντων, ἀλλ' εἰς μεγάλην δημοκρατίαν ὑπὸ τὴν ὑπάτην αὐθεντίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.

Βλέπομεν ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ ἐκάστην χώραν ἀντιπροσωπευομένην ὑπὸ νέων τῶν 20 ἐτῶν, εἰς οὓς, ὡς τὸ ἔλεγεν ὁ ἡμέτερος λόρδος Βήκονσφιλδ, τὸ μέλλον τῶν ἐθνῶν ἀνήκει δικαιοματικῶς, τοὺς βλέπομεν ἠνωμένους εἰς ὁμόθυμον αἰσθημα στοργῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ μέγα αὐτὸ πανεπιστήμιον, τὴν μητέρα τοσοῦτων σοφῶν, τὴν μητέρα τοσοῦτων εὐεργετῶν τῆς πατρίδος δηλ. ὅλου τοῦ κόσμου.

Διότι τοῦτο εἶνε τὸ δίδαγμα, ὅπερ ἐπάγονται αἱ ἑορταὶ αὐταὶ αἱ ἀθροίζουσαι περὶ τὸ πανεπιστήμιον τοῦτο τὰ πανεπιστήμια ὅλου τοῦ κόσμου, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἢ ἐν ἀληθῆς ἔθνος, τὸ ἔθνος τῆς ἀνθρωπότητος, μία ἀληθῆς δημοκρατία, ἢ δημοκρατία τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν. Αἱ ἱστορίαι, εἶπεν ὁ Bossuet, θὰ καταργηθῶσι μετὰ τῶν κρατῶν. Ἄλλ' ἐὰν τὰ κράτη εἶνε προωρισμένα ν' ἀφανισθῶσιν, αἱ κυβερνήσεις τῆς σήμερον εἶνε προωρισμένοι τελικῶς νὰ βυθισθῶσιν εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν. Θὰ μείνῃ πάντοτε τὸ παγκόσμιον κράτος τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐπιστήμης. Ὁρεῖλω μίαν νὰ εἶπω ἀκόμη λέξιν, ἣν ἐφύλαξα τελευταίαν. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἀγγλίας ἐπεθύμουν νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι αἱ ἐρῆδες, αἵτινες τοσάκις ἐτάραξαν τὴν ἀρμονίαν τῶν δύο λαῶν μας εἶνε πράγματα τοῦ παρελθόντος. Αἱ διηνεκεῖς ἡμῶν διαπάλαι μᾶς ἐδίδαξαν τὴν ἀμοιβαίαν ἡμῶν ἀξίαν καὶ ἐμετρήθημεν τοσάκις, ὥστε ὁ ἀνταγωνισμὸς κατέστησεν ἡμᾶς τοὺς ἀρίστους τῶν φίλων.

V

Πολλοὶ τῶν προηγηθέντων ἡμῶν ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐμφορούμενοι νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀγόμενοι δ' ἅμα ὑπὸ ἀπειρίας ἢ κουφότητος ἐλάλησαν περὶ ἀδελφότητος τῶν λαῶν καὶ καταργήσεως τῶν πολιτικῶν ὀρίων. Ὅτε ἐδόθη ἡμῖν ὁ λόγος ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος, ἐσκέφθημεν πρὸ πάντων ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, ὅτι ὠμιλοῦμεν πρὸς Γάλλους καὶ ὅτι τὸ βῆμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ προσεφωνοῦμεν τοὺς συναδέλφους ἡμῶν, ὑψοῦτο ἐν τῇ γηραιᾷ Σορβόννῃ. Εἶπομεν τότε ὅτι ὁ τόπος ἐν ᾧ εὐρισκόμεθα ὑπῆρξεν ἐν χρόνοις ἀποιοχομένοις τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἢ κιβωτὸς καὶ τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν τὸ ἄσυλον· ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ Σορβόννῃ, ἐν ἣ διδάσκονται καὶ νῦν ἔτι οἱ κλασικοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφῆων καὶ ἐκ τῶν Ῥωμαίων οἱ ἀξιοὶ αὐτῶν μαθηταί, ἐρχόμεθα ἡμεῖς οἱ νόμιμοι κληρονόμοι ἐκείνων ν' ἀναλάβωμεν

τὴν πολῦτιμον τῶν προγόνων ἡμῶν παρακαταθήκην, ἣν οἱ θεματοφύλακες διετήρησαν ὡς συνετοὶ οἰκογενειάρχαι· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἀπέδιδον ἠύξημένην, ἀμείβοντες οὕτως ἡμᾶς δι' ὅπερ ἡ παρακαταθήκη προσεπόρισεν αὐτοῖς πνευματικὸν κέρδος.

Ἐξηνέγκομεν τὴν πεποιθήσιν ἡμῶν ὅτι ἡ νέα Σορβόννη διὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ὁποίας εἴμεθα παρόντες ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ συναδέλφων ἡμῶν πάσης γῆς, ἔσεται ἀθόλωτος φάρος, γέων ἀπλετον ἐλευθερίας καὶ ἐπιστήμης φῶς, ἄξιον δὲ ἴδρυμα τοῦ ἱπποτικῶ ἔθνους τῶν Γάλλων, οἵτινες ἐπεδαψίλευσαν πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν ἄνευ συμφρόντος καὶ ἄνευ ὀπισθοβουλίας. Εἴπομεν τελευτῶντες ὅπως ἠδεῖαν χαρὰν, χαρὰν εὐγνώμονα ἡσθάνετο ἡ νέα ἡμῶν καρδία ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτῇ ἑορτῇ, ἥτις ἐχορήγει ἡμῖν τὴν εὐκαιρίαν νὰ διερμηνεύσωμεν τὰς διακαεῖς εὐχὰς τῆς ἑλληνικῆς νεότητος, εὐγνωμονούσης πρὸς τὴν Γαλλίαν, ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου, τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ τῆς λοιπῆς τῆς δημοκρατίας εὐημερίας.

Φίλοι σπουδασταί!

Ὅτε πανταχοῦ τῆς ἐπιστήμης τὰ φῶτα περιέμενον αἰσιωτέρους χρόνους, ἵνα ἀναλάμψωσιν, ἡ Σορβόννη ὑπῆρξε τῶν γραμμάτων ἡ ἱερά κιβωτὸς καὶ τῶν Ἑλληνίδων συνάμα Μουσῶν τὸ ἄστυον.

Εἰς τὴν Σορβόννην, τοσοῦτον ἐνδόξως καλλιεργοῦσαν καὶ σήμερον τὰς κλασικὰς σπουδὰς καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες προσερχόμεθα, ἵνα ζητήσωμεν ἄφθονον διανοητικὴν τροφήν καὶ ἐμπλησθῶμεν πατριωτισμοῦ καὶ ἐλπίδος. Ἡ δὲ νέα Σορβόννη, ἥς τὰ ἐγκαίνια ἐορτάζομεν ἐν ἐποχῇ ἤδη τοσοῦτον φαινή, κατὰ μείζονα λόγον ἔσται ὁ οὐράνιος καὶ ἀθόλωτος φάρος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἐπᾶξιον ἴδρυμα τοῦ ἱπποτικῶ τούτου καὶ μεγάλου ἔθνους, ὅπερ πανταχοῦ ἀνέκαθεν ἀφιλοκερδῶς, ἀφειδῶς καὶ γενναιοφρόνως διέσπειρε τὰς εὐεργεσίας του.

Εἴμεθα ἄρα ἀληθῶς εὐτυχεῖς οἱ Ἕλληνες, ὅτι παρουσιάζεται ἡμῖν σήμερον τοιαύτη ἐπίσημος εὐκαιρία, ἵνα διαβιβάσωμεν πρὸς ὑμᾶς μετὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων πληροὶ τὰς καρδίας, τὰς διακαεστᾶτας εὐχὰς τῆς εὐγνωμονούσης τῇ Γαλλίᾳ πατρίδος ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς δόξης τοῦ μεγάλου καὶ εὐγενοῦς τῶν Γάλλων ἔθνους καὶ τῆς λοιπῆς ἐν πᾶσιν εὐτυχίας τῶν ἡμετέρων ἐν τῇ ἐπιστῆμῃ ἐταίρων καὶ συναδέλφων.

VI

Τῇ ἐπαύριον ἐν συμποσίῳ, παρκατεθέντι εἰς τοὺς ἡγήτορας τῶν ἀντιπροσώπων, ἰθαγενῶν καὶ ξένων, ἐν κλεινῇ τῆς μαγειρικῆς τέχνης ἔδει, ἐγένετο αὐθις λόγος περὶ ἀδελφότητος τῶν λαῶν ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκεῖ Ἴταλῶν, προσπαθούτων νὰ δελεάσωσι τοὺς συνδαιτυμόνας δι' ἡχηρῶν πλὴν κενῶν σημασίας λέξεων καὶ κατασοφιστεύουσι τὸ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων ἀποδεκτὸν γένόμενον σύστημα ἐκλογῆς ῥήτορος διὰ τι μέγα συμπόσιον, τὸ ὁποῖον ἐμελλε τῇ ἐπιούσῃ νὰ προσφέρῃ τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας πρὸς πάντας τοὺς σπουδαστάς. Ὑπεστηρίξαμεν ὅτι ἕκαστον τῶν ἐκεῖ ἀντιπροσωπευομένων ἔθνων μίαν μόνην ἔδει νὰ ἔχη ψῆφον· αὐτοὶ δὲ

ἐζήτουν νὰ παραπέσωσι τοὺς λοιποὺς ξένους, ἵνα ἐν τῇ κάλπῃ τεθῶσι τόσαι δέλτοι ὅσα καὶ πανεπιστήμια, πράγματι δὲ διότι ἰταλικὰ πανεπιστήμια ὑπῆρχον πολλὰ, ἕκαστον ἀντιπροσωπευόμενον ἰδιαιτέρως, ἐνῶ ἡ μικρὰ ἡμῶν Ἑλλάς, ἐν ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἕνα μόνον θὰ εἶχε καὶ κληρὸν.

Ἡ φιλοδοξία αὕτη καὶ ὁ δόλος τῶν ἐν τῇ Ἀδριατικῇ θαλάσῃ γειτόνων ἡμῶν ἐξώργισεν ἡμᾶς τοσοῦτον, ὥστε λησμονοῦντες τὴν πνευματικὴν ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς συγγένειαν, ἦν ὁ λυρικός ποιητὴς τοῦ αἰῶνος διετύπωσεν εὐστόχως ὅσον καὶ λακωνικῶς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ ἐρρυθμοῦ στίχου

La Grèce est la mère, l'Italie est la fille

ἀνέστημεν καὶ εἴπομεν ἀπροκαλύπτως ὅτι ἡ ἀδελφότης τῶν λαῶν τυγχάνει εὐτυχῶς ὄνειρον, ὅτι τὰ πολιτικὰ ὄρια θὰ διαχωρίζωσιν αἰετοτε τοὺς λαοὺς καὶ ὅτι οἱ κήρυκες τοιούτων οὐτοπιῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν ἢ μὴ σπουδαῖοι ἢ μὴ καλῆς πίστεως.

Δραττόμεθα δὲ τῆς παρουσίας εὐκαιρίας, ἵνα συστήσωμεν εἰς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς ἡμῶν συμπολίτας ν' ἀποσοβῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν πλάνας τοιαύτας, μήποτε ἀποθαρρυνθῶσι καθ' ἡμέραν ἀποκαλυφθῇ αὐτοῖς ὁ κόσμος, ὁποῖος εἶνε. Αἱ σχέσεις τῶν ἔθνων εἶνε βεβαίως μάλιστα νοσηραὶ, ὁ κοσμοπολιτισμὸς ὅμως δὲν εἶνε τοῦ λοιμοῦ τὸ δραστήριον ἀντιφάρμακον. Ἄς κατηγορήσωσιν ἡμῶν ἀπανθρωπῆσαν οἱ οὐτοπισταί· ἀποκρούομεν πάσαις δυνάμεσι τὰς διδασκαλίας ταύτας, ἄς οὐδὲ τὸ παράπαν πιστεύομεν καὶ αἵτινες οὔτε τῶν παρόντων καιρῶν εἶνε οὔτε τῶν ἡμετέρων χρόνων. Ἐν ἐποχαῖς ἄς ἀφήκαμεν ὀπίσω ἐν τῷ ὠκεανῷ τῆς ζωῆς, ὑπῆρξε χριστιανικός τις κοσμοπολιτισμὸς, ἀλλὰ τότε αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις, γενικῶς παραδεδεγμέναι, ἀπετέλουν τὸ κοινὸν τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων θεμέλιον. Σήμερον αἱ πεποιθήσεις αὗται κλονίζονται κατὰ συνέπειαν ἐπαυλειημένων καὶ σφοδρῶν προσβολῶν, ἡ δὲ συνείδησις τῶν πιστῶν ταλαντεύεται.

Θὰ ὑπερεβάλλομεν πολὺ τὰ ὄρια τῶν ἐντυπώσεων τούτων, ἐὰν ἐπεχειροῦμεν νὰ σκιαγραφῆσωμεν τὰς αἰτίας τῆς θλιβερᾶς ταύτης φθίσεως. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ἐνταῦθα ὅτι τὴν περὶ τούτου εὐθύνην φέρει ἡ ἐκκλησία, ὀχυρομένη αἰετοτε ὀπίσω συμβόλων, ὧν ἡ διάρκεια, ὡς διδάσκει ἡ ἱστορία, εἶνε πάντοτε πρόσκαιρος. Ἡ ἐκκλησία, ἐννοοῦμεν δὲ διὰ τῆς λέξεως ταύτης τὸν κληρὸν ὅστις τυρβάζει περὶ πολλὰ, διέστρεψε τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ, θρησκείαν ἀγνῆς λατρείας, οὐδὲν ὀρίζουσας, οὐδὲν ἀποκλείουσας, εἰμὴ τὸ αἴσθημα τῆς καρδίας—κατ' ἀντίθεσιν τῶν κανόνων τῆς τῶν Φαρισσαίων θρησκείας,—ἦν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἴδρυσεν ἐπὶ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀγάπης. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ἐπανήρχετο ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὡς μαθητὰς καὶ πιστοὺς αὐτοῦ θὰ ἀνεγνώριζε μόνον τοὺς ἐννοοῦντας κατ' αὐτὸν ῥήματα καὶ ἐργαζομένους ὑπὲρ αὐτῶν καὶ πράττοντας κατ' αὐτόν, οὐχὶ δὲ τοὺς περικλείοντας αὐτὸν ἐντὸς φράσεων κατηχήσεως· δι' αὐτοὺς θὰ ἐποίει φραγγέλιον ἐκ σχοινίων καὶ θὰ ἐξέβαλλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. Ἡ θρησκεία, ἦν ὁ θε-ἀνθρώπος ἐκκληροδότησε τοῖς ἀνθρώποις εἶνε ἡ ὁμιλία τοῦ Ὁρους. Οἱ φυ-

λάττοντες τὰ παραγγέλματα ταῦτα μένουσι χριστιανοὶ καὶ ὅταν ἀκόμη ἀπέχῃσι πάντων σχεδὸν τῶν σημείων τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως, τῆς ὑπὸ τῶν ἱερέων διδασκομένης.

Μετὰ τὴν παρέκδοσιν ταύτην ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἡ διάκρισις τῶν ἑθνῶν καὶ οἱ ἐξ ἀρχῆς ὑπαγορεύσαντες αὐτὴν λόγοι ἐπέζησαν οὐ μόνον τῆς τῶν Ἑλλήνων φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀποδείξεως τοῦ Εὐαγγελίου, οὕτω δὲ τὸ περὶ καταργήσεως τῶν ἐθνικότητων ζήτημα τυγχάνει ἐπίσης πρόωρον σήμερον, ὡς καὶ πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν. Κατὰ τῆς ὑπ' ἀπάσης τῆς ὑψηλοῦ ἰδρύσεως ἡθῶν, ἰδεῶν καὶ θεσμῶν δημοσχημόνων ἀντιστρατεύεται ἡ φύσις αὐτή. Τὸ κλίμα, ὁ χαρακτήρ, ὁ ὄργανισμὸς καὶ ἡ ἡλικία τυγχάνουσιν ἰσάριθμοι λόγοι διαφορᾶς τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἀντιθέσεως δὲ τῶν ἰδεῶν, ἡθῶν καὶ αἰσθημάτων αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ κράτος τοσούτων αἰτίων αἱ αὐταὶ πεποιθήσεις, ἰδέαι ὁμότροποι, θεσμοὶ παραπλήσιοι καὶ ἡ ἄλλη ἐν γένει ὁμοιοπάθεια παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς εἶνε εὐχὴ ἀνεπίτευκτος. Παρὰ πάντα τὴν ἐνδελεχῆ πρόδοον τῆς ἰδέας τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἑθνῶν, παρὰ τὴν ὀσμὴν προσέγγισιν τῶν φυλῶν, τὸ ἰδιαζον ἑθνικὸν πνεῦμα, φαίνεται καταβάλλει ἀπάσας τὰς πρὸς ἐξαφάνισιν αὐτοῦ ἀποδείξεις. Πολιτικῶς ἡ πῶσις πασῶν τῶν μεγάλων δυναστειῶν, ὧν μνημονεύει ἡ ἱστορία, δεικνύει ὅτι αὐταὶ παρεβίαζον ἀρχέγονα καὶ ἀνεξίτηλα στοιχεῖα ζωῆς. Οἱ κατακτηταὶ νομίζουσιν αἰωνίως, ἐκάστοτε δὲ ἀφομοιοῦσιν ἑαυτοῖς τὰς κατακτήσεις αὐτῶν, πλὴν ἐπισυμβᾶσα τις καταστροφὴ ἀποδεικνύει, ὅτι ἐπρόκειτο μόνον περὶ διαβατικῆς πλημμύρας, ἧς παρελθούσης ἡττημένοι καὶ νικηταὶ ἐπανέρχονται ἐν τῇ αὐτῶν θέσει. Συμπεραίνομεν ἄρα ὅτι θὰ ὑπάρχωσιν αἰετοὶ ἔθνη.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, τὸν αἰῶνα τοῦ πνεύματος, ὡς ἐκάλει αὐτὸν ὁ Γκαίτε, αἰῶνα τῶν ἰδεῶν, τὸν μεγάλον αἰῶνα, οἱ φιλόσοφοι ἐπληττον ἐντὸς τῶν στενῶν τῶν λαῶν ὄριων, οἱ δὲ τότε σύγχρονοι δικαίως ἐνόμιζον ὅτι ὁ αἰὼν αὐτῶν, αἰὼν ἀντιδράσεως, ἐμελλε νὰ ἰδρῦσῃ μέγα βασιλεῖον, τὸ τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ αἰῶνες ἀπατῶνται περὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν.

Ἐν τῷ δεκάτῳ ἐνάτῳ αἰῶνι τὰ ἔθνη ἔχουσιν, εἴπερ ποτὲ πλήρη συνείδησιν ἑαυτῶν ἀναζητοῦσι μετὰ ζήλου τὸ ἑαυτῶν παρελθόν, οὕτινος λατρεύουσι τὰ περιωζόμενα λείψανα, ἀλαζονεύονται δὲ διὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἱστορίαν ἢ ἐπὶ τῇ εὐρώστῳ αὐτῶν νεότητι. Ἐθέλουσιν ἐκ παντός τρόπου καὶ διὰ πάσης θυσίας νὰ ζήσωσι καὶ πρὸς τοῦτο ἀναπτύσσουσιν ἀπάσας τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς καὶ ἀπάσας τῆς ἐθνικῆς ἰδιοφυΐας τὰς ἐνεργείας. Ὁ παρῶν αἰὼν ἀνέστησεν ἢ ἐδημιούργησε τὴν Ἑλλάδα, τὴν Βελγικὴν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Βουλγαρίαν καὶ τῆς Ἀμερικῆς τὰς Δημοκρατίας.

Ἴδου ὁ χαρακτήρ τοῦ αἰῶνος, ἡ δύναμις αὐτοῦ, ἡ ὁδὸς. Ἐπειτα δὲ ὅσοι μᾶλλον γηράσκουσι τὰ ἔθνη, τοσοῦτοι μᾶλλον ἔχονται τῆς ζωῆς. Ἐὰν ὁ κοσμοπολιτισμὸς, οἷον ἐνόουν αὐτὸν ἄλλοτε, ἐπεχειρεῖ νῦν ν' ἀνεγερθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πάραυτα τῶν λαῶν αὐτῶν ἀπαξιαπάντων τὰ στήθη θὰ ἀπέλυον τοὺς τέσσαρας ἀνέμους ἵνα τὸν ἀνατρέψωσι.

VII

Αἱ ἑορταὶ ἤγγιζον πρὸς τὸ τέλος των, οἱ δὲ ξένοι σπουδασταὶ ἐζήτησαν πρὶν ἐγκαταλίπωσι τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ πρώτου ἄρχοντος τῆς Γαλλίας. Ὁ Καρνὸς ἐδήλωσε παρευθὺς ὅτι θὰ μᾶς ἐδέχετο τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν.

Τῇ Κυριακῇ, ἣτις εἶχεν ὀρισθῆ ἡμέρα τῆς ἐν τῷ Ἡλυσίῳ ἀνακτόρῳ ὑποδοχῆς τῇ 11 πρῶτῃ ὥρᾳ, νέα ἑλληνίς, φοιτήτρια τῆς φιλολογικῆς τῶν Παρισίων Σχολῆς, προσήρχετο εἰς τὰ δώματα τῆς κ. Καρνὸς καὶ προσέφερεν αὐτῇ ἐξ ὀνόματος τῆς σπουδαζούσης τῶν δύο κόσμων νεότητος ἐξαιρέτως κεκαλλιτεχνημένον κένιστρον μεγαλοπρεπῶν ἀνθῶν. Τὸ ἀνθοδόχον κένιστρον τοῦτο κατασκευάσθη διὰ κοινῆς εἰσφορᾶς τῶν ξένων—στοιχίσαν δὲ ἱκανὰς ἑκατοντάδας φράγκων—ἔφερε δεσμούς ἐκ ταινιῶν τῶν χρωμάτων πάντων τῶν ἑθνῶν, ἔστρεφον δὲ τὰ ἑλληνικὰ χρώματα διὰ δύο ταινιῶν βαρυτίμων καὶ πλατειῶν, διηκουσῶν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν ἀνθῶν μέχρι τῆς βάσεως τοῦ κένιστρον. Ἡ ἐπικράτησις τῶν ἑλληνικῶν χρωμάτων, διαταχθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων, εἰς οὗς ἀνετίθη μετ' ἄλλων ἢ περὶ τούτου φροντίς, ἦτο πλέον ἢ καταφανής. Πρὸς ἀποσόβησιν δὲ πάσης ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων ἀντιζηλίας, γινωσκόντων ὅτι τὸ δῶρον εἶχε κατασκευασθῆ κατὰ τὰς ὑπ' ἡμῶν δοθείσας ὁδηγίας, ἐξηγήθη εἰς αὐτοὺς ὅτι τὰ δεσπόζοντα τὸν κάλαθον καὶ τὰ ἄνθη χρώματα, τὸ λευκὸν καὶ τὸ κυανοῦν ἦσαν μὲν κατὰ συγκυρίαν τὰ ἑλληνικὰ χρώματα, κατὰ πρόθεσιν ὅμως τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ ἢ παράστασις καὶ τῆς εἰρήνης τῶν λαῶν, ὑπ' ἀπάντων μιᾶ βοῆ ποθομένης, ἢ προσφιλεῖς εἰκῶν.

Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ ἡ κυρία Καρνὸς ἐδεξιώθησαν μετὰ πολλῆς εὐνείας τὴν ἀνθοφόρον ἐξ Ἀθηνῶν κόρην, διὰ μακρῶν μετ' αὐτῆς περὶ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ βασιλέως Γεωργίου καὶ περὶ τῆς φιλολογίας διαλεχθέντες. Μετ' ὀλίγον τὸ προεδρεῖον τῶν σπουδαστῶν καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ξένων ἀντιπροσωπειῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους προσήρχοντο εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ προέδρου. Οἱ πενήτηντα ἡγήτορες παρουσίαζον θέαμα γραφικώτατον μὲ τὰς ποικιλοχρῶμους στολάς των. Διεκρίνοντο δὲ πρὸ πάντων οἱ Οὐγγροὶ μὲ τὰ ὑποδήματα αὐτῶν καὶ τοὺς μεγάλους κεντημένους μανδύας των, οἱ Ἀγγλοὶ φέροντες ὑπεράνω τοῦ ἐπενδύτου τὸν ἐξ ἀμερικανοῦ χιτῶνα καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν τετράγωνον πῖλον καὶ τέλος οἱ Ἕλληνες φέροντες ἐπὶ τοῦ λευκοῦ των ὑποκαμίσου κυανὴν ταινίαν.

Οἱ ἀντιπροσωπεύομενοι τόποι ἦσαν ἡ Βελγικὴ, Ἑλβετία, Ἰταλία, Αὐστρία, Οὐγγαρία, Ἀγγλία, Ρωσσία, Φινλανδία, Ἑλλάς, Δανιμαρκία, Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, Ρωμανία, Σουηδία, Νορβηγία, Ὀλλανδία, Κολομβία, Βενεζουέλα.

Ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μετ' ὅλης τῆς γαλλικῆς ἀβρότητας καὶ τῆς προσηνείας τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ἰδίως, ἔτεινεν ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὴν χεῖρα. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς χειραψίας, στρεφόμενος πρὸς τοὺς ἐν ἡμικυκλίῳ πρὸ αὐτοῦ τεταγμένους ξένους ἐπισκέπτας νύχαιστησεν ἐν πρώτοις αὐτοῦ, θερμῶς διὰ τὴν χαρίεσσαν προσφοράν, ἣν ἀπέστειλαν τῇ

κ. Καρνὼ διὰ τῆς Ἑλληνίδος συντρόφου των, εἶτα δὲ ἀπηύθυνεν αὐτοῖς προσλαλιᾶν τοσοῦτον εὐφραδῆ ὅσον καὶ προσφυᾶ.

Ἡγαλλικὴ νεότης ἠσθάνθη ὅτι εἰς περίοδον ἀδελφότητος καὶ ἀμφιβολιῶν ἠδύνατο νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν νεολαίαν. Μεταδόσατε παρ' ὑμῖν, νέοι μου φίλοι, τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῆς συναδελφότητος. Βοηθήσατέ μας διὰ τῶν γενναίων ὁρμῶν τῆς καρδίας σας, ἵνα ἀναδείξωμεν πανταχοῦ ἰσχύουσαν τὴν πολιτικὴν τῆς παρρησίας καὶ τῆς ὁμοιοῦς κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς ἀπιστίας καὶ τῶν ἐνεδρῶν, ἧτις παραλύει τὰς δυνάμεις καὶ τοὺς πόρους τῶν ἐθνῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσφωνήσεως ἡ κυρία Καρνὼ ἐπιθυμοῦσα νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν σπουδάζουσαν νεότητα καὶ προσωπικῶς διὰ τὴν προσφορὰν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ προβάσα μέχρι τῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς εἶχον τεθῆ τὰ ἄνθη ἡμῶν, ἐξεδήλωσε μετὰ πολλῆς χάριτος τὴν πολλὴν εὐχαρίστησιν ἣν περιποίησεν αὐτῇ τὸ ἐράσμιον δῶρον τῶν ἐκεῖ παρισταμένων ξένων ἀντιπροσώπων. Στρέφουσα δὲ πρὸς ἐμὲ ὃν ὁ κ. Καρνὼ συνέστησεν αὐτῇ ἐξ ὄλων τῶν ἐκεῖ παρόντων ὡς ἀρχηγὸν τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων καὶ ἀδελφὸν τῆς Ἑλληνίδος, μοὶ ἔτεινε φιλοφρόνως τὴν χεῖρα.

VIII

Ἡ τελευταία ἐν τῷ προγράμματι ἐορτῇ ἦτο συμπόσιον ἀποχαιρετισμοῦ, παρατεθὲν ἐν ὑπαίθρῳ αὐλῇ τοῦ Μεδόν, ἐνὸς τῶν γραφικωτάτων τῆς παρὰ τὸν Σηκουάνα πόλεως περιχώρων, ἐορτῇ οὔτε ἐν εὐθυμίᾳ οὔτε ἐν λαμπρότητι ὑστερήσασα τῶν προηγούμενων.

Τέσσαρα ἀτμόπλοια, λευκά, εὐδρομα σταθμεύουσι παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς λατινικῆς συνοικίας, ἵνα μεταφέρωσι τοὺς σπουδαστὰς εἰς τὸν τόπον τοῦ συμποσίου. Τὰ πλήθη τῶν σπουδαστῶν κατακλύζουσιν αὐτά. Οὐδὲ σπιθμὴ τοῦ καταστρώματος ἐλευθέρᾳ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴστοι ἔχουσιν ἐξ ἐφόδου καταληφθῆ. Οἱ ναῦται μόλις κατωρθώνουσι τὴν ὑπηρεσίαν των. Ἐν τούτοις τὸ κέλευσμα τῆς ἐκκινήσεως δίδεται καὶ τὰ σκάφη χωροῦσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, ἐνῶ δὲ ἐπὶ τῶν ὄχθων ἄπειρος κόσμος ἐπευφημεῖ ζωηρῶς καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμειβόμενοι χαιρετισμοὶ τῶν πλωτῆρων ἀτελεύτητοι. Καὶ διαδοχικῶς προκύπτουσιν αἱ ὠραῖαι κλιτύς τῶν παρασηκουανείων ἐξοχῶν, αἵτινες σχηματίζουν συνδενδρὸν ζώνην καὶ ἐφ' ὧν αἱ οἰκίαι φαίνονται οἶονεὶ καθήμεναι ἵνα θαυμάζωσι.

Ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιχώματος τοῦ δάσους τὸ δεῖπνον ἔχει στρωθῆ, δεῖπνον 1300 προσώπων. Εἰς δὲ τὸν ὄριζοντα ἐκ τῶν δύο τοῦ Σηκουάνα ὄχθων ἀνελίσσεται τὸ πανόραμα τῶν Παρισίων ὑπὸ καθαρὸν οὐρανόν, τὸν ὁποῖον ἀρχίζουν ἤδη ἀστέρες νὰ διαστιζώσιν. Εἰς τὴν τράπεζαν τῆς τιμῆς καθηνοῦται ἀκαδημαϊκοὶ, καθηγηταί, δημοτικοὶ σύμβουλοι. Ἐκτὸς τῆς τραπέζης ταύτης οὐδεμίαν τηρεῖται τάξις. Ἐκαστος τοποθετεῖται ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν ἢ ὡς ἔτυχε καὶ ἐπληθήθει οὕτω τὸ ὄνειρον τοῦ Michelet, διότι ἦτο τῷ ὄντι τὸ συμπόσιον τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πάντες οἱ δαιτυμόνες ὑπηρετοῦντο καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ φαντασία

καὶ ἡ ἱλαρότης προέβαινον πανταχοῦθεν. Αἱ μικραὶ προπόσεις εἶχον ἀρχίσει. Ἄγγλοι συνέκρουον τὸ κύπελλον μετὰ Ῥώσων. Τὰ τέκνα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μετὰ τῶν υἱῶν τῆς Ἰαπωνίας. Ὁ κρότος τῶν ἐκπωματιζομένων φιαλῶν ἀγγέλλει τέλος ἐν μέσῳ σχετικῆς σιγῆς τὴν ὥραν τοῦ καμπανίτου, ἅμα δὲ τῶν ἐπισήμων προπόσεων καὶ τῶν λόγων.

Ἐγείρεται πρῶτος ὁ ἀκαδημαϊκὸς Jansen ἀντιπροσωπεύων τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας.

Ὅπερ θαυμαστόν, εἶπεν ἐν τῇ ιδέᾳ τοῦ ἡμετέρου θεσμοῦ εἶνε ὅτι ἐνοήσατε ὅτι ἔπρεπε ν' ἀρχίστητε ἀπὸ τῆς νεανικῆς ἡλικίας τὰς φιλικὰς σχέσεις τὰς ὁποίας ἐπιζητοῦμεν νὰ συνάψωμεν νῦν ἡμεῖς οἱ ἄνδρες τῆς ἐπιστήμης, ἥδη προβεβηκότες ἐν τῇ ζωῇ.

Ἡ ἀνθρωπότης, προσέθηκε, φαίνεται ἀφικομένη εἰς ἐποχὴν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς κρίσιμον. Ἡ ἐπιστήμη βαδίζει με βήματα γίγαντος, ἡ βιομηχανία τελεῖ τέρατα καὶ σημεῖα, τὰ θαύματα διαδέχονται θαύματα μετ' ἐκθαμβούσης γοργότητος. Ὁ ἄνθρωπος κυριεῖ πανταχοῦ τῆς φύσεως καὶ τὴν καθιστᾶ πειθίγιον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Τοσαύτη δύναμις, τόσα φῶτα, τοσαύτη μεγαλοφυΐα, ἄτινα ὑπόσχονται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πολιτισμὸν ἀνώτερον, πληρέστερον, γαληνιώτερον, δὲν θὰ ἐχρησήμευον ἢ ἵνα παρασκευάζωσι συρράξεις φοβερωτέρας καὶ πεδία μαχῶν, ὧν οὐδεμία παράστασις θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰκόνα.

Ἴδου τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος. Εἰς ἡμᾶς βεβαίως ἀπόκειται νὰ λύσῃτε τὸ φοβερόν τοῦτο δίλημμα. Διὸ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ προλειάνῃ τὰς εἰρηνικὰς λύσεις, ὅ,τι δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν ὁμόνοιαν, εἶνε ἱερόν. Καὶ ἐπὶ τούτοις προπίνω ὑπὲρ τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων, ἃς ζητεῖτε νὰ ἰδρύσῃτε μετὰ τῆς σοφῆς τῶν ἐθνῶν νεότητος.

Τότε λαμβάνει τὸν λόγον ὁ σοφὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ διδάσκαλος Ἑρνέστος Λαβίς. Οἱ εὐωχοῦμενοι δαιτυμόνες, καταλιμπάνοντες τοὺς κύλικας αὐτῶν, οὗς ἐπλήρου ἀφρόεις ὁ καμπανίτης, συνωθοῦνται περὶ τὸν ῥήτορα, οὗτινος τὰ μεγάλα ῥήματα ἐγκρύπτουσιν ὑψηλοτέρας ἐννοίας.

Ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Γάλλους σπουδαστὰς τοῖς λέγει ὅτι ἦσαν οἱ ἥρωες τῶν ἐορτῶν, ἐνῶ πρὸ 4 ἀκόμη ἐτῶν οὐδὲ προσκλητηρίου εἶχον ἀξιώσει αὐτοὺς ὅτι ματαίως ἡ λευκίτις περιέθεε τοὺς ὤμους τῶν καθηγητῶν καὶ οἱ μανδύαι των παρίστων ὄλην τὴν κλίμακα τοῦ οὐρανοῦ τόξου, τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς τὰ νέα ἐκεῖνα πρόσωπα τὰ φέροντα τοὺς χαρακτηριστῆρας τῶν μεγάλων φυλῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ πρόσδος αὕτη σημαίνει ὅτι ἡ γαλλικὴ νεότης ἔλαβε τὴν θέσιν αὐτῆς ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι ἀπετέλεσε τὸ εὐγενέστατον σωματεῖον, ὅτι συνεκροτήθη εἰς πρόσωπον ἐντῷ ἔθνει.

Στρέφόμενος ἔπειτα πρὸς τοὺς νεαροὺς ξένους ὑπομιμνήσκει τὸν χρόνον καθ' ὃν οἱ λόγιοι ὄλων τῶν τόπων ἦσαν οἱ φοιτηταὶ τῆς Σορβόννης, καθ' ὃν ἅπαντες οἱ λαοὶ ὠμίλουν λατινικὰ καὶ καθ' ὃν τὰ μέλλοντα ἔθνη συνεχέοντο ἐν τῇ χριστιανωσύνῃ, ἐνῶ αἱ ἰδιοφυΐαι τῶν καθ' ἕκαστα ἐθνῶν, εἰσέτι ἀπροσδιόνυστοι, διήγον ἀδελφικῶς ὑπὸ τὰς στοὰς τοῦ μεσαιωνικοῦ πανεπιστημίου—ἐν ᾧ ἐδιδάσκοντο αἱ ἐπτὰ τέχναι: ἀριθμητικὴ, γεωμε-

τρία, μουσική, αστρονομία, γραμματική, ρητορική και διαλεκτική, — υπό τὸ μητρικὸν ἄλλ' αὐστηρὸν τῆς θεολογίας ὄμμα.

Αἱ ἐπιστῆμαι, λέγει, ἔχειραφετήθησαν τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὑπάρχει ἀπανταχοῦ καὶ εἰς χώρας ἔτι οἰονεὶ ἀγνώστους πρὸ πέντε αἰῶνων, καὶ εἰς τὸν νέον κόσμον πανεπιστήμια ἐργάζονται καὶ σκέπτονται πανταχοῦ, καὶ δὴ ἕκαστον ἐν τῇ γλώσῃ τῆς οἰκείας χώρας.

Ἡ ζωὴ πανταχοῦ διακεχυμένη τυγχάνει πανταχοῦ ἐνεργός. Μία ὥρα τοῦ σήμερον χρόνου δύναται πλέον ἢ αἰὼν εἰς τὸ παρελθόν. Ἔστὲ εὐτυχεῖς ὅτι ζῆτε νῦν, διότι ἡ σήμερον εἶνε μεγάλη. Ἄλλὰ μὴ ἀναπαύεσθε ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ἡμῶν. Οὐδεμία γενεὰ δικαιοῦται νὰ ἀδρανῆ. Ἐκάστη ἔχει τὸ καθήκον αὐτῆς. Πρέπει δὲ δι' ὑμῶν ἡ ἐπαύριον νὰ γείνη κρείττων τῆς σήμερον. Διότι παρὰ τὰ μεγάλα φῶτα ἡμῶν ὑπάρχουσι καὶ μεγάλαι σκιαί. Πᾶσα ἡ δραστηριότης ἡμῶν δὲν χρησιμοποιεῖται ἐπ' ἀγαθῶ· μέγιστον μέρος δίδεται εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸ μῖσος.

Κύριοι ξένοι σπουδασταί! ὁμιλῶ πρὸς ὑμᾶς ὡς πρὸς ἄνδρας. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἤκουσα ἐκφραζομένας πολλὰς γενναίας ιδέας. Δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἔθνη, εἶπέ τις, ὑπάρχουσι μόνον πανεπιστήμια. Ἀκούων τοῦτο ἐφοβήθη τὴν πιθανὴν σύρραξιν τοῦ ὄνειρου σας κατὰ τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος. Δὲν ἠδυνάμην δὲ ν' ἀποβάλω τὴν θλιβερὰν σκέψιν ὅτι πλεῖστοι ὑμῶν θὰ συναντηθῆτε ἴσως ἀλλαγῶ ἢ εἰς ἑορτάς. Κατὰ τῆς νόσου ὑπ' ἧς πάσχομεν ὁ κοσμοπολιτισμὸς δὲν εἶνε τὸ ἀληθὲς ἀντιφάρμακον.

Τὸ μέγα πρόβλημα τῶν χρόνων ἡμῶν εἶνε ἡ διαλλαγή τῶν ἀμέσων καὶ σαφῶν δικαιωμάτων τῶν πατρίδων πρὸς τὰ ἀόριστα, ἀλλ' ἀνώτερα δικαιώματα τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ τὴν συνδιαλλαγὴν ταύτην μὴ ἐλπίζετε πέραν τοῦ δέοντος ἐπὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν μαθηματικῶν, τὴν φυσικὴν, τὴν χημείαν· εἶνε οἱ ὑπασπισταὶ τῶν ὑπουργῶν τοῦ πολέμου. Μηδ' ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐλπίζετε· διδάσκει ὅτι οἱ ἀδύνατοι δὲν δικαιούνται νὰ ζῶσι. Τὸ κήρυγμα οὕτινος πρέπει νὰ γίνητε οἱ ἀπόστολοι, δύναται νὰ διατυπωθῆ εἰς δύο μόνον λέξεις: ἐκάστη πατρίς ὀφείλει νὰ σέβηται πάσας τὰς ἄλλας.

*Ὡς σὰς εἶπω ἐν τούτοις ὅτι ἡ Γαλλία τοῦ 19 αἰῶνος ἔχει τίτλους ἰδιαιτέρους νὰ κηρύττῃ τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν τῶν ἐθνῶν πρὸς τὰ ἔθνη. Δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς τοῦ Βορρᾶ! ἐφώνησε, χωρῶν πρὸς τὸ τέρμα τοῦ λόγου του, οἱ πατέρες ἡμῶν συνεπολέμησαν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ὑμῶν συνανακηρύξαντες τὸ δίκαιον χρόνων νέων· ἀποστρεφόμενοι δὲ πρὸς ἡμᾶς, οὗς ἐτίμα δι' ἰδιαιτέρας εὐνοίας, Ἕλληνες! προσφωνεῖ, εἰμὲθα εἰς τὸ Νυκαρίνον, ἡ δὲ σημαία ἡμῶν ἔχειρέτισε τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀθηνῶν· Βέλγαι! ἀφήκαμεν αἷμα εἰς τὰ προχώματα τῆς Ἀμβέρσης· Ἴταλοι! ἡ χώρα σας ὑπῆρξε κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας τὸ θέατρον τῶν φιλοδόξων ἡμῶν πολέμων.

Ἐπέρανε δὲ τὸν λόγον διὰ τῆς ἐξῆς παθητικῆς καὶ εὐγλώττου ἀποστροφῆς: «Σπουδασταί ξένοι! κατὰ τὸ τέλος τῶν ἑορτῶν τούτων, ὧν ἐγένεσθε ἡ χαρὰ καὶ τὸ κόσμημα, καθ' ἣν στιγμὴν θέλομεν χωρισθῆ, πλήρης σεβασμοῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας πατρίδας, συγκεκινημένος δ' ἐκ τῶν θε-

αμάτων, ἄτινα παρέσχε κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην τῆς ἀδελφότητος ἡ νεότης ὑμῶν καὶ γινώσκω ὅτι θὰ εἴσθε ἡ ἀνθρωπότης τῆς αὔριον δὲν εὐρίσκω ἐν τῇ καρδίᾳ μου εὐχὴν ἀνθρωπινωτέραν ἐκείνης ἣν ἐκφράζω, μὲ χεῖρα τεταμένην ἐπὶ τῶν σημαιῶν σας, ἵνα τὸ πνεῦμα τῆς Γαλλίας ἢ μεθ' ὑμῶν».

IX

Ἡ ταυτότης τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐντυπώσεων, ἣτις ἐπεκράτει κατὰ τὸ τέλος τῆς φιλικῆς αὐτῆς ἑορτῆς, ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἐξαφανίσει τὰς ἐθνικὰς διαφορὰς καὶ τὰς φυλετικὰς διακρίσεις. Τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τῶν νεανικῶν διαχύσεων καὶ διαμαρτυριῶν ὑπὲρ τοῦ ὄνειρου τῆς παγκοσμίου ὁμοσπονδίας καὶ τῆς ἐξαλείψεως τῶν ὁρίων ἐδηλώσαμεν. Νομίζομεν ὅμως ὅτι, αἱ πνευματικαὶ αὐταὶ ἑορταὶ διὰ τοῦ διεθνούς χαρακτῆρος τὸν ὅποιον περιεβλήθησαν, περιεποίησαν τῇ Γαλλίᾳ νέους φίλους καὶ συμπαθείας καινάς, ἐδημιούργησαν μεταξὺ τῆς γαλλικῆς νεολαίας καὶ τῆς τῶν ἄλλων λαῶν σχέσεις διαρκεῖς καὶ γονίμους, προσέτι δὲ συνετέλεσαν οὐ μικρὸν, ἂν οὐχὶ νὰ διασκεδάσωσι, τοῦλάχιστον νὰ μειώσωσι τὰς ψευδεῖς καὶ κακοβούλους φήμας, ἃς δυσμενεῖς ἀντίπαλοι διαδίδουσι κατὰ τῆς Γαλλίας σκοπίμως. Διηνεκῶς καὶ πρὸ τῆς ἥττης, μάλιστα δὲ μετ' αὐτὴν συκοφαντούμενος, καθυβριζόμενος ὑπὸ καλάμων, οὗς ἐνέπνεεν ἀδιάλλακτον μῖσος, καὶ παρέφερον ὁ εἰδεχθῆς φθόνος, ἔσχε τότε ὁ Γαλλικὸς λαὸς τὸν καιρὸν, τότε ὅτε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα ἴστατο εἰσέτι ὄρθιον τὸ παμμέγεθες τῆς εἰρήνης μνημεῖον, ὅπερ ἐκαλεῖτο παγκόσμιος ἐκθεσις, ἡ δὲ γηραιὰ Σορβόννη ἀνεκαινίζετο ἐκ τῆς τέφρας τῆς, ἵνα χρηρηγήσῃ εὐρύτερον ἄστυλον καὶ φιλοξενίαν πλουσιωτέραν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἵνα δεῖξῃ ἑαυτὸν ὅποιος εἶνε φιλόξενος ὁπλαδὴ καὶ χαρίεις, πιστὸς καὶ μὴ φίλαυτος, εὐθύς καὶ ὑπερήφανος, κομψὸς καὶ ἀβρόφρων. Ἐν τῇ χαρακτηριζούσῃ αὐτὴν γενναιοφροσύνῃ κατανοοῦσα ἡ γαλλικὴ νεότης, ὅτι ἐν οἷς χρόνοις βιοῦμεν ψηλαφοῦντες καὶ προσπαίοντες ἀνα πᾶν βῆμα, χρόνοις σκότους καὶ ἀβεβαιότητος, ἠδύνατο νὰ ὑπηρετήσῃ ἀξιολόγως τὴν ἀγαθὴν μερίδα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἔτεινε μετὰ πολλῆς χάριτος, ἢ μᾶλλον μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης τὴν χεῖρα πρὸς τὴν νεότητα τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ δ' εὐλαθὲς ὀδοιπορία, ἣν ἡ σπουδάζουσα καὶ καταγινομένη τῶν ἐθνῶν νεολαία ἐπεχείρησε μετὰ παλλούσης καρδίας πρὸς τὴν ἐστίαν τῶν φώτων, ἐν ᾧ ἐμέλλε νὰ ἐνιδρυθῆ εἰς τὰ καινουργῆ καὶ θαυμάσια αὐτῆς μέγαρον, ἀνεξιτήλους ἐνεχάραξεν ἀναμνήσεις, παρήγαγε δὲ συμπαθείας τῶ ὄντι, αἵτινες καὶ ἐγένοντο καὶ θὰ γίνωσιν ἐν τῷ μέλλοντι σπέρμα γόνιμον φιλιῶν διαρκῶν τῶν λαῶν πρὸς ἀλλήλους, διαρκεστέρων τοῦλάχιστον, ἐλπίζομεν, συμμαχιῶν διπλῶν ἢ τριπλῶν, ἃς χαλκεύουσι τὰ ἀνακτοβούλια καὶ αἱ γραμματεῖαι αὐτῶν πρὸς ἐξυπρέτησιν σκοπῶν ἀκατονομάστων, σπέρμα, λέγομεν, φιλιῶν ἐντιμωτέρων καὶ ἀγιωτέρων βέβαια, ἅτε φερουσῶν ἐν ἑαυταῖς τὰ ἀνθρώπινα αἰσθηματὰ τῆς ὁμοιοῦς καὶ τῆς εἰρήνης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗΣ

ΧΑΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΦΙΛΙ

Ἐκ μὲν μικρὰ παιδάκια ἀγαπημένοι
Ποτὲ γλυκὸ δὲν ἔδωσαν φιλί.
Κρατοῦσαν τὴν ἀγάπη τους κρυμμένη
Μέσ' τὴν ψυχὴ τους γιὰ καιρὸ πολὺ.

✱

Μιὰ μέρα χειμωνιάτικη, θολή,
Ευπνάει καὶ τὴν βρίσκει πεθαμένη.
Μὲ μιᾶς νυφούλας κάτασπρη στολὴ
Σὲ κρίνα καὶ σὲ ρόδα ξαπλωμένη.

✱

Τὸ πρῶτο κ' ὕστερον φιλί χαρίζει
Στὰ μάτια τῆς καλῆς του τὰ κλεισμένα,
Στὰ μαρμαρένια χέρια καὶ τὸ στόμα

✱

Καὶ μέσ' τὰ δάκρυά του ἀντικρύζει
Στὰ λάλλη τῆς νεκρᾶς τὰ μαρμαρένια
Τῆς παρθενιάς καὶ τῆς ζωῆς τὸ χρῶμα!

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΣΤΟ ΑΚΡΟΓΥΑΛΙ

Ἐκ τῆς ἡμέρας κ' ἦταν Κυριακὴ
Σὰν πῆγαμε στὸ ἔρημο ἀκρογυάλι,
Καὶ δίπλα στ' ἄσπρο τὸ σπητάκι ἐκεῖ
Στὸ στήθος μου ἔγειρες τὸ ἀχνὸ κεφάλι.

✱

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Μέσ' τῆ βαθειᾷ ἐκεῖ πέρα σιγαλιά,
 Κρυφούς μαρτύρους εἶχαμε μονάχους
 Τὸ πέλαγος, τάνήσυχα πουλιά,
 Τῆ βάρκα τῆ μικρούλα καὶ τοὺς βράχους.

Γιὰ τὴν ωραία στιγμή τῆ μαγικῆ,
 Ποῦ ἐσμίξαμε τὰ χέρια καὶ τὰ χεῖλη
 Δὲν τὸ θυμᾶσαι; Ἦταν Κυριακῆ
 Κ' ἦτανε Δύσι ρόδινη τοῦ Ἀπρίλη.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Θυμᾶσαι κάποιο δειλινὸ καθόμουνα σιμά σου,
 Κ' ἔγειρα κ' ἐτραγούδησα στ' αὐτί σου τόνομά σου,
 Τ' ὄνομα, ποῦ δὲν ἄκουσες ποτὲ ἀπὸ ξένα χεῖλη,
 Τ' ὄνομα, ποῦ σοῦ ἐχάρισα, παρθενικῆ Ἐρωφίλη.

Μ' ἐκύταξες κ' ἐδιάβασα σιγὰ στὸ μετωπὸ σου
 Τὸν θλιθερό μου στοχασμό, στὸν κρύφιο στοχασμό σου.
 Τέτοια ζωὴ ὁποῦχομε γεμάτη εἶνε μονάχα
 Ἀπ' τὰ πικρά μας, — ἤθελα, κι' ἀπὸ τὰ μαῦρα-νάχα.

Ἀγαπημένοι, ἐδιάβασα, πῶς ἤθελες νὰ ζοῦμε
 Στὰ χρόνια, ὅπου θάρθουνε κ' ἐμεῖς δὲν θὰ τὰ δοῦμε.
 Ποιὸς ξέρει τί καλὰ κρατοῦν τὰ χρόνια ὅπου θαρθούνε
 Σὰν τὴ ἀγάπη ἀστόχαστην, ἐκεῖνοι θὰ χαροῦνε.

Ἀχ! Ἐρωφίλη μου ὄνειρα σὲ πλάνεσαν χαμένα·
 Δὲν εἶδες τὰ χεράκια σου, πῶς ἦτανε δεμένα,
 Δὲν ἤξερες πόσο κακιὰ, πόσο ἀσπλαχνη εἶνε ἡ τύχη,
 Πῶς εἶνε ὁ κόσμος φυλακῆ κ' εἶνε τὰ χρόνια οἱ τοῖχοι.

(Σεπτέμβριος 1895)

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ο ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΤΥΠΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ

ΙΝΑΙ γένους άρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ. Ὁ καὶ ἡ φιλάνθρωπος, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ διδάσκαλός μου εἰς τὴν γραμματικὴν.

Ἄν θέλετε μάλιστα αἱ φιλάνθρωποι ἀπαντῶνται εἰς μεγαλειτέραν ὁσίν· διότι τὴν ἀφθονωτέραν προμήθειαν παρέχει εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν φιланθρωπίαν τὸ ὠριον φύλον, ἡ γυνή, περὶ ἧς οὐδεὶς εὐσυνείδητος ἠμφισβήτησε ποτὲ, ὅτι εἶναι ἕκ φύσεως φιλάνθρωπος. Μόνον ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἠμφισβητήθη ἄλλοτε δι' ἰσχυροτάτων ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἐλύθη νικηφόρως ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ὑπὸ καθολικῆς συνόδου ἐπισκόπων δι' ἀσθενοῦς ὁμοῦς πλειονοψηφίας, εἰς συγκρότησιν μάλιστα τῆς ὁποίας ἐπέδρασε κατὰ τὰ ἀδόμητα καὶ ἀπροκάλυπτος δωροδοκία ἕκ μέρους τῶν γυναικῶν εἰς καρπούς καὶ ἄλλα δῶρα, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ καλπονόθευσις.

Ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος φιλάνθρωπος οὐδὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχη τὴν καρδίαν συμπαθεῖ καὶ ἐπιρρεπεῖ εἰς τὸν οἶκτον καὶ τὸν ἔλεον· νὰ συγκινηθῆται πρὸ τῆς ἀφώνου καὶ κεκρυμμένης συμφορᾶς, καὶ νὰ ἀπομάσση τὰ πικρὰ δάκρυα τῆς ὀδύνης, τῆς ἀποκρυπτομένης εἰς τρώγλας σκοτεινᾶς, ἐν αἷς κυριαρχεῖ ἡ πείνα καὶ εἰς εὐρωτιώδη ὑπόγεια, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπεσκέφθη ποτὲ τοῦ ἡλίου ἡ ἀκτίς. — Ἄπ' ἐναντίας θὰ ξεκαρδισθῆ εὐκρινῶς ἀπὸ τὸν γέλωτα, εἰὰν θελήσῃτε νὰ τὸν πείσητε, ὅτι ἡ ἄσκησις τοιαύτης φιλανθρωπίας ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητά του, ὅτι εἶναι ἐπίκαιρον νὰ συγκινηθῆ δι' αὐτήν. Θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ οἰκτεῖρων ὑμᾶς, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπρηχαιωμένης ταύτης εὐαγγελικῆς φιλανθρωπίας ἐλλείπει τὸ κύριον προσὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἀποβαίνει χρήσιμοι καὶ εἰς τὸν φιλάνθρωπον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, δηλ. ἡ δημοσιότης καὶ ἐπομένως ἡ χρησιμοποίησις τοῦ καλοῦ παραδείγματος.

Ἐπειτα, εἰὰν ὁ κατ' ἐπάγγελμα φιλάνθρωπος ἠναγκάζετο νὰ σπεύδῃ εἰς ἀνακούφισιν τοιούτων δυστυχιῶν, εἰὰν κατήρχετο μέχρις ἐνασκήσεως τῆς ἀγαθοεργίας λιανικῶς, θὰ ἦτο ὅλως ἀκατάλληλος διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν φιλανθρωπίαν.

Ἡ ἐπαγγελματικὴ φιλανθρωπία ἔχει ἀνάγκην σκηνικοῦ διακόσμου, διότι αἱ ἀγίαι εἰκόνες τῶν ἀγαθοεργιῶν τῆς διὰ νὰ φαίνωνται ζωηραὶ καὶ ἐξέχουσαι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἔχουν ὡς fondo τὴν σκηνὴν ἐνὸς νοσοκομοείου, ἐνὸς ἀσύλου, μιᾶς φυλακῆς. Μάλιστα τὸ τελευταῖον τοῦτο scenario συνιστᾶται πολὺ ὑπὸ τῆς καλλιτεχνικῆς φιλανθρωπίας. Διότι ἐπειδὴ τὸ fondo μιᾶς φυλακῆς εἶναι φυσικὰ σκιερὸν καὶ σκοτεινόν, διὰ τῆς ἀντιθέσεως παρίσταται ἐναργεσττέρα καὶ μᾶλλον αἰγλήεσσα ἢ λάμπουσα εἰκὼν τῆς φιλανθρωπίας ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν ἐργαλείστων, ἐν εἶδος ciaroscuro τῶν εἰκόνων τῆς σχολῆς τοῦ Rembrand.

* *

Οἱ καὶ αἱ κατ' ἐπάγγελμα φιλάνθρωποι, ἠναγκασμένοι νὰ κατεργάζωνται τὴν φιλανθρωπίαν χουδρικῶς, δὲν δύνανται νὰ ἀσκῶσι τὸ εἶδος τοῦτο κατὰ μόνας· ἀνάγκη πᾶσα νὰ χρησιμοποιηθῆ ὑπὲρ αὐτῆς ἡ ἀνυπολόγιστος δύναμις τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Ὅτω ἕκ τῆς φυσικῆς τῶν πραγμάτων ἐξελιξέως ἐφευρέθησαν οἱ φιλανθρωπικοὶ σύλλογοι, αἱ ἀδελφότητες καὶ τὰ σωματεῖα.

Χαρακτηριστικὸν οὐσιῶδες τοῦ φιλανθρωπικοῦ συνεταιρισμοῦ, δηλ. τοῦ φιλανθρώπου πολλαπλασιασμένου ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις του εἶναι τὸ νὰ ἀποτελῆται ἕκ μελῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, (ἡ συνεργασία αὕτη παρετηρήθη ὅτι παράγει πάντοτε τοὺς ἀγλαοτέρους καρπούς,) καὶ νὰ στρατολογήται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸ High-life τῆς κοινωνίας. — Τοῦτο ὡς πρὸς τὰ θήλα τούλαχιστον μέλη τῶν φιλανθρωπικῶν ἐταιριῶν τηρεῖται αὐστηρότατα, διότι παρετηρήθη ὅτι αἱ πεζαὶ γυναῖκες τῆς μέσης τάξεως εἶναι ἀνεπίδεκτοι τῶν ἰδανικῶν καὶ ἀγίων συγκινήσεων, τὰς ὁποίας ἐμπνέει ἡ αὐτοθυσία ἀριστοκρατικῆς δεσποίνης, κυπτούσης περιπαθῶς ἐπὶ τῆς κλίνης ἀναρρωνύοντος, τὸν ὁποῖον διέσωσαν αἱ τρυφερὰ φροντίδες τῆς, ἢ στεργούσης νὰ ἐγκλειθῆται εἰς σκοτεινὴν εἰρκτὴν μετὰ ἀτιθάσσου κακούργου, ὅπως τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὰ ἀγία μυστήρια τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς θρησκείας.

Ἄλλ' αὐτὸν τὸν ὄρον High-life δὲν πρέπει πάλιν νὰ τὸν ἐκλαβῆτε κατὰ γράμμα καὶ νὰ ὑποβληθῆτε εἰς μάταιον κόπον, ἀναζητοῦντες κυανοῦν αἶμα εἰς τὰς φλέβας τῶν κατ' ἐπάγγελμα φιλανθρώπων. Ὁ σύζυγος π. χ. τῆς φιλανθρώπου, συνήθως φιλάνθρωπος καὶ αὐτὸς, καὶ κατὰ κανόνα πρῶτον ἔμπορος ποικίλων καὶ ὀλίγων συγκεχυμένων εἰδῶν ἔμπορις, ἀνήκει σήμερον εἰς τὸ High-life διότι ἀσκεῖ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ, ἀνακυφίζων τοὺς ἀγαθοὺς τῷ πνεύματι τοῦ περιττοῦ βάρους τῶν περιουσιῶν των καὶ τῶν παρομαρτουσῶν ἀνιαρῶν φροντίδων. Ἄλλος ὀφείλει τὴν περιουσίαν του, εἰς τὸ ὅτι, σπείρων μετ' ἐπιμελείας πενιχρὰ δάνεια πρὸς δυστυχεῖς ἀγρότας, ἐθέρισεν ἀπαντα τὰ κτήματα αὐτῶν, περιελθόντα ἐν τάξει εἰς τὴν νομὴν καὶ κυριότητα αὐτοῦ. Εἶδος γεωπονικῆς ἐργασίας καὶ τοῦτο, τῆς ἀριστοκρατικότερας δηλαδὴ τῶν ἐργασιῶν. — Ἄλλος ἐγένετο ἀριστοκράτης τοῦ πλοῦτου, κατόπιν θεομηνίας πτώχευσεως, αἵτινες ἐνέσκηψαν ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν του ἐργασι-

ων, ἐξ ὧν ὁμως ἀπέμειναν πτωχοὶ μόνοι οἱ δανεισταὶ του. Δυνατὸν ἄλλου τινος ὁ χρυσὸς νὰ ἐξέλαμψεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ἐπιχειρήσεων, τὰς ὁποίας περιβάλλον πολὺ μαῦροι θρύλοι. — "Ὅλα αὐτὰ, τὰ ὁποία παραδειγματικῶς ἀνέφερα, εἶναι κλιμακίαι ἀνόδου εἰς τὰς ὑψηλὰς σφαίρας τοῦ High-life καὶ ἀποτελοῦν τὸ καλλίτερον φυτῶριον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναπτύσσεται ἡ ἐπαγγελματικὴ φιλανθρωπία.

*
* *

Ἐπανερχόμενος ἤδη εἰς τοὺς συνδέσμους τῶν φιλανθρώπων, ἀπὸ τῶν ὁποίων μὲ ἀπεμάκρυνεν ἡ περὶ τῶν μελῶν αὐτῶν μέριμνα, σημειῶ ὅτι τὰ προεδρεῖα τῶν σωματείων τούτων, ὡς καὶ τὰ μέλη αὐτῶν διαιροῦνται εἰς ἐπίτιμα καὶ τακτικά· καὶ ὡς πρὸς τοῦτο μὲν ἡδύνατό τις εὐλόγως νὰ μοι παρατηρήσῃ ὅτι περιττεῖται ἡ μνεῖα, ἀφοῦ ἐπιτίμους προέδρους καὶ ἐπίτιμα μέλη ἔχουν καὶ ἄλλα σωματεῖα. Ὑπάρχει ὁμως οὐσιώδης διαφορά, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητος, ὅτι τῶν φιλανθρωπικῶν συλλόγων τὰ ἐπίτιμα προεδρεῖα καὶ μέλη διαιροῦνται εἰς ἐπουράνια καὶ εἰς ἐπίγεια. Οὕτω π. χ. ὁ Ὑψιστος, ἡ Παναγία Παρθένος, καὶ πλεῖστοι ἅγιοι, καὶ πρὸ πάντων ἅγιοι, ὡς ἡ ἁγία Δομνίκη, ἡ ἁγία Τατιανή, ἡ ἁγία Εὐδοκία καὶ ἄλλαι, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ἔχουν ἐκλεχθῆ παμφηφεῖ ἐπίτιμοι πρόεδροι τοιούτων σωματείων.

Ἐπιγείους δὲ ἐπιτίμους προέδρους ἔχουν οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς φιλανθρωπικοὶ σύνδεσμοι, αὐτοκράτορες, βασιλεῖς, ἡγεμόνας, ἡγεμονίδας καὶ ἐν γένει μέλη βασιλικῶν οἰκογενειῶν, διότι παρ' αὐτοῖς ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ εὐσέβεια εἶναι συμφυεῖς ἀρεταί.

Ἀποτέλεσμα ἤδη τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῶν στενῶν σχέσεων τῶν φιλανθρώπων πρὸς τοὺς ἐπουρανίους καὶ ἐπιγείους ἐπιτίμους αὐτῶν ἐπέρχεται τὸ ἐξῆς. Οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς φιλάνθρωποι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἦναι, δηλαδὴ νὰ παρίστανται (τὰ δύο ταῦτα ῥήματα δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσι διόλου συνώνυμα) εὐσεβεῖς μέχρι θρησκοληψίας. — Δύνασθε π. χ. κατὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀκολουθίας ἐν τοῖς ναοῖς τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, νὰ ἴδῃτε τὸν φιλάνθρωπον (ἀμφοτέρων τῶν γενῶν) πίπτοντα πρηνῆ εἰκοσάκις τοῦλάχιστον, ὡς νὰ καταλαμβάνηται ὑπὸ ἐπιληπτικῶν σπασμῶν εὐλαθείας, καὶ σαρόνοντα ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τοῦ μετώπου τὸν κοινορτόν τῶν πλακῶν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦναι βέβαιος, ὅτι λαμβάνεται ἀκριβῆς σημείωσις τῶν γονυκλισιῶν καὶ τῆς θεοσεβείας του. Καὶ ἀνέρχεται πρὸς τὰ οὐράνια δώματα ὁ λιθωνωτὸς τῆς εὐσεβείας, τῆς ὑποκρισίας, καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ ἀναμιξ, ἐν ἀδιαχωρίστῳ κράματι, ὥστε παρίσταται κίνδυνος νὰ διαπληκτισθῶσι σοβαρῶς ὁ Θεὸς καὶ ὁ Διάβολος περὶ τῆς ἀνηκούσης εἰς ἑκάτερον μερίδος. —

Εἰς ἓν γερμανικὸν δοκίμιον ἐξήρχοντο ποτὲ τοῦ ναοῦ τοῦ δουκινοῦ ἀνακτόρου ζεῦγος φιλανθρώπων. Τοὺς εἶχον ἐνώσει πρὸ τινος οὐχὶ διὰ τοῦ γάμου, (πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ποινῶν τῆς διγαμίας) ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδανικῆς ἐκείνης ἀμοιβαίας ἀφοσιώσεως, ἣν ἐμφυτεύει τῶν εὐγενῶν αἰσθημά-

των ἢ συνταύτισις, οἱ παλμοὶ τῶν καρδιῶν των, ἐν περιπαθεῖ περιπτύξει κατὰ τινὰ φιλανθρωπικὸν χορὸν δοθέντα πρὸς περίθαλψιν τῶν ὀρφανῶν, ἀπανθρακωθέντων ἐκ τῆς ἐκρήξεως ἀνθρακορυχείου ἐργατῶν. Διέσχισον τὴν ὁδὸν ἐποχούμενοι. Ἐνῶ δὲ ἔφερον ἀκόμη ἐπὶ τῶν γονάτων τοὺς τύπους τῶν ὑποκριτικῶν γονυκλισιῶν διὰ τῶν ὁποίων ἐπεζήτησαν νὰ διαπιστευθῶσιν εἰς τὴν εὐνοίαν τῆς Δουκίσσης, ἰδῶν ὁ ἄρρη φιλάνθρωπος δυστυχῆ σαλτιμπάγκον, ὅστις διὰ μιμικῶν ὀρχήσεων καὶ κυλιόμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπεζήτηε ὀλίγα «κράουζερ» διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείναν τῶν παιδιῶν του, — «Θὰ ἐπίστευες, εἶπε, φιλάττη μου, ὅτι ἡδύνατο ποτὲ ὁ ἄνθρωπος νὰ κτελέθῃ εἰς τοιοῦτον ἐξευτελισμὸν;»

*
* *

Ἴσως ἠθέλετε πιστεῦσαι, ὅτι ἡ ἐπαγγελματικὴ φιλανθρωπία ἐπάγεται βάρη καὶ πρὸ πάντων δαπάνας — Θὰ ἦτο πλάνη. Καρδίαί, αἱ ὁποῖαι ἀφιερῶνται ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ θλιβομένων τὰς μερίμνας των, τὰ δάκρυά των, τοὺς παλμούς των, προσφέρουν πολὺ πλέον ἢ ἂν προσέφερον εἰς αὐτοὺς εὐτελὲς χρῆμα. Ὁ ἄρτος τῶν τρυφερῶν καὶ παραμυθιτικῶν λόγων ἠρτημένος, ὡσάκις ὑπάρχει περίπτωσις, μὲ ὀλίγα δάκρυα, εἶναι ὁ θρεπτικότερος ἄρτος. Διὰ τοῦτο, τὰ προεδρεῖα, ἐπίτιμα καὶ τακτικά, καὶ τὰ συμβούλια τοιούτων συλλόγων σπανιότατα θὰ ἴδῃτε νὰ κατέλθουν μέχρι τῆς χυδαιότητος ὑλικῶν συνδρομῶν. Ἄπ' ἐναντίας, ἐπειδὴ οὐδεμία ἀγαθὴ πράξις μένει ἄνευ ἀμοιβῆς τὸσον ἐν οὐρανῶ ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ φιλανθρωπία πολλάκις ἀμείβει δαφνίστατα τοὺς φιλανθρώπους, διότι ἐνῶ δὲν τοῖς δίδεται χρόνος ἐκ τῆς ἐνασκήσεως αὐτῆς νὰ μετέρχωνται ἐργασίας παραγωγικὰς, ἡ θεία χάρις τοὺς βοηθεῖ καὶ σχηματίζουσι, ὡς ἐκ θαύματος σεβαστὰς περιουσίας.

Ὁφείλω δὲ νὰ σὰς ἐξαγάγω καὶ ἄλλης τινος πλάνης, τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν προτέρων μαντεύω.

Πιστεῦετε, βέβαια, ὅτι θὰ μαρτυροῦν αὐτόχρομα οἱ φιλάνθρωποι ἐν τῇ ἀσφυκτικῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῶν νοσοκομείων, ὅπου κυριαρχοῦντος τοῦ ἰσοσοφομίου ἐπιπλεῖ τὸ ἀόριστον ἐκείνο μίγμα ἀποπνοίας φαρμακείου, μετὰ τῆς ναυτιώδους ὁσμῆς τῶν κακῶς ἀεριζομένων χώρων. Καὶ τὸ ἄλλο τὸ χειρότερον, ὁποῖα ἄρα γε καταβολὴ ψυχικοῦ σθένους ἀπαιτεῖται διὰ νὰ κατανικήσῃ μία φιλάνθρωπος τὴν ἀηδίαν τῆς εἰσπνοῆς τοῦ ἀέρος τῆς φυλακῆς, ὅπου πᾶς ῥύπος καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία τοῦ ἐδάφους, τῶν σωματίων, τῶν βραμμερῶν ἐνδύματων ἐνοῦνται, ὅπως ἀποτελέσουν τὴν σηπεδονώδη δυσσομίαν τῆς εἰρκτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς μὴ ἐξοικειωθεὶς διὰ τῆς ἐξέως δύναται νὰ συκρατήσῃ τὸν ἑμετον;

Αὐταὶ λοιπὸν αἱ σκέψεις, ἐὰν σὰς ἀπησχόλησαν, καὶ σὰς ἀπησχόλησαν βεβαίως, διότι εἶναι φυσικόταται, ὀφείλονται εἰς οἰκτρὰν, παχυλὴν, ἀξιοθρήνητον πλάνην. Μοὶ ἐξήγησε πάντα ταῦτα φίλος μου νευρολόγος ἰατρός, ἐπαναλαμβάνων ἀνάπτυξιν τοῦ μεγάλου Σαρκῶ, τὴν ὁποίαν παρὰ θέτω αὐτολεξεῖ, διότι μὲ ἔπεισε πληρέστατα.

Ἡ γυνή, ἀνέπτυξεν ὁ μέγας ἐπιστήμων, τὴν ὁποίαν ἡ ἄγνοια καὶ ἡ πλάνη παρέστησαν, ὡς τὸ πλέον εὐθραυστον καὶ ἀσθενὲς πλάσμα, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν διαθέει αἰθερία πνοή, παρουσιάζει ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνδρα ὑπεροχὴν ἰσχύος νευρικοῦ συστήματος, ὁποίαν θὰ ἐνέφαιεν ἡ παραβολὴ τῆς εἰς ἵππους δυνάμεως τῆς μηχανῆς θωρηκτοῦ δωδεκακισχιλίων τόνων ἐκτοπισμοῦ, πρὸς ἀθυρωματώδη ἀτμομηχανὴν ἐνὸς βαφείου δι' ἀτμοῦ. Ὅλη αὐτὴ ἡ κολοσσιαία ὑπεροχὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποίαν τὸ ὠραῖον φύλον ἐνεκα λόγων στρατηγικῶν προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύπτῃ διὰ τῶν λιποθυμιῶν καὶ τῆς ἀφθόου προμηθείας φιαλιδίων αἰθέρος καὶ ἄλλων ἀναληπτικῶν, ἐπιτρέπει εἰς τὴν γυναῖκα ὄχι μόνον νὰ ἀντέχῃ εἰς τὰς ἰσχυροτάτας συγκινήσεις καὶ τὰς βαρυτάτας ὀσμάς, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπιβάλλει, ὡς ἐκ φυσιολογικῆς ἀνάγκης νὰ ἐπιδιώκῃ ταῦτα. Εἰς τὰς ἰσπανικὰς π. χ. ταυρομαχίας, ὅταν ξεκοιλιάζονται ταῦροι καὶ ταυρομάχοι καὶ τὸ αἷμα πλημμυρεῖ τὸ ἔδαφος, ἡ χλιαρὰ αὐτοῦ καὶ ναυτιώδης ἀπόπνοια, τοὺς ῥοδοχρόους ῥώθωνας τῶν Ἀνδαλουσιῶν καὶ Ἀρχωνίων δεσποινῶν ἀνοιγοκλείει μετ' ἠδυπαθείας, πρὸς εἰσπνοήν. Καὶ εἰς τὰς ἵπποδρομίας, ὅταν συντρίβονται τυχὸν ἵπποι καὶ ἀναβάται, τῶν κυριῶν τὰ βλέμματα ὀπισθεν τῶν ὀχυρωμάτων τῶν διοπτρῶν βυθίζονται ἀπληστότερα πρὸς τὴν θέαν τῆς καταστροφῆς. Παραλείπω τὰς θανατικὰς ἐκτελέσεις, τὰς τόσον ὑπὸ κυριῶν συχναζομένας καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἔλειπε βέβαια οὐδεμία ποτὲ κυρία, ἐὰν δὲν ἐφοβεῖτο τὰ σχόλια τῆς κοινωνίας, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ καθ' ἡμέραν βίῳ ἐξασκοῦν τὴν σωστικὴν ἐπίδρασιν, ἣν αἱ ἀντιπολιτεύσεις εἰς τὰ κοινοβούλια. — Ἄλλοτε ὁ *Piere-Veron* ὑπεστήριξεν ὅτι, ἂν χάριν θεαματικῆς περιεργείας, ἰδρῦτο ἐν Παρισίοις ἐν θέατρον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ δίδονται παραστάσεις μαχῶν γνησίων ἐρυθροδέρμων, μὲ τὰς συναφεῖς ἐκδορὰς καὶ ἐσκαφὰς τῶν σαρκῶν ζώντων αἰχμαλώτων, οἱ ἀσφαλέστεροι καταναλωταὶ εἰσιτηρίων θὰ ἦσαν αἱ κυρίαί. Τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς συμβαίνουν καὶ ἐπὶ τῶν ὑποπιπτόντων εἰς τὴν ὄσφρησιν, εἶπεν ὁ μέγας *Σαρκώ*. Ἐν πρώτοις ἄρωμα καὶ δυσσομία εἶναι ἐννοιαὶ σχετικαί. Ὑπάρχουν ζῶα, τὰ ὁποῖα κυλιόνται μετ' ἀφάτου ἠδυπαθείας ἐπὶ τῶν θνησιμαίων, τῶν ὁποίων ἐν τούτοις ἡ δυσσομία τρέπει τὸν ἄνθρωπον εἰς φυγὴν. Λάβετε πρὸς τούτοις ὡς παράδειγμα τὴν βαρεῖαν δυσσομίαν τοῦ τεχνιτοῦ μόσχου, ἀπέναντι τῆς ὁποίας κατὰ κανόνα ὁ στόμαχος ἀνδρὸς ἀδυνατεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἕμετον, ἐν ᾧ διὰ τὰς γυναικῆς εἶναι ἄρωμα θελκτικὸν καὶ εὐφρόσυνον. Ἐπὶ τοῦ θέματος δὲ τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν παρέκκασιν ταύτην, προσέθηκεν ὁ *Σαρκώ*, ὅτι τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἰδιοφυῆς δυσσομία τῶν φυλακῶν. Ὅλαι, λέγει, αὐταὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ γλοιώδους καὶ σιτηφότου ἐδάφους, τῶν ἐν ἀποσυνθέσει ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων, τοῦ ἰδρώτος καὶ τῆς ἀναπνοῆς τῶν ἀτόμων, οὐ μόνον δὲν ἐπιδρῶν ἀποκρουστικῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τῶν κυριῶν, ἀλλ' ἀσκοῦν ἀπεναντίας ἑλξιν, ἣν ἐπαρκῶς ἐξηγεῖ ἡ ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσα θεωρία. Εἶναι μία ὀσμὴ κατὰ τι βαρυτέρα τοῦ μόσχου καὶ οὐδὲν πλεον, ἡ ὁποία ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τῆς γυναικὸς τὴν εὐχάριστον ἐπίδρασιν ἀναληπτικοῦ.

Κατόπιν τοῦ κύρους τοῦ *Σαρκώ*, οἰκλήποτε προσθήκη, ἡ οἰοσθήποτε διασταγμὸς θὰ ἀπετέλει αὐθαδεῖαν θραυστάτην.

* *

Τὰ λοιπὰ πάντα ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ φιλάνθρωπιᾳ ἀποτελοῦν πλεονεκτήματα κατάφορα. Ἐν πρώτοις ἂν καὶ ἡ πολιτικὴ οἰκονομία δὲν μνημονεύει αὐτῆς ποσῶς ἐν τῷ περὶ τῶν τρόπων τῆς παραγωγῆς τοῦ πλοῦτου κεφαλαίῳ αὐτῆς, οἱ πλεῖστοι τῶν κατ' ἐπάγγελμα φιλάνθρωπων δύνανται νὰ βεβαιώσουν, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀσύγγνωστον παραλείψιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ ἄσκησις τῆς ἐπαγγελματικῆς φιλάνθρωπίας χρησιμεύει εἰς τοὺς κυρίους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀπριεωθῆ εἰς αὐτήν, ὡς ἡ ἐπισημοτέρα διαπίστεισις πρὸς σφαίρας ὑψηλοτέρας, προσδίδει εἰς αὐτοὺς αἴγλην καὶ ἰσχύον, καὶ διευκολύνει τὴν ἀπόκτησιν ἀξιομάτων καὶ τὴν εὐτυχῆ περαιοσιν σημαντικοτάτων καὶ ἐπικερδεστάτων ἐπιχειρήσεων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρηματιστικῶν.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ ὠραῖον φύλον, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τινῶν ἀξιοθηρῶν νήτων περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀτυχῶς ἰσχύουν ἀκόμη ἐν ταῖς κοινωνίαις, ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ διαίταν τῆς γυναικὸς, ἡ φιλάνθρωπία αἶρει τὰ προσκόμματα ταῦτα, χρησιμεύουσα εἰς τὰς κυρίας, ὡς εἶδος προπεμπτηρίου (*sauf conduit*), ἢ μᾶλλον ὡς γενικὸν καὶ διαρκὲς εἰσιτήριο ἐλευθέρας κυκλοφορίας.

Δὲν τὴν βλέπει τόσον πολὺ ἡ οἰκία τῆς τὴν φιλάνθρωπον· καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους ἐν βαθυτάτῃ νυκτὶ ἐπικνέλλῃ θριαμβευτικῶς ἐν τῷ οἴκῳ, συνοδευμένη μέχρι τῆς θύρας ὑπὸ τινος ἐν ἀγαθοεργίᾳ συναγωνιστοῦ, καὶ ὁ χενδρὸς κύριος τῇ παρατηρήσει μετὰ δειλίας, ὅτι ἐβράδυνε πολὺ, θὰ ἀπαντήσῃ μὲ μεγαλοπρέπειαν αὐτοκρατείας. «Καὶ οἱ πτωχοὶ μου; καὶ τὰ ὄρφανά μου; καὶ οἱ ἀσθενεῖς μου; καὶ οἱ ταλαίπωροι ἐγκαθηργμένοι μου;

* *

Ἄνεῦρον ἐν τούτοις ἐν μέγα δυσάρεστον ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἐπαγγελματικῆς φιλάνθρωπίας, τὸ ὁποῖον ἔχω καθῆκον νὰ σημειώσω διὰ τὴν πληρότητα τῆς εἰκόνας.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φιλάνθρωπων φαίνονται πάντοτε προσβεβλημένοι ἐξ ἐλαφρᾶς ὀφθαλμίας. Εἶναι συνήθως ὑπέρυθροι καὶ αἱ κόγχαι αὐτῶν ὑγρά. Μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πολὺ συνεχῶς παρουσιαζομένην ἀνάγκην συγκινήσεων καὶ δακρῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσημοι φιλάνθρωπικαὶ τελεταί, καθ' ἃς ἐπιβάλλεται, ὅπως ἀπὸ τῶν δύο μόνων ὀφθαλμῶν τοῦ φιλάνθρωπου ἐκρέωσι δάκρυα, ὅσον δὲν κατωρθώθῃ ποτὲ νὰ ἐκρέωσῃ ὕδωρ ἀπὸ τῆς Ἐνενακρούου, οὐδὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κλασικῆς αὐτῆς ἀκμῆς.

* *

Ἀπαραίτητος συμπλήρωσις. Ἡ ἀνωτέρω εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ κατ' ἐπάγγελμα φιλανθρώπου ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τοῦ πρὸς οἰανδήποτε δηλαδὴ ὑστεροβουλίαν φέροντος τῆς φιλανθρωπίας τὸ προσωπεῖον.

Ἄλλὰ, χάρις τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀληθὴς καὶ ἀνυπόκριτος φιλανθρωπία, ἔχει καὶ θὰ ἔχη πάντοτε ἐστημένον ἐπὶ τῆς γῆς τὸν ἱερὸν τῆς λατρείας αὐτῆς βωμόν. Καὶ ἱεροφάνται καὶ ἱερείαι αὐτῆς, ἐλαυνόμενοι ὑπὸ τῆς ἀγίας ἀγάπης τοῦ πλησίον, ὑπὸ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ ἐλέου πρὸς τοὺς πάσχοντας, ἀφθονοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας τόσον, οἴμοι, ἀφθονεῖ καὶ ἡ ὀδύνη. Ἡ σύγχυσις τούτων πρὸς τὸν τύπον τοῦ κατ' ἐπάγγελμα φιλανθρώπου θὰ ἦτο ἀνίερος βλασφημία, ἀπάρνησις τοῦ στοιχειώδους καθήκοντος εὐλαθείας πρὸς τὰς εὐγενεῖς ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι ἐπέβαλον εἰς ἑαυτὰς τὸν βαρύτατον κληρὸν νὰ παραμυθῶσι καὶ ὑποστηρίξωσι τοὺς χειμαζομένους.

Δυστυχῶς ἐν ταῖς ἀνθρωπίνους κοινωνίαις, ἐν αἷς τὰ πάντα συμφύρονται καὶ ἐν αἷς ἡ μετεμφίσεις τῶν ψυχῶν εἶναι τόσον συνήθης, πολλάκις δύναται τις νὰ συναντήσῃ ἐν συνεργασίᾳ καὶ συμφυρμῷ τὴν ἀληθῆ φιλανθρωπίαν πρὸς τὴν ἐπαγγελματικὴν. Ἄλλ' ἡ ἐτυμηγορία τῆς κοινῆς συνειδήσεως, ἥτις σπανιώτατα σφάλλει, γνωρίζει πάντοτε νὰ τὰς ἀποχωρίζῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25 Αὐγούστου 1895

EMMANOYHΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

ΓΑΛΑΝΟΜΑΤΑ

Ἀπ' τῆ γαλανοθάλασσα ἐπήρανε τὸ χρῶμα
τὰ μάτια σου τὰ γαλανὰ
κ' ἡ γλυκερὴς τους ἡ ματιὰς ὁμοιάζουνε ἀκόμα
ἀγάπης ὅτι κύματα σκορποῦν ἀληθινά.
Ὅρχο σοῦ κάνω μιὰ φορὰ μονάχ' ἄς τὰ φιλήσω
καὶ στὰ πλατεῖά τους κύματα εὐθὺς ἄς ναυαγήσω.

HANDZIS

Μὲ τὰ δύο τῆς μπράτσα γύρω 'στὸ λαιμό μου,
μὲ τὰ δύο μου χέρια γύρω 'στὸ κορμί τῆς,
ἀγκάλιαζε σ' αὐτὴ τὸν οὐρανὸ μου
ἀγκάλιαζε σ' ἐμέ τὴν κόλασί τῆς.

Μὰ ἔσθυσε σὲ λίγο τ' ὄνειρό μου,
ἐπέταξε ἀπὸ μπρὸς μου ἡ μορφή τῆς . . .
Καὶ τρέχω τώρα νᾶβρω τὸν παραδεισὸ μου,
καὶ τρέχει τώρα ναῦρη . . . τὴν ψυχὴ τῆς.

Ο

Η ΣΥΝΤΑΓΗ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

JACQUES LOZÈRE

ΜΑΡΚΗΣΙΑ ἦτο περίφροντις· ὁ Ῥογήρος, ὁ λατρευτὸς ἑγγονὸς αὐτῆς, ἡ μοναδικὴ ἀγάπη τοῦ θλιβεροῦ γήρατός τῆς, ἐφαίνετο τεθλιμμένος καὶ πάσχων ἀπὸ δύο μηνῶν.

Οὐδέποτε εἶχεν ἀναχωρήσῃ τοῦ πύργου, αὐξάνων ἐκεῖ ἐν τῇ ἀνησυχῷ φιλοστοργίᾳ τῆς, ὡσεὶ ἀπολεσθεὶς ἐντὸς τῆς μεγάλης ἐκείνης οἰκίας ἦν μέγας κῆπος περιεκύκλου. Τελειόφοιτος τῶν μαθημάτων

τοῦ χάρις εἰς τὸν ἄββαν, ἐγνώριζεν ἐπ' ἴσης νὰ δαμάξῃ ἀτίθασσον ἵππον καὶ νὰ χειρίζεται τὸ ξίφος, κάλλιον τοῦ φύλακος Μορίνου, παλαιοῦ δεκανέως τῶν οὐσσάρων. Τέλος ἐκ τῆς σεβασμίας μαρκησίας εἶχε διδαχθῆ εὐγενεῖς τρόπους μετ' ἐπιχαρίτου μετριοφροσύνης καὶ ἐκ τοῦ αἵματος ὅπερ ἔρρεεν ἐντὸς τῶν φλεβῶν του τὸ θάρρος τῶν προγόνων του.

Οὐδεὶς ὅμως τῷ εἶχε διδάξει τὸν ἔρωτα, τὸ δὲ χάσμα τοῦτο εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ Ῥογήρου ἦτο αἰτία τῶν συλλογισμῶν τῆς ἐπικληρῆς.

— Ἰατρέ, εἶπεν αὐτῇ ἡμέραν τινὰ πρὸς τὸν ἱατρὸν τοῦ τόπου, ἄνδρα ἀδαῆ τῆς ἐπιστήμης του καὶ λίαν μέθυσον, τί νὰ ἔχη ἄρα γὰρ ὁ ἑγγονός μου; Καταλαμβάνεται ἐνίοτε ἀπὸ αἰφνιδίας ἀτονίας, καὶ ἀπὸ ἀνεξηγήτους θλίψεως. Μήπως εἶναι ἀσθενὴς ἢ μήπως ἀνιᾶ;

— Κυρία μαρκησία, ἀπεκρίθη μετὰ στενοχωρίας ὁ ἱατρὸς ἀφ' οὗ ἐξήτασε τὸν νέον καὶ πολὺ καλῶς διαγνώσας κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ κύριος Ῥογήρος ἔχει ἀρίστην κρᾶσιν. Ἡ ἀδιαθεσία του προέρχεται μόνον ἀπὸ διάφορα μυστηριώδη αἰτία τῶν ὁποίων ἡ ἐξήγησις εἶναι πολὺ λεπτή...

— Πιστεύετε, ἱατρέ, ὅτι ἡ μάμμη δὲν δύναται ν' ἀκούσῃ τὰ πάντα, ὅταν πρόκηται περὶ τοῦ ἐγγόνου αὐτῆς; Ἄνευ περιφράσεων εἶπέτε μοι τί συμβαίνει;

Ἐκ σπουδαιοτάτης συνεντεύξεως προέκυψεν ὅτι ἦτο λίαν ἀναγκαῖον νὰ συνάψῃ ὅσον ἐνεστι ταχύτερον ὁ Ῥογήρος ἐρωτικὰς σχέσεις, διότι ἐκ τούτου ἡ ὑγεία του ἐξήρητο.

Ἡ συνταγὴ τοῦ ἱατροῦ ἐστενοχώρησε περισσότερον τὴν μαρκησίαν. Ὅσον καὶ ἂν εἶχεν ἐλευθερίαν μεγάλην μετ' τὸν ἑγγονόν τῆς, δὲν ἠδύνατο ἐν τούτοις μόνη νὰ τὸν συμβουλεύσῃ. Ὁ ἄββας, ὅστις θεώρει τελείαν τὴν

ἀγωγὴν τοῦ μαθητοῦ του, θὰ ὑπεχώρει ἐκ φρίκης εἰς τὴν πρότασιν τοῦ νὰ περάνῃ ταύτην διὰ τοιαύτης πράξεως.

Ἡ ἐπίκληρος ἀπεφάσισε νὰ περιμένῃ ἀπὸ τῆς τύχης τὴν θεραπείαν τοῦ Ῥογήρου, οὐχ' ἦττον βοηθοῦσα ταύτην ὅσον ἠδύνατο.

Μάτριν ἐθεώρησε περίξ ἐαυτῆς, οὐδεμίαν φιλεὺσπλαγγνον γυναῖκα ἔβλεπεν. ἦτις νὰ διδάξῃ διὰ τῆς πείρας της τὸν ὠραῖον τοῦτον ἀμαθῆ.

Ἡ μαρκησία ἀπὸ τῶν ἀλληλοδιαδόχων αὐτῆς πενθῶν δὲν ἐδέχετο πλέον ἐπισκέψεις, ἀλλ' οὐδὲ τὰς κυρίας τοῦ τόπου ἔνθα κατόκει ἐγνώριζε. Μόνον ἡ σύζυγος τοῦ συμβολαιογράφου ἐζήτει ἐνίστε τὴν ἄδειαν νὰ συλλέγῃ ἄνθη ἐντὸς τοῦ κήπου. Ἀνεγίνωσκε τὸν Μυσσέ, τὸ στήθος της ἦτο ἀρκούντως προκλητικὸν καὶ ἐφόρει μεταξίνας περικνημίδας. Ἡ μαρκησία πρὸς στιγμὴν ἐσυλλογίσθη αὐτήν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπεδίωξε τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ νοῦ της. Ἡ συμβολαιογράφενα ἦτο τεσσαρακοντοῦτις, ὁ δὲ πλοῦτος τοῦ στήθους της ἐπλημμύρει λίαν.

— Καλλίτερα μὰ θάλαμηπόλος παρὰ αὐτῆ ἡ χονδρογυναῖκα! ἀνέκραξεν ἡ ἐπίκληρος.

Ὁ θυμῶδες οὗτος συλλογισμὸς τὴν ἔκαμε νὰ σκεφθῇ βαθέως. Εἰς διαφόρους ἐργασίας ῥηπτικῆς εἶχον πρὸ ὀλίγου καιροῦ μίαν ἀρκετὰ εὐμορφον εἰκοσαετῆ κόρην, ἣτις ἐκ διαμονῆς τινὸς εἰς τὴν πόλιν, εἶχε μάθη μερικὰς φιλαρεσκείας ἀγνώστους εἰς τὰς νέας τοῦ τόπου.

Ἐφέρετο τιμῶς, ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχεν ἐραστὴν, πιθανὸν δὲ νὰ ἠγνόει καὶ τὸν ἔρωτα, καίτοι οἱ λάμποντες ὀφθαλμοὶ της καὶ τὸ πείσμον μειδιάματ' ἔδεικνυον τὸ ἐναντίον.

Ἡ ἐπίκληρος δὲν ἐβράδυνε νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ εὐμορφος Καικίλη ἐθεώρει διὰ λίαν ἐρωτικῶν βλέμματος τὸν ξανθὸν Ῥογήρον, ὅταν οὗτος ἔπαιε ἐντὸς τῶν δένδροστοιχιῶν τοῦ μεγάλου κήπου, καὶ ὅτι ἠρυθρία λίαν, εἶαν ἀπῆντα τὸν νέον εἰς τὰ δωμάτια τοῦ πύργου.

Ἡ μαρκησία ἐπίστευεν ὅτι ἡ τύχη, ἡ ἐπιφορτισμένη συνήθως νὰ συμβιβάζῃ τὰς τοιοῦτου εἶδους ὑποθέσεις, θὰ συνεβίβαζεν ἐπ' ἴσης καὶ ταύτην, πρὸς εὐχρηστίσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ἡπατάτο ὁμως.

Ὁ Ῥογήρος δὲν ἔβλεπεν οὔτε τὰ ἐρωτικὰ βλέμματα, οὔτε τὰ κρύφια ἐρυθρήματα. Πολὺ θὰ ἐξεπλήττετο, ἐὰν τῷ ἔλεγον ὅτι ἡ συνομιλία τῆς μετρῆς ἐκείνης θὰ τῷ ἦτο λίαν διδακτικὴ.

Ἐν τούτοις ὠχρία. Καθ' ἐκάστην οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐκοιλαινόντο πλεονεκτερον. Ὅθεν ἡ μαρκησία ἠθέλησε νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν λύσιν.

— Καικίλη, εἶπεν ἐσπέρην τινα, σὺ θὰ μοὶ φέρῃς κάθε πρωτὴ τὴν σοκολάταν εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἐπ' ἴσης ἐνῶ θ' ἀναβαίνης, θὰ πηγαίνης προτῆτερα τὴν σοκολάταν τοῦ Ῥογήρου εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Τὸ αὐθαδὲς τοῦτο μέτρον οὐδεμίαν ἐπιτυχίαν ἔσχεν. Ἡ Καικίλη ἔλεγε τακτικώτατα ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Ῥογήρου καὶ ἄφινε τὴν σοκολάταν πολὺ πλησίον αὐτοῦ:

— Καλ' ἡμέρα, κύριε μαρκησίε! — διὰ φωνῆς λίαν τρομώδους τὰς πρώτας ἡμέρας καὶ λίαν τρυφερᾶς τὰς ἐπομένας. Ὁ δὲ Ῥογήρος ἀπῆντα

εὐγενῶς «Εὐχαριστῶ!» καὶ ἐπιπίπτων τοῦ προγεύματός του μὲ τὴν ὄρεξιν τῆς δεκαεπταετοῦς αὐτοῦ ἡλικίας, δὲν ὑπωπτεύετο κἀν ὅτι ἡ ὠραία ἐκείνη κόρη, ἣτις τὸν παρετήρει στεναζούσα, θὰ ἐτρώγετο μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν παρὰ αἱ μετὰ βουτύρου φρυγανιαὶ του.

Καὶ ἡ ἐπίκληρος μετ' ἀγωνίας παρετήρει μετὰ τινὰς στιγμᾶς, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Καικίλης κομιζομένη σοκολάτα αὐτῆς ἦτο θερμῆ εἰσέτι, βεβαία ἀπόδειξις τῆς καταπληκτικῆς ἀδιαφορίας τοῦ Ῥογήρου, διότι ἡ Καικίλη ἐκόμιζεν ἀμφοτέρω τὰ προγεύματα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δίσκου.

Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ πέρασ εἰς αὐτὰ καὶ ἐν ἀπομεσήμερον ἔγραψε τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

Φίλιπτε ἰατρέ,

«Μοὶ ἐδώσατε διὰ τὸν ἔγγονόν μου μίαν συνταγὴν, τὴν ὁποίαν πολὺ ὀλίγον ἀρμόζουσαν θεωρῶ, ἵνα τῷ τὴν ἐξηγήσω ἐγώ. Λέγετε ὅτι ὁ μαρκησίος ἔχει ἀνάγκην νὰ μάθῃ τὸν ἔρωτα. Λάβετε τὴν εὐγενῆ καλοσύνην, ἀφ' οὗ εὐρήκατε τὸ ἀντιφάρμακον, νὰ δείξητε κατηγορηματικῶς εἰς τὸν ἀσθενῆ καὶ τὸν τρόπον ἵνα τὸ λάβῃ. Θὰ σὰς ἦμαι δὲ λίαν εὐγνώμων διὰ τοῦτο».

Καὶ θέσασα τὴν ἐπιστολήν ἐντὸς φακέλλου ἐπέγραψε: «Πρὸς τὸν ἰατρὸν Κύριον Ῥενάρ. Ἐμπιστευτικὴ».

Καλέσασα δὲ τὸν ἔγγονόν της:

— Ῥογήρε, τῷ εἶπε, θὰ ὑπάγῃς τὴν ἐπιστολήν ταύτην πρὸς τὸν ἰατρὸν, ὅστις θὰ συνομιλήσῃ μετὰ σοῦ ἰδιαιτέρως.

Ὁ νέος ὑπεκλίθη, καὶ ἠσπᾶσθη μετὰ σεβασμοῦ τὴν ἐρρυτιδωμένην καὶ ὠραίαν εἰσέτι ἐν τῇ ξηρότητί της χεῖρα, ἣν ἡ ἐπίκληρος τῷ ἔτεινε· μετὰ δέκα δὲ λεπτὰ ἐκάλαπεν ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ πύργου.

✱

Ἡ κυρία Καρλόττα Ῥενάρ, ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ, καίτοι δὲν ἦτο ἤδη ἀρκούντως νέα, ἦτο ἐν τούτοις ἀρκετὰ εὐμορφος.

Μακρὰ καστανόχρους κόμη, ῥίς μακρὰ ὀλίγον, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ φαιοί, στόμα λεπτόν, χεῖρ παχεῖα, ποὺς μικρὸς, λαιμὸς στρογγύλος καὶ ἀνάστημα κοντὸν, χαριέστατον μειδίαμα καὶ ὄμμα ὄνειροπόλον, καθίστων ταύτην χαριεστάτην ἐν τῇ ἀρχομένη αὐτῆς εὐσαρκίᾳ. Ἐπειδὴ τὴν ἠμέραν ἐκείνην θερμότατος ὁ ἥλιος ἦτο, ἐφόρει μόνον ὠραῖον ὠμόλινον, καὶ τοὺς γυμνοὺς της πόδας ἔχουσα ἐντὸς ἐμβάδων, ἦτο κεκλιμένη ἐπὶ ἀνακλίντρου. Πρὸ πολλῆς ὥρας εὕρισκετο ἐκεῖ, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ὠμόλινον εἶχεν ἀνοίξει, αἱ δὲ ἐμβάδες εἶχον καταπέσει...

— Ὁ ἰατρὸς κ. Ῥενάρ εἶν' ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Ῥογήρος τὴν χονδρὴν ὑπηρετίαν ἣτις τῷ ἦνοιξε.

— Ὁ ἰατρὸς θᾶλθη ὕστερ' ἀπὸ δύο ὥρας, ἀλλ' ἡ κυρία εἶν' ἐπάνω.

— Δόσε, σὲ παρακαλῶ, τὸ ἐπισκεπτῆριόν μου εἰς τὴν κυρίαν Ῥενάρ, καὶ εἰπέ της, ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τῇ δώσω ὁ ἴδιος ὅ,τι εἶμαι ἐπιφορτισμένος....

— Δὲν δέχομαι! ἀνέκραξε κατ' ἀρχὰς ἡ Καρλόττα.

Ἄναγνώσασα ὅμως τὸ ἐπισκεπτήριον ὅπερ ἔτεινε πρὸς αὐτὴν ἡ ὑπὲρ-
ρέτρια τῆς:

— Ὁ μαρκήσιος! ἀλλ' αὐτὸς εἶναι παιδί! Ἄφησέ τον νὰ εἰσέλθῃ!

Ἐντὸς δεκαετίας εἶχεν ἴδῃ τὸν Ῥογῆρον τρὶς ἢ τετράκις, ἐν ᾧ διήρ-
χειο τὰς ἡδονὰς τῆς πόλεως καλπάζων, μὲ βραχεῖαν βελουδίνην ἐνδυμα-
σίαν, καὶ μὲ περικνημίδας μέχρι τῶν γονάτων, αὐτὸ δὲ τὸ χάριεν παι-
δίον περιέμενε νὰ ἴδῃ εἰσερχόμενον εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς.

Ἄλλ' ἐκπληκτος ὑπεχώρησεν ὅταν εἶδε νεανίαν λίαν ἐπιμελετημένως
ἐνδεδυμένον, χαιρετῶντα ταύτην σοβαρώτατα καὶ λέγοντα:

— Κυρία, ἡ μάμμη μοι εἶπε νὰ δώσω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πρὸς
τὸν κ. Ῥενάρ καὶ νὰ περιμένω τὴν ἐπιστροφὴν του ἂν τυχὸν ἀπουσιάσῃ.

— Θεέ μου! πόσον ἐμεγάλωσεν! ἐψιθύριζεν ἡ ἀτυχὴς Καρλόττα, προ-
σπαθοῦσα νὰ διευθετήσῃ τὴν ἀταξίαν τῆς ἐνδυμασίας τῆς.

Ἄλλ' ἦσαν μάταιοι ἀγῶνες! Τὸ ἐπικνωφόριον διὰ τοῦ ὁποίου ἦτο ἀ-
μελῶς ἐνδεδυμένη ὠλισθαίνεν ἐδῶ, ἤνοιγεν ἐκεῖ, τὰ κομβία δὲν ἐκομβώ-
νοντο, οἱ δὲ πόδες τῆς καὶ ἡ ῥαδιὴ κνήμη τῆς, δὲν ἠδύνατο νὰ κρυ-
φθῶσιν ἐντὸς τῶν ἐμβάδων.

Τὸ χάριεν τοῦτο θέαμα ἔκαμε τὸν Ῥογῆρον, μὴ ἰδόντα οὐδέποτε τοι-
οὔτὸν τι, νὰ θεωρῇ ἀσκαρδαμυκτί.

— Συγχωρήσατέ με, κύριε, διότι σὰς ἐδέχθην τοιουτοτρόπως, ἐψιθύρι-
σεν ἡ Καρλόττα δι' ἐσθραμένης ἐκ τῆς ἐκπλήξεως φωνῆς, εἶμαι θῦμα γε-
λοιωδιστάτου λάθους. Ἐφρατζόμην ἀδίκως ὅτι ἦσθε πάντοτε παιδίον.

Καὶ ἀνήγειρε δειλῶς τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς τῆς πρὸς τὸν Ῥογῆρον.

Ἐκεῖνος ἐταράσσετο ἐπ' ἴσης ἦτο καταπόρφυρος τώρα, καὶ δὲν ἐτόλμα
πλέον νὰ παρατηρήσῃ τόσο ὑψηλά.

Ἡ στενοχωρία αὕτη ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Καρλότταν νὰ ἐξετάσῃ ἀνέτως
τὰς λεπτομερείας τῆς μεταμορφώσεως. Ἐπικίνδυνος σιωπὴ ἐγένετο.

— Συγχωρήσατέ με, κύριε, διότι δὲν σὰς προσέφερα εἰσέτι κάθισμα!
εἶπε τέλος ἐκείνη.

Ἡ συνομιλία ἤρξατο: ὁ Ῥογῆρος ἐξήγησε πλέον τὸν σκοπὸν τῆς
ἐπισκέψεώς του, ὅτι ὄγλα δὴ ἔπασχεν ἀπὸ τινος, καὶ ἐπίστευεν ὅτι ἡ
μάμμη του τὸν ἔστειλεν, ἵνα ὁ ἰατρός τῷ δώσῃ φάρμακον διὰ τὴν ἀδία-
θεσίαν του.

— Πρέπει νὰ περιποιῆσθε τὸν ἑαυτὸν σας! ἀπεκρίθη ἡ Καρλόττα.

Εἶτα ἐνθαρρυνομένη τὸν ἠρώτησε:

— Ὁ πύργος εἶναι θλιθερός, δὲν βλέπετε κανένα. Τί κάμνετε διὰ νὰ
περνᾶτε τὸν καιρὸν σας;

— Ἰππεύω, κυνηγῶ, ἀσκοῦμαι εἰς τὰ ὄπλα καὶ ἀναγινώσκω ὀλίγον.

— Ποίους μυθιστοριογράφους προτιμᾶτε; τὸν Φλωμπέρ ἢ τὸν Ζονκούρ,
τὸν Ζολά ἢ τὸν Δωδέ;

— Δὲν ἀνέγνωσα οὐδέποτε αὐτοὺς τοὺς συγγραφεῖς. Ὁ διδάσκαλός μου
μὲ ἔλεγε πάντοτε ὅτι ὁ Σατωβριάνδος ἦτο ὁ τελευταῖος μυθιστοριογράφος!

— Οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς εἶναι κηλοῖ! Ἐγὼ τρελλαίνομαι διὰ τὸν Πῶλ

δὲ Κῶκ! Δὲν ἔξυρετε τί ἀστεῖος ποῦ εἶναι! Λόγου χάριν, εἰς τὸν Γου-
σταῦον τὸν Κακοήθη!

Οἰκειῶς δὲ καὶ φαιδρῶς τῷ διηγήθη τὰ ἀστεῖα τοῦ κακοήθους πρὸς
τὸν ἐκπεπληγμένον Ῥογῆρον.

— Πλησιάζουν τέσσαρες! εἶπεν ἐκείνη αἴφνης, καὶ ὁ κ. Ῥενάρ θὰ
ἐπανέλθῃ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν.

Ἡ αὐτὴ σκέψις ἦλθεν εἰς ἀμφοτέρους:

— Κρῖμα ποῦ ἐπιστρέφει τόσο ταχέως!

Τὸ κοινὸν τῶν ἰδεῶν των τοὺς ἐσύγχυσεν, ἡ δὲ ταραχὴ αὕτη ἦτο ἄ-
γνωστος μὲν εἰς τὸν Ῥογῆρον, ἀλλ' εὐκολώτατον αἴσθημα εἰς τὴν Καρ-
λότταν.

Οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκλείοντο κατὰ τὸ ἦμισυ, καθυγροὶ ἐκ
χαυνώσεως, ἐνῶ τὰ βλέμματα τοῦ νεανίου καθίσταντο φλογερότερα καὶ
ἐρευνητικώτερα, θερμοὶ δὲ ἀτμοὶ ἀνήρχοντο εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

Ἐν τούτοις, ὅσον καὶ ἂν ἀμφοτέροι κατείχοντο ὑπὸ πυρετωδῶν ἐρωτι-
κῶν φρικιάσεων, θὰ ἔμενον ἕως τοιουτοτρόπως παρατηροῦντες ἀλλήλους
μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ συζύγου, ἂν ἡ πονηρὰ τύχη, ἡ ἀγρυπνοῦσα ἐπὶ
τῶν συζυγικῶν ἀτυχιῶν, δὲν ἀνεμιγνύετο.

Δακτύλιος, ἐκφυγὼν τοῦ στρογγύλου δακτύλου τῆς Καρλόττας, ὠλί-
σθησεν αἰφνιδίως χαμαί. Ὁ Ῥογῆρος ὤρμησεν ἵνα τὸν λάβῃ: ἐνῶ δὲ
ἔτεινε τοῦτον πρὸς αὐτὴν, αἱ χεῖρές των συνητήθησαν. Ἡ ἀπλὴ ἐπαφὴ
ἤξιζε καλλίτερον παρὰ μακρὸς διάλογος καὶ τοὺς συνήνωσεν εἰς πολυπό-
θητον δι' ἀμφοτέρους ἐναγκαλισμόν...

✱

— Τί σοὶ εἶπεν ὁ ἰατρός; ἠρώτησεν ἡ ἐπίκληρος τὸν Ῥογῆρον ὅταν
οὗτος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν πύργον.

— Ἄ! μάμμη μου, ἔμαθα ἐκεῖ πολλὰ πράγματα! .. ἀπεκρίθη ἐκεῖ-
νος: μὲ μειδιάμα ἀγνωστον αὐτῇ μέχρι τοῦδε.

— Ἀρκεῖ, μαρκήσιε! διέκοψεν αἰδημόνως ἡ ἀρίστη γυνὴ, ἀγνωσῶσα ὅ-
μως ὅ,τι ὁ Ῥογῆρος ἐγίνωσκεν ἤδη.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ἡ σοκολάτα ἦν ἡ Καϊκίλη ἐκόμισεν εἰς τὴν ἐ-
πίκληρον ἦτο ψυχροτάτη, καὶ ἡ μικρὰ καταπόρφυρος.

Β.

ΕΡΩΣ—ΓΑΜΟΣ—ΓΥΝΑΙΚΕΣ

— Ἡ δυσπιστία ἐν τῷ ἔρωτι εἶναι τὸ ὑψιστον δεῖγμα τῆς φρονήσεως.

— Πολὺ δυσκόλως δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὸν παράδεισον ἄνευ γυναικός, ἀλλ'
ἀκόμη πολὺ δυσκολώτερον... τὴν κόλασιν.

— Καὶ κατὰ τίνα νεωτέραν γνώμην δὲν εἶναι ἡ Ἐρως ἢ «συστολὴ τῆς καρδίας

είς ἐν μόνον ὄν και ἡ διαστολή τοῦ ὄντος αὐτοῦ μέχρι τοῦ Θεοῦ», ὡς εἶπεν ὁ Οὐγκώ, ἀλλὰ ἡ παραφροσύνη τῆς καρδίας, ἡ ἐμπνέουσα θρησκευτικὴν πίστιν εἰς τὸ ἀδύνατον.

— Ἐμπιστεύου εἰς τὰς γυναῖκας μόνον ὅταν τὰς γνωρίζεις, ἢ ἀκριβέστερον, οὐδέποτε ἐμπιστεύου αὐτάς.

— Ὁ χρόνος εἶναι φίλος τῆς ἀγάπης και ὁ ἐχθρός τοῦ ἔρωτος.

— Μετὰ μείζονος εὐκολίας νυμφεύεται μία φιλάρεσκος γυνὴ παρὰ σοφή, ὁ δὲ λόγος ἀπλούστατος: Διὰ νὰ νυμφευθῆ τις σοφὴν γυναῖκα πρέπει πρὸ παντὸς νὰ μὴ κέκτηται ἐγωϊσμόν, ἵνα νυμφευθῆ ὁμοῦ φιλάρεσκον, πρέπει νὰ ᾔηται **τρελλός**. Ἐν τῷ κόσμῳ δὲ τούτῳ οὐχὶ ὀλίγοι οἱ **τρελλοί**.

— **Ἐπὶ** γυναῖκες δύναται νὰ ὁμιλῶσι συγχρόνως και νὰ συνεννοῶνται θαυμασίως, ἐνῶ **δύο** ἄνδρες οὐδέποτε θὰ τὸ ἐπιτύχωσιν.

— Ἡ γυνὴ δύναται νὰ χορεύη ἅπασαν τὴν νύκτα ἐντὸς ζεύγους ὑποδημάτων, ἅτινα εἶναι κατὰ πολὺ μικρότερα τοῦ ποδός της, ἐν ᾧ τὴν ἐπιούσαν δὲν δύναται ν' ἀνεχθῆ οὐδὲ τὰς διπλασίου μεγέθους ἐμβάδας της.

— Ὁ ἀληθὴς ἔρωτος εἶναι τέλειος ὡς αἱ γραμμαὶ ἀρχαίου ἀναγλύφου.

— Κατὰ τινὰ εὐφρεστάτην παρατήρησιν «Γυνὴ τεσσαρακοντοῦτις μόνον εἰς ἐκείνους εἶναι ὠραία, οἷτινες τὴν ἠγάπησαν εἰς τὴν νεότητά της».

— Κατὰ τὸν Χάϊνε «Αἱ γυναῖκες εἶναι οἱ συνήθεις ὑποκριταὶ τοῦ παναγάθου Θεοῦ».

— Ὅσοι ἀγαποῦν ἀληθῶς, ἐκεῖνοι ὁμιλοῦν ὀλιγώτερον περὶ ἔρωτος.

— Πᾶσα γυνὴ πιστεύει ἑαυτήν, ὅτι εἶναι ἢ ὀφείλει νὰ ᾔηται ὠραία. Εἶναι ὁ νόμος τῆς φύσεως.

— Αἱ γυναῖκες ἀπὸ τῆς σιμιμῆς τῆς γεννήσεώς των ἔχουσιν ἀνάγκη πιστοῦ ἀνδρός.

— Αἱ γυναῖκες προτιμῶσι νὰ δέρονται, ἀρκεῖ ἐπὶ τέλους ν' ἀγαπῶνται.

— Αἱ γυναῖκες ἀρέσκονται νὰ ἐμπνέωσιν αἰσθήματα οἴκτου, οὗτινος εἶναι ὀλιγώτερον ἀντάξιαι.

— Αἱ γυναῖκες μίαν μόνην ἀσθένειαν ἔχουσι, τὴν νωθρότητα, φάρμακον ὁμοῦ πάντοτε τὸν ἔρωτα.

— Ἡ ἀπιστία τῶν γυναικῶν εἶναι τὸ αἰώνιον ἄσμα τοῦ ἔρωτος τῶν ἀνδρῶν.

— Κατὰ τινὰ γνώμην ἐπιφανοῦς ἱατροῦ, μέγας ὁ θρίαμβος τῆς καλουμένης ψυχικῆς θεραπείας και μεγάλης ἢ ἰσχύος τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν ἡμῶν νοσημάτων. Κατ' αὐτόν, ὑπάρχουσι δύο ἰσχυρὰ φάρμακα, δυνάμενα καθ' ἑαυτὰ νὰ θεραπεύσωσιν ἀπάσας τὰς νόσους: Ἡ **Ἐλπίς και ὁ Ἔρωτος**.

— Ἡ γυνὴ δύναται νὰ παρασύρῃ ἄνθρωπον ἐντὸς 24 ὥρῶν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν και ἐν διαστήματι ὀλιγίστων λεπτῶν τῆς ὥρας νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν Παράδεισον.

— Εἰς γυναῖκα ὀδυρομένην και εἰς ἄνδρα ὀρκιζόμενον δὲν πρέπει νὰ δίδῃ τις οὐδεμίαν ποτε πίστιν.

— Ἡ καρδία ἔχει πάντοτε τοὺς ἰδίους λόγους της, οὗς ἐντελῶς τὸ λογικὸν ἀγνοεῖ.

— Πάντοτε ὀτιδῆποτε και ἂν συμβῆ, ἀδύνατον ἢ γυνὴ νὰ μὴ διατηρῇ τὸ ἀγνὸν και ἀφελὲς ὕφος της.

— Ὀλιγώτερον κίνδυνον διατρέχει τις ν' ἀπατηθῆ ἐκτιμῶν ἓνα ἄνδρα ἀπὸ τὴν

γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ, ἢ ἐκτιμῶν μίαν γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον λατρεύει.

— Ἠνωμένα χεῖλη, εἶναι ψυχὰι ἀδελφωμένοι. Ὁ ἄνθρωπος, τὸ ταπεινὸν δημιουργήμα, μετὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ αἰθερίου Πλάστου, δι' ἐρωτικῶν μόνον φιλήματος συγκοινωνοῦσιν. Διὰ τοῦ φιλήματος ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους.

— Αἱ κυρία διακρίνονται μόνον εἰς τὰς ἐφευρέσεις... μαρτύριον διὰ τοὺς ἄνδρας.

— Ὅποσον ἐξόχους ἐκφράσεις μεταχειρίζεται ὁ διάσημος Γαλάτης συγγραφεὺς και περικλεῆς ποιητής, ὁ ὑπάτος τῶν τῆς ψυχολογικῆς Σχολῆς κριτικῶν και μυθιστοριογράφων ΠΑΥΛΟΣ ΒΟΥΡΖΕ, ὄν κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τοῦ 1893 ἐφίλοξενησεν ἢ πόλις τῶν Ἀθηνῶν: Διὰ γυναῖκα ὠραίαν ἀλλ' ὄχι θαυμασίας καλλονῆς λέγει: Ἦτο ἐκ τῶν γυναικῶν, αἷτινες δὲν φαίνονται ὠραῖαι ἢ εἰς τὸ δεύτερον βλέμμα: **Και μία παρομοίωσις ἐξαισία τοῦ ἴδιου**: Τὸν ἀγαπῶντα τὴν **ἀρεψίαν**, ἀλλὰ λίαν προνοητικῶς κάμνοντα ἀπείρους φιλοφρονήσεις εἰς τὴν **θείαν**, τὸν παρομοιάζει: Μὲ παίκτην σφαιριστηρίου, ὅστις σημαδεύει τὴν λευκὴν σφαῖραν διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν ἐρυθρὰν:

— Ὁ γράφων ἐπιστολὴν πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπωμένην, ἐκτελεῖ χρέος συμβολαιογράφου τῆς καρδίας του.

— Τὸ ἀνακουφιστικώτερον ἱατρικὸν ἐρωτευμένης καρδίας εἶναι εἰσπνοαί... Ἰων.

— Τὸ καθῆκον τῆς γυναικὸς εἶναι νὰ ᾔηται ὠραία.

— Νυμφευόμενος γυναῖκα κακῆς ψυχῆς, τὸ φρονιμώτερον νὰ πέσῃ εἰς τὸ ὕδωρ **μὲ τὸ κεφάλι κάτω**.

— Διὰ νὰ κρατήσῃ μία γυνὴ μυστικόν, πρέπει νὰ πάρῃ 5-6 τοὺλάχιστον βοήθους.

— Ἡ γυνὴ εἶναι ἐν ταύτῳ ἢ κοιτὶς και ὁ τάφος τοῦ ἔρωτος. — Μὴ προσφέρετε οὐδέποτε ἔρωτα εἰς γυναῖκα πολυάσχολον.

— Ὁ Οὐγκώ εἶπε τὸν ἔρωτα περιστολὴν τοῦ παντὸς και ἐν ὄν, και ὁμοῦ ὁ ἔρωτος εἶναι διαστολὴ τοῦ παντὸς εἰς ὅλα τὰ ὄντα. Τί κράτος ἀπέραντον. Πολίτευμα αἰσθημάτων ἢ καρδία! Ὅρια δὲν γνωρίζει, αἰωνίως ἀγωνίζεται, και θῆλις Ἀνταῖος, ἐξανίσταται, καταβαλλομένη. Δυστυχεῖς οἱ κάτοικοι τῆς ἐπικρατείας της...

— Οὐδὲν ἀλλάσσει εὐκολώτερον τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος, και τῆς διαθέσεως τῆς γυναικός.

— Τὸ μεγαλείτερον ἔγκλημα ὁ **Γάμος**. Ὁ δημόσιος Κῶδιξ ἐπιτρέπει τοῦτο και ἐνθαρρύνει ἢ Ἐκκλησία, ἐν ᾧ δὲ τὴν **αὐτοκτονίαν** τὴν ἀπαγορεύει, ἐν τούτοις αὐτὴν τὴν ἀένναον **δικτονίαν** τὴν ἐνισχύει.

— Κατὰ τινὰ σκέψιν, οὐδεὶς ἀποθνήσκει τὴν προτεραιαν γάμου ἢ ταξειδίου. Ὁ Ἀττίλας ἀπέθανε τὴν πρώτην τοῦ γάμου του νύκτα.

— Τὴν νύκτα τῶν Γάμων ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι νύκτα μυστικὴν.

— Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ.

— Ἡ ἀγαπωμένη γυνὴ θὰ ἔχῃ πάντοτε δίκαιον.

— Διὰ τοὺς ἀληθῶς ἀγαπωμένους δὲν ὑπάρχει **πρῶτον φίλημα**. Ἀπαντα τὰ φίλήματα παρέχουσι τοσοῦτον θέλητρον, τοιαύτην γοητείαν και γλυκεῖαν θερμότητα, ὅστε διαβάθμισις οὐδεμία δὲν χωρεῖ: Ἀλλὰ και τίς λησμονεῖ τὸ διὰ τὸ **φίλημα**

ώραϊον δίστιχον τοῦ ἀλγισμονήτου Ἐθνικοῦ ποιητοῦ μας Ἀχιλλέως Παράσχου.

Μ' ἐν φίλημα γεννώμεθα, μ' ἐν φίλημα γεννώμεν
Καὶ φίλημα λαμβάνομεν, ὁπότεν τελευτῶμεν.

—Ἐν τούτοις τελευταῖον ὑπὸ διαπρεποῦς Ἀμερικανοῦ Ἱατροῦ, προὔταθη ἡ κατάργησις τοῦ **φιλήματος**, τὸ ὁποῖον ὀνομάζει «συνήθειαν ἀκάθαρτον καὶ ἀνθυγιεινήν».

—Τὰς μεγαλειτέρας ἀνοησίας δύναται τις νὰ λέγη, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θ' ἀρέσωσι μόνον εἰς τὴν ἀληθῶς ἀγαπῶσαν αὐτὸν γυναῖκα. Πάντοτε θὰ τὰς θαυμάσῃ, ἔστω καὶ ἂν ᾔνε εὐφυής.

—Ἐν τῷ ἔρωτι διακρίνονται παιδικότητες, εἰς τὰ ἄλλα πάθη μικροπρέπειαι.

—ΕΡΩΣ, τροφή δύο πνευμάτων ἀμοιβαίως ἐννοουμένων, δύο καρδιῶν συναλλασσομένων, δύο βλεμμάτων ἐξ ἴσου γλυκυθύμως συναντωμένων.

—Ἡ διάρκεια παρίσταται ὡς τὸ λαμπρότερον ἀγαθὸν διὰ τὴν τελείαν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαπώντων ἀλλήλους.

—Ὁ ἐμπιστευόμενος μουσικὸν εἰς γυναῖκα, ὁμοιάζει τὸν κρύπτοντα τραπεζικὸν γραμματίον ὑπὸ ὕαλον.

—Ὁ πλοῦτος νικᾷ πάντοτε τὸν ψευδῆ ἔρωτα.

—Κατὰ τινὰ γνώμην κυρίας, ὁ Γάμος ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα, ἔνεκεν τοῦ μαρτυρίου, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει εἰς τὰς γυναῖκας.

Τῆς ματιᾶς Σου τὸ φῶς λαμπυρίζει
καὶ μὲ λάμψι καὶ φῶς χαρωπὸ
τῆς καρδιᾶς μου τὰ σκότη φωτίζει,
Σ' ἀγαπῶ, Σ' ἀγαπῶ, Σ' ἀγαπῶ.

Ἄχ! τραγοῦδα, μικρὸ μου ἀηδόνι
εὐτυχίας, ἀγάπης σκοπὸ
κι' ὁ καιρὸς τῆς χαρᾶς Μας σιμώνει,
Σ' ἀγαπῶ, Σ' ἀγαπῶ, Σ' ἀγαπῶ.

—Ὁ ἔρωτος, ὁ συνδέων δύο καρδίας εἰς μίαν, ὁ ἐξαγλαΐζων τῆς ζωῆς τὰς σκέψεις καὶ ἐπαγγελλόμενος ἡμέρας εὐτυχεῖς, εἶναι αἰσθημα, ὅπερ ὑπὸ μορφὴν γαλήνιον παρουσιαζόμενον, δύναται ἀκόμη νὰ ἐξευγενισθῇ καὶ νὰ διαιωνίσῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς, ἐὰν ταῦτας συνωδεύῃ ἡ ἀρετή.

—Διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῆς γυναικός, προτιμότερον ἐξ ἀρχῆς νὰ τῇ ἐμπνευσθῇ τὸ καθήκον ἢ νὰ τῇ ἐπιβληθῇ.

—Αἱ ὠραῖαι γυναῖκες, αἵτινες εἶνε θυμώδεις καὶ κατηφεῖς ὁμοιάζουσι μὲ δοχεῖα ἐξ ἀλαβάστρου, περιέχοντα ὄξος.

—Ὁ ἔρωτος εἶναι λειτουργία φυσιολογική.

—Κατὰ τὸν Ζολᾶ : Ὁ ἔρωτος, ὅπως καὶ τὰ χελιδόνια, φέρει γοῦρι στὰ σπίτια.

—Πᾶσα ζηλοτυπία στιγματίζει τὴν ἐρωμένην, ἀτιμάζει τὸν ἐραστὴν καὶ ἐξάπτει τὸν ἔρωτα.

—Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία δὲν φιλοξενεῖ μόνον τὴν φιλαυτίαν, εἶναι, ὅτι συναινοῦμεν νὰ ἐπανίδωμεν γυναῖκα, ἥτις μᾶς ἠπάτησε, καὶ ὅτι τὴν ἀγαπῶμεν ἀκόμη.

—Καλλίτερον νὰ μὴ ἀγαπηθῇ τις ποτὲ ἢ ν' ἀγαπηθῇ καὶ ν' ἀπατηθῇ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΧΑΡΙΤΑΤΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ ΧΑΡΙΤΑΤΟΣ

ΚΑΚΩΣ οί νεώτεροι "Έλληνες έπραξαν καθ' ήμας έπονομάσαντες "Αρείου Πάγου τὸ άκυρωτικὸν Δικαστήριον, καθόσον ώφειλον νά διαφυλάξωσι τήν σεμνοτάτην τῶν όνομασιῶν πρὸς άνασύστασιν πραγματικὴν ήθικὸν δικαστηρίου ἐπὶ εὐρυτέρων μάλιστα τῶν τοῦ άρχαίου βάσεων καὶ ειδικῶς άσχιολομένου περὶ τήν ένδεδλεχθ' έρευναν καὶ έκτίμησιν τῶν πράξεων καὶ τοῦ καθ' όλου βίου τῶν Έλλήνων πολιτῶν καὶ δι' έτυμηγορίας αὐστηρᾶς δικαίας καὶ άμερολήπτου βραβεύοντος καὶ πολλοσχιῶς τιμῶντος τήν μνήμην τῶν έκάστοτε ἐπ' άρετῇ, αὐταπαρνήσει καὶ φιλοπατρία διαβιωσάντων άνδρῶν. Νῦν μάλιστα μεγίστη άνάγκη τοῦ τοιούτου δικαστηρίου παρίσταται, όποτε τά ήθη τοσοῦτον διεφάρησαν, ώστε ό έγωϊσμός καὶ τὸ κακῶς ένοοούμενον άτομικὸν συμφέρον έσθήρευσαν πᾶσαν πηγήν, έξ ής ήδύναντο ν' άναβλύσωσι γενναϊα καὶ εὐγενῆ αίσθήματα καὶ έφυγάδευσαν εκ τοῦ τόπου τῆς γενέσεως αὐτῶν πᾶν ιδεῶδες τοῦ καλοῦ τοῦ ώραίου καὶ τοῦ άληθοῦς· άν τοιούτο δικαστήριον ύφίστατο, οὔτε τὸ ήμέτερον *Έθν. Ημερολόγιον* θά ήναγκάζετο εκ τῶν ένόντων καὶ έξ άτελῶν πληροφοριῶν καὶ ήμιτελῶν ειδήσεων νά άναγράφη κατ' έτος βιογραφικᾶς σημειῶσεις τῶν διαπρεψάντων άνδρῶν, καὶ ή μνήμη τοῦ *Ιωάννου Τυπάλλου Χαριτάτου* θά ήτο πρὸ πολλοῦ θέμα Πανελληνιον. "Ότι δέ μεγίστη ήθικῆ παρόρμησις θά έγεννάτο καὶ εὐγενῆς πρὸς άρετὴν άμιλλα τῶν άτόμων καὶ οικογενειῶν, άν τοιαῦται τιμητικαὶ έτυμηγορίαὶ ύπὸ τοιούτου σεμνοπρεποῦς καὶ πανελληνίου "Αρείου Πάγου έξεδίδοντο έκάστοτε, οὔδεις έχέφρων βεβαίως ήδύνατο νά μῆ δμολογήσῃ· ένῶ νῦν ὅπως τούναντίον οί σημερινοὶ "Έλληνες έχουσι πλείστους λόγους νά παρορμῶνται εις καταδολίευσιν τῶν νόμων, εις καταπάτησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ άλλου, εις άσεβῆ καὶ φανεράν παράβασιν τῶν τῆς Θείας ήμῶν Θρησκείας ύπαγορεύσεων καὶ νοθεσιῶν καὶ εις παντελῆ παραμέλησιν παντός έν γένει θρησκευτικοῦ, πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ οικογενειακοῦ καθήκοντος. Πρὸ παντός ὅμως άλλου αίτίου, δύο εἶνε οί σπουδαιότεροι καὶ μέγιστοι παράγοντες τῆς παρούσης εκλύσεως τῶν ήθῶν καὶ έπομένως τῆς κατατροχούσης ήμᾶς σημερινῆς κακοδαιμονίας, τῆς άπειλούςσης ὅσον οὔπω νά καταστρέψῃ πρόρριζα πᾶν ὅ,τι καλόν καὶ υγιές, αἰῶνες πλείστοι ὅσοι μοχθήσαντες, εκληρονόμησαν εις τοὺς άπογόνους τῶν γιγάντων τῆς άνθρωπότητος· πρώτον τὸ ὅπως άκαταδίωκτον καὶ σχεδόν τιμῶμενον καὶ περὶ πολλοῦ θεωρούμενον, επίδεικτικόν καὶ έθνοσφθόρον κέρδος, τὸ εκ τῆς αίσχροῦς συναλλαγῆς καὶ άπεμπολήσεως τῶν συνειδήσεων προερχόμενον, καὶ δεύτερον ή μετ' άκρας άκηδίας οὐ μόνον αλλά καὶ

μυκτηρισμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἐπιτηδείων παρερχομένη ἀφανῆς καὶ ἀνεπίδεικτος ἀρετὴ τῆς εὐαριθμοτάτης σήμερον καὶ ὅσον οὐπω ἐξαλειφθησομένης τέλεον χορείας τῶν ὀλιγίστων ἐναρέτων, τιμίων, εὐσυνειδήτων καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἰδανικοῦ τῆς πατρίδος θιασωτῶν.

Ἡ καταπιέζουσα σήμερον τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν ἠθικὴ νόσος εἶνε καὶ χρονιωτάτη καὶ ὀργανικὴ καὶ σχεδὸν ἄνευ ἐλπίδος ἢ θεραπείας αὐτῆς· ἀνάγκη γενναιοτάτων μέτρων καὶ τεχνικωτάτων ἐγχειρίσεων, ἄλλως τὸ πᾶν ἀπόλετο· ἂν δὲν σπεύσωμεν διὰ ὀρακοντείων ἀφ' ἑνὸς νόμων νὰ πατάξωμεν τὴν λυμαινομένην ἡμᾶς ἠθικὴν γάγγραιναν τὴν διὰ σηψαιμικῶν ἤδη φαινομένων ὑποδηλοῦσαν τὸ ἐγγίζον κοινωνικοπολιτικὸν τέλος τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐγκαρδιώσωμεν καὶ στηλώσωμεν τοὺς ὀλίγους ὡς ἐκ θαύματος ἐναπομείναντας τοῦ καθήκοντος ἐραστὰς, καὶ προτρέψωμεν οὕτω καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς μίμνησιν, ἃς ἐτοιμασθῶμεν ἐν μακαρίᾳ ἀμεριμνησίᾳ καὶ φακιρικῇ ἀναλγησίᾳ ἀναμένοντες τὸν μετ' ὀλίγον ἐπελευσόμενον τυφῶνα, ὅστις θὰ συμπαρασύρῃ ἅπαντας ἡμᾶς εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀποσυνθέσεως.

Εἰς τῶν εὐαριθμοτάτων εὐπαιδευτῶν ἐπιστημόνων, ἐναρέτων πολιτῶν, τὰ μάλιστα εὐσυνειδήτων πολιτευτῶν καὶ τοῦ καθήκοντος ζηλωτῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ὑπῆρξε καὶ ὁ **Ἰωάννης Τυπάλδος Χαριτάτος**.

Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ ἐν τῇ εὐάνδρῳ τῆς Κεφαλληνίας πόλει τὸ 1819 ἐκ γονέων τὰ πρῶτα φερόντων διὰ τε τὰς ἀρχαίας οἰκογενειακὰς φιλογενεῖς παραδόσεις, καὶ διὰ τὰς ἐπιτοπίους πολυειδεῖς κοινωνικὰς εὐεργεσίας. Διδαχθεὶς τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ γενετείρᾳ, ἀπεδήμησε πρὸς ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν εἰς τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην, καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὰ Πανεπιστήμια Πίζης, Σιέννης, Φλωρεντίας καὶ Παρισίων, καταγινόμενος μὲν ἰδίᾳ εἰς τὴν ἰατρικὴν, ἧς καὶ ἐγένετο διδάκτωρ, ἀλλὰ φύσει ὦν φιλομαθὴς καὶ ἐξερευνητικὸν πνεῦμα καὶ φιλοπεριεργόν, οὐκ ἀκροθιγῶς ἐπελαμβάνετο καὶ τῆς μελέτης τῆς ἐν γένει φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐν Εὐρώπῃ κινήσεως, καὶ τερπόμενος κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Voltaire, Chateaubriand, Boileau, Rousseau καὶ πολλῶν ἄλλων συγγραφέων ἐξόχων καὶ ποιητῶν, ἰδίᾳ δὲ ἐλαυνόμενος καὶ ὑπὸ τινος ποιητικοῦ οἴστρου, ἀχωρίστους εἶχε συντρόφους τῶν μελετῶν αὐτοῦ τὸν Dante, Tasso, Petrarca, Ariosto, ὑφ' ὧν ἐνθουσιαζόμενος ἔγραψεν Ἰταλιστὶ καὶ τινα ποιητικὰ δοκίμια· διὰ ταῦτα κράτιστος ἐγένετο γνώστης ἀμφοτέρων τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν γαλλικῆς καὶ ἰταλικῆς, ἣν μάλιστα εὐχερέστατα καὶ ἀπταιστώως ἔγραψεν. Ἐχὼν δὲ ἐξ οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς λαμπρὰς θρησκευτικὰς ὑποθήκας καὶ πεποιθήσιν ἀκλόνητον εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτοῦ, μετ' ἀθυμίας ἄκρας ἔθλεπεν ἐξόχους εὐρωπαϊκούς ἐπιστήμονας καὶ σοφοὺς συγγραφεῖς ἀποβαλόντας πάντα θρησκευτικὸν χαλινὸν καὶ ριπτομένους εἰς τὰ ἀχανῆ καὶ ἐρεβώδη τέλματα τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, τὰ γενήσαντα τὰ διάφορα μικρόβια τῶν σημερινῶν κοινωνικῶν ἠθικῶν νόσων τῶν ἀπειλοῦσων νὰ ἀνατρέψωσι τὸ ἄρμα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου καὶ νὰ ρίψωσι τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὸν ἠθικὸν θάνατον· διὰ τοῦτο

ὑπερβαλλόντως εὐχαριστεῖτο ἀναγινώσκων, ὅτι οἱ πλείστοι τούτων μετέγνωσαν καὶ ἐπὶ τέλους ἀποσκορακίσαντες τὰς ἑαυτῶν δοξασίας, ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πίστεως, ἐξ ἧς ἐξώκειλαν πρὸς μεγίστην ἑαυτῶν καὶ τῶν ὁπαδῶν τῶν ἠθικῶν καὶ ψυχικῶν βλάβην.

Ἐπανελθὼν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὸ προσφιλέστατον αὐτῷ πατριον ἔδαφος, ἤρξατο μετερχόμενος τὴν φιλανθρωποτέραν καὶ κοινωφελεστέραν τῶν ἐπιστημῶν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ μετ' ἀπαρδειγματίστου ζήλου καὶ ἀφιλοκερδείας προσφερόμενος δωρεὰν καὶ μετὰ χάριτος, ἀρκούμενος εἰς βίον λιτότατον, εἰς ὃν ἐπήρκουν αἱ πρόσοδοι μικρᾶς κτηματικῆς πατρικῆς περιουσίας. Ἐραστής δὲ τοῦ ἐγγάμου βίου καὶ τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, ἐνυμφεύσατο τὴν ὑπὸ πλείστων κεκοσμημένην ἀρετῶν καὶ ἐξόχου τυχοῦσαν ἀγωγῆς Ἀντζουλέταν Λοβέρδο, μεθ' ἧς ἀτυχῶς ὀλιγίστον ἐζῆσε χρόνον, διότι βάσκανος δαίμων ἐφθόνησε τὴν οἰκογενειακὴν αὐτοῦ ἡμερίαν, εἰς ἣν ψυχῇ τε καὶ σώματι ἦν ἀφιερωμένος, καὶ μετ' ὀλίγα ἀπὸ τὸν γάμον αὐτοῦ ἔτῃ τὸ σκληρὸν τοῦ θανάτου ὀρέπανον ἀφήρπασε τὴν πεφιλημένην σύζυγον αὐτοῦ, πρὸς τὴν μνήμην τῆς ὁποίας ἔμεινε μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ στερρῶς καὶ ἀπαρηγόρητος, διαφυλάξας μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτῆς δοθεῖσαν ἐπιτύμβιον ὑπόσχεσιν,

Τὰ δάκρυά μου τότε θὰ παύσουν
Ὅταν 'ς τὸ μνήμα τοῦτο μὲ θάψουν.

Καὶ μένει ὡς φιλήρητος τραγῶν στερηθεῖσα τῆς ὁμοζύγου, ἀναλαμβάνει δὲ μετὰ παραδειγματικῆς ἀφοσιώσεως τὰ τε πατρικὰ καὶ μητρικὰ καθήκοντα πρὸς τὰ ἀπορφανισθέντα τῶν μητρικῶν αὐτῶν φροντίδων καὶ μεριμνῶν δύο αὐτοῦ τέκνα, καταβάλλει ὑπερβολικοὺς μόχθους καὶ φροντίδας, αὐτὸς ἐπιστατῶν ἐκ τοῦ συνεγγυς εἰς τὴν ἐπιμεμελημένην ἀνατροφήν των. Ἀλλὰ τύχη σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος κατὰ βῆμα καταδιώκουσα αὐτόν, ἀφαρπάζει τὸ ἕτερον κατὰ τὸ ἔαρ τῆς νεότητος αὐτῆς, τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ θυγατέρα Εὐρυδίκην καὶ τῷ ἐναπομένει ὁ πεφιλημένος αὐτοῦ υἱὸς καὶ κληρονόμος τῶν πατρικῶν ἀρετῶν Σπυρίδων, τοῦ ὁποίου ἡ νῦν ἐν τῇ κοινωνίᾳ Πάλλης ὠφελιμωτάτη, ἐπιστημονικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ θέσις, ἀποδεικνύουσι τὸ ἀρτιμελές τῆς ἀνατροφῆς καὶ τὸ μέγεθος τῶν φροντίδων, ἃς ὁ πατήρ κατέβαλεν, ὅπως ἀναδείξῃ ἐφάμιλλον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν εὐεργεσιῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὑπῆρξεν ὡς οἰκογενειάρχης καὶ ἰατρός. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον καὶ κοινωφελέστερον μέρος τοῦ βίου του δικαίως θεωρεῖται ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ δράσις. Καίτοι ἐκ φύσεως καὶ προαιρέσεως δὲν ἦτο πλασμένος διὰ τὰ πολιτικά, ἐν τούτοις αἱ ἰδιόζουσαι περιστάσεις, ὑφ' ἃς εὐρέθη ἡ ἰδιαιτέρα αὐτοῦ πατρίς ἀπὸ τοῦ 1868 καὶ ἐντεύθεν, ἠνάγκασαν αὐτόν καὶ ἄκοντα νὰ λάβῃ οὐ μόνον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ κύριον νὰ παίξῃ πρόσωπον εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς διαμάχας τῆς Ἐπαρχίας Πάλλης.

Καίτοι χαρακτῆρος ἀρχαϊκοῦ, δυσκάρπου καὶ αὐστηροῦ καὶ μᾶλ-

λον ἀποκρουστικοῦ καὶ ἀκριβῶς ἄκρου ἀντιθέτου τῶν δημοκόπων, πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεψαν οἱ συμπολιῖται αὐτοῦ καὶ συνεσπειρώθησαν, ὅπως ἀποκρούσῃ τὴν ἀπολυταρχικὴν πολιτείαν τοῦ Γεωργίου Ἰακωβάτου, ὅστις ἐκφανατίσας τὰ πλήθη, ἠπέιλησε νὰ καταπνίξῃ ὡς ἄλλος Νιαγάρας καὶ κατασυντρίψῃ πᾶσαν ἐξέχουσαν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ κεφαλὴν ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῷ πλούτῳ καὶ τῇ κοινωνικῇ ἐν γένει ἐπιρροῇ. Ἐν τῷ κινδύνῳ τούτῳ ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τῆς κατὰ τοῦ Ἰακωβάτου ἀντιπολιτεύσεως, μετ' ἄκρας ψυχραιμίας καὶ ἀποφασιστικότητος ἀντεπεξήρχετο καὶ διέλυε πᾶσαν πλεκτάνην καὶ τυραννικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐκφανατισθέντος πλήθους, ὡς δ' ἄλλος δ' Ἀχιλλεὺς ἐμφανιζόμενος πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ στρατοῦ, ἠνάγκαζε τὰς τάξεις τῶν ἀντιπάλων εἰς παντελῆ ὑποχώρησιν. Ἐν τῷ ἐπαρχιακῷ τούτῳ ἀγῶνι χωρὶς νὰ γνωρίζῃ, οὔτε νὰ κολακεύῃ, οὔτε νὰ περιποιοῖται τὰ πλήθη, κατώρθωσεν ἐν τούτοις νὰ σχηματίσῃ ἐπιτόπιον πολιτικὴν παγίαν καὶ ἦδη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὕφισταμένην, ἣν οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ τῶν συγχρόνων του κατώρθωσεν. Διὰ ταῦτα ἐξελέγετο συνεχῶς ἄρχων τοῦ δήμου, δημαρχεὺσας δ' ἐπὶ 13 συνεχῆ ἔτη, οὐ μόνον τὴν καθ' ὅλου πολιτικὴν τῆς Ἐπαρχίας Πάλλης διηθύνεν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάντοτε κατήρτιζε τοὺς βουλευτικούς ἐπιτυχάνοντας συνδυασμούς. Καὶ ἐν τῇ εὐρείᾳ βουλευτικῇ περιφερείᾳ αὐτὸς ἐχρησίμευσεν ὁ κυριώτερος σύνδεσμος τοῦ καθ' ὅληκληρίαν τότε ἐπιτυχόντος ἐν Κεφαλληνίᾳ βουλευτικοῦ συνδυασμοῦ. Καὶ τελευταῖον κατὰ τὴν προηγουμένην βουλευτικὴν περίοδον, ἀπαξ μόνον ἀποδυσθέντα εἰς βουλευτικὸν ἀγῶνα, ἡ Ἐπαρχία Πάλλης, ἐκτιμῶσα τὰς πρὸς ἑαυτὴν μεγάλας ἐκδουλεύσεις καὶ τὸν ἀδαμάντινον τοῦ Ἀνδρὸς χαρακτήρα, βουλευτὴν ἀνέδειξεν.

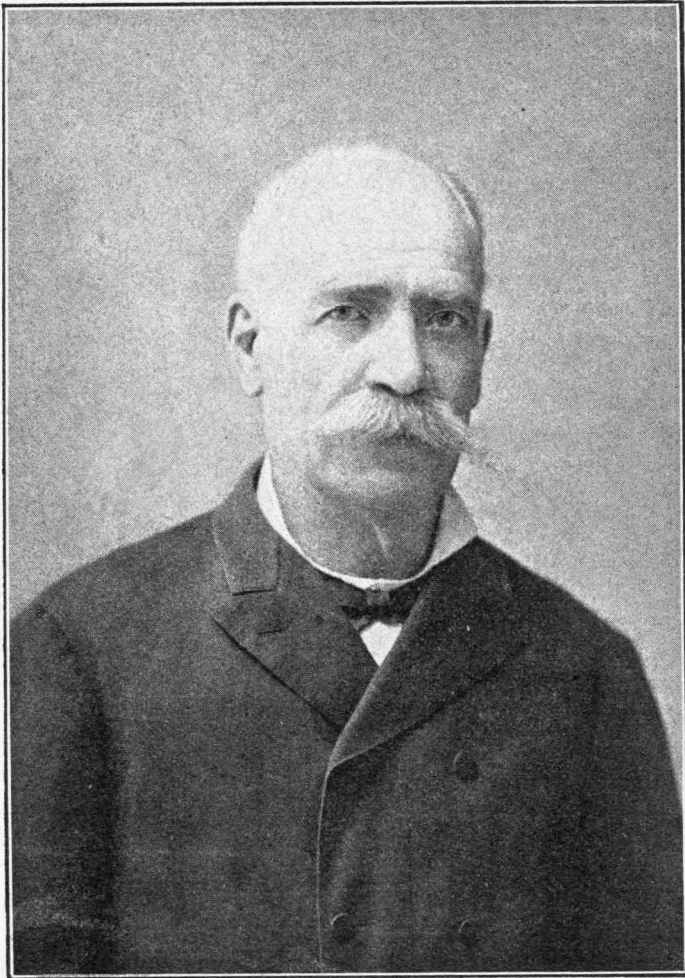
Πῶς δὲ διεχειρίσατο τὰ τοῦ δήμου Ληξουρίου κατὰ τὴν πολυετῆ αὐτοῦ δημαρχίαν, ἀρκεῖ ὡς λίαν χαρακτηριστικὸν γεγονός τὸ ὅτι ἀδυνατῶν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς δαπάνας πρὸς ἀποστολὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σπυρίδωνος εἰς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν, ἠναγκάσθη νὰ ἀπαλλοτριώσῃ μέρος τῆς κτηματικῆς αὐτοῦ περιουσίας· καὶ ἀπεχώρησε τῆς δημαρχίας μετὰ διαχείρισιν πολλῶν ἑκατοστῶν χιλιάδων δραχμῶν, πενέστερος. Ἀρχηγὸς κόμματος καὶ ἐν Ἑλλάδι μάλιστα καὶ ἐν τῇ Πάλλῃ, ἐνθα διηνεκῆς ὄντως πάλη καὶ λυσσώδης διεξήγετο, τοῦ Γεωργίου Ἰακωβάτου ὑποδαυλίζοντας τὰ πάθη τῶν πολιτῶν μέχρις ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἐν τούτοις ἄρχων ὢν τοῦ δήμου, ἐφέρετο πρὸς πάντας ἐξίσου καὶ ἀμερολήπτως πρὸς τε τοὺς πολιτικούς φίλους καὶ ἐχθρούς· τοσοῦτον δ' ἐπακριβῶς εἶχετο οὐ μόνον τοῦ γράμματός ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος τῶν Νόμων καὶ διοικητικῶν ἐγκυκλίων, ὥστε πολλάκις ἠρνεῖτο καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς στενοτάτους αὐτοῦ φίλους καὶ πολιτικούς θιασώτας τὴν ἐκδοσιν πιστοποιητικῶν, ὡσάκις ἐφρόνει, ὅτι προσέκρουεν ἔστω καὶ εἰς γράμμα διοικητικῆς τινὸς διατάξεως. Ὅσάκις δ' ἐπέιθετο περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκτελέσεως δημοσίας τινὸς πράξεως, προέβαινεν εἰς αὐτὴν μετὰ θάρρους καὶ ἀποφασιστικότητος, περιφρονῶν τὰς τε τῶν ἐνδιαφερομένων κολακείας καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν ἀντιφρονούντων.

Ἐπίσης δ' ἐξέχον ἐπεδείξατο πολιτικὸν θάρρος καὶ συνετώτατα ἐπολιτεύθη, καθ' ἣν ἐποχὴν προκειμένου νὰ χειραφετηθῇ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ὑπαχθῇ πρὸς τὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὁ Γεώργιος Ἰακωβάτος μικροῦ ἐδέησε νὰ γεννήσῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πάλλης σχίσμα θρησκευτικόν, συμβουλευτῶν καὶ προτρέπων τοὺς ἑαυτοῦ φίλους νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ κεφαλὴν Ἐκκλησιαστικὴν τὴν Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ξεσχίσῃ τὸν περὶ τούτου τόμον τοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ γείνη ἀφορμὴ καὶ ἱερεῖς νὰ φυλακισθῶσι καὶ οἱ ναοὶ ἐπὶ πολὺ νὰ μένωσι κεκλεισμένοι οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ ἐνορίται ἐκάστου νὰ χωρισθῶσι εἰς δύο ἀντιμαχόμενα καὶ ἀλληλομισούμενα στοιχεῖα, καὶ βεβαίως ἄνευ τῆς ἠθικῆς καὶ ἰσχυρᾶς μεσολαβήσεως τοῦ Χαριτάτου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης Ἐκκλησιαστικοπολιτικῆς στάσεως θά ἦσαν δεινά.

Λίαν φιλόπατρις ὢν καὶ διακαῶς ἐπιποθῶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης τοῦ 1867, ἐγένετο ἐν ἐκ τῶν δραστηριοτέρων μελῶν τῆς τότε συστηθείσης ἐπιτροπῆς ὑπὲρ τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ θρησκευτικῶν ὄντος ζήλου καὶ μεγάλης φιλογενείας περιέβαλε τοὺς εἰς Κεφαλληνίαν πρόσφυγας Κρήτας.

Τοιοῦτος ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς, οὐ παραθέτομεν τὴν εἰκόνα, πλήρης θυσιῶν, αὐταπαρνήσεως καὶ φιλοπατρίας, διὰ παντοίων ἀρετῶν ἀνθοστροφῆς, πρότυπον γενόμενος εἰς μίμησιν οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου.

Ὁ Ἰωάννης Τυπάλδος Χαριτάτος, ὁ ὑπὸ οἰκογενειακῆν, κοινωνικῆν, καὶ πολιτικῆν ἐποψίν, πατριάρχης τῆς ἐπαρχίας Πάλλης ἐν τῇ παρούσῃ γενεᾷ, ἀπέθανε τὴν 10ην Μαΐου 1895, ἄπαντες δ' ἐθρήνησαν διὰ τὴν ἀπώλειαν, ἣν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὑπέστη ἡ Ἐπαρχία, καὶ διὰ τὸ δυσπληρώτον κενόν, ὅπερ ἐγκατέλιπεν, οἱ τε φίλοι καὶ πολιτικοὶ ἐχθροί, καθόσον ἀτομικὸν ἐχθρόν οὐδένα οὔτε εἶχεν, οὔτε ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, ὡς ἐκ τοῦ ἀρίστου τρόπου, καθ' ὃν ἐβίον. Οὐδέποτε κηδεῖα ἐγένετο ἐν Ληξουρίῳ περιδοξοτέρα καὶ μᾶλλον ἐπιβάλλουσα, ὡς ἡ τοῦ **I. Χαριτάτου**, καθόσον οὐ μόνον ἐξ ὅλης τῆς ἐπαρχίας ἀκράτητον καὶ μετ' ἄκρου σεβασμοῦ συνέρρευσε ἀπειρον πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πλησίον πόλεως Ἀργοστολίου, πλεῖστοι ὅσοι τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ μεταστάντος. Διετάχθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τηλεγραφικῶς ὁ τε Νομάρχης καὶ ὁ Φρούραρχος Κεφαλληνίας, ὅπως συνοδεύσῃ τὸν νεκρὸν καὶ τῷ ἀποδοθῶσιν αἱ κεκανονισμένοι στρατιωτικαὶ τιμαὶ ὡς ἱππότη τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. Πλεῖστοι καὶ πολυτελέστατοι κατετέθησαν στέφανοι, ἐν οἷς διεκρίνοντο ἐξόχως ὁ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἑσπερικῶν κ. Ν. Μεταξᾶ, Θάνου Γ. Μπασιᾶ, Πέτρου Τ. Ευδιᾶ, Σπ. Τ. Φορέστη, οἰκογενείας Λοβέρδου κλπ., ἐτάφη δὲ ὁ **I. Χαριτάτος**, οὐ τὸν νεκρὸν ἀπεχειρέτισαν δι' ὠρκίων λόγων διακεκριμένοι λόγιοι, ἐν τῷ πλησίον τῆς πόλεως μονηδρίῳ τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος ἐν τῷ τάφῳ τῶν πεφιλημένων αὐτῷ συζύγου καὶ θυγατρὸς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΠΑΡΧΟΥΣΙΝ άνθρωποι, οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἱστορίαν διότι δὲν ἠθέλησαν. Τοὺς ἄνδρας τούτους ὁ Φεγιὲ ὀνομάζει ἥρωας. Ἡδύνατο εὐκόλως νὰ διακηρύξωσι τὸ ὄνομά των, συνδέοντες αὐτὸ μὲ διαφόρους ἀγαθοεργίας καὶ παρουσιάζοντες τὴν προσωπικότητά των καὶ δὲν τὸ ἐπραξάν διὰ νὰ ἦνε ἐλεύθεροι, ὥστε νὰ φαίνωνται ἀνέτως γενναϊότεροι!

Ἄν τὸ ἀγαθοεργεῖν καὶ εὐεργετεῖν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀπόλαυσις ἀνεκλάλητος, δύναται τις νὰ φαντασθῆ τί εἶναι ἀμφοτέρα, ὅποταν γίνονται ἄνευ οὐδενὸς ὕλικου ἀνταλλάγματος. Ἡ ψυχὴ ἡ μεγάλη καὶ ἀδιάσπαστος δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ φωτισθῆ ἐξωθεν· ὑπάρχει τὸ φῶς ἀκοίμητον ἐντὸς

αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ ἰδίου φωτός της θερμαίνεται καὶ θάλλει καὶ ἀνοίξει. Τὸ ἀγαθὸν θὰ μένη πάντοτε τοιοῦτον, ὅταν ἐκτελεῖται διὰ τὸ ἀγαθὸν μόνον, τ' ὅποιον ὅσον ἀθόρυβον εἶναι, τόσον καὶ περίλαμπρον καὶ πάμφοτον καὶ ἀθάνατον.

Ὁ *Ἀντώνιος Κανέλλης*, τὸν ὅποιον, νεκρὸν πλέον, εἶναι δίκαιον νὰ περιλάβῃ ὁ δημόσιος ἔπαινος, διότι ἡ μετριοφροσύνη δὲν ἐξανίσταται πέραν τοῦ τάφου, εἴπερ τις καὶ ἄλλος σήμερον δικαιοῦται νὰ συγκαταριθμηθῆ μὲ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους περὶ ὧν γράφομεν καὶ τοὺς ὁποίους ὁ τρυφερός καὶ βαθύς μυθιστοριογράφος ἀποκαλεῖ ἥρωας. Ἡ γεννιέταιρά του πόλις Θεσσαλονίκη δύναται νὰ καυχᾶται διότι μεταξύ τῶν τέκνων της ἀριθμεῖ ἓνα τοιοῦτον καὶ νὰ θλίβηται ἰδιαίτερος διὰ τὸν θάνατόν του. Ἀπόλειπται αὐτῆς δὲν ἀναπληροῦνται εὐκόλως, ὅταν μάλιστα ἀναλογισθῆ τις τὴν σημερινὴν σπάνιν μεγαλοφρόνων Ἀνδρῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ προσκλήσει τοῦ θείου του *d'Anastasy*, πλουσίου ἐμπόρου, ἀντιπροσώπου δὲ ἄχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ τῆς Νορβηγίας καὶ Σουηδίας, μετέβη νεαρῶτατος ὁ *Ἀντώνιος Κανέλλης*, κατακτήσας τοῦ συγγενεοῦς του τὴν ἀγάπην θερμὴν, διὰ τῶν χαρισμάτων τῆς καρδίας του καὶ τῆς ἐκτάκτου αὐτοῦ ἀγγισίας καὶ φιλοπονίας. Παρὰ τοῦ θείου του ἐστάλη ἐκεῖθεν εἰς Τεργέστην, ὅπως ἐκπαιδευθῆ, κάτοχος δὲ μετ' ὀλίγον τῆς Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης, ἀφ' οὗ διεκρίθη εἰς Γερμανικὸν Σχολεῖον τῆς Τεργέστης, ἀνεχώρησεν εἰς Σύρον, ὅπως ἀκολουθήσῃ ἀνωτέραν Ἑλληνικὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ ἐκεῖθεν ἐνταῦθα διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν πάντοτε. Παρὰ ἐτέρου θείου του μετέπειτα, τοῦ φιλογενοῦς καὶ Ἑθνικοῦ Εὐεργέτου *Παππάφη*, ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα διέπρεψε μεταξύ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ μεγάλου τότε ἐμπορικοῦ καταστήματος τοῦ Κελαϊδίτου, μεθ' οὗ ἀκολούθως συνεταιρίσθη, νυμφευθεὶς καὶ τὴν θυγατέρα του.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται πλέον ἡ κυρία δράσις τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός. Ἀποκατασταθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸ 1850, εἰκοσιπενταετῆς μόλις ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, ἐπὶ τριακονταετίαν ἐτίμα τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον τῆς ἐμπορικωτάτης πόλεως τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Ἡ ὁμογενὴς Κοινότης, μνήμων τῶν πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσιῶν τοῦ *Ἀντωνίου Κανέλλη*, δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τὸ ἐντιμὸν καὶ παρήγορον ὄνομά του, καθόσον αἱ ἀγαθοεργίαι του καὶ αἱ πολυειδεῖς ἐκδουλεύσεις του πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς εἰσὶν ἀναριθμητοὶ καὶ βαρυσήμαντοι.

Ὁ *Α. Κανέλλης* ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς ἦτο τοσοῦτον γενναϊοκαρδὸς εἰς τὰ μερικὰ συμφέροντα τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁμοεθνῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲν παρέβλεπεν οἰκονομικὰ ἐθνικὴν ἀνάγκη, ὅπως ἐκδηλοῖ τῆς φιλοπατρῆδος ψυχῆς του καὶ τῆς εὐγενοῦς καρδίας του τὰ αἰσθήματα, ὅσας εἶς Ἑθνικὰ καὶ γενικώτερα συμφέροντα ἐσήμαινον μεγάλους κινδύνους. Ὅτε τῷ 1866 ἡ αἱματόβροκτος Κρήτη ἐζήτει τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσιν αὐτῆς, ἡ καρδία τοῦ *Ἀντωνίου Κανέλλη* ἐσκίρτησε, τοσοῦτον δὲ γενναίως καὶ ἐλευθέρως ὑπεστήριξε τοὺς πίπτοντας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς, ἀδελφούς, ὥστε πᾶσα γραμμὴ συρρομένη πρὸς τοῦτο, θὰ ἦνε ὠχρὰ καὶ

δυσανάλογος διὰ τὴν παραστατικότητα τῶν θυσιῶν τοῦ Ἀνδρός. Παιδίθεν ἀνετράφη μὲ πᾶσαν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ ἐγαλουχήθη μὲ τὸν ἐνθερμον πατριωτισμόν, ἀνδρωθεὶς δὲ καὶ κτησάμενος ἴδιαν περιουσίαν, ἐπρωτίμα νὰ θυσιάζῃ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς εἰς εὐημερίαν τῆς Πατρίδος.

Ὅτι ὅμως ἐξόχως χαρακτηρίζει τὸν ἄνδρα εἶναι ἡ διαθήκη τοῦ Ἐθνικοῦ Εὐεργέτου *Παππάφη*, θείου περιλημένου τοῦ *Α. Κανέλλη*. Ἡ διαθήκη αὕτη, δι' ἧς ἅπανα ἡ περιουσία τοῦ φιλοπάτριδος καὶ φιλανθρώπου ἐκείνου βαθυπλούτου περιήλθεν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι ἀγαθοεργὰ καθιδρύματα καὶ τὰ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν τῇ ἧκοι ἐγείρεται μόλις τώρα τὸ *Παππάφειον Ὀρφανοτροφεῖον*, ὁφείλεται πρωτίστως εἰς τὸν *Ἀντώνιον Κανέλλη*. Ἀποβλέπων οὗτος, οὐχὶ εἰς τὸ ἴδιον ἀλλὰ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, παρότρυνε τὸν γενναῖον χορηγὸν πρὸς τοῦτο καὶ ἐγράφη ἡ διαθήκη ἐκείνη διὰ τῆς ἧκοις ἀνεφάνη εἰς ἔτι ὁμογενῆς, μέγας Ἐθνικὸς Εὐεργέτης.

Τιμὴ καὶ δόξα εἰς ἀμφοτέρους. Ὁ Εὐεργέτης ὁ Ἐθνικὸς ἔχει τόσα δικαιώματα ἀθανασίας, ὅσα καὶ ὁ μετρίοφρων εἰσηγητής.

*
**

Ἡ εἰκὼν τὴν ἧκοι δημοσιεύομεν τοῦ αἰοιδίμου ἀνδρός, παρουσιάζουσα εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου, τὴν γλυκεῖαν καὶ μελιχρᾶν φυσιογνωμίαν του, φανερώνει καὶ τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος καὶ ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν τοῦ προσώπου ἔκφρασιν ἀποκαλύπτει ἀληθῆ θησαυρὸν ἀγαθότητος καὶ εὐθύτητος ἐν τῇ καρδίᾳ, εἰς γραμμὰς ἀδιοράτως ὑποκλινανούσας, ἀνακυπτούσας ἀσυλλήπτως ὑπὸ τὰς πτυχάς, ἃς ἐχάραξεν ὁ χρόνος εἰς τὴν συμπαθηστάτην μορφήν τοῦ ἐν ἀγαστῇ μετριοφροσύνη ζήσαντος ἐνθέου ἐργάτου τοῦ καλοῦ καὶ φιλοπάτριδος πρεσβύτου. Εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἔζησεν ὁ *Ἀντώνιος Κανέλλης* ἢ μίαν ὀκταετίαν μόνον, ἀπὸ τὸ 1887 ὅτε ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀποκατασταθεὶς ὀριστικῶς ἐνταῦθα, μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπισυμβάντος τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1895, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον αὐτὸ διάστημα μεγάλην ἀπετέλει παρ' ἡμῖν φιλανθρωπικὴν προσωπικότητα καὶ ἤσκησε καθ' ἅπαντα τὸν βίον του τὴν ἀγαθοεργίαν ὡς ὑπουργημα, ἀποβαίνων οὐσιαστικῶς καὶ κατὰ βᾶθος φιλάνθρωπος καὶ χρησίμως πάντοτε διαθέτων καὶ τὸν πλοῦτόν του καὶ τὸν χρόνον του καὶ τὸ ἔλαιον τῆς ζωῆς του. Ὁ *Α. Κανέλλης* δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν τρυσηλῶν καὶ ἀέργων ἐκείνων ἀνθρώπων, ὧν ἡ τυφλὴ τύχη ἐπλήρωσε πολλάκις σκανδαλωδῶς τὰ βαλάντια δι' ἀκινήτων καὶ κινητῶν πολυτίμων τίτλων καὶ οἷτινες ὑπὸ ταπεινῆς κενοδοξίας ἐλαυνόμενοι, διανέμουσι κατ' ἀφορήτως ἐπιδεικτικὸν τρόπον ἐλάχιστα ποσὰ μεταξὺ τῶν ἀπόρων τῆς πόλεως, ὅπως ἀντὶ ὀλίγων ὀβολῶν σφετερισθῶσι κυρίως τὴν φήμην τοῦ ἐξ ἐπαγγέλματος εὐεργέτου. Τοὺς ἀπόρους καὶ τοὺς ἐνδεεῖς, τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας καὶ δυστυχεῖς, ἡ εὐεργετικὴ χεὶρ τοῦ Ἀνδρός, πάντοτε περιέβαλλε καὶ ἡ ἀληθῆς στοργὴ του μετριοφρόνως, πάντοτε σιωπηλῶς, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπιδει-

ξεως ἐπαρηγόρει, διὰ νὰ πράττῃ μόνον τὸ καλόν, διὰ νὰ ἐξυπηρετῇ μόνον τοὺς εὐγενεῖς πόθους τῆς ψυχῆς του, ψυχῆς μεγάλης, ἡρωικῆς, ὅπως ἀποκαλῆ τὴν μετρίοφρονα ψυχὴν ὁ Γαλάτης μυθιστοριογράφος. Διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἡ γνωστὴ θορυβώδης διατύπωσις καὶ ὁ ἀκαιρὸς ὀχλικὸς θόρυβος ὁ γενόμενος μόνον ἐπὶ τῷ σκοπῷ ψευδοῦς ἐπαίνου καὶ ὡς εὐεργεσίαν κοινωνικὴν χαρακτηρίζων ἢ διατυμπανίζων καὶ τὴν ἐλάχιστην δωρεάν τοῦ πρώτου φιλανθρώπου, δὲν διελάτησαν τὰς πολυειδεῖς καὶ γενναίας χορηγίας τοῦ *Ἀντωνίου Κανέλλη*, τὴν Ἑλληνικωτάτην καρδίαν τοῦ ἧκοι τόσο διαύπυρον ἔφλεγε τὸ πῦρ τῆς εὐποίας καὶ ὁ Ἐθνικὸς ἐνθουσιασμός.

Τοιοῦτον ὁμογενῆ, φιλεύσπλαγγχον καὶ μεγαλόφρονα, βραίνει μὲ τ' ἀρμόζοντα ἄνθη τῆς ὑστεροφημίας ἡ «*Ποικίλη Στοά*», τῆς ὑστεροφημίας, τὴν ἧκοιαν ζῶν ἀπέκρουσεν, ἧς ὅμως εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἀξιοῦται ὁ *Ἀντώνιος Κανέλλης*, οὗ τὴν εὐεργετικὴν πορείαν συνεχίζει ἡδὴ ὁ μόνος υἱὸς του καὶ πλήρης χρηστοτάτων ἐλπίδων νέος κ. *Θεόδωρος Α. Κανέλλης*, κληρονόμος ὅλου τοῦ πλοῦτου τῶν αἰσθημάτων τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος καὶ εὐγενείας καὶ εὐλαβῆς τηρητῆς τῶν τελευταίων ἐπιθυμιῶν κατ' ἐξοχὴν ἀνεκτιμήτου καὶ πολυτίμου πατρός.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα καὶ ἀμείβουσα τὰς ἀρετὰς τοῦ *Α. Κανέλλη*, ἐτίμησεν αὐτὸν ἐν καιρῷ διὰ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, ἀλλ' εἰς τὸν τάφον ὅπου κατῆλθε πρὸ ἐνός σχεδὸν ἔτους ὁ φιλάνθρωπος ὁμογενῆς, ἀνευ παρασῆμων, κοιμᾶται ἐν ἱερᾷ γαλήνῃ μὲ ἐλαφρότατον τὸ στήθος, ὡς παιδίον, τὸ ἧκοιαν δὲν ἤσθάνθη τὴν ζωὴν πρὶν ἀποθάνει, ὡς δίκαιος διὰ τὸν ἧκοιαν τὸ χῶμα τοῦ τάφου δὲν εἶναι παρὰ ἐλαφρὰ σινδὼν μετὰξες.

ΨΕΥΤΗΣ

Ἔλα, μάτια μου καὶ φῶς μου,
Ἔνα σου φιλάκι δόσμου,
Ἔως πότε θὰ νηστεύω
Καὶ τοὺς ἄλλους θὰ ζηλεύω ;
—Φύγε, ψεύτη ! . . . Χθὲς ἀκόμα
Δὲν μ' ἐφίλησες 'ς τὸ στόμα,
Εἰς τὰ 'μάτια καὶ 'ς τὰ φρύδια ;
Πάντα θ' ἄχουμε τὰ ἴδια ; . . . —
Καὶ τὸ ψεῦμα κ' ἡ ἀλήθεια
Εἶνε 'ς τὰ φιλιὰ συνήθεια.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ

(Ἀπέθανεν ἐν Πειραιεῖ τὴν 27ην Φεβρουαρίου 1893)

ΣΑΝ σήμερα νὰ ἦτο 'ποῦ ἔδυν, Γεώργιε, ἡ τελευταία ἀκτίς τοῦ διαφορηλατοῦντος τὸν Ἑλληνικὸν αἰθέρα Φοῖβου. Σὰν σήμερα ἔδυν ἡ τελευταία χρυσὴ ἀκτίς ἢ χρυσίζουσα τοὺς πενθίμους τῆς ἱτέας κλωνας καὶ τῆς κυπαρίσσου, ὅτε παρεῖδομεν τὸ ἱερόν σκηνωμὰ Σου εἰς τὴν

θερμὴν ἀγκάλην τῆς Κοινῆς, τῆς Μεγάλῃς ἡμῶν Μητρὸς καὶ ἐστέφομεν ὕστατον τὸν Γεώργιον, σπένδοντες τοὺς κρουνούς τῶν δακρύων μας ἐπὶ τῆς νεοσκαφοῦς γῆς.

Σὲ βραντίζει, Γεώργιε, ἔτι καὶ νῦν μὲ δάκρυ πυκνόν, ἀδαμάντινον, ἡ Πατρίς, τῆς ὁποίας ἐγένεσο τέκνον ἀγλαόν. Σὲ βραντίζει μὲ λευκά, ἀμάραντα ἄνθη ἢ ἐκθρέψασα καὶ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἀναστήσασα Πόλις, τῆς ὁποίας ὑπῆρξες τὸ σέμνωμα. Σὲ βραντίζουν, Γεώργιε, μὲ δάκρυ θαλερόν ἐξ οὐρανίας πηγῆς οἱ γεννήτορες καὶ κασίγνητοι, τῶν ὁποίων ὑπῆρξες τὸ γλυκὺ καμάρι. Σὲ ραίνουν μὲ ἄνθη καὶ κρῖνα οἱ φίλοι τῶν ὁπίων ἦσο ἀδελφὸς ἀληθῆς, ἀδελφὸς ἀλησιμόνητος. Σὲ βραντίζει μὲ οὐρανίας ἀμβροσίας δρόσον ὁ πενθῶν καὶ κατατροχόμενος ἀδελφὸς ἐν τῷ πενιχρῷ τούτῳ κόσμῳ. Σὺ, Γεώργιε, ἦσο ἡ παραμυθία τοῦ πτωχοῦ καὶ ἐρήμου. Σοῦ τὸ γλυκὺ μεῖδιμα ἔσθενε παντὸς πικραμένου τὴν πίκραν καὶ τὴν ὀδύνην. Ἐνώπιον Σοῦ, ἐκόπαζεν ἡ στοναχὴ τῆς συμφορᾶς καὶ ὁ ἔρμος καὶ ἐγκαταλειμμένος ἀνεκάλυπτεν ἀδελφόν, καὶ ἐν σοὶ εὗρισκε βάλκτρον στερρόν, ἀκλόνητον.

Ἠγνόει, Γεώργιε, καὶ αὐτὸς ὁ γεννήτωρ, ἡγνόει ὁ συμπολίτης, ἡγνόει ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς ὁποῖος οὐράνιος κόσμος ἐπλήρου τὰ ἀγνά σου στήθη. Ἠγνοῦμεν πάντες, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν μᾶς ἐγκατέλιπες πρὸς φαινότερον ἀποδημήσας κόσμον, ἡγνοῦμεν ὅποιον κειμήλιον ἀτίμητον εἶχμεν ἐν μέσῳ ἡμῶν, καὶ σήμερον ἀκόμη πάντες φωνοῦμεν τεθλιμμένοι ἀδιατὶ νύχτα καὶ μέρα νὰ μὴ ἠντλοῦμεν ἀπλήστως τὸ θεῖον νέκταρ, ὅπερ ἔρρεεν ἀπὸ τὸ γλυκὺ σου χεῖλος, καὶ ἀπὸ τὸ λάμπρον σου ὄμμα ;»

Πάντες οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν λησιμονῶμεν ὅποιον ἀδάμαντα ἀπώλεσεν ἡ πατρίς καὶ ἡ ἐκθρέψασα καὶ γαλουχήσασα αὐτὸν πόλις. Ὁ Γεώργιος ἡγνόει τί εἶνε ἔρις καὶ διαίρεσις ἐν μέσῳ πολιτῶν ἑλλήνων. Ἦθελε νὰ ἦνε φίλος πάντων καὶ ἀδελφός· διότι τοιοῦτον εἶχε πλάσει αὐτὸν ὁ οὐράνιος Πλάστης.

Πάντας ἡγάπα ὁ Γεώργιος, τοὺς δ' ἀγαθοὺς καὶ χρηστοὺς πολίτας ἐλάτρευεν. Ὁ ἐκζητῶν τὸ καλὸν καὶ μελετῶν πράξεις ἀγαθὰς δὲν κατέχεται ὑπὸ αἰσθημάτων ἐγωιστικῶν. Οὐδένα φθονεῖ ὁ πολίτης ὁ εὐθύς καὶ ἀκέραιος, μετὰ παντὸς δὲ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, συμπράττει, καὶ ἐκουσίως τάσσεται ὑπὸ τὸν συμπολίτην τὸν φέροντα βουλευμάτα κεδνὰ ἐν τοῖς ἀνδρικοῖς αὐτοῦ στέροις. Καὶ αὐτὴν μόνην ἐθεῖρει εὐτυχίαν ὁ ἀλησιμόνητος ἡμῶν Γεώργιος.

Ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ ψυχῆς καὶ τῆς πεφωτισμένης διανοίας καὶ ἀπὸ τῆς ἀρίστης ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ μορφώσεως ὄρωμα γλυκὺς καὶ ἀκάθεκτος πρὸς ἐργασίαν προσιωπιζομένην τὰ βέλτιστα ὑπὲρ τῆς περιλημμένης καὶ ἐκθρεψάσης αὐτὸν πόλεως του.

Διακαῶς ἐπεθύμει καὶ εἰργάζετο ἀόκνως, ἵνα καταστήσῃ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ διαστήματι τὴν εὐρυάγριαν καὶ κοσμίαν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, κέντρον ἀγλαόν καὶ κόσμημα τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης.

Ἡῦχετο καὶ εἰργάζετο ἀκάματος ὁ χρυσὸς μας Γεώργιος, ὅπως ἐνώσῃ δύο ἄσπετα ἀθάνατα, τὸ ἱερόν τοῦ Κέκροπος Ἄστου καὶ τὴν καλλιέκδοσιν πόλιν τοῦ Πειραιῶς.

Διὰ τῶν ἀτρώτων καὶ πολυμύθων αὐτοῦ ἐνεργειῶν, συνέστη ἐν Πειραιεὶ ὁ μουσικὸς θίασος, ὁ ἐπικληθεὶς «Καλλιτεχνικὴ Οἰκογένεια», συγχρόνως δὲ συνετέλεσεν ὁ Γεώργιος Ρετσίνας, ἵνα συσταθῆ καὶ ἐν Ἀθήναις ὁ «Ὀμιλὸς τῶν Φιλομούσων», ὅπως προάγῃται τὸ γλυκὺ μέλος τὸ ἐξημεροῦν καὶ ἐκπολιτίζει τὸν ἀξέστον καὶ ἀχρηστον, τὸ ἀληθῶς ἀνθρώπινον ῥάκος.

Ὁ γλυκὺς μας Γεώργιος ἐδίδε ζωὴν καὶ νεῦρα εἰς πᾶσαν τὴν εὐγενῆ νεότητα τοῦ Πειραιῶς, καὶ ὑπὸ τὴν ἀπαλὴν καὶ στιβαρὰν συγχρόνως χεῖρα αὐτοῦ ἀνωρθώθη ὁ λαμπρὸς τῶν «Ἐρετῶν Ὀμιλός». Εἶχε πίστιν ὁ Γεώργιος ἐν ἑαυτῷ καὶ ὁ πιστεύων μεταδίδει ὡς δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθηρος τὴν ἰδίαν πίστιν εἰς πάντας τοὺς περὶ αὐτόν· οὕτω δ' ἔτρεψε πλείστους ἀγαθοὺς νέους πρὸς ἀνδρικὰς ἀσκήσεις ἐν μέσῳ τῆς ἀφροστολιστοῦ κυανῆς μας θαλάσσης. Κατεπλάγησαν τότε πάντες οἱ κατελθόντες ἐξ Ἀθηνῶν καὶ θάμβος κατέσχεν αὐτοὺς διὰ τὴν τελειότητα καὶ εὐκοσμίαν μεθ' ἧς διεζήχθησαν μίαν ἡμέραν αἱ λεμβοδρομίαι ἐκεῖναι.

Ἄλλ' ἡ ἀκρα εὐγένεια τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων ἀνεδείχθη καὶ κατὰ τὰς μαύρας ἐκείνας καὶ ἀπαισίας ἡμέρας καθ' ἃς τὸ πρῶτον ἐσεισθη ἀνατιναχθεῖσα ἐκ βάρθρων ἡ ὠραία Ζάκυνθος, τὸ κάλλιστον τῆς Πλειάδος τοῦ Ἰονίου ἀνθος. Ἀμέσως ὁ ἐξόχως μουσοτραφῆς ἡμῶν Γεώργιος, ἀκάματος καὶ ἀκαταπόνητος ἐργάτης πάσης εὐγενοῦς ἰδέας, ἤρξατο νὰ παρασκευάζῃ συναυλίαν, ἧτις ἐμελλε νὰ δοθῆ ἐν τῷ δημαρχεῖῳ Πειραιῶς.

Εἶχον ἤδη τὰ πάντα συμπληρωθῆ· εὐγενεῖς νέοι καὶ νεάνιδες μουσοτραφεῖς θὰ μετεῖχον τῆς συναυλίας· ἀλλ' αἴφνης ὁ ἀκάματος ἐκάμφθη καὶ ὁ ἀκαταπόνητος Γεώργιος κατεπονθήθη καὶ κατέπεσε φέρων πλήρη τὴν ἀδαμαντίνη αὐτοῦ πανοπλίαν.

Τοιοῦτος διὰ βραχέων ὁ γλυκὺς μας Γεώργιος, ὅστις ἐξητμίσθη ὡς ἡ δρόσος τῆς αὐγούλας, καὶ ἐσβέσθη ὡς διάττων ἀστὴρ πρὶν καὶ τὸ ἱερόν αὐτοῦ φέγγος γλυκάνῃ καὶ παραμυθῆσθαι τοὺς μετ' ἐλπίδος πολλῆς καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς αὐτόν ἀτενίζοντας.

Ἐπὶ σαπφειρίνου κόσμου πλανᾶται ἔτι καὶ νῦν ἡ γλυκεῖα, ἡ Οὐρανία ψυχὴ, ἡ ψυχὴ Σοῦ, Γεώργιε.

Οἱ ἀδάμαντες τῶν ἀστέρων ἀποκόπτονται ἀπὸ τοῦ οἴου αἰθέρος, ἀλλὰ σκορπίζονται νῦν ἀφανεῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἡμῶν γῆς καὶ αὐχμηρᾶς.

Ἀνὰ τὸν Παρθενῶνα πλανᾶται τὸ γλυκὺ σου τὸ μειδιάμα ἀνέφελον, ὑπὲρ τὴν νέφελην καὶ ὑπὲρ τὸ ἄστρον τῆς χρυσοῦς αὐγούλας Σου, Γεώργιε.

Ἰπῆρξες ὁ πρῶτος τῶν ἠμοτίμων, εὐγενὴς καὶ γενναῖος ὑπὲρ πάντα, καὶ οὐδείς ποτε ἐφθόνησεν τὸν ἀνεπίληπτον ἐν χρηστότητι καὶ ἐν τῇ ἀκραίᾳ αὐτοῦ ἀρετῇ.

Ἀποδημῶν ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς ἡμῶν γῆς, μετέτρεψεν ὁ Γεώργιος καὶ τὴν ὀδύνην αὐτὴν εἰς ὄλθον ἀειβόρον εὐποιίας ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ, ὑπὲρ τοῦ ἐρήμου, ὑπὲρ τοῦ ὄρφανου, ὑπὲρ τοῦ πενθοῦντος, ὑπὲρ τοῦ ἐν φυλακῇ, τοῦ ὑποίου τὸ ἄγιον δάκρυ εἶνε μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων ὑπέρτατον

Καὶ νῦν, Γεώργιε, βῆθι πρὸς τὴν ἐριβόλακκα Φθίην, πρὸς τὰ Ὀλύμπια Οὐράνια Δώματα. Ἐκεῖ καὶ τὸ ὑψηλόν, τὸ ἀπροσπέλαστον μυστήριον καὶ ἡ Ἀθανασία Σῆ, ἡ ἀτελευτήτος.

(Αὔγουστος 1895)

ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

ΕΝ ΔΑΚΡΥ ΑΚΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ

Ὁ ὠραῖός μας Πειραιεὺς, ὁ ἀγαπητός μας τόπος ἀπόλεσε τὸ σέμνωμά του καὶ τῆς προόδου ὁ ἰδρυτής, τῆς δρώσης νεότητος ὁ στύλος ἐπεσε πρὸ τῆς κοινῆς εἰμαρμένης.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοσοῦτον ἀνθηρᾶς νεότητος, μέσα εἰς τὰ γλυκοχαράγματα ἡμέρας πλήρους ἐλπίδων ἐπεφαίνετο νέος προόδου ὄριζων, ὅστις αἴφνης ἐσβέσθη πρὶν ἢ αἱ φωτεινὰ ἀκτίνες τοῦ τελείως ἐκπεμφθῶσιν.

Θησαυρὸς ζωῆς, τῆς ὁποίας ὁ βάρυς ὄγκος ἠδύνατο νὰ ζωογονήσῃ τάγμα γερόντων, ὑπέκυψεν εἰς τὰ ἄγρια ἔνστικτα ἐκείνου, ὅστις παραχθῆς ἐκ τῆς μαύρης χολῆς καὶ τοῦ βαθέος σκότους τῆς ἀναισθησίας, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐνδώσῃ, καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἔτι στιγμὰς τῆς φρικώδους φευ! ἀγωνίας, εἰς τὰς ταπεινὰς καὶ ἱκετευτικὰς παρακλήσεις νέου παρ' αὐτοῦ ζητοῦντος τριῶν μόνον ἐτῶν ἀναβολῆν ἐκτελέσεως οὕτω σκληρᾶς ἀποφάσεως.

Πόσον ἤθελε νὰ ζήσῃ ὁ δύσμοιρος Γιῶργος! καὶ ὁπόσην λύπην δὲν ἐξέφραζεν ἡ συμπαθητικωτάτη ἐκείνη μορφή πρὸς τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἀτυχεῖς φίλους του, οἵτινες δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ τὸν κρατήσωσι μακρὰν ἀποδημοῦντα, νὰ τὸν ἀνακουφίσωσι τῆς τρομερᾶς ἐκείνης ἀγωνίας, τοῦ προμηνύματος τούτου τοῦ θανάτου! Πόσαι ἡμέραι δὲν παρήλθον, πόσοι δὲν παρήλασαν μῆνες, καὶ ὁμως ἐν ἡμῖν μένει διαυγής ἡ μνήμη, ἀκεραία ἡ ἀγάπη δι' ἐκείνον, οὕτινος τὸ ἄρωμα ἀνεδίδοτο ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ εἰσέτι πενθοῦντος προσφιλοῦς του τόπου. Ναί! οὐδέποτε θὰ τὸν λησιμονήσω, διότι καὶ οὐδέποτε ἀνεῦρον μεγαλειτέραν ψυχὴν, εὐγενεστέρην καρδίαν. Οὐδέποτε φύσις ἀνθρωπίνη, ἐξ ὧσων ἐγὼ ἐγνώρισά, περιελάμβανεν ἐν ἑαυτῇ τόσας ἀρετάς, αἵτινες τὸν κατέστησαν φαινόμενον ἐν ταύτῃ τῇ ἀληθῶς στεῖρα ἐποχῇ φαινομένων. Οὐδέποτε τάφος, ὁ λιμὴν οὗτος τῆς ψαρτῆς ἀνθρωπότητος, παρέστη εἰς ἐμὲ μᾶλλον ἀποτρόπαιος, μᾶλλον ἀπαισίος, ἀφοῦ δύναται νὰ περικλείῃ τὴν νεότητα, τὴν εὐγένειαν, τὴν ἀμνησικακίαν μετὰ τοσαύτης ὑψηλοφροσύνης...

Λεπτὸς τοὺς τρόπους, κόσμιος καὶ ἐπιφυλακτικὸς ἐν ταῖς ὁμιλίαις του, ἀληθῶς εὐγενὴς, κεκτημένος πᾶν ὅτι ἀπῆται ὁ αἰὼν τῆς προόδου, καθίστατο ἀπαράιτητος εἰς τοὺς εὐγενεῖς κύκλους τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, αἵτινες πάντοτε μετὰ τὴν τῶν πρώτων, πρώτων καὶ ἀναγκαίαν τὴν ἐκείνου συμμετοχὴν ἐν ταῖς ἑαυτῶν συναναστροφαῖς ἐθεώρουν. Καὶ ἐν ᾧ ἦτο τέλειος, κατὰ τὴν περὶ τελείου ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν, ἐφαίνετο, διὰ τὸ ἀμνησικακόν, διὰ τὸ εὐπιστόν, μὴ τοιούτος εἰς φίλας ὑπάρξεις, μεθ' ὧν ἐπόθει στενωπτόν ἐτι νὰ συνδεθῆ. Αὐταὶ ἐδέοντο ἄλλου φακοῦ διὰ νὰ διδῶσι τὴν μεγάλην του ψυχὴν, τὴν πάνδημον κηδεῖαν του, τὸν γενικὸν ἐκείνον ὀλοφουρόν, ὅπως ἐξέλθωσι τῆς ἀπάτης των.

Ὁ Γεώργιος Ρετσίνας δὲν ἀνῆκε μόνον εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἀνῆκεν εἰς τὸν τόπον του, εἰς τὸν Πειραιᾶ του, ὅστις τὸν ἠγάπησε καὶ ἠγαπήθη παρ' αὐτοῦ τόσο, ὅστε νὰ ἀπαιτῆ ἕκαστος δι' ἐκὼν ἰδίαν ὄλως ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Καὶ ὁ Πειραιεὺς ἐκλαυσεν ἐν αὐτῷ τέκνον, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι ἐθρήνησαν ἀδελφόν, οἱ ἐνδεεῖς γενναῖον καὶ θαυμάσιον προστάτην...

(Ὀκτώβριος τοῦ 1895)

EMMAN. Γ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ

ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΣ ΤΗΣ

Γαλασιανή Δ. Γαλασιανή

ΜΕ ΤΑΣ ΠΡΩΤΑΣ γλυκείας και μυροδόλου πνοάς τῆς ἀνοίξεως, ἐγεννήθη τὰ χαράγματα μιᾶς ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου καὶ τὴν γέννησίν της ἐπανηγύρισεν ἡ φύσις, ἀγαλλομένη διότι ἀπέδιδεν εἰς τὸν κόσμον, μιαν ὠραίαν ψυχὴν, μιαν ποιητικὴν ὑπαρξίν, ἐν ἀληθῆς στολισμῷ της. Εἰς τὸν πλούσιον ἀπὸ ἱστορικὴν δόξαν καὶ ἔθνικὸν παρελθὸν οἰκὸν της, τὰ ἄνθη τῆς χαρᾶς ἀπετέλουν βωμὸν λατρείας, τὰ ῥόδα ἐώρταζον τὴν νέαν κάτοικον τῆς γῆς, εἰς ἣν φωτεινὴν ἀναλαμπὴν προσέδιδεν ἐν νέον της πλάσμα, ὅπερ τώρα τὴν στολίζει, φέρον τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ της καὶ τὴν ὑπόχρυσον αἰγλὴν τῶν ἀκτίνων της. Κατὰ τὴν γέννησίν της τὸ πᾶν ἦτο ἐορτὴ ἀνεκλάλητος, χαρὰ, ζωὴ. Ἐφρίσθεν ἡ χλόη ὑπὸ τὰς συμπαθεῖς θωπείας τῶν ζεφύρων, ἡ θρόσος ἐκόσμηε μὲ τοὺς μαργαρίτας της τὰ ἄνθη τῆς πορτοκαλέας, αἱ χελιδόνες ἐχώρευον, ὡς, τραλλαὶ ἐξ ἡδονῆς κορασίδες καὶ ἡ σειρὴν τῶν πτηνῶν, ἡ ἀπδῶν, διεχύνετο εἰς μελωδίας συμπαθεστάτας. Πανταχοῦ ἠκούετο αἰσθηματικώτατον καὶ θελκτικώτατον ἄσμα, διασκορπίζον τὴν μελωδίαν χρυσοῶν ὀνείρων καὶ τῶν λευκοπτέρων ἐλπίδων τὴν ἀνατολήν, φωνὴ εὐχῆς καὶ ἐνθουσιῶδους εὐφροσύνης ἐχαίρετα τὴν ζωὴν της, καὶ ἡ ἀνατέλλουσα μὲ τὴν γέννησίν της ὠραία ἡμέρα, αἰθρία καὶ ἑαρινή, ὡς ἡ πρόσθεος καρδία, ἦτο ἡ ζωὴ τῆς φαιδρότητος εἰκῶν.

*
**

Σήμερον ἐπὶ τῆς χρυσοῦς κεφαλῆς της εἰκοσὶ μόλις ἑνιαυτοὶ ἔχουσιν ἀθρόως ἐπικαθήσει. Εἶναι ὀνειροπόλος κόρη ἡρώων, θελκτικὸν τέκνον τοῦ Παρνασσοῦ. Μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οὐρανὸν εἰς τοὺς ὀνειρώδεις, μεγάλους, ἐκφραστικοὺς καὶ γεμάτους ἀπὸ φλόγα καὶ καλοσύνην συγχρόνως ὀφθαλμοὺς της, μὲ τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν μέτωπόν της, κρύπτου ἴσον ὕψος καὶ ἴσιν εὐγένειαν ἰδεῶν, μὲ τὰ ἐξ ἀμεθύστου ὠραία χεῖλη της, ἅτινα προδίδουσιν συμπαθείας ἀκένωτον θησαυρόν, μὲ τὴν πλουσίαν καστανὴν κόμην της, ἥτις πίπτει μαλθακῶς ἐπὶ αὐχένος γλυπτοῦ, μὲ τὸ ὑπερήφανον βᾶδισμά της, κληρονομίαν εὐκνημίδων προγόνων, μὲ τὸ εὐαίσθητον χρῶμα αἰθερίας παρθένου, πανταχοῦ διαχέουσα τὸ ἄρωμα τῆς χάριτος, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐμορφίας αὐτῆς, εἶναι ἐκ τῶν συμπαθεστάτων τοῦ Ἄστεως καλλονῶν. Qui m'aime, me suive, τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὅλου της φαίνεται νὰ ἦνε τὸ ἐμβλημα τῆς. Ἀγαπᾷ περιπαθῶς τὰ ἄνθη ὡδῶν νὰ γνωρίζῃ, ὅτι αὐτὰ εἶναι τὸ ἀριζόνιον σύμβολον τῆς νεότητος, τόσον ἐρασμίας καὶ ἀνθηρᾶς ὡς ἡ ἰδική της. Εὐζωνος, περικαλλεστάτη, φιλομειδῆς, γλυκεία, εὐμελής, μὲ τὸν ἐν τῷ συνόλῳ ὠραῖον τύπον καὶ τὴν μελαγχολικὴν καὶ ἐπέραστον αἰγλὴν, ἥτις ἀπέριος σκορπίζεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐκλεκτῶν πλάσμάτων, δεσπόζει διὰ τοῦ παραστήματος αὐτῆς καὶ διὰ τῶν λοιπῶν θελγῆτρων τῆς συναναστροφῆς της, τοῦ συμπαθοῦς ἁσματος της, τῶν ποικίλων γνώσεών της, ἐν ᾧ τῆς ἀκάκου ψυχῆς αὐτῆς ἡ προότης καὶ τῆς εὐγενοῦς της καρδίας οἱ παλμοὶ ἐμπνέουσι τὴν λύραν!

Πᾶν βῆμά της σημειώνει μιαν ἐντύπωσιν, ἓνα παλμόν. Εἶδος ἐμ-

ψύχου· ειδώλου, ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον καὶ ὑφέροπονδαν λατρείαν, ἥτις παρακολουθεῖ τὰς ὡραίας φυσιογνωμίας, ὧν τὸ ἀσύλληπτον ἰδανικὸν καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ τῶν ἐπικύρωσις προβάλλει συννηθέστατα ἀπὸ τοῦ χρωσθῆρος μεγάλου ζωγράφου ἢ τῆς σμίλης φημισμένου γλύπτου. . . .

* *

Τὴν γνωρίζομεν πλέον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον διὰ τῆς εἰκό-
νος τῆς, τὴν γνωρίζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «**Ποικίλης Στοᾶς**»,
οἵτινες παρακολουθοῦσι τὰ ἐν αὐτῇ ἀξιόλογα δημοσιεύματά τῆς. Εἶναι
οὐχὶ μόνον ἐκλεκτὴ συνεργάτις ἀλλὰ καὶ πολῦτιμος παράγων τῆς δια-
δόσεως τῆς. Τὴν διακρίνει ζηλευτὴ μετριοφροσύνη, ἐν ᾧ εἶναι προικι-
σμένη μὲ πολλὴν εὐφυΐαν καὶ εὐστροφίαν πνεύματος καὶ λεπτὴν μόρφω-
σιν. Πάντοτε μελετῶσα καὶ πάντοτε γράφουσα, ἐδημοσίευσεν ἀρίστας
ἄχρι τοῦδε ἐν τῇ «**Ποικίλῃ Στοᾷ**» μεταφράσεις, καὶ ἔγραψεν ὡραία
πρωτότυπα ἔργα, ἀποπνεόντα ὅλον τὸ ἄρωμα ποιητικῆς καρδίας καὶ
ψυχῆς εὐγενούς. Τοὺς λόγους τῆς ἐκφέρει μετὰ μεθυστικῆς εὐγλωτ-
τίας, προσδίδουσα εἰς πᾶσαν διάλεξιν τῆς ἄφθονον τέχνην, ἀποτε-
λοῦσα ἴδιαν ἐπιβολὴν διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτῆς γοητείας, ἐπιχα-
ρίτως ἐξηγοῦσα οἰανδήποτε ἰδέαν τῆς καὶ μετ' ἐντόνου ζωηρότητος,
εἰς ἀργυροῦχους λέξεις, ἀποκρυσταλλώσεις μᾶλλον ἀρμονικῆς φωνῆς,
ἐν θελκτικῇ ἀφελείᾳ διατυποῦσα τὰς ἐννοίας τῶν ὑπολογισμῶν αὐ-
τῆς ἐπὶ παντὸς θέματος, εἰς ὃ ὁ εὐτυχῆς συνομιλητῆς τῆς θὰ εὖρη
αὐτὴν πάντοτε μεμελετημένην καὶ μὲ νέας καὶ πολυειδεῖς ἰδέας.
Ἐν τῇ Φιλολογίᾳ τῆς ἡμετέρας Πατρίδος, ἢ Δεσποινίς **Παραδόκην**
Παππακώστα, ὑπισχνεῖται λαμπρὸν καὶ εὐέλπι μέλλον.

* *

Ἄπὸ τῆς οὐρανογειτόνος χαίτης τοῦ εὐγενεστάτου τῶν ὀρέων, οἱ
πάπποι τῆς ἐχαιρέτιδαν τὴν ἐλευθερίαν, τὰ γενναῖα δῆθη τῶν ἐφρού-
ρησαν τοὺς πρότους τῆς ἐθνικῆς σημαίας κυματισμούς· ἡ ἔγγονή
τῶν, ἀνὰ τὰς συνδένδρους κλιτύς, εἰς ἃς μουσηγέτης ἔκρουσε τὸ θε-
σπέσιον αὐτοῦ ἄντρον, πλῆττουσα μὲ τοὺς ῥοδίνους δακτύλους τῆς
εὐμόλπου χροῦδας συμπαθοῦς λύρας, ποθεῖ, ἵνα αἱ Μοῦσαι, αἵτινες
τὴν ἀνέθρεψαν καὶ ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων νύξήθη, τὴν παραλάβωσιν
ὀριστικῶς εἰς τὸ ἐνδιαίτημά τῶν. . . .

Ἄλλ' ὁ κόσμος, ὁ φοβερός αὐτὸς τῶν Μουσῶν ἐχθρός, τὴν διαμ-
φισβητεῖ ζηλοτύπως. Δὲν ὑπάρχει ἀράγε τρόπος νὰ ἦνε τις τῶν Μου-
σῶν Ἰλιός, χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ ἦνε καὶ τοῦ κόσμου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΡΣΕΝΗΣ

Η ΝΥΞ

ΤΟ ΣΕΛΗΝΑΙΟΝ ΦΩΣ Η ΦΩΣΦΟΡΙΖΟΥΣΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΑΘΕΙΑ ἡσυχία κατέρχεται τῶν οὐρα-
νῶν, καὶ ἐν τῷ ἀπόπτῳ σθένει τῆς ἡμέρας θόρυβοι. Ἡ φύσις
ἐν εὐλαβεῖ συννοίᾳ σιγᾶ. Αἱ σκιερὰι πά-
ροδοι τοῦ δάσους δὲν φωτίζονται πλέον,
εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ ἀσταθοῦς φέγγους τοῦ ἐν
τῇ Ἀτμοσφαιρᾷ διακεχυμένου λυκόφω-
τος. Ἡ ἀηδὼν ψάλλει πρὸς τὸν οὐρανὸν
τὸ τρυφερὸν καὶ ἀκάματον ἐρωτικὸν αὐ-
τῆς ᾄσμα, ὅπερ ἀντηχεῖ εἰς τὰς ἐρήμους
ὑψούμενον καλλιῤῥυθμον. Μυρόεσσα αὔρα
θαυπεύει τοὺς λόφους, ἡ δὲ διαφάνεια τοῦ
οὐρανοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀναλάμπωσιν ἐν τῷ
σκιόφωτι, μόνον ἡ Ἀφροδίτη πρὸς δυ-
σμάς, καὶ ὁ Ζεὺς ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡ-
μῶν. Εἶναι ἡ ὥρα ἐκείνη, ἡ πασῶν θελ-

κτικωτέρα, καθ' ἣν αἱ μυστηριώδεις δυνάμεις τῆς φύσεως φαίνονται ἀ-
ποναρκούμεναι καὶ προκαλοῦσαι εἰς ψυχικὰς διαχύσεις τὴν ὑπὸ σφρίγγους
ὀγκουμένην νεαρὰν καρδίαν, ἐν ἣ διεγείρεται ἡ πρὸς τὸ ὡραῖον, πρὸς τὸ
μέγα, πρὸς τὸ ἰδεῶδες ἀνύψωσις τῆς ψυχῆς. Ὁ κόσμος φαίνεται ἐξαλλαι-
ούμενος πρὸς στιγμὴν. Οὐδεὶς θόρυβος, οὐδεμία κίνησις, οὐδεμία φίλις
καὶ θεαλλώδης ἐργασία μεταξὺ τῶν ὄντων. Ὁ ὠκεανὸς καθίσταται λί-
μνη, καὶ τὰ τοπεῖα ἐξελίσσουσιν ἐν ἡρέμῳ γλυκύτητι τὴν ἀτραπὸν τῶν
ἐρημικῶν περιπάτων. Ὡ σύννοος καὶ σιωπηλὴ νύξ, τῆς ὁποίας αἱ πλα-
τεῖαι πτέρυγες διεγείρουσι κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῶν τὴν πτερυγίζουσαν
ὄνειροπολίαν καὶ τὴν λήθην τῶν ὑλικῶν μεριμνῶν, ὁποῖαν εὐγνωμοσύνην
δὲν σοὶ ὀφείλουσιν αἱ ψυχαί, ἃς ἐλίκνισας ἐν οὐρανίαις ἐκστάσεσιν! Ὅπό-
σαι βαθεῖαι καὶ ἱεραὶ τρυφερότητες δὲν ἀντηλλάγησαν καὶ ἠφανίσθησαν
συγχρόνως, ὑπὸ τὴν μυστικὴν ἐπίδρασιν τῆς προστάτιδος σκιᾶς σου! Ἐ-
πίσης πόσους πόνους, πόσας θλίψεις δὲν κατεπράυνεν ὁ ὕπνος ἐπελθὼν!
Ὅποίας κοπώσεις δὲν ἐξηράνισεν, ὁπόσας ἀπελπίσας δὲν ἀντικατέστησε

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΣΕΝΗ «ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ»

20

διὰ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῶν ἀπροσδοκῆτων ὑποσχέσεων τῆς φειδῶρξ ἐλπίδος!

Περιπαθῶς ἀγαπῶ τὴν μεγαλοπρεπῆ Νύκτα, ἣτις κατέχει τὴν παράδοξον δύναμιν ν' ἀντικαθιστᾷ οὕτω, τὸν κόσμον τῆς μυχίας σκέψεως ἐν τῷ κόσμῳ τῆς βαρείας ὕλης, καὶ ν' ἀνοίγη τὸ πανόραμα τῶν οὐρανῶν εἰς τὸ θεωρητικὸν βλέμμα, φιλόδοξον, ὅπως σπουδάσῃ τοὺς ἄλλους κόσμους, οἵτινες δὲν εἶναι ὕρατοὶ διαρκούσης τῆς ἡμέρας. Πλὴν, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἢ ἰσχυρότερον ἐκπλήσσοσά με σκέψις, εἶναι τὸ διαλογίζεσθαι ὅτι, ὅπως παραχθῆ ἢ θχυμασία αὕτη μεταβολὴ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἀρκεῖ ἢ φύσις ν' ἀνωψώσῃ τὸν ὀρίζοντα ἄνωθεν τῆς χώρας ἐν ἣ κεῖται ὁ ἥλιος, καὶ ὅτι, διὰ μόνης τῆς κλίσεως ταύτης τῆς σφαιρας, ὁ ἠθικός κόσμος ὑφίσταται μεταμόρφωσιν οὐχὶ ὀλιγώτερον πλήρη τῆς τοῦ φυσικοῦ. Πρὸ πάντων δὲ τὸ καταπλησθόν με εἶναι ὅτι βλέπω διαρκούσης τῆς σιωπῆς νυκτός, τῆς προκαλουμένης ὑπὸ τῆς περι ἄξονα περιστροφόμενης ὑδρογείου, νὰ ἐνεργῶσιν ἀπαύστως αἱ τοῦ σύμπαντος κόσμου δυνάμεις, φέρουσαι τὴν σφαῖραν ἡμῶν εἰς τὸ ἀχανές τῆς αἰωνίου ἐρήμου, ἄγουσαι αὐτὴν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς παγκοσμίου ἑλξεως, διὰ ποικιλωτάτων κινήσεων, ὧν αὕτη εἶναι τὸ παίγιον, καὶ ἐξαναγκάζουσαι ταύτην νὰ διατρέχη 106, 000 χιλιόμετρα ἀνά πᾶσαν ὥραν. . . ἐνῶ ἡμεῖς κοιμώμεθα ἢ ὄνειρευόμεθα ἐν τῷ μητρικῷ λίκνῳ τῆς τόσον γλυκείας καὶ ἡρέμου νυκτός!

Ὅποια ἀντίθεσις! ὅποια θαυμαστὴ ἀνομοιότης, μεταξύ τῆς ἐξαιρέτου γαλήνης λαμπρᾶς νυκτός, καὶ τῆς κολοσσιαίας δυνάμεως, ἣτις, καίτοι ἀπεργάζεται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, φέρει τὴν Γῆν πρὸς τὸ ἀχανές μετ' ἰλιγγιώδους ταχύτητος!

Κατὰ τὴν διάρκειαν νυκτός δέκα ὥρῶν, ὁ πλανήτης ἡμῶν διέτρεξεν ἐν τῷ ἀπείρῳ, δρόμον 268, 000 λευγῶν! Ἄλλως τε, ἕκαστον σημεῖον τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, κινήθην κατὰ τὴν ἡμερησίαν περιστροφῆν του ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, διήνυσεν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς περιφερείας τοῦ παραλλήλου τῆς Γῆς κύκλου, ἐφ' οὗ κεῖται. Ὄθεν, κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτην ἠδυνήθη ὁ πκρατηρητῆς ν' ἀκολουθήσῃ βραδέως τὴν ἀνεπαίσθητον φαινομενικὴν κίνησιν, τῆς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀστεροέσεως σφαιρας, καὶ νὰ μελετήσῃ τὸν ἐξωτερικὸν οὐρανὸν, χάρις εἰς τὴν διαφάνειαν τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ὁ ἀστερόεις τῆς νυκτός θόλος δὲν ὑπάρχει, ὡς δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ τῆς ἡμέρας κυανόχρους οὐρανός. Ἄμφότεροι ἔχουσιν αἰτίαν, τὴν αὐτὴν ιδιότητα τῆς Ἀτμοσφαιρας ἀντιστρόφως ἐνεργούσαν. Τὸ ἀέριον τῆς γῆς περιεῖλημα, εἶναι μὲν ἀρκούτως διαπερατὸν ὑπὸ τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ὅπως, διὰ μέσου τούτου διορῶνται οἱ μεμακρυσμένοι ἀστέρες, πλὴν, δὲν εἶναι ἀπολύτως διαφανές· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ οὐρανός θὰ ἐφαίνετο ἡμῖν μέλας, ἄχρους, ἀντὶ νὰ παρουσιάζῃ τὴν ἀεριώδη, βαθυκύανον καὶ βρώδη καλύπτραν, ἣν προκαλεῖ τὸ φῶς ἀνακλώμενον ἐπὶ τῶν ἀερίων μορίων, ἅτινα ἐπίσης δὲν εἶναι ἀπολύτως διαφανῆ. Ἐν μέσῳ τοῦ ἀστερόεντος σύμπαντος, φερόμενον τὸ ἡμέτερον βλέμμα, ἀνάγει ἀορίστως ἐπὶ ἰδανικοῦ τινος θόλου, οὕτινος ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, πάντα τὰ φωτεινὰ

σημεῖα τὰ ἐν τῷ ἀχανεῖ κατεσπαρμένα· ἢ οὐρανία σφαῖρα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὑποθέτουσιν ὅτι εὐρίσκεται ἢ Γῆ, ἐγεννήθη ἐκ τῆς τάσεως ἣν ἔχομεν, τοῦ ἀνάγειν ἀπαντα ταῦτα τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα ἐν μιᾷ καμπύλῃ ἐπιφανείᾳ, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀποστάσεως, καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης συγχρόνως εἰς ἣν εὐρέθημεν, ἵνα ἀπεικάσωμεν τὰ ἀστροθετήματα καὶ κατονομάσωμεν ταῦτα, ὅπως τὰ ἀναγνωρίζομεν. Πράγματι ὅμως, οἱ ἀστέρες—οἵτινες εἶναι ἐπίσης ἥλιοι—εὐρίσκονται εἰς ἀποστάσεις πολὺ διαφόρους ἐκείθεν τοῦ ὑποτιθεμένου ἀστερόεντος θόλου. Δύναται τις νὰ κατανοήσῃ τοῦτο, παρατηρῶν ὅτι, ὁ ὑπὸ ὄμβροφόρων νεφῶν κεκαλυμμένος οὐρανός, δὲν ἔχει ὕψος μείζον τῶν 1500 μέτρων (πολλάκις ἑλαττον) καὶ ὅτι, ἀπὸ τῶν νεφῶν τούτων μέχρι τῆς Σελήνης, τὸ διάστημα τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται 256, 000 φορές, ἔτι δὲ, παρατηρῶν ὅτι, ἢ περὶ τὰς 96, 000 λεύγας ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασις τῆς Σελήνης εἶναι τὸ ἑκατομμυριοστὸν τῆς ἀποστάσεως τῆς χωριζούσης ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πλησιεστέρου ἀπλανοῦς ἀστερός (τοῦ α του Κενταύρου) καὶ ὅτι, οἱ ἀστέρες, οἵτινες φαίνονται πλησίον ἀλλήλων, κείνται τοσοῦτῳ μακρὰν οἱ μὲν ὄπισθεν τῶν δὲ, ὥστε ἐκάστη ἀπόστασις ὑπολογίζεται διὰ τρισεκατομμυρίων λευγῶν!

Οἱ φιλόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος παρεδέχθησαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ οὐραίου θόλου· διὰ τοὺς πλείστους, οἱ μὲν ἀστέρες ἦσαν ἥλιοι χρυσοῖ, οἱ δὲ οὐρανοπετεῖς λίθοι, πέτραι ἀποσπώμεναι ἐκ τοῦ στερεώματος. Ὁ Κόπερνικ καὶ ὁ Γαλιλαῖος, θραύσαντες τὸν κρύσταλλον τῶν οὐρανῶν, ἀνέπτυξαν τὸ σύμπαν ἐν τῷ ἀληθεῖ αὐτοῦ μεγαλείῳ. Ἀλλὰ χού θέλομεν ἶδει, ἀπὸ μετεωρολογικῆς ἀπόψεως, ὅποιον ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ἢ νυξ ἐκπέμπουσα δι' ἀκτινοβολίας εἰς τὸ ἀχανές ἐν μέρος τῆς θερμότητος, ἣν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἀπερόφησεν ἢ γῆ. Ἐνταῦθα, τοῦ ζητήματος ἀφορῶντος τὴν νύκτα, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς διαδοχῆς, τῆς προξενουμένης ἐν τῇ διανομῇ τοῦ φωτός διὰ τῆς περι ἄξονα περιστροφῆς τῆς ὑδρογείου, δυνάμεθα μετὰ τοὺς ἀστέρας, ν' ἀναμνησθῶμεν τῆς παρουσίας τῆς Σελήνης, καὶ τοῦ θελήτρου τοῦ νυκτερινοῦ αὐτῆς φωτός. Ὑπὸ τε τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐποψιν, τὸ φέγγος, τὸ ὑπὸ τῆς σελήνης ἐπὶ τῆς Ἀτμοσφαιρας ἡμῶν διαχεόμενον, ἠξίζεν εἰδικῆς μελέτης, ὡς ἐκ τῆς ποικιλίας, ἣν παρουσιάζει κατὰ τὰ διάφορα κλίματα.

Ἐδει νὰ μεταφερθῶμεν εἰς τὰς πολικὰς χώρας, ὅπως ἀπολαύσωμεν τελείου θεάματος μακρᾶς καὶ παγετώδους νυκτός, καταυγαζομένης ὑπὸ τοῦ ὤχρου σεληναίου φωτός. Ἐκεῖ, κατὰ τὴν ἐξάμηνον ταύτην χειμερινὴν νύκτα, ἢ σελήνη ἀνατέλλει ἀπαξ τοῦ μηνός, καὶ μένει ἐπὶ δεκαπενθήμερον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα. Ἡ φάσις τῆς ἀνατολῆς εἶναι ἢ τοῦ πρώτου τετάρτου. Μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ, ὁ ἀστὴρ ὑψοῦται, ὀλίγον κατ' ὀλίγον διαγράφων κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου τῆς παρουσίας του ἐπτά καὶ ἥμισυ κύκλους περὶ τὸν ὀρίζοντα. Συγχρόνως ἢ φάσις αὐξάνει, γίνεται πανσέληνος, καὶ ἢ σεληναία σφαῖρα σταματᾷ εἰς τὸ ἀνώτατον ὕψος αὐτῆς, ὅπερ οὐδέποτε ὑπερβαίνει τοὺς 29 βαθμούς. Τότε, κατέρχεται διαγράφουσα ἐπτά καὶ ἥμισυ κύκλους πάλιν περὶ τὸν ὀρίζοντα, καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον αὐτῆς τέταρτον δύει καὶ εἶναι ἀφανῆς ἐπὶ δεκαπενθήμερον. Ἡ

μακρὰ αὕτη τῆς σελήνης διακονή ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος τῶν πόλων, ἐξηγεῖται διὰ τῆς κλίσεως τῆς Γῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἑαυτῆς τροχίᾳς. Μεταβαίνων τις εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, βλέπει τὴν σελήνην ἀνατελλούσαν καὶ δύουσαν καθ' ἑκάστην· ἐνταυτῷ ἐξικνεῖται εἰς ὕψη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μεγάλα ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα. Ὁ μακροχρόνιος οὗτος φωτισμὸς τῶν πολικῶν νυκτῶν παρουσιάζει παράδοξον καὶ φανταστικὸν χαρακτῆρα. Αἱ ὄχραι τῆς σελήνης ἀνταύγειαι διαχέονται ἐπὶ τῶν παχέων τῆς χιόνης στρωμάτων τῶν καλυπτόντων τὸ ἔδαφος, καὶ μόνον αἱ γιγαντιαῖοι σωροὶ τῶν πάγων, ποικίλλουσι τὸ μονότονον τοῦ θεάματος τούτου, διὰ τῶν ἀλλοκότου σχήματος σταλακτιτῶν αὐτῶν, οἷτινες, ὅτε μὲν παριστώσι τὸ ὄδοντωτὸν τῶν γοθικῶν ἡμῶν μνημείων, ὅτε δὲ μακρὰς κιονοστοιχίας. Ἐν μέσῳ τῆς ἀψύχου καὶ ἐρήμου ταύτης φύσεως ἐνεργῶν ὁ τῆς σελήνης λαμπρὸς καταυγασμὸς, γεννᾷ ὄρατα φωτεινὰ φαινόμενα. Συχνάκις, κρυστάλλια πάγου, ἐπιπολάζοντα ἐν τῇ Ἀτμοσφαιρᾷ, σχηματίζουσι τοὺς μεγάλους λευκοὺς κύκλους περὶ τὴν Σελήνην, καὶ τὴν ἄπειρον ποικιλίαν τῶν τῶν ἄλω καὶ τῶν παρασεληνῶν. Πολλάκις μάλιστα, ἡ ἀμυδρὰ λάμψις τῆς σελήνης, ἀδυνατεῖ νὰ κατασβέσῃ τὰς λαμπρὰς ἀνταυγείας τοῦ βορείου σέλαος, οἷτινος αἱ ἀκτίνες καὶ τὰ τόξα ἐξησθημένα ἤδη, ἐνοῦνται μετὰ τῶν λευκῶν ἢ ἐγγύρων κύκλων τῶν παραγομένων ὑπὸ τοῦ σεληναίου φωτὸς διαπερῶντος τὰ ἀτμοσφαιρικά κρυστάλλια. Ἄλλαχού, αἱ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους βελόνας πάγου, κείμεναι εἰς σκοτεινὰ μέρη, ἀνακλῶσιν ὡς ὄχραν καὶ φωσφορίζουσαν λάμψιν τὰς πεφωτισμένας χιόνας, ἢ μᾶλλον τοὺς σταλακτίτας τῶν κρυστάλλων, οἷτινες ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν τῆς Σελήνης ἀκτίνων, πολλαπλασιάζουσι τὴν εἰκόνα. Ἐάν, εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα στερούμεθα τοιούτων θεαμάτων, τὸ ἔαρ ἀνταμιῖβει ἡμᾶς διὰ νυκτῶν θερμῶν καὶ τερπνῶν, καθ' ἃς, ἡ παρουσία τῆς σελήνης καταυγάζει ἐξοχὰς πλήρης ζωῆς, αἱ δὲ ἀκτίνες τοῦ ἀστέρος τούτου, προσπίπτουσαι εἰς τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων, διαχέουσιν εἰδὸς τι γλυκείας μελαγχολίας, προκαλούσης εἰς σκέψεις καὶ βεμβασμούς... Τὸ σεληναῖον φῶς τῶν ἡμετέρων εὐκράτων κλιμάτων, παρουσιάζει θέλγητρον ὅλως ἰδιάζον. Ὡς ἔλεγεν ὁ Ὅσσιανός, εἶναι ἡ θεία ἄρμονία τῶν ἡσυχῶν νυκτῶν, τῶν καλυπτομένων ὑπὸ ἐλαφρῶν νεφῶν, ἄτινα φέρει ἡ αὐρὰ, καὶ τῶν ἐμψυχομένων ὑπὸ τῶν μελαγχολικῶν φθόγων τοῦ «sweet nightingale» τοῦ ἠδέως ψάλτου τοῦ μεσονυκτίου.

Ἐν Εὐρώπῃ, καὶ πασαις ταῖς εὐκράταις ζώναις, ἡ Σελήνη, ὅταν ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς φωτίζεται, ἐξικνεῖται εἰς ὕψος πολὺ μείζον κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὸ ἔαρ. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ἡ πορεία ἦν διανύει, εἶναι σχεδὸν ὁμοίᾳ τῆς τοῦ ἡλίου. Ἄρα, ὅταν ὁ δορυφόρος ἡμῶν μᾶς παρουσιάζει τὸ φωτιζόμενον ἡμισφαίριον αὐτοῦ, εὐρίσκειται ἀκριβῶς ἀντιθέτως τῷ ἡλίῳ, δηλαδή ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ζωδιακοῦ, ἐφ' οὗ εὐρίσκειτο οὗτος πρὸ ἑξ μηνῶν. Οὕτως, ἡ πανσέληνος τὸ ἔαρ, εὐρίσκειται ἐν τῷ χώρῳ τοῦ οὐρανοῦ, ὃν κατεῖχεν ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα, χώρῳ, ὅστις, διὰ τὰ κλίματα ἡμῶν κατέρχεται πρὸς τὸν μεσημβρινὸν ὀρίζοντα. Ἐξ ἐναντίας, τὸν χειμῶνα ἡ πανσέληνος λαμβάνει χώραν ἐν τῷ τμήματι τοῦ ζωδια-

κοῦ, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος λάμπει κατὰ τὸ ἔαρ. Ἄλλως τε, καθ' ἕκαστον ἔτος, τὸ ὕψος τῆς Σελήνης ποικίλλει. Ἐπὶ ἐννέα καὶ ἡμισυ ἔτη ὕψεται, καὶ ἐν ἴσῳ χρονίῳ διαστήματι κατέρχεται, τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕψους οὗσης ὁ βαθμῶν ἑκατέρωθεν τῆς ἐκλειπτικῆς (τῆς πορείας τοῦ ἡλίου). δηλαδή δεκακίς περίπου τῆς διαμέτρου τῆς Σελήνης. Ἡ ταλαντώσις αὕτη διαρκεῖ δεκά ἐννέα ἔτη.

Δύναται τις εἰπεῖν γενικῶς, ὅτι, εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα, ὁ φωτισμὸς τῆς Σελήνης ὁ ὀλιγώτερον ἔντονος, συμπίπτει μὲ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἀρχεται ἡ φυλλοφυΐα εἰς τὰ δένδρα. Οὕτω, τὸ τοῦ ἔαρος σεληναῖον ἡμῶν φέγγος, τὸ μόνον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ τῶν τροπικῶν, ἐνεκὸν τοῦ ἰδιάζοντος θελγήτρου τοῦ διαχέομένου ὑπὸ τῆς λευκῆς λάμψεως τοῦ δορυφόρου ἡμῶν ἐπὶ φύσεως εὐφόρου, εἶναι ἐν τούτοις, πολὺ κατώτερον τοῦ τῆς τροπικῆς ζώνης, ἐνθα ἡ σελήνη καταντᾷ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζηνίθ, νὰ βάλῃ πεπυκνωμένας ἀκτίνας ἐπὶ χλοερῶν τοπειῶν. Ἡ διαύγεια τῆς Ἀτμοσφαιρας τῶν τροπικῶν χωρῶν, ἐπιβοηθεῖ τὴν ἔντασιν τῆς λάμψεως, καὶ ὑπὸ φέγγος τρις μεγαλειότερον τοῦ κατὰ τὸ ἔαρ ἐν τοῖς κλίμασιν ἡμῶν ὑπάρχοντος, τὰ μεγαλοπρεπῆ τῶν μεγάλων δένδρων σχήματα, διαγράφουσι ὠραιότητα. Τὸ σεληναῖον φέγγος ὑπολογίζεται ὡς τὸ τριακοσιμυμμυριστὸν μέρος τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Αἱ τελευταῖαι καταμετρήσεις τῆς θερμότητος τῆς σελήνης, δίδωσιν ἡμῖν νὰ υποθέσωμεν, ὅτι, δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, εἰμὴ μόνον ὕψωσιν θερμοκρασίας δὴ δεκά ἑκατομμυριστῶν τοῦ βαθμοῦ.

* Ἐν τῶν περιεργότερων θεαμάτων τῶν θερινῶν νυκτῶν, ὅπερ παρουσιάζει ὡσεὶ τὸ ἀντίστροφον τῆς εἰκόνης τοῦ οὐρανοῦ θόλου, εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ τοῦ φωσφορισμοῦ τῆς θαλάσσης.

Μόλις ὁ ἥλιος ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἀναριθμητα σμήνη φεγγόλων ζωφίων ἔλκονται πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ὑπὸ τινῶν μετεωρολογικῶν περιστάσεων. Νέον φῶς γεννᾶται ἐν τοῖς κόλποις τῶν κυμάτων. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι ὁ ὠκεανὸς προσπαθεῖ ν' ἀποδώσῃ κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, τοὺς χειμάρρους τοῦ φωτός ὅπερ ἐδέχθη τὴν ἡμέραν. Τὸ περιέργον τοῦτο φῶς γεννᾶται τῆδε ἀκαίρως, ὑπὸ πλήθος σημείων, ἅτινα ἀναφλέγονται αἴφνης καὶ σπινθηρίζουσιν. Ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι γαληνιαία, νομίζει τις, ὅτι βλέπει ἑκατομμύρια ζωφῶν σπινθηρῶν ἐπιπλεόντων καὶ ταλαντευομένων, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τούτων, ἰδιοτρόπους πυρίνας ἀτμίδας, αἷτινες καταδιώκουσιν ἀλλήλας διασταυρούμεναι. Αἱ αἰφνίδαι αὐταὶ ἐμφανίσεις (τῶν σπινθηρῶν κτλ.) ἐνοῦνται, διαχωρίζονται, συννοῦνται καὶ πάλιν, ἕως ὅτου σχηματίσωσιν εὐρύτατον μανδύαν φωσφορίζοντα χρώματος ὑποκυάνου ἢ υπολεύκου, ὄχρου καὶ κινουμένου, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποῦ διαφαίνονται εἰσέτι ἀπὸ ἀποστάσεως εἰς ἀπόστασιν μικροὶ περιλαμπεῖς ἥλιοι, διατηροῦντες τὴν ἑαυτῶν λάμψιν. Ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι λίαν θυελλώδης, τὰ κύματα φαίνονται φλεγόμενα. Ὑψοῦνται, κυλινδρῶνται, ἀφρίζουσι, καὶ θλῶνται εἰς κροκίδας ἀφροῦ, αἷτινες

λάμπουσι και άφανίζονται ώσει σπινθήρες παμμεγέθους έστίας. Τά κύματα άπλούμενα επί τών βράχων τής άκτής, περιβάλλουσιν αύτους διά φωτεινού περικύκλου· ό ελάχιστος σκόπελος έχει τόν πυρίνον έαυτού κύκλον. Ό ώκεανός υπό τής κώπης πλησόμενος εκπέμπει άκτινοβολίας, έδω μόν ώχρας, όλίγον κυματοέσσας και σχεδόν συνεχείς, εκεί δέ άπαstraπτούσας, πλανωμένας και διασκορπιζόμενας ώς φυτώριον μαρμαιρόντων μαργαριτών. Οί τροχοί του άτμοπλοίου ταράσσουσιν, ύψουσι και καταρρίπτουσι πυριφλεγείς πίδακας. "Όταν πλοίον διασχίζη τά ύδατα, ώθει πρό αύτου δύο κύματα ύγρου φωσφόρου. ταυτόχροτως δέ, χαράσσει όπισθεν τής πρύμνης του μακράν αύλακα πυρός, ήτις έξαλείφεται βραδέως ώς ούρά κομήτου. Νύκτα τινά Αύγούστου πλέων είς τας άκτάς τής Μάγχης, ήκολουθούμην υπό μακράς φωτεινής αύλακος σημειούσης τήν πορείαν του μικρού ήμών άτμοπλοίου, και περικυκλούσης ήμας ένίοτε δι' άληθοϋς πυροτεχνήματος. Περύ του λαμπρού και περιέργου τούτου φαινομένου, έφαντάσθησαν πλείστας έξηγήσεις. "Ήδη, είναι γνωστόν, ότι τούτο αίτιαν έχει, τήν έν τοίς ύδασι παρουσίαν άπειραρίθμων ζωύφιων μικροσκοπικών, άτινα, κατά τήν διάρκειαν τής ήμέρας παρέχουσι τήν δψιν θαλάσσης πελάγιον έγχυματογενές ζωύφιον, φαίνεται ότι είναι τό καλούμενον «νυκτολαμπές» *Noctiluca miliaris*. Τό ζωύφιον τούτο, οί φυσιοδίφαι παραβάλλουσιν ότε μόν πρός τας άνεμώννας, ότε δέ πρός τας μεδούσας και τά τρηματοφόρα. (*) Είναι δέ τοσούτω μικρόν, ώστε, έντός τριάκοντα κυβικών εκατοστομέτρων ύδατος, δυνατόν νά ύπάρχωσιν 25,000 έξ αύτών! Τό «νυκτολαμπές» φαίνεται έν πρώτοις ώς σφαιρίδιον διαφανούς πηκτής, ούτινος το έσωτερικόν φέρει έδω και εκεί λάμποντα κοκκία, άτινα άναμφιβόλως είναι σπόρια. Ταύτα φαίνονται και άφανίζονται μετά ταχύτητος, ή ελάχιστη δέ κίνησις προξενεί τήν λάμψιν αύτών. Τά κοκκία ταύτα, σχηματίζουσι τό πολύ πολύ, τό είκοστόν πέμπτον ή τό τριακοστόν μέρος τής μεγάλης διαμέτρου του σφαιριδίου. Τά νυκτολαμπή διαποικίλλουσι τήν επιφάνειαν του ύδατος ώς μικροί άστερισμοί πεσόντες του στερεώματος. Τά ζωύφια ταύτα δέν είναι τά μόνα παράγοντα τήν φωσφορήσιν. Η φεγγεβόλος αύτη κατάστασις τής θαλάσσης έχει προσέτι αίτιαν τας μεδούσας, τά μαλάκια, τούς ικριοειδείς σκώληκας, τά όστρακόδερμα, και αύτους τούς ιχθύς... Τά ζωα ταύτα γεννώντα τό φώς, ώς γεννά τόν ήλεκτρισμόν ή τορπίλλη, πολλαπλασιάζουσι και ποικίλλουσι τήν έντύπωσιν του φαινομένου. Τά πλείστα φαίνονται κύρια τής φωσφορήσεως αύτών, ώς αί πυγολαμπίδες του μικρού αύτών φανού· διότι πολλά μεταξύ αύτών έπαυξάνουσι ή έλαττούσι τήν έντασιν, κατά τας περιστάσεις δέ, δύνανται νά σβεσθώσιν έντελώς. Ίδίως κατά τας ώρας τών έρώτων αύτών, ό φωσφορισμός των είναι πλέον έντεταμένος και ζωηρότε-

(*) Τά τρηματοφόρα άνήχουσιν είς τά έγχυματογενή, άτινα άποτελοϋσιν όμοταξίαν τής άτελεστάτης τών ζώων συνομοταξίας, τών πρωτοζώων ή άριστοζώων.

ρος, τά μικρά δέ ταύτα όντα φαίνονται συγχωνεύμενα όλόκληρα είς μίαν φλόγα, ήτις τά καταβιβρώσκει.

Ό κ. Πουσιέλγ ώς έξής περιγράφει τό θαυμασίον τούτο φαινόμενον τής φωσφορήσεως τής θαλάσσης, είς τό κατά Σεπτέμβριον του 1851 ταξείδιον αύτου είς Φλωρίδα:

«Έκαστον κύμα, λέγει ό περιηγητής, εκυλινδούτο περιβεβλημένον υπό λευκού φωτός χρυσωτής και φωταυγούς όθώνης, ήτις εκτείνεται ώσπερ τελαμών και κυματίζει μετά τής θαλάσσης. Η ήμιολία ήτο μελανώτερα του ούρανού, ήμεις δέ επί του καταστρώματος, δέν διεκρίνομεν καθόλου άλλήλους είς δύο βημάτων άπόστασιν. επλέομεν επί πυρός· έκαστον κύμα άνυψούτο έν σπινθηροβολίαις.

»Πλήθος καρχαριών προαισθανομένων τήν καταγίδα, έθήρευε κατά τήν άπαισίαν ταύτην νύκτα, διαγράφον μετά δυνάμειωσ φωτεινούς όγκους επί τής θαλάσσης. Θα έλεγέ τις, ότι κάμινοι διεσταυρούντο περί τό πλοίον· άλλ' όταν τις εκ τών ιχθύων τούτων έτυπτε τά ύδατα διά τής κέρκου αύτου, δράγματα φλογών άνέθρωσκον, άτινα επανέπιπτον ώς καταρράκται σπινθήρων. Δύο ή τρεΐς μεγάλοι φυσητήρες πλέοντες πλησίον ήμών, παρήγαγον πίδακας πυρός, θαυμασίαν διεγείροντες τήν έντύπωσιν, εκφυσώντες τό ύδωρ διά τών ρωθώνων αύτών.

»Αλλά τούτο δέν είναι τό πών· ίδου ή συμπλήρωσις. Είς τό λευκόν φώς προστίθενται τά χρωματιστά φώτα. Τό τών Διοσκούρων (*) Ιανθίνου μαρμαίροντος χρώματος, διατρέπει φρίσσον τά άκρα τών ιστών και κερατιών· ό ήλεκτρισμός τών νεφών, άτινα μάς περικυκλοϋσιν, άντανακλάται περί τό άλεξικέραυνον ήμών, ούτινος ή κορυφή προξενεί τήν έντύπωσιν τής Βολταικής στήλης».

Ουδέν όμως είναι και τούτο εισέτι: είς βάθος τι, σχηματίζονται ροδοειδή κοσμήματα, άστέρες, άλύσεις, ταινία φλογός θαυμασίας κανονικότητος, ταλαντευόμεναι μετά τών κυμάτων, και άπομιμούμεναι είς τό θαλάσσιον τούτο πυροτέχνημα τά ύέλινα κοσμήματα, τά όποια κρεμώσιν είς τά σημαιστόλιστα ίστία κατά τας ένθικας ήμών έορτάς!...

Αλιεύσας τινά τών φωσφορικών τούτων μαλακίων, ό συγγραφεύς απέδειξεν ότι, έκαστος τών ζώντων τούτων σωλήνων έφερε κοτηλυδόνας χρησιμεούσας, όπως προσκολλάται επί τών όμογενών αύτώ· ούτω συνενοόμενοι άπετέλουν συσσωματώσεις άριθμούσας μυριάδας ατόμων, άτινες συμφορούμεναι έλάμβανον γεωμετρικά σχήματα τέλεια. Ό φωσφορισμός δέν είναι σπάνιος είς τας άκτάς τής Γαλλίας, καιτό όλιγώτερον συχός ή ένταις τροπικαίς χώραις. Πρό πάντων γίνεται φανερός κατά τήν θερμήν του έτους ώραν και τας θελλώδεις ήμέρας. Συνήθως μάλιστα προηγείται τής καταγίδος, ήδύνατο δέ άναντιρρήτως, νά χρησιμεύση ώς προάγγελος είς τήν άλλαγήν του καιρού. Είς τά παράλια τής Βρεττανής έν Πορνισέ, έδοκίμασα πολλάκις κατά τας νύκτας καθ' ός ή θαλάσσα φωσφορεί, ν'

(*) Τό φώς τών Διοσκούρων, *Feu de Saint-Elme* ώς τό όνομάζουσιν οί Γάλλοι. Ό ήλεκτρισμός τής άτμοσφαιρας έν καιρώ καταγίδος, γεννά τό φωτεινό τούτο μετέωρον, όπερ παρατηρείται κατά τό πλείστον είς τας κορυφάς τών ιστών τών πλοίων. Οί άρχαίοι τό ώνόμαζον Διοσκούρους, Κάστορα και Πολυδεύκη, θεώρουσαν δέ τούτο ως οίωνόν.

ἀντλήσω ὕδωρ εἰς κάδον, καὶ νὰ μεταφέρω αὐτὸν εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦ ξενοδοχείου κῆπον. Μὴ ταρασσόμενον τὸ ὕδωρ ἦτο ἀφανές, ἀλλ' ὅταν ἐβυθίζωμεν τοὺς βραχίονας ἐν αὐτῷ, ἡ ταραχὴ τοῦ ὕδατος ἐπέφερε τὴν φωσφόρησην, ἐξῶθεν δὲ ἐφαίνετο, ὅτι ἐνίπτομεν τὰς χεῖρας διὰ ρευστοῦ φωτός!

Ὁ κ. Δεσάρμ, βεβαιῶν ὅτι, τὴν ἡμέραν τὰ ζωῦφια ἦσαν ὁρατὰ τῇ βοθηθείᾳ μικροῦ μικροσκοπίου μεγενθύνοντος ταῦτα τεσσαρακοντάκις ἐν διαμέτρῳ, καὶ ὁμοιάζον πρὸς μικρὰς διαφανεῖς φακὰς μεγέθους ἀπὸ δύο ἕως τεσσάρων χιλιοστομέτρων.

Ἡ αἰτία τῆς φωσφορήσεως τῆς θαλάσσης εἶναι ἀδιάλειπτος, τὸ δὲ φαινόμενον ποικίλλει μόνον κατ' ἔντασιν. Ὄντως, ἐὰν λάβῃ τις ὕδωρ τῆς θαλάσσης οἰανδήποτε ἡμέραν, καθ' ἣν αὕτη δὲν φαίνεται φωσφοροῦσα εἰς τὴν ἀκτὴν, εὐρίσκει ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἐν αὐτῷ (τοῦλάχιστον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ καύσωνος, ἐποχὴν θελλῶν), ἀριθμὸς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέγας φωσφοροφόρων ζωῦφίων, ἀριθμὸς ἀλλάσων ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ἴνα βεβαιωθῇ τις περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἀρκεῖ, ὅταν δὲν λάμπωσιν αὐθορμήτως δι' ἐλαφρὰς κινήσεως, ὅπερ σπάνιον, νὰ τὰ ἐξεγείρῃ χύων σταγόνας ἐρεθιστικοῦ ὑγροῦ, οἰνοπνεύματος λόγου χάριν, ἢ ὀξέως τινός. Τότε, ταρασσῶν τὸ δοχεῖον, διακρίνει στίγματα φωσφοροῦντα.

Ἡ ἐπισταμένη ἐξέτασις τοῦ θαλασσίου ὕδατος, σχετικῶς πρὸς τὴν φωσφόρησην, ἠδύνατο νὰ παρέξῃ ἀναμφιλέκτως λυσιτελεῖ τεκμήρια τῇ μετεωρολογίᾳ τῶν θελλῶν. Ἄλλως τε, ἤθελεν εἶναι εὐκόλον τοῖς ναυτικοῖς καὶ παρακτίοις κατοίκοις, νὰ κάμωσι διαφόρους παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, θὰ ἐξήγαγον δὲ ἐντὸς ὀλίγου τὰ πορίσματα καὶ τὰς ἐνδείξεις, ἃς ἐνδέχεται τὸ περιεργον τοῦτο φαινόμενον.

Ἀθῆναι Μάιος 1895

Κατὰ τὸν Κάμιλλον Φλαμυαριδῶν (L'Atmosphère.)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Θ. ΠΑΠΠΑΚΩΣΤΑ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ἄκου! μὲ τὸν ἄερα
ποιὸς ἤχος μακρινός,
ἤχος σιγαλινός,
φθάνει ἀπὸ πέρα;

Πότε ψηλὰ ἀνεβαίνει
μὲ πέταμα γοργό,
πότε μὲ ἀργό, ἀργό
φτερό διαβαίνει.

Τρεμουλιαστὸς σκορπιέται
βαθειὰ ἔς τὸν οὐρανὸν,
σὲ ράχη, σὲ βουνὸν
χτυπάει καὶ σβυέται.

Μ' ἐλπίδα ἔς τὴν θλιμμένη
καρδιά μου ἀντιλαλεῖ,
θαρρῶ πῶς μὲ καλεῖ,
πῶς μὲ προσμένει.

Παράπονο εἶν' ἐκείνη
καὶ θρηῆνος ἡ φωνή·
μὰ πάλι, ἐνῶ θρηνεῖ,
χαρὰ μοῦ δίνει.

Μ' ἀηδόνι ποῦ στενάζει
γλυκὰ ἔς τὴν σιγαλιὰ,
μὲ ποθητὴ λαλιὰ,
ποῦ ξέρω, μοιάζει.

Κι' ἂν ἡ χλωμὴ θεωρῶ σου
δὲν ἦταν σιωπηλὴ,
κ' ἐγὼ—ψυχὴ δειλὴ—
ἤμουν μακριὰ σου.

—Τώρα ποῦ σὰν λουλούδια
ἀνοίγουν ἡ καρδιές
νὰ χύσουν εὐωδιές,
δάκρυα, τραγοῦδια.

Ποῦ τὸν πλατὺν αἰθέρα
μὰ κάνουν ἀγκαλιὰ
κι' ἀλλάζουσε φιλιὰ
νύχτα καὶ ἡμέρα.

Θὰ νόμιζα πῶς εἶναι
ἡ οὐράνια σου φωνή,
ποῦ κλαίει καὶ μὲ πονεῖ,
χρυσέ μου κρῖνε!

Πῶς λέει: «καλέ μου, τόσο
ἡ μαύρη σ' ἀγαπῶ,
ποῦ δὲ μπορῶ σκοπὸν
κ' ἤχο ν' ἀρμόσω.

«Οἱ ἀντίλαλοι, ποῦ παίρνουν
τοῦ ἀνέμου τὰ φτερά,
καὶ λύπη εἶτε χαρὰ
πιστὰ μᾶς φέρνουν,

«—Πνεύματ' ἀγαπημένα,
γλυκόφωνα πουλιὰ,
ποῦ πιάνουν γιὰ φωλιὰ
βάθη ἰσιωμένα —

Ἀθῆναι, Αὐγούστος 1895

«Αὐτοὶ ἄς ἀφήσουν κάτω
κάθε δνιερο κακὸ,
κρῦφο καὶ μυστικὸ,
φόβους γιομάτο.

«Τριγύρω σου ἄς ἀρχίσῃ
καθένας νὰ πετᾷ
μ' ἀμέτρητα βουητὰ,
σὰν τὸ μελίσι.

«Ἄλλος μ' ἤχον θλιμμένο
νὰ λέγῃ πῶς σ' ἀγαπῶ,
κι' ἄλλος μὲ χαρωπὸ,
γιὰ σὲ πεθαίνω!»

Κι' ὅσα παλιὰ γιὰ σένα
ὄνειρατα ἰλαρὰ
καὶ βάσανα σκληρὰ
τυραννισμένα,

Κι' ὅ,τι ἔχω ἀποκρυμμένο
σὰν ἄγιο θησαυρὸν,
μόνος νὰ τὸ θωρῶ,
νὰ τὸ χορταίνω

Τῇ μαγικῇ σου ἄς πάρῃ
φωνή, στολίδι ἀγνόν,
κι' ἄς ἔρθῃ φωτεινόν,
γιομάτο χάρι.

Ὅλοῦθε ἄς ἀντηχήσῃ
μ' ἀνίκητα φτερὰ
καὶ λόγια φλογερὰ
ἄς μοῦ μηνύσῃ.

Καὶ τὰ δικὰ σου χεῖλη,
ποῦ τόσο τ' ἀγαπῶ,
ἀπὸ μακριὰ, θὰ πῶ,
μοῦ τᾶχουν στείλη.

Κ' ἐνῶ θὰ μὲ θαμπώνῃ
μι' ἀπάτη ἀληθινή,
θὰ φύγουν οἱ στερνοὶ
κ' οἱ πρῶτοι πόνοι!

ΓΙΑΝΝΟΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

Φίλτατε κύριε Γ. Ἀρσένη,

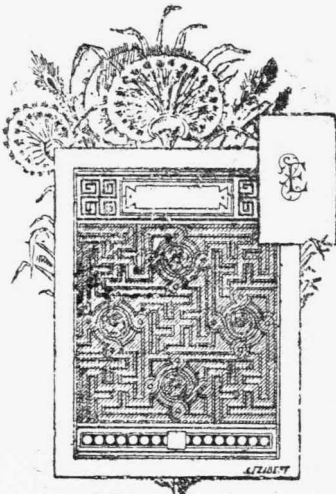
Προθύμως ανταποκρινόμενος εἰς τὴν τιμητικὴν μοι αἰτησίν σας, ὅπως τύχη χώρου καὶ ἐμὸν τι φιλολογικὸν ἐν τῇ τοσοῦτον συμπαθεῖ «Ποικίλῃ Στοᾷ», ἀνερευνῶ εἰς τὰ καυμένα χειρογραφεῖά μου καὶ ἐπιθεωρῶντας ἀποστέλλω ὑμῖν τὸν «Μικρὸν ἀνθοπώλιν» μου, ὅστις, ἂν ὄχι ἄλλο, θὰ συγκινήσῃ τι πιστεύω τοὺς εὐαίσθητους ἀναγνώστας τοῦ λαμπροῦ ἡμερολογίου σας, ὡς ἐκ τοῦ θέματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22ᾷ αὐγούστου 1895

Ἐμέτερος πάντοτε
Γω. Κ. Καμπούρογλος

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΑΝΘΟΠΩΛΙΝ

I

ΠΑΝΩ εἰς τὸ καλαθάκι του προσέκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκοιμήθη τὸ ξανθὸ παιδάκι ποῦ πωλεῖ λουλούδια. Νύκτα εἶνε καὶ κοιμάται, ἀπὸ τὸν ἀέρα φυλαττόμενον ἐκεῖ ἔς τὰ σκαλοπάτια πύλης οἴκου μεγαλοπρεποῦς. Καὶ ἐκοιμήθη περιμένον, — εἶνε δύο μετὰ τὰ μεσάνυκτα, — νὰ συναχθῶν ἐκεῖ καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιᾶ, ποῦ εἶνε διεσκορπισμένα εἰς τὴν πόλιν καὶ προσφέρουν τ' ἄνθη των, καὶ ὅλα μαζὺ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ Πατήσια, εἰς τὰ περιβόλια των. Ἦτο σὰν λυπημένον, ἐπειδὴ εἰς τὰ ζυθοπωλεῖα, τὰ καφεῖ - σαντιᾶν, εἰς καφενεῖα, ἔξω τοῦ θεάτρου, πανταχοῦ ἐζήτησε νὰ ἐκποιήσῃ ὅλα τ' ἄνθη του, ὅπου πρὸ πάντων ἔβλεπεν εὐθύμους,

ζωηρούς συμπότας μὲ κυρίας παρ' αὐτοὺς ὁποῦ ἐκάγγαζον, καὶ ὅμως τὸ καυμένο δὲν τὰ πούλησε! Καὶ τὰ ἠγάπα τόσο τ' ἄνθη του, δὲν ἐννοοῦσε τίνι τρόπῳ ἦτο δυνατόν νὰ γίνεταί χαρὰ καὶ ἀγάπη καὶ χορὸς χωρὶς αὐτὰ! Εἶδεν εἰς ἕνα ἄμιλον, ἐντὸς ζυθοπωλείου εἰς νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ πληρώσῃ διὰ τὰς κυρίας καὶ τοὺς φίλους του ὄραχμάς ἐξήκοντα διὰ ποτὰ καὶ φαγητὰ, καὶ ὅταν τοὺς ἐπλησίασε καὶ αὐτὸ προσέφερον διὰ τρεῖς δεκάρας τὰς ἀθῶας ἀνθοδέσμας του, ἔτσι μιὰ μὲ τὸ χέρι τὰς ἀπέκρουσαν καὶ: «πήγαινε ἀπ' ἐδῶ», τοῦ εἶπαν, ἐνῶ ἔτοιμα ἀμάξια ποῦ θὰ πληρωθῶν καὶ αὐτὰ μ' εἰκοσιπεντάρικα, τοὺς ἐπερίμεναν, τοὺς πῆραν καὶ ἔφυ-

γαν μὲ γέλωτας. Οὕτως ἐπέρασαν μεσάνυκτα καὶ ἐκουράσθη ἡ ψυχὴ του καὶ ἐπῆρε μελαγχολικὸν τὸν δρόμον διὰ τὰ Πατήσια, μ' ὅσα ἄνθη τοῦ ἀπέμειναν ἔς τὸ καλαθάκι, καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ ἔς τὸ μάρμαρο προσμένον τοὺς συντρόφους, καὶ ἐκοιμήθη τὸ πτωχό. Ὁ νοῦς του, πρὶν νὰ κοιμηθῇ, ἐφέρετο εἰς τῶν πλουσιῶν τὰς μεγάλας ἀπολαύσεις, ὅσας ἔτυχε νὰ ἴδῃ τὸ ἀθῶον μάτι του, ὅποταν εἰσχωρῇ παντοῦ, ἢ στέκεται ἀπ' ἔξω προσπαθῶν νὰ δώσῃ καὶ αὐτὸ τὰ ἄνθη του εἰς χέρι ποῦ θὰ τὰ πληρώσῃ ὅσα εὐαρεστηθῇ. Κ' ἐσυλλογεῖτο ἤδη μὲ τὰ κλειστὰ ματάκια του, ὧ τί εὐδαίμονες ποῦ εἶν' οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, ἀπὸ διασκεδάσεις τρέχουσιν εἰς διασκέδασις, ἔχουν ἀβράς κυρίας ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ἐνδεδυμένοι εὐμορφα καὶ ἀπαλά, ὄλφ γελοῦν, πηγαινῶν εἰς τὰ φῶτα, εἰς τὴν μουσικὴν, εἰς δεῖπνα πολυποικίλα, ἢ ἀμαξία τοὺς φέρει, καὶ κοιμῶνται μαλακά, ζεστά... Κ' ἐμάζευε τὰ ποδαράκια του ἐκεῖ καὶ ἐμάζευε τοὺς ὤμους, τὰ χεράκια του, διότι ἦτο κρύο, καὶ ἔγινε κουβάρι ἴσα μὲ τὸ καλαθάκι του, εἰς τὸ ὅποῖον ἀκουμβοῦσε τὸ κεφάλι του, ὡσὰν νὰ ἦσαν δύο καλαθάκια ἀγκαλιαστά, λουλούδια γεμισμένα... Καὶ τὸ πῆρ ὁ ὕπνος πιά! Διότι εἶχε μ' ὅλα ταῦτα τὴν ὑγείαν του, τὸ ῥοδοκόκκινόν του χρῶμα καὶ ἂν ἦ ῥάχισ του, δὲν εἶχε γούναν καὶ ἂν ἦτο ἀσκεπὲς, ἦτο συνηθισμένον ἐκ τοῦ κρύου νὰ ζεσταίνεται μὲ τὸ κυκλοφοροῦν ἐντὸς του αἷμα δυνατόν, ποῦ εἶδιδ' εἰς τὴν ἠλιοκαμμένην ὄψιν του, εἰς τὰς ὥραιάς παρεάς, τὸν τράχηλον, ἐκεῖνο τὸ γλυκὺ καὶ χνουδωτὸν, ὡς ζάχαρης καυτῆς ἀπαύγασμα. Κ' ἐμύριζαν τὰ ἄνθη εἰς τὴν κόμην του, σγουρὴν, ξανθὴν, καὶ λὲς τὸ περιέβαλλον μὲ ἄρωμα ἀγάπης καὶ τὸ φύλατταν ἐκεῖ, καὶ ἀπέμειναν γιὰ νὰ τὸ νανουρίζουν! γιὰ νὰ βλέπῃ ὄνειρα ὠραῖα. Ἦτο ἕνδεκα ἐτῶν. Ἄχ! πόσα ἕνδεκα ἐτῶν παιδιᾶ εἶνε πλούσια; Δὲν τρέχουν εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὴν βροχὴν, καὶ τὸ κρύο, εἰς τὸ χιόνι, νὰ σοῦ φέρουν, ὅταν σὺ εἶσαι θερμὸς εἰς μίαν λαμπρὴν σάλαν καὶ ἐνθουσιασμένον ἀπὸ εὐχυμον ποτὸν, εἰς συντροφίαν ὠραίαν, νὰ σοῦ φέρουν μὲ τὰ κρύα των χεράκια δύο τριαντάφυλλα, ποῦ ζοῦν καὶ τὸν χειμῶνα καὶ ἔχουν ὅλη τὴ θωριὰ τῆς ἀνοιξίς;

II

Μὰ νά! ἕνας προβαίνει, ὡς γλυκὺς παππούς, καὶ φέρει εἰς τὸ παιδί τῶν λουλουδιῶν καὶ βάζει εἰς ταῖς πλάταις του μίαν λευκὴν, λευκὴν καὶ ἀπαλήν, ὡς γάτας ποῦ μ' ἔχει νὰ φαντασθῇ μὰ ποῦ δὲν εἶδεν ἔτι μὲ τὰ μάτια του, γονύτισαν: καὶ τοῦ σκέπασε καὶ ὅλα τὰ λαιμά. Νὰ καὶ ἕνας ἄλλος, ὅσων πατέρας τρυφερός, ἔρχεται καὶ τοῦ βάζει εἰς τὰ γονατάκια του κάτι καλαῖς, χρωματισταῖς καὶ ἀπαλαῖς περικνημίδαῖς καὶ ἔπειτα εἰς τὰ γυμνά του ποδαράκια κάτι ὅσων χρυσὰ νομίζεις, πλέον ἢ χρυσὰ, μὲ τόσα εὐμορφα κουμπιά, ὡσὰν πουλιοῦ ματάκια, ὑποδήματα. Κ' ἔρχεται μία, ὅσων νὰ λυθῇ ἀπὸ χαρὰ, κρηοπλάσμενη μάμμη μ' ἄσπρα τὰ μαλλιά, ποῦ δὲν γελά δι' ὅλον πιά τὸν κόσμον, μὰ γιὰ τὸ γλυκὸ ἐγγόνι της ὄλφ γελά τὸ χεῖλι της, σθάνει καὶ τοῦ φορεῖ μεταξωτὸ ἴσθι μέση μὲ γραμμαῖς γραμμαῖς τὰ χρώματα — ἔτσι θὰ ἦνε φαίνεται ἴσθιν Ἀφρικὴ — καὶ ἕνα τοῦ κάμνει φρόγγο

από 'πίσω, πού θαρρείς πώς δέθηκαν εκεί με φούνταις πιά μεταξωταίς χίλιων χρονῶν ἀγάπαις, δῶρα καὶ εὐχαίς, πού εὔτε εἶν' ἀνάγκη νὰ γυρίσῃ τὸ μικρὸ νὰ τὰ ἰδῇ. Καὶ νὰ, προβάλλει μᾶνα, μᾶνα ἀτίμητη, ξανθὴ, λουλουδοκεντισμένη καὶ σὰν γιασεμί, μ' ἓνα φιλὶ ὅπου γεννιέται ἀνοιξίς, με μᾶτια πού γελοῦν' στὰ δάκρυα, καὶ σκύβει τοῦ φιλεῖ τὸ μέταπο, κι' ἀρχίζει νὰ κτενίξῃ τὰ ξανθὰ του τὰ μαλλιά, με τὴν παλάμην πρὸ πολὺ παρὰ με τ' ἄσπρο χτένι, καὶ τοῦ βάζει ἓνα με χρυσὴ κορῶνα φανταχτὸ σκουφάκι, ὅπου παίζει ὁ ἥλιος με αὐτὸ καὶ σὺ θαρρείς πῶς κάθε μιὰ στιγμή καὶ ἄλλο ἔχει χρῶμα, ὄχι ἀπὸ τὰ γνωστὰ, μὰ ἀπὸ τ' ἄγνωστα ἐκεῖνα, ὅπου μόλις, ὅταν μ'έρα με τὴν νύκτα σμίγουνε, ὅσῃν δύσιν τοῦ ἡλίου, βλέπεις εἰς τὸν οὐρανόν. Ὡ τί ζεστὰ καὶ ἀπαλὰ πού εἶναι καὶ πού κάθεται ἐκεῖ, σὰν γιούλι μες τὸ πράσινο χορτάρι τὸ ψαλλιδιστό. Μὰ κ' ἔρχονται, μὰ κ' ἔρχονται: μία νταντὰ, ἀπ' τὴ Φραγκιά, ἀφράτη σὰν τὸ πορτοκάλλι, πού δὲν εἶδαν εἰς τὰ μέρη πού γεννήθηκε αὐτὴ, καὶ λέγει: «μὴν κρυώσῃ!» κι' ἄλλο τοῦ φορεῖ πλεχτὸ σ' τοὺς ὤμους, κάτι τι ἀπὸ μετᾶξι πῶρχετ' ἀπ' τοὺς οὐρανούς: καὶ μία ἔρχεται μελάτη διδασκάλισσα, πού εἶν' ἀφρὸς ἀπὸ θολὰ νερὰ χειμάρρου τὰ μαλλιά της, παίζουε τὰ μᾶτια της σὰν σπιθαίς μέσα σ' τὸ νερὸ, ἀπὸ τὴν Σουηδῖαν διδασκάλισσα, καὶ τοῦ μιλεῖ καὶ τοῦ μιλεῖ με λόγια ξένα καὶ φιλιὰ, καὶ κάτι ἀπλόνει καὶ αὐτὴ εἰς τὰ ποδάρια του σὰν ἓνα ζῶο πού χωρὶς καὶ νὰ τὸ καταλάβῃ ἐσκοιῶθηκε, διὰ νὰ ἦνε πλέον ἀπλωτὸ, κι' ἀκόμα ζῆ, θαρρείς ζεστὸ καὶ σὲ κυττάζει. Κ' ὑπηρετᾶται ἄλλοι, σὰν ξυλόκοποι, καὶ ὑπηρετριάι σὰν τὰ λεμόνια, με τὰ μᾶτια γυαλιστὰ, διὰ νὰ φαίνωνται πῶς μόνον ὑπακούουν, ἐμαζεύθησαν τριγύρω του, μ' ἄσπραις ποδιαίς, με κίτριναις, κι' ὁ ἓνας σ' ἀμαξάκι τὸ ἐκάθισεν, ὁ ἄλλος μαξηλάρι βάζει εἰς τὴν ῥάχι του, ἡ ἄλλη φέρει πούπουλο σ' τὰ πόδια του, ἐκεῖνος κι' ἄλλο μαξηλάρι δεξιά, ἐκείνη κι' ἄλλο ἐν' ἀριστερὰ, κ' ἓνα σκυλάκι ἀκόμη εἰς τὰ γόνατα... «Τὰ γάντια, ἄ! τὰ γάντια ἐλησμόνησα» φωνάζει μιὰ, καὶ τοῦ τὰ φέρει μ' ἓνα πήδημα ἀμέσως, καὶ τοῦ τὰ φορεῖ... καὶ μιὰ ὀμπρέλλα τοῦ ἀνοίγει ἄλλη μιὰ... Θὰ βγῆ τὸ ἀρχοντόπουλο περίπατο! Πλὴν ἄχ! ἄχ! ἄχ! ἀναστενάζει αἴφνης τὸ παιδί τῶν λουλουδιῶν. Ἄχ! πνίγεται, σ' τὸ στῆθος του μιὰ πέτρα τὸ βαρύνει. Καὶ ἀδυνατεῖ. Καθρέπτῃν ἐμπροστὰ δὲν ἔχει, μὰ θαρρεῖ πῶς βλέπει τὸ μουτράκι του χλωμὸ, καὶ σὰν νὰ σβύνεται θαρρεῖ, σὰν νὰ κρυώνῃ, σὰν νὰ χάνεται. Ἀρρώστησε βαρειά, καὶ βήχει, θὰ πεθάνῃ. Σὰν νὰ τοῦ πέρνουν τὴν ζωὴν ἐκεῖνα τὰ ζεστὰ σκεπάσματα! Ἐκεῖνα νὰ παχαίνουν, καὶ νὰ τὸ ἀφίνουν αὐτὸ κόκκαλο! Πλὴν ἄχ! καὶ νὰ μιλῆσῃ θέλει, δὲν ἔμπορεῖ. Σηκώτέ με, λέγ' ἡ ψυχὴ του πιά: τὸ σῶμα του λὲς κ' ἐσθυσε. Σὰν τὸ ψαράκι σ' τὴ στεριά πού ξεψυχᾷ, λίγο κουνιέται, μὰ δὲν ἔχει ἀναπνοή. Ἀνοίγει, ἀνοίγει, ξανανοίγει τὸ στόμα γιὰ νὰ πῆ... σὰν θειαφοκέρη λυώνει. Ἄχ! μὰ τί πνιγμός!

III

— Σήκω παιδί μου, σήκω κ' ἔλα γρήγορα. Εὐπνα λοιπόν! Εὐπνα σὲ λέγω, πῶς κοιμᾶσ' ἔτσι βαρειά!..

Τὶ κρότος ἦτο τρομερὸς αὐτός; Ἡ θύρα τῆς οἰκίας, εἰς τὰ βάθρα τῆς ὁποίας ἐκοιμᾶτο τὸ παιδί καὶ ὠνειρεύετο, μ' ὄρμην ἀπὸ τὰ μέσ' ἀνοίχθηκε καὶ ἔβγη μία ὑπηρετρία ξεμαλλιασμένη, πού φωνάζει σ' τὸ παιδί, ἀπὸ τὸ ὄνειρό του τρομασμένο:

— Εὐπνα, βρὲ παιδί, καὶ φέρ' τα δῶ!

Ζητεῖ δὲ νὰ τοῦ πάρῃ ἡ γυναῖκα τὸ καλάθι του με τ' ἄνθη! Καὶ προσθέτει: «Ἄχ, ἡ τύχη σ' ἔφερε;» Καὶ τὸ παιδί, χωρὶς νὰ ξεύρη καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἀποροῦν, τρίβει ὀλίγον τὰ ματάκια του κι' ἀκολουθεῖ κ' ἐμβαίνει εἰς τὸ σπίτι, σ' τὴ μαρμαρίνη αὐλὴ με κάτι ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀρήπῃδες ἀκίνητους πού ἐκρατοῦσαν φῶτα, κι' ἀναβαίνει σκάλας διάπλαταις, μαζὺ καὶ τ' ἄνθη εἰς τὸ καλάθι του. Δὲν ξεύρει ἂν τὸ ὄνειρό του ἐξακολουθεῖ, ἢ ἂν τῶνόντι ξύπνησε, πού βρίσκεται ἐκεῖ καὶ πῶς... Φθάνει σὲ μιὰ σαλα με παχὺ χαλί καὶ κάτι γύρω ἐπιπλα, καθρέπτας, ὅπου δὲν ἐπρόφθανε τὰ μᾶτια του νὰ κλείῃ, νὰ μὴ θαμβωθῆ. Καὶ ἄλλη θύρα ἀνοίγει κι' ἄλλη μιὰ, περνοῦν, κ' ἡ ὑπηρετρία ἀπὸ τὸ βούχο ὅλω τὸ τραβᾷ καὶ «Στάσου ἐδῶ» τοῦ λέγει εἰς τὸ ἀνοίγμα, καὶ προχωρεῖ:

— Εἶχαμε τύχη, κι' ἄμα ἔβγηκα εἰς τὴν πόρτα μας ἔμπροστὰ, εὐρέθηκε ἓνα παιδί πού τὰ πουλεῖ... Λέγει πρὸς τὴν κυρίαν τῆς ἡ ὑπηρετρία καὶ δείχνει τὸ παιδί πού στέκεται σ' τὴν θύραν καὶ κυττάζει. Τὶ εἶνε ἐκεῖ; Τὸ ὄνειρο, πού πρὸ ὀλίγου ἔβλεπε κοιμώμενον, τὸ ὄνειρό του πράγματι εἶνε τώρα ἐκεῖ; Καὶ δι' αὐτὸ τὸ φώναξαν, ταῖς σκάλας τὸ ἀναίθασαν, γιὰ νὰ ἰδῆ; Τῷ ὄντι ὁ παππούς ἐκεῖ ἰδοῦ, ἡ μάμμη ὅπου ἔβλεπε σ' τὸν ὕπνον του, καὶ ἡ μητέρα μέσα σ' τ' ἄσπρα της, καὶ ὁ καλὸς πατέρας, κ' ἡ νταντὰ κ' ἡ διδασκάλισσα, καὶ ὑπηρετᾶται κ' ὑπηρετριάι, καὶ δύο τρεῖς σὰν ξένοι τριγυρίζουν. Μὰ εἶνε ὅλοι εἰς ταραχὴν ἀλλόκοτον. Καὶ μερικοὶ τοὺς δακρυσμένοι... Ἄχ! κακόμοιρη μητέρα! Εἰς τὸ βάθος τοῦ θαλάμου, εἰς τὸ βάθος καὶ σ' τὸ λίγο ἐκεῖ φῶς, κρεββάτι φαίνεται νὰ ἦνε, σὰν χρυσὴ μπομπονιέρα, πῶχει ἰδεῖ σ' τοῦ Σόλωνος, καὶ σκεπασμένο ἀπὸ πάνω με μιὰ εὐμορφὴ σκηνή, σὰν τέτοιο σχῆμα, ἀλλὰ ὅλω ὅλω καὶ μεταξωτὰ, κόκκινα κι' ἄσπρα εἶνε. Ἀνοικτὴ εἶν' ἡ σκηνὴ ὅπου κρατεῖ τὸ κρεββατάκι, κι' ὅλοι ἐκεῖ προσέχουνε. Ἀπὸ γυαλένια σφαῖρα βγαίνει ἓνα φῶς γλυκὺ γλυκὺ: εἶνε ἡ λάμπα ἐκεῖ μέσα, λάμπα παιὸς εἰξεύρει πόσο πόσο ἀκριβῆ, διὰ νὰ διδῇ, πολὺ ὄχι, ἀλλὰ λίγο φῶς! Τὰ ἄλλα φῶτα μακρὰ. Καὶ ὅλ' αὐτὰ εἰς μιὰν στιγμήν τὰ εἶδε τὸ παιδί, ἔως πού νὰ εἰπήτε «τ' εἶνε;» καὶ ἀκόμα δὲν εἰξεύρει τί συμβαίνει, πού πατεῖ.

— Τὰ λουλούδια! τὰ λουλούδια!

Μιὰ φωνὴ μισοσβυσμένη βγαίνει ἀπὸ τὸ κρεββάτι.

— Δόσετέ με! ἄχ! λουλούδια!

— Ἐλα, τρέχα, ἔλα, φέρ' τα!

Κ' ἐνῶ λέγει, τοῦ ἀρπάζει ἡ μητέρα τὸ καλάθι, καὶ πηγαίνει ἐκεῖ πού ἀκούσθη ἡ φωνὴ ἡ ἀρρωστημένη καὶ κατόπι τρέχει, φθάνει, πλησιάζει σ' τὸ κρεββάτι κι' ὁ μικρὸς ὁ ἀνθοπώλης. Ἦταν δὲ ἓνα ἐκεῖ, ἓνα, ἓνα ἄρρωστο πκιδάκι! Μὰ θὰ ἦταν... σὰν χυμένο ἀπὸ ἄσπρη κιμωλία. Ὅλο

του τὸ σῶμα, ὄλο, σὰν λεπτοὶ κονδυλοφόροι, ἀκουμποῦσε σὲ μεγάλα μαζιλάρια μαλακὰ καὶ θαρρεῖς δὲν τ' ἄγγιζε, δὲν τὰ βάραινε καθόλου. Πρέπει φλόγα χωρὶς ἄλλο ν' ἀναθε σ' τὰ σωθικά του· εἶχεν ἀνοικτὸ, νὰ ἔτσι, τὸ μικρὸ του στοματάκι, κι' ὄλω ἔκαμνε νὰ βγάλη κάτι τι, μὰ δὲν μπορούσε. Μόνον ἤθελε λουλούδια· εἶχε μὲ καῦμὸ ζητήσει νὰ τοῦ εὔρουν, νὰ τοῦ φέρουν, ἄνθη, ἄνθη, τέτοια ὦρα, ἄνθη, ἄνθη! ἔτσι σὰν νὰ ἐφαντάσθη, πῶς θὰ ζήσει μὲ αὐτά:

— Ποῦνε, φέρτε, νὰ τὰ πάρω!

— Νά, παιδί μου, νὰ καὶ ἄλλα!

Καὶ καλὰ ὅπου εὔρεθη ὁ μικρὸς μας ἀνθοπώλης, ἄμα ἔτρεξαν νὰ βγοῦνε καὶ νὰ πάγουν νὰ τὰ εὔρουν ὅπου εἶνε, ὅσο μακριὰ κι' ἂν ἦνε, νὰ πετάξουν, νὰ τοῦ φέρουν... ἴσως ἴσως τελευταῖον τῆς ζωῆς του ζήτημα. Ἐπειδὴ ἀπληπισμένοι ἐκεῖ ἦσαν οἱ γιατροί, κι' ὁ καθένας συγγενῆς του, σὲ παράθυρο κρυμμένος, σὲ μιὰν ἄκρη, σὲ μιὰ θύρα, δάκρυα κατάπινε. Πῶς τοῦ ἦλθε νὰ γυρεύη ἄνθη! . . . Κι' ἄλλα δάκρυα!

— Φέρτε, φέρτε μου καὶ ἄλλα! ἔλεγε τὸ ἀρρωστημένο, ἔλεγε καὶ ἔξεψυχῶσε.

Κ' ἔβλεπε τριγύρω, γύρω, μ' ἓνα μάτι ἔτσι μαῦρο, ἔτσι εὐμορφο, μεγάλο, ἄχ! τὸ μόνο ὅπου ζοῦσε ἀπ' τὴ στάχτη, ἄσπρη στάχτη, ποῦ θαρρεῖς νὰ τὸ φυσῶσες θὰ σκορποῦσε τὸ καῦμένο του κορμάκι. Κ' ἦταν πλούσιο παιδάκι, μοναχὸ εἰς τοὺς γονεῖς του, ἀρχοντόπουλο ὦραϊο, ποῦ σὲ πούπουλα γεννήθη, σὲ βαμβάκια ἔζησε, καὶ μὲ τῶνα δακτυλάκι, ἔτσι δά νὰ ἔκαμνε, γύρω βάγιας εἶχε, δούλους εἶχε, ὄλα τ' ἀγαθὰ, καὶ γονεῖς, παπποῦ καὶ μάμμη, κ' ἕκατό του συγγενεῖς εἰς τὰ γόνατα νὰ λένε! «Τί ζητεῖς, πουλάκι μου!»

— Δότε μου λουλούδια κι' ἄλλα!

Γέμισε τὸ στῶμα του! «Ἄ! νὰ ζῆς, καλὸ παιδί μου» λέγει ἡ ἐξαλλη μητέρα σ' τὸν μικρὸν μας ἀνθοπώλην, ὅστις ἐπλησίασε καὶ τοῦ πέρνει ὄλο πλέον τὸ καλάθι, ὄλο, ὄλο! Τότε δύο καλαμένα, κίτρινα χεράκια ἀπλόνει τὸ πτωχὸ τὸ ἄρρωστο, καὶ ζητεῖ, χωρὶς νὰ βγάξη λόγο πιά τὸ στόμα του, καὶ ζητεῖ τὸ καλαθάκι, νὰ τὸ πιάσῃ, νὰ τὸ πάρῃ, τ' ἀγκαλιάζει, γέρνει, γέρνει, σὰν νὰ ἦταν σὲ κλωστή, τὸ ξανθὸ του τὸ κεφάλι, καὶ ἀσπρίζει πιὸ πολὺ, κλεῖ τὰ μάτια, μιὰ τὸ στόμα τὸ ἀνοίγει, τὸ σφαλᾷ, καὶ κοιμᾶται καὶ κοιμᾶται ὅπου πιά δὲν θὰ ζυπνήσῃ . . . Ἐξεψύχησεν ἐκεῖ!

Τρέχουν ὄλοι . . . Ἡ μητέρα ἔπεσεν ὡσὰν νεκρὴ· καὶ φιλεῖ, φιλεῖ ἀκόμα τὸ παιδί της. . . Ἄχ! τῆς μάνας τὸ φιλεῖ, ποῦ δὲν δίδει εἰς τὴν νεκρὰ τοῦ παιδιοῦ της τὴ ζωὴ, εἶν' ὁ πόνος τοῦ Θεοῦ μας, κι' ὁ Θεὸς ἐὰν πονῇ! Μέσα σ' τ' ἄνθη κοιμισμένο, λές, γλυκὰ χαμογελᾷ, τὸ παιδί τὸ χαϊδεμένο, ποῦ δὲν γνώρισε ζωὴ, καὶ νεκρὸ θαρρεῖς καὶ μόνο τώρα τὴν αἰσθάνεται, ποῦ ἐκοιμήθη ἀγκαλιασμένο μὲ τὰ βόδα καὶ μὲ τ' ἄνθη καὶ μὲ τοῦ πτωχοῦ παιδιοῦ μας τὴ ζωὴ, τὸ καλαθάκι! Μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα ἀπὸ δάκρυα θολὰ βλέπει μιὰ σ' τὸ πεθαμμένο, μιὰ τριγύρω, τὸ πτωχὸ καὶ ὄρφανὸ, μοναχὸ ἀπὸ πίσω ἀπ' ὄλους, ντροπαλὸ σ' τὴ γύ-

μνια του, τὸ παιδί ἀπ' τὰ Πατήσια τῆς ὄροσιᾶς τῶν λουλουδιῶν, τ' ὄρφανὸ τῆς δόλιας μάνας ποῦ τὸ στέλλει νὰ πουλῇ, σ' τῆς βροχαῖς καὶ μὲσ' τὰ χιόνια, ἄνθη λίγα γιὰ ψωμί! Μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα μ' πρὸς σ' τοὺς θρήνους, σ' τοὺς κλαῦμούς, βλέπει γύρω καὶ σ' τοὺς τοίχους, ἄνθη βλέπει, ἴστὰ χαλιὰ, σ' τὰ τραπέζια, σ' τῆς κουρτίνες, σ' τὰ γυαλιὰ, σ' τὴν ὄροφῃ, παντοῦ ἄνθη καὶ ἐδῶ ἄνθη, ὅμως ἄνθη κεντημένα, σκαλιστά, ζωγραφιστά, ὅμως ἄνθη ψεύτικα! . . . Κ' ἐκεῖ πέρα τὸ παιδάκι πεθαμμένο νὰ τὸ κλαῖν! — Ἄχ! τί ἄσχημα ἔς τὸ ζῦπνο τέλειωσε τὸ ὄνειρό του! — Ἐκεῖ πέρα τὸ παιδάκι πεθαμμένο νὰ τὸ κλαῖν!

IV

Ἐγύρισε μὲ ἄδεια χέρια εἰς τὴν χήρα μάνα του! Καὶ τῆς εἶπε καὶ τῆς λέγει, κι' ὄλω κλαῖν τὰ μάτια του. Ἐφυγε ποῦ τὸ ζητοῦσαν, δὲν ἐστάθη μιὰ στιγμή! Ἄφησε καὶ τὸ καλάθι, ἄφησε καὶ τ' ἄνθη του! «Ἄχ! μανοῦλά μου, νὰ ἦσουν, ἄχ καὶ νὰ μοῦ τῶβλεπες! Πεθαμμένο τὸ καῦμένο μὲς τὰ τόσα χὰδια του». Κ' ἡ μανοῦλα του τοῦ εἶπε: Νὰ μοῦ ζῆς, παιδάκι μου! Κ' ἔκαμες καλὰ, παιδί μου, ποῦ δὲ ἴσταθηκες νὰ πάρῃς τίποτε λεπτά». Ἐξημέρον ἡ ἡμέρα, μιὰ Θεοῦ χαρὰ, καὶ ἀρχίζει ἓνα στεφάνι τὸ πτωχὸ παιδί νὰ κἀνη, γιὰ νὰ τρέξῃ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸ πλούσιό του ταῖρι, τὸ καῦμένο τὸ νεκρὸ! Μὰ δὲν ἔσωσε ἀκόμα τὰ λουλούδια του νὰ πλέξη, κ' ἦλθεν ἄμαξα μεγάλη, ὄλη μαῦρη, μαῦρα ἦσαν τ' ἄλογά της, μαῦρα ἴσως ὁ ἀμαξηλάτης, μαῦρα κ' ἓνας ἀπὸ μέσα, ποῦ πηῶν καὶ καταβαίνει καὶ γυρεύει τὸ παιδί, τὸ παιδί, ὅπου πούλοῦσε τὰ λουλούδια χθὲς τὸ βράδυ ἀνάλθη γρήγορα μαζὺ μου, ἔλα καὶ σὺ μάνα του!»

Ἡ ταλαίπωρος μητέρα τοῦ παιδιοῦ ποῦ πέθανε, ἀπ' τὴ λύπη της τρελλάθη καὶ γυρεύει τὸ παιδί, τᾶλλο, ὅπου μὲ λουλούδια λέγει πῶς τ' ἀνάστησε καὶ τὸ ἐστειλεν ἐπάνω σ' τοῦ Θεοῦ τὰ δώματα, νὰ τῆς φέρῃ καὶ ἄλλα ἄνθη τ' ἀγγελουδι της! Καὶ γυρεύει τὸ παιδάκι τὸ ξανθὸ ὅπου ἴστὴ γῆ, ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἴδιου της μὲ τὸ καλαθάκι του, θὰ τῆς φέρῃ κάθε ἡμέρα ἄνθη, χάραις, χάραις καὶ ὄροσιαις! Φθάνει ἡ ἄμαξα σ' τὸ σπίτι ποῦ μαυροφορεῖ ἡ μάνα ἡ πλουσία καὶ ὦραϊα, κι' αὐτὴ τρέχει, καταβαίνει ἡ ἄμοιρη καὶ ἀρπάζει κι' ἀγκαλιάζει τὸ πτωχὸ παιδί ποῦ φέρνει διὰ τὸ νεκρὸ ἐπάνω καὶ στεφάνι ὄμορφο! Τὸ φιλεῖ: «καὶ σὺ, τοῦ λέγει, σὺ θὰ ἦσαι τὸ παιδί μου εἰς τὴ γῆ τῶν λουλουδιῶν, καὶ ἐκεῖνο τὸ παιδί μου ἴστο περβόλι τοῦ Θεοῦ!»

V

Μετὰ δεκαπέντε χρόνια, δὲν ὑπῆρχε πιὸ ὦραϊο, πιὸ καλὸ σπιτάκι ἐξῶ, ἐξῶ κεῖ σ' τὴν ἐξοχὴν, ποῦ εἶχε κ' ἓνα περιβόλι μ' ὄλα τὰ πιὸ σπάνια, τὰ πιὸ διαλεκτὰ λουλούδια ἀπ' τοῦ κόσμου τῆς μεριαῖς. Ἐκεῖ μέσα κατοικοῦσε κι' ὄλοι τὸν ἐζήλευαν, ἓνας νέος, νέος μόλις εἰκοσιεπτά ἐτῶν, ὅπου ἦδη αὐτὸς ἦτο καὶ κλεινὸς καθηγητῆς τοῦ μαθήματος ποῦ λέγουν

πῶς τὸ λὲν βοτανική! Οἰκογένεια πλουσία λέγουν τὸν ἐσπούδασε καὶ τὸν ἔχει ἴσ' ἂν παιδί της! Ἐχει ὅμως καὶ αὐτὸς, ἔχει δὲ καὶ τὸ λατρεῖ καὶ μὲ ζήτη καθεμῆρα ἄροσερὰ τὸ στεφανώνει, σ' τὸ καλλίτερο κι' ὠραῖο μέρος τοῦ περιβολίου του, ἓνα εὐμορφο μνημεῖο, μὲ μιὰ τέχνη σκαλιστὸ, ποῦ ἀπὸ μάρμαρο δεικνύει κοιμισμένο ἓνα παιδάκι μὲ καλὰθι ἀγκαλιαστὸ!

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΣ

ΑΙΤΗΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Τώρα ποῦ ἡ μοῖρα μου σ' ἄχαρα ξένα
Μ' ἄγριο πρόσωπο σκληρὰ μὲ σπρώχνει
Κι' ἀπὸ τοὺς φίλους μου κοντὰ μὲ διώχνει
Θέλω ἴνα χάρισμα νάχω ἀπὸ σένα.

Κι' ἂν ἡ ἀγάπη σου κ' ἡ καλοσύνη
Σ' ἐμένα ἀφίσουσε τί νὰ ζητήσω
Γλυκό σου κόνισμα θεν' ἀπαιτήσω
Μύριες ἀνάμνησες γιὰ νὰ μοῦ δίνη.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΝ

—Σκιὰ, σὲ μόνον ὥρισεν ἡ μοῖρα ν' ἀποκτήσω.
Ἐγὼ ἠγάπησα ψυχὴν κι' ἀφροπλάσμενα καλλή,
Μ' αὐτῶν τὰ θέλγητρα ποθῶ καὶ πάλιν νὰ μεθύσω
Ἐμπρὸς εἰς ἄψυχον σκιὰν τὸ στῆθος μου δὲν πάλλει!

—Τρελλὲ, τὴν ἄδολον ψυχὴν ὁ χρόνος μεταβάλλει,
Ἄλλὰ ἐγὼ ἔς τὴν μνήμην σου ἀγνήν θὰ τὴν τηρήσω.
Τὸ κάλλος τῆς νεότητος διὰ παντὸς δὲν θάλλει,
Ἐγὼ ὡς πρὶν ἐρατεινὸν θὰ σοὶ τὸ παραστήσω!

—Σκιὰ, διψῶ τὸ τωρινόν, περιφρονῶ τὸ μέλλον,
Ζητῶ πραγματικότητα· εἶνε μωρὸς ὁ θέλων
Μὲ στοχασμοὺς καὶ μ' ὄνειρα τὸν βίον νὰ περάσῃ!

—Τὸ τωρινόν μᾶς ἀπαυδεῖ, ζωὴν τὸ μέλλον δίδει,
Τῆς ὕλης τὴν κενότητα ὁ κόρος τὴν προδίδει
Εἰκόνας κι' ὄνειρα τερπνὰ ἢ φαντάσι' ἀς πλάσῃ!

Κ. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΟΣ ΤΗΣ Β. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

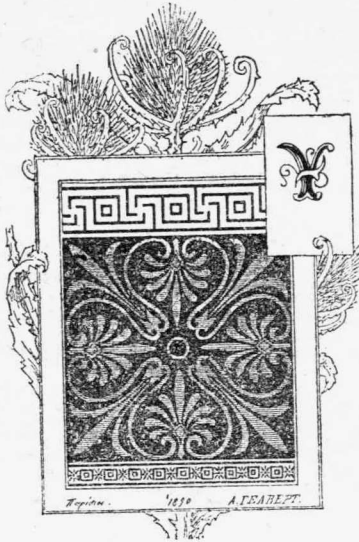
ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΕΝΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΤΕΛΩΣ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΡΓΩΝ

ΤΕΡΑΤΑ, ΓΟΝΙΜΟΤΗΣ, ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΑ, ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΒΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

ΠΟ τὸν πολυειδῆ τοῦτον τίτλον δίδω τὰ τεράστια συμβάντα τινῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια καὶ σήμερον ἔτι ἀπασχολοῦσι τοὺς μεγαλειτέρους νόας τῆς γῆς, ὧν δὲ ἡ διήγησις ἀποβαίνει μυθώδης, ἐκτάκτως μυθώδης, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον τὰ συμβάντα ταῦτα, τὰ ἑκτακτα ταῦτα φαινόμενα ἢ προϊόντα τῆς φύσεως ἀναφέρονται ὑπὸ συγγραφέων καὶ πιστοποιοῦνται ὑπ' αὐτῶν, ἀνδρῶν τοῦ ὑψίστου βαθμοῦ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀναμρισητήτου ἱστορίας.

Μετὰ μακρὰν μελέτην καὶ συλλογὴν τῶν τοιούτων δημοσιεύω αὐτὰ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπαιτήσεως νὰ τὰ ἐπιβάλω εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν μου, καθότι, ἂν τὰ τοιαῦτα ἀληθῶς

Σ. Δ. Π. Σ. Καὶ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀνωτέρω περιεργωτάτου Ἄρθρου τοῦ ἀληθμονήτου Συγγραφέως τοῦ **Διαδόλου ἐν Τουρκίᾳ** καὶ τῆς **Ἡρωϊδος** τῆς **Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως** ὀφείλομεν εἰς τὴν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργον ἰδιάζουσαν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν Σεβαστοῦ Συγγενοῦς τοῦ **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΕΝΟΥ**. Ἐκ τῶν ἐντελῶς **ἀνεκδότων** Ἔργων τοῦ πολυγραφικωτάτου καὶ ἐξόχου Μυθιστοριογράφου στολιζει περιβλέπτως καὶ τὸν παρόντα Τόμον τῆς **«Ποικίλης Στοᾶς»**, ἥτις καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΕΝΟΥ** νυτύχησεν εἰς δύο συνεχῆ Ἔτη νὰ κοσμήσῃ τὰς σελίδας τῆς διὰ λαμπρῶν ἄρθρων τοῦ μεγαλοφυοῦς καὶ πεφνημισμένου Ἑλλενος Λογίου, τοῦ ἀληθῶς μεγάλου ἐκείνου κήρυκος τῆς Ἑλληνικῆς εὐφύιας καὶ τολμηροῦ σημαιοφόρου τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

ἔλαβον χώραν, ἄλλο δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἢ ὅτι οἱ ἀπομεμακρυσμένοι παρελθόντες αἰῶνες, οὓς ἡμεῖς θεωροῦμεν ἐν τῷ σκότει, ἦσαν εἰς μεγαλειτέραν ἀνάπτυξιν εἰς τὰς φυσιολογικὰς ἐπιστήμας, τοῦ παρόντος, θεωρουμένου ὡς προσεγγίζοντος τὸ ζενιθ τῶν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, ἢ ὅτι ταῦτα ἦσαν συμβάντα τοσοῦτον φυσικῶς παραμεμορφωμένα, ὥστε ἐξηπάτησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς ἐπιστήμονας τῶν αἰῶνων ἐκεῖνων, ὅπως τὰ μεταδώσωσιν ἡμῖν μᾶλλον διὰ νὰ περιπλέξωσι τὰς γνώσεις ἡμῶν ἢ ἡμᾶς παρακινήσωσι τυφλῶς νὰ τὰ πιστεύσωμεν.

Πάντες ἐνθυμοῦνται τοὺς πρό τιων μόνον ἐτῶν ἀποβιώσαντας ἀδελφοὺς τῆς Σιάμ, δύο ὑψηλοὺς ἄνδρας κεκολλημένους εἰς τὸ πλευρὸν παρὰ τὴν ὀσφῆν δι' ἐνὸς χονδροῦ τραγανοῦ σαρκώματος ὁμοίου καουτσούκ εἰς τρόπον ὥστε ἠδύνατο ὁ εἰς νὰ στρέψῃ τὸ σῶμα, ὅπως σχεδὸν ἐπακουμβήσῃ τὸν ὦμόν του εἰς τὸν ὦμον τοῦ ἄλλου ἢ τάνάπαλιν τὸ στῆθός του εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἑτέρου.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοί, οἵτινες δεικνύμενοι εἰς ὅλην τὴν Ἀμερικὴν καὶ Εὐρώπῃν ἐπὶ πληρωμῇ ἀπέκτησαν μέγαν πλοῦτον, εἶχον δὲ νυμφευθῆ ὠραίας κυρίας καὶ εἶχον ὠραῖα ἐνήλικα τέκνα, ἦτοι θυγατέρας διὰ γάμον καὶ υἱοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐποίουν μίαν μεγάλην ὠραίαν οἰκογένειαν, ἣτις διεσκέδαζε τοὺς θεατὰς αὐτῶν διὰ τῶν ἁσμάτων τῆς ἢ τῶν ἄλλων φυσικῶν προτερημάτων τῆς, τῶν δύο πατέρων μόνον ὄντων κεκολλημένων.

Οἱ δύο πατέρες, ἢ μᾶλλον οἱ δίδυμοι τῆς Σιάμ, ἦσαν σύμφωνοι εἰς πάντα. Αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ ἐνὸς ἦσαν ἐπιθυμίαι τοῦ ἄλλου. Αἱ κλίσεις τοῦ ἐνὸς ἦσαν κλίσεις τοῦ ἄλλου. Αἱ ιδέαι τοῦ ἐνὸς ἦσαν ιδέαι τοῦ ἄλλου. Αἱ ὀρμαὶ τοῦ ἐνὸς ἦσαν ὀρμαὶ τοῦ ἄλλου. Αἱ παθήσεις τοῦ ἐνὸς ἦσαν παθήσεις τοῦ ἄλλου. Δυστυχῶς κατὰ τὸν πόλεμον τῶν βορείων καὶ νοτίων τῆς Ἀμερικῆς αἴφνης διεφώνησαν, διεφώνησαν δέ, διότι ἡ μία οἰκογένεια ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῶν βορείων, ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα ὑπὲρ τῶν νοτίων. Οἱ δύο οὗτοι γονεῖς ἠκολούθησαν τὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας τῶν συζύγων καὶ τέκνων των. Δὲν ἦσαν πλέον κύριοι τοῦ ὁμοιοπαθοῦς αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἐκυβέρνηα αὐτούς. Ὅ,τι δὲ ἄξιον βαθυτέρας μελέτης εἶνε, ὅτι τὸ μεταξὺ τῶν δύο κεκολλημένων ἀδελφῶν πολιτικὸν αἰσθημα ἐξηγέρθη ἔχθιστον καὶ σχεδὸν βιαιοπραγές. Εἰς τὰς διαφωνίας, ἔριδας καὶ συζητήσεις των μόνον ὅτι δὲν ἤρχοντο εἰς τὰς χεῖρας. Ἐγένετο τότε σκέψις διχοτομίας· ἀλλὰ τὰ συμβούλια τῶν ἰατρῶν ὁμοφώνως διεδήλουν ὅτι τοῦτο ἤθελε φέρει τὸν ἄμμεσον θάνατον εἰς ἀμφοτέρους καὶ οὕτω πᾶσα ιδέα χωρισμοῦ ἀπεκρούετο. Ἐξηκολούθηον λοιπὸν διαφωνοῦντες ἐπὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ ζητήματος, ἐν ᾧ εἰς πᾶν ἕτερον

συνεπάθουν, συνελειτούργουν, συνεπεθύμουν, συνησθάνοντο καὶ συνηταρίζοντο. Ὅταν ἀπεβίωσεν ὁ εἰς ἐκ συντόμου ἀσθενείας, ὁ ἕτερος συνησθάνετο καὶ οὗτος τὸ τέλος του. Τῆς διχοτομίας γενομένης πάραυτα μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ, ὁ ἕτερος τὸν παρηκολούθησεν.

Ἐπῆρχε σωλὴν, δι' οὗ συνεκοινῶνουν τὰ δύο σώματα. Τὸ φαινόμενον τῶν δύο ἀδελφῶν ἐγκατέλιπε θέμα σπουδῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ Ὅρισσα σήμεραν δίδει τὰ δύο αὐτὰ κεκολλημένα εἰς τὸ στῆθος κοράσια. Εἶνε ἐτι μικρὰ τὴν ἡλικίαν, ἐν ᾧ οἱ ἀδελφοὶ Σιάμ, οὓς τοσάκις εἶδον καὶ μεθ' ὧν τοσάκις συνδιελέχθη, ἦσαν ἄνω τῶν 50 ἐτῶν, δηλ. διήλθον ἐπὶ πεντήκοντα καὶ ἐπέκεινα ἔτη βίον, καθ' ὃν ὁ εἰς ἦτο δοῦλος

τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν κλίσεων, τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἑτέρου, καθ' ὅλας τὰς λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος· δουλεία ἀπαισία καὶ σιχαμερὰ εἰς τὸ εἶδός της, φρικτὴ δὲ τις νὰ τὴν φαντασθῆ μόνον.

Καὶ ὅμως τί πρᾶγμα εἶνε ἡ ἕξις, ἡ συνήθεια, ἡ ἀπόφασις, ἡ φυσικὴ ἀνάγκη, ἡ ἀμειλικτος καὶ ἡ ἀδιαφιλονείκητος ἀνάγκη, καθ' ἧς μόνη θεραπεία ἐναπέμενε ὁ ἀναπόφρευκτος θάνατος.

Ἄλλ' ὁ βίος των ἦτο κερδοφόρος, ἐκτάκτως κερδοφόρος, ὥστε δὲν τὸν ἀντήλλασσον μὲ τὸν θάνατον πρὸς χάριν τῶν οἰκογενειῶν των.

Ἔθιμα Πρόνοιᾶ, ὅποια τὰ μυστήριά σου!

Ἄλλ' ἀκούσατε μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν δύο τούτων δεσποινίδων τῆς Ὀρίσσης, ὅποια ἄλλα τερατωδέστερα ὄντα περιέχουσιν οἱ παρελθόντες αἰῶνες.

Ἡ εἰκὼν, ἣν παραθέτομεν, εἶνε δύο διδύμων, τὰ ὅποια δὲν ἐγεννήθησαν ἐν Σιάμ, ἀλλ' εἰς τὴν Ὀρίσσαν τῶν Ἰνδιῶν, εἶνε θήλεα καὶ ἐμισθώθησαν διὰ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Σικάγου. Ἡ μία ὀνομάζεται Ῥάδικα, ἡ δὲ ἑτέρα Ντόντικα. Ἡ ἡλικία των εἶνε τριῶν καὶ ἡμίσεως ἐτῶν, ἐνοῦνται δὲ δι' ἐλαστικοῦ ὀστοῦ ἢ τραγανοῦ σαρκώματος ὑπάρχοντος μετὰ τῶν δύο στέρνων, ἐντὸς δὲ τούτου ὑπάρχει καὶ ἐντοσθιακὴ ἢ σπλαγγικὴ ἔνωσις. Ἔχουσιν ἓνα μόνον ὄμφαλόν. Ἐγεννήθησαν ἐντὸς σάκκου ἢ λεπτοδέρμου σκουφώματος. Τρεφομένου τοῦ ἐνός κορασίου, τὸ ἕτερον δὲν πεινᾷ, ἀλλὰ χορταίνεται. Ἐὰν δώσητε φάρμακα εἰς τὸ ἓν, τὸ ἕτερον ἐπηρεάζεται, ἀλλ' ὄχι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ λαμβάνοντος ταῦτα. Περιεργότατον δὲ πάντων εἶνε ὅτι, ὅταν τὸ ἓν ἀρχίξῃ ὀμιλίαν τινά, τὸ ἕτερον τὴν τελειώνει. Ὅταν κοιμῶνται τὸ ἓν κοιμᾶται ὑπτιον, τὸ δὲ ἕτερον μὲ τὸ πλευρόν, τὸ ὅποιον ἀρκούντως δίδει ἰδέαν τῆς ἐλαστικότητος τοῦ σαρκώματος τῆς ἐνώσεως. Τὰ δίδυμα ταῦτα εἶνε μεγάλα φίλοι μετὰ τῶν, σπανιώτατα δ' ἐρίζουσι. Βρέφη δὲν ἦσαν οὕτως. Ὅσον αἱ σχέσεις των μὲ τὴν ἡλικίαν ἀπέβαινον ἀχώριστοι, τοσοῦτον ὡς ἐκ φυσικῆς ἀνάγκης κατεδεσπόζοντο ὑπὸ τῆς συμπνοίας. Ὅταν τὸ ἓν βλάπτῃται, τὸ ἕτερον πονεῖ καὶ φωνάζει. Ἐν τῇ μικρᾷ τῶν ἡλικίας τὸ ἓν ἐγέλα, ὅταν τὸ ἕτερον ἐκλαίει. Σήμερον τοῦτο ἔπαυσεν, ὡς δὲ γράφουσιν αἱ Ἀγγλικαὶ καὶ αἱ Ἰνδικαὶ ἐφημερίδες, ζῶσιν ἐν βαλσαμώδει εἰρήνῃ. Ἐδιδάχθησαν τὴν Ἀγγλικὴν καὶ αἱ πρόοδοί των κατέπληξαν τοὺς πάντας. Ὁ ἰατρικὸς κόσμος τῶν Ἰνδιῶν εὐρίσκειτο εἰς πυρετόν, ἵνα ἀνακαλύψῃ τὰς αὐτομάτους λειτουργίας τῶν δύο σωμάτων διὰ τῆς ἐνώσεως ἢ συγκοινωνίας τῶν σπλάγγων καὶ ἐντοσθίων ἐκάστου, διὰ τῆς συγκοινωνίας τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τῶν δύο καρδιῶν, τῶν δύο

ψυχῶν. Ὁ ἰατρικὸς κόσμος τοῦ Σικάγου καὶ ὁ ἰατρικὸς κόσμος ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ Σικάγον, βεβαίως θέλει μᾶς δώσει περισσοτέρας πληροφορίας περὶ τῶν δύο τούτων κορασιῶν, ἐὰν ἐτι ζῶσιν.

Ἐπάρχει ἄρα μόνον μία ψυχὴ διὰ τὰ δύο ὄντα; Ἢ εἶνε φρικτὸν ἐὰν ὑπάρχωσι δύο. Καί, ἐὰν ὑπάρχῃ μία, πότε αὕτη κατοικεῖ εἰς τὸ ἓν σῶμα καὶ πότε εἰς τὸ ἕτερον, ἢ κατοικεῖ συγχρόνως καὶ εἰς τὰ δύο; Ἄς ἀποφανθῶσιν οἱ ψυχολόγοι. Ἡ ἄνωθι εἰκὼν παρώτρυνέ με νὰ ἐπιληφθῶ τῆς μελέτης δύο σπουδαίων ἀντικειμένων, τὰ ὅποια τοσοῦτον πρέπει νὰ ἐνδιαφέρωσι τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν.

Πρῶτον, ὅποια τέρατα ἐγέννησαν οἱ παρελθόντες αἰῶνες.

Δεύτερον, ἐὰν εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ὑπῆρξαν λαοί, οἵτινες ἔζων μακροβίως, ὡς οἱ Πατριάρχαι τῆς Π. Γραφῆς καὶ ἂν τὰ ἔτη ἐκείνων συνεκροτοῦντο ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ τινῶν λεπτῶν καὶ δευτερολέπτων ἕκαστον ἢ ἦσαν μικρότερα, ὅπως ἡ μακροβιότης των μειώθη.

Ἄς ἴδωμεν.

Τῷ 1403 συνέλαβον θαλασσίαν γυναῖκα εἰς τὰ παράλια τῆς Ὀλλανδίας, ἣν καὶ μετέφερον εἰς τὴν Χάρλεν. Τὴν ἐνέδυσαν γυναικειὰ φορέματα, τὰ ὅποια συνείθιζε νὰ φέρῃ. Ἐδιδάχθη νὰ νήθη, ἐλάτρευε τὸν σταυρόν, ἐτρέφετο μὲ ἄρτον καὶ γάλα, ἀλλὰ διέμενε πάντοτε ἄλαλος. Ποτὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ προφέρῃ λέξιν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἰχθύς, ἀλλὰ μὲ ἐντελὴ μορφὴν γυναικός. Τοῦτο ἀναφέρει ὁ Jac. Poufan Attic bell μέρος Β'. Σύνταγμα 3. Κεφ. 39.

Τῷ 1599 ὁ στρατάρχης De Lavardin παρουσίασεν εἰς τὸν Μέγαν Ἐρρίκον ἄνδρα ἔχοντα κέρας εἰς τὸ μέτωπον, τὸ σῶμα δὲ σατύρου. Οὗτος εὐρέθη εἰς τὴν χώραν Maine τῆς Γαλλίας (Thuan. βιβλ. 123).

Ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ γεγραμμένη ἐν Ἰνδίασι τῷ 1700 εὐρίσκειται εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα Τρεβοῦ (Memoires et Dictionnaire Trevoux. Ἰανουαρίου 1701 σελ. 184). «Εἰς τὰς 19 Μαΐου εὐρισκόμην εἰς τὴν παραλίαν τῆς Βαταυίας καὶ εἶδον ἰδίους ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς ἀγγλικῆς φρεγάδας «Λονδίνον» προερχομένης ἐκ τῆς νήσου Βορνέου ἓνα τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων, ὅστις δὲν ἦτο εἰ μὴ μόνον τριῶν μηνῶν. Εἶχεν ὕψος δύο ποδῶν καὶ ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ τριχῶν. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο σφαιρικὴ καὶ ὁμοία τῇ τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ τὸ στόμα του ἐπίσης ὁμοία, ἀλλ' ἡ σιαγὼν ὀλίγον διαφορετικωτέρα τῆς ἡμετέρας. Δὲν τολμῶ νὰ τῷ δώσω ῥίνα. Ὅταν ἐκοιμᾶτο, ἐκοιμᾶτο μὲ τὸ πλευρόν, ἔχων τὴν μίαν χεῖρα ὑποκάτω τοῦ σώματός του. Ὁ σφυγμὸς του εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ βραχίονός του ὅπου καὶ ὁ ἡμέτερος. Τὸ ἀνάστημα τῶν

ζώων τούτων, όταν έχωσι πλήρη τὴν ἡλικίαν των εἶνε ἴσον εἰς τὸ ὕψος τῶν ὑψηλοτέρων ἀνδρῶν. Ὁ Ἰωάννης Φλοῦρ (Flurs), πλοίαρχος, μᾶς εἶπεν ὅτι ἐφόνευσεν ἕνα τούτων μὲ τρεῖς σφαίρας. Τρέχουσι ταχύτερον τῆς δορκάδος. Θραύουσι μετὰ θαυμασίας εὐκολίας τοὺς χονδροτέρους κλάδους τῶν δένδρων, οὓς μεταχειρίζονται ὡς θανατηφόρα ρόπαλα κατὰ τῶν διαβατῶν. Ὅταν φρονέωσι διαβάτην τινά, ροφῶσι τὸ αἷμά του καὶ πίνουσιν αὐτὸ μετὰ μεγίστης τέρψεως ὡς τὸ ὠραιότερον ποτόν».

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη συμφωνεῖ μὲ ὅσα ἔγραψεν ὁ P. le Comte εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του τῆς Κίνας. Βλέπει τις, λέγει, ἐπὶ τῆς νήσου Βορνέου τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τρέχει μετὰ τοιαύτης ταχύτητος, ὥστε ἡ σύλληψίς του εἶνε ἀδύνατος, μολονότι βαδίζει πάντοτε ὄρθιος διὰ τῶν δύο ποδῶν του. Τρέχει ταχύτερον τῆς ἐλάφου, ἔχει τὸ δέριμα λάσιον ἢ πολυθριξ, τοὺς ὀφθαλμοὺς βεβουλημένους, τὸ πρόσωπον κεκαυμένον, τὰ χαρακτηριστικὰ κανονικώτατα, ἀλλὰ τυλώδη ἐκ τοῦ μεγάλου καύσωνος τοῦ ἡλίου.

Ἦθελον εἰπεῖ ὅτι αἱ δύο αὗται περιγραφαὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀφορῶσι τὸν γορύλλαν τοῦ κ. Δε-Σχαλού, τοῦ Λισβινκτῶνος, τοῦ Καμερών καὶ τοῦ Στάνλεϋ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν, ἢτοι τῶν Ἀφρικανῶν περιηγητῶν. Ἀλλὰ γορύλλαι εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Βόρνεον δὲν ἠκούσθησαν ἔτι. Οὐδεὶς τῶν μεγάλων τῆς Ἀσίας περιηγητῶν, καθὼς ὁ Ταβερνιὲ καὶ ἄλλοι, ἀναφέρουσι περὶ τῶν γορυλλῶν καὶ ἀγριανθρώπων τούτων, ἐκτὸς τῶν οὐραγγοτάγγων. Οἱ ἄγριοι οὗτοι ἄνθρωποι ἤθελον δώσει εἰς τὸν καθηγητὴν Δάρβιν θέμα πολὺ μεγαλειτέρας μελέτης, ἐὰν συνελαμβάνοντο εἰς τὰς ἡμέρας του. Φαίνεται ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἀγγλων, ὅστις τοσαύτας ἐποίησε γιγαντιαίας προόδους κυρίως διὰ τοῦ ἀτμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὰς ἀσιατικὰς ἐκείνας χώρας, τοὺς ἀπεδίωξεν ἐκ τῶν πλησιοχώρων κοινωνιῶν εἰς τὰ ἀπώτατα ἄγνωστα μέρη, εἴτε ἐξωλόθρευσεν ὀλοτελῶς ἐκ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς.

*
**

Ὁ Κλουέρ (Clouer) λέγει, καθὼς ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ Ἐφημερίς τῶν Σοφῶν (Journal des Savants τῆς 21 Δεκεμβρίου 1676), ὅτι εἶδεν εἰς ἕνα ποταμὸν τῆς Βιργινίας θαλάσσιον τέρας, τὸ ὅποιον ἦτο μὲ οὐρανὸν ἰχθύος, ἀλλ' ἔχον τὴν κεφαλὴν, τοὺς βραχίονας καὶ τὸ πρόσωπον ἀνδρῶς Ἰνδοῦ. Διαβεβαιοῦται ἐπίσης ὅτι τὸ 1671 ἐξ ἀνθρώποι εἶδον ὅμοιον τέρας ἐγγὺς τῆς Μαρτινίκας, ἀλλὰ τὸ ὅποιον εἶχε μικρὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς φουσκωτούς, τὴν ῥίνα σιμὴν, τὸ πρόσωπον ἄσχημον, τὰ μαλλιά

πλακωτὰ ἀλλὰ τακτοποιημένα, λευκὰ καὶ μαῦρα κυματίζοντα δὲ ὀπισθεν ἐπὶ τῶν ὤμων του, μὲ πώγωνα ψαρὸν καταβαίνοντα μέχρι τῆς γαστέρος του. Τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος ἔληγεν εἰς μίαν μακρὰν οὐρανὸν τριχῶδη. Ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ δημοσίου συμβολαιογράφου τῆς νήσου ἐπίσημος μαρτυρία τῶν ἀνωθι περὶ τῆς ὀψεως τοῦ θαλασσίου τούτου ἀνθρωπίνου τέρατος.

Τὰ Ἀπομνημονεύματα Trevoux (Ὀκτωβρίου 1725) δίδουσι ἐπίσης τὴν περιγραφὴν ἐτέρου θαλασσίου ἀνθρωπομόρφου τέρατος ὀκτῶ περίπου ποδῶν μήκους μελαγχροῖνου καὶ ἠλιοκεκαυμένου, ἀνευ τοῦ ὀστεώδους ἢ λεπιώδους δέρματος τῶν ἰχθύων, μὲ ὀφθαλμοὺς ἐντελοῦς ἀναλογίας. Εἶχε τὸ στόμα μικρὸν, τὴν ῥίνα πολὺ σιμὴν, πλατεῖαν καὶ μεγάλην, τοὺς ὀδόντας λευκοτάτους, τὴν κόμην μέλαιναν, τὸ πηγούνιον κεκαλυμμένον ὑπὸ βοστρυχωτοῦ πώγωνος, μὲ εἶδος μύστακος ὑποκάτω τῆς ῥίνος καὶ ὦτα ὡς τὰ τῶν ἀνθρώπων, μὲ μεμβρανῶδη πτερυγία ὡς τῶν χηνῶν ἢ ὑδροβίων ζώων μεταξὺ τῶν μακρῶν δακτύλων τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν του. Ἦτο καθ' ὅλα ὅμοιον μὲ ἄνδρα ὑψηλότατον ἀλλὰ συμμετρικὸν ἀναστήματος. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἐπισήμως ὁ πλοίαρχος Ὀλιβιέ-Μορέν (Morin) καὶ ὁ πιλωτὸς Ἰωάννης Μάρτεν τοῦ πλοίου «Χάρις», καθὼς καὶ ὀλόκληρον τὸ πλήρωμα συγροτούμενον ἐκ τριάκοντα δύο ἀνδρῶν.

Ὁ Κασσέντης λέγει, ὅτι εἰς τὴν πόλιν Peiresc ὑπῆρχε θαλάσσιος ἀνὴρ ἀναφανείς εἰς τὰ παράλια τῆς Βρεττανίας, διὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἐρρίκος δὲ Κόνδη δούξ τοῦ Πρέτζ, διοικητῆς τῆς κομητείας αὐτῆς, ἔγραφε τὰ ἐπόμενα.

«Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε τοὺς βραχίονας μικροὺς, τὰς χεῖρας εὐρυτάτας, τὴν κόμην λευκὴν, μακρὰν καὶ πυκνὴν, τὸν πώγωνα πολὺ μακρὸν καὶ χονδρὸν ἀγρίου ὀφθαλμοῦς. Ἐφαίνετο εὐφρανόμενος θεωρῶν τοὺς ναύτας καὶ θαυμάζων τὰ διάφορα χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν των ἐστῆθη καὶ τοῦ διεπέρασαν τὸ σχοινίον πέριξ τοῦ σώματός του, ἀλλ' ἅμα ἐζήτησαν νὰ τὸν ἀνυψώσουν ἐκτὸς τοῦ ὕδατος ῥαδίως ἔθραυσε τὸ σχοινίον καὶ ὀργισθεὶς ἐζήτηε ν' ἀναποδογυρίση τὸ πλοῖον. Ἀπεμακρύνθη καὶ ἐκρύβη ὀπισθεν τινων βράχων κρούων τὰς χεῖρας καὶ ἐξάγων φθόγγους μωκαστικῆς εἰρωνείας. Ἐπυροβολήσαμεν διὰ τυφεκίου, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἂν τὸν ἐφρονεύσαμεν ἢ ἂν τὸν ἐφόβησαμεν ὅπως ποτὲ πλέον μὴ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον ἡμῶν».

Ὁ κ. Π. Φουρνιέ (P. Fournier) εἰς τὴν ὑδρογραφίαν του διηγεῖται, ὅτι εὕρισκονται εἰς Βραζιλίαν πλῆθος θαλασσιῶν ἀνθρώπων (hommes marins), ὁ δὲ Ἐρρίκος Henriquez λέγει, ὅτι εἶδε νὰ ἀλειυθῶσιν ἑπτὰ

Τρίτωνες και έννεά Σειρήνες ἔχουσαι τὸ ἄνω μέρος ὁμοιον γυναικός και τὸ ἐπίλοιπον ἰχθύος ἀλλὰ πολὺ μικροῦ ἀναστήματος· ὁ κ. Ροντελέ δίδει τὴν περιγραφὴν τῶν ἰχθύων τῶν ἐπονομαζομένων Καλόγηροι (Moine) και Ἐπίσκοποι (Evêques) διὰ τὴν ὁμοιότητά των με τούτους. Ἡ οὐρά τῶν πρώτων ὁμοιάζει μέγα ῥάσον ὡς ἐκεῖνο τῶν Καλογήρων και ἡ κεφαλὴ ὁμοιάζει με κεφαλὴν μερώπων πτηνῶν δασοβίων. Οἱ δεῦτεροι ἔχουσι nageoire (μεμβρανῶδες λεπτὸν πλατὺ πτερύγιον, δι' οὗ κινουῦνται τὰ ὑδρόβια) προτεταμένον, σχεδὸν ὁμοιον πρὸς τὸν βραχίονα ἐπισκόπου εὐλογοῦντος.

Οἱ σημερινοὶ ἰχθυολόγοι ἀπορρίπτουσι τὴν ὕπαρξιν τῶν τοιούτων ἰχθύων. Ἐτεροὶ θεωροῦσι τοὺς ἀνθρώπους ἀμφοτέρων τῶν γενῶν τῆς θαλάσσης ὡς ἔκτακτα ἐκτρώματα τῶν παρελθόντων αἰώνων, τὰ ὅποια δὲν ἐσηματίζον φυλὴν τοκάδα πολλαπλασιαζομένην διὰ τοῦ τοκετοῦ και τῆς διαδοχῆς και τὰ ὅποια φυσικῶς ἀποβιώσαντα ἐξηφανίσθησαν ἢ κατέφυγον ἅμα ὁ ἀτμὸς ἐφευρέθη ἕνεκα τοῦ φόβου των εἰς ἀπωτάτας ἀπροσίτους θαλάσσας γινόμενα μέχρι τῆς ἐξαφανισεῶς των ἀόρατα, δι' ὃ και ἡ ὕπαρξις των ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι μυθολογεῖται. Βέβαιον ὁμως ὅτι, και ἐὰν ἀληθῶς τοιαῦτα ὑπῆρξαν, οὐδέποτε ἠδυνήθησαν συλλαμβανόμενα νὰ διδαχθῶσι νὰ ὁμιλῶσι, νὰ συνδιαλέγωνται και συζητῶσι διὰ τῆς ἰδίας σκεπτικότητός των, ὅπως καταταχθῶσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὡς οἱ δίδυμοὶ τῆς Σιάμ και οἱ ἐπίλοιποι τέλειοι ὁμοιοὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ἐξ ἄλλου οἱ τοκετοὶ τῶν τεράτων τῆς γῆς παρουσιάζουν τι ἐκπληκτικώτερον, οἶαι δὴποτε κἂν ὦσιν αἱ μαρτυρίαι τῶν ἀναφερόντων συγγραφέων τούτους, οὕτως ὥστε δύνανται οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν νὰ ὑπολάβωσιν αὐτοὺς μυθολογίας μᾶλλον προῖόντα ἢ ἀληθῆ. Λ. χ. ὁ Πλίνιος διηγείται, ὅτι μία Ῥωμαία, ὀνομαζομένη Ἀλκίππη, ἔτεκεν ἀπὸ ἑνῆς ἐλέφαντα ὄφιν. Ὅποια τερατολογία! Ὁ Phaleg de Mirabil λέγει, ὅτι ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Δομητιανοῦ και τοῦ Πετιλίου Ρούφου γυνὴ τις ἐν τῇ πόλει Trente ἔτεκε πολλοὺς ὄφεις τετυλιγμένους εἰς ἕν λεπτόδερμον κουβάρι. Ὁ αὐτὸς ἀναφέρει, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ Κορνηλίου Γαλλικάνου ἐγέννησεν ἄρρεν, τὸ ὅποιον εἶχε τὴν κεφαλὴν τοῦ Anubis. Οἱ Ἀλδοβράντης και Λυκοσθένης, οἵτινες διαπραγματεύονται ἐν ἐκτάσει τὰ τῶν τεράτων, διηγουῦνται ὅτι ἐκόμισαν εἰς τὸν Νέρωνα παιῖδα ἔχοντα τέσσαρας κεφαλὰς, τὰ δὲ ἐπίλοιπα μέλη του τετραπόδου.

Ὁ Λυκοσθένης ἀναφέρει (σελ. 209, 443 και 447), ὅτι μία γυνὴ ἐγέννησεν ἔχιδναν, ἑτέρα εἰς τὴν Σουηδίαν τὸ 1278 ἕνα λέοντα και ἑτέρα εἰς τὴν Σουηδίαν τὸ 1290 τέρας ἔχον κεφαλὴν παιδὸς και σῶμα λέον-

τος. Ὁ αὐτὸς (σελ. 488, 630) λέγει, ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ τὸ 1471 δύο γυναῖκες ἐγέννησαν ἢ μία κύνα και ἢ ἑτέρα γαλῆν, ὅτι τὸ 1553 εἰς τὴν Thuringe γυνὴ τις ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον ἀμπίβιον (crapaud) με μακρὰν οὐράν. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1729 ἐδημοσίευσαν εἰς Παρισίους ὅτι μία γυνὴ ἐγέννησε λέοντα τέλειον· εἶχε τοὺς ὄνυχάς του εἰς τοὺς τέσσαρας πόδας του και εἶχεν ἀντὶ μιᾶς δύο οὐράς. Ἀπέδιδον τὸ τέρας τοῦτο εἰς τὸ θέαμα τῆς μάχης ἐνὸς λέοντος και ἐνὸς ταύρου, εἰς τὸ ὅποιον παρέστη ἡ μήτηρ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς κυήσεώς της.

Ὁ Bayle (Bayle Republique des lettres Σεπτεμβρ. 1686) λέγει, ὅτι μία χωρικὴ εἶχε τέσσαρας μαστοὺς, δύο ἐμπρὸς και δύο ὀπισθεν, τὸν ἕνα ἀντίκρου τοῦ ἑτέρου, πεπληρωμένους γάλακτος· ἔζη τὸ 1164 και ἔκαμε τρεῖς γέννας, ἐκάστην με δίδυμα τὰ ὅποια ἐθήλασε διὰ τῶν τεσσάρων μαστῶν της. Τὸ 1531, ἀναφέρει ὁ Κορνάδος, ἐγεννήθη τέρας με πρόσωπον και σῶμα ἀνθρώπου ἐκτὸς τῶν ποδῶν, οἵτινες ἦσαν ἀετοῦ με ὄνυχας. Ἡ Κολόμβη Σχατρῆ σύζυγος ράπτου τῆς Sens ἦτο ἐγκυος ἐπὶ εἴκοσι ὀκτῶ ἔτη. Ἦτο ἐγγαμος ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτῶ ἔτη, ἀπεβίωσε δὲ εἰς τὸ ἐννενηκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας της. Αὐτοψίας γενομένης μετὰ τὸν θάνατόν της, εὗρον ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς τελείαν κόρην ἀπολιθωμένην. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διηγείται ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης δ' Ἀλιβούρ τῆς Sens μετὰ ταῦτα ἀρχίατρος τοῦ Ἑρρίκου Μεγάλου, ὅστις και ἔκαμε τὴν νεκροψίαν.

Ὁ Μοντάν (Montagne) περιγράφει παιῖδα δεκατεσσάρων ἐτῶν, τὸ σῶμα οὔτινος ἦτο προσκεκολλημένον ἐπὶ ἑτέρου παιδὸς ἄνευ κεφαλῆς. Ὁ Λυκοσθένης διηγείται, ὅτι τὸ 854 Γερμανὶς ἐγέννησε τέκνον με δύο σῶματα ἠνωμένα διὰ τοῦ βραχοκοκκάλου τὸ ἐν με ἀνθρώπινον πρόσωπον, τὸ ἕτερον με πρόσωπον γαλῆς. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν Γερμανίᾳ ἀνὴρ, ἐκ τοῦ ὄμφαλου οὔτινος ἐξήρχετο μία κεφαλὴ ἔχουσα ἐν μεγάλο στόμα ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ γευματίσῃ ἢ εἶχε τὴν ὄρεξιν νὰ λάβῃ τινὰ τροφήν. Ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος λέγει, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν του ὑπῆρχεν ἀνὴρ, ὅστις εἶχε τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος διπλοῦν και τὸ κάτω φυσικὸν δηλ. δύο στήθη, τέσσαρας βραχίονας, μίαν γαστέρα και δύο πόδας, ὅτι δὲ ἡ φήμη τοῦ ἐκτρωματισμοῦ του ἔσυρε καθ' ἐκάστην τὰ πλήθη ὅπως τὸν βλέπωσιν.

Εἰς τὴν Λίμαν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, λέγει ὁ P. Feuillée, ἐγεννήθησαν δύο κοράσια ἠνωμένα εἰς τὸ στήθος. Ἦσαν ἐνηγκαλισμένα διὰ δύο κεκολλημένων βραχιόνων, ἕκαστος τῶν ὁποίων εὗρίσκετο ὀπισθεν τοῦ τραχήλου τοῦ ἄλλου, εἶχον δὲ ἐτέρους δύο βραχίονας ἐλευθέρους.

Κάτωθι τῶν μαστῶν τὰ δύο σώματα ἀπετέλουν ἓν μόνον. Ταῦτα εἶχον δύο χωριστὰς θελήσεις· ὅταν τὸ ἓν ἐπέιναι τὸ ἕτερον δὲν ἐπεθύμει τροφήν, ὅταν τὸ ἓν ἐλυπεῖτο τὸ ἕτερον ἐχαίρετο, ὅταν τὸ ἓν ἐκοιμάτο βαθύτατα τὸ ἕτερον ἠγρύπνει. Τὰς μαρτυρίας ταύτας ἔδωκεν ἡ τροφὸς καὶ οἱ διαταχθέντες ἰατροὶ νὰ τὰ ἐπισκέπτωνται, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς (Le grand vicaire) διέταξε νὰ βαπτισθῇ ἐκάστη κεφαλὴ χωριστά, μολοντοὶ εἶχον ἓν κοινὸν σῶμα.

Ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Σολὲν ἀναφέρουσιν ὅτι εἰς τινὰ μέρη τῶν Ἰνδιῶν ἐγγὺς τοῦ Γάγγεως αἱ γυναῖκες ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἡλικίας γίνονται μητέρες καὶ σπανίως διέρχονται τὰ ὀκτῶ πρὶν νυμφευθῶσιν. Ἐπίσης ὁ Μεγασθένης ἀναφέρει τὸ αὐτό, ὁ δὲ Catull (In epithalam.) βεβαιοῖ, ὅτι ἐκ τοῦ πάχους τοῦ λαιμοῦ καὶ τραχήλου (col) βεβαιοῦται ἡ ἐντελής παρθενία τῶν νεανίδων. Ὁ κ. Mulieres ὑποστηρίζει ὅτι αἱ γυναῖκες αἱ κοιμώμεναι μὲ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῶν γεννῶσι πάντοτε ἄρρενα. Ὁ Κιλλὲ ἐδημοσίευσεν ποίημα ὠραῖον λατινιστὶ δεικνύων διαφόρους τρόπους, δι' ὧν ἡ γυνὴ νὰ κάμνη πάντοτε ἄρρενα καὶ καλῶς κατεσκευασμένα τέκνα. Αἱ παραγγελίαι δὲ τοῦ Καρδὰν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶνε, ὅτι ὁ σύζυγος πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τροφήν στερεάν, συνευρίσκηται δὲ σπανίως μετὰ τῆς συζύγου του, ἥτις πρέπει μετὰ ταῦτα νὰ κοιμάται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ της. Ἄλλ' ἐὰν ἡ σύζυγος δὲν εἶνε πιστὴ καὶ δὲν κάμνη τὴν αὐτὴν νηστείαν, τότε; . . .

Αἱ παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἶνε ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρρένων ὑπερτερεῖ τὸν τῶν θηλέων. Ὁ κ. Γκραν (Grand) εἰς τὰς σκέψεις του ἐπὶ τῶν τοκετῶν καὶ θανάτων τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρρένων εἶνε πρὸς τὸν τῶν θηλέων δεκατρία πρὸς δώδεκα, σήμερον ὅμως δὲν ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία. Ἐν Ἀγγλίᾳ παρὰ τῆ μεγάλης πενίᾳ καὶ εἰς τὰ ἔσχατα στρώματα ἡ γονιμότης εἶνε μεγίστη. Ὁ Νιουγουέντης λαμβάνων σημείωσιν τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων τοῦ Λονδίνου 82 ἐτῶν ἀπὸ τὸ 1629—1710, εὐρίσκει ὅτι ἐγεννήθησαν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον περισσότερα ἄρρενα ἢ θήλεα. Ὁ Bodin θεωρεῖ ὅτι ὑπάρχουν περισσότεροι ἄνδρες εἰς τὰς ἀρκτικὰς χώρας καὶ περισσότεραι γυναῖκες εἰς τὰς μεσημβρινὰς, βεβαιοῖ δὲ ὅτι τὸ γυναικεῖον φύλον λαμβανόμενον ὡς ὅλον ὑπερτερεῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν.

Ἐξακολουθοῦμεν τὰ τερατώδη τῶν παρελθόντων αἰώνων. Ὁ Bayle διηγείται περὶ ἑνὸς βρέφους, οὐτινος ἡ φωνὴ ἠκούετο ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του, ὁ ἴδιος δὲ ἀναφέρει, ὅτι τὸ 1672 εἰς τὴν Thuringe ἐγγὺς τῆς Naumbourg γυνὴ σύζυγος μυλωθροῦ ἐγέννησε θυγατέρα, ἥτις ἦτο

ἔγκυος· ἡ θυγάτηρ ἐξερχομένη εἰς τὸν κόσμον ἦτο εἰς καλλίστην υἰεῖαν, ἀλλ' ἡ κοιλία αὐτῆς ἦτο πολὺ ἐξωγκωμένη. Τοῦτο ἐφαίνετο πολὺ παράδοξον, ἀλλ' ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν τὸ πρόβλημα ἐλύθη· ἡ θυγάτηρ ἐγέννησε μικρὰν θυγατέρα ἔχουσαν μῆκος ἑνὸς δακτύλου καὶ πλήρη ζωῆς, δι' ἧς καὶ τὴν ἐβάπτισαν. Τὸ θυγάτριον τοῦτο ἀπεβίωσεν ὁμως μίαν ἡμέραν μετὰ τὴν μητέρα του, τῆς συζύγου τοῦ μυλωθροῦ ἐπιζησάσης ἐν καλῇ υἰεῖᾳ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ Θεόφραστος ἔγραψεν ὅτι αἱ ποντικῖναι γίνονται ἔγκυοι ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός των πρὶν γεννηθῶσι. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐξέφρασε καὶ ὁ Αἰλιανός. Ὁ Στράβων, καθὼς καὶ ὁ Πλίνιος, ἀναφέρουσιν, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Νεῖλου ἐποίει τὰς γυναῖκας πολὺ γονίμους, δι' ἧς ἔτικτον ἀνὰ ἕξ καὶ ἑπτὰ τέκνα. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διηγείται, ὅτι Αἰγυπτία τις ἐγέννησεν εἰς τέσσαρας γέννας εἴκοσι τέκνα, ὧν ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ἔζησε. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ νομικὸς σύμβουλος Ἰούλιος Παῦλος.

Εἰς Περπιναὶν ἡ σύζυγος σαγματοποιοῦ ἔτεκε τὴν 10ην Αὐγούστου 1731 πέντε θυγατέρας βαπτισθείσας τὴν ἐπαύριον, δεκαπέντε δὲ ἡμέρας πρὸ τοῦ τοκετοῦ τούτου καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἐγέννησε πέντε ἄρρενα. Σημειωτέον ὅτι ἡ μήτηρ των εἶχε δεκαπέντε τέκνα, ἐξ ὧν τὰ δώδεκα ἐγεννήθησαν εἰς τρεῖς γέννας.

Ἄλλὰ τί θέλει εἰπεῖ τις διὰ τοὺς χρονογράφους Cromer, Polonor καὶ Joann Franc καὶ τὸν Λυκοσθένην, μνημονεύοντας ὅτι ἡ Ἑρμαντρούδη (Hermentrude) σύζυγος τοῦ κόμητος Ἰσεμπεργκ δ' Ἀλτόρφ ἐγέννησε δώδεκα τέκνα εἰς μίαν γένναν. Ὁ δὲ Ἰωάννης Φραγκῖσκος Πικ κόμης τῆς Μιρανδὸλ ἀναφέρει, ὅτι μία Γερμανίς, ὀνόματι Δωροθέα, ἐγέννησεν εἴκοσι τέκνα εἰς δύο γέννας. Ἐτέρα δὲ Γερμανίς εἶχε τριάκοντα εἰς τέσσαρας γέννας. Ὁ Λυκοσθένης λέγει, ὅτι ἡ Μαργαρίτα σύζυγος τοῦ κόμητος Βιμπρόσλα ἐγέννησε τριάκοντα ἕξ τέκνα εἰς μίαν γένναν, ὁ δὲ Σέλιος Ροδερίγος λέγει, ὅτι κατὰ τὸν Μέγαν Ἀλβέρτον γυνὴ τις ἀπέβαλε εἴκοσι δύο παιδιά, ἑτέρα ἐβδομήκοντα καὶ ἑτέρα ἑκατὸν πενήκοντα. Ὁ δὲ Nives ἀναφέρει ὅτι ἡ Μαργαρίτα κόμισσα Χεννεβέρ ἐγέννησεν εἰς μίαν γένναν τριακόσια ἐξήκοντα πέντε τέκνα, ὅτι δὲ αἱ δύο χρυσαὶ λεκάναι καὶ τὸ μελανοδοχεῖον, τὰ ὅποια βλέπει τις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Lofduyner τῆς Haye τῆς Ὀλλανδίας, εἶνε πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ περιβοήτου καὶ μυθώδους αὐτοῦ τοκετοῦ.

Ἐνταῦθα παύει ἡ ἀναπνοὴ ἡμῶν. Τριάκοντα ἐξήκοντα πέντε τέκνα! Πόσα ἄρρενα; Πόσα θήλεα; Ἐπέζησαν τινὰ τούτων; Τί μέγεθος εἶχεν ἕκαστον; Φαντασθῆτε ὅποια χαρὰ διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας κληρονόμους

καὶ δεομένους καὶ τάζοντας πρὸς τὴν Παναγίαν καὶ δαπανῶντας ἀμέτρητα εἰς φάρμακα ὅπως ἀπολαύσωσι τέκνα, νὰ κουκουλωθῶσι διὰ μιᾶς ἀπὸ μίαν χάλαζαν τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε ἐνσάρκων κληρονόμων.

Καθ' ἡμᾶς ὀφείλομεν μεθ' ὅλας τὰς παρακολουθούσας μαρτυρίας τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος νὰ διαψεύσωμεν τοῦτο, ὡς ὁ Βάν-Λεϊβεν διέψευσεν ἐν τῷ συγγράμματί του L' ancienne Batavia τὸν γιγαντιαῖον τοῦτον τοκετόν, ἢ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ βρέφη αὐτὰ ἐξῆλθον ἐντὸς σάκκου μεγέθους νεογεννηθέντος τέκνου, ἦσαν δὲ μικρὰ ὡς σκώληκες καὶ ἐκ τῶν ὁποίων φυσικῶς οὐδὲν ἐπέζησεν.

Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰακώβου Béabrie, Σκώτου ξυλουργοῦ τῶν πλοίων, κατοικοῦσα εἰς Ἐδιμβούργην, ἡλικίας πλέον τῶν ὀγδοήκοντα ἐτῶν, λέγει ὁ Verdun (Ἡμερολόγιον Verdun. Μάρτιος 1731), ἐγέννησε τὴν 25 Δεκεμβρίου 1730 τρία ἄρρενα, τὰ ὁποῖα ἐβαπτίσθησαν καὶ ἦσαν ἐν καλῇ ὑγείᾳ.

Τῷ 1676 ἐδημοσιεύθη ὅτι ἀνὴρ ἐβδομήκοντα ἐπτὰ ἐτῶν ἐτεκνοποίησε μὲ σύζυγον ὀγδοήκοντα ὀκτῶ ἐτῶν.

Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Seès βεβαίῳ, ὅτι ἀνὴρ τῆς ἐπισκοπίας του, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε καλῶς καὶ ὅστις ἦτο ἐννεήκοντα ἐτῶν ἡλικίας, ἐνυμφεύθη σύζυγον 83 ἐτῶν, ἐξ ἧς ἐγέννησεν ἐν τέκνον. Τοῦτο ἔκαμε τὸν κ. Φοντενέλ νὰ λέγῃ· ἐπανηλλθεν ἡ ἐποχὴ τῶν Πατριαρχῶν, ἢ μᾶλλον δὲν παρῆλθεν ὅλως διόλου.

Ὁ Verdun ἐπίσης λέγει, ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ κ. Obler δημάρχου (échevin) τῆς Ochy le Chateau, ἡλικίας 62 ἐτῶν, ἔτεκε τὴν 17 Φεβρουαρίου 1751 δύο ἄρρενα καὶ μίαν θυγατέρα εἰς μίαν γένναν. Ἡ Εὐτυχία τῆς Τράλ πόλεως τῆς Λυδίας ἔτεκε τριάκοντα υἱούς, δι' ὃ ὁ μέγας Πομπήιος ἔθηκε τὴν εἰκόνα τῆς μεταξὺ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκόσμησαν τὸ θέατρόν του.

Ὁ Babon d'Abensperg ἐκ τῶν κομήτων τῆς Scheirn καὶ ἰδρυτῶν τοῦ οἴκου τῆς Βαβαρίας εἶχεν ἐκ δύο γυναικῶν τριάκοντα δύο υἱούς καὶ ὀκτῶ θυγατέρας, παρουσίασε δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἐρρίκον Β' τοὺς τριάκοντα δύο υἱούς του. Ὁ Γαστὼν de Beaulieu δὲ Razac εἶχεν ἀπὸ τὴν Αἰκατερίνην Ραϋμόνδου εἴκοσιν υἱούς καὶ δώδεκα θυγατέρας. Δέκα τῶν υἱῶν του ἦσαν στρατιωτικοί. Ὁ Γαστὼν δὲ Razac ἦτο ἑκατὸν τριῶν ἐτῶν καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὸν στρατὸν ἐξήκοντα ἔτη, ὑπὸ τὴν βασιλείαν ἐξ βασιλέων, τοῦ Φραγκίσκου Α', Ἐρρίκου Β', Φραγκίσκου Β', Καρόλου Θ', Ἐρρίκου Β' καὶ τοῦ Μεγάλου Ἐρρίκου. Εἶχε δὲ δύο συντάξεις, μίαν ἐξακοσίων λιρῶν καὶ ἑτέραν χιλίων πεντα-

κοσίων λιρῶν διαδοχικῶν ἀπὸ πατέρα εἰς υἱὸν μετ' ἄλλων, τὰς ὁποίας ἔχαιρεν ἡ οἰκογένεια δι' ἑκατὸν πενήκοντα ἔτη.

Ὁ κ. Bexon, κτηματίας εἰς τὰς γαίας τοῦ δουκὸς Λεοπόλδου τῆς Λωρραίνης, εἶχεν ἐκ τῆς πρώτης συζύγου του δώδεκα τέκνα καὶ τριάκοντα τρία ἐκ τῆς δευτέρας. Ἦτο 85 ἐτῶν καὶ ἔζη ὅταν ὁ Ἐρμῆς τῆς Γαλλίας τὸ 1738 ἔκαμε λόγον κατὰ μῆνα Ἰούλιον περὶ τούτου. Ὁ Ἐρώτιμος, βασιλεὺς τῶν Ἀράβων, ἦτο πατὴρ ἑπτακοσίων υἱῶν (Ἰουστίνος βιβλ. 39). Ὁ Ἀττίλας, βασιλεὺς τῶν Οὐνων, ἐγκατέλειπεν ὀλόκληρον λαὸν τέκνων, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐζήτει μερίδιον τῆς περιουσίας του.

Ὁ Πλίνιος καὶ ὁ Aulu Gelle βεβαίῳ ὡς αὐτόπται μάρτυρες τὴν μεταμόρφωσιν πολλῶν νεανίδων εἰς ἀνδρας. Ὁ Bodin ἐπίσης φέρει παραδείγματα τούτου (Bodin Μονομανία· βιβλ. Β' κεφ. 6^{ον})· ἐπίσης ὁ Faleg de Mirab διηγείται, ὅτι ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Κλαυδίου μία παρθένος μετεμορφώθη εἰς ἀνδρα. Ὁ δὲ Ὀππιάνος διαβεβαίῳ ὅτι ἡ ὕαινα ἀλλάζει γένος κατ' ἔτος. Ὁ Bayle διηγείται, ὅτι δύο μοναχαὶ δύο μοναστηρίων ἐγγὺς τῆς Ρώμης μετεμορφώθησαν εἰς ἀνδρας (Republ. des lettres· Μαρτίου 1687). Ὁ Riolan προσθέτει· τίποτε τὸ περίεργον εἰς τοῦτο. Ὁ Μοντὰν (Montagne) ἐξηγεῖται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὡς ἐπομένως. Ὁ Πλίνιος λέγει, ὅτι «εἶδε τὸν Λούκιον » Κοφρούτιον ἀπὸ γυναικὸς τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου του νὰ μεταμορφωθῆ » εἰς ἀνδρα». Ὁ Ποντάνος καὶ ἄλλοι διηγοῦνται ὁμοίας μεταμορφώσεις εἰς Ἰταλίαν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας. «Μεταβαίνων εἰς Βιτρί», λέγει ὁ Ποντάνος, «εἶδον ἀνδρα, τὸν ὁποῖον ὁ ἐπίσκοπος τῆς Σουασῶν » ὠνόμασε Γερμανὸν καὶ τὸν ὁποῖον πάντες οἱ κάτοικοι ἐγνώρισαν ὡς » κόρην μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσι ἐτῶν ὀνομαζομένην Μαρίαν. Εἰς » τὴν ἡλικίαν αὐτὴν ἦτο πλήρης τριχῶν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἐφαί- » νετο ἡλικιωμένη. Λέγεται, ὅτι πηδῶσης αὐτῆς μετὰ μεγάλης δυνά- » μεως τὰ γεννητικὰ μόρια προήχθησαν. Ὑπάρχει δὲ μέχρι σήμερον » τραγοῦδι τῶν παρθένων, δι' οὗ εἰδοποιοῦνται νὰ μὴ διασκελίζωσι » πολὺ πηδῶσαι, φόβῳ μὴ μεταμορφωθῶσιν εἰς ἀνδρας, ὡς ἡ Μα- » ρία Γερμανοῦ».

Ὁ Ἀμβρούσιος Παρὲ θεωρεῖ πιθανωτάτη τὴν φυσικὴν διάταξιν αἱ κόραι νὰ μεταμορφῶνται εἰς ἀνδρας, ἀλλά, λέγει, οὐδὲν παράδειγμα ἀνδρὸς νὰ μεταβληθῆ εἰς γυναῖκα, δὲν πιστεύει δὲ φυσικῶς ὁ ἀνὴρ νὰ μεταβληθῆ εἰς γυναῖκα.

Ἐρωτῶμεν τοὺς ἀναγνώστας καὶ τὰς ἀναγνωστριάς ἡμῶν, τί φρονοῦσι

δι' ὅλα ταῦτα; Φαίνεται, ὅτι ὁ παρὼν αἰὼν τοῦ πολιτισμοῦ ἔμεινεν ὀπίσω εἰς τὰ τοιαῦτα θαύματα, ὅτι δὲ εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας αἱ γεροντοκόραι ἦσαν εὐτυχέστεραι δυνάμεναι νὰ εὐφρανθῶσι καὶ αὐταὶ μικρὸν τὸν κόσμον ἀκινδύνως τῆς ὑπολήψεώς των μεταμορφούμεναι εἰς ἄνδρας καὶ χαιρόμεναι τινὰ τῶν ἐγωϊστικῶν προνομίων τοῦ ἀνδρός. Οἱ σήμερον ἰατροὶ ὀπαδοὶ τοῦ Βράουν Σεκάρ ἤθελον κερδήσει πολὺ περισσότερα χρήματα ἐὰν προσεπάθουν νὰ ἀνακαλύψουν τὴν ἀπολεσθεῖσαν μέθοδον τῆς μεταμορφώσεως τῶν γυναικῶν εἰς ἄνδρας παρὰ νὰ μακρύνωσι τὸν βίον τῶν ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τότε φοβούμεθα, ὅτι αἱ φιλόδοξοι καὶ σφριγῶσαι κόραι, πτοούμεναι τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, σωρηδὸν ἤθελον ζητήσῃ τὴν μεταμόρφωσίν των εἰς νεαροὺς ἄνδρας, καὶ τότε ποῦ πλέον γάμος, ποῦ τέκνα, ποῦ συζυγικὸς βίος, ποῦ νόθα; θὰ ἐρημωθῇ ὁλόκληρος ὁ κόσμος, διότι ἡ πολυτεκνία θὰ λείψῃ.

Ποία ἡ γυνὴ ἢ μὴ ζηλεύουσα τὰ προνόμια τοῦ ἀνδρός, τὰς ἡδυτάτας περιπετείας του, τὰ ῥωμαντικὰ ἐπεισόδια του, τὸ ἀδιάκοπον κάπνισμά του, τὴν χαρτοφορίαν του, πᾶν τῆς ἰδιοτροπίας του κέφι, τὰς ἐπιτετραμμένας καὶ θαυμαζομένας νεανικὰς ἀταξίας του, τὰς πολυειδεῖς κατακτήσεις του, τὸ βουλευτικὸν του, τὸ ὑπουργικὸν του, τὰ μυθώδη ἄλματα τοῦ σταδίου του πρὸ τοῦ γάμου καὶ μετὰ τὸν γάμον, ὅποταν οὗτος, περιώνυμος καὶ ἔμπλεως κόρου, ἐπιθυμῇ καὶ ἀπαιτῇ εἰς αἰῶνια δεσμὰ τὸ σῶμα, τὰς φρένας, τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν φαντασίαν τῆς θερμοσάρκου κόρης, ἣν λαμβάνει διὰ σύζυγόν του;

Εἶχεν ἢ δὲν εἶχε δίκαιον ἡ Ὀλυμπία δὲ Γκούζ ἢ συγγραφεύς, ἡ δραματοποιός, ἡ μυθιστοριογράφος, ἡ ῥήτωρ, ἡ ποιήτρια, ἡ δημοσιογράφος τοῦ Ἀνυπομόνου (l'Impatient), ἡ ὠραιότατη καὶ μόνον τριάκοντα ἐπτὰ ἐτῶν Ὀλυμπία δὲ Γκούζ, χήρα Ὠβρέι (Aubrey), νόθος θυγάτηρ τοῦ Λουδοβίκου 15^{ου}, νὰ ἐκφωνῇ πρὸ τῆς ἀποκεφαλίσσεώς της, εἰς ἣν ὑπεβλήθη ἂν καὶ ἔγκυος, πρὸς τοὺς Γάλλους «τέρατα ἀφοῦ καὶ ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἀναβῇ τὴν λαιμητόμον, διατί νὰ μὴν ἔχη τὸ δικαίωμα ν' ἀναβῇ καὶ τὸ βῆμα;» Ἀπέθανε μετὰ γενναιότητος καὶ στωϊκότητος ἡ περιφανῆς συγγραφεύς τῆς Κυρίας Βαλμών, τοῦ Γάμου τοῦ Χερουβίμ, τοῦ Μολιέρου καὶ τῆς Νινῶν, τοῦ Ἐλευθερίου Ἀνδρός, τοῦ Διωρθωμένου Φιλοσόφου καὶ πλείστων ἐτέρων συγγραφῶν ὅσον ὀλίγοι τῶν ἀνδρῶν, λέγουσα πρὸς τὸν δῆμιον «σοὶ ἀπαγορεύω νὰ μὲ ἐγγίξῃς, ἐκτὸς διὰ νὰ μοῦ κόψῃς τὴν κεφαλὴν».

Αἱ τοιαῦται γυναικὲς ἀληθῶς μεταμορφώνονται εἰς ἄνδρας καὶ ὑπερ-

περοῦσι πολὺ τοὺς ἄνδρας. Τίς ὁ ἀνὴρ ὁ δυνάμενος νὰ ἐπεκτείνῃ τὸν δεσποτισμὸν του μέχρις αὐτῶν;

*
* *

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἀναφέρει παιδα μόνον ἐπτὰ ἐτῶν ἔχοντα ἀνάστημα πέντε ποδῶν ἄνευ τῶν σανδαλιῶν του. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε μικρὸν ἐνώπιον τοῦ ἐπομένου. Τὸ 1731 ἐγένετο γνωστὸν εἰς τὴν κομητείαν Bercks τῆς Ἀγγλίας, ὅτι παῖς, πενταετῆς μόνον, εἶχε πέντε ποδῶν ὕψος· ἦτο υἱὸς τοῦ χωρικοῦ Βενιαμὶν Λόδερ, ἦτο δὲ τόσον δυνατὸς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ὥστε ἠδύνατο νὰ σηκῶνῃ βάρους διακοσίων ἐξήκοντα λιτρῶν, δηλ. ἐννεήκοντα ὀκάδων· ἐσήκωνε μὲ τὴν μίαν χεῖρά του βάρους ἑκατὸν λιτρῶν καὶ μὲ τὸν δάκτυλόν του πεντήκοντα λίτρας.

Ὁ «Ἐρμῆς» τῆς Γαλλίας ἐδημοσίευσεν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1735 ἐπιστολὴν τῆς Βαρωνίδος P., χρονολογουμένην 27 8βρίου 1735 καὶ ἀναφέρουσα, τὰ ἐπόμενα.

«Ὁφείλω νὰ μαρτυρήσω τὴν ἀλήθειαν δι' ὅσα ἠκούσατε νὰ διαθρυλλῶνται ἐν Παρισίοις. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τέκνον εἶνε ἄρρεν καὶ μόνον ἔνδεκα μηνῶν, ἔχον περισσοτέρων τῶν τεσσάρων ποδῶν ὕψος καὶ πλέον τῶν τεσσαράκοντα δακτύλων πάχος (de grosseur)· ὁ βραχίον του ἔχει περιφέρειαν πλέον τῶν ὀκτῶ δακτύλων παρὰ τὴν πυγμῆν, τὰ δὲ ἐπίλοιπα μέλη του ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Ἰσταται στερεὸν ἐπὶ τῶν κνημῶν του, ἀλλὰ δὲν προφέρει ἔτι λέξιν. Τρώγει καθ' ἑκάστην, ἐκτὸς τοῦ γάλακτος τῆς μητρός του, μίαν πίντα γάλακτος τῆς ἀγελάδος καὶ μεγάλην ποσότητα ἄρτου μετ' ἀπληστίας. Ἡ Ἀρχιδούκισσα διέταξε καὶ τὸ ἔφερον ἐσχάτως εἰς τὰς Βρυξέλλας. Ἡμῖν παροῦσα. Τὸ ἐξήτασαν οἱ ἰατροὶ της, οἵτινες ἀπεφάνθησαν ὅτι εἶνε τέρας. Ἦλθεν ἐν τούτοις εἰς τὸν κόσμον ἴσον τῷ μεγέθει τῶν ἐπιλοίπων παιδῶν καὶ ἠύξησεν οὕτως ἐν τῷ συντόμῳ τούτῳ διαστήματι. Φρονοῦν ὅτι δὲν θὰ ζήσῃ. Θὰ εὐρηθε ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς μου μικρὰν ταινίαν, ἣτις εἶνε τὸ μέτρον ἀκριβῶς τῆς παλάμης του, τὸ ὅποιον ἔλαβον ἐγὼ ἢ ἴδια. Ἐχει ὠραῖον πρόσωπον. Εἶνε τέκνον τοῦ Ἰωάννου Συμεῶνος, ἐμπόρου τοῦ χωρίου Hauwrel ἐγγὺς τοῦ Mons· ἡ μήτηρ του εἶνε μετρίου ἀναστήματος.»

Ὁ Φαγκῶν, λέγει ὁ Vopiscus (εἰς τὸν βίον τοῦ Αὐρηλιανοῦ), ἔτρωγεν ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἕνα κάπρον, ἐν πρόβατον καὶ ἐν χοιρίδιον. Ὁ Σιμῶν Majolus εἶδεν ἄνθρωπον κρατοῦντα εἰς χεῖράς του στήλην μαρμαρίνην τριῶν ποδῶν μήκους καὶ ἐνός ποδὸς πάχους, τὴν ὁποίαν ἔρριπτεν εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὴν ἐπαίζεν ὡς ἐλαφρὰν σφαῖραν.

Ὁ Ῥοδάμας τῆς Μάντουας, ἀνὴρ μικρὸς τὸ σῶμα, ἔθραυεν ἐν χαλινωτῆριον πλοίου (γούμενα). Ὁ Ἑρνάνδος Burg ἀνέβαινε κλίμακα φέρων ὄνον φορτωμένον ξύλα καὶ εἶτα ἔρριπτε τὸν ὄνον μὲ τὸ φορτίον του εἰς τὴν πυράν. Ἄλλος ὀνομαζόμενος Ἑρνωτών, ὑπάλληλος τοῦ οἴκου τοῦ κόμητος δὲ Φουά (Foix), λέγει ὁ Φρουασσάρ, ἔκκμησε τὸ αὐτό. Ὁ δὲ Πλίνιος λέγει, ὅτι ὁ Βάρρος-Ρουστιέλλος ἐπωνομάσθη Ἑρακλῆς διότι ἐνωτοφόρει τὸν ἡμίονόν του.

Τὸ 1582 ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγείρων ξύλον, τὸ ὁποῖον δώδεκα ἄνδρες ὁμοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνυψώσουν ἐπ' αὐτοῦ ἐξηπλωμένου ἔθετον λίθον, τὸν ὁποῖον δώδεκα ἄνδρες μόνον ἀνήγειρον ὅπως τὸν θέσουν ἐπὶ τοῦ σώματός του. Ὁ δὲ Καρδάν λέγει, ὅτι εἶδεν ἄνδρα νὰ ὀρχῆται ἔχων δύο ἄνδρας ὑπὸ τὴν μασχάλην του, δύο ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἓνα ἐπὶ τοῦ τραχήλου του. Ὁ δὲ Πατακίας, λοχαγὸς τῶν Κοζάκων, συνέτριβεν εἰς τεμάχια τὸ πέταλον ἵππου. Γυνὴ τῶν Κάτω Χωρῶν ὑψηλὴ ὡς γίγας ἐνωτοφόρει μεγάλην τῆς Χαμβούργης βαρέλαν πεπληρωμένην οἴνου. Ὁ Οὐέλμος τοῦ Φρόνσβεργ ἀνύψωνεν ἄνδρα διὰ τοῦ δακτύλου του καὶ κατεκράτει διὰ τῆς χειρός του τρέχοντα ἵππον.

Τὰ παράδοξα καὶ ἐκτακτα τοῦ σώματος φαινόμενα παρεκκολουθοῦν τὰ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, τῶν αἰσθήσεων καὶ αὐτοῦ τοῦ γήρατος. Εἷς τινὰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου των γῆρας δὲν ὑπάρχει. Ὁ Ἰσοκράτης ἦτο ἐννεήκοντα τεσσάρων ἐτῶν ὅταν ἐτελείωσε τὸν Παναθηναϊκόν του καὶ εἶχεν 96 ἐτῶν ἡλικίαν ὅταν ἔγραψε τὸν Πανηγυρικόν, ὅστις ὑπῆρξε κατὰ τὸν Αἰλιανὸν μία τῶν πρώτων αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς τοῦ βασιλείου τῶν Περσῶν, διότι τοσοῦτον ἐξηρέθισε τὸν Φίλιππον ὥστε συνέλαθε τὴν ιδέαν τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν πολέμου, τὴν ὁποῖαν ἐξετέλεσεν ὁ υἱὸς του Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας. Ὁ Βάρρων λέγει ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ μεγάλου καὶ πολυτόμου συγγράμματός του (τῆς Ἀγροτικῆς) ὅτι ἤρχισε τοῦτο ὅταν ἦτο ὀγδοηκονταετής. Ὁ Σοφοκλῆς ἦτο μεγαλειτέρας ἡλικίας ὅταν ἔγραψε τὸν Οἰδίποδα κατὰ τὸν Βαλέριον Μάξιμον. Ὁ Γκουαρινὸς (Guarino) ἔγραψε τὰ καλλίτερα συγγράμματά του ἀπὸ τὰ ἐννεήκοντα καὶ ἐπάνω. Ὁ Σενέκας ἐπανελάμβανε δύο χιλιάδας ὀνομάτων ἀμέσως ὅπου ἤθελον τοῦ τὰ προφέρει καὶ διετήρει εἰς τὴν μνήμην διακοσίους στίχους κατὰ τὸν Πλίνιον. Ὁ Ἀδριανὸς ἀπεστήθιζεν ὀλόκληρον τόμον μετὰ τὴν πρώτην ἀνάγνωσίν του. Ὁ Βαριάρ λέγει, ὅτι εἰς νέος Κόρσος ἐπανελάμβανε τριάκοντα ἑξ χιλιάδας ὀνομάτων διὰ τῆς αὐτῆς τάξεως μεθ' ἧς τοῦ τὰ ἔλεγον, ὁ δὲ Muret διαβεβαίωσι, ὅτι ὁ ἴδιος τὸν ἤκουσε καὶ δὲν ἠδύνατο εἶναι νὰ τὸ πιστεύσῃ καὶ μνημονεύει τὰ ὀνό-

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΕΜΠΕΣΗΣ

ματα πολλῶν εὐγενῶν τῆς Βενετίας μαρτυρούντων τὰς ἀκατανοήτους προόδους τοῦ νέου τούτου εἰς τὰ μαθήματά του διὰ τοῦ ἐκτάκτου αὐτοῦ μνημονικοῦ, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον κατεσκευασμένον καὶ ὑπέρτερον τοῦ φυσικοῦ. Ὁ Κύρος, λέγει ὁ Πλίνιος, ἐνεθυμείτο τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν στρατιωτῶν του, ὁ δὲ Σκιπίων ἐκεῖνα πάντων τῶν πολιτῶν τῆς Ῥώμης. Ὁ Ὀρμογένης τῆς Ταρσοῦ ἦτο καθηγητὴς τῆς ῥητορικῆς δεκαπενταετῆς καὶ συγγραφεὺς εἰς τὰ δεκαοκτώ· εἰς τὰ ὀγδοήκοντα ἐλησμώνησεν ὅ,τι ἔμαθε, δι' ὃ ὁ Ἀντίοχος ὁ σοφιστὴς ἔλεγε δι' αὐτόν, γέρων εἰς τὴν νεότητά του, παῖς εἰς τὸ γῆράς του. Παῖς ἰσπανὸς ἑπταετῆς, Hernandes del Valle, προσεφώνησεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας εἰς πέντε γλώσσας Λατινικὴν, Ἑλληνικὴν, Γαλλικὴν, Ἰταλικὴν καὶ Ἰσπανικὴν, τὰς ὁποίας ἐγνώριζε καλῶς. Ὁ Καρδινάλιος de Lugo ἀνεγίνωσκεν ὅταν ἦτο τριετῆς, ὁ Τάσσος ἐγνώριζε τὴν γραμματικὴν ἐπίσης τριετῆς, ἑπταετῆς δὲ ἐγνώριζε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν. Ἡ μεγάλη Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας ἔγραψε θαυμασίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν βασιλίσσαν ὅταν ἦτο μόνον τετραετῆς. Ἡ Ζηλιὰνα Μορέλλα τῆς Βαρκελώνης, δωδεκαετίς τὸ 1604, ἐγνώριζε τὴν Λατινικὴν, Ἑλληνικὴν καὶ Ἑβραϊκὴν. Συνηγωνίσθη εἰς Λυὼν διὰ τὰς θέσεις τῆς λογικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ ἐνίκησεν. Αἱ θέσεις τῆς ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν Μαργαρίταν τῆς Αὐστρίας, βασιλίσσαν τῆς Ἰσπανίας. Ἐν γεύματι τοῦ Καρδινάλιου τῆς Πίζας δόθέντος πρὸς διαφόρους Καρδινάλιους ὁ Ἀλέξανδρος Φαρνέζιος λαβῶν ἀνθοδέσμην τὴν προσήνεγκεν εἰς τὸν παῖδα Σύλβιον Ἀντωνῖνον δωδεκαετῆ, μετὰ ταῦτα Καρδινάλιον, διατάσσων τὸν παῖδα νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ πρὸς τὸν ἄνδρα τοῦ συμποσίου τὸν μέλλοντα νὰ γίνῃ πάπας. Ὁ μικρὸς Ἀντωνῖνος τὴν προσήνεγκεν εἰς τὸν Καρδινάλιον τῶν Μεδίκων (ὅστις μετὰ τινα ἔτη ἐγένετο πάπας ὁ Δ') συνοδευομένην διὰ μικρᾶς ποιήσεως. Ὁ Καρδινάλιος ἐξέλαβε τὴν προσφορὰν ὡς χωρατόν, ἀλλὰ πάντες διεμαρτυρήθησαν διὰ τοῦτο λέγοντες ὅτι ὁ μικρὸς ποιητὴς αὐτεσχεδίασε τοὺς στίχους καὶ παρεκάλεσαν τὸν Καρδινάλιον τῶν Μεδίκων νὰ τὸν δοκιμάσῃ δίδων πρὸς αὐτὸν νέον θέμα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ ὥρολόγιον ἐσήμανε τὰς ὥρας, ὁ δὲ Καρδινάλιος τῷ εἶπε νὰ κάμῃ στίχους λατινιστί. Ὁ Strada δημοσιεύει τὴν θαυμαστὴν μακρὰν ποιήσιν λατινιστί τοῦ παιδὸς ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου, ἣτις ἐνεθουσίασε τόσον τὸν Καρδινάλιον τῆς Trente ὥστε τῷ ἐδώρησε περιδέραιον χρυσοῦν.

Ὁ Χριστιανὸς Ἑρρίκος Heineckem, θαυμασίος παῖς, οὕτινος τὸν βίον ἔγραψεν ὁ Χριστιανὸς δὲ Schoneich ὁ διδάσκαλός του, καθὼς καὶ ὁ Rehm καὶ ὁ Scelen εἰς τὴν Selecta Litteraria, ὁ δὲ M. Marini

ἐξήγησε τὰ φυσικὰ αἷτια τῆς τοιαύτης προώρου ικανότητός του, ἐγεννήθη τῷ 1721 εἰς τὴν Λουβέκ, ἀπεβίωσε δὲ σοφὸς τῷ 1725. Δέκα μηνῶν ὤμιλει. Ἐνὸς ἔτους ἐγνώριζε τὰ κύρια συμβάντα τῆς Πεντατεύχου. Δεκατριῶν μηνῶν τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς· δεκατεσσάρων τῆς Νέας. Δύο ἐτῶν ἐγνώριζε τὴν Γεωγραφίαν καὶ Ἱστορίαν ἀρχαίαν καὶ νέαν. Ὁμίλει καλῶς τὴν Λατινικὴν καὶ Γαλλικὴν. Τριῶν ἐτῶν ἐγνώριζε τὴν γενεαλογίαν τῶν κυριωτέρων οικογενειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐταξείδυσεν ἀρκετὸν χρόνον εἰς Δανίαν τετραετῆς ῥητορεύσας θαυμασίως ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας. Ἦτο ὑγείας ἐπισφαλοῦς καὶ συχνὰ ἀσθενής, μόλις δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὸν κάλαμον ὅταν ἔγραφε. Δὲν ἔτρωγε τίποτε ἄλλο πλὴν τοῦ γάλακτος τῆς τροφοῦ του, μισῶν πᾶσαν ἄλλην τροφήν. Δὲν εἶχε πυρετὸν ἢ τινὰς μόνον μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου του, συμβάντος εἰς τὰς 27 Ἰουνίου 1725, τὸν ὅποιον ἀντεμετώπισε μετὰ χριστιανικῆς ἀδιαφορίας, ἥτις κατέπληξε τοὺς περιεστώτας πλεόν ἢ ἡ ἑκτακτος ἀνάπτυξις του.

Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ κυριώτερα γνωστὰ θαύματα τῆς βραχυβιότητος. Τινὰ νῦν περὶ τῶν Πυγμαίων πρὶν ὀμιλήσωμεν περὶ τῶν παραδοξοτάτων φαινομένων τῆς μακροβιότητος παρὰ τισὶ λαοῖς.

*
*
*

Ἡ ὑπαρξὶς τῶν Πυγμαίων ἐφιλονεικήθη, ἐμυθολογήθη καὶ ἑτερολογηγήθη παρὰ πολλῶν συγγραφέων. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ Νεῖλου, ὁ δὲ Ὅμηρος εἰς τὸ βᾶθος τῆς Ἀφρικῆς παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ Bochart θεωρεῖ τοὺς Πυγμαίους ἀποικίαν τῶν Νουβίων ἀποικησάντων ἐπὶ μιᾶς νήσου. Ὁ Ἀββᾶς Βονιέ θεωρεῖ ὅτι ἦσαν Φοίνικες μικρόσωμοι συναθροιζόμενοι πρὸς καταστροφὴν τῶν γερανῶν, οἵτινες κατέστρεφον τὰ σπαρτὰ των συναθροιζόμενοι καὶ οὗτοι εἰς ἐσμούς τὸν χειμῶνα ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Πυγμαίων. Κατὰ τὸν Nonnosus ἦσαν αἰθίοπες καὶ τριχωτοί. Ὁ Στράβων θεωρεῖ μῦθον τὴν ὑπαρξίν τῶν Πυγμαίων, λέγει δὲ ὅτι Πυγμαίους ὠνόμαζον τὸν στρατὸν τῶν αἰθιοπῶν, διότι πάντες οἱ ἄνδρες ἦσαν μικρόσωμοι. Ὁ Κρυσίας ὅμως, ὁ Σολέν, ὁ Πομπώνιος Μέλαις, ὁ Ἀθήναιος, ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος, ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος καὶ πλῆθος ἄλλων συγγραφέων, μακρὰν τοῦ νὰ διαφιλονεικοῦν τὴν ὑπαρξίν των ὑποστηρίζουν αὐτήν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λέγει «ὅ,τι διηγῶνται διὰ τοὺς Πυγμαίους δὲν εἶνε διόλου μῦθος, ἀλλ' ἀλήθειαι». Ὁ Πλίνιος ἐκτείνεται λεπτομερέστερον ἐπὶ τῶν ἀνθρωπαρίων τού-

των. Οἱ Ἕλληνες ἔλεγον Πυγμαίους, Πυγωναίους, Πηχυαίους· πυγῶν δὲ καλεῖται ὁ πῆχυς, τὸ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἕως τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς διάστημα. Ὁ Ἀπολλώνιος λέγει, «ἔθνος πρὸ τῆς Αἰγύπτου τὸ μέγεθος μικρόν, οἷον πηχυαῖον». Οἱ Πυγμαῖοι τὸ ἔαρ ἀναβάτα ἐπὶ αἰγῶν ἢ τράγων ἐξήρχοντο εἰς Ἴλας ζητοῦντες τὰ ὠὰ τῶν γερανῶν, ἡ δὲ ἐκδρομὴ αὕτη διήρκει τρεῖς μῆνας, ἐν οἷς ποιοῦντες μεγάλην καταστροφὴν εἰς ταῦτα ἠδύναντο νὰ προλαμβάνωσι τὰς ζημίας τῶν πτηνῶν τούτων. Ὁ Φιλόστρατος εἰς τὰ ἡρωϊκά του τοὺς παριστᾶ κρατοῦντας πέλεκυν καὶ δρεπάνιον ὅπως θερίζουν τὸν σίτον, οὔτινος οἱ στάχεις ἦσαν ὡς δένδρα ὑψηλὰ ἐνώπιόν των, περιεβάλλοντο δὲ ἀπὸ τὸν πώγωνά των καὶ τὴν κόμην των, τὰ ὅποια εἶχον μακρότατα. Ὁ ὑψηλότερος αὐτῶν δὲν ἦτο περισσότερον τῶν δύο ὠλενῶν, (ἡ ὠλένη εἶχε μῆκος ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος μέχρι τῶν δακτύλων) καὶ τὸ σύνθηες ἀνάστημά των ἦτο μιᾶς καὶ ἡμισείας ὠλένης. Ἄλλ' ὅ,τι περιεργότατον (ιδεὶ Histoire de l'Académie des belles lettres, τομ. 5 σελ. 101), ἅπαντα τὰ κτήνη των βόες, ὄνοι, ἵπποι καὶ ἡμίονοι δὲν ἦσαν μεγαλείτεροι τῶν αἰγῶν των, δηλ. ἦσαν ἐπίσης ζῆα πυγμαῖα. Ἦσαν περιφνημοὶ τοξόται, δι' ὃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδιῶν εἶχε πάντοτε τρεῖς χιλιάδας αὐτῶν διὰ σωματοφυλακὴν του. Ἐθήρευον τοὺς λαγωοὺς καὶ τὰς ἀλώπεκας οὐχὶ μὲ κῦνας, ἀλλὰ μὲ ὄρνεα, δηλ. μὲ ἀετούς, κόρακας καὶ ἰέρακας. Τί ἐγεινεν ἡ φυλὴ αὕτη; Ἀπωλέσθη ἢ ὄχι; Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν νέων περιηγητῶν Λιβιγκτῶνος, Στάνλεϋ, τοῦ Καμερῶν καὶ κυρίως τῶν Γερμανῶν περιηγητῶν, ὑπάρχει ἔτι μία φυλὴ πυγμαίων παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς λίμνης Ταγκανίκα. Εἰς τὸν ἕκτον τόμον τῶν Νόθων Τέκνων δίδομεν ἐκτενῆ περιγραφὴν τῶν σημερινῶν Πυγμαίων, οἵτινες εἶνε ἀνθρωποφάγοι ἀποτελοῦντες μέρος τῆς μεγάλης καὶ ἀχανοῦς ἐπικρατείας τῆς Νιάμ-Νιάμ τῶν ἀνθρωποφάγων τῆς Ἀφρικῆς. Ὅπως καὶ ἂν ἦνε, οἱ τῆς Εὐρώπης σημερινοὶ νάνοι εἶνε καὶ οὗτοι εἶδος Πυγμαίων. Ὑπῆρξαν δὲ νάνοι ἔτι μικρότεροι καὶ ἐλαφρότεροι τῶν Πυγμαίων. Ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Ἀρχίστρατος ζυγίζόμενος εἶχε βᾶρος μόνον ὀβολοῦ (:), ὅτι δὲ ὁ ποιητὴς Φιλίτας ἦτο τόσον μικρὸς καὶ ἐλαφρὸς ὥστε ἔθετον μόλυβδον ἐντὸς τῶν σανδαλίων του ὅπως μὴ τὸν ἀναρπάσῃ ὁ ἄνεμος. Ὁ Βάρρων λέγει, ὅτι δύο ἰππόται Ῥωμαῖοι ἦσαν ἕκαστος τριῶν ποδῶν ὑψηλός. Ὁ Σουητῶνιος λέγει, ὅτι ὁ Αὐγουστος ἐκόμισεν εἰς τὴν Ῥώμην νάνον ἀναστήματος δύο ποδῶν, ὅστις δὲ εἶχε βᾶρος δέκα ἐπτὰ λιτρῶν καὶ φωνὴν βροντωδεστάτην. Ὁ Καρδὰν μαρτυρεῖ ὅτι εἶδε νάνον ἐνός καὶ ἡμίσεως ποδῶν, τὸν ὅποιον εἶχον εἰς κλωβίον καὶ τὸν ἐδεῖκνουν ὡς ψιττακόν. Πάντες γνωρίζουν ἐκ τῆς ἱστο-

ρίας ὅτι ὁ Νέρων παρουσίασεν ἐπὶ μεγάλου τρυβλίου εἰς ἓν τῶν συμποσίων του χάριν παιδιᾶς δύο νάνους καὶ περιέχυσεν αὐτοὺς μὲ βραστὸν σινάπεως ζωμόν.

Ὁ Λάρρων λέγει, ὅτι τὸ μεγαλείτερον ὕψος τοῦ ἀνδρὸς δὲν ὑπερβαίνει τοὺς ἐπτὰ πόδας. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ σωματοφύλακες τῆς Βασιλείσσης εἶνε ἕξ ποδῶν· ἄρα οἱ ἔχοντες ἐπτὰ πόδας εἰσέρχονται ἐν τῇ σειρά τῶν γιγάντων. Ὁ Ἡρόδοτος μνημονεύει (Πολύμνια) λοχαγὸν τοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξου, ὅστις εἶχεν ἴσον ὕψος, ἐπτὰ καὶ ἡμίσεως ποδῶν. Ὁ Ἰούλιος Καπιτωλίνος λέγει, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμίνοσ εἶχεν ὕψος ἴσον τῶν ὀκτῶ καὶ ἡμίσεως ῥωμαϊκῶν ποδῶν, ἐπειδὴ ὁ ῥωμαϊκὸς ποῦς ἦτο ἑνδεκά δακτύλων, τὸ ὕψος τοῦ Μαξιμίνου ἦτο μόνον ἐπτὰ ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων. Ὁ Πλίνιος καθὼς καὶ ὁ Σολὲν ἔγραψαν ὅτι ἐκόμισαν ἐκ τῆς Ἀραβίας, ἐπὶ αὐτοκρατορίας Κλαυδίου, ἐν Ῥώμῃ γίγαντα ὀνομαζόμενον Γκαμπάρα, ὅστις εἶχεν ὕψος ἑννέα ποδῶν καὶ ἑννέα δακτύλων ῥωμαϊκῶν, ἀμφοτέρω δὲ οὗτοι οἱ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ὅτι ἐπὶ Αὐγούστου ὑπῆρχον δύο γίγαντες, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε περισσότερον τῶν δέκα ποδῶν ὕψος, ὅτι δὲ τὰ ὅσῃ των ἐδεικνύοντο πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν των ὡς ἀντικείμενα περιεργείας. Ὁ Ἰωσήφ μνημονεύει γίγαντα Ἰουδαίου δέκα καὶ ἡμίσεως ποδῶν πεμφθέντα πρὸς τὸν Τιβέριον ὡς ἕκτακτον φαινόμενον.

Πάντες οἱ γίγαντες, λέγει νεώτερός τις συγγραφεὺς, οἵτινες ὑπερβαίνουσι τοὺς δώδεκα πόδας ἀνάγονται εἰς τὴν τάξιν τοῦ γίγαντος Ἐγκελάδου καὶ τοῦ Τυφῶνος, τοὺς ὁποίους ὁ Ζεὺς κατεπλάκωσεν ὑπὸ τὴν Αἴτην, ἕκτοτε δὲ οὗτοι προσπαθοῦντες νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἐπιφέρουσι τοὺς μεγάλους τῆς Σικελίας σεισμούς.

Ὁ Abbas Tilladet (Ἀπομνημον. τῆς Ἀκαδημίας τῶν ὠραίων γραμμ. Τομ. Α') διασχυρίζεται, ὅτι οὐ μόνον ὑπῆρχον σποραδικῶς τοιοῦτοι γίγαντες, ἀλλ' ὅτι ὑπῆρχον λαοὶ γιγάντων ὡς καὶ λαοὶ Πυγμαίων. Ὁ Φιλόστρατος μνημονεύει παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν λαὸν ἔχοντα σύνθητες ὕψος ἕξ μέχρις ἐπτὰ ποδῶν σημερινῶν· τὸ αὐτὸ ἱστορεῖ καὶ ὁ Πομπώνιος Μέλας περιγράφων τινὰς λαοὺς τῶν Ἰνδιῶν τόσον ὑψηλοὺς ὥστε ἵππευον ἐλέφαντας καὶ ὄχι ἵππους.

Τί ἔγειναν οἱ λαοὶ οὗτοι σήμερον; Ἦσαν οἱ ἀπόγονοι τῶν πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τῶν μεγαθηρίων καὶ βαθμηδὸν ἐξέλειψαν, σήμερον δὲ οὔτε ἔχνος τοιούτων ὑπάρχει; Ἦ ὑπῆρχον μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν τόσων συγγραφέων; Ὁ Κουίντιος-Κοῦρσοσ λέγει, ὅτι οἱ Σκυθαὶ τῶν ὄχθων τοῦ Τανάιδος ἦσαν τόσον ὑψηλοί, ὥστε οἱ Μα-

κεδόνες μόλις ἔφθανον τοὺς ὤμους αὐτῶν. Οἱ σημερινοὶ Κοζάκοι τοῦ Δόν, οἵτινες κατοικοῦν τὰ μέρη ἐκεῖνα, εἶνε πάντες ὑψηλοὶ ἄνδρες.

Σήμερον διὰ τοῦ ἀτμοῦ γνωρίζομεθα μὲ ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Γῆς, γνωρίζομεν δὲ ὅτι ὀλόκληροι λαοὶ ἕξ καὶ ἐπτὰ ποδῶν ὕψους δὲν ὑπάρχουν. Ὁ Μαγελλάνος, ὁ ἀνακαλύψας τὴν Γῆν τοῦ Πυρός καὶ δούς εἰς τὸν πορθμὸν αὐτῆς τὸ ὄνομά του, μνημονεύει, ὅτι εἶδεν ἐκεῖ Ἔθνος Γιγάντων. Τοιοῦτον σήμερον δὲν ὑπάρχει, ἐκτός ἂν ἐννοῇ τοὺς Ὀττεντότας, οἵτινες εἶνε πραγματικῶς πολὺ ὑψηλοὶ ἄνδρες.

*
*

Δὲν εἶνε ὄνειρον τερπνότερον, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἰατρὸς χημικὸς καὶ κυρίως χειρουργὸς σήμερον διώκει νὰ συλλάβῃ ἐν τῷ νῶ καὶ πραγματοποιήσει, ὅσον τὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τρόπου τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου βίου εἰς τινὰς περισσοτέρας δεκάδας ἐτῶν ἀφ' ὅ,τι τὸ σύντομον ζῶμεν.

Καὶ μήπως δὲν ἔχουν δίκαιον ὅταν οἱ θετικώτεροι καὶ ἀρχαιότεροι ἱστοριογράφοι μᾶς διαβεβαίουσιν ὅτι ὁ βίος τῶν πατριαρχῶν, ὅστις ἀνήρχετο μέχρι χιλίων ἐτῶν, δὲν εἶνε παραμύθια οὔτε λάθος τοῦ σημερινοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους; Οἱ ἱστοριογράφοι οὗτοι μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι ἐὰν ὑπῆρξαν ἄνθρωποι καὶ λαοὶ εἰς τοὺς πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν αἰῶνας, οἵτινες ἔζων διακόσια καὶ τριακόσια ἔτη, πρέπει νὰ ὑπῆρχον καὶ λόγοι καὶ αἰτία καὶ κλίματα τὰ ὁποῖα συνέτειναν πρὸς τοῦτο, τὰ ὁποῖα ὁ νῦν πολιτισμὸς κατέστρεψε καὶ τὰ ὁποῖα ὁ νῦν πολιτισμὸς πρέπει ἢ νὰ διαψύσῃ ἢ νὰ ἀνακαλύψῃ.

Ἄλλοτε εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἀλχημιστῶν τὸ καταθύμιόν των ἦτο ν' ἀνακαλύψουν τὸ ἀτελεύτητον, τὸ ἀθάνατον νερὸ καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν χυδαίων μετάλλων εἰς χρυσόν. Τὸν φιλοσοφικὸν λίθον ἔλεγον, τὸ φιλοσοφικὸν ἐλιξίρι, τὴν Οἰκουμένην πανάκειαν. Τὰ θερμὰ τέκνα τῆς Ἀραβίας ἦσαν τὰ πρῶτα τολμήσαντα νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Κυρίου δημιουργοῦ καὶ πλάστου ὅπως ὑφαρπάσουν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πανσόφου τὸ δέειν καὶ λύειν τὸν βίον ἐκάστου θνητοῦ. Ὁ περίφημος Γεβέρ, δηλ. ὁ ἄραψ ἀλχημιστῆς Ἀβοῦ-Μουσχάχ-Τζαφάρ-Αλ-Σοφὶ τοῦ ὀγδοῦ αἰῶνος, φαίνεται πρῶτος ἀλχημιστῆς. Ὁ Μοσχάμτ-Ἀβοῦ-Βεργ-Ἰβῦ-Ζαχαρίας ἢ Ῥαζῆς δεύτερος κατὰ τὸν ἑννατον καὶ δέκατον αἰῶνα· ὁ Ἀβοῦ-Ἀλῆ-Χουσεῖν-Ἰβν-Σινὰ τὸν δέκατον καὶ ἐνδέκατον αἰῶνα, ἠκολούθησαν δὲ τούτους εἰς τὴν Ἑσπερίαν ὁ Ὀρτολάνος, ὁ Μέγας Ἀλβέρτος, ὁ Ἅγιος Θωμᾶς Ἀκουέν (Aquino), ὁ Ῥαϋμόνδος Λούλ τῶν Βαλεάρων,

ὅστις καὶ λέγεται μεταβαλὼν διὰ τὸν Βασιλέα Ἐδουάρδον Α' πενήκοντα χιλιάδας λιτρῶν ὑδραργύρου εἰς ἀληθῆ χρυσόν, ἐξ οὗ κατεσκευάσθησαν τὰ πρῶτα νομίσματα *rosenobles*.

Πάντες οὗτοι οἱ ἀλχημισταί, καθὼς καὶ ὁλόκληρος σειρά σπουδαιότερων μεταγενεστέρων ἀλχημιστῶν, κατεγίνοντο κυρίως εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀθανασίας, οὐχὶ ὅμως εἰς τὴν ἐπιμήκυνσιν τοῦ βίου ἔστω καὶ ἐπὶ εἴκοσι ἢ τριάκοντα ἔτη, οὔτε τὴν ἀνανέωσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων ὡς ὁ Βράουν Σεκάρ, ὅστις, ὢν κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ἰδίου ἐβδομήκοντα τεσσάρων ἐτῶν καὶ ἀσθματικός, κατῴρθωσε διὰ τῶν ἐνόρχων ἐγχυσεῶν του νὰ ἀναβαίη τὴν κλίμακα ἀνετώτερον καὶ νὰ γίνεται ποθητότερος παρὰ τῆ κυρία Σεκάρ.

Ἄγνοοῦντες κατὰ πόσον ἡ μέθοδος τοῦ κ. Βράουν Σεκάρ εἶνε πρωτότυπος διότι εἰς τὸν Ἀθήναιον ἀπαντῶμεν *πλακοῦς-εὐόρχης*, λέγομεν μόνον, ὅτι καὶ τοῦ κ. Σεκάρ ἡ μέθοδος καὶ τῶν ὀπαδῶν του εἶνε μηδαμινὴ αὐξάνουσα κατὰ μόνον δέκα, εἴκοσι ἢ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τὸν βίον ἡμῶν, ἐὰν τφόντι ὑπῆρξαν λαοὶ καὶ ἄνθρωποι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν, οἵτινες ἔζων ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἐὰν πιστεύσωμεν ὅτι οἱ μακρόβιοι τῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων δὲν ἦσαν τότε σπανιώτατα φαινόμενα, ὡς σήμερον, ἀλλὰ συχνότατα καὶ συνήθη.

Εἶπομεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι καὶ σπουδαῖοι ἱστοριογράφοι, οἱ ἐγγύτερον ἀπέχοντες τῆς ἐποχῆς τῶν Πατριαρχῶν, καίπερ εἰδωλόατραι καὶ ὀπαδοὶ τῆς Πολιτείας, παρεδέχοντο καὶ ἀπεδείκνυον ὅτι οἱ Πατριάρχαι ἀληθῶς ἔζων ἐπὶ αἰῶνας καὶ ὄχι ἔτη. Ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ἐκαταῖος γεννηθεὶς ἐν Μιλήτῃ τῷ 549 π. Χ., ὁ Ἑλλάνικος τῆς Μυτιλήνης γεννηθεὶς τῷ 480 π. Χ. ὁ συγγραφεὺς τῆς Δευκαλιωνείας καὶ Ἀτλαντιάδος, ὁ Ἐφορος ἐκ Κύμης τῆς Αἰολίδος γεννηθεὶς τῷ 405 π. Χ. καὶ συγγραφεὺς εἰς πολλὰ βιβλία τὴν ἱστορίαν 750 ἐτῶν ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, ὁ Νικόλαος Δαμασκηνὸς ὁ γράψας εἰς 146 βιβλία τὴν Παγκόσμιον Ἱστορίαν, ὁ Μανέθων ὁ Αἰγύπτιος ἐπὶ Πτολεμαίου Φιλαδέλφου ἱερογραμματεὺς ἐν Ἡλιουπόλει, γράψας Ἑλληνιστὶ τόσα ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ συγγράμματα, ὁ Βηρωσὸς τῆς Βαβυλωνίας ἀμασας ἐπὶ Πτολεμαίου Β' καὶ γράψας τὰ Βαβυλωνιακὰ καὶ Χαλδαϊκὰ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἱστορικοὶ προγενέστεροι, σύγχρονοι ἢ μεταγενέστεροι δὲν ἀποκρούουσιν ἀλλὰ παραδέχονται τὴν μακροβιότητα τῶν Πατριαρχῶν· ὁ δὲ Ἅγιος Λύγουστίνος διαψεύδει ὅσα ἐγράφθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου παρὰ τῶν ἐναντίας γνώμης, βασιζομένων ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι τὰ ἔτη τῶν Πατριαρχῶν

χῶν δὲν ἦσαν ἡλιακὰ ἀλλὰ σεληνιακὰ, διότι οἱ Αἰγύπτιοι, κανονίζοντες τὰ ἔτη των ἐκ τῆς μιᾶς μόνης περιστροφῆς τῆς Σελήνης, εἶχον ταῦτα μικρότερα· ἀλλὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἦσαν μόνον ἐνὸς μηνός, ἦσαν αἰγυπτιακὰ ἔτη κατὰ τὸν Πλίνιον, τὸν Διόδωρον Σικελιώτην, τὸν Πλούταρχον καὶ πολλοὺς ἄλλους συγγραφεῖς, δὲν ἦσαν δὲ παραδεδεγμένα παρὰ τῶν ἐπιλοίπων λαῶν τῆς Γῆς, οὔτε ἐφαρμόζονται ἐπὶ τοῦ ἀστρονομικοῦ συστήματος τῶν ἄλλων τότε γνωστῶν ἐθνῶν.

Ἐὰν τὰ ἔτη τῶν Πατριαρχῶν ἦσαν ἐκεῖνα τῆς μιᾶς Σελήνης τῶν Αἰγυπτίων, ὁ Μαλελεήλ, ὅστις ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ καὶ ὅστις ἦτο ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐτῶν ὅταν τὸν ἐγέννησε, θὰ ἦτο παῖς μόνον 13 ἐτῶν. Ἐνυμφεῦθη ἄρα δωδεκαετής; Καὶ ὅμως, κατὰ τὴν Γέννησιν, ἔζησεν ἔτι ἐπτακόσια τριάκοντα ἔτη καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Μαλελεήλ ὀκτακόσια καὶ ἐννεήκοντα πέντε ἔτη. Καὶ ἔζησεν Ἰάρεδ ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα ἔτη καὶ ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ· καὶ ἔζησεν Ἰάρεδ μετὰ τὸ γεννηθῆαι τὸν Ἐνώχ ὀκτακόσια ἔτη καὶ ἐγέννησε υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἰάρεδ ἐννεακόσια καὶ ἐξήκοντα δύο ἔτη καὶ ἀπέθανεν.

Ἄρα καὶ ὁ Ἰάρεδ δὲν ἦτο περισσότερον τῶν δεκατριῶν ἐτῶν ὅταν ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ Σαλά, ὅστις ἐγέννησε τὸν Ἐβέρ ὅταν ἦτο ἑκατὸν τριάκοντα ἐτῶν, ἦτο μόνον δέκα ἐτῶν ἰδικῶν μας, ἐὰν τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἦσαν σεληνιακὰ. Ὁ βίος τοῦ Ἀβραάμ, ὅστις ἦτο 175 ἐτῶν, ἐλαττοῦται τότε εἰς μόνον δεκατέσσαρα καὶ ἡμισυ, ἐκεῖνος δὲ τοῦ Μαυσεῶς τῶν ἑκατὸν εἴκοσι εἰς μόνον ἑνδεκα. Ὁ Ἀβραάμ ἦτο ἐβδομήκοντα πέντε ἐτῶν ὅταν ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου Χαρρὰν καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν σοὶ δείξω καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ ἐξῆλθε λαβὼν Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ἄρα ὁ Ἀβραάμ ἐὰν ἦσαν τὰ ἔτη τῶν πατριαρχῶν σεληνιακὰ, ἦτο νυμφευμένος τὴν Σάρραν ὅταν ἦτο ἔξ μόνον ἐτῶν, ὁ δὲ Θεὸς τὸν διέταξε νὰ μεταβῆ ἐκ γῆς Χαρρὰν εἰς γῆν Χαναὰν ὅταν ἦτο παῖς ἐξαετής, ὅπερ δὲν ἀνταποκρίνεται διόλου οὔτε μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, οὔτε μὲ ἐκείνην τῆς Νέας, οὔτε μὲ τὰς κοσμικὰς συνηθείας, οὔτε μὲ τὴν ἀληθῆ τοῦ κόσμου χρονολογίαν, οὔτε μὲ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ νὰ ἀναμιγνύηται μὲ τὰ παιδία.

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸν Νῶε. Τί εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν; Εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Πόσων ἐτῶν ἦτον ὁ Νῶε ὅταν εἰσῆλθεν ἐν τῇ κιβωτῷ; Ἴδου τί λέγει ἡ Γέννησις; Ἐν τῷ ἐξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ

τοῦ δευτέρου μηνός, ἐβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνέωχθησαν, καὶ ἐγένετο ὁ ὑετός ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Ὅταν ὁ Νῶε ἐξῆλθε τῆς κιβωτοῦ ἦτο ἐξακοσίων καὶ ἐνός ἔτους, διότι «ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ καὶ ἤλαττοῦτο μετὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας». Καὶ ἐκάθησεν ἡ κιβωτός ἐν μηνὶ τῷ ἐβδόμῳ, ἐβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐπὶ τὰ ὄρη Ἀραράτ. Τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἤλαττοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός, ὤφθησαν δὲ αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων. Καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἠνέωξε Νῶε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ ἣν ἐποίησε καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα (τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ) καὶ ἐξελθὼν οὐχ ὑπέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ ἀπέστειλε τὴν περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ κ.τ.λ.... Ἐζῆσε δὲ ὁ Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τριακόσια πενήκοντα ἔτη καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Νῶε ἐννεακόσια πενήκοντα ἔτη καὶ ἀπέθανεν.

Ἐὰν τὰ ἔτη ἦσαν σεληνιακά, τότε ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἡ ἀποξήρανσις τῆς γῆς παρὰ τῶν ὑδάτων ἐγένετο ἐντὸς μόνον 31 ἡμερῶν κατὰ τὰς ὁποίας πάντες ἀπέθανον.

Ἐννεακόσια πενήκοντα ἔτη ἔζησεν ὁ Νῶε.... τρέχουν οἱ σίελοι τῶν πλουσίων καὶ φιλοζῶων, ὡς καὶ τῶν φιλοδόξων, τῶν ἐφευρετῶν καὶ τελειοποιητῶν, τῶν συγγραφέων καὶ φιλοπόνων· ὥστε, ἐὰν τὰ ἔτη ἦν σεληνιακά, τὰ ἐννεακόσια πενήκοντα διαιρούμενα μὲ τὸ δώδεκα καταβιβάζουσι τὴν ἡλικίαν τοῦ Νῶε εἰς μόνον 79. Ὁ Νῶε ὁ μετὰ τὸν Μαθουσάλαν ἀποβιώσας κατὰ μόνον δεκαεννέα ἔτη νεώτερος! Διότι ὁ Μαθουσάλας ἀπεβίωσε 969 ἐτῶν, τὰ ὅποια ἰσοδυναμοῦν, ἂν λογισθῶσι σεληνιακὰ ἔτη, μὲ μόνον 79, δηλ. ὁ παροιμιακὸς τῆς βαθυτάτης ἡλικίας καὶ γεροντότερος πάντων τῶν πατριαρχῶν δὲν εἶχεν οὔτε τὴν σεβαστὴν ἡλικίαν τοῦ στρατηγοῦ Εὐστρατίου Ῥάλλη. Τὸ τοιοῦτον εἶνε ἴσον παραλογισμῷ, διότι ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς του ἐξερχομένους τῆς κιβωτοῦ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς»· ἄρα δὲν ἠδύνατο ἐν τῇ σοφίᾳ του νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Νῶε μόνον εἴκοσι πέντε ἔτη εἰς τὴν ζωὴν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου καὶ πληρώσῃ τὴν ἐρημωθεῖσαν γῆν μὲ κατοίκους, διότι τὰ τριακόσια σεληνιακὰ ἔτη, ὅσα ὁ Νῶε ἐπέζησε, ποιοῦσι μόνον εἴκοσι πέντε ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Παραδεχόμενοι ὅτι τὰ ἔτη τῶν πατριαρχῶν δὲν ἦσαν σεληνιακά, βλέπομεν ὅτι ὁ βίος αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς αἰῶνας καὶ ὄχι εἰς ἔτη, ὡς ὁ ἡμέτερος. Ἄρα ὑπῆρχε τρόπος τοῦ ζῆν ἢ ἀτμοσφαιρικῇ ἐπιρροῇ μακύνουσα τὸν βίον

των ἢ φυσικῇ τις τροφή ἢ ποτόν τι, τὰ ὅποια διετήρουν τὰ ζωτικὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου εἰς αἰωνίαν ἀφθαρσίαν. Ὁ Ἰσαὰκ Ἀβαρβανὲλ λέγει, ὅτι ἐπειδὴ οἱ πατριαρχαί, τῶν ὁποίων ἡ γέννησις προσεγγίζει τὴν ἐποχὴν τῆς δημιουργίας, συνεμερίσθησαν τὴν ἐντελῆ κατασκευὴν τοῦ πρώτου δημιουργηθέντος ἀνθρώπου παρὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἔχουν τοιαύτην μακροβιότητα, ὅτι δὲ ὁ ἀήρ, ἡ γῆ καὶ τὰ ὕδατα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν δὲν εἶχον λυμανθῆ καὶ διαφθαρῆ παρὰ τῶν ὑδάτων τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ὅτι, τοῦ βίου αὐτῶν ὄντος γαληνιαίου, εὐβλαβοῦς, ποιμενικοῦ, ἄνευ τυρβῶν καὶ ἐξάψεων καὶ ἀνθρωπίνων παθῶν, δὲν ἠδύνατο φυσικῶς οὗτος ἢ νὰ ἦ μακρός. Ὁ Ῥαββίνος Μαιμωνίδης φρονεῖ, ὅτι ὁ βίος τῶν πατριαρχῶν ἦτο ὡς ὁ τῶν συγχρόνων του, ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ἐμήκυνε τὰς ἡμέρας τῶν εἰς ἑκατοστῆς ἐτῶν, ὅπως δώσῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξωσι τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, αἵτινες ἦσαν εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν.

Ἄλλὰ τί θὰ εἶπῃ τις διὰ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ ὅστις, βλέπων τῶν ἀνθρώπων τὴν παρακοήν, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταστρέψῃ διὰ τοῦ κατακλυσμοῦ; «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά σου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκα»· ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη.

Ἄς ἴδωμεν νῦν πόσοι καὶ ποῖοι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔζησαν πλέον τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν.

* *

Ὁ Ἐπιγένης ὁ γνωμικὸς καὶ ἀστρονόμος ὁ σπουδάσας εἰς Χαλδαίαν πρεσβεύει, ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος ἀδύνατόν ποτε νὰ ὑπερβῇ τὰ ἑκατὸν ἑνδεκα ἔτη, ὁ δὲ Βηρωσσός, ὁ σπουδάσας ἐπίσης εἰς Χαλδαίαν καὶ γράψας τὰ Βαβυλωνιακά, πρεσβεύει ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος δυνατὸν νὰ ἐκταθῇ μέχρι τῶν ἑκατὸν δέκα ὀκτῶ ἐτῶν.

Ἀπέναντι τῶν δύο τούτων ἔρχεται ὁ Πλίνιος, ὅστις φέρει παραδείγματα μακροβιότητος πολὺ μεγαλειτέρας. Διηγείται, ὅτι ἐπὶ αὐτοκράτορος Βεσπασιανοῦ ἐγένετο ἔρευνα καὶ καταγραφὴ τῶν ὑπεργήρων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ εὗρον μόνον ἐν τῇ μεσαίᾳ Ἰταλίᾳ μεταξὺ τῶν Ἀπεννίνων καὶ τοῦ Πῶ ποταμοῦ πλείστους ὑπεργήρους. Τρεῖς εἰς τὴν Πάρμαν ὑπερέβαινον τὰ ἑκατὸν εἴκοσι ἕκαστος· εἰς τῆς πόλεως Βρεσέλλο ἦτο 125, μία γυνὴ τῆς Φαέντζας εἶχεν ἑκατὸν τριάκοντα δύο ἔτη, εἰς δὲ τὴν Βουλώνη ὁ Λ. Τερέντιος καὶ εἰς τὴν Ριμίνην ὁ Μ. Ἀπώνιος εἶχον ἕκαστος ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν ἡλικίαν. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς προσθέτει, ὅτι ὁ Τερτούλλας ἦτο ἑκατὸν τριάκοντα ἑπτὰ ἐτῶν. Εἰς δὲ τὰ πέριξ τῆς Πλακεντίας ὑπῆρχον δέκα γέροντες τῶν ἑκατὸν δέκα ἕκαστος, τέσσαρες τῶν

ἐκατὸν εἴκοσι ἕκαστος καὶ εἷς, ὁ Μ. Μούτιος Γαλέριος, τῶν ἐκατὸν τεσσαράκοντα. Ἐτέρα ἐπαρχία τῆς Ἰταλίας ἔδωκε πενήκοντα τέσσαρας ἀνθρώπους ἕκαστον ἐκατὸν ἐτῶν, πενήκοντα ἐπτὰ τῶν ἐκατὸν δέκα, δύο τῶν ἐκατὸν εἴκοσι πέντε, τέσσαρας τῶν ἐκατὸν τριάκοντα ἐπτὰ καὶ τρεῖς τῶν ἐκατὸν τεσσαράκοντα ἕκαστον.

Μετὰ τὸν Πλίνιον ἔρχονται παραδείγματα μεγαλειτέρας μακροβιότητος εἰς τινὰς συγγραφεῖς προσεγγίζοντα τὸν βίον τῶν πατριαρχῶν. Δὲν θὰ ὀμιλήσω διὰ τὸ ὑπέργηρον τοῦ Τιθωνοῦ, ὅστις ἠρπάγη διὰ τὴν ὠραιότητά του ὑπὸ τῆς Ἡοῦς, ἥτις ζητήσασα παρὰ τῶν θεῶν τὴν ἀθανασίαν καὶ λησμονήσασα νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν αἰωνίαν νεότητα ἐγένετο παραίτιος νὰ καταστῇ ὁ Τιθωνὸς ὑπέργηρος, οὔτε διὰ τὴν Ἡροφίλην, ἥτις ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον γῆρας, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς Anna Paremma ἠύχοντο μεταξύ των «τῆς Ἡροφίλης τὰ ἔτη», διότι λέγεται ζήσασα χίλια ἔτη, οὔτε διὰ τὸν Νέστωρα, ὅστις εἶδε τρεῖς γενεὰς τῶν τέκνων του, οὔτε διὰ τὸν Μέμωνα, ὅστις εἶδε πέντε γενεὰς ἢ τὸν Τειρεσίαν, ὅστις εἶδεν ἐπτὰ, ὅπερ κάμνει ἕκαστον αὐτῶν πολὺ ἄνω τῶν ἐκατὸν ἐτῶν· ἀλλὰ τί θὰ εἶπητε διὰ τοὺς ἀρχαίους Σῆρας, δηλ. Κινέζους, μνημονουμένους εἰς διαφόρους συγγραφεῖς, ὅτι τινὲς τῶν κοινοτήτων αὐτῶν εἶχον κατοίκους πεπρωκισμένους μὲ μακροβιότητα τριακοσίων ἐτῶν ἕκαστον, ὅτι εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπῆρχον λαοί, ὧν οἱ ἄνθρωποι ἔζων 130 καὶ 140 ἔτη, ὅτι εἰς τὴν νῆσον Κεϋλάν (Ταπροβάνην) οἱ κάτοικοι ἔζων περισσότερον τῶν 140 ἐτῶν, ὅπερ διβεβοαιώθη καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων στατιστικῶν, ὅτι ἐν Ἰαπωνίᾳ, εἰς τὰς νήσους τῶν Μολούκων, εἰς τὴν Ἰάβαν καὶ Σουμάτραν ὑπῆρχε μακροβιότης τῶν κατοίκων ἀνωτέρα τῶν 150 ἐτῶν. Ὁ Κτησίας, ὁ ἰατρός Ἀρταξέρξου Μνήμωνος, ὀμιλεῖ περὶ τινῶν ἐθνῶν τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἔζων διακόσια ἔτη ἕκαστος. Ὁ Ἀππιανὸς λέγει, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Νουμηθίας ἦσαν οἱ μακροβιότεροι τῆς γῆς. Οἱ Αἰθίοπες ἐκαλοῦντο μακρόβιοι κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα καὶ κατετάσσοντο εἰς τοὺς ζῶντας ἐπίσης ἐπὶ περισσότερα ἔτη τῶν ἐπιλοίπων λαῶν. Ἄλλ' ὅ,τι περιεργότατον, κατὰ τὸν Πλίνιον ὑπῆρχεν ἔθνος τῆς Αἰτωλίας, οὗτινος οἱ κάτοικοι ἔζων διακόσια ἔτη. Ἐκαστος Ἕλληνα δύναται νὰ ἐρωτήσῃ διατί καὶ σήμερον δὲν ζοῦν ἐκεῖ τοῦλάχιστον 150 ἔτη; Ἄπασα ἢ Ἑλλὰς θὰ μετεφέρετο ἐκεῖ, ὅποια κερδοσκοπία κτημάτων; Ὁ δὲ Ὀνησίκριτος ἐξ Ἀστυπαλαίας, μαθητῆς τοῦ Διογένους τοῦ Κυνικοῦ καὶ ὁ Σιμωνίδης ὑποστηρίζουν, ὅτι πάντες οἱ ὑπερβόρειοι λαοὶ ἔζων χίλια ἔτη, ὁ δὲ Πίνδαρος προσθέτει, ὅτι οἱ ὑπερβόρειοι δὲν γνωρίζουν οὔτε ἀσυνείας οὔτε γῆρας.

Αἱ τοιαῦται δοξααῖαι σήμερον διὰ τῶν γενικῶν ἀνακαλύψεων τῶν ἠπείρων ὄλων καὶ θαλασσῶν καὶ τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ συνεννόησεως πάντων σχεδὸν τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς διὰ τοῦ ἀτμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ διαψεύδονται, ἐκτός ἐὰν ἡ μακροβιότης τῶν λαῶν ἐκείνων ἀνήγετο εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Πατριαρχῶν καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῆς μακροβιότητος τῶν Πατριαρχῶν.

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὸν βίον τοῦ Ταμερλάνου ἀναφέρεται ἀνὴρ τις τῆς Σογδιανῆς, ὅστις ἔζησε τριακόσια πενήκοντα ἔτη. Ὁ Ἑλμασίος διηγεῖται, ὅτι τὸν ἑβδομον αἰῶνα Πέρσης, ὀνόματι Σολιμάνης, ἔζησε διακόσια πενήκοντα ἔξ ἔτη, κατ' ἄλλους δὲ 350.

Ὁ Ἱστορικὸς Δαμαστής, μαθητῆς τοῦ Ἡροδότου καὶ Ἑλλανικοῦ, λέγει, ὅτι ἀνὴρ τις ὀνομαζόμενος Λουτόριος ἔζησε τριακόσια ἔτη. Ὁ ἴδιος Βαλέριος Μάξιμος προσθέτει, ὅτι ὁ Ἰλλυριὸς Δάνθων ἔζησε πεντακόσια ἔτη χωρὶς νὰ γηράσῃ. Ὁ Ξενοφῶν δίδει ὀκτακόσια ἔτη βίου πρὸς τὸν βασιλέα μιᾶς νήσου τῶν Λαχμίων καὶ ἐξακόσια πρὸς τὸν πατέρα τοῦ βασιλέως τούτου.

Ὁ Βοπίσκος Φορτουνάτος Πλέμπιος εἶνε πεπεισμένος ὅτι τινὲς τῶν φθανόντων εἰς βραθειᾶν ἡλικίαν δύνανται φυσικῶς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν νεότητά των, ἀποδεικνύει δὲ τοῦτο διὰ πολλῶν παραδειγμάτων. Εἰς γέρον τῆς Ταράντου, ἑκατοντούτης, αἰφνης ἐπανέκτησε τὴν νεότητά του εἰς τὴν ὄψιν καὶ τὸ σθένος καὶ ἐπέζησε πενήκοντα ἔτη, ἀλλὰ δὲν λέγει πῶς κατάρθρωσε τοῦτο. Κατάρθου τοῦτο διὰ τῆς μεθόδου Βράουν Σεκάρ ἢ ἄλλης ἀποτελεσματικωτέρας; Περιγράφει δὲ γραῖαν ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βαλεντίας, ἥτις ἦτο κεκυρτωμένη καὶ ἥτις ἤλλαξε τόσον, ὥστε ἐγένετο ἀγνωρίστος· οἱ ὀδόντες της ἐξῆλθον ἐκ νέου, ἡ λευκὴ κόμη της ἐγένετο μέλαινα, αἱ ρυτίδες της ἐξηλείφθησαν, ὁ λαιμὸς της μετεβλήθη εἰς ἐκεῖνον μιᾶς νέας κόρης, τὸ πρόσωπόν της καὶ ὄλον τὸ σῶμά της ἀνέλαβε τὴν δρόσον τῆς νεότητος.

Διατί τὰ τοιαῦτα θαύματα δὲν γίνονται καὶ σήμερον; Ὁ Πλέμπιος φέρει ἕτερον παράδειγμα, Ἰνδόν, ὅστις ἔζησε τριακόσια τεσσαράκοντα ἔτη καὶ ὅστις φυσικῶς ἀνενηώθη τρίς ἐν τῷ βίῳ του, γινόμενος τρίς νέος καὶ τρίς γέρον, προσθέτων ὅτι εἶνε ἀφροσύνη καὶ ἀναίδεια καὶ βλασφημία πρὸς τὸν Θεὸν νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ πιστεῦσῃ ὅ,τι δὲν εὐρίσκει λογικόν, καὶ τοῦτο διότι δὲν εἶδον ὅμοιον πρότερον οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἐνῶ ὑπάρχουσι καθ' ἐκάστην τόσα τῆς φύσεως θαύματα, τόσα τέρατα, τόσα παράδοξα, τόσα ἐκτρώματα, τόσα ἑκτακτα τῆς μεγάλης μητρὸς Φύσεως. Καὶ μήπως δὲν ἔχει δίκαιον ὁ Πλέμπιος; Ἀφοῦ γίνονται ἐκτρώματα, διατί νὰ

μὴ παραχθῶσι καὶ φαινόμενα τελειότητων; Καὶ ποία μεγαλειτέρα τελειότης ἢ νὰ γίνηται τις τρίς νέος καὶ τρίς γέρον; Ὅποια ἡ φρόνησις καὶ ἡ πείρα τῶν δύο ἐτέρων νεότητων;

Ἡ λογικὴ τοῦ Βοπίσκου Πλεμπίου λέγει, ὅτι ἐὰν ἡ μήτηρ Φύσις ἀντιπρόσωπος τοῦ Μεγάλου Δημιουργοῦ, ἐγέννησε τέρατα, ἐκτρώματα καὶ ἀφύσικα ὄντα, βεβαίως ἐγέννησε καὶ τελειότητας, μάλιστα πλείονας τελειότητας, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων διέμειναν ἄγνωστοι εἰς τὰ χᾶθη τῶν αἰώνων, ἐν ταῖς ὄρφναις τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῆς Ὑδρογείου ἡμῶν, ἐκεῖ ὅπου ἡ παγκόσμιος Ἱστορία δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ, ὅπου δὲ ἡ ἐγχώριος καὶ σύγχρονος οὐδεμίαν δύναται νὰ λάβῃ σημείωσιν, ἢ, λαβοῦσα δὲν συνεκράτησεν αὐτὴν ἀπωλεσθεῖσαν καὶ ταύτην ὡς τόσοι ἀπωλέσθησαν λαοί, ἔθνη καὶ πολιτισμοί, ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς δημιουργίας τῆς Γῆς, ἀπὸ τῆς κατατάξεώς της ἐν τῷ Ἡλιακῷ ἡμῶν συστήματι.

Ἴδου καὶ ἕτερος δημοσιογράφος ὁ Μεντζέλιος (Mentzelius Republ. des lettres Octob. 1685), ὅστις λέγει, ὅτι εἶδεν εἰς τὴν Cleves τὸ 1666 γέροντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν, ἀλλάζοντα τοὺς ὀδόντας μετὰ φοβερῶν πόνων, ὅ,τι δὲ παραδοξότατον, ὁ ἀνὴρ οὗτος διηγείτο, ὅτι εὕρισκόμενος εἰς τὴν Haie τῆς Ὀλλανδίας ὅταν ἦτο 118 ἐτῶν καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ἄλλος πρεσβύτερος αὐτοῦ ἤλλαξε τοὺς ὀδόντας του καὶ ἐδεικνύετο ἐπὶ πληρωμῇ, τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ὀφθαλμοφανῶς τὸν εἶδε καὶ ἠκροάσθη ἐκ τοῦ στόματός του, ὅτι ὅταν ἦτο 118 ἐτῶν, εἶχεν ἀπολέσει πάντας τοὺς ὀδόντας του, πάντες δὲ ἐπανῆλθον ὡς τοὺς ἔβλεπε λευκότετοι καὶ στερεώτατοι.

Ἄλλ' ἔχομεν καὶ τὰς ἰδίας μαρτυρίας τοῦ Πλινίου καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι οἱ ὀδόντες ἐπανέρχονται καὶ εἰς βαθύτατον γῆρας. Ὁ Schenckins φέρει πολλὰ παραδείγματα. Ὁ Μέγας Ἀλβέρτος λέγει, ὅτι εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς ἄνδρα ὀγδοηκοντούτην ἀλλάζοντα τοὺς ὀδόντας, καὶ εἶδεν ἐπίσης γυναῖκα γερμανίδα, τῆς ὁποίας ὁ υἱὸς ἦτο κατὰ τεσσαράκοντα ἔτη μεγαλειότερος τοῦ μικροτέρου της ἀδελφοῦ. Ὁ Πλίνιος ἐπίσης λαμβάνων μάρτυρα τὸν Κτησίαν ὑποστηρίζει, ὅτι εἰς ἔθνος ὀλόκληρον τῶν Ἰνδιῶν ἔζων οἱ ἄνθρωποι διακόσια πενήκοντα ἔτη ἕκαστος, ὅτι δὲ οἱ νέοι εἶχον τὴν κόμην λευκὴν καὶ οἱ γέροντες μέλαιναν, δηλ. προχωρούσης τῆς νεότητος ἡ κόμη των ἐγένετο κατ' ἀντίστροφον ψαρχὰ καὶ μέλαινα. Ὅποιος μακάριος λαός! Καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἦτο Χριστιανός· τῶν Χριστιανῶν τὰ μαλλία τάχιστα ἐκ τῆς ἀγαθότητος τῆς ψυχῆς των, τῶν ἀγαθοεργιῶν καὶ τῆς περιφρονήσεως τῶν χρημάτων λευκαίνονται. Ὁ Πέτρος Γκασσέντης, ὁ μαθητὴς τοῦ Βάκωνος, ἡ ἰσχὺς τῆς μεγαλοφυίας, ἦν ἡ

φύσις ἐδημιούργησεν, ὅστις εἰσῆξεν ἐν Γαλλίᾳ τὴν φιλοσοφίαν καὶ λογικὴν καὶ κριτικὴν ἐκείνην, ἣν ἐσφαλμένως ἀπέδωκε πρὸς τὸν Λῶκ καὶ τὸν Κονδιλιάκ, ὁ Γκασσέντης, ὅστις δωδεκαετῆς ἡγήρουσε λατινιστὴ ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου Ἀντωνίου τῆς Βουλώνης διὰ τοιαύτης δεινότητος καὶ ἐνθουσιώδους ῥητορικῆς, ὥστε ἔκαμε τὸν Ἱεράρχην νὰ φωνάξῃ: «Ὁ παῖς οὗτος ἡμέραν τινὰ ἔσεται τὸ θαῦμα τοῦ αἰῶνός του», ὁ Γκασσέντης, ὅστις ἀληθῶς ὑπῆρξε τὸ θαῦμα τοῦ αἰῶνός του διότι ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἐκείνης ἐπωνομάσθη ὁ μικρὸς Δόκτωρ, ὁ Γκασσέντης, ὁ μέγας Δόκτωρ μετὰ τὸ 1614 τῆς Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀβινιῶν, ὁ Γκασσέντης ὁ ἀποπονηθεὶς τῷ 1645 τὴν παιδαγωγίαν τοῦ Λουδοβίκου 14^{ου}, ὁ συγγραφεὺς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐπικούρου, ἐπιβεβαίωσι, ὅτι ὑπῆρξε γέρον Πέρσης ἡλικίας τετρακοσίων ἐτῶν, ὅστις ἦτο γνωστὸς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς συγχρόνους του, διότι ἡ ἡλικία του ἐπιβεβαιουτο παρὰ τῶν τόσων καὶ διαφόρων ἱεραποστόλων, οἵτινες κατὰ καιροὺς τὸν ἐγνώρισαν. Τὸν μακρόβιον τοῦτον Πέρσην ἐπιβεβαίωσι καὶ ὁ Peirese Σύμβουλος τοῦ Παρλαμέντου τῆς Προβάνσας, ἀνὴρ πολυμαθέστατος τῆς ἐποχῆς του, ἐπιφανὴς διὰ τὰς διδασκαλίας του καὶ ἀντικείμενον σεβασμοῦ ὅλων τῶν συγχρόνων του διὰ τὰς ἀρετάς του. Ἡλικίας τετρακοσίων ἐτῶν καὶ ὄχι τῆς ἐποχῆς τῶν Πατριαρχῶν! *Α! πόσα τις δύναται εἰς τετρακόσια ἔτη νὰ μάθῃ; Πόσα νὰ διδάξῃ; Πόσα νὰ ἀνακαλύψῃ; Διακόσια μόνον ἔτη βίου ἐνὸς μεγαλοφυοῦς, ἀρκοῦσιν ὅπως ἀνακαλύψῃ τὰς ἀγούσας κλίμακας πρὸς τοὺς Οὐρανοὺς.

Ὁ Γεμέλλης Καρέρι, καθὼς καὶ ὁ Μαφὲ διαβεβαίωσιν, ὅτι Πορτογάλλος πλοίαρχος, Τριστάν δ' Ἀκίουνα (Acunha), ὅταν ἐπῆγεν εἰς Ἰνδίας τῷ 1535 μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νήσων τῶν φερουσῶν τὸ ὄνομά του, εἶδε γέροντα, τὸν ὁποῖον ἔφερον ἐνώπιόν του, ἑκατὸν τριάκοντα πέντε ἐτῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἄγοντος τὸ ἐννενηκιστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ πατὴρ εἶχεν ἀλλάξει τρεῖς φορὰς τοὺς ὀδόντας του, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ πώγωνός του μετεβάλλετο ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν καθ' ἐκάστην φορὰν καθ' ἣν ἐξήρχοντο νέοι ὀδόντες. Ὁ Σουλτάνος Βαδοῦρ τῷ ἔδιδε καθ' ἐκάστην ἓνα ρουπιὲν σύνταξιν διὰ τὸ ἕκτακτον φαινόμενόν του. Ὁ Πορτογάλλος πλοίαρχος τόσοσιν ἐθαύμασε τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὥστε διέταξε νὰ τῷ δίδουν τρεῖς ρουπιέδες ἀντὶ ἐνός, ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Πορτογαλλικῆς Ἐταιρίας.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ζῶσα ἱστορία, εἶχεν ἰδεῖ ὅσα εἶχον γράψῃ οἱ Πορτογάλλοι ἱστοριογράφοι καὶ ἱεραπόστολοι, δούς πλείστας πολυτίμους σημειώσεις εἰς προσθήκην τῶν δημοσιευθέντων.

Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τοῦ Ἀγγλου Θωμᾶ Πάρ ζήσαντος μετ' ἀναμφι-

σθητήτων αποδείξεων πλέον τῶν ἑκατὸν πενήντα δύο ἐτῶν εἰς τὴν κομητείαν Σχρόπ; Λέγομεν πλέον τῶν 152, διότι ὅταν παρουσιάσθη εἰς τὸν Κάρολον Α' τῆς Ἀγγλίας ἦτο 152, ἔζησε δὲ καὶ ἄλλα ἔτη, περὶ ὧν ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει. Ὁ Κάρολος Α' τὸν ἀντήμειψε δαφιλῶς. (Prideaux Ἱστορία τῶν Ἑβραίων, Τόμ. Β', Βιβλίον 5 σελ. 33). Ὁ Ἑρρίκος Τζένκεν (Henri Tenkins. Σημειώσεις M. Tyndal 1669) τῆς Γιόρκ, ἔζησεν ἑκατὸν ἐξήκοντα ἑννέα ἔτη ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τῆς ἐπαρχίας του.

Εἰς τὰ βόρεια τῆς Σκωτίας, λέγουν τὰ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς (ιδεὲ Βουκάναν ἱστορ.), ὁ Λωρὲντ Ἐτλάνδος ἐνυμφεύθη ὑπερβὰς τὰ ἑκατὸν ἔτη, ὅταν δὲ ἦτο ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐπήγαγεν ἔτι νὰ ἀλιεύῃ διὰ τῆς ἀλιάδος του.

Ὁ Οὐιέλμος Δέραμ εἰς τὴν Θεολογικὴν Φυσικὴν του, ἀναφέρων τὰ ἄνωθι τρία παραδείγματα ὡς θετικά, συγχρόνως ἐμπαίζει τὴν Ἱστορίαν τοῦ Περιπλανωμένου Ἰουδαίου, ὀνομαζομένου Ἰωάννου Βουτταδέ, λέγοντος ὅτι ἦτο παρὼν εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἱστοριογράφοι διάφοροι ἀναφέρουσι σπουδαίως, ὅτι Ἰουδαῖός τις, ὅστις ἦτο ὀφθαλμοφανὴς μάρτυς τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, θεάθη τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα εἰς τὴν Ἀνβέρσαν καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅτι δὲ τινὰ χρόνον πρὶν συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Παύλου δ' Eitsen ἐπισκόπου τῆς Sleswich, ὅτι δὲ πρὸ τοῦ 1228 ἐσύχναζεν εἰς τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Ἀρμενίας, ὅπου ἐγνωρίσθη ἐκεῖ μετὰ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες μαρτυροῦν τὴν ταυτότητά του.

Γράφομεν ταῦτα καὶ ὁ βουλόμενος ἄς πιστεύσῃ ἢ ἄς μὴ πιστεύσῃ. Καὶ ὁ κόμης Σαιντ Ζερμέν ἐκήρυττε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὅτι παρευρέθη εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶχε δὲ κοφίνοὺς πεπληρωμένους ἀδαμάντων, ἐπαγγελόμενος ὅτι ἐγνώριζεν ἀλχημικῶς νὰ μεταβάλλῃ τὰς ὑέλους εἰς πολυτίμους λίθους. Ἦτο ὁ τελειότερος παίκτης τοῦ σαντρακίου, τῶν χαρτίων καὶ τοῦ δομίνου. Ἦτο μουσικὸς καὶ ἐντελὴς παίκτης πολλῶν μουσικῶν ὀργάνων, ὁμιλῶν εἰς ἐντέλειαν πλείστας εὐρωπαϊκὰς καὶ ἀνατολικὰς γλώσσας. Ἦτο τὸ πρόβλημα τοῦ κόσμου, ἔχων τοὺς βασιλεῖς καὶ ὅλους τοὺς ἀριστοκράτας, τρέχοντας ὀπισθὲν του θηρεύοντας δὲ τὴν γνωριμίαν του καὶ τὴν συναναστροφὴν του.

Ὁ Ἰωσήφ Σκάλιγκερ διηγεῖται, ὅτι ὁ Στέφανος δὲ Βοναῖρ ἐνυμφεύθη ἐξήκονταετής, ὅταν δὲ ἀπέβιωσεν εἶχεν ἔγγονον ἐκ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του, εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος προσθέτει, ὅτι συνηθέστερον εἶνε ν' ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἑκατὸν δέκα ἐτῶν παρὰ μία γυνή, ἥτις ἔκαμε δίδυμα.

Εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία, τὰ ὅποια ἐχορήγησεν ὁ ἐπίσκοπος D' Aro-

sia, τὰ περιλαμβάνοντα 43 ἐτῶν συμβάντα τῆς θνησιμότητος δηλ. ἀπὸ τὸ 1600—1675 εἰς δώδεκα ἐνορίας τῆς Σουηδίας, ὑπῆρχον διακόσιοι τριάκοντα δύο ἄνδρες ἀποβιώσαντες ἢ ἔτι ζῶντες, ἡλικίας, ὁ νεώτερος 82 ἐτῶν, τινὲς ἀφιχθέντες εἰς τὰ 140 ἕκαστος, δύο ζήσαντες ἑκατὸν πενήντα ἐξ ἔτη ὁ εἰς καὶ διακόσια ἐξήκοντα ἔτη ὁ ἕτερος, ὅστις καὶ εἶδε τοὺς ἀπογόνους του μέχρι τῆς ἐβδόμης γενεᾶς.

Ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὴν Κλειῶ καὶ ὁ Πλίνιος (Βιβλ. 7. Κ. 48) λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀργανθῶνιος ἡγεμὼν ἐν Ταρτησσῶ τῆς Ἰσπανίας ἐβασίλευσε 80 ἔτη καὶ ἀπέθανε 120 ἐτῶν, φιλοξενήσας περὶ τὰ 600 π. Χ. τοὺς Ἑλληνας θαλασσοπόρους τοὺς ἐλθόντας πρὸς αὐτόν. Κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον ἔζησεν ἑκατὸν πενήντα ἔτη.

Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος (Ἐπιστολὴ τῆς Γκρουτιάνας) διηγεῖται, ὅτι ἀνὴρ χήρος εἴκοσι γυναικῶν, ἐνυμφεύθη χήραν εἴκοσι δύο σύζυγων, ἐπιζήσας δὲ ἐτέλεσε τὴν ἐστεμμένην κηδεῖαν τῆς, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρά του μέτρον παρακολουθούμενος παρὰ τοῦ ζητωκραυγάζοντος πλήθους.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Δημητρίου κατὰ τὸν Θεοῦ ἔζησεν ἑκατὸν τρία ἔτη καὶ ἡ σύζυγός του ἐννεήκοντα. Ἦσαν ἔγγαμοι 75 ἔτη, ἀπέθανον τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ἐνεταφιάσθησαν συγχρόνως διὰ τῆς αὐτῆς κηδεῖας.

Ὁ «Ἐρμῆς» τῆς Γαλλίας, Ἰανουάριος 1732, ἐδημοσίευσεν ἐπιστολὴν ἐκ τῆς «Δισβῶνος», χρονολογουμένην ἀπὸ 17 Ὀκτωβρίου 1731 βεβαιούσαν ὅτι ὁ Ἰωάννης Ροδρίγκος Ἐσκαρινχάδος, γεννηθεὶς ἐν Κολλαρές τῆς Πορτογαλλίας, ἔζησεν 125 ἔτη, ὅτι δὲ ἡ σύζυγός του Ἄντοανέτα Ροδρίγκου, ἡλικίας ἑκατὸν τεσσάρων ἐτῶν, ἀπέβιωσε τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἀπέθανον συζήσαντες ἁμοῦ ὀγδοήκοντα ὀκτῶ ἔτη. Ταῦτα ὁμολογεῖ καὶ τὸ ἡμερολόγιον Verdun Μαρτ. 1732.

Ἡ Τερεντία, ἡ σύζυγος τοῦ Κικέρωνος, ἔζησε 103 ἔτη. Ἡ Κλαυδία (Πλίνιος βιβλ. 7^{ον} κεφ. 48), ἥτις εἶχε 15 τέκνα, ἔζησε ἑκατὸν δεκαπέντε ἔτη. Ἡ Λακτρισία Λουκία, ἡθοποιὸς κωμῶδός, παρίστα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑκατὸν ἐτῶν· ὁ δὲ μουσικὸς Σεινόφιλος ἔζησεν ἑκατὸν πέντε ἔτη χωρὶς ποτὲ κἄν νὰ ἀδιαθετῆσθαι. Τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλινίου καὶ ὁ Ἀντώνιος Κάστωρ, ὑπερβὰς τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ποτὲ δὲ δὲν ἠσθένησεν οὔτε ἠσθάνθη μείωσιν εἰς τινα τῶν αἰσθήσεών του· τὸ αὐτὸ καὶ Γοργίας ὁ σοφιστής· ἀπέβιωσε ζήσας ἑκατὸν ἑπτὰ ἔτη χωρὶς ποτὲ νὰ ἀσθενήσῃ. Ὁ Μασσινίσσας κατὰ τὸν Σολὲν ἐγέννησεν υἱὸν εἰς τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Κάτων. Ὁ Μασσινίσσας κατὰ τὸν Πλούταρχον ἦτο 88 ἐτῶν, τὸ δὲ γεῦμά του συνίστατο ἐκ μόνου ἄρτου μαύρου.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐνίκησε τοὺς Καρχηδόνιους, ὁ Σκιπίων θεατῆς τῆς μάχης, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅστις, γυμνὸς ἐπὶ τοῦ ἵππου του, διέτρεχε τὰς φάλαγγας ὅλας ἐνθαρρύνων τοὺς στρατιώτας καὶ διευθύνων τὴν μάχην.

Ὁ Ἀττίλας ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν ἐνυμφεῖθη ὠραιότατην κόρην καὶ διὰ τοιοῦτου παραφόρου ἔρωτος τὴν νύκτα τοῦ γάμου μετ' αὐτῆς συνουσιασθεὶς προεκάλεσε φρικτὴν αἱμορραγίαν, ἐξ ἧς καὶ ἀπεβίωσεν. Ὁ ἱστοριογράφος Bonfinius λέγει, ὅτι ὁ Ἀττίλας ἀπεβίωσε νέος τῷ 453 μ. Χ. μετὰ τὴν ἐκστρατείαν του εἰς Ἰταλίαν, ἀλλὰ τοῦτο διαψεύδουσιν ὁ Ἰδὰς (Idace), ὁ Πρόσπερος, ὁ Κασσιόδωρος καὶ ὁ Ἰορνάνδης. Κατὰ δὲ τὸν Πρίσκον τὸν σύγχρονον τοῦ Ἀττίλα, ὅστις καὶ τὸν ἐγνώρισεν, ὁ Βασιλεὺς οὗτος τῶν Οὐνῶν ἐπνίγει ἐξ αἱμορραγίας τὴν νύκτα τοῦ γάμου του, εὖρον δὲ τὴν Βασιλίσαν ὀδυρομένην διὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της.

Ὁ Καρδινάλιος τῆς Grange d' Arquin πατὴρ τῆς Grange βασιλίσσης τῆς Πολωνίας ἀπεβίωσεν 107 ἐτῶν. Κατὰ δὲ τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία τοῦ Λονδίνου ἀπὸ τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1729 μέχρι τῆς 26 Δεκεμβρίου 1730 μεταξὺ τῶν θανάτων ἀνερχομένων εἰς 26,761 τῶν δύο γενῶν εὐρίσκονται χίλιοι μεταξὺ 70 καὶ 80 ἐτῶν, 620 μεταξὺ 80 καὶ 90 ἐτῶν, 180 μεταξὺ 90 καὶ ἑκατὸν καὶ ἐννέα μεταξὺ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν πέντε.

Τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Verdun (Ἰουλ. 1731) λέγει, ὅτι ἡ Ἐφημερίς τῆς Γαλλίας ἐδημοσίευσεν πλεῖστα παραδείγματα ἀποβιωσάντων τὸν παρελθόντα αἰῶνα μεταξὺ ἑκατὸν δέκα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι. Ἡ Δόνα Τερέζα δὲ Κάστρο ἀπεβίωσεν ἐντὸς τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Μονικ (Monique) τῆς Λισβῶνος ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν. Ὁ Θωμᾶς φιλόλογος τῆς Ραβέννης μνημονεὺει πλείστους συγχρόνους του ἀποβιώσαντας εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν.

Ὁ Φήλιξ Πλάτερ περιφανὴς ἰατρός τῆς Basle λέγει, ὅτι ὁ πατὴρ του ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν Vallais ἔγραψεν, ὅτι ὁ ἐκ μητρὸς πάππος του Ἰωάννης Σουμερμάτερ νυμφευθεὶς εἰς τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του νέαν τριακονταετῆ ἐγέννησεν υἱόν, τὸν ὁποῖον ἐνύμφευσεν εἰκοσαετῆ ζήσας ἔτι ἕτερα ἐξ ἔτη δηλ. : τὸ ὅλον 126 ἔτη. Ἐξ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του εἶπεν εἰς τὸν Θωμᾶν Πλάτερ, τὸν γαμβρόν του, ὅτι ἐγνώριζε δέκα ἄνδρας τοῦ τμήματος Visp μεγαλειτέρους αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν.

Ὁ δεῦτερος Ἑρμῆς τῆς Γαλλίας δημοσιεύει τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1732 τὸν θάνατον ἄγγλου ὀνομαζομένου Λελάνδ ἀποβιώσαντος εἰς τὴν Lignasken εἰς ἡλικίαν 140 ἐτῶν. Ἐπίσης τὸ ἡμερολόγιον ἡ ἡ ἐφη-

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

μερίς «Verdum» δημοσιεύει τὸν Ἰούνιον τοῦ 1737 κατάλογον ἀνθρώπων ἀποβιώσαντων εἰς ἡλικίαν 102—110 καὶ 111 ἐτῶν καὶ τὸν Φήλικα Μάθαν, ὅστις ἀπεβίωσεν εἰς τὴν Παμπελούναν τὸν Μάϊον τοῦ 1737 εἰς ἡλικίαν 125 ἐτῶν, νυμφευθεὶς εἰς τρίτον γάμον ἐν ἡλικίᾳ 110 ἐτῶν, ἀφήσας δὲ τρεῖς υἱοὺς ἐκ τοῦ γάμου τούτου.

Ἡ ἰδία ἐφημερίς ὁ «Ἑρμῆς τῆς Γαλλίας», τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1736, δημοσιεύει, ὅτι γεωργὸς τοῦ χωρίου Καρμπονιέρ, ἐγγὺς τῆς Figeac τῆς Quercy ἀπεβίωσε τὸ 1736 εἰς ἡλικίαν ἄνω τῶν 126 ἐτῶν, γεννηθεὶς τὴν 26 Δεκεμβρίου 1609, ἔχων δὲ ὅλας τὰς αἰσθήσεις του καὶ καλλιερῶν τὴν γῆν μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας.

Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα πλησμονὴ παραδειγμάτων μακροβιότητος, τὴν ὁποίαν παραλείπομεν, ὅπως δώσωμεν τέλος εἰς τὸ περισπούδαστον τοῦτο θέμα, τὸ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν μέχρι σήμερον διεγείρον ἐνθέρμως τοῦ ἀνθρώπου τὴν περιέργειαν καὶ τὸ φιλόζων.

Παραδεχόμενοι ἢ ὄχι τὰ γεγραμμένα τῶν παρελθόντων αἰῶνων ἐπὶ τῆς μακροβιότητος, ὅτι δηλ. ὑπῆρχον λαοὶ καὶ ἄνθρωποι ζήσαντες ἐπὶ αἰῶνας, φυσικῶς ἐρωτῶμεν διὰ ποῖον λόγον οἱ λαοὶ οὗτοι δὲν ζῶσι καὶ σήμερον ἐπὶ αἰῶνας; Ἐρωτᾷ τις διατί πάντες οἱ συγγραφεῖς καὶ αἱ ἐφημερίδες αἱ μνημονεύουσαι αὐτοὺς δὲν ἠρώτησαν, δὲν ἐπληροφόρηθησαν πῶς ἔζων, πῶς ἐτρέφοντο, τί ἔπινον, τί ἔκαμνον, πῶς διῆγον τὸ ἡμερονύκτιον;

Οὐδεὶς! οὐδεὶς ἀναφέρει τὸ ἐλάχιστον τούτων. Ἦσαν κρεωφάγοι, γαλακτοφάγοι, λαχανοφάγοι; ἢ ἀπλοῖ κολλικοφάγοι; ἦσαν δυσκατάρτιστοι, ἦσαν ἐγκρατεῖς ἢ λάγνοι Σκίταλοι; διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν τέκνων τὰ ὅποια ἐγέννησαν τινὲς τῶν μακάρων τούτων καὶ αἱ τριγαμίαι των δὲν τοὺς παριστάνουν ὡς πολὺ σῶφρονας καὶ ἐγκρατεῖς καὶ φροντίζοντες διὰ τὴν ὑγίειαν των.

Κατεγίνοντο ἡμέρας, μῆνας καὶ ἔτη νυχθημερόν οὗτοι εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μελέτην, φθειρόμενοι συγχρόνως παρὰ τῆς πενίας, ὡς τόσο φοιτητὰὶ ἡμῶν, οἵτινες καθαρίζουσι τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ πινάκια πρὸς προσπορισμὸν τῶν τοῦ βίου καὶ ὅπως συγχρόνως σπουδάζουσιν;

Κατηγοροῦντο οἱ μακρόβιοι οὗτοι ἀπὸ τὰ πολιτικά καὶ κομματικά πάθη, ἀπὸ τὰς ξένας ἐγνοίας, ἀπὸ τὰς γελοίας φανατικὰς προσωπολατρίας, ἀπὸ τὴν θήραν τῶν βουσφετίων, ἀπὸ τὰς οἰκογενειακὰς στενοχωρίας καὶ μικροφιλοτιμίας; ἀπὸ τὰ ἀθηναϊκὰ οἰκογενειακὰ σκάνδαλα, πλεῖστα τῶν ὁποίων σήμερον εἶναι παρόμοια τῆς Διομηδίου ἀνάγκης, ἢ ἔζων εἰς τὴν ἀμάθειαν, εἰς τὴν παντελεῖ ἄγνοιαν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν ἐγκοσμίων, εἰς τὴν ἀκύμαντον ἀρρεψίαν, εἰς τὴν νεκρὰν ἀπάθειαν, εἰς τὴν σιγὴν τοῦ Ἀρποκράτους, ποτὲ μὴ θυμῶνοντες, ποτὲ μὴ ἐρεθιζόμενοι, ποτὲ μὴ ἐξαπτόμενοι, ποτὲ μὴ κομπολακῶντες, οἰαιδῆποτε ἦσαν αἱ λύπαι καὶ αἱ εὐθυμίαι των, αἱ ἀποτυχίαι των, αἱ ἀφορμαὶ των ἢ αἱ προσδοκίαι των τοιούτων ἐπιγουνιδίων καὶ μαμμακοῦθων τέκνων τῆς μεγαλουργοῦ μητρὸς Φύσεως.

Διατί οἱ Κύριοι φιλόζωοι ἱατροὶ τῆς ἐποχῆς των δὲν μᾶς ἀφῆκαν τὰς

μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις των ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιράς, τοῦ ἀέρος, τοῦ ἡλίου, τῶν ἀστέρων, τοῦ κλίματος καὶ τῶν περιχώρων, ὅπου ἐζήσαν ἐπὶ τόσους αἰῶνας, τῶν τόπων καὶ μερῶν ἐφ' ὧν ἦσαν ἐκτισμένοι αἱ κατοικίαι τῶν μακάρων τούτων; πῶς ἦσαν ἐκτισμένοι καὶ συνεσκευασμένοι αἱ κατοικίαι των; πῶς ἦσαν αἱ κλίμαι των ἀπὸ πτερά ἢ χόρτα, ἄχυρα ἢ μαλλιά ἵππων, ἢ προβάτων; Ἐκαμμον καὶ οὗτοι ἐνορχικὰς Σεκαρεῖους ἐγγύσεις, ἐφιλοδώρηθησαν ποτὲ παρὰ τῶν ὠραίων κυριῶν των μὲ ἀφροδίσια παράσημα; Τέλος ὑπέβαλον εἰς ἐλλεβορισμὸν ἰδιαιτερον τὸν ἐγκέφαλόν των καὶ εἰς ἄγνωστα ἢ γνωστά παρ' ἡμῶν λουτρά τὸ σῶμά των; Εἶχον ἀντιγηρατικὸν κρύφιον πινάκιον, δι' οὗ ἐδρόσιζον ἀεννάως τοὺς πνεύμονάς των, τοὺς νεφρούς των, τὴν σπλήνα των, τὸ ἥπαρ των, τὴν καρδίαν των καὶ τὰ ἔντερα των, ὅπως ὁ χρόνος μὴ τόσον ταχέως φθειρῆ καὶ καταβάλλῃ τὰ ὄργανά των ταῦτα ὡς ἐκεῖνα τῶν ἐπιλοιπῶν ἀνθρώπων, τὰ ζωτικὰ ταῦτα, λέγομεν, ὄργανα τοῦ ἀνθρωπίνου κορμοῦ;

Τίποτε! τίποτε δὲν μᾶς λέγουσι οἱ σοφοὶ ἱπποβάμονες οὗτοι ἰατροὶ καὶ συγγραφεῖς, ὅπως οἱ μεταγενέστεροι διαφωτισθῶμεν, μεταπεισθῶμεν, παραδεχθῶμεν καὶ πιστεύσωμεν ὅσα οὗτοι μᾶς γράφουσι, τὰ ὅποια εἶνε μᾶλλον, ὅπως καταρρέωσιν οἱ σίελοι ἡμῶν καὶ τῶν μεταγενεστέρων ἡμῶν.

Καθ' ἡμᾶς δὲν πιστεύομεν ἕτερον ἢ ὅτι ὑπῆρξαν σπάνιοι ἄνθρωποι ἐκτάκτων ἰδιοσυγγρασιῶν, ἐκτάκτως ζήσαντες μέχρις ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἢ τὸ πολὺ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐτῶν, ὅτι δὲ τὰ ἐπιλοιπα εἶναι μῦθοι, ψευδεῖς παραδόσεις ἢ ἀριθμητικὰ λάθη, κυρίως τὰ τῶν Πατριαρχῶν.

Ὁ μέγας Θεὸς εἶνε πολὺ δίκαιος ὅπως δημιουργήσῃ κατ' ἀρχὰς τὸν ἄνθρωπον μὲ ζωὴν χιλίων ἐτῶν, ὅσον δὲ ὁ ἄνθρωπος φωτίζεται, πολιτίζεται, γίνεται ἐφευρετικώτερος καὶ διὰ τῶν ἰσχυρῶν νόμων τῆς κοινωνίας ἐξημερώνεται καὶ μορφοῦται δικαιοπραγέστερος καὶ θρησκευτικώτερος καὶ πολυπλόκηντος τοὺς ναοὺς καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῆς λατρείας του πρὸς αὐτόν, ὁ Πανάγαθος Θεός, λέγομεν, ἀδικεῖ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον μὴ ἐπιτρέπων πρὸς αὐτόν οὔτε ἐννεήκοντα ἐτῶν ζωὴν οἷαν ὀλίγοι τῶν θνητῶν σήμερον ἀποκτῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ἄλλως τε ὁ Μέγας Θεὸς εἶνε σοφώτατος, ὅπως ἐπιτρέψῃ πρὸς τὸν ἰσχυρὸν καὶ κραταῖον θνητὸν μακρότερον βίον, ἵνα γίνηται Θεὸς ὁ ἴδιος ἢ Διάβολος..

Πόσοι βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες, πόσοι δωρικτήτορες ἐξηνάγκασαν τοὺς λαοὺς νὰ πέσουν κατὰ γῆς καὶ τοὺς προσκυνήσουν καὶ λατρεύσουν ὡς Θεούς;

Ὁ δὲ Καλλιγούλας διέταξε, πρὸς περιφρόνησιν τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ πολυπληθῆ ἔθνη τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥώμης, νὰ προσκυνήσωσι τὸν ἵππον του Ἰνκιδάτον ὡς θεόν, γευματίζοντα ἐν τῇ τραπέζῃ του ἐπὶ χρυσῶν πινακίων καὶ ποτιζόμενον διὰ πολυτίμων οἴνων.

Φαντασθῆτε, ἐὰν ἐζῆ ὁ τύραννος οὗτος τῆς Ῥώμης χίλια ἔτη, εἰς ὁποῖον θεοδιάβολον ἤθελε μεταμορφωθῆ.

Ἴσως ἡ Ὑψηλὴ Ἱατρικὴ ἡμέραν τινά, ἀδείξῃ τῆς θείας Προνοίας, ὅταν ὁ κόσμος εἶνε σωφρονέστερος καὶ θρησκευτικώτερος, ἀνακαλύψῃ τρό-

πον, δι' οὗ ἢ ἐκ τῆς ἡλικίας φθορὰ τῶν ζωτικῶν ἡμῶν ὀργάνων, ἐκ τοῦ χρόνου ἢ τῆς ἡλικίας συγχρόνως ἐπανορθοῦται.

Ἴσως συγχρόνως ἀνακαλυφθῆ ὁ τρόπος τῆς διαρκοῦς κυκλοφορίας καὶ συνθέσεως τοῦ αἵματος, τῆς ἐντελοῦς υἰείας μιᾶς αἰωνίας σφριγώσης νεότητος. Τότε βεβαίως ἐξωμεν εὐεξίαν καὶ μακροβιότητα.

Τότε βέβαια καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου θὰ μένῃ ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἢ ἑκατὸν ἔτη ὁμοία πρὸς τὴν ἀνθηρὰν νεότητα τῶν 25 ἐτῶν, καὶ τὸ σῶμα ἀκμαῖον καὶ κυπραῖον καὶ ἀκόρεστον λαγνείας ὡς τοῦ εικοσιπενταετοῦς.

Τότε ὁ ἀνὴρ θ' ἀρχηται τὴν νεανικὴν καὶ ἀνδρικήν του ἡλικίαν ἀπὸ τὰ ὀγδοήκοντα καὶ πέραν, τελειῶνθ' αὐτὴν εἰς τὰ ἑκατὸν τριάκοντα ἢ ἑκατὸν ἐξήκοντα· τότε θὰ ἀρχηται τὸ γῆρας του, ἀπὸ τὸ 160 καὶ τελειῶνθ' αὐτὸ εἰς τὰ διακόσια ἢ καὶ διακόσια πενήκοντα ἔτη.

Τί δυστυχία! οἱ τόσοι ἀποθανόντες νὰ μὴ ζοῦν διὰ νὰ χαροῦν καὶ οὗτοι τὸν τοιοῦτον μωαμεθανικὸν παράδεισον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος ἤθελε μεταβληθῆ, ὅταν εὐρεθῆ παρὰ τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τυφλῆς τύχης τοῦτο τὸ γλυκὺ μυστικὸν τοῦ μεγάλου πόθου ὄλων τῶν ἀνθρώπων.

(1894)

+ Στέφανος Ζίνος

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΜΟΥ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΝΕΦΟ

Λοιπὸν ἀλήθεια; Στὰ γερά
μαλλώσαμε ἐχθὲς τὸ βράδυ
καὶ 'ς τὴ γαλάζια μας χαρὰ
τὸ πρῶτο πρῶτο σύννεφο ἄπλωσε ἀχνὸ σκοτάδι.

Τώρα ἀγαπήσαμε. Μοῦ λὲς
σὰν πρὶν γλυκὰ, γλυκὰ λογάκια,
μὰ γιὰ τὰ χθεσινὰ μὴν κλαῖς,
μὴ δὲ τρομάζουν σύννεφα ποῦ βρέχουνε!.. φιλάκια.

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

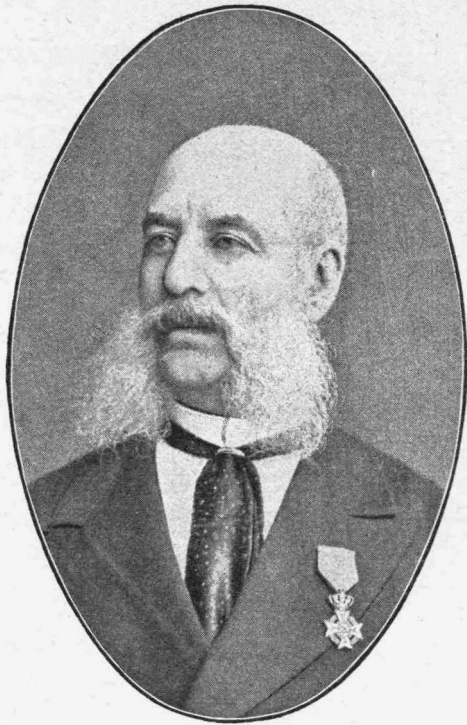
Στὸν ποταμὸ τὸν Σέλευκο, τὸν παλαιὸ καιρὸ
οἱ ἄνθρωποι ἀπ' τὰ πέρατα τῆς γῆς ἐξεκινούσαν
καὶ μέγα στ' ἀσπνέμιό του καὶ διάφανο νερὸ
ἀγάπης ἀλυσμόντης, τὴν γιαντριά ζητοῦσαν.

Στὸν ποταμὸ τὸν Σέλευκο, ἀγάπη μου παλῆ,
πῆγα κ' ἐγὼ τὸ θαῦμά του τὸ σπλαχνικὸ νὰ κάμῃ,
νὰ λησμονίσω ὄρκους σου καὶ χὰδια καὶ φιλιὰ,
μὰ νῦρα ξερό, κατάξερο τῆς λήθης τὸ ποτάμι...

ΛΥΡΑΡΗΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΠΙΝΗΣ

ΜΙΑΝ ημέραν του Φεβρουαρίου του 1894, εβδομηκοντούτης παρέδωκε την ψυχὴν του, ἄσπιλον καὶ λευκὴν εἰς τὸν Πλάστον, ὁ **Γεράσιμος Μπίνης**, ἀνώτερος πολιτικός ὑπάλληλος, ἤρεμος καὶ γλυκὺς καὶ πλήρης εἰρήνης.

Γεννηθεὶς ἐκ Πατρὸς Γάλλου, κατελθόντος ἐν Κεφαλληνίᾳ, μετὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀποκατάστασιν, κατετάχθη νεαρῶτατος εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐξελθὼν αὐτῆς, μετὰ λαμπρὰς σπουδὰς ὡς ἀξιωματικός. Εἰς τὸν στρατὸν ὅμως δὲν ὑπηρετήσεν ἐπὶ πολὺ, ἀναγκασθεὶς, ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ γεννητόρος του, νὰ παραιτήσῃ τὰς ἐπωμίδας του καὶ νὰ παραμείνῃ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὡς προστάτης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Διὰ νέον, ὡς τὸν **Γεράσιμον Μπίνην**, μία τοιαύτη ἀπόφασις, πολλὴν ἐνείχε τὴν σκληρὰν θλίψιν, ἀλλὰ διὰ νέον, ἐπίσης τοιοῦτον, οἱ δρόμοι τῆς ζωῆς ἠνοίγοντο πάντες ἐλεύθεροι.

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς ὁποίας διετέλει τότε ἡ Ἐπτανήσος, μεταξὺ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους ἐξέλεξε διὰ τὰς ἀνωτέρας δημοσίας αὐτῆς θέσεις, συγκατέλεξε, ἐκτιμῶσα τὴν ἀξίαν του καὶ τὰς πολλὰς του ἀρετὰς, καὶ τὸν **Γεράσιμον Μπίνην**, εὐρεθέντα καὶ κατὰ τὴν μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ἔνωσιν τῆς Ἐπτανήσου, Διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας Κεφαλληνίας. Αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς παρέσχεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν κατοχὴν, ὑπηρεσίαι ὑπαλλήλου καὶ πατριώτου, δὲν παρῆλθον ἀπαρατήρητοι, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀμέσως ὡς ἐπεξέτεινε τὰ δικαιώματά της καὶ ἐπὶ τῆς Ἐπτανήσου, τὸν προσέλαβεν

πάραιτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της, ἀναθέσασα εἰς αὐτὸν περιφανὲς ἀξίωμα. Τὸν **Γεράσιμον Μπίνην**, ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία διώρισε τότε νομάρχην.

✱

Ἄλλ' ὅτι δύναται νὰ χαρακτηρίσῃ ἰδιαιτέρως τὸν ἄνδρα, εἶναι ὁ μετέπειτα ὑπηρεσιακὸς αὐτοῦ βίος. Προτιμήσας τῶν τιμητικῶν θέσεων, θέσιν δράσεως καὶ ἐργασίας οὐσιαστικωτέρας, διωρίσθη ταμίης πρώτης τάξεως ἐν Κερκύρα, ἔνθα ἐπὶ 15 ἔτη ὀλόκληρα, ἔμενον ὑπηρετῶν καὶ παρουσιάζων τὸν μονονουχὶ ἐκλείψαντα ἐκείνον τύπον, ὑπαλλήλου συνενούντος ὅ,τι εὐγενὲς καὶ ἀπατρίαστον καὶ ὑψηλὸν καὶ ἐπιζήλον δύναται νὰ στολίσῃ ἄνδρα εὖορκον, ἀδαμάντινον τὸν χαρακτήρα ἔχοντα, ἀνώτερον κατὰ πολὺ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν. Ἡ δεκαπενταετία ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ **Γ. Μπίνης** διηύθυνε τὸ ταμεῖον Κερκύρας, θὰ μείνῃ μοναδικὴ ἴσως διὰ τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν μας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκτιμῆσασα τότε τὸ ἔργον τοιοῦτου ὑπαλλήλου, τὸν ἐτίμησε διὰ παρασήμου, προαγαγούσα συγχρόνως αὐτὸν εἰς Ἐλεγκτὴν τοῦ Συνεδρίου, καὶ δι' ἀναλόγων προβιβασμῶν κατόπιν τιμῆσασα ἰδιαιτέρως τὸν ἄνδρα. Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Πατρίδος παρέμεινε συνεχῶς ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν, ὑπὸ τῶν ἐτῶν πλέον καμφοβίς, ἐζήτησε τὴν σύνταξίν του καὶ ἀπεμακρύνθη τῆς ὑπηρεσίας, ἀφήσας δυσαναπλήρωτον ἐν αὐτῇ κενόν.

Τὸ παράσημον τῶν Ταξιαρχῶν, μὲ τὸ ὁποῖον ἐτιμήθη ὁ ἀλησμόνητος πρεσβύτερος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, οὐδὲν προσέθετεν εἰς τὰ στήθη του, τὰ ὁποῖα ἀνέκαθεν ἀπήστραπτον ἀπὸ τιμὴν ἀγήρω.

✱

Τοιοῦτος ἐν ἐλαχίσταις γραμμαῖς ὁ **Γεράσιμος Μπίνης** εὐπατρίδης τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχὴν, τύπος ὠραιότητας ἀνδρός, διατηρηθεὶς καὶ μέχρι τοῦ γήρατός του, τοῦ εὐθαλοῦς καὶ ἐπιβάλλοντος καὶ κατακτῶντος, ἀνὴρ ἐξαιρετικῆς καὶ ἐπιζήλου μορφώσεως, κάτοχος τέλειος ὄλων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἐπίθρονος οἰκογενειάρχης, ἀναθρέψας τὰς τρεῖς θυγατέρας του — ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο, διακεκριμέναι οἰκοδόσποιαι τῆς Πρωτεύουσας — δι' ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως σπανίας καὶ ἀρχαϊκῆς, φυσιογνωμία ὑπαλλήλου ἀνωτέρου, διὰ τὴν παράστασιν τοῦ ὁποίου δὲν ἐξαρκοῦσιν οἱ συνήθεις χαρακτηρισμοί.

Εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς πατρίδος μας, ἃς τεθῆ ὡς ὑπόδειγμα ὁ βίος τοῦ Ἄνδρός, ὃν σκιαγραφοῦμεν, ὡς ὑπόδειγμα ἐξαιρετον συνειδήσεως, ἀόκνου ἐργασίας καὶ τιμῆς. Ἡ «**Ποικίλη Στοά**» δημοσιεύουσα τὴν εἰκόνα τοῦ **Γερασίμου Μπίνη** καὶ εἰς ὀλιγίστας γραμμαῖς ὑποδηλοῦσα τὰς πλήρεις χρησιμότητος ἡμέρας τοῦ βίου του, σπένδει δάκρυ θερμὸν ἐπὶ τοῦ τάφου του, ἐπὶ τοῦ τάφου, ὅστις ἐκλείσει διὰ παντός εἰς τὰ βᾶθη του, τὸν μεγαλοπρεπεῖ ἐκείνον γέροντα, τὸν εὐγενῆ καὶ γλυκύν, τοῦ ὁποίου ὀλόκληρος ἡ ζωὴ κατηναλώθη, ἐργατικὴ καὶ ἔντιμος καὶ ὑποδειγματικὴ. Τοιοῦτοι ἄνδρες σπανίζουσι δυστυχῶς τὴν σήμερον, τὸ ἔργον μας δὲ λογίζεται εὐτυχές, ὡσάκις μᾶς διδεται ἀφορμὴ, ἐκ τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ βορβόρου, νὰ παρουσιάζωμεν τοιοῦτους λαμπροὺς χαρακτήρας.

ΑΘΗΝΑ Β. ΒΕΝΑΡΔΑΚΗ

(*Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 3ην Ἰουνίου 1895*)

ΜΕ ποῖα ἄνθη νὰ ράνη κανεῖς νεκρᾶν παρθένων καὶ μὲ ποῖα ἄνθη νὰ στρώσῃ τὴν παντοτεινὴν κλίνην λευκοφόρου κόρης!
 Εἰς ποίας στροφᾶς νὰ χύσῃ ὁ Ποιητὴς τῆς ψυχῆς του τὸ ἄλγος

καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου ποῖα γραμμαὶ θὰ παραστήσωσι τὸ μέγα πένθος!
 Οἱ κῆποι τῆς Ἑδέμ δὲν ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῶν ἀγγέλων αἱ ἁρμονίαι δὲν ἔτερωσαν ἀκόμη ἡδύμολοι τοῦ θνητοῦ τὰς αἰσθήσεις.

Τὴν ψυχὴν τῆς κόρης θέλγουσιν, αὔλα τοῦ μεγάλου κόσμου τὰ θέλγητρα, τὴν λευκὴν ὡς ὁ Γαλαξίας ψυχὴν τῆς νεκρᾶς κόρης, ἥτις παρ' αὐτὸν λαμπριρίζει μὲ τὸ μελιχρὸν τῆς φέγγος.

Θὰ ἤθελε κανεῖς νὰ ἔχη ἱστορίαν ἢ θνήσκουσα νεότης διὰ νὰ τονίσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὴν στεναγμοὺς καὶ θρήνους.

Ἄλλὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ῥόδων καὶ τῶν κρίνων οὐδεὶς ἀκόμη ἔμαθε! Τὸ ἄρωμά των μεθ' πάντοτε τὴν ψυχὴν καὶ ὁ θάνατός των τὴν πληγώνει.

Ἴδου ἡ ἱστορία τῆς ὀλόκληρος.

Μίαν πρωΐαν ἐχαιρέτησεν, ὡς τ' ἄνθη, τὴν δροσόλουστον πλάσιν καὶ πρὶν ἐπέλθῃ ἡ ἑσπέρα, τὴν ἀπεχαιρέτησεν.

Μυροβόλος, πάναγνος, φιλοστόργως καὶ ζηλοτύπως—ὡς ἐν ἀνθοκηπίῳ θαλπερῶ—εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων ἀνέθαλλεν, ἄνθος ἢ κόρη.

Καὶ τῆς χαρᾶς τὸ μεῖδιμα καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἡ γαλήνη ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ τῶν γονέων τὸ πρόσωπον. Καὶ τῶν ἀρωμάτων τὸ μέθυ ὑπέσχετο ὁ ἐφηβὸς κάλυξ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν μαγείαν τῶν πετάλων του τὸ ἔκπαυλον.

Καὶ νύξανε μὲ περίσσειαν χαρίτων τὸ νέον ἄνθος καὶ ἐτοιμάζετο ἀκμαῖον νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὴν μητρικὴν ἀγκάλην, τὴν φιλόστοργον καὶ θερμὴν καὶ ἐπῆλθε ριπὴ ἀνέμου ψυχρᾶ, καὶ τὸ ἐκλόνησε καὶ τὸ συνετάραξε καὶ ἐστάθην ἀνίσχυρον νὰ τὸ συγκρατήσῃ ἢ θερμὴ ἀγκάλη καὶ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν μὲ τὸν ἐλαφρὸν στεναγμὸν θνησκούσης πεταλούδας, καί, δὲν τὴν ἀνῆγειρε πλέον! Καὶ ἀπέμειναν τῶν γονέων οἱ κῆποι ἄνευ ἄνθους καὶ τετρωμένῃ ἡ νεότης καὶ περιλύπος καὶ ἠκούσθη στεναγμὸς καὶ θρήνος βαρῆς καὶ σπαρακτικὸς!

Ἴδου ἡ ἱστορία σου, Ἄθηνᾶ Βεναρδάκη.

Ποίων δὲν ἀποσπᾶ τὰ δάκρυα καὶ ποίων δὲν πληγώνει τὴν ψυχὴν!

Ἄλλὰ μὲ ποῖα ἄνθη νὰ ράνη κανεῖς τὸν θάνατόν σου, ὦ ἀκριδὸν ἄνθος, μὲ ποίας γραμμᾶς νὰ παραστήσῃ τὸ μέγα πένθος, μὲ ποίας λέξεις νὰ ἐλαφρώσῃ τῶν γονέων σου, τοιοῦτων γονέων, τὴν μεγάλην συμφορὰν.

Ἐπάρχουσιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἄνθη μαγευτικὰ καὶ ἁρμονίαι ἐπουράνιοι καὶ ἄγγελοι ἐκεῖ διὰ νὰ τὰς ἀκούωσι καὶ νὰ μεθῶσι. Εἰς τὴν γῆν ὑπάρχουσι μόνον δάκρυα διὰ νὰ ραίνωσι νεκρὰ σώματα καὶ λέξεις τετριμμένα καὶ ἀχρωμάτιστοι διὰ νὰ ψελλίζωνται δι' αὐτῶν συνήθεις παρηγορίαι.

Τῶν γονέων τὸ ἀκριδὸν ἄνθος μετεψυτεύθη εἰς κήπους αἰθαλεῖς καὶ ἐκεῖ θὰ ἐκκολαφθῇ εἰς ἔτι ἄγγελος, ὅστις θὰ μεθυσθῇ ἀπὸ ἀρώματα καὶ ἁρμονίας καὶ ὅστις θὰ στάξῃ δροσίου σταγόνα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν συντετριμμένων γεννητόρων του, οἵτινες τότε μόνον θὰ παρηγορηθῶσι.

Θνητὸς ἄς μὴ θίγῃ ποτὲ τὴν ἱερότητα μεγάλης δυστυχίας, τὴν καθιστᾶ τόσον ὀδυνηρὰν! Ἐκεῖνος, ὅστις θὰ παρηγορήσῃ εἶσαι Σὺ,

Σὺ ὁ ἄγγελος, ὅστις θὰ στάξῃ τὸ βάλαμον, Σὺ ἡ λευκὴ καὶ ἄσπιλος ψυχὴ τοῦ μεταψευθέντος κρίνου.

ΑΝΘΟΣ ΕΙΣ ΑΝΘΟΣ

ΑΘΗΝΑ ΒΕΝΑΡΔΑΚΗ

ΑΓΓΗ 'πού δὲν καθρέφτισε δέξ' ἀνοιξες 'στὸ κῦμα
Τὴν ὠμορφιά της τὴν ξανθὴ,
Δὲν εἶναι κρῖμα νὰ χαθῇ
Σ' ἀραχνιασμένο μνήμα;

Μυρτούλα νεοφύτρωτη δροσιὰ καὶ χάρι ὅλη,
Σὲ νεκρολούλουδο γιατίι
Μὲ ἀπονιά νὰ φυτευτῇ
'Στοῦ Χάρου τὸ περβόλι;

Δυὸ ἄστρα 'ποῦ στὸ χάραγμα γελούμενα προβαίνουν
Ζωὴ γιομάτα 'Αθηνᾶ
Τὰ μάτια Σου τὰ καστανά
Γιατὶ 'στὸ κῦμα σβαίνουν;

'Στῆς πεταλούδας τὸ φιλὶ γλυκὸ μισανοιγμένο
Γιατὶ μπουμπούκι δροσερὸ
Μὲ μιᾶς εὐρέθηκες ξερὸ
'Στὸ χῶμα πεταμένο;

Γιατὶ ἐρωτολάλητο ἀηδόνι τὴ φωνηὰ Σου
Πρὶν πλέξῃς 'στὴν τριανταφυλλιά,
Μοιρολογοῦν τᾶλλα πουλιὰ
Νεκρὴ τὴν ὠμορφιά σου;

Νεράϊδας ἀποπήματα σὲ στοιχιωμένο βέμμα
Μὴν ἤπιες ἄκαχο πουλι
Καὶ σῶγινε μὲ μιᾶς χολή
Τὸ ζαχαρένιο αἶμα;

"Αχ! 'Αθηνᾶ μου εἰς τὴ γῆ γιατίι πολὺ δὲν μένουν
ὅσοι σοῦ 'μοιάζουνε; Γιατί;
Οἱ "Ἄγγελ" εἶναι φτερωτοὶ
Κι' ἄμα φανοῦν διαβαίνουν.

(Ὀκτώβριος 1895)

ΠΑΝ. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

ΑΘΗΝΑ ΒΕΝΑΡΔΑΚΗ

Τὸ χαιδεμένο σου παιδί, 'π' ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά σου
στοὺς οὐρανοὺς ἐπέταξε μαζί μὲ τὴν καρδιά σου,
ζῆσε νὰ τὸ θυμᾶσαι
ἔτσι σιμά του ὀλόψυχα νύχτα καὶ ἡμέρα θᾶσαι.
Ποιὸς ἔξερει ἡ Μοῖρα ἡ σκληρὴ ποῦ τὴ ζωὴ μᾶς δβύνει
ἂν καὶ τὴν εὐτυχία αὐτὴ στὸν τάφο μᾶς ἀφίνει.

1895

ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΑΘΗΝΑ ΒΕΝΑΡΔΑΚΗ

Στὴν ψυχὴ της

Σὰν ὄνειρο γεμάτο ἀπὸ γλυκάδα
τὰ κάλλη γοργοπέρασες τῆς γῆς
καὶ ξάνοιξες στ' ἀπείρου τὴ λαμπράδα
στὸ πλάι τῆς ἀθάνατης πηγῆς.

Σὰν ὄνειρο κέγῳ λευκὸ λουλουδι
ἀπὸ τὸν πλάνο κόσμον 'Αθηνᾶ
σοῦ στέλλω ἓνα μῆνυμ', 'Ἀγγελοῦδι
ὀλόλαμπρο θὰ ζῆς παντοτεινά.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

- Δυὸ ἡμέραι φθάνουσι ταχέως, ἡ ἡμέρα τοῦ Γάμου καὶ ἡ ἡμέρα τῆς Καρατομῆσεως.
- Ἡ φιλοτιμία εἶναι ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τοῦ ἔρωτος.
- Ἡ αἰωνιότης τοῦ ἔρωτος εἶναι γελοῖον ὄνειρον.
- Αἱ Γυναῖκες, αἵτινες γνωρίζουσι νὰ μισῶσιν, εἶναι αἱ μόναι, αἵτινες γνωρίζουσι καὶ ν' ἀγαπῶσιν.
- Ἡ φιλία ἀρκεῖται εἰς τὸ εἰσόδημα, ὁ ἔρωτος τρώγει καὶ τὸ κεφάλαιον.
- Ὁ Γάμος εἶναι ἡ ἀληθὴς πηγὴ τῆς νεότητος διὰ τὸ γυναικεῖον φύλον.
- Ὁ ὄφις ἀφ' οὗ ἀπεπλάνησε τὴν Εὐάν τῇ ἔδωκε τὴν γλώσσαν του.
- Ὁ δεσποτισμὸς τῶν Γυναικῶν εἶναι ἐπαχθέστερος τοῦ τῶν Βασιλέων.
- Ποτὲ εἶναι ἡ πρώτη λέξις ὅλων τῶν Γυναικῶν. Πάντοτε εἶναι ἡ τελευταία των.
- Φιλία δύο γυναικῶν . . . = συνωμοσία κατὰ τρίτης.
- Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον δυσειδεῖς γυναῖκες, οὐδεμίαν ἐκτίμησιν θὰ εἶχον αἱ ὠραταί.
- Τὸ διαζύγιον εἶναι διάλυσις ἑταιρίας, καθ' ἣν ἡ μὲν γυνὴ κατέβαλε τὰ κεφάλαια, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν ἐπικαρπῖαν.
- Ὁ κυρίαρχος Λαός, ὅπως οἱ Βασιλεῖς καὶ αἱ Γυναῖκες, δὲν ἀγαπᾷ νὰ τῷ λέγῃ τις τὴν ἀλήθειαν.
- Αἱ Γυναῖκες ἐξίσου ἀγαπῶσι δύο τινά: νὰ κακολογῶσι τὴν μόθαν καὶ νὰ τὴν ἀκολουθῶσι μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ.
- Ἡ ἀξιόλογος γυνὴ ἀναγνωρίζεται, ἐὰν ἀποθνήσκοντος τοῦ συζύγου της, θὰ καθίστατο αὕτη πατὴρ τῶν τέκνων της.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΜΑΛΑΜΟΣ

(Απεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τὴν 20ὴν Νοεμβρίου 1894)

ΑΝΗΚΕΙ εἰς μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ μάλλον ὀνομαστῶν οἰκογενειῶν τοῦ ἡρωϊκοῦ Σουλίου, τοῦ μεγάλου τούτου προπυργίου τῆς ἐλευθερίας, ἐκ τοῦ ὁποίου διεισθέρει ἐν τῇ εὐγενεῖ καρδίᾳ του τὰ αἰσθήματα, ἅτινα ἐνέπνεον τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος πεσόντας προπάτοράς του. Υἱὸς τοῦ ὡς ὀπλαρχηγοῦ ὑπηρετήσαντος καὶ διακριθέντος κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα Γεωργίου Μαλάμου, εἰσήχθη ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ εἰς τὸ Στρατιωτικὸν Σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, ἐξ οὗ ἐξεληθὼν πρὸ τοῦ πέρατος τῶν σπουδῶν του, κατὰ τὴν ταραχώδη ἐποχὴν τοῦ 1854, μετὰ πολλῶν ἄλλων υἱῶν ἀγωνιστῶν, κατετάχθη τῷ 1855 εἰς τὸ Ἴππικὸν σῶμα, εἰς ὃ καὶ παρέμεινε

μέχρι τῆς ἐκουσίας ἀπομακρύνσεώς του, ἦν ἐν ἡλικίᾳ εἰσέτι ἀκμαίᾳ τῷ ἐπέβαλλεν, ἢ πρὸς αὐτὸν προσγενομένη παραγνώρισις τῶν μακρῶν καὶ πολυτίμων στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν του.

Ὁλόκληρος ἡ στρατιωτικὴ ζωὴ τοῦ Βασιλείου Μαλάμου, ἀποτελεῖ στάδιον τιμίας ἐργασίας, ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθήκον. Ἦ ἐν παντὶ βαθμῷ καὶ θέσει εὐδοκίμησις ὑπῆρξαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα, ἅτινα ἔφερον αὐτὸν διὰ τῆς καλῶς ἐννοουμένης κλίμακος τῆς ἱεραρχίας εἰς τοὺς στρατιωτικούς βαθμούς. Ἐβίωσεν ἐν αὐτοῖς τοῖς σπλάγχνοις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατηνάλωσε τὸν βίον του ἐν πραγματικῇ στρατιωτικῇ ἀρετῇ. Μὴ παρα-

γνωρίζων, ὅτι ὁ στρατιώτης τῆς ἐλευθέρας πατρίδος, εἶναι συγχρόνως καὶ πολίτης, ἐπετύγχανε πάντοτε, ἵνα διακρίνη ἀμφοτέρα τὰ καθήκοντα, προσθέτων εἰς τὸ ὄνομά του, διὰ τῆς ἰδίας προσωπικῆς αὐτοῦ ἐπιβολῆς, νέαν ἰδιάζουσαν αἴγλην εἰς τὸ κυρίως στρατιωτικὸν αὐτοῦ καθήκον.

Ἐὰν κατὰ τὴν στείραν ἐποχὴν στρατιωτικῶν πράξεων, ἦν πρὸ ἐτῶν διέρχεται τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, καὶ ὁ Β. Μαλάμος, ἀποχωρισθεὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μετὰ βαθυτάτου πόνου, δὲν συναπεκόμισε δάφνας καὶ σήματα ἀνδρείας, κατέλιπεν ἐν τούτοις τιμητικούς τίτλους ἀτομικῆς χρησιμωτάτης ἐργασίας ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς μορφώσεως Αὐτοῦ. Ἄτυχῶς ἀπετέλεσε καὶ οὗτος μέρος στρατοῦ, ὅστις φέρει μὲν πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς εὐφυΐας, τῆς ικανότητος, τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς φιλοτιμίας, ἵν' ἀναδειχθῆ ἀντάξιός τῆς Πατρίδος ἐν τῇ συνεχίσει τοῦ ἔργου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλ' ὅστις μέχρι τούδε δὲν ἠτύχησε νὰ εὕρη στάδιον εὐρὺ ἐνεργείας εἰς ἐπιτέλειον τοῦ προορισμοῦ του. Ἐὰν δὲν διεκρίθη ἐν τῷ πολέμῳ καὶ ὁ Βασιλεῖος Μαλάμος, τὸ πταῖσμα δὲν εἶναι ἰδικόν του. Εὐρέθη εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ στρατὸς εἶχε καταδικασθῆ εἰς ἀδράνειαν. Παρῆλθεν ὁ βίος του ἄνευ πολεμικῆς δράσεως, ἀφῆκεν ὅμως μνημεῖα ἀνεπίληστα εὐδόκου στρατιωτικῆς ζωῆς, φιλοτίμως ἀναλωθείσης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

ΤΟΙΣ ΣΕΠΤΟΙΣ ΣΥΖΥΓΟΙΣ Κ. Κ.

ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

(Ἐπὶ τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ ἑπετηρίδι τοῦ γάμου αὐτῶν).

Κοινῷ σὺν στεφάνῳ θυθέντα νηὸν προλιποῦσι
πέντε πρὸς εἴκοσι νῦν ἔστιν ὑμῖν ἔτεα·
οἶκον δ' οὕτως εὐχαρίτων ἀγαθῶν τε νεοσσῶν
πήξαντες, βιοτῆς χρηστῆς ἔστε τύπος·
πάντα γὰρ ἂν τις ἴδοι παρ' ὑμῖν, ἢ νομίζεται χρηστὰ,
εὐγένειην ἐρατὴν, ἤθεα, σωφροσύνην,
ἔξοχ' εὐεργεσίην, ἀγαθοῖσι γὰρ ἔσχετε' ἐπ' ἔργοις
πρόφρονα θυμὸν, αἰεὶ θ' ἤδεσθ' εὐποιεῖν·
τοῦνεκα τὴν δ' εὐχὴν θεὸς οὐκ ἀτέλεστον ἔασει,
ἐλπίδας ἀμφοτέρων μήποτε βασκανίης
ἄμμα λάθοι, παιδῶν δ' ἐνὶ παισὶ γένοιτο τόδ' ἡμαρ
χάρμ' ὁμοῖον καὶ νῦν, τερπομένων ὑμέων.

(Ἐν Τεργέστῃ τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου 1891)

† Δ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σ.Δ.Π.Σ. Ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Ἀντωνόπουλος, οὗ τὴν Εἰκόνα καὶ τὴν Βιογραφίαν δημοσιεύει ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἡ «Ποιήλη Στοά», πλὴν τῆς μεγάλης φιλολογικῆς Αὐτοῦ ἀξίας, ἐνεῖχε καὶ ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ἀληθῆ ἔξαρσιν. Πλεῖστα εὐρεθέντα χειρόγραφα τοῦ Ἀνδρὸς μαρτυροῦσιν, ὅτι ὁ Δ. Ἀντωνόπουλος δὲν ἐστερεῖτο φαντασίας, ἐξίσου μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ἀγάπης θεραπεύων τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Μοῦσαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Η «Ποικίλη Στοά» δημοσιεύουσα τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Ἰωάννου Σπουργίτου, παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς διακεκριμένου νέου ἐπιστήμονα, διεγείροντα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ σπουδαίας ἀνακοινώσεώς του εἰς τὴν Ἀνατομικὴν Ἐταιρίαν τῶν Παρισίων, μέγα τὸ ἱατρικὸν ἐνδιαφέρον.

Παρὰ τὰς παραδεδεγμένας τῶν κλασικῶν ἀνατομικῶν θεωρίας καὶ γνώμας, καθ' ἃς τὸ ὠλενίου καὶ τὸ μέσον νεῦρον νευροῦσι τοὺς μῦς τοῦ θέναρος καὶ διανέμεται τὸ μὲν εἰς τὸν προσαγωγὸν τοῦ ἀντίχειρος, τὸ δὲ εἰς τὸν βραχὺν ἀπαγωγὸν καὶ τὸν ἀντιθετικὸν τοῦ αὐτοῦ δακτύλου καὶ τὸν βραχὺν καμπτήρα, ἀποδεικνύει ὁ νεαρὸς ἐπιστήμων ὅτι, ἡ διανομὴ αὕτη συχνάκις ἀπαντῶσα, παρουσιάζει παραλλαγὰς, καθ' ἃς ἡ ἐν τῷ βᾶθει παλαμιαία διακλάδωσις τοῦ ὠλενίου νεύρου, ἐκτὸς τῆς νευρώσεως τοῦ προσαγωγοῦ τοῦ ἀντίχειρος, ἐκπέμπει κλωνίων ἀρκούντως εὐμέγεθες, τὸ ὅποιον διατιτραίνον τὸν μὺν τοῦτον, τελευτᾷ εἰς τὰς δύο κεφαλὰς (ἐπιπολῆς καὶ ἐν τῷ βᾶθει) τοῦ βραχέως καμπτήρος, προσθέτων, τὸ καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἀνακοινώσεώς του, ὅτι καὶ ἡ ἐπιπολῆς κεφαλὴ νευροῦται ἐπίσης ἀπὸ τοῦ μέσου νεύρου.

Μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς σημαντικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος, ὁ πολλὸς Cegenbauer, μόνος αὐτὸς εἶχε παρατηρήσει τὴν ἐκπομπὴν τοῦ κλωνίου

καὶ εἶχε σημειώσει τὴν διανομὴν τοῦ ὠλενίου νεύρου μόνον εἰς τὴν ἐν τῷ βᾶθει κεφαλὴν τοῦ βραχέως καμπτήρος τοῦ ἀντίχειρος.

Ἡ μία ἐργασία, ὡς εἶνε καταφανές, πολλὴ ἀπέχει τῆς ἄλλης, ἀνοίγουσα νέον ὁρίζοντα εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἀνατομίας καὶ ἰδοὺ διατί ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ ἡμετέρου ἐν τῇ ξένη ἐπιστήμονος, ἐκρίθη τόσον βαρυσήμαντος. Ἡ καρδία παντὸς Ἑλλήνος, εἴμεθα βέβαιοι, πληροῦται ὑπερηφανίας, ὅταν εὐρίσκονται τοιοῦτοι ἐπιστήμονες τιμῶντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν πατρίδα, εἰς χώραν μάλιστα, ἣτις σήμερον εἶνε ἡ νέα κοιτίς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς αἴγλης.

Ἡ «Ποικίλη Στοά», δημοσιεύουσα τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Ἰωάννου Σπουργίτου, νομίζει, ὅτι ἐκτὸς τῆς δικαίας τιμῆς, ἣν ἀπονέμει εἰς τοιοῦτον ἐπιστήμονα, παρουσιάζει καὶ εἰς τὴν φιλότιμον νεότητα, τὴν σπουδάζουσαν, τὸ ὑπόδειγμα τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τῆς, ὅταν ὄνειροπολῇ νὰ τιμηθῇ μίαν ἐπιστήμην καὶ νὰ τιμηθῇ.

Ὁ κ. Ἰωάννης Σπουργίτης ἐγεννήθη ἐν Σύρῳ καὶ εἶνε μολὶς εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου κ. Ἀναστασίου Τσόχα.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

ΑΙ, ΤΙ ΝΑ ΓΕΝΗ;

Ὅλα τὰ ἤξευρα σάν με φιλοῦσες,
ἤξευρα, ἀγάπη μου, πῶς με γελοῦσες,
ἀκόμη ἤξευρα τί με προσμένει,
ὁμως σ' ἀγαπάγα... αἶ, τί νὰ γένη!...

Ἐφυγα, ἐχάθηκα στὰ μαῦρα ξένα,
μὰ πάλι ἐγύρισα, πάλι σ' ἐσένα.
Σ' εὐρῆκα ἡσυχὴ καὶ παντρεμένη,
μ' ἐπαρηγόρησες... αἶ, τί νὰ γένη!...

Ὅλα τὰ ἤξερα καὶ ξέρω ἀκόμα
ὅταν με κλείσουνε γιὰ σὲ στὸ χῶμα,
Θεὸς χωρέστονε, θὰ πῆς θλιμένη,
τί βλάκα ποῦχασα!... Αἶ, τί νὰ γένη;

ΔΙΧΩΣ ΟΝΟΜΑ

ΣΤΟΝ ΑΥΓΕΡΙΝΟ

Ὀλόφωτος αὐγερινὲ ὅταν βγαίνης
μὲ περηφάνια καὶ μὲ χάρι τόση
στογάσου μιά στιγμὴ ἐκεῖ ποῦ προβαίνεις;
Σὲ λίγο ἡ τόση λάμψη σου θὰ σβύσῃ
γιατί θὰ ἔβῃ τὸ φῶς σου νὰ θαμπώσει
ἐν ἄλλο ἀστέρι ποῦ θὰ μᾶς φωτίσῃ.

Ὅλα τ' ἀστέρια τ' ἄλλα σὲ ζηλεύουν
γιατί τὸ φῶς σου ὅλα τὰ θαμπώνει
κι' ὅλα μὲ μιά κακία ὅλα γυρεύουν
τὸν ἥλιο ποῦ τὸ φῶς του μολὶς χύσει
μαζὶ μ' αὐτὰ ποῦ μὲ βία θὰ σαρώνη
μαζὶ μ' αὐτὰ καὶ σὲ νὰ ῥθῆ νὰ σβύσῃ.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΣΕΝΕΚΑΣ

Δ. Α. ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Τέχνη κάμνει μεγάλα πράγματα, πλην ἡ Φύσις μόνη κάμνει θαύματα. Ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα εἶναι ἀναμφη-ρίστως καὶ ὁ κ. Δαμιανός. Ἡ κιθάρα, ὅταν τὸν ἀκούητε παίζοντα αὐτήν, δὲν ἀναγνωρίζεται πλέον ὑπὸ τοὺς δακτύλους του ὡς τὸ γνωστὸν ὄργανον, ὅπερ ἀπὸ παιδῶν βλέπετε, ψαύετε, ἔνιοι δ' ἐξ ὑμῶν καὶ εὐθαρσῶς ἢ αὐθαδῶς μάλλον ἀνακρούετε. Τοῦτο δὲν θὰ κάμητε ἐλπίζομεν εἰς τὸ μέλλον, ὅταν ἀπαξ ἀκούσητε τὸ ὄργανον τοῦτο νὰ στενάζη ἢ νὰ γελά, νὰ θρηνῇ ἢ νὰ

καγγάζη, νὰ τραγωδῇ ἢ νὰ κελαδέῃ, νὰ δμιλῇ, νὰ ὀργίζεται ἢ καὶ νὰ μειδιᾷ καὶ νὰ κουβεντιάζῃ. . . διότι ὅλα ταῦτα κάμνει ὅταν τὸ συλλάβῃ εἰς τὰς χεῖρας ὁ μάγος αὐτὸς τῶν χορδῶν Καλλιόστρος, ὁ μουσικὸς αὐτὸς ὑπνωτιστής, τῶν τόνων καὶ τῶν μελῶν ὁ μαγνητιστής.

Οὐδεὶς ἄλλος Ἕλλην, χωρὶς ὑπερβολὴν, δυνάμεθα νὰ τὸ εἴπωμεν, ἔφθασε ποτὲ εἰς παρομοίαν τελειότητα κιθαροποιξίας. Ὅχι διότι δὲν ἔχουσι καὶ ἄλλοι ὁμοίαν τῶν δακτύλων εὐκίνησιαν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν εὐστροφίαν καὶ τὸ αὐτὸ ἴσως τάλαντον ἐν τῷ χειρισμῷ ἐν γένει τοῦ ὄργανου τούτου. Ὅλα ταῦτα πολλοὶ δυνατὸν νὰ ἔχωσιν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν. Πλὴν οὐδεὶς κατέχει τὸ δαιμόνιον, ὡς αὐτὸ ἐνυπάρχει καὶ ζῆ, σφαδάζει καὶ σπαρταρᾷ, ὀργιάζει ἔσθ' ὅτε καὶ μαινεται ἐν τῷ Δαμιανῷ. Καὶ χωρὶς τὴν κιθάραν αἰσθάνεσθε, ἀρκεῖ νὰ τὸν ἐμβλέψητε εἰς τὰ ὄμματα, ὅτι τὸ «θεῖον πῦρ» ἐνοικεῖ ἐν τῷ ἰσχνῷ ἀλλὰ νευρῶδει καὶ ῥωμαλέῳ σώματι, ἐν τῷ εὐκίνητῳ ἐκείνῳ ὀργανισμῷ, ἐν τῷ σπινθηροβόλῳ βλέμματι, ὅπερ ἐγκλείει ὅλην τὴν λάμπιν καὶ ὅλον τὸ πῦρ τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀττικοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ εἶνε τέκνον ἀμφοτέρων ὁ μάγος Ἕλλην κιθαριστής. Εἶνε γέννημα τῆς Σμύρνης καὶ θρέμμα τῶν Ἀθηνῶν. Δύο τοιαῦται μητέρες, δύο παρ-όμοιοι τροφοί, σκέφθητε τί δύνανται νὰ γαλουχήσωσι, τίνα σκύμνον νὰ περιθάψωσι, τίνα ἀετιδέα νὰ ἐκκλάψωσιν! . . .

Δὲν εἶνε δὲ ξηρὸς τῶν χορδῶν ταχυδακτυλοουργὸς ὁ κ. Δαμιανός. Ὅλη ἡ ψυχὴ του, ὀλόκληρος ἡ καρδιά του, τὸ αἷμά του, τὰ νεῦρα, τὸ πνεῦμα του οἰοεὶ διοχετευόμενον, ῥεεὶ διὰ τῶν δακτύλων του καὶ σκορπίζεται εἰς τὸν ἀέρα, ὃν κατορθοῖ νὰ ἠλεκτρίζη καὶ θερμαίνῃ μόνος διὰ τοῦ μικροῦ του ξυλίνου ὄργανου, ὡς ἄλλος Ὀρφεύς, συγκινῶν καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα καὶ αὐτὰ τὰ ἀψυχα, ἀφοῦ συγκινεῖ καὶ τὰς . . . γυναῖκας!

Ἡ τέχνη του ἐν τῷ κιθαρίζειν εἶνε προνόμιον καὶ μονοπώλιον αὐτοῦ καὶ μόνοι. Εἶνε τέχνη, ἣτις δυστυχῶς θὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ, ἂν καὶ εὐχόμεθα νὰ ζῆ αἰωνίως διὰ νὰ συγκινηθῇ καὶ κηληθῇ ἡμᾶς διὰ παντός. Εἶνε τέχνη, ἣτις δυστυχῶς δὲν γράφεται, δὲν στερεοτυπεῖται, δὲν συλλαμβάνεται εἰς γραμμάς, εἰς στοιχεῖα, μὲ μελάνην καὶ μὲ πιεστήρια. Μόνον αὐτὸς καὶ ἡ θεὰ του ἐμπνεύστρια Μοῦσα τὴν γνωρίζουσι. Πῶς παράγει ἐκείνας τὰς μυρίας ἀρμονίας, ποῦ εὐρίσκει ὅλας ἐκείνας τὰς θαυμαστάς καὶ σαγηνευούσας τὰ ὦτα συγχορδίας, εἶνε ἀληθὲς μυστήριον, ὅπερ ἀδυνα-τεῖ νὰ λύσῃ ἡ ἀκοή καὶ νὰ ἀναδιφήσῃ ὁ ὀφθαλμὸς, ὁ θαμβούμενος εἰς τὴν ἀστραπιαίαν ἐκείνην πλῆξιν τῶν χορδῶν, ἣτις παράγει μάλλον λάμπιν τινὰ ἢ κύματα ἀέρος, ὡς λέγουσιν οἱ Φυσικοί. . .

Ἄλλ' ὁ κ. Δαμιανός δὲν εἶνε μόνον μουσικὸς. Εἶνε δίδυμος ἡ Μοῦσά του καὶ ἡ ψυχὴ του ἡ κρούουσα τὰς χορδὰς καὶ ὀρχουμένη ἐπ' αὐτῶν, εὐρίσκει καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου χῶρον νὰ ἐκχύσῃ τὸ σφρίγος καὶ τὸ πῦρ τῆς. Εὐτυ-χεῖς ὅτι δυνάμεθα νὰ τὴν αἰσθανθῶμεν καὶ ἐνταῦθα εἰς ἐντύπους στίχους, ἀμέσως καὶ προχείρως, ἀφοῦ στερούμεθα τῆς κιθάρας καὶ τῶν θείων τῆς λύρας του χορδῶν!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ὦ! ἄφες με νὰ σ' ἀγαπῶ,
Νὰ σ' ἀγαπῶ, νὰ κλαίω!
Ἐν ὅσ' ὑπάρχω στὴν ζωὴν
Σιμά σου ν' ἀναπνέω...

✽

Πλησίον σ' ὄλη μ' ἡ χαρά,
Μακράν σου, λύπη, πόνος,
Σιμά σ' ἡ μέρα εἶν' στιγμὴ,
Μακράν σ' ἡ ὥρα χρόνος.

✽

Ἄς ἤμην εἰς τὰ στήθη σου
Τραντάφυλλο νὰ μ' ἔχῃς,
Καὶ μὲ τὴ δρόσο τοῦ σκορπᾶς
Τὰ φύλλα μου νὰ βρέχῃς.

Ἄς ἤμην ἐλαφρὰ πνοὴ
Στὰ χεῖλη σου ἐπάνω,
Τὴν ὥρα μου τὴν ὑστερνὴ
Σιμά σου ν' ἀποθάνω.

✽

Ἄς ἤμην τὸ χαμόγελο
Ἄς ἤμην στεναγμός σου,
Τῆς μέρας ὁ κρυφὸς παλμός!
Τὴ νύχτα... τ' ὄνειρό σου.

✽

Ἄς ἤμην... ὦ τί ἤθελον
Νὰ ἤμην δὲν γνωρίζω
Ἐγὼ ἄς ἤμην ὕπνος σου
Γλυκὰ νὰ σὲ κοιμίζω.

Δ. Α. ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Η ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

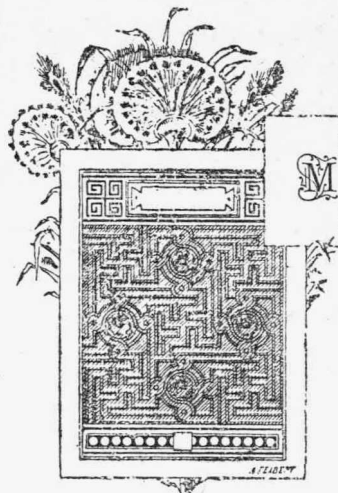
...Κλειῖς τ' ἀγγελικά σου
Μάτια καὶ φαντάσου
Μὲ χρυσὰ φτερά
Ἄγγελον σιμά σου!
Εἰς τοὺς ὤμους φέρον
Τόξα χρυσομένα
(Μὲ τὸ αἷμα εἶναι
Τῆς καρδιᾶς βαμμένα)
Γελᾷ, λάμπει ὄλος
Μέσα στὴ χαρά του,
Καὶ πνοὴ λαμβάνουν
Κόσμοι ἴστα φτερά του.
Αὐτὸς σ' ἀτμοσφαῖρα
Ἄλλη ζῆ καὶ μένη,
Τὸν ἐπάνω κόσμος,
Μὲ τὸν κάτω δένει.
Εἰς τὸ φιλνμά του
Ὁ Θεὸς κρυμμένος,
Ἄγια κοινωνία
Παίρνει κολασμένος.
Στὴν ματιὰ τ' ὁ πάθος
Καὶ τὸ χιόνι λιώνει,
Καὶ ἡ πέτρ' ἀκόμα
Καὶ τὸ ξύλ' ἀνοιώνει!

Δ. Α. ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΧΡΙ ΜΕΤΕΩΡΩΝ

ΕΚΑΡΟΜΗ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΝ ΜΕΤΑ ΠΑΡΟΔΟΝ 13 ΕΤΩΝ

ΗΝΙ Μαίω τοῦ 1882 ἀπεδήμησα εἰς Θεσσαλίαν μόλις ἐλευθερωθεῖσαν, τὸ μὲν χάριν γεωλογικῶν μελετῶν, τὸ δὲ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀγλαῶν Τεμπῶν καὶ τῶν Ἀμπελακίων, τῆς πατρίδος τοῦ γεννήτορός μου.

Εἰς τὰ τότε ἐν τοῖς «Συμμίκτοις» τοῦ Ἡμερολογίου Ἀσωπίου δημοσιευθέντα προσθέτω ἤδη εἰς τὰς σελίδας τῆς ἀληθῶς πολυτίμου «Ποικίλης Στοᾶς» καὶ τὰς νῦν ἐκ τῶν πραγμάτων κομισθεῖσας ἐντυπώσεις μου.

Ὁ μέγας συναγωνισμὸς τῶν ἀμοσπολιῶν ἐταιρειῶν κατέστησε νῦν ἄνετον καὶ ὀλιγοδάπανον τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Βώλου. Τῇ 15 Ἰουλίου, περὶ τὴν 2 μ. μ. ὠραν ἡ «Ἀργολίς» ἐκπλεύσασα τοῦ λιμένος Πειραιῶς διέσχισε ταχέως τὰ «ὕγρα κέλυθα» καταλείπουσα ὀπισθεν αὐτῆς τὰς ἀκτὰς τοῦ Πειραιῶς καὶ τοῦ Φαλήρου, ἐφ' ὧν ἀφ' ἑνὸς αἱ ἐξοχικαὶ ἐπαύλεις καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ καπνοδόχοι τῆς βιομηχανικῆς πόλεως τοῦ Πειραιῶς μοὶ ἐφάνησαν ὡσεὶ διπλασιασθεῖσαι κατὰ τὰ τελευταῖα 13 ἔτη. Ὅποια πρόδος, ἔλεγον κατ' ἑμαυτόν, ἐκ τῆς ἀτομικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐπιμελείας τοῦ Ἑλλήνου. Ἡ παραλιακὴ ὁμῶς ὁδὸς τοῦ Πειραιῶς, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ γείνη τὸ «tour de la Corniche», τῆς πόλεως ταύτης πρὸς ἀναψυχὴν τῶν φιλέργων κατοίκων αὐτῆς, ἔμεινε

Σ.Δ.Π.Σ. Εἰς ἄκρον κολακεύει ἡμᾶς ἢ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ συμμετοχῆ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐγκρίτου γεωλόγου καὶ ὀρυκτολόγου κ. Ἄνδρ. Κορδέλλα. Αἱ ἐντυπώσεις τοῦ διαπρεποῦς φίλου, ἐκ τοῦ τελευταίου ἐν Θεσσαλίᾳ ταξιδίου αὐτοῦ, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ στολισμὸν εἰς τὰς σελίδας τῆς «Ποικίλης Στοᾶς». ὑπὸ πᾶσαν δ' ἐποψιν λαμπρὸν ἀνάγνωσμα, διότι ὁ κ. Κορδέλλας δὲν εἶναι μόνον ἐπιστῆμων ὀρυκτολόγος, ἀλλὰ τελείως ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως ἀνὴρ, πᾶν ὅ,τι δὲ γράφει, φέρει τὴν σφραγίδα τῆς γενικότητος τοῦ πνεύματός του. Ἄληθες εὐτύχημα θεωροῦμεν τὸ ὅτι τοιοῦτου Λογίου ὑψηλὴ συνεργασία τιμᾷ ἐφέτος τὸ Ἑθνικὸν Ἡμερολόγιον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΣΕΝΗ «ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ»

στάσιμος, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ φυτεία τοῦ βασιλικοῦ περιπτέρου, ἣτις ἐπρόκειτο νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀύχμηρὰν ἀκτὴν εἰς ὄσιν. Ἐἶχον συνοδοὺς τὸν νεώτερον υἱὸν μου Ἰωάννην καὶ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ κ. Ζ. Μιχαηλίδην.

*
*

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης εὐρέθημεν ἠγκυροβολημένοι παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ τῆς Χαλκίδος, ἀναμένοντες τὴν τροπὴν τῆς διευθύνσεως τοῦ ρεύματος.

Ἀπέναντι ἡμῶν ἐφαίνοντο τὰ ξηρὰ ὄρη τῆς Βοιωτίας, ἐφ' ὧν αἱ ἐκσκαφαὶ τοῦ ἀπὸ Σχηματάρι (πλησίον τῶν Θηβῶν) εἰς Χαλκίδα βραχίονος τοῦ κακῆ μοίρα μῆπω ἀποπερατωθέντος σιδηροδρόμου Α. Π. Λαρίσης, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ ἀκροστηρίγματα τῆς ἰδρυμένης γεφύρας, ἐφ' ὧν ὅσον οὐπω θέλει τεθῆ σιδηροῦν κατὰστρωμα πρὸς συγκοινωνίαν τῆς Στερεᾶς μετὰ τῆς Εὐβοίας.

Ἡ πρότερον ὑπάρχουσα γέφυρα, μικροῦ ἀνοίγματος οὔσα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν πλοίων μεγάλης χωρητικότητος. Ἄλλ' ἡ νῦν, ἔχουσα ἀνοίγμα 41 μ., βᾶθος δὲ τοῦ πορθμοῦ πλέον τῶν 21 ποδῶν, θέλει ἐπιτρέψῃ τὴν διάβασιν καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα θωρηκτὰ, ἀφοῦ προηγουμένως δι' ἐκσκαφῆς αὐξηθῆ ἔτι μᾶλλον τὸ βᾶθος αὐτοῦ. Δύναται δὲ εὐχερῶς νὰ γείνη ἡ ἐκβάθυνσις, διότι αἱ βᾶσεις τῶν ἀκροστηριγμάτων τῆς γεφύρας φθάνουσι πολλὰ μέτρα ὑπὸ τὸν νῦν πυθμένα. Ἡ ταχύτης τοῦ ρεύματος ἐν τῷ πορθμῷ ἠλαττώθη κατὰ τι, ὡς μοι ἔλεγον, δι' ὅτι τινὰ τῶν ἀτμοπλοίων πλέουσι κατὰ τῆς διευθύνσεως τοῦ ρεύματος, ὡς λ. χ. τὸ ἀτμόπλοιο «Θεσσαλία». Βεβαίως ἀναλογιζόμενός τις τὴν δύναμιν τῶν ρευμάτων τοῦ Ῥήνου καὶ ἄλλων μεγάλων ποταμῶν, οὓς διαπλέουσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὰ ἀτμόπλοια, θὰ ἀπορήσῃ διὰ τίναν λόγον δὲν διαβαίνουσι καὶ τὰ ἡμέτερα διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου τῆς Χαλκίδος, ἀλλ' ἀναμένοντα τὴν τροπὴν τῆς φορᾶς τοῦ ρεύματος κατατρέβουσι τοσοῦτον πολῦτιμον χρόνον. Εἰς πάντα ὅμως τὰ ζητήματα ταῦτα ὑπάρχει καὶ ἐν ἄλλῃ: Ἐκεῖ τὸ εὖρος τῶν ποταμῶν εἶνε τὸ δεκαπλάσιον, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὸ εἰκοσάπλάσιον τοῦ πορθμοῦ τούτου, ὥστε, ἂν τυχὸν πάθῃ τι ἡ ἀτμομηχανὴ ἀτμοπλοίου τινός, ἀναπλέοντος τὸν ποταμὸν, ταχέως καὶ ἀσφαλῶς δύναται νὰ προλάβῃσι πᾶσαν ἐκ τούτου ἐνδεχομένην βλάβην, ἐνῶ, ἂν ἤθελε πάθει ἡ μηχανὴ τῆς «Θεσσαλίας» ἢ ἄλλου τινός ἀτμοπλοίου ἀναπλέοντος τὸν πορθμὸν, τοῦτο ἀφεύκτως θὰ κατεσυντρίβητο ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Εὐβοίας. Σὺν τῇ εὐτολμίᾳ λοιπὸν καὶ πρόνοια, κύριοι πλοίαρχοι! Ὄταν ἀναπλέητε τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου τῆς Χαλκίδος, πρέπει νὰ ἐπιθεωρῆτε πρότερον ἐπιμελῶς τὴν κατὰστασιν τῆς ἀτμομηχανῆς, τῶν λεβήτων καὶ τοῦ ἔλικος τῶν ἀτμοπλοίων σας.

*
*

Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ πορθμοῦ ἐξακολουθοῦντες τὸν πλοῦν ἐν τῷ Εὐβοϊκῷ κόλπῳ ἀφικόμεθα εἰς Αἰδηψὸν, ὅπου τὰ γνωστὰ ἱαματικά ὕδατα

θαυμασίων θεραπευτικῶν ἀρετῶν παρέχουσιν ἀνακούφισιν εἰς τὴν πάσχουσαν ὑγίειαν πολλῶν χιλιάδων ἐκ τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν. Ἐκατέρωθεν τῶν παλαιῶν οἰκημάτων φαίνονται πολλὰ νέα τριώροφα οἰκήματα παρέχοντα νῦν μείζονα εὐμάρειαν εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὰ νεοελληνικά ταῦτα Ἀσκληπιεῖα.

Περὶ Ἑλληνικῶν ἱαματικῶν ὑδάτων ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε φρονούντες ὅτι ταῦτα, ἐφάμιλλα ὄντα καὶ τινὰ μάλιστα κρείττονα τῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἐπρεπε χάριν τῆς δημοσίας ὑγείας νὰ παραχωρῶνται διὰ νόμου εἰς ἐταιρείας, ἵνα μὴ ἐξ ἰδιοτελείας δῆμων τινῶν ἢ ἰδιωτῶν ἢ καὶ ἱερῶν μονῶν μένωσιν εἰς τὴν ἀρχέγονον αὐτῶν κατὰστασιν. Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ αἱ ἱαματικαὶ πηγαὶ παραχωροῦνται διὰ νόμου· δι' ὃ βλέπει τις διὰ τῆς ἀμίλλης τῶν κεφαλαιούχων τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐξωραϊσμένα καὶ μεταβεβλημένα εἰς κέντρον ἰάσεως καὶ συγχρόνως ἀναψυχῆς.

Ἐν τῇ ἄρτι δημοσιευθείσῃ ἐκθέσει αὐτοῦ περὶ τῶν ἱαματικῶν πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ ὁ κ. Ἀ. Δαμβέργης λέγει, ὅτι κατὰ τὸν δευτέρου ἰσχυρὸν σεισμὸν τῆς Λοκρίδος, τὸν ἐπισυμβάντα τῇ 15ῃ Ἀπριλίου, καθ' ὃν ἀνεφάνη τὸ κατατρομάξαν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀταλάντης ῥήγμα, ἐγένοντο πιθανῶς καὶ ῥήγματα ἐν τοῖς ὑπογείοις στρώμασι τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ἅτινα διηκόλυναν τὴν ἐξοδὸν τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων τῆς Εὐβοϊκῆς ἀκτῆς καὶ ἐγένοντο πρόξενα τῆς ἀναβλύσεως ἐν Αἰδηψῷ καὶ Γιαλτροῖς νέων ἀφθόνων πηγῶν ἐκ θερμῶν μεταλλικῶν ὑδάτων.

Ἐκ δὲ τῆς χημικῆς ἐξετάσεως ὁ κ. Δαμβέργης εὐρίσκει, ὅτι τὰ ὕδατα τῶν νέων πηγῶν εἶνε ὕδατα τῆς αὐτῆς φύσεως τῶν παλαιῶν τῆς Αἰδηψοῦ πηγῶν, καὶ τάσσονται μετὰ τῶν θερμῶν ἰσχυρῶν ἀλιπηγῶν, τῶν ἐνεχουσῶν πολὺ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ ἐλάχιστον ὑδροθειον. Ἡ δὲ θεραπευτικὴ ἐνέργεια αὐτῶν ἔσεται ὡσαύτως θαυματουργὸς ὡς ἡ τῶν παλαιῶν πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ.

Τὸ ἐκρέον ὕδωρ ἐκ τῶν νέων πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ κατὰ τὴν γενομένην τὸν Ἰούνιον τοῦ 1894 καταμέτρησιν ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Διαμαντίδου ἀνέρχεται εἰς 6800 περίπου μέτρα κυβικὰ καθ' ἡμερονύκτιον, ἐν ᾧ ἐκ τῶν παλαιῶν πηγῶν τὸ ἐκρέον ὕδωρ εὐρέθη τῷ 1889 συμποσούμενον εἰς 8640 μ. κ.

Ἄρα ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Αἰδηψοῦ ἐκρέουσιν ἐν συνόλῳ 15,440 μ. κ., ἧτοι σχεδὸν τὸ διπλάσιον ποσὸν τοῦ ἐκ τῆς δεξαμενῆς Ἀθηνῶν ὕδατος, τοῦ μετοχετευομένου καθ' ἡμερονύκτιον, καὶ ὃν ἐν ὥρᾳ πολυομβρίας, εἰς τὴν πόλιν.

*
*

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς εὐρέθημεν ἠγκυροβολημένοι ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ παρὰ τὸν Βῶλον, οὗτινος τὰ παρὰ τὴν προκουμαίαν ξενοδοχεῖα, καφεστιατόρια, θέατρα, τελωνεῖα, νεόδμητα οἰκήματα, προκουμαῖα, φυτεῖαι κ. τ. λ. ὑπενθυμίζουσι τὴν ἀνασσαν τῆς Ἰωνίας Σμύρνης.

Ὁ Βῶλος κέκτηται ἤδη πολλὰ καθωραϊσμοῦ ἔργα, ἔχει ἀρίστην ῥυμοτομίαν καὶ πολλὰ νέα οἰκοδομήματα κατὰ τὸν ἀρχιτεκτονικὸν τῶν Ἀ-

θηνῶν ῥυθμόν, ὃν οἱ ἡμέτεροι ἀρχιτέκτονες μετεφύτευσαν ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Θεσσαλίας. Οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηροδρόμοι, ὧν ἡ κατασκευὴ ἤρξατο τῷ 1882, ἤδη πρὸ ἐτῶν ἀποπερατωθέντες λειτουργοῦσιν ἀπροσκόπτως, διευκολύνοντες τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς.

Οὗτοι συνετέλεσαν μεγάλως καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπιλείου τούτου τῆς προσαρτηθείσης χώρας. Τὰ ἐξ ὀξύης, ἐλάτης, πεύκης, δρυός, πρίνου κτλ. δάση τὰ καλύπτοντα τὸν Πίνδον, τὸν Ὀλυμπον, τὴν Ὀσσαν, ὑλοτομοῦντο καὶ πρότερον, καὶ τὰ μὲν ἐκ τοῦ Πίνδου ἐκκοπτόμενα ξύλα, μετεφέροντο διὰ τοῦ Πηνειοῦ εἰς τὴν Λάρισσαν, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἄλλων ὄρεων, μετεφέροντο διὰ τῶν περιβρεχουσῶν αὐτὰ θαλασσῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Νῦν ὁμως ἡ παντὸς εἴδους ἐκκοπτομένη ξυλεία πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ναυπήγησιν, καὶ πρὸ πάντων οἱ στρωτῆρες διὰ τοὺς ἐλληνικοὺς σιδηροδρόμους, ἐκ τῶν περὶ τὴν Καλαμπάκαν δασῶν καὶ τῶν Ἀγρᾶφων (Νεβροπόλεως), μεταφέρονται διὰ τῶν Θ. σιδηροδρόμων. Ἡ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ προέκτασις τῆς γραμμῆς καταλήγει εἰς τὴν παρὰ τὴν θάλασσαν ἀξιόλογον σιδηρᾶν προκυμαίαν, ἐφ' ἧς κυκλοφοροῦσι τὰ διὰ ξυλείας, σιτηρῶν καὶ ἄλλων προϊόντων τῆς Θεσσαλίας πεπληρωμένα βαγόνια μέχρι τῶν ἰστιοφόρων, ἅτινα εἶνε ἡγκυροβολημένα παρὰ ταῦτα.

Ἡ προκυμαία αὕτη ἔχει περίπου 200 μ. μῆκος, ὑψοῦται $1\frac{1}{2}$ μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ καταλήγει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐνθα τὸ βάθος αὐτῆς φθάνει περίπου εἰς 4 μ. Εἶνε ἀρίστης σιδηρουργικῆς τέχνης κατασκευάσμα, στηρίζεται ἐπὶ στύλων, εἴτινες ἔχουσι περίπου 0,70 μ. διάμετρον, συνίστανται ἐκ σιδηρῶν ἐλασμάτων καὶ πληροῦνται ἐξ ὑδραυλικῆς γῆς.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς προκυμαίας ταύτης ὑπάρχει τὸ ἀρτισύστατον καὶ ἀξιόλογον κατάστημα τοῦ φωταερίου τοῦ κ. Κριτσελῆ, ἀποτελούμενον ἐκ νεωτάτων συστημάτων, δι' οὗ πρὸ ὀλίγου ἤρξατο ἡ παραγωγή φωταερίου καὶ ὁ φωτισμὸς τῆς πόλεως. Ὁ κ. Κριτσελῆς, μεθ' οὗ ἐπεσεκέθημεν τὸ κατάστημα τοῦτο, ἔλεγεν ἡμῖν, ὅτι ἡμέρα τῆ ἡμέρα αὐξάνει ἡ διάδοσις τοῦ φωτισμοῦ καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἀνά τὴν πόλιν.

Νέον λιμενικὸν ἔργον, ἀξιόλογον καὶ λίαν πολυδάπανον, πρόκειται ἔτι μᾶλλον νὰ συντελεσθῇ εἰς τὸν καθωραϊσμόν τῆς πόλεως.

Ὡς ὁμως τοῦτο νῦν κατασκευάζεται, οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἀσφαλῆ ἐλλιμενισμόν ἀπάντων τῶν προσερχομένων πλοίων καὶ δὴ τῶν ἀτμοπλοίων· ὁ παρὰ τὴν ἀκτὴν κατὰ μῆκος τῶν καταστημάτων χώρος θὰ λάβῃ πλάτος 40 περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς οἰκοδομησίμου γραμμῆς μέχρι τῆς θαλάσσης.

Ἀπὸ τῆς αἰμασιᾶς ταύτης, πλησίον τῆς παλαιᾶς προκυμαίας, θέλει κατασκευασθῆ εὐρυτάτη προκυμαία, ἐν εἶδει κυματοθραύστου, προχωροῦσα περίπου 200 μ. εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη ὁμως ἐγκλείει ἐλάχιστον μέρος τοῦ κόλπου καὶ ἰδίως μόνον τὸ κείμενον πρὸς τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ μᾶλλον ἀβασθὲς αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τοῦ πολυδάπανου τῆς ἐκβαθύνσεως, ἧτις ἀπαιτεῖται διὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο μέρος τοῦ τεχνητοῦ λιμένος, ὑπάρχει γενικὴ ἰδέα τῶν ναυ-

τικῶν, ὅτι τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν προσερχομένων πλοίων θὰ ἀγκυροβολῶσιν ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐκτιθέμενα, ὡς καὶ πρότερον, εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν πολυτάραχον θάλασσαν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ἧτις, ἐὰν δὲν ληφθῇ ἀπὸ τοῦδε πρόνοια, συχνάκις θὰ πλημμυρῇ τὴν νέαν αἰμασιᾶν (Quai) παρὰ τὰ κατστήματα. Ἐὰν ὁ κυματοθραύστης οὗτος (εὐρεῖα προκυμαία) ἐτίθετο 150 — 200 μ. νοτιώτερον τῆς πόλεως, θὰ καθίστατο δι' αὐτοῦ ἀξιολογώτατον καὶ χρησιμώτατον ἐπὶ αἰῶνας λιμενικὸν ἔργον. Ἀφ' οὗ αἱ λιμενικαὶ εἰσπράξεις διενεργοῦνται ἀσφαλῶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν τελωνείων αὐτῆς, διατί νὰ μὴ ἀσκήσῃ αὕτη καὶ τὴν διὰ τῶν μηχανικῶν αὐτῆς ἐπιβλεψιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, συμπραττόντων τούτων μετὰ μονίμου μικτῆς ἐπιτροπῆς ἐκ ναυτικῶν; Τοῦτου γινόμενου, μετὰ μείζονος ἐμβριθείας, οἰκονομίας καὶ ἀμεροληψίας θὰ ἐξετάζονται τὰ σχέδια τῶν λιμενικῶν τοῦ Κράτους ἔργων, καὶ θὰ ἐκτελῶνται ταῦτα, ἅτινα, ἀπαξ ἀποτυχόντα, δὲν δύνανται, ἔστω καὶ διὰ μεγάλης δαπάνης, νὰ διορθωθῶσιν.

Αἱ λιμενικαὶ ἐπιτροπαὶ ἅς ἔχουσι μόνον τὴν ὑψηλὴν οἰκονομικὴν ἐπιπέταν.

* *

Παρὰ τὸν σταθμὸν τῶν Θ. σιδηροδρόμων εἶδομεν νέαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μικροῦ συστήματος μετ' τροχιᾶν πλάτους 0,65 μέτρου, ἧτις διασχίζει τὴν πόλιν καὶ προχωρεῖ παρὰ τὴν ἐρασιμωτάτην παραλίαν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου πρὸς τὰ Λεχώνια ἐπὶ πολλῶν χιλιομέτρων μῆκους. Προώριστα δ' αὕτη νὰ συντελεσθῇ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τοῦ Βώλου καὶ εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς καλλίστης ταύτης παραθαλασσίου χώρας, ἐφ' ἧς πολλὰὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἐγεθῶσιν ἐαριναὶ ἐπαύλεις, χάριν διαμονῆς καὶ τῶν θαλασσίων λουτρῶν, καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα. Ὡς μᾶς ἔλεγον, διὰ τὴν νέαν ταύτην γραμμὴν ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια δραχμῶν. Κατὰ πόσον τὸ ἔργον τοῦτο, χρησιμώτατον διὰ τὴν συγκοινωνίαν, θὰ ᾔνε καὶ ἐπικερδὲς εἰς τοὺς μετόχους ὁ χρόνος θέλει δείξει.

Τὰ προϊόντα τῆς χώρας, ἣν ὁ σιδηροδρόμος οὗτος διέρχεται, εἶνε τὰ γνωστὰ ἔλαιον, ἐλαῖαι, μέταξα, σίτος, ἀραβόσιτος, οἶνοι καὶ ποικιλώταται ὀπῶραι, γνωστὰ εἰς τοὺς ὑπεραγαπῶντας αὐτάς Ἀθηναίους.

Παρὰ τὸν σταθμὸν ἐπὶ μικρᾶς καὶ κομφῆς ἀτμομηχανῆς φερούσης τὸ ὄνομα «Coustenoble» τοῦ ἐπιμελοῦς καὶ τιμίου, πλὴν ἀτυχοῦς, μηχανικοῦ καὶ διευθυντοῦ τῶν Θ. σιδηροδρόμων, εἶδομεν καθήμενον γέροντα κύριον ἐνασχολούμενον περὶ τὴν δοκιμὴν αὐτῆς.

Ἡ νέα ἀτμομηχανὴ ἐπὶ τῶν σιδηροδρομικῶν ἐλασμάτων τῆς νέας γραμμῆς δὲν ἐπροχώρει ἐνεκα τῆς μεγάλης τριβῆς αὐτῆς ἐκ τῆς θέσεώς της. Ἐρωτήσαντες τινα παριστάμενον ἐμάθομεν, ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς μηχανῆς καθήμενος ἦτο ὁ κ. Κηρῦκος, σύμβουλος καὶ νῦν προσωρινῶς διευθυντῆς τῶν Θ. σιδηροδρόμων.

Ἡ ὑπηρεσία τούτων εἶνε κατὰ πάντα ἄμεμπτος, τὰ βαγόνια αὐτῶν

εὐρύχωρα καὶ καθαρὰ, αἱ δὲ ἀναχωρήσεις καὶ ἀφίξεις ἀκριβέσταται. Μόνον τινὲς τῶν σταθμάρχων, κρυπτόμενοι ὀπισθεν πυκνοτάτου δικτυωτοῦ, βραδύνουσι μέχρις ἀπελπισίας τὴν διανομὴν τῶν εἰσιτηρίων, καίτοι οἱ ἐπιβάται κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων.

* *

Ἐκ Βώλου, διευθυνόμενοι βορειοδυτικῶς ἐπὶ γραμμῆς ἐχούσης μεγάλας ἀναβάσεις, ἐφθάσαμεν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς κάτω πεδιάδος τῆς Θεσσαλίας καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤχθημεν εἰς τὸ κατάφυτον Βελεστίνον, τὸ ἀρδεύμενον ὑπὸ τῶν διαυγῶν ὑδάτων τῆς Ὑπερείας πηγῆς, ἅτινα χύνονται εἰς τὴν Βοϊβηίδα λίμνην.

Ἄλλ' ὅποια ἀντίθεσις τῆς πολίχνης ταύτης πρὸς τὴν ἑκτακτον πρόοδον τοῦ Βώλου. Ἡ πατρὶς τοῦ Φεραίου ἀποτελεῖται νῦν, ἐκτὸς νεοδημένου ναοῦ μήπω ἀποπερατωθέντος, κειμένου παρὰ τὴν Ὑπερείαν πηγὴν ἐπὶ γηλόφου, καὶ τινων μικρῶν καφεστιατορίων, ἐκ κατηρειπωμένων οἰκημάτων, παριστάντων θεῖαν σεισμοπαθοῦς πόλεως. Ὁ τοῦ σιδηροδρόμου σταθμὸς κεῖται $2\frac{1}{2}$ περίπου χιλιόμετρα μακρὰν τῆς πολίχνης καὶ περὶ τὸ ἄκρον τῆς καταφύτου χώρας, ἣν διασχίζει παρακάμπτων αὐτὴν.

Οἱ ἀφιλόξενοι κάτοικοι τοῦ Βελεστίνου δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Ἑταιρείαν νὰ ἰδρῦση τὸν σταθμὸν αὐτῆς ἐν μέσῳ τῶν κήπων των, ὅστις ἤθελεν ἀποβῆ καθαράϊσμα τοῦ τόπου.

Ἡ περισπούδατος καὶ πολυπαθῆς Θεσσαλία, ἡ κοιτὶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἥτις ἀπὸ τοῦ μυθικοῦ χρόνου ὑπέστη ἀλλεπαλλήλους περιόδους ἐρημώσεως καὶ εὐημερίας, οἰκεῖται σήμερον κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων, Ἰουδαίων καὶ τινων ἐναπομεινάντων Ὁθωμανῶν.

Ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς διακρίνεται εἰς τὸν τῶν πεδιάδων, κατὰ τὸ πλεῖστον δουλοπάροικον καὶ τὸν ὄρειόν. Οὗτοι ἔχουσι διαφόρους ὀνομασίας φυλῶν καὶ οἰκοῦσι διάφορα μέρη τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὄρειων. Κατὰ πληροφῶριαν πεπειραμένου περὶ τὰ Θεσσαλικά φίλου, ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἀποτελεῖται 1) ἐξ Ἀρβανιτοβλάχων (περὶ τὸ Ἄλμυροῦ), Περβελιωτῶν (Βελεστίνου), Σαμαρινωτῶν (Βώλου), Σαρακατζαναίων ἢ Καρακατσαναίων (Σκητιῶν καὶ ποιμένων), Ἀσπροποταμιτῶν, κυρίως εἰπεῖν Βλάχων, (Περτοῦλι, Ἀσπροποτάμου, Τρικκάλων), Κοπατζαναίων (Ἰωαννίνων, Ζαγορίου, ἐρχομένων καὶ εἰς Τρίκκαλα) καὶ Καραγκούνιδων, οἵτινες διατηροῦσιν ἐν ταῖς πεδιάσιν τῆς Θεσσαλίας καθαρῶς τὸ Ἑλληνικὸν ἰδιώμα.

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἰς τε τὰς ἀρνητικὰς καὶ καταφρατικὰς ἀπαντήσεις κινουσι μετὰ πολλῆς χάριτος τὴν κεραλὴν, ἐξ οὗ τινες (παίζοντες ἴσως) ἠθέλησαν νὰ παράγωσι τὸ ἐπίθετον τῶν Καραγκούνιδων ἐκ τοῦ κινεῖν τὴν κάραν, ἄλλοι πάλιν παράγουσι τοῦτο ἐκ τοῦ καρᾶ (τουρκιστὶ = μαῦρος) καὶ γούνα καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ καρᾶ καὶ γένους.

Ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου, ὅστις ἀρμόζει νὰ ᾖναι ἀντικείμενον ἰδιαιτέρως ἐθνολογικῆς μελέτης, οἱ Περβελιῶται τοῦ Βελεστίνου τὴν μὲν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους διαιτῶνται ἐν τοῖς ὄρεσι, τὸν δὲ χειμῶνα κατερχόμενοι

εἰς Βελεστίνον κατοικοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἡρειπωμένα οἰκήματα αὐτῶν.

Θεωροῦνται δὲ οὗτοι παρὰ τῶν ἄλλων Θεσσαλῶν ὡς πανοῦργοι καὶ κοσμοπολίται, ἐμφανιζόμενοι ἐν Θεσσαλίᾳ ὡς Ἕλληνες, ἐν Τουρκίᾳ ὡς Ἀλβανοὶ καὶ ἐν Ῥουμανίᾳ ὡς Ῥωμοῦνοι.

* *

Ἐκ Βελεστίνου ὁ σιδηρόδρομος ἀναρριχᾶται ἐπὶ συμφυρμάτων ὄρειων καὶ ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται τὰ λοφώδη ὄρη, ἅτινα χωρίζουσι τὰς πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας εἰς Ἄνω καὶ Κάτω πεδιάδας. Τὰ ὄρη ταῦτα τῆς κρητιδικῆς διαπλάσεως εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀύχμηρά, διήκουσι παρακλήλως παρὰ τὴν ὄρεινὴν σειρὰν τοῦ Πίνδου, τὸ δὲ ὕψιστον σημεῖον αὐτῶν, μεταξὺ Βελεστίνου καὶ Φαρσάλων, «αἱ Κυνὸς Κεφαλαί», φθάνει μέχρις 800μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ μέρους τούτου ἀφικνούμενος ὁ σιδηρόδρομος εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἄνω πεδιάδος (κοινῶς Κάμπους Καρδίτσης καὶ Τρικκάλων) καὶ καταλείπων βαθμηδὸν ὀπισθεν αὐτοῦ τοὺς σταθμοὺς Ἀίβκλη, Ὀρμάν, Μαγούλα, Λαζάρ Βούγα ἐφθασεν εἰς τὸν σταθμὸν τῶν Φαρσάλων, ἔνθα ἀνέμενον ἡμᾶς ὁ πρεσβύτερος υἱὸς μου Νικόλαος, ἀνθυπὶλαρχος, ἐκτελῶν ἐν τῇ πολίχνῃ ταύτῃ καθήκοντα ἀποσπασματάρχου.

Εὐθεῖα ὁδὸς 3 περίπου χιλιομέτρων μήκους διὰ μέσου τῆς πεδιάδος ἄγει εἰς τὴν πολίχνην τῶν Φαρσάλων, ἥτις κεῖται ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν μεγάλης ὄρεινης σειρᾶς. Τὰ ἐπικρατοῦντα πετρώματα εἶνε ἀσβεστόλιθοι τῆς κρητιδικῆς διαπλάσεως, ἐγκλείοντα πρὸς νότον τῆς πόλεως κοίτας ὄφειτικὰς καὶ φαμμιτικὰς.

Ἄνωθεν τῆς πολίχνης ἐκτείνονται τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας Ἀκροπόλεως, ἅτινα ἐπιμαρτυροῦσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν σημαντικότητα τῆς πόλεως ταύτης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀποτελούσης τὸ κέντρον τῆς συγκοινωνίας ἀπὸ τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Μακεδονίας διὰ Τρικκάλων καὶ Λαρίσσης, εἰς τε τὸν Παγασητικὸν κόλπον καὶ εἰς τὴν Λαμίαν.

Τὴν σήμερον ὅμως ὅποια μεταβολὴ καιρῶν καὶ πραγμάτων! Ἡ ἄλλοτε ἀνθηρὰ πολίχνη ἀποτελεῖται νῦν ἐξ ὀλιγίστων οἰκημάτων καὶ μικρᾶς πλατείας νέας ἐν μέσῳ ἡρειπίων. Μόνον περὶ τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, ἔνθα καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας κατόικουν οἱ Χριστιανοί, ἦτοι εἰς τὸ Βαροῦσι, εὐρίσκονται σχετικῶς πυκνότερα τὰ οἰκήματα. Παρὰ τὴν θέσιν Ταμπάχανα ὑπὸ τὴν σκιὰν ὑψηλῶν πλατάνων ἀναβλύζει ἐκ κρητιδικῶν ἀσβεστολίθων μεγάλη πηγὴ, ἥς τὰ ὕδατα σχηματίζουσι τὸν Φερσαλίτην ἢ Ἀπιδανόν, οὗτινος τὰ παρὰ τὴν πηγὴν λιμνάζοντα ὕδατα προξενουσι τοὺς ἐλογγενεῖς πυρετοὺς, καταστρεπτικούς εἰς τὴν υἰγιάν των κατοίκων καὶ τῆς ἐκεῖ φρουρᾶς. Ἀτελῆ τινὰ ἔργα ἐξετελέσθησαν ἐσχάτως ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ὑδάτων καὶ ἐξυγιάνσεως τῆς πόλεως. Τὰ ὕδατα τοῦ Φερσαλίτου παραδόξως πως, ὡς μοι ἔλεγον, προσβάλλουσι τὰς ὀπλάς τῶν ἵππων, οὗς ἄγουσι παρὰ τὴν πηγὴν πρὸς ποτισμόν. Οἱ κάτοικοι ἀποφεύ-

γουςι τήν πόσιν τῶν ὑδάτων τούτων, καίτοι ὁ Εὐριπίδης ἀπεκάλεσε τὸν Ἄπιδανὸν πατέρα τῶν καλῶν ναμάτων.

Οἱ ὀλίγοι ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς καὶ τινες ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως ἀποτελοῦσι τὴν συναναστροφὴν τῆς πλατείας.

Εἰς δὲ τὰ ἐρείπια διαιτῶνται σμήνη κοράκων, κολοιῶν καὶ κωρωνῶν, ἅτινα οὐ μόνον πληροῦσι τὴν ἡρεμον ἀτμόσφαιραν διὰ δυσήχων κρωγμῶν, ἀλλὰ καθίστανται καὶ ἐπιζήμια πτηνὰ εἰς τοὺς γεωργούς, διότι ἀφαρπάζουσι ἐκ τῶν πεδιάδων μέγα μέρος τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένου σπόρου.

Εἰς πολλὰ μέρη θέτουσιν ἀνδρείκελα πρὸς ἐκδιώξιν τῶν ἀδηφάγων τούτων πτηνῶν, ἅτινα χρῆζουσι μᾶλλον ὀπισθογεμῶν ὄπλων πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ μεγίστου ἀριθμοῦ αὐτῶν.

Ἐν μέσῳ αὐτῶν φαίνονται ἐπὶ μεγάλων φωλεῶν ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκημάτων καθήμενοι πελαργοὶ μεγαλοπρεπεῖς, οἱ καὶ νῦν, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις, θεωροῦμενοι ἱερὰ πτηνὰ, καταστρέφοντα τοὺς ἀνά τὰς πεδιάδας ἀναφαινομένους πολυπληθεῖς ὄφεις.

Κάτωθεν τῶν Φαρσάλων ἐξαπλοῦται ἡ ἐριβῶλαξ πεδιάς πεφυτευμένη μὲ σιτηρὰ καὶ ὀλίγους καπνούς.

* *

Ἐκ Φαρσάλων μετέβημεν εἰς τὸν σταθμὸν Ἀϊβαλῆ, ὅστις κεῖται 212 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ νοήμονος καὶ φιλοξένου σταθμάρχου κ. Παππαδοπούλου.

Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ζωηρὰ κινήσις διτρώχων μεταφερόντων χρωμίτην, ὃν ἐκμεταλλεύεται ἐκ τῶν παρακειμένων μεταλλείων ὁ κ. Ἀποστολίδης.

Ἐκ τοῦ σταθμοῦ μετέβημεν ἐφιπποὶ εἰς τὸν ἡμίσειαν ὄραν ἀπέχοντα Δουρβαλί-Τεκῆ, ὀθωμανικὴν μονήν, κειμένην εἰς μέρος ὑψηλὸν, εὐάερον καὶ κατάφυτον, ἀποπνέον ἄρωμα. Ἡ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς μονῆς ὑπὸ πλατύσκιον πλάτανον κρήνη ἔχει διαυγῆ καὶ ὀροσερὰ ὕδατα, ἅτινα ζωογονοῦσι καὶ ἀνακουφίζουσι τὸν ἀνερχόμενον ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς λουομένης ἐντὸς πνιγροῦ καύσωνος. Τὰ περὶ ὄρη ἀποτελοῦνται ὡσαύτως ἐκ κρητιδικῶν ἀσβεστολίθων, ἐγκλειόντων ἐνιαχοῦ κοίτας ἐξ ὄρειτολίθου, οἷτινες περὶ τὸ ἄκρον τῶν κτήσεων τῆς μονῆς λαμβάνουσι μεγάλην ἐξάπλωσιν καὶ ἐγκλείουσιν ὑπενσωρεύματα χρωμιτῶν πολλοῦ λόγου ἄξια.

Ἐπὶ τῶν παρακειμένων ὑψηλῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων φαίνονται τὰ νῦν ἐγειρόμενα σταθερὰ σημεῖα τῆς γαιωδαϊτικῆς ἀποστολῆς, ἅτινα θὰ χρῆσιμύσωσι διὰ τὴν χαρτογράφησιν τῆς Θεσσαλίας.

Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, Μπαϊράμ Μπαμπᾶς, καλούμενος μετ' ἄλλων τινῶν καλογῆρων (Δερβισιάδων) καὶ τῶν ὑπηρετῶν, πάντων Ἀλβανῶν, ἀποτελοῦσι τὸ προσωπικὸν τῆς μονῆς, ὅπερ ἔχει εἰς τὰς κτήσεις του πολλὰ σιτοφόρα τσιφλίκια. Ὁ Μπαμπᾶς λαλεῖ καλῶς τὴν Ἑλληνικὴν, εἶνε μετρίου ἀναστήματος, εὐστροφος καὶ εὐσταλής, νοήμων καὶ λίαν φιλόξενος, ἀλλὰ καὶ οὐκ ὀλίγον φιλύποπος. Τὴν φύλαξιν τῆς μονῆς ἀποτελοῦσι

πιστοὶ τοῦ Μπαμπᾶ Ἀλβανοὶ καὶ εἰκοσὰς μεγαλοσώμων κυνῶν, ὁμοίων πρὸς λέοντας.

Ἐν τῷ παρὰ τῇ μονῇ νεκροταφείῳ εὑρίσκονται οἱ τάφοι τῶν προπατόρων τοῦ Μπαμπᾶ ἐν τῷ μέσῳ τεμένους, λάμποντος ἐκ καθαριότητος.

Οἱ τάφοι περιβάλλονται διὰ χρυσοκεντήτων σινδόνων, εἰς δὲ τὰ ἄκρα αὐτῶν ἴστανται 4 λαμπάδες ἀνημμέναι.

* *

Τὴν ἐπομένην, κατελθόντες ἐκ τῆς μονῆς, μετέβημεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Ὀρμὴν Μαρούλα (δασώδη λόφον) καὶ ἐπεσκέψθημεν τὸν Τσαμὰλ Μπέη, πλούσιον ὀθωμανὸν γεωκτῆμονα, ὅστις παρέσχεν ἡμῖν ἐγκάρδιον φιλοξενίαν. Ἡ νεόδητος ἀγροτικὴ αὐτοῦ οἰκία κεῖται ἐπὶ ὑψώματος, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει ζωηρὰ βλάστησις διακόπτουσα τὴν μελαγχολικὴν μονοτονίαν τῶν Θεσσαλικῶν πεδιάδων.

Οὗτος ἡσχολεῖτο κατὰ τὴν ὄραν ταύτην τοῦ ἔτους μὲ τὸ ἀλώνισμα τῶν σιτηρῶν καὶ τὴν περισυλλογὴν τῆς ἐσοδείας του, ἣτις ἐφέτος ἦτο μετρία, ἀποδοῦσα μόνον ἑπταπλάσιον τὸν σπαρέντα σπόρον. Τὴν ἐσοδείαν ταύτην ἀποτελουμένην ἐκ σίτου σκληροῦ διανέμεται ὁ γεωκτῆμων ἐξ ἡμισείας μετὰ τῶν καλλιεργητῶν αὐτοῦ ἄνευ προαφαιρέσεως τοῦ σπόρου. Εἶπον ὅτι ἡ ἐσοδεία ἦτο μετρία, καὶ τοῦτο διότι συνήθως, ἐν ταῖς Θεσσαλικαῖς πεδιάσιν, θεωροῦσιν ὡς καλὴν ἐσοδείαν ὅταν τὸ ἐν κοιλὸν ἐκ τοῦ καταβληθέντος σπόρου ἀποδώσῃ διὰ μὲν τὰς Ἄνω πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας, (Τρικκάλων, Καρδίτσης καὶ Φαρσάλων) 14-18 κοιλὰς, διὰ δὲ τὰς Κάτω πεδιάδας (Τυρνάβου, Λαρίσης) 8-12 κοιλὰς. Οἶκοθεν ὅμως ἐννοεῖται, ὅτι ἡ παραγωγικότης αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν περιστάσεων, οἷον ἐκ τῆς μείζονος ἐπιμελείας καὶ καλῆς καλλιεργείας, ἣν καταβάλλουσιν οἱ γεωργοὶ εἰς τὰς ἀνηκούσας αὐτοῖς γαίας (Κεφαλοχώρια), ἐκ τοῦ συλλιπάσματος καὶ τῆς ἀρόσεως καὶ τῶν μετεωρολογικῶν ἐπιδράσεων, τῶν αἰφνιδίων μεταβολῶν τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρᾶς καὶ ἰδίως τῶν θερμῶν νοτιοδυτικῶν ἀνέμων, οἷτινες συντείνουσιν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐσοδείας τῶν σιτηρῶν, ὡς ἐν Πελοποννήσῳ αἱ φυσικαὶ παρακρατητικαὶ βροχαὶ ἐπὶ τῆς ἐσοδείας τῆς σταφίδος.

* *

Τὴν ἐπομένην μετέβημεν ἐκ τοῦ σταθμοῦ τῶν Φαρσάλων εἰς Τρίκκαλα, ἔνθα εὐρομεν πολλοὺς γνωστούς καὶ φίλους ἐξ Ἀθηνῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν συμπαθῆ Νομάρχην κ. Γ. Προβελέγγιον, ὅστις διὰ τῆς χαριστάτης συμπεριφορᾶς καὶ εὐθυδικίας του κατέκτησε τὴν ἀγάπην πάντων τῶν κατοίκων.

Ἡ πόλις τῶν Τρικκάλων ἔχει μεγάλην καὶ ὠραίαν πλατεῖαν, ἀρχὴν καλῆς ῥυμοτομίας καὶ καφεστιατόρια καὶ ξενοδοχεῖα καὶ τινὰς νεοδημῆτους οἰκοδομὰς, ἐν αἷς διακρίνεται ἡ τριώροφος τοῦ βουλευτοῦ κ. Γ. Χατζηγάκη. Ἐν μέσῳ τῆς πλατείας ῥέει ὁ Τρικκαλινὸς ἢ Ληθαῖος ποταμὸς, ὃν ζευγνύει σιδηρὰ γέφυρα ἐνοῦσα τὰ δύο μέρη αὐτῆς. Ὑδροχα-

ρείς πλάτανοι παρά τὰς ὄχθας αὐτοῦ παρέχουσι μεγάλην ἀναψυχὴν τὸ θέρος εἰς τοὺς κατοίκους, ἀλλ' οὐδὲν ἔργον τεχνικὸν ἐγένετο πρὸς εὐκολίαν αὐτῶν. Περὶ τὰς δροσερὰς ὄχθας τοῦ Ληθαίου ἐγεννήθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος Ἀσκληπιός, πατὴρ τῆς ἰατρικῆς.

Πέραν τῆς πλατείας ταύτης καὶ τοῦ Ληθαίου ὑπάρχουσιν, ὡς καὶ πρότερον, αἱ κατοικίαι τῶν Ἑβραίων, Ὀθωμανῶν καὶ Βλάχων με ἀκαθάρτους καὶ σκολιάς ὁδοὺς, ἐφ' ὧν ὁ διερχόμενος, καὶ δὴ ἐφ' ἀμάξης, κινδυνεύει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ κατασυντριβῆ. Ὑπεράνω τοῦ μέρους τούτου τῆς πόλεως ὑπάρχει τὸ ἀρχαῖον φρούριον, ὅπερ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη ὑλικῆς πολέμου.

Πέριξ τῶν Τρικκάλων ἐξαπλοῦται εὐρεία πεδιάς ἔχουσα ἐκατέρωθεν τοῦ Τρικκαλινοῦ καὶ τοῦ Πηνειοῦ ἄπειρα Τσιφλίκια.

* *

Τὴν ἐπιούσαν καταλιπόντες τὰ Τρίκκαλα μετέβημεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Καλαμπάκαν, ἔνθα λήγει ἡ μεγάλη Ἄνω πεδιάς τῆς Θεσσαλίας κλειομένη πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἄρκτον ὑπὸ τῶν Χασιωτικῶν ὄρεων καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Πίνδου.

Ἡ στενὴ τῆς Καλαμπάκας πεδιάς ἀναμιμνήσκει εἰς πάντα ἐπισκεπτόμενον αὐτὴν τὴν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1854 γενομένην μάχην, καθ' ἣν οἱ περὶ τὸν Χατζῆ-Πέτρον κατετρόπωσαν τὸν ἐξ 7000 συγκείμενον Αἰγυπτιακὸν στρατόν.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως ἐξαπλοῦται εὐρυτάτη ἡ κοίτη τοῦ Πηνειοῦ, συνισταμένη ἐκ χαλίκων καὶ μικρῶν βείθρων κατὰ τὴν ὄραν ταύτην τοῦ ἔτους, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπέγκεινται δύο παράλληλοι σειραὶ ποικιλοσχημῶν ὀρέων καμπτόμεναι ἐν εἴδει δύο ὀδοντοστοιχιῶν καὶ ὑψόμεναι ὑπὲρ τὰ 350 μ. ἄνωθεν τῆς πεδιάδος.

Μεταξὺ αὐτῶν ἄγει στενωπός, ἔχουσα ἐκατέρωθεν αὐτῆς ποῦ μὲν ἀποκρήμνους ξηροὺς ὑψιτενεῖς βράχους καὶ μεμονωμένας πυραμίδας περιεκοσμημένας ὑπὸ φυτείας, ποῦ δὲ βαθυσκίους χαράδρας. Δύναται τις, ἀναχωρῶν ἐφιππος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς Καλαμπάκας, νὰ διέλθῃ τὴν στενωπὸν καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον αὐτῆς κατάφυτον ὑπὸ ἀμπελώνων, ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας. Οἱ βράχοι οὗτοι καθήμενοι ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπηρετιῶν τῶν Χασιωτικῶν ὀρέων, ἀποτελοῦσι τὰ γνωστὰ Μετέωρα, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὁποίων ἴδρυνται ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος αἱ μοναὶ ἐν εἴδει ἀπροσίτων φωλεῶν.

Τὰ Μετέωρα συνίστανται ἐξ ὕδατογενῶν, κροκαλοπαγῶν καὶ ψαμμικῶν πετρωμάτων. Περὶ τὴν βᾶσιν αὐτῶν ὑπερτεροῦσι τὸ κροκαλοπαγῆ, ὧν αἱ κροκάλαι ἐξ ἀρχεγόνων συνιστάμεναι πετρωμάτων κατάγονται ἐκ τῶν παρκακειμένων ὀρέων· περὶ δὲ τὰ ἄνω μέρη καὶ τὰς κορυφὰς αὐτῶν ὑπερτεροῦσιν οἱ ψαμμῖται. Ταῦτα μοὶ ὑπενθυμίζουσι τὴν παρὰ τὴν Ἑλθεβαν Σαξωνικὴν Ἑλβετίαν. Τὸ ὕδωρ, ὅπερ εἶνε τὸ ἰσχυρότατον γεωλογικὸν μηχανήμα, παρήγαγε διὰ τῆς θρυπτικῆς καὶ διαβρωτικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας

τὰ πολυειδῆ σχήματα τῶν Μετεώρων, ἐργασάμενον ἐπὶ ἀπειραρίθμους χιλιοτηρίδας ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.

Ἐκ τῶν πολλῶν μονῶν τρεῖς εἶνε αἱ κυριώτεραι, ἡ τῶν Μετεώρων (Μεταμορφώσεως), ἡ τοῦ Βαρλαάμ καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Ἐπισκέφθημεν τὴν τοῦ Βαρλαάμ ἀναβάντες διὰ τοῦ βρυζωνίου, ἥτοι δικτύου ἥρτημένου διὰ χονδρῶν σχοινίου, ὅπερ ἔλκουσιν οἱ καλόγηροι δι' ἀνελευστικοῦ μηχανήματος, παρεμφεροῦς τῷ ἐν χρήσει τοιοῦτῳ ἐν τοῖς μεταλλείοις. Ἀπὸ τοῦ ξενῶνος τῆς μονῆς ταύτης ἡ ἄποψις εἶνε ἀπαράμιλλος πρὸς τὴν πεδιάδα, ἥτις ἐκτείνεται ὡς ἀπέραντος λίμνη διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, καὶ πρὸς τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὄρη, κατάφυτα ὑπὸ βαθυσκίων καὶ χλοερῶν δασῶν.

Ἡ δὲ αὖρα, ἐν ἣ λούεται ἡ μονὴ, εἶνε δροσερὰ, ὑγιεινὴ καὶ ἀρωματώδης.

Ἡ ἐξοχος καλλονὴ τῆς φύσεως τῶν Μετεώρων παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πηνειοῦ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀμιλλάται πρὸς τὴν τῶν Τεμπῶν, ἔνθα οὗτος ἐξέρχεται αὐτῆς.

Τὰ δύο ταῦτα ἄκρα τοῦ ποταμοῦ ἀποτελοῦσι τὰς οἰοεὶ χρυσᾶς πόρπας ἀργυροῦφάντου ζώνης τῶν Θεσσαλικῶν πεδιάδων. Τὰ δροσερὰ αὐτοῦ νάματα ἠδύνατο διὰ τῆς τέχνης καὶ διὰ τινων ὑδραυλικῶν ἔργων νὰ καταστήσῃ τὴν Θεσσαλίαν, ὡς ἄλλην εὐδαίμονα Αἴγυπτον. Τούναντίον ταῦτα διὰ τῆς ὑπερεκχειλίσεως αὐτῶν ἀποβαίνουσιν ἐπιζήμια εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν καπνῶν.

Ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ μετέβημεν ἐφιπποὶ μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἔνθα σιδηρὰ γέφυρα, ζευγύουσα βαθεῖαν χαράδραν, ἐνώνει τοὺς βράχους, ἐφ' ὧν κεῖται ἡ μονὴ, μετὰ τοῦ ὄρους.

Ἡ μονὴ αὕτη σχετικῶς πλουσιωτέρα τῶν ἄλλων παρέχει μείζονα εὐμάριαν καὶ φιλοξενίαν εἰς τοὺς περιηγητάς, ἔχει ὠραῖον ναὸν με τοιχογραφίας, εὐρύτατον ἐστιατόριον καὶ μέγαν διάδρομον, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουσι θάλαμοι ἐπιπλωμένοι με εὐμαρεῖς κλίνας καὶ ἐλαστικὰς στρωμάτας.

Ἐνταῦθα ἠξιώθημεν φιλόφρονος ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ ὑψηλοῦμένου τῆς μονῆς πατρὸς Σωφρονίου.

Ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν τῆς μονῆς ταύτης ἐχαράξαμεν ὡς ἐνθύμημα, σκαριφήματά τινα, σχετικὰ πρὸς τὴν ἐν γένει γεωλογικὴν γένεσιν τῶν ὕδατογενῶν ψαμμικῶν βράχων τῶν Μετεώρων, ἅτινα ἡ φίλη Ἑστία ἐφιλοξένησεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 155 τῆς 4ης Αὐγούστου φύλλῳ αὐτῆς. Ταῦτα μεταφέρομεν καὶ ἐνταῦθα χάριν συνοχῆς τῆς ὅλης ἀφηγήσεως τῶν ἐντυπώσεών μου ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν.

Ἦ μεγαλοπρεπῆς δύναμις τοῦ Ποσειδῶνος !

Σὺ παρήγαγες ὑπὸ τὰ ὕδατα τοὺς ἐξόχους ὄγκους τῶν Μετεώρων.

Ἦ θαυμασία δύναμις τοῦ Πλούτωνος !

Σὺ ἀνύψωσες τὰ ὑπὸ τὰ ὕδατα γενόμενα γεώματα.

Σὺ δὲ, ὦ ἐξοχος δύναμις τῆς διαβρώσεως, παρεμόρφωσες τοὺς ὕδατογε

νεῖς ὄγκους καὶ παρήγαγες τὰ διαπεποικιλμένα σχήματα τῶν βράχων, ἐφ' ὧν ἐγείρονται αἱ ὑψιπετεῖς ἀγιοὶ μοναὶ τῶν Μετεώρων.

* *

Ἀπὸ Καλαμπάκας μετέβημεν εἰς Καρδίτσαν, ἐνθα ἀνέμενον ἡμᾶς εἰς ἵπποι πρὸς περαιτέραν ὄρεινὴν ἐκδρομὴν. Ἡ Καρδίτσα ἔχει ὡσαύτως εὐρύχωρον πλατεῖαν, ξενοδοχεῖα καὶ ἀρχαῖς ῥυμοτομίας.

Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης διηυθύνθημεν πρὸς τὰ ὄρη τῶν Ἀγραφῶν. Ἐν τὸς 1 $\frac{1}{2}$ ὥρας διήλθομεν τὴν πεδιάδα μέχρι τοῦ χωρίου Παλαιὸ - Καστρί. Πολλαχοῦ ἐφαίνοντο λάκκοι πεπληρωμένοι ὑδάτων, ἐν οἷς ἐκάθηντο οἱ βουβάλοι δροσιζόμενοι ὑπὸ τὸν πνιγρὸν τῆς ἡμέρας καύσωνα. Ἐν Θεσσαλίᾳ μεταχειρίζονται οἱ γεωργοὶ κατὰ προτίμησιν τοὺς βουβάλους, διότι οὗτοι ἔχουσι δύσμιμιν καὶ καρτερικότητα μείζονα τῆς τῶν βοῶν καὶ τιμῶνται τούτων σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ.

Ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου ἀρχεται ἡ χλοερὰ βλάστησις· ἀφ' ἐνὸς αἱ ῥοδοδάφνη διαγράφουσιν ὡς ἐρυθραὶ ταινίαι, παρὰ τὰς ὄχθας, τὰ ῥεῖθρα, ἀφ' ἑτέρου ἀπλοῦνται αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ ὑψηλὰ αὐξανόμενα δάση ὀξύης.

Ἡ ὁδὸς ἔχει μεγάλας ἀνωφερίας καὶ εἶνε δύσβατος, καὶ μάλιστα ὅταν τις διαβαίη ἐν ὥρα νυκτός μετ' ἀσθενὲς φέγγος τῆς σελήνης. Μόλις περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀφικόμεθα εἰς τὸ ὄρεινὸν καὶ δροσερὸν χωρίον Μεσο-Νικόλα, πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Νεβροπόλεως, ἐνθα ἐτύχομεν φιλόφρονος ὑποδοχῆς ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἀστυνόμου καὶ δημάρχου.

Τὸ χωρίον κεῖται ἐπὶ ἀργιλικῶν σχιστολίθων, εἴτινες διὰ τῆς ἀποσαθρώσεως αὐτῶν μεγάλως συντελοῦσιν εἰς παραγωγὴν φυτικῆς γῆς γονίμου διὰ τὰ δένδρα. Αἱ οἰκίαι εἶνε ἐκτισμέναι παρὰ τὰς ὄχθας βαθυτάτου ρεῖθρου ἐκατέρωθεν κεκαλυμμένου διὰ δροσερᾶς πρασινάδος. Τὸ ὑγιεινὸν τοῦ κλίματος μαρτυροῦσιν αἱ ῥοδοκόκκινοι παρειαὶ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

Ἐν μέσῳ πυκνοῦ δάσους ἐξεδράμομεν πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀπέχουσαν 2 περίπου ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου Μεσο-Νικόλα. Ἡ μονὴ αὕτη ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἀνεκαινίσθη δὲ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ καλογήρου Ἀμβροσίου· περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ζωηροτάτης φυτείας, ἐν ἧ δὲν καθυστεροῦσι καὶ ὑδροχαρεῖς τῶν πεδιάδων πλατάνοι. Ὑπὸ μίαν τούτων, ἐνθα ἐψήνετο ὁ Ὀμηρικὸς ἄμνος δι' ὀβελοῦ, ἐκαθήσαμεν ἐπὶ παχέως τάπητος ἐκ φύλλων ἐλάτης, φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης μέχρι προκεχωρηκυίας ὥρας τῆς νυκτός.

* *

Ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος διηυθύνθημεν τὴν ἐπομένην πρὸς τὸ χωρίον Μπλαζί, ὅπερ ἀπέχει 2 περίπου ὥρας. Οὐχὶ μακρὰν πρὸ τοῦ χωρίου, ἐπὶ ἀποτόμων κρημνῶν, κεῖται ἡ μονὴ τῆς Κορώνης, ὡς φησὶ ἐν μέσῳ πυκνοῦ δάσους. Τὰ πετρώματα συνίστανται ὡσαύτως ἐξ ἀργιλικῶν σχιστολίθων καὶ ἐνιαχοῦ ἀργιλλομιγῶν ψαμμιτῶν. Ἀπὸ τοῦ χωρίου Μπλαζί· ἢ πρὸς τὴν πεδιάδα ἄγουσα ὁδὸς ἔχει μεγάλας κατωφε-

ρείας, ἐκατέρωθεν δ' αὐτῆς ἐξαπλοῦνται οἰνοφόροι ἄμπελοι. Ἐπανεληθόντες εἰς Παλαιὸ Καστρί εὗρομεν τὴν ἀναμένουσαν ἡμᾶς ἄμαξαν, ἥτις μᾶς ἐπανέφερεν εἰς Καρδίτσαν, ὅθεν ἐπιβάντες τοῦ σιδηροδρόμου μετέβημεν εἰς Φάρσαλα καὶ Βελεστίνον.

* *

Ἐκ Βελεστίνου ἀναχωρήσαντες διὰ τῆς ἐσπερινῆς ἀμαξοστοιχίας ἀφικόμεθα μετὰ 1 $\frac{1}{2}$ ὥραν εἰς Λάρισσαν. Ἡ πλουσία τοῦ Βελεστίνου βλάστησις ἐξηκολούθει παρατεινομένη μέχρι τῆς Βοϊθῆϊδος λίμνης (Κάρλας), ἀπεχούσης δύο περίπου ὥρας. Πέραν αὐτῆς ἐξαπλοῦται τὸ μονότονον Λαρισσαϊκὸν λεκανοπέδιον, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ θερμὸς ἀήρ ἔλουε τὰ βαγόνια καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐπιβάτας. Πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Πηλίου ἐφαίνοντο κατάξηροι λευκοὶ λόφοι καὶ διεκρίνετο ἡ οἰκία τοῦ πλουσίου Ὀθωμανοῦ γεωκτῆμονος, ἐνθα διεπράχθη μία ἐκ τῶν τελευταίων φοβερῶν ληστοπραξιῶν τοῦ Τσουλή. Ἐκεῖ που κεῖται καὶ ἡ πολυύχθυς λίμνη τῆς Βοϊθῆϊδος, ἥτις τροφοδοτεῖται ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Ὑπερείας κρήνης καὶ τῶν διαφόρων ῥυάκων καὶ ῥευμάτων. Τὴν ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν περὶ τῆς τροφοδοτήσεως τῆς λίμνης ταύτης ἐκ τῶν ἐκχειλιζόντων ὑδάτων τοῦ Πηνειοῦ, ἐξ οὗ δῆθεν κατάγονται καὶ οἱ ἰχθύς αὐτῆς, εὕρισκει ἐσφαλμένην ὁ γεωλόγος τῆς Αὐστρίας κ. Teller.

Οὗτος εὕρισκει, ὅτι ἐν καιρῷ πολυομβρίας τοσαῦτα ὕδατα ἐκρέουσιν ἐκ τῶν ῥυακίων καὶ τῶν χειμάρρων καὶ τῆς Ὑπερείας κρήνης εἰς τὴν Βοϊθῆϊδα, ὥστε ταῦτα ἀνυψούμενα διοχετεύονται εἰς τὸ Νισσῶνιον καλαμοσκεπὲς ἔλος (Καρατσαῖρ). Ὑδραυλικαὶ μελέται καὶ ἀκριβῆς χωροστάθμησις τῆς χώρας δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὴν ἀληθεστέραν τῶν ἐπικρατουσῶν δύο γνώμων. Ἡ πολυπαθὴς Λάρισα, ἥτις σὺν τῇ παρόδῳ τῶν αἰῶνων, πολλῶν ἐπέζησε τραγικῶν σκηνῶν καὶ πολλὰς ὑπέστη κοινωνικὰς μεταβολὰς, κεῖται νῦν ἐν εἰρήνῃ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, ἐν μέσῳ εὐφύρων πεδιάδων, διαπνεομένη ὑπὸ τῆς αὔρας τῆς ἐλευθερίας. Τὸ πρότερον, ὡς Διοικητῆριον, τουρκικὸν Σαράϊ (Δικαστήριον), ὅπερ κατὰ τὴν κατάληψιν εἶχε χρησιμεύσει ὡς στρατῶν, μετεσχηματίσθη νῦν πάλιν εἰς Δικαστήρια, ἐμπροσθεν τῶν ὁποίων κατεσκευάσθη εὐρυτάτη δενδροφυτευμένη πλατεῖα, ἐφάμιλλος τῆς ἐν Ἀθήναις Πλατείας τοῦ Συντάγματος, ἐν ἧ συχνὰ παιανίζει ἡ μουσικὴ τῆς φιλαρμονικῆς Ἑταιρείας. Παρὰ τῇ πλατείᾳ ἀξιόλογα καφενεῖα καὶ ξενοδοχεῖα υπάρχουν ζωογονούμενα ὑπὸ τῶν ξένων καὶ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης καὶ ὑπὸ τῶν εὐσταλῶν ἀξιωματικῶν παντός ὅπλου τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ. Ἔχει μικρὸν θέατρον παρὰ τὰς ἀριστερὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ ἐν θέσει ἐπικληθείση Ἀλκαζάρ καὶ ἀξιόλογον ἐστιατόριον ἐν τῷ πρώτῳ ξενοδοχείῳ Βαμβακᾶ, ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐφάμιλλον ἀθηναϊκοῦ.

Ὁ Τουρκικὸς πληθυσμὸς, ὅστις κυρίως κατόκει ἀναμιξ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀλμυρῷ, Βώλῳ, Βελεστίνῳ, Δομοκῷ, Φαρσάλῳ, Τρικκάλαις, Καρδίτῃ καὶ Λαρίσῃ καὶ ἐν τισὶ χωρίοις τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἠλαττώθη αἰσθητῶς ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις τῆς Θεσσαλίας,

καὶ ἰδίως ἐν Λαρίσση· μόνον τὰ Ὀθωμανικὰ τεμένη καὶ οἱ παρ' αὐτοῖς ἰστάμενοι λευκοὶ μιναρέδες ἐπιμαρτυροῦσι τὴν ἄλλοτε ὑπεροχὴν τοῦ Ὀθωμανικοῦ πληθυσμοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἡ ἀποδήμησις τῶν Ὀθωμανῶν ἐβλάψε μόνον τὴν γεωργικὴν καὶ ἐργατικὴν τάξιν, ἀποτελουμένην ἄλλως τε ὑπὸ ἀτόμων φιλοπόνων καὶ ἡσύχων. Ἄν οὗτοι ἔμενον παρ' ἡμῖν, θὰ εὐημέρουν, ἐν ᾧ ἐπηρεασθέντες ὑπὸ τῶν φανατικωτέρων Ὀθωμανῶν καὶ ἀπελθόντες εἰς ἄλλας χώρας πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας, ὑπέστησαν πολλὰς κακουχίας καὶ στερήσεις καὶ ἀφήρσαν ἀφ' ἐτέρου ἐργατικᾶς χεῖρας διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν Θεσσαλικῶν πεδιάδων, μῆπω ἐντελῶς ἀντικατασταθείσας.

Τὰ ἐκ τοῦ Πίνδου πηγάζοντα δροσερὰ καὶ διαυγῆ ὕδατα τοῦ Πηνειοῦ πρὶν φθάσωσιν εἰς Λάρισσαν μεταβάλλονται εἰς θολὰ καὶ βορβορώδη. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἀντλούμενα ἐκ διαφόρων θέσεων τοῦ ποταμοῦ ὑπὸ τῶν θυλακοφόρων μεταφέρονται ἐντὸς δερματίνων ἀγγείων εἰς τὰς κατοικίας πρὸς πόσιν. Καὶ ὅμως εἶδομεν σχέδιον ὑδραυλικῆς ἐγκαταστάσεως, δι' ἧς ἀντὶ 350,000 δρ. δαπάνης θὰ ἠδύνατο νῦν νὰ τροφοδοτῆται ἡ πόλις διὰ καλλίστου ὕδατος ἐκ τοῦ Πηνειοῦ μετὰ τὴν πλήρη καὶ τελείαν διήθησιν αὐτοῦ.

Παρά τοῦ Δήμου ἐζήτησαν οἱ ὑποβαλόντες τὸ σχέδιον κεφαλαιοῦχοι ἐγγύησιν 800 δραμίων ὕδατος ἀντὶ δρ. 50 δ' ἕκαστον, ἐπὶ 60 ἔτη. Ὁ κ. δήμαρχος μὴ παραδεχθεὶς τὰς προτάσεις αὐτῶν, συνῆψε δάνειον ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μετοχετεύσεως τοῦ ὕδατος ἀναλώμασι τοῦ Δήμου. Ἄλλ' ὅμως ἀντὶ τοῦ πολυτιμοτάτου τούτου διὰ τὴν ὑγίειαν τῶν κατοίκων ἔργου, ἤγειρεν οὗτος μέγα ξενοδοχεῖον πρὸς αὔξησιν τῶν εἰσοδημάτων τοῦ δήμου.

* *

Ἐκ Λαρίσσης ἐξεδράμομεν εἰς τὴν πολίχνην Τύρναβον, ἀπέχουσαν 1 $\frac{1}{2}$ ὥραν ἐφ' ἀμάξης, διευθυνόμενοι πρὸς βορρᾶν ἐπὶ λεωφόρου διὰ μέσου τῆς προσχωματικῆς εὐφόρου μὲν, ἀλλ' ἀδένδρου καὶ μονοτόνου πεδιάδος.

Μετὰ πορείαν μιᾶς ὥρας περίπου ἐφθάσαμεν εἰς θέσιν καλουμένην Δευδρὶ, ἐνθα ὀλίγα δένδρα καὶ μικροὶ λαχανόκηποι ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ ὄασιν ἐν μέσῳ τῆς κοινορτώδους καὶ θερμὸν ἀέρα ἀποπνεούσης πεδιάδος. Διαυγὲς καὶ δροσερώτατον ὕδωρ, ἀντληθὲν ἐκ φρέατος, προσνήχθη ἡμῖν πρὸς ἀναψυχὴν μετὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ ἀντιπυρετικοῦ ροφήματος, τοῦ γνωστοῦ οὔζου.

Ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἀκμάσασα πολίχνη διὰ τε τὸ ἐμπόριον αὐτῆς καὶ τὴν ἐκ μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἐρυθρῶν νημάτων βιομηχανίαν τῆς, ὡς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν, εἰς ἣν ἐφοίτησε καὶ ὁ πολλὰ συγγράψας Κούμας, κεῖται νῦν παρὰ τὰς ἀριστερὰς ὄχθας τοῦ Τιταρησίου (Ἐηριαῖ) ποταμοῦ ἐν παρακμῇ. Τὸ πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ζωηρὸν τοῦ Τυρνάβου μετὰ τῆς Ἐλασσῶνος ἐμπόριον ἐπαυσε καὶ ὁ πληθυσμὸς ἠραιώθη, διετηρήθη ὅμως καὶ ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἡ ἐκτύ-

πωσις τῶν γνωστῶν τραπεζομανδύλων κ.τ.λ. διὰ ποικίλων καὶ ζωηρῶν χρωμάτων, ἰδίως τοῦ βιομηχανοῦ κ. Σαΐτη.

Πέραν τοῦ Τυρνάβου ἐξαπλοῦται ἡ ὠραία αὐτοῦ κοιλάς μὲ ἀμπελοφυτείας καὶ παντὸς εἶδους πρασινάδας, ὅπου πρὸς τὴν δροστικὴν γραμμὴν ἀφθονος ὑπάρχει θήρα λαγωῶν, πτηνῶν κ.τ.λ. Ἀπὸ τῆς κοιλάδος ταύτης ἄρχεται τὸ Στενὸν, δι' οὗ ἄγεται τις εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ἐλασσῶνος, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ μᾶλλον ἐκτεθειμένον διὰ τὴν Θεσσαλίαν μέρος. Οὐδὲν ἐγένετο παρ' αὐτῇ τοσοῦτον ἀναγκαῖον ἀμυντικὸν ἔργον. Ἐνταῦθα σταθμεύει μέρος μιᾶς ἴλης ὑπὸ τὸν ἀξιόλογον Ἰλαρχον κ. Ζητουνιάτην, ὡς καὶ τάγμα εὐζωνικὸν παρέχον τὴν ἀναγκαίαν φρουρὰν τῶν μεθοριακῶν σταθμῶν. Ὁ πρῶην μέγας τουρκικὸς στρατὸν κεῖται νῦν δυστυχῶς κατὰ μέγα μέρος ἐρείπιον καταστραφέν ὑπὸ πυρκαϊᾶς.

* *

Ἀπὸ τῆς καταλήψεως μέχρι σήμερον ἐγένετο ἀναμφιβόλως ἐν Θεσσαλίᾳ οὐκ ὀλίγη πρόοδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοιαύτη οἶα παρὰ πάντων προσδοκᾶτο.

Ἡ κτηνοτροφία καθυστερεῖ, οὐδεμία δὲ ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς βελτίωσιν τοῦ εἶδους τῶν πολλῶν Θεσσαλικῶν προβάτων πρὸς παραγωγὴν καλοῦ ἐρίου, ὅπερ εἶνε ἀναγκαιότατον διὰ τὰ ἐριούχα τῶν Ἑλληνικῶν ἐργοστασίων. Βόες καὶ ἀγελάδες δὲν ὑπάρχουσι πολλαί, διότι οἱ ἀγρόται τῆς Θεσσαλίας προτιμῶσι τοὺς βουβάλους, οἱ ἵπποι εἶνε μικροῦ ἀναστήματος, τὸ εἶδος αὐτῶν δὲν ἐβελτιώθη, τὰ δὲ παραγόμενα σιτηρὰ, ἄτινα ἄλλοτε ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ παρέχωσιν ἄρτον ἐκτὸς τῆς Θεσσαλίας καὶ εἰς μέγα μέρος τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, εἶνε ἀνεπαρκῆ, δι' ὃ καὶ σιτηρὰ καὶ κτήνη εἰσάγονται κατ' ἔτος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ πολλῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Περὶ ὑδραυλικῶν ἔργων καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς καλλιεργείας οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια, οὐδ' ἐνομοθετήθησαν τὰ κανονίζοντα τὰς σχέσεις τῶν γεωκτημόνων πρὸς τοὺς καλλιεργητάς. Ἴδου ζητήματα δυνάμενα νὰ ἐφελκύσωσι τὴν σύντονον μελέτην καὶ πατριωτικὴν μέριμναν τῶν κ. Βουλευτῶν τῆς Θεσσαλίας.

Ἐν Κηφισίᾳ, τῇ 10 Αὐγούστου 1895

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΡΔΕΛΛΑΣ

ΧΑΝΟΥΜ

Θαμμένοι χρόνια στὴν καρδιά οἱ μυστικοὶ τῆς πόθοι
ξάφνου μιὰ μέρ' ἀνάβουνε, ξαναγεννιοῦνται πάλι
καὶ μιὰν αὐγὴ ζυπνάει ἡ χανοῦμ καὶ στὴν καρδιά τῆς νοιώθει
νὰ βόσκη φλόγα ἐρωτικὴ, ἀνέσθυστη, μεγάλη.

* *

Τους πόθους της δὲν ἔπνιξε τοῦ χαρμιού ἡ ἀγκάλη
 ποῦ σὰν χιονόσκεπο βαθύ 'στὴ νειότη της ἀπλώθη
 κ' ἡ ἐλπίδα 'στὴν ψυχὴ γλυκὰ τὸν ἔρωτα τῆς ψάλλει
 'στὴν πονεμένη της καρδιά γύρω τριγύρω κλώθει.

Πνίξε, χανούμ, τοὺς πόθους σου βαθειὰ μὲς 'στὴν καρδιά σου,
 κλείσε τὰ μάτια, τῆς ψυχῆς τὸν καταδότη κλείσε,
 γιατί ταχιά θ' ἀρχίσουνε πικρὰ τὰ βάσανά σου.

Ἄγριο πουλί ἐγεννήθηκες μὰ τώρα πλεὺ δὲν εἶσαι,
 μὲς 'στὰ καφάσια αἰμοῦδιασαν, ἐπέσαν τὰ φτερά σου.

Ἔσθυσε ἡ νειότη σου ἄκαιρα, καὶ σὺ τοὺς πόθους σβῦσε.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΣΕΝΕΚΑΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

ΣΤΑ ΧΕΙΛΗ ΤΗΣ!

Δὲν ἔχετε ἄντροπὴ λιγάκι τάχα,
 δὲν ἔπρεπε, θαρρῶ, νὰ **κοκκινήσετε**,
 ἀφ' οὗ ἔμπροστά μου θέλετε νὰ κλείσετε
 καὶ νὰ λαλοῦν τὰ μάτια της μονάχα!

Τὰ μάτια της ποῦ γλύκα, φῶς, σκορποῦνε
 τὰ μάτια ποῦχουν λίμα καὶ μιλοῦνε;
 Καλλίτερα! Σᾶς πῆραν τὴ λαλιά
 καὶ μείνατε μονάχα γιὰ..... φιλιὰ.

.....
 Στοῦ στήθους μου τὰ βάρη μέσα νοιώθω
 νὰ φτερουγίζη ὁ ἔρωτας κλεισμένος
 καὶ κάποιο κρυφολάλημα μὲ πόθο
 κάποιο τραγοῦδι ἀκούω μαγεμένος,

Καθὼς τὸ χελιδόνι, ποῦ γυρίζει
 στοὺς τοίχους τοῦ σπητιοῦ φωλειά νὰ φειάση,
 κι' ὁ ἔρωτας σὰν 'κεῖνο φτερουγίζη
 τριγύρω 'στὴν καρδιά μου νὰ φωλειάση.

M. .

Δ. ΠΟΖΝΙΑΚ

ΔΙΑΤΙ ΕΜΑΤΑΙΩΘΗ Η ΕΣΠΕΡΙΣ ΜΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΕΙΣ γράφετε, —εἶπεν ἡ δούκισσα,—ιδού
 λοιπὸν θέμα λαμπρὸν πρὸς συγγραφὴν διη-
 γήματος κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ φυσικοῦ· τὸ
 ἐνεθυμήθην χθὲς τὸ ἐσπέρας εἰς αὐτὸν ἐδῶ
 τὸν ἐξώστην, ἀναπολοῦσα μεμακρυσμένας
 τῆς νεότητός μου ἀναμνήσεις.

Ἡ διήγησις τῆς δουκίσσης μοὶ ἐφάνη
 τόσοσιν ἐνδιαφέρουσα ἐν τῇ ἀσυνθέτῳ ἀπλό-
 τητι αὐτῆς, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ τὴν συμ-
 μερισθῶ μετὰ τῶν ἀναγνωστῶν, ἄνευ τῆς
 τετορνευμένης τῶν συγγραφῶν καλλιτελείας
 καὶ ἄνευ προσθαφαίρέσεων.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1860 ἔτους, ὁ σύ-
 ζυγός μου διωρίσθη ὑποδιοικητὴς εἰς Τ.

Ὁ βίος μικρᾶς νομαρχιακῆς πόλεως, κειμένης μετὰ τῶν πρωτευου-
 σῶν Πετροπόλεως καὶ Μόσχας, μοὶ ἐφάνη εἰς ἄκρον ἄχαρις καὶ μονό-
 τονος, τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθόσον μέχρι τοῦδε οὐδέποτε ἔσχον ἀφορμὴν νὰ
 γνωρίσω τὰς ἐπαρχίας, ἀλλὰ, ἀναβλέψασα βαθμηδόν, ἐπίσθην μετ' οὐ
 πολὺ, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ζῶσιν ἄνθρωποι, οὗς, κατόπιν προσπαθειῶν τινῶν,
 δύναται τις νὰ ἀφυπνίσῃ ἐκ τοῦ ληθάργου ἐκείνου, εἰς τὸν ὅποιον εἰσὶ βεβυ-
 θισμένοι, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν συνεχουσῶν ἀρχῶν. Ἡ σύζυγος τοῦ διοι-
 κητοῦ ἦτο γυνὴ ἀσθενικῆς κράσεως, ἀδυνατοῦσα, ὡς ἐσυνείθιζον νὰ λέγουν
 τότε, νὰ «συνέχη τὴν κοινωσίαν», ἡ οἰκογένειά του δὲ κατῴκει εἰς τὴν
 ἑπαυλιν καὶ σπανίως ἐπεσκέπτετο τὴν πόλιν, οὕτως ὥστε ἐγὼ, ἐκοῦσα
 ἀκουσα, ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ συζύγου μου, ἐδέησε ν' ἀναλάβω ἐξ ἐπαγ-
 γέλματος τὴν συγκράτησιν τῆς ὁσημέραι ἐκλιπούσης κοινωνικότητος. Τὸ
 ζήτημα δὲν ἦτο εὐχερές. Ἡ ἐνσκόψασα ἐνδεῖα κατῴθησεν ἤδη νὰ θέσῃ χεῖρα
 καὶ ἐπὶ τοῦ παναρχαίου καθεστώτος τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου. Οἱ εὐγενεῖς διε-
 σκορπίσθησαν εἰς τὰ κτήματά των καὶ οἱ πλουσιώτεροι ἀπῆρχοντο εἰς τὰς

πρωτεύουσας ἢ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ ν' ἀποφύγωσιν ἀνυπάρχοντας κινδύνους, οὕτως ὥστε, ἐν τῇ πόλει ἀπέμενον μόνον εὐάριθμοι ἐπίμονοι, — μὴ ἐπιθυμοῦντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ προσφύγωσιν εἰς ἕν ἐκ τῶν ἀνωτέρω μέσων, ἀλλὰ καὶ οὗτοι κλείσαντες τὰς οἰκίας των, — καὶ μικρὸς κύκλος ὑπαλλήλων, μὴ διακρινομένων, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἐπὶ εὐρείᾳ διανοητικῶν ὀρίζοντι καὶ πνευματικαῖς ἀπαιτήσεσι.

Τὰ ὕλικὰ ἡμῶν μέσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦσαν τόσον ἐπαρκῆ καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα ἀναμόρφωσις ἠλάττωσεν αὐτὰ κατὰ τὸ ἥμισυ, οὕτως ὥστε, περὶ ἐπισήμων δεξιῶσεων καὶ εὐρείας φιλοξενίας, οὔτε νὰ σκεφθῆ τις ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ οὔτε σκοπὸν τινα εἶχον ἀληθῶς. Ἐγὼ, καὶ κόρη ἀκόμη, δὲν ἠγάπων τὰς πολυανθρώπους συναναστροφάς, προτιμῶσα τοὺς στενοὺς κύκλους· οἰκοδέσποινα δὲ γενομένη, ἔτι μᾶλλον κατελήφθη ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς κλίσεως πρὸς τὸ ἡμέτερον ad home, μὴ δυναμένη νὰ ἐννοήσω, πῶς, μέγας ἀριθμὸς τῶν οὕτω καλουμένων ἀνθρώπων τοῦ κόσμου δύναται νὰ διέρχεται τὸν βίον του ἐν ἀδιαλείπτῳ νομαδικότητι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἴνα συνδυάσω λοιπὸν τὰς καλητέρας κλαισθησίας μετὰ τῶν νέων μου ὑποχρεώσεων, ἐν σχέσει πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἀπεφάσισα ἀπὸ τῆς πρώτης Νοεμβρίου νὰ συστήσω ἐβδομαδιαίας ἐσπερινὰς συναναστροφάς, προσκαλοῦσα ἅπαντας τοὺς νέους γνωρίμους μας, ἀνεπισήμως καὶ ὀψέποτε δὲν παρουσιάζοντο αὐτοῖς πλείοτερον ἐλκυστικαὶ ἀπολαύσεις, προειδοποιούσα σὺν τούτοις, ὅτι ἕκαστος εἶνε ἐλεύθερος νὰ ἐνασχοληθῆ εἰς ὅ,τι τῷ ἀρέσκει, ἐξαιρουμένου τοῦ χαρτοπαιγνίου, ὅπερ καὶ ἐκτὸς τούτου μᾶς ἀφαιρεῖ πᾶσαν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν. Θεμελιώδης σκέψις μου ἦτο νὰ προσδώσω βαθμηδὸν εἰς τὰς συναναστροφάς ταύτας οἰκογενειακόν, τρόπον τινά, χαρακτῆρα, νὰ προκαλέσω τὴν ζωηρὰν ἀνταλλαγὴν γνῶμων καὶ σκέψεων καὶ νὰ ἐξεγείρω τὸν ζῆλον πρὸς τὴν ἐθνικὴν καλλιτεχνίαν καὶ φιλολογίαν. Ἐνὶ λόγῳ, νὰ ἀνασυστήσω παρόμοιον τι τῶν κύκλων ἐκείνων τῆς Μόσχας, ἢ ἀνάμνησις τῶν ὁποίων διετηρεῖτο ἔτι εἰς τὸν νοῦν μου, παραλλήλως τῶν ἀναμνήσεων τῆς πατρικῆς μου ἐστίας.

Ὁ σύζυγός μου ὑπεμερίδα διὰ τὸν σκοπὸν μου, προαγγέλλων μοι, ὅτι ἄνευ χοροῦ καὶ χαρτοπαιγνίου εἰς οὐδὲν θὰ καταλήξω ἀποτελέσμα. — Κατὰ τὴν πρώτην ἐσπερίδα σωρηδὸν θέλουσι προστρέξει ὄλοι, ἐκ περιεργείας, — παρετήρησεν, — ὅταν ἴδωσιν ὅμως ὅτι ἔχεις σκοπὸν νὰ τοὺς φιλεύσης τέιον μὲ βούτημα καὶ μὲ διδαχάς, πιστευστέ με, εἰς τὴν δευτέραν ἐσπερίδα σου κανεῖς δὲν θὰ δείξῃ τὴν μύτην του καὶ θὰ μείνης μὲ μόνον τὸ προσωπικόν τοῦ διοικητηρίου καὶ, τὸ πολὺ, τοῦ γραφείου τοῦ διοικητοῦ. Αἱ ζοφραὶ αὐταὶ προρρήσεις οὐχὶ μόνον δὲν ἠλλάττωσαν ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐνίσχυσαν τὴν δραστηριότητά μου. Ἦμην νέα καὶ εὐρισκόμη εἰς τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην κατάστασιν, καθ' ἣν προθύμως πιστεύει τις περὶ παντός καλοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Ἴνα ἐξασφαλίσω ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐσπερίδων μου καὶ δι' αὐτῆς νὰ ἀποδείξω εἰς τὸν σύζυγόν μου τὸ σαθρὸν τῶν προῶρων αὐτοῦ ἀπογοητευτικῶν ἀμφιβολιῶν, χωρὶς νὰ εἴπω λέξιν, συνέταξα μικρὸν πρόγραμμα φιλολογικῶν καὶ μουσικῶν διασκέδασων, ἱκανῶν, ὡς ἐφρόνουν, νὰ ζωογονήσωσι καὶ κινήσωσι τὸ

ἐνδιαφέρον τῶν μελλόντων μου ξένων. Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σκέπτομαι περὶ ἀναζητήσεως τῶν καταλλήλων ἐκτελεστῶν. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ποθουμένης συνεργασίας, ὁμολογῶ, ὅτι οὐκ ὀλίγους κατέβαλον κόπους. Τὸ καινοφανὲς τοῦ σκοποῦ μου ἐφόβιζε πάντας, πρὸς οὓς ἀπεπειρόμη ν' ἀποταθῶ, κυρίως δὲ ἐκείνους, οἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι εἶχόν πως δικαίωμα νὰ συγκαταλέγωνται εἰς τὸν ὑψηλὸν κύκλον τοῦ Διοικητοῦ. Μόνον νεαρός τις ἐπαρχιακὸς δικηγόρος, θερμὸς ἐραστὴς τῆς τότε τοῦ συρμοῦ πολιτικῆς ποιήσεως, συμπαθῶς προσηνέχθη εἰς τὴν πρόσκλησίν μου καὶ ἀνέλαβε τὰ περὶ διαδόσεως, καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐγγχωρίου θεάτρου Τσιγκάρην, εἰς ἕκ τῶν καταστραφέντων γαιοκτημόνων, ὑπεσχέθη ν' ἀπαγγεῖλῃ «ἰδεῶδες» τι ἔργον. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μουσικὴν, παρουσιάζοντο πλείονες δυσχέρειαι. Ὁ μὲν ἐπροφασίζετο δειλίαν, ὁ δὲ ἐπρότεινε τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων πρωτογενῶν καὶ ἀπληρασιμῶν πραγμάτων, ὥστε θὰ ἦτο ἐντροπὴ νὰ τὰ παραθέσῃ τις εἰς τοὺς ἀκροατάς. Κ' ἐγὼ τότε ἤμην κάτοχος ἀρκετὰ καλῆς φωνῆς καὶ σοβαρῶς κατεγινόμενη περὶ τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ μοὶ ἐφαίνετο ἀπρεπὲς νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν αἴθουσάν μου ἐπιδεικνυμένη, καὶ ἐπροτίμησα νὰ περιορισθῶ εἰς τὸν ταπεινὸν ρόλον τῆς συνοδοῦ, ἐπιφυλασσομένη μόνον ἐν ἀναποφεύκτῳ περιπτώσει νὰ ψάλω διφθίαν τινά, ἂν εὐρεθῆ κατάλληλος αἰοδός. Τῆς ἀμηχανίας ταύτης μ' ἐξήγαγεν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὑποχρεωτικὸς δικηγόρος, ὅστις θερμῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου μου. — Ἐλησμονήσατε τὸν Στάρκ καὶ τὸν Ὀρτυκίδην, — ἀνέκραξεν εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀθυμίας μου ὡς ἐμπνευσθεῖς, — διὰ τὸν πρῶτον σᾶς ἐγγυῶμαι, εἶνε φίλος μου, τὸν δὲ Καπιτῶν Στρατόνοβιτς τὸν γνωρίζετε, πιθανῶς, καὶ ὑμεῖς. Ὁφείλω ὅμως νὰ σᾶς προειδοποιήσω, ὅτι ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς συζύγου του τίποτε δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη, καὶ, ἐκοῦσα ἄκουσα, εἴσθε ἠναγκασμένη νὰ ὑποκύψητε εἰς τὴν ιδιόρρυθμον ταύτην κυρίαν.

Ὁ Στάρκ, ὁ κάτοχος «εὐχυμοτάτης» κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ δικηγόρου, φωνῆς ὀξυφώνου, ἦτο διευθυντὴς καπνεργοστασίου, ἐκ τῶν ἡμικατεστραμμένων γερμανῶν τῶν παρὰ τὸν Βόλγαν ἀποικιῶν, ὁ δὲ πτηνοῦ φέρων ἐπῶνυμον δὲν ἦτο ἄλλος ἢ ὁ διευθυντὴς τοῦ νομαρχιακοῦ ταχυδρομείου, μετὰ τῆς συζύγου τοῦ οὐοίου δὲν ἔτυχεν ἀκόμη περιστάσις νὰ γνωρισθῶ, καὶ οὔτε μάλιστα περὶ τῆς ὑπάρξεώς της ἐγνωρίζον. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπόθεσις περιεπλέκετο. Ὅσον εὐχάριστος καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ὀξυφώνου, ἡ κοινωνικὴ ὅμως θέσις αὐτοῦ ἀκουσίως μὲ ἔφερεν εἰς ἀμηχανίαν. Ὅχι διότι ἐγὼ ἐνεφορούμη ὑπὸ κοινωνικῶν προλήψεων, ὄχι, ἀλλ' ἡ ὑπηρεσιακὴ θέσις τοῦ συζύγου μου μοὶ ἐπέβαλεν ἐπιφύλαξιν τινα εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν γνωρίμων, καὶ σὺν τούτοις, ἱκανὴν ἤδη εἶχον ἀποκτήσει πείραν, ἐν μέσῳ τῶν ἐπαρχιωτῶν, ὥστε νὰ γνωρίζω περὶ τῆς ὑπάρξεως πολλῶν προλήψεων, κατὰ παράδοξον ἀντίθεσιν παραλλήλως βαίνουσῶν πρὸς τὰς προοδευτικωτέρας τάσεις. Ἴνα μὴ περιπέσω εἰς σφάλμα, ἐζήτησα μετὰ προφυλάξεως πληροφορίας παρὰ τοῦ συζύγου μου, ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς μετὰ τινα καιρὸν μελετωμένης πρὸς εὐεργετικὸν σκοπὸν συναυλίας, περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός με προσώπου. «Ὁ Στάρκ εἶνε πολὺ

καθώς πρέπει άνθρωπος, ἐσπούδασεν εἰς Γεῖδελθέργην, — ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, — καί, ἄς μείνη τοῦτο μεταξύ μας — εἶνε ἀσυγκρίτως καλλήτερος ἀπὸ πολλοὺς τῆς χρυσῆς νεολαίας μας· τὸν ἐγνώρισα εἰς τοῦ προέδρου φὸν Κράφτ». Ἐγὼ ἔλαμψα ἀπὸ χαρᾶν: — «Ὡστε ὁ Στάρκ ἐξησφαλίσθη, ὁ δὲ Ὀρτυκίδης, ὡς νομαρχιακὸς ὑπάλληλος, καίτοι ὄχι ἐκ τῶν σπουδαίων, — τότε οἱ διευθύνται ταχυδρομείων, ὑπὸ τὴν πρόσφατον ἀκόμη ἐντύπωσιν τοῦ «Ἐπιθεωρητοῦ»¹, ἀκουσίως ἀνεμίμησκον τὸν Σπίγκην, καὶ διωρίζοντο ἐκ τῶν μικρῶν καὶ ἀσήμων ὑπαλληλίσκων. — ἠδύνατο ἄνευ πολλῶν ἐλλείψεων νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὴν αἴθουσάν μου. Ἐπαίριζε βάρβιτον ὡς ἀληθῆς δεξιότηχης (virtuoso) κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Κορνιλένκο — τοῦ ὑποχρεωτικοῦ μου δικηγόρου. Μὲ τὰς δυνάμεις ταύτας, ἐφρόνουν, ὅτι θὰ δυνηθῶ, ἀναμφιβόλως, νὰ ἐξασφαλίσω τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐσπερίδων μου.

Πρὸ παντὸς ὄφειλον ὁμῶς νὰ συνάψω σχέσεις μετὰ τῶν Ὀρτυκιδῶν, ἐπειδὴ, διὰ νὰ προσελκύσω τὸν μουσοτραφεὶ διευθυντὴν τοῦ ταχυδρομείου ἄνευ προηγουμένης γνωριμίας μετὰ τῆς συζύγου του, ἦτο ἐντελῶς πρᾶγμα ἀδύνατον. Ἐγὼ, καὶ ἐκτὸς τούτου θεώρουν ἐμαυτὴν ἀκούσιως ὑπαίτιον ἀπέναντι τῆς κυρίας ταύτης, μὴ συμπεριλαβοῦσα αὐτὴν κατὰ τὴν γενικὴν ἐπίσκεψίν μου, ἣν ἐπεχείρησα μικρὸν μετὰ τὴν εἰς Τ. ἐγκαταστασίν μου, καὶ ἐξ ὧν ἠδυνήθη νὰ συμπεράνω ἐκ τῶν λόγων τοῦ Κορνιλένκο, ἢ σύζυγος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ταχυδρομείου δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, αἰτινες ὑποκύντουσιν, ὄφειλον νὰ καταβάλλω προσπάθειάς τινάς, ὅπως δικαιολογήσω ταύτην τὴν ἔλλειψίν μου. Χωρὶς ποσῶς ν' ἀναβάλλω, τὴν πρώτην Κυριακὴν, οὐχὶ ἄνευ φόβου τινός, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας διηυθύνθη εἰς τοὺς Ὀρτυκίδας. Ἀνηρχόμην ἔτι τὴν κλίμακα, ὅτε ἀκούω νὰ φθάνωσι μέχρις ἐμοῦ οἱ μελωδικοὶ τῆς βαρβίτου ἤχοι, μαρτυροῦντες περὶ τῆς παρουσίας τοῦ οἰκοδεσπότη. Μεγάλως εὐχαριστήθησα ἐκ τῆς εὐτυχῶς ταύτης συμπτώσεως, ἥτις συνετέλει νὰ προσπελάσω φυσικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπισκέψεώς μου, κατεβίβασα ἤδη τὴν πρὸς τὸν κώδωνα ὑψωθεῖσαν χεῖρά μου καὶ ἤρχισα ἀκροωμένη. Τὸ ἄνωθεν τῆς θύρας ἠνεωγμένον ὑλωτόν, γυμνὸν παραπετάσματος, συνετέλει εἰς τὴν προσπέλασιν τῶν ἤχων. Ἡδυνάμην, ἀόρατος ἀκροατῆς, νὰ ἀκούω εὐκρινῶς οὐχὶ μόνον τὸν σκοπὸν τῆς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ θέλητρα τῆς λεπτῆς αὐτῆς μουσικῆς ἐκτελέσεως. Ὁ Ὀρτυκίδης ἐπαίριζε μονωδιᾶν (solo) ἄνευ ὑποκρούσεως κλειδοκυμβάλου, μίαν ἐκ τῶν μελωδιῶν τοῦ Σερβαί, τὴν ὁποίαν ἔτυχε ποτὲ ν' ἀκούσω ἐκτελουμένην παρ' αὐτοῦ τοῦ μουσοτραφεῖ. Μὴ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἐντέλειαν τῆς τέχνης, περὶ τῆς ὁποίας μόλις ἐπιπολαίως ἠδυνάμην νὰ κρίνω, ὡς μὴ παίζουσα βάρβιτον, ἠσθανόμην, τὰς χορδὰς οἰονεὶ θρηνοῦσας ὑπὸ τὸ τόξον του, καὶ διαχεοῦσας εἰς τὴν ψυχὴν μου ἄπειρον θλίψιν δι' ἀπολεσθεῖσάν τινα εὐτυχίαν. Ὡς νὰ μὴν ἦσαν ἤχοι ἐκεῖνοι, ἀλλὰ θρῆνος ζώσης ὑπάρξεως, διη-

¹ Κομωδίας τοῦ Γόγολ, ἐν ἧ σατυρίζονται ἅπαντες οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ῥωσσίας. Σ. Μ.

γουμένης τὰ βάσανά της. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ μοι ἐφάνη ὅτι θὰ καταληφθῶ ὑπὸ λυγμῶν παρὰ τὴν κεκλεισμένην ἐκείνην θύραν. Τοῦτο βεβαίως, δὲν ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεώς μου, διότι θὰ ἤμην ἠναγκασμένη νὰ ἐπιστρέψω οἰκαδε ἄπρακτος. Ἀπολακτίσασα τὴν ἄκαιρον εὐαισθησίαν μου, ἔκρουσα μετ' ἀποφάσεως τὸν κώδωνα. Μοῦ ἠνοιξεν ὁ ἴδιος οἰκοδεσπότης. Δυσκόλως δύναται νὰ φαντασθῆ τις μορφήν πεζοτέραν καὶ ἥκιστα ἀρμόζουσαν εἰς ἐρασιτέχνην. Φουσκωμένον, μαρμαμένον πρόσωπον, ἄνευ ἔχρους τινός ιδέας, πλέοντα ἐντὸς λίπους ἄχροα, νυσταλέα ὄμματα, στρογγύλος διπλοῦς πώγων, φέρων ἔχνη ἀκαθάρτου φυτείας, καὶ λείψανα κόμης ἐν εἰδει ψηκτρῶν ἐπὶ τῶν κροτάφων καὶ τῆς κορυφῆς — μοι ἀνεμίμησκον ἅπαντα ἀκουσίως, ἔνα ἐκ τῶν θυμωμένων ἐκείνων κινέζων, οὓς ἐζωγράφιζόν ποτε ἐπὶ τῶν περικαλυμμάτων τοῦ τείου. Παρατηρήσασα τὴν ἀμηχανίαν, μεθ' ἧς με ἔβλεπεν, ἔσπευσα νὰ εἶπω τὸ ὄνομά μου, προσθέσασα, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπεθύμουν νὰ γνωρισθῶ μετὰ τῆς συζύγου του, ἀλλὰ πάντοτε ἀνέβαλλον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ μου μέχρι τῆς πρώτης συναντήσεώς μας, ἥτις, πρὸς μεγίστην λύπην μου δὲν ἐπνηκολούθησεν.

— Ἐκλαμπρότατη . . . τοιαύτη ὑψηλὴ τιμὴ, — ἐπρόφερον ἐν ἀμηχανίᾳ, ἀναλαμβάνων τὸ ἐπανωφόριόν μου, — ἡ Μινωδώρα Πολυκάρποβνα μεγάλως θὰ συγκινηθῆ. . . Καί, εἰσάξας με εἰς τὸ πρῶτον δωμάτιον, τὸ χρησιμεῖον προδήλως, ὡς αἴθουσα, ὁ διευθυντῆς τοῦ ταχυδρομείου, δι' εὐστροφῆς κινήσεως, διέφυγε διὰ πλαγίας τινος θύρας, ὁπόθεν, μοι ἐφάνη, ὅτι ἐν ἀκαρεῖ προσέβλεψε καὶ ἐξηφανίσθη ἐξημμένη γυναικεῖα μορφή ἀπροσδιορίστου τύπου.

Ταραχθεῖσα ὀλίγον ἐκ τοῦ προξενηθέντος θορύβου, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἐμφανίσεως τῆς οἰκοδεσπίνης, ἠσκολήθη εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν περὶ ἐμὲ ἀντικειμένων, προσπαθοῦσα νὰ μαντεύσω ἐξ αὐτῶν τὰς ιδιότητάς καὶ τὴν καλαισθησίαν τῆς μελλούσης γνωριμίου μου. Ἡ γυναικεῖα χεῖρ συχνάκις ἐπίσταται νὰ προσδίδῃ ὄψιν τινὰ εὐπροσηγορίας καὶ εὐμαρείας καὶ εἰς τὴν μάλλον ἀκαλαίσθητον ἔτι διασκευὴν τῆς αἰθούσης. Ἡ παρουσία της ἐνταῦθα ἐξεδηλοῦτο προφανῶς ἐν τῇ δαψιλίᾳ τῶν φυτῶν καὶ τῶν κλωθῶν μετὰ ἀδόντων στρουθίων καὶ ἰδίως καναρίων, ἀνηρημένων εἰς τὰ τέσσαρα ὑψηλὰ παράθυρα, δι' ὧν εἰσήρχετο ἅπλετον φῶς, χάρις εἰς τὴν ἔλλειψιν παραπετασμάτων, ἅτινα ἀντικαθίστων τεμάχια λεπτοῦ ὑφάσματος, κρεμᾶμενα ἐξ ὀρειχαλκίνων φουσκωτῶν ράβδων, περιελθόντα σήμερον εἰς τὴν χώραν τῶν παραδόσεων, ἀλλὰ τότε λίαν ἔτι διαδεδομένα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Προδήλως, συνεπέρινα, ἡ κυρία Ὀρτυκίδου ἔχει εἰδύλλιακὰς κλίσεις, ὅπερ λίαν φυσικὸν κατὰ τὴν διαρκῆ συνεργασίαν μετὰ τοιοῦτου ταλαντούχου συζύγου, καὶ δικαιολογεῖ ἐμπράκτως τὴν πρὸς τὸ βασιλεῖον τῶν πτερωτῶν σχέσιν της. Μεμφοθεῖσα πάραυτα σεαυτὴν διὰ τὴν ἄκαιρον καίαν καὶ τὴν ἀνεπιτυχῆ εὐφυολογίαν μου, ἠσκολήθη εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν βιβλίων μουσικῆς, τοποθετημένων μετὰ ζηλευτῆς τάξεως ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ κλειδοκυμβάλου ἢ ἀκριβέστερον κλειδοχορδου, ὡς τὰ ὀνόμαζον κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, πρὸς τὸν

τύπον τοῦ ὁποίου ὁμοιάζει μᾶλλον τὸ ὄργανον τοῦτο. Τὰ πλείστα τῶν βιβλίων τούτων ἦσαν διὰ βάρβιτον, τινὰ δὲ καὶ διὰ κλειδοκύμβαλον, καὶ ἡ ἐκλογή αὐτῶν ἐμαρτύρει περὶ τῆς μουσικῆς καλαισθησίας τοῦ οἰκοδεσπότου. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε καὶ Σιοῦμαν, καὶ Σοπέν, καὶ Σερβαί, καὶ ὁ μόνος πρὸ μικροῦ ἀρχόμενος τῆς δόξης τοῦ Δαβίδωφ.

— Ἐκλαμπροτάτη, ὄρισατε παρακαλοῦμεν εἰς τὴν αἴθουσαν, — ἠκούσθη ὀπισθὲν μου ἡ τραυλίζουσα φωνὴ τοῦ οἰκοδεσπότου : — Ἡ Μινωδώρα Πολυκάρποβνα ἔρχεται ἀμέσως, ἠθέλησε νὰ συγυρισθῆ ὀλίγον διὰ νὰ ὑποδεχθῆ ἐπαξίως τὴν ἀξιοσέβαστον ξένην· ἔχει, καθὼς ξεύρετε, κάθε πρωτὶ πάντοτε μικρὰς ἀσχολίας. . .

— Τὰ παιδιὰ, πιθανῶς ἢ τὸ νοικοκυριό, παρετήρησα, — ἀληθῶς μὲ συγχωρεῖτε. . . σὰς ἀνησύχησα.

— Ἄ ὦχι, παιδιὰ δὲν μᾶς ἔδωσεν ὁ Θεός, μὲ χροιάν προδήλου τινὸς θλίψεως εἶπεν ὁ Ὀρτυκίδης, — τὰ νοικοκυριά μας ἐπίσης δὲν εἶνε μεγάλα πράγματα, μᾶλλον ἐπιστημονικαὶ ἀσχολίαι : μικρὸν χημεῖον, ξεύρετε, διὰ νὰ διασκεδάξῃ. . . ἐνασχολεῖται εἰς τὴν χημεῖαν.

— Χημεῖαν, ἐπανελάβον, οὐχὶ ἄνευ ἐκπλήξεως, ὑφισταμένη πρωίμως δοκιμασίαν εὐλαβοῦς φόβου πρὸ τῆς ἐπιστήμονος ταύτης κυρίας.

— Μάλιστα. . . πειραματικὴν. Διαθεβαίοι, ὅτι χάρις εἰς τὰς νέας ἀνακαλύψεις δύναται τις νὰ πλουτήσῃ. Ἄλλ' αὐτά, προσέθεσε μετὰ δυσπιστίας, — δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς.

Τὸ φουσκωμένον πρόσωπόν του ἐξέφρασε καὶ αὖθις ὕψος ἠρέμου καὶ ταπεινῆς θλίψεως, ὑπὸ τὸ ὁποῖον διεφαίνετο ἀναμφίβολος ἀγαθότης καὶ ἤρεμος ὑποταγὴ εἰς τὴν τύχην.

— Αὐτὰ λοιπόν, συνεπέρανκα ἐγὼ, ἐπιθυμοῦσα νὰ στρέψω αὐτὸν πρὸς φωτεινότερον ροῦν ἰδεῶν, — ἐγὼ ἐνόμιζον, ἐρχομένη πρὸς ὑμᾶς, ὅτι θὰ εἰσέλθω μόνον εἰς τὸν ναὸν τῆς τέχνης, καὶ βλέπω ὅτι περιέπεσα συγχρόνως καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐπιστήμης.

— Ἀστείζεσθε ;

— Καθόλου, ἐπὶ ἔν τεταρτον ἐστεκόμην παρὰ τὴν θύραν σας, μὴ ἀποφασίζουσα νὰ ἀποχωρισθῶ τῆς θαυμασίας ἐντυπώσεως, ἣν προῦκάλει τὸ παίξιμόν σας.

Ἐξανέστη, ὡς ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλληφθεὶς μαθητής, καὶ τοι τὸ ἐγκώμιόν μου, προδήλως τῶ ἐπροξένει εὐχαρίστησιν.

— Κατὰ τὰς ὥρας βλέπετε τῆς σχολῆς μου, ἀσκοῦμαι ἐνίοτε, ἔχω κάποιον αὐτί, κάποιας γνώσεις, ἀλλὰ νά, εἰς τὴν τέχνην χωλαίνω, τὸ ξεύρω κ' ἐγὼ ἀλλὰ τί νὰ γείνη.

— Τί λέγετε καλέ, σεῖς εἴσθε ἐντελής δεξιότηχης, ἐγὼ ἤκουσα αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ἐκτελουμένην παρὰ τοῦ ἰδίου Σερβαί καί, ἄνευ φιλοφρονήσεων, εἴμπορῶ νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι τὸ παίξιμόν σας διήγειρεν ἐν ἐμοὶ τὰς αὐτὰς ἐντυπώσεις.

— Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν σας, ἀλλὰ βλέπω ἐν αὐτῇ εὐμενὲς δεῖγμα τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ καλῆς διαθέσεώς σας. Τὸν κύριον Σερβαί δὲν ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ τὸν ἀκούσω· λέγουσιν ὅτι ἦτο, ἂν δύ-

ναμαι νὰ ἐκφρασθῶ οὕτω, ὁ βασιλεὺς τῶν βαρβιτιστῶν, ἀλλὰ τὸν κύριον Δαβίδωφ, κατώρθωσα ἐν τούτοις νὰ τὸν ἀκούσω μίαν φορὰν. Ὅποια ἐντέλεια, εἴμπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς : ἐδῶ πλέον βλέπετε καὶ τέχνην καὶ ὕψος αἰσθημάτων, καὶ θέλητρον ἐκτελέσεως, — ἅπαντα συνηνωμένα εἰς ἓν ! Πιστεύετε, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας δὲν ἠμποροῦσα νὰ συνέλθω, ὅταν πρὸ δύο ἐτῶν ἔδωσεν ἐδῶ συναυλίαν.

— Εἴσθε, βλέπω ἐπιρρέπης εἰς τὰς ἐντυπώσεις.

— Ἀπὸ μικρὸς ἀγαπῶ τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ ἡ καρδιά μου, μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι δὲν εἶνε ἐν τάξει.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πρέπει νὰ ἀποφεύγητε τὰς ἰσχυρὰς συγκινήσεις, νὰ μὴ ταράττησθε καί, ἂν θέλετε μάλιστα, πρέπει νὰ ἀφίσητε ὀλοτελῶς τὴν μουσικὴν.

— Τί μοῦ λέγετε ! καὶ τί νὰ τὴν κάμω τότε τὴν ζωὴν ; ἐμειδίασεν ἀνυποκρίτως, — ἡ μουσικὴ μοῦ εἶνε τοιοῦτος φίλος, μετὰ τοῦ ὁποῖου μόνον ὁ τάφος θὰ μὲ χωρίσῃ.

Καὶ ἐθώπευσε διὰ τῆς χειρὸς τὴν παρὰ τὸ ἀναλόγιον ἰσταμένην παλαιὰν βάρβιτον, ἣν εἶχεν ἀφίσει κατὰ τὴν αἰφνιδίαν ἀφίξίν μου.

— Καπιτών, τί ἄρχησες τὴν φλυαρία, εἶπέ τῆς κυρίας νὰ κοπιᾶσῃ ἐδῶ, ἠκούσθη ὀξεῖα, ἐπιτακτικὴ φωνὴ ἐκ τοῦ παρακειμένου θαλάμου, ἐπέχοντος θέσιν αἰθούσης ὑποδοχῆς, ὅπου αὐθωρεὶ διηυθύνθημεν μετὰ τοῦ προφανῶς τεταραγμένου Ὀρτυκίδου.

Μόλις ἐγερθεῖσαν, μὲ ὑπεδέχθη παράδοξος κυρία, ὑπερτριakonταετής, παρουσιαζομένη ὡς οἰκοδέσποινα. Ἰσχνή, ἀλλ' ὀστεώδης ὡς ἀχθοφόρος, μὲ ἀκάθαρτον, φαιόχρουν πρόσωπον, ζωογονούμενον ὑπὸ ὑπερμέτρως μεγάλων ὀφθαλμῶν ἀθιγγανίδος, μὲ ἀποτόμους κινήσεις, θὰ μοὶ ἐφαίνετο ἀρκετὰ ἐπιτυχῆς προσωποποιήσεως τῆς ἀρχαίας Πυθίας, ἂν ἡ παράδοξος, μὲ νεωτεριστικὰς ἀπαιτήσεις στολῆς τῆς, δὲν κατέστρεφε τὸ σύνολον τῆς πρώτης ἐντυπώσεως. Ἄνωθεν τῆς μελαίνης μεταξωτῆς ἐσθήτος, καλυπτούσης παρελθούσης ἤδη χρήσεως πελώριον κροινολίνον, ἐφόρει ἐρυθρὸν ἐκ φλανέλας σάκκον, τὸν ὁποῖον ἐσυνείθιζον νὰ φοροῦν αἱ προοδευτικαὶ κυρίαί τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ καλούμενον «γαριβαλδινόν» πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος τοῦ Ἀσπρεμόντε. Βραχεῖα, σκληρά, ὡς ἄραβος κόμη, ἦτο ψαλλιδισμένη καὶ ἐστριμμένη εἰς βοστρυχίσκους, τῇ βοηθείᾳ, ὡς φαίνεται χαρτίων. Ἡ κόμμωσις πλαγίως προσέδιδεν ὄψιν κουτσαβάνη εἰς τὴν καὶ ἄνευ τούτου ὑπερφυσικὴν ἠδὴ, μορφήν τῆς. Ὀστεώδεις χεῖρες μετὰ βραχέων, οἶνεὶ φαγωμένων ὀνύχων, ἔφερον ἐναργῆ ἔχνη τῶν ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν καὶ τῆς τοῦ καπνοῦ αἰθάλης, ἧτις ἀφῆκε βαθυχρόους κηλίδας μεταξὺ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου.

— Παρακαλῶ, ἀπετάθη πρὸς ἐμὲ οἰκειότατα, δεικνύουσα μοι κλίσημα, ἐνῶ αὐτὴ ἐνεθρονίσθη ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, — νομίζω ὅτι εἴσθε ἐξ μῆνας πλέον ἐδῶ ;

Ἐκλαβοῦσα τοῦτο ὡς μορφήν διὰ τὴν βραδυότητα τῆς ἐπισκέψεώς μου, ἔσπευσα νὰ παρουσιάσω πρὸς δικαιολογίαν μου, τὰς φροντίδας τῆς ἐγκα-

ταστάσεως ὡς καὶ θλιβερόν περιστατικόν, ἅτινα μὲ ἠμπόδισαν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον νὰ τὴν συναντήσω που.

— Εἰς τὸν ἀριστοκρατικόν σας κύκλον ἐγὼ δὲν πηγαίνω, ἐξέφερε μετὰ προκλητικοῦ τόνου.

Ἐγὼ παρετήρησα ἡσύχως, ὅτι κανένα ἀκόμη δὲν ἔχω κύκλον, ἀλλ' ὅτι πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σχηματίσω τοιοῦτον, ἀφίνουσα ὀλότελα κατὰ μέρος πᾶσαν τάξιν καὶ ἄλλας διαφοράς, ἐξ ἀνθρώπων εὐχαρίστων καὶ δυναμένων νὰ τέρπωνται καὶ εἰς ἄλλο τι ἐκτὸς τοῦ χαρτοπαιγνίου καὶ τῆς κακολογίας, σὺν τούτοις ὑπέμνησα περὶ τῶν ὑποτιθεμένων ἑβδομαδιαίων συναθροίσεων ὡς καὶ περὶ τοῦ χαρακτήρος, ὃν ἠλπίζον νὰ προσδώσω εἰς αὐτάς, ἐκφράσασα τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ αὐτὴ μετὰ τοῦ συζύγου της, βεβαίως, δὲν θὰ μοὶ ἀρνηθῶσι νὰ λάβωσιν ἐνεργὸν μέρος ἐν αὐταῖς.

— Ὁ Καπιτὼν μὲ τὸν ταμπουρᾶ του πιθανὸν νὰ σᾶς φανῆ χρήσιμος, εἶπε μειδιῶσα καὶ δεικνύουσα σειρὰν ἀκαθάρτων ὀδόντων, — ἐγὼ δὲ μὲ κανὲν «εὐχάριστον τάλαντον» δὲν εἶμαι προικισμένη ἢ ἐιδικότης μου εἶνε ἢ χημεία, καὶ εἰς αὐτὴν ἀμφιβάλλω, ἂν «ἡ συναναστροφή σας» θὰ εὔρη τι τὸ προσῆκον εἰς τὰς ὀρέξεις της.

— Εἰς τοῦτο εἰμπορεῖτε σεῖς μᾶλλον νὰ κρίνητε, εἶπον, — ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι νεοφερμένη καὶ σεῖς μένετ' ἐδῶ πολλὰ ἔτη· ἀλλά, ἐξ ὧσιν μοῦ φαίνεται, καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ διαλέξεις δύνανται νὰ παρουσιάσωσι πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ μάλιστα διὰ τοὺς ἀμυήτους, ἂν ἐξετίθετο εἰς ζωντανὴν καὶ εἰς πάντας προσιτὴν μορφήν, ὀλίγον γνωστὸν καὶ ἐιδικὸν ζήτημα.

Ἡ ἀπάντησίς μου, προδήλως τὴν εὐχρέστησεν, ἐπειδὴ ἤρξατο νὰ ἐκτυλίσῃ εὐρὺ πρόγραμμα ὀλοκλήρου σειρᾶς δημοσίων ἀναγνωσμάτων, ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν γνώσεων ἐκείνων πρὸς παρώτρυνσιν τῆς ἐγγυωρίου κοινωνίας, ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐκρικώσιν βλαβερῶν τινῶν καὶ παραφωχημένης ἐποχῆς προλήψεων.

— Ἐγὼ πέρισι ἔχον ἐπιχειρήσει κάτι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, ὅταν ἤρχισαν λειτουργοῦντα καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ κυριακὰ σχολεῖα, ἀλλὰ γνωρίζετε, βέβαια, πῶς ἐτελείωσεν ὁ ἀγαθὸς οὗτος σκοπός, τοῦ νὰ χυθῇ ὀλίγον φῶς εἰς τὸν «ἀμαθῆ ὄχλον. . .»

Ἐγνώριζον ἄριστα, ὁποῖου εἴδους «φῶς» κύριοι τινες ἀνέλαβον νὰ διαχύσωσιν ἐν εἰδὴ ἐπιστήμης εἰς τὸν «ἀμαθῆ ὄχλον» ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν οὕτω καλουμένων κυριακῶν σχολείων, ἀλλὰ μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ εἰσέλθω εἰς συζήτησιν μετὰ τῆς προοδευτικῆς κυρίας, ἔσπευσα νὰ ἀποκρούσω τὴν ἐπιστημονικὴν συνεργασίαν της δῆθεν, ὡς ἐκ τῆς δυσκολίας, ἣν παρουσιάζεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς παραπολὺ εὐρὺ πρόγραμμα διὰ τὰς ἐσπερίδας μου καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ διατηρήσω ἐν ἀρχῇ εἰς ταύτας ἀποκλειστικῶς μουσικο-φιλολογικὸν χαρακτήρα. Ὁ Καπιτὼν Στρατόνοβιτς, βεβαίως δὲν θὰ μοῦ ἀρνηθῇ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ παίξῃ κάτι τι ἔστω καὶ μικρὸν πρᾶγμα.

— Τὶ λέγετε, ἐκλαμπροτάτη, ποῦ νὰ παίξω ἐγὼ εἰς τοιαύτην λαμπρὰν συναναστροφὴν. . . ἐκεῖ, χωρὶς ἄλλο, θὰ ᾔνε καὶ ὁ κύριος διοικητὴς καὶ ὄλαι αἱ λοιπαὶ ἐπισημότητες. . . Ἄ, ὄχι, διὰ σᾶς καὶ μόνον, ἂν διατάσσητε, θὰ παίξω πάντοτε μετ' ἰδιαζούσης εὐχαριστήσεως, ἐπειδὴ σεῖς, ὡς

φαίνεται, εἶσθε ἀληθῆς ἐρασιτέχνης καὶ ἴσως καλλιτέχνης, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφρασθῶ οὕτω, εἶπεν ὁ Ὀρτυκίδης, μετὰ παραχῆς παρακολουθῶν καθόλον τὸ διάστημα τῆς μετὰ τῆς συζύγου του συνδιαλέξεώς μου, ἀλλὰ προδήλως μὴ τολμήσας νὰ ἐπιφέρῃ παρατηρήσεις, — ἐνώπιον ὅμως πολυαριθμοῦ κοινῶν καὶ αὐτὰ τὰ χέρια μου δὲν θὰ πηγαίνουν. . . ὄχι, ἀπαλλάξατέ με, βλέπετε. . .

— Ἀνοησίαις λέγεις, Καπιτὼν, θὰ παίξῃς, τὸν διέκοψεν ἡ σύζυγος μὲ τόνον, μὴ ἐπιτρέποντα ἀντίρρησησιν, — σπουδαῖον πρᾶγμα ποῦ θὰ ᾔνε ἢ ἀριστοκρατία, ἡμεῖς δὲν εἴμεθα χειρότεροι ἀπὸ κανένα, καὶ ὀφείλομεν, ὡς καθὼς πρέπει ἄνθρωποι, νὰ δίδωμεν παράδειγμα περιφρονήσεως πρὸς ὅλας αὐτάς τὰς ἀπρηχαιωμένας προλήψεις. Ὁ διοικητὴς θὰ ᾔνε ;

— Πιθανόν.

— Μοῦ ἀρέσει, παρουσιαστικὸς ἄνθρωπος, λέγουν ὅτι ἀγαπᾷ πολὺ τὰς γυναῖκας ;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς τὸ βεβαιώσω· ἡ σύζυγός του ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶνε ἀξίεραστος γυνή.

— Ἀλλὰ φιλάσθενος καὶ ἐκτὸς τούτου ἀναγνωρισμένη κληρικόφρων.

— Θέλετε νὰ εἰπῆτε, θρησκός.

— Τὸ ἴδιον εἶνε !

— Ὅχι ὀλωσδιόλου. . . καὶ λοιπόν, Καπιτὼν Στρατόνοβιτς, δύναμαι νὰ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἀποκρούσητε τὴν θερμὴν παράκλησίν μου, παρετήρησα.

— Θὰ ἔλθωμεν καὶ αὐτὸς θὰ παίξῃ, ἀπεκρίθη ἡ σύζυγος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ταχυδρομείου, ἰσχυρῶς σείουσα τὴν χεῖρά μου ἐν τῇ ὀσπεώδει παλάμῃ της, ἐγὼ θὰ σᾶς τὸν στείλω, ὅταν ἀποφασίσσητε, διὰ τὰ γυμνάσια· ἄλλως τε, ἂν καὶ εἰς ὅλα τ' ἄλλα εἶνε «ντροπαλός», μὲ τὸν ταμπουρά του ὅμως δὲν θὰ ντροπιασθῇ.

— Δὲν εἶνε κρῖμα νὰ ἐκφράζησθε οὕτω πως, περὶ τοῦ εὐγενεστέρου τῶν ὀργάνων ; παρετήρησα· φαίνεται, ὅτι πολὺ ὀλίγον ἐκτιμάτε τὴν καλλιτεχνίαν, ἴσως διότι ἔχετε κακοσυνειθίσει, ἐπειδὴ τὴν ἔχετε διαρκῶς εἰς τὴν οἰκίαν σας.

— Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθειαν παρὰ δὲν δίνω· ἡ διασκέδασις αὐτὴ εἶνε δι' ἐκείνους ποῦ δὲν ἔχουν ἐργασίαν. Ἀνεγνώσατε τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Πισαρέβιτς ;

— Ὅχι δὲν τὸ ἀνέγνωσα.

— Διαβάσατέ το καὶ θὰ πεισθῆτε.

Παράδοξον ζεῦγος, ἐσκεπτόμην, ἐξερχομένη τῆς οἰκίας τῶν Ὀρτυκιδῶν. Τὶ ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἀλλήλους τὰς δύο ταύτας τοσοῦτον ἀνομοίας ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὑπάρξεις ; Ἐκεῖνος, — ἡσυχος, λησμονημένος, προδήλως συγκεντρώσας ἅπαν τὸ θέλημα τοῦ βίου του εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ἀχαρίστων ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων του καὶ τὸν ὑπὸ τῆς τέχνης δημιουργούμενον αἰσθηματικὸν κόσμον, ἐκείνη, — ματαιοπονοῦσα πρὸς ἐπιδίωξιν πηγολαμπιδῶν ἀμφιβόλου γνώσεως, πομπωδῶν φράσεων, εὐτελοῦς ἐντυπώσεως, αὐταρέσκου μηδαμινότητος καὶ

ἀμίλλης. Αἱ ὑπὸ τοῦ Κορνηλένκο ἀνακοινωθεῖσαι μοι πληροφορίες δὲν ἔλυσαν τὸ αἰνίγμα τοῦτο, καίτοι ἐρώτιζον κατὰ τι τὸ καλλιτεχνικὸν παρελθὸν τοῦ Ὁρτυκίδου. Ἦτο οὗτος εἰς ἓκ τῶν παραιτηθέντων προστατευομένων τοῦ γνωστοῦ μελομανοῦς καὶ δεξιοτέχνου Νικολάου Ἰβάνοβιτς Μπαχμέτεφ, τοῦ δαπανήσαντος τὸ πλεῖστον τῆς μεγάλης περιουσίας του εἰς τὴν προστασίαν καὶ θεραπείαν τῆς τέχνης. Ἐγγραφεῖς παιδίον ἔτι εἰς τὴν σχολὴν τῆς ἰδιαιτέρας ὀρχήστρας του, ἐξεδήλωσεν ἱκανότητα, προκαλέσασαν τὴν προσοχὴν τοῦ λεπτοῦ τούτου ἐκτιμητοῦ καὶ γνώστου τῆς μουσικῆς. Ἀνελθὼν εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ μονωδοῦ ὁ Ὁρτυκίδης, κατόπιν πολυετοῦς ἀσκήσεως ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν αὐτοῦ τοῦ Μπαχμέτεφ, ἔλαβε τὸ ἀπολυτήριόν του μετὰ τῶν λοιπῶν καλλιτεχνῶν, ὅτε δυσμενεῖς περιστάσεις τοῦ γενναίουφρονος δεσπότητος τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ὀρχήστρας του. Ὁ Νικόλαος Ἰβάνοβιτς ἐφωδίασεν αὐτὸν μὲ συστατικὰ γράμματα πρὸς τοὺς φίλους του τοὺς κόμητας Βιελγόρσκην καὶ Ἀλαβιῶφ καὶ τινὰς ἄλλους, ἐπίσημον κατέχοντας θέσιν, ἀλλ' ἡ ἀκαίριος φιλοτιμία τοῦ νεαροῦ μουσικοῦ, ἴσως δὲ ἀπλούστατα καὶ ἡ ἔνδεια, τὸν ἠνάγκασαν νὰ προτιμήσῃ ἀντὶ τῆς τιμητικῆς μὲν, ἀλλ' ἡμίσητα προσοδοφόρου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θέσεως τοῦ λειτουργοῦ τῆς τέχνης, τὸ ὑπαλληλιακὸν στάδιον. Κατορθώσας, τῇ βοήθειᾳ τῶν ἀποκτηθέντων προστατῶν νὰ διορισθῇ εἰς μικρὸν τι χωρίον ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ἤρξατο μετὰ ζήλου καὶ εὐσυνειδησίας ἐκτελῶν τὴν ὑπηρεσίαν του, ἣτις μετὰ τέταρτον αἰῶνος τὸν ἀνύψωσεν εἰς τὴν νῦν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ ταχυδρομείου. Μετὰ τῆς συζύγου του ἐγνωρίσθη πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, ὅταν αὕτη ἦτο μνηστὴ καὶ ἀκολούθως σύζυγος ἑνὸς τῶν συναδέλφων του. Βραδέως ἐνεφώλευσεν ὁ ἔρως εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ Καπιτῶν Στρατόνοβιτς, ἀλλ' ἐριζώθη ἐν αὐτῇ τοσοῦτον στερεῶς, ὥστε δεκαετῆς ἀποχωρισμὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἔγνη του. Πληροφορηθεὶς ἓκ τῶν διαταγῶν τῆς ὑπηρεσίας περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχαίου συναδέλφου του, ἀνεχώρησε διὰ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς Ῥωσσίας καὶ ἔκαμε πρότασιν γάμου εἰς τὴν ἀπῶς ἐκπλαγεῖσαν χήραν, ἣτις εἶχεν ἤδη πρὸ πολλοῦ λησμονήσει περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀπροσδοκίτου λατρευτοῦ τῆς. Τοσοῦτον ἀφιλοκερδὲς αἰσθημα δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ κολακεύσῃ τὴν φιλαυτίαν γυναικός, οἷα ἡ Μινοδώρα Πολυκάροβνα. Αἱ περιποιήσεις τοῦ συζύγου τῆς, ἡ ἔλλειψις τέκνων καὶ ὁ ἀργός, σχετικῶς ἐξησφαλισμένος βίος, τῆς ἐνέπνευσαν τὴν ἰδέαν νὰ σχηματίσῃ περὶ ἑαυτὴν κύκλον πρωτοτυπίας τῇ βοήθειᾳ τῶν ἐπιπολαίως προσκτιθεῖσῶν γνώσεων. Καταβιβρωσκομένη ὑπὸ ἀκρατήτου φιλοδοξίας, ἣτις συχνάκις κατατρώγει τὰς εὐτελεῖς ψυχάς, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν περιορισμένην, κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς, θέσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ πάση δυνάμει προσεπάθει νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὴν διὰ τετριμμένων τεχνασμάτων, ἱκανῶν νὰ ἐφελκυσῶσι πρὸς αὐτὴν τὴν σχολαίαν προσοχὴν τῶν ἀρχαρίων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐνόμιζε πρόσφορον νὰ περιβληθῇ τὰ ράκη τοῦ μᾶλλον ἐλευθερόφρονος συρμοῦ καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων γνωμῶν, καταρτίσασα οὕτω σειρὰν λατρευτῶν μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἡλικιωμένων μαθητῶν τοῦ γυμνασίου, τῶν νεωτέρων ὑπαλλήλων, τῶν διδασκάλων καὶ

ἐν γένει τῆς νεολαίας, τῆς προσαγορευούσης αὐτὴν σχεδὸν ὡς νέαν κυρίαν Ρολλὰν τῆς ἀρχομένης πολιτικῆς παλιγγενεσίας. Ὁ στόμφορ, ἡ ἀκριβέστερον, ἡ αὐθάδεια, ἣτις πρωτοστατεῖ συχνάκις εἰς πᾶσαν εὐτελεῖ ἔπιτυχίαν, συνετέλεσεν, ὥστε ἡ κ. Ὁρτυκίδου νὰ τύχῃ τοῦ ποθουμένου. Ἦρχησαν νὰ ἐνασχολῶνται περὶ αὐτῆς, ἐγεννήθησαν στρατόπεδα «ὑπὲρ καὶ κατὰ», ἐνὶ λόγῳ, κατέστη, ὡς συνήθως λέγουσι, «κοινωνικὸς παράγων», ὃν ὄφειλον νὰ ἀναγνωρίζωσιν, ἐνῶ ὁ ἀγαθὸς Καπιτῶν Στρατόνοβιτς, ἐνησχολημένος ἀείποτε μὲ τὰ ἄνθη, τὰ στρουθία καὶ τὸν «ταμπουρά» του, ἐθεωρεῖτο ὡς εἶδος τι «μακαρίου ἀνδρός» καὶ μάλιστα διὰ τοὺς ἐπιεικεστέρους δὲν ἦτο ἄλλο ἢ «ἀνὴρ τῆς συζύγου του».

Ὅταν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα ἀνευρέθησαν, δὲν μοι ἔμενε πλέον ἄλλο τίποτε, παρὰ νὰ κανονίσω τὸ τελειωτικὸν πρόγραμμα τῶν μουσικο-φιλολογικῶν ἔργων καὶ νὰ ὀρίσω τὴν πρώτην τῆς ὑποδοχῆς ἡμέραν. Καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν δὲ τῶν ἔργων, ἅτινα ἐπρόκειτο νὰ ἀπαγγείλωσι καὶ νὰ ψάλλωσιν, οὐκ ὀλίγον ἐκοπίασα, ἐκάστου τῶν ἐκτελεστῶν προτείνοντος ἐκείνο, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην του θὰ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν, καίτοι τὰ πλεῖστα τῶν προταθέντων οὐδεμίαν εἶχον ἀξίαν εἴτε μουσικὴν εἴτε φιλολογικὴν. Μόνον ὁ Ὁρτυκίδης ἐτέθη ἄνευ ὄρων εἰς τὰς διαταγὰς μου, παρακαλῶν με νὰ ἐκλέξω ἓκ τῆς πλουσίας μουσικῆς συλλογῆς του, ὅ,τι εὕρισκον τῆς ἀρεσκείας μου. Ἐξελέξαμεν λοιπόν, τὰς «Souvenirs de Spa» τοῦ Σερβαὶ καὶ τὴν μελωδίαν τοῦ Ρόμπεργ, «μαῦρα σύννεφα», τὰ ὅποια κάμουν μεγάλην ἐντύπωσιν, ἐκτελούμενα ἐπὶ βαρβίτου.

Ἦσυχάσασα ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς τρικυμίας, παρεκάλεσα τὸν Ὁρτυκίδην νὰ ἀσκηθῶμεν εἰς τὰ ἐκλεχθέντα τεμάχια. Καίτοι ἀρκετὰ καλῶς ἐχειριζόμεν τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐν τούτοις δύσκολον ἀπέβαινεν, ἄνευ προγυμνάσεως νὰ φθάσω εἰς τὴν ποθουμένην ἐντέλειαν τῆς συνεκτελέσεως, ἣν ἐπέδικων τόσον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς ἀκροατάς, ὅσον καὶ πρὸς τὸ τάλαντον τοῦ συνεκτελεστοῦ μου. Ἡ πρώτη ἔσπερις μου ὤρισθη διὰ τὸ σάββατον, μετὰ τὸν ἔσπερινόν. Ἐξελέξα δὲ τὴν ἡμέραν ταύτην, — ἱκανοποιούσα τὴν ἐπαρχιακὴν συνήθειαν, — ὡς μᾶλλον ἐλευθέραν ἐκ τῶν ἀσχολιῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ διότι τὸ θέατρον ἦτο κλειστόν. Τὴν πέμπτην, ἐπωφελουμένη τῆς ἀπουσίας τοῦ συζύγου μου, προσκληθέντος εἰς χαρτοπαικτικὴν ἔσπεριδα, προσεκάλεσα παρ' ἐμοὶ τὸν Ὁρτυκίδην, μεθ' οὗ, ὄχι μόνον ἐγυμνάσθημεν εἰς τὰς ἐν λόγῳ διωδίας ἀλλὰ παρασυσθέντες ἀμοιβαίως ἐκ τοῦ πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτος, ἐπαίξαμεν ἀκόμη τεμάχια τινὰ, τὰ ὅποια εἶχε παραλάβει μεθ' ἑαυτοῦ. Ἦτο πλέον ἀργά, καὶ ἠτοιμαζόμεθα ν' ἀποχωρισθῶμεν. Ὁ Ὁρτυκίδης μετὰ στοργῆς τρυφερᾶς μητρὸς ἔθεσε τὴν βάρβιτον εἰς τὴν θήκην τῆς, ἣτις ἔμελλε νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν μου μέχρι τοῦ σαββάτου, ὅτε ἐμφανίζεται ὑπηρετῆς καὶ μοὶ ἐγχειρίζει τηλεγράφημα.

— Καπιτῶν Στρατόνοβιτς, ξεῦρετε ποῖος μᾶς ἔρχεται αὔριον, ἐρώνησα μετὰ χαρᾶς, διατρέξασα τὸ ἀποσταλὲν τηλεγράφημα, — ὁ Νικόλαος Γρηγόριεβιτς Ρουβινστὲν! Ἐκεῖνος τηλεγραφεῖ, ἀναγνώσατε.

Ἄπασα ἡ μορφή τοῦ Ὀρτυκίδου προσέλαβεν ἔκφρασιν ἰδιαιτέρου τινὸς πανηγυρικοῦ σεβασμοῦ, ὡς ἂν ἐγὼ ἐπρόκειτο νὰ τιμηθῶ διὰ τῆς ἐπισκέψεως ἐστεμμένου τινὸς προσώπου.

— Ἴδου πραγματικὴ εὐτυχία, ἐπρόφερε, θέτων μετὰ προφυλάξεως τὸ τηλεγράφημα ἐπὶ τοῦ κλειδοκμβάλου, ὡς ἱερὸν τι ἀντικείμενον, — ὥστε τὰ μουσικὰ μας τεμάχια τῶρα δὲν θὰ παιχθοῦν.

— Διατί;

— Διότι πολὺ πιθανὸν ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς, τῆ παρακλήσει σας νὰ παίξῃ ὁ ἴδιος τὴν ἐσπέραν τοῦ σαββάτου.

— ὦ, ὄχι, τὸν κλητύχασα ἐγὼ, περὶ τούτου οὔτε νὰ τὸ σκεφθῆτε κἄν. Πρῶτον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς δὲν θὰ μοῦ χάριση περισσότερον ἀπὸ δώδεκα ὥρας καὶ μετὰ τὴν πρωϊνὴν ἀμαξοστοιχίαν θὰ διευθυνθῆ εἰς Πετρούπολιν, ἐξ ὧων δύναται νὰ συμπεράνῃ τις ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τοῦ τηλεγραφήματος: «θὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ αὐριον, μεταβαίνων εἰς Πετρούπολιν», καὶ δεύτερον, ἂν μάλιστα, ὑπὲρ τὰς προσδοκίας μου συμβῆ τὸ τοιοῦτον, καὶ κατορθώσω νὰ τὸν κρατήσω ἕως τὸ βράδυ, τότε, ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὔτε, μοῦ περνεῖ ἀπὸ τὸν νοῦν μου νὰ τὸν προσκαλέσω νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ μουσικὰ μας γυμνάσματα.

Ὡς οἱ περισσότεροι τῶν καλλιτεχνῶν, καὶ ἐκεῖνος, δὲν ὑποφέρει, ὥστε εἰς τὰς ἰδιαιτέρας συναναστροφὰς νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὸ τάλαντόν του, καίτοι συχνάκις ὁ ἴδιος, ἄνευ οὐδεμιᾶς παρακλήσεως κἀθηται εἰς τὸ κλειδοκμβάλον καὶ παρασύρεται τόσον, ὥστε παίζει ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας, ὅταν φρονῆ ὅτι οἱ παριστάμενοι εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμῆσωσι τὴν χάριν ταύτην. Μόλῃν τὴν πολυετῆ, τὴν φιλικὴν, δύναμαι νὰ εἶπω, γνωριμίαν μας, — ὑπῆρξε συμφοιτητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ μου καὶ ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων, μου, φοιτητῆς ὢν, σχεδὸν καθ' ἑκάστην, — οὐδέποτε ἔσχον τὸ θάρρος νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ καθίση παρὰ τὸ κλειδοκμβάλον, διότι ἐγνώριζον, ὅτι τοῦτο ἦτο ἰσοδύναμον μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν σχέσεων. Ὅτι θὰ παίξῃ «πρὸς χάριν μου», εἶμαι σχεδὸν ἐκ τῶν προτέρων βεβαία, ἐκτὸς ἂν ἦνε πολὺ κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξείδιον.

— Ἀχ, ἂν εἴμποροῦσα νὰ τὸν ἀκούσω, ἔστω καὶ κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὴν πόρταν, ἀφελῶς ἐξέφυγε τοῦ Ὀρτυκίδου, — μία τοιαύτη περίστασις, εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν δὲν θὰ ξαναπαρουσιασθῆ.

— Ἀκούσατε νὰ σᾶς ᾄω, Καπιτῶν Στρατόνοβιτς, τῷ παρετήρησα, συγκινητικὴν ἐκ τοῦ φλογεροῦ του πρὸς τὴν τέχνην ἔρωτος, — σᾶς τὸ λέγω καθαρά, νὰ σᾶς προσκαλέσω δὲν εἴμπορῶ, ἐξ ὧων δὲ σᾶς εἶπον, διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ ἀκούσητε τὸν Ρουβινστῆν χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ καὶ ἄνευ τῆς ἀδείας του, τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὰς περὶ εὐπρεπειᾶς γνώσεις μου καὶ εἶνε ἀνάξιον καὶ ὑμῶν κ' ἐμοῦ· ἴδου ὁμως τί θὰ σᾶς εἶπω: προσπαθήσατε νὰ μὴ ἀπουσιάσητε τὴν ἐσπέραν τῆς αὐριον ἐκ τῆς οἰκίας σας, καὶ ἂν ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς ζητήσῃ νὰ παίξῃ καὶ εἶνε εὐδιάθετος, θὰ τῷ κάμω λόγον περὶ τῆς ἐπιθυμίας σας νὰ τὸν ἀκούσητε καὶ ἐὰν ἐπιτύχω τοῦτο, θὰ σᾶς τὸ ἀναγγείλω. Σεῖς ἔρχεσθε σιγὰ σιγὰ ἐδῶ καὶ

κάθεσθε ὅπου τύχη, προσπαθοῦντες νὰ μὴ ἐπισύρητε τὴν προσοχὴν του.

— Ἐκλαμπροτάτη, θὰ ἀναμένω τὴν εὐεργεσίαν ταύτην ὡς τὴν οὐράνιον βασιλείαν· θὰ εἰσδύσω ὡς ποντικός, ἀρκεῖ νὰ ἀκούσω τοιαύτην μεγαλοφυίαν!

— Ἀλλὰ μὴ συγκινεῖσθε, γνωρίζετε πόσον σᾶς βλάπτει τοῦτο, προσέθεσα, παρατηρήσασα πόσον ἡ χεὶρ του εἶχε ψυχρανθῆ καὶ ἔτρεμε ὥστε κατεχόμενος ὑπὸ πυρετοῦ.

— Εἶνε γλυκεῖα τοιαύτη συγκίνησις, ἐκλαμπροτάτη, εἶπεν, — εἶνε πλέον πολλὰ χρόνια ποῦ δὲν ἤκουσα ἐξοχόν τι, καὶ ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς, λέγουσιν ὅτι εἶνε δύναμις πρώτης τάξεως.

— Ναί, διὰ νὰ ἐνοήσῃ τις τὴν μεγαλοφυίαν του, πρέπει νὰ τὸν ἀκούσῃ παίζοντα.

Ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς, ὡς προανήγγειλεν, ἀφίκετο ἐκ Μόσχας τὴν ἐπαύριον παρασκευὴν μετὰ τὴν ἀμαξοστοιχίαν τῆς 4ης μ. μ. Περαιτώσας τὸν καλλωπισμὸν του, ἐνεφανίσθη ἀκμαῖος καὶ φαιδρός, μὴ αἰσθανόμενος προφανῶς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην κόπωσιν. Εἰς τὴν πρότασίν μου ν' ἀναπαυθῆ, ἀπήντησεν ὅτι ἐκοιμήθη ἐξαίρετα ἀπ' αὐτῆς τῆς Μόσχας, διότι ἀπ' ἐσπέρας εἶχε παραμείνει εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Λέσχην, ὅπου πρὸς τιμὴν του διωργανώθη ἐνδιαφέρουσα συναναστροφή.

Μετὰ τὸ γεῦμα, ὅταν παρετέθη ὁ καφές, ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς, ἀπετάθη πρὸς τὸν σύζυγόν μου, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ μὴ παραιτηθῆ χάριν αὐτοῦ τῶν ἐξεῶν του.

— Οἱ ξένοι εἶνε εὐχάριστοι ὅταν δὲν στενοχωροῦν τοὺς οἰκοδεσπότας, παρετήρησεν, — αὐτὸ εἶνε μία πολὺ παλαιὰ ἀλήθεια, καὶ διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, ἀκριβέ μου πρίγκηψ, νὰ υπάγητε ἀμέσως νὰ ἡσυχάσητε, καὶ ἐγὼ μετὰ τὴν δούκισσαν θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐδῶ εἰς τὴν μουσικὴν καὶ θὰ προσπαθήσωμεν νὰ σᾶς κάμωμεν νὰ ἰδῆτε εὐχάριστα ὄνειρα.

— Νὰ κοιμᾶται τις ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς σας, . . . ἀλλὰ τοιαύτην πολυτέλειαν οὔτε βασιλεῖς δύνανται νὰ ἀνεχθῶσιν, εἶπε διαμαρτυρόμενος ὁ σύζυγός μου.

— Χωρὶς φιλοφρονήσεις, — ἀστεϊζόμενος παρετήρησεν ὁ Νικολάϊ Γρηγόριεβιτς, — ἐγὼ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐπιθυμῶ νὰ ἡσυχάσητε, καθόσον ἀπόψε ἔχω σκοπὸν νὰ σᾶς κερδίσω εἰς τὸ πικέτον.

— Παίξετε κἀτι τι, προσέθηκεν ἀποταθῆς πρὸς ἐμὲ ὁ Ρουβινστῆν, ὅταν ἀπεμείναμεν μόνοι.

— Ἀστείξεσθε; Καὶ ἠμποροῦν νὰ κινηθοῦν αἱ χεῖρές μου, ἀφοῦ ὑμεῖς εἴσθε παρών; Ἐνθυμείσθε μίαν φορὰν, πόσον ἀσπλάγχχνως ἤρχισα νὰ κάμνω λάθη, ὅταν εἰσῆλθατε εἰς τὴν αἴθουσάν μας κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μαθήματός μου;

— Πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τοῦ φίλου μου Δῶρ· βεβαίως τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἀλλ' ἀπὸ τότε ἔχετε ἤδη τελειοποιηθῆ καὶ ἀπεκτήσατε θάρρος· σεῖς ἔχετε ἐξαίρετον καλαισθησίαν. Μπά, τί εἶνε αὐτὸ ἐκεῖ; ἠρώτησε, παρατηρήσας τὴν παρὰ τὸ κλειδοκμβάλον βάρβιτον, τί, μήπως ἀρχίσατε νὰ παίζετε βάρβιτον; θαυμάσιον ὄργανον, καίτοι ὁμολογῶ, ὅτι διὰ τὰς

γυναίκας δὲν πηγαίνει τόσο καλὰ — ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς χάριτος.

Ἐσπευσα νὰ τῷ ἐξηγήσω περὶ τῆς παρουσίας τῆς βαρβίτου εἰς τὴν αἴθουσάν μου καὶ ἐπωφελήθην τῆς περιστάσεως νὰ ζωγραφίσω δι' ὀλίγων τῶν ἡθικῶν τοῦ Ὀρτυκίδου μορφήν, ὑπομνήσασα τὴν πρὸς τὴν τέχνην εὐλάβειάν του. — Φαντασθῆτε ὅτι μεθ' ὅλης τῆς σοβαρότητος μὲ παρεκάλεσε χθές, μαθὼν περὶ τῆς ἀφίξεώς σας, νὰ τὸν κρύψω πουθενὰ μόνον διὰ νὰ σᾶς ἀκούση παίζοντα.

— Καὶ τοῦ ἠρνήθητε ;

— Ἐννοεῖται.

— Αὐτὸ εἶνε πολὺ σκληρόν, εἶπε γελῶν ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς, — τοιοῦτους ἀκροατὰς νὰ τοὺς πληρώνης δὲν τοὺς εὐρίσκεis· ἐξ ὅλων αὐτῶν, συμπεραίνω ὅτι ὁ Τριγώνης αὐτός, συγγνώμην, ὁ Ὀρτυκίδης, εἶνε ὁ ἀγνώτερος ὅλων τῶν ἱερέων τῆς Ἐρατοῦς, φέρετέ μου τὸν ἐδῶ, κ' ἐγὼ νὰ τοῦ παίξω ὀλόκληρον συμφωνίαν.

Καὶ χωρὶς ν' ἀναμείνη ἀπάντησιν ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς, ἐκάθισε παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον. Οἱ μελισμοὶ τῶν ἤχων του, ὅτε θελλῶδες ὡς ἐνσκόπτουσα καταγιγίς, ὅτε τρυφεροὶ ὡς ὁ δειλὸς ψίθυρος τοῦ πρώτου ἔρωτος, διεχέοντο ὡς ἀκατάσχετος χεῖμαρρος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ καταλαβόντος αὐτὸν ἐνθουσιασμοῦ.

Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν ἐγάρραξα ἀπαρτηρήτως ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου μου τὰ ἐξῆς: «Ὁ Ρουβινστὲν παίζει—ἔλθετε, τὸ ἐπέτρεψε», καὶ ἔστειλα αὐτὸ πρὸς τὸν Ὀρτυκίδην, κατοικοῦντα οὐ μακρὰν τῆς οἰκίας μου.

Μετὰ δέκα λεπτὰ εἰσῆλθεν οὗτος ἀκροποδητὴ καὶ ἐκάθισε παρὰ τὴν θύραν, ἀκμαῖος καὶ στολισμένος ὡς προσκεκλημένος εἰς γάμον.

Ὁ Ρουβινστὲν ἐξηκολούθει παίζων, ξένος προδήλως, πρὸς πάντα τὰ περὶ ἑαυτὸν καὶ βεβουθισμένος ἐντὸς τοῦ μαγικοῦ τῶν ἤχων κόσμου. Ἐπὶ τέλους αἱ χορδαὶ ἐσθέθησαν ὑπὸ τὴν θριαμβευτικὴν τελικὴν ἀρμονίαν καὶ ἐστράφη. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ὀρτυκίδου ἦτο ὠχρόν, ἐπὶ τῶν βλεφάρων του ἔτρεμον, ἀπαρτηρήτα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου δάκρυα.

— Τί ἔχετε ἐδῶ διὰ τὴν βάρβιτον, ἠρώτησεν ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς, τεινὼν τὴν χεῖρα πρὸς τὸν συστηθέντα ὑπ' ἐμοῦ Ὀρτυκίδην, — Ἐλάτε νὰ δοκιμάσωμεν.

Ὁ Ὀρτυκίδης, ὡς πεφοβισμένος, ἤρχισε νὰ ἀναφυλλίξῃ τὰ παρ' ἐμοὶ εὐρισκόμενα βιβλία του.

— Δευτέρα νυκτωδία τοῦ Σιοπὲν τῆ συνοδείᾳ ὀρχήστρας, ἀξιόλογα, θὰ προσπαθῆσω, ὅσον τὸ δυνατόν νὰ σᾶς τὴν ἀναπληρώσω... Πάρτε λοιπὸν τὴν βάρβιτόν σας.

— Φοβοῦμαι, Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς, ἐψέλλισε μετὰ μεγάλης προσπαθείας ὁ διευθυντὴς τοῦ ταχυδρομείου, εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ὁποίου ἀνέθωρον μικραὶ σταγόνες ἰδρώτος, — φοβοῦμαι μήπως τὸ χαλάσω... .

— Αἶ, δὲν βαρύνεσθε, δὲν εὐρισκόμεθα δὰ καὶ πρὸ τοῦ κοινοῦ, ἡ δούκισσα θὰ ἦνε ἐπιεικής, ὅσον δι' ἐμὲ λησμονήσετέ με, ἐγὼ ἀπλῶς σᾶς συνοδεύω.

Ὁ Ὀρτυκίδης, βραδέως καὶ μετ' ἀσυνήθους τινὸς πανηγυρικότητος ἔλαβε τὴν βάρβιτον καὶ ἐποποθετήθη ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ Ρουβινστὲν. Εἰς τὸ βιβλίον δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ βλέπῃ, ἐπειδὴ ἔπαιζε σχεδὸν πάντοτε ἀπὸ μνήμης. Ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς, ἔδωκε «ἀὰ», καὶ ἡ βάρβιτος διατηροῦσα καλῶς τὸν τόνον κατόπιν τῶν χθεσινῶν μας ἀσκήσεων, ταχέως ἐκανονίσθη εἰς τὴν προσήκουσαν τάξιν. Ἀκουσίως παρετήρησα τὸ πρόσωπον τοῦ Καπιτῶν Στρατόνοβιτς, προσπαθοῦσα νὰ μαντεύσω τὰ ἐν αὐτῷ ἀνακυκώμενα αἰσθήματα. Ἦτο ὠχρὸς, ἀλλ' ἡ πρώτη ταραχὴ καὶ ἡ ἀνησυχία ἐφαίνετο ὅτι ἐξέλιπον, ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ συγκεντρωμένης προσοχῆς. Κατελιημμένος ἐκ τῆς σοβαρότητος τοῦ προκειμένου, ὡς στρατιώτης, ἰσχυρὸς ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ καθήκοντος, ἀνδρείως καὶ σταθερῶς ἔβαινε πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀναποφεύκτου κινδύνου. Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἡ χεῖρ αὐτοῦ οἰοεὶ διευθετοῦσα τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου του, ἐποίησε λάθρα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Ἐπαιζε καὶ αἱ χορδαὶ τῆς βαρβίτου ἀντήχουν ὑπὸ τὸ τόξον του μετὰ δυνάμειος ζωντανῆς ὑπάρξεως, ἐνῶ ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς καταθελγθεὶς προδήλως ἐκ τοῦ θελγῆτρου τῆς ἐκτελέσεώς του, διέχεε βαθμηδὸν ὀλόκληρον πέλαιος ἤχων, μεταβάλλων διὰ τῆς παντοδυναμίου ἰσχύος τοῦ ταλάντου καὶ τῆς τέχνης τὸ κλειδοκύμβαλον εἰς πλήρη ὀρχήστραν. Ἐγὼ ἀκουσίως ἠμιέκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα παραδοθῶ καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὸν συναρπάζοντα χεῖμαρρον τῆς ἐξαισίας ἀρμονίας... .

Ἀπότομος καὶ ξηρὸς κρότος, ὡς πτώσις ξυλίνου ἀντικειμένου μὲ ἔκαμε νὰ συνέλθω. Οἱ λαμπτήρες κεκαλυμμένοι διὰ χρωματιστῶν ἀνταυγαστήρων, ἐφώτιζον δι' ἠμίφωτος τὴν αἴθουσαν. Ἐν ἀρχῇ δὲν ἠδύναμην μάλιστὰ νὰ ἐννοήσω περὶ τίνος πρόκειται, νομίσασα, ὅτι ὁ τρόμος τοῦ κλειδοκυμβάλου προὐκάλεσε τὴν πῶσιν τοῦ ἀναλογίου, ἀλλ' ἡ διακοπὴ τοῦ ἄσματος τῆς βαρβίτου μοὶ ἐπέστησε τὴν ἐπὶ τοῦ Ὀρτυκίδου προσοχὴν μου. Τὸ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καταπεσὸν τόξον ἔκειτο ἐπὶ τοῦ δαπέδου, αὐτὸς δὲ κυρτωθεὶς πωρ, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῆς βαρβίτου.

— Τί συνέβη; ἠρώτησεν ἡμιστραφεὶς ὁ Νικολαῖ Γρηγόριεβιτς.

— Ἐλυποθύμησε, ὀργήγορα νερόν, καλέσατε ἰατρόν, διέταξα, μετὰ κόπου ὑπεγεύρουσα τὴν κεφαλὴν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ταχυδρομείου, ἔντρομος ἐκ τῆς νευρικῆς ὠχρότητος τοῦ προσώπου του καὶ τῶν ἀμαυρωθέντων ὀφθαλμῶν του.

Ὁ Ρουβινστὲν ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν μου, ἀπάσαι ὁμῶς αἱ προσπάθειαι μάς, ἵνα φέρωμεν εἰς τὰς αἰσθήσεις του τὸν Ὀρτυκίδην ἀπέβησαν ἀνίσχυροι.

Ὁ μετὰ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας ἀφιχθεὶς ἰατρὸς διέγνωσε συγκοπὴν τῆς καρδίας· ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἀκαριαίως: ὁ πτωχὸς μου Καπιτῶν Στρατόνοβιτς ἐπλήρωσε μὲ τὴν ζωὴν του τὴν εὐτυχίαν νὰ παίξῃ μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν κλειδοκυμβαλιστῶν.

Ἐννοεῖται, ἀνέβαλον τὴν ἐσπερίδα μου καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα δὲν ἀπεφάσιζον νὰ δώσω μουσικὴν τινα συναναστροφὴν.

(Ἐκ τοῦ Ῥωσικοῦ)

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΠΕΛΠΙΣ ΕΡΩΣ

Ἄφ' ὅτου ἔλαμψ' ἐν ἐμοὶ αἰσθήματος ἡμέρα,
Τὴν εὐτυχίαν μοὶ δηλοῖ ανέσπερος ἀκτίς Σου.
Ἄλλ' εὐτυχίαν δύσποτμον! Ἐξ Ἀχανοῦς ἀθύσσου
Ἐν ᾧ πλανῶμαι, ἄφθαστον Σὲ θεωρῶ ἀστέρα.

ᾠ! κάλλος ἀπαράμιλλον! ἐν τῇ νεκρᾷ ψυχῇ μου
Σὺ πρώτη ἔπνευσας ζωὴν καὶ δρόσον οὐρανίαν·
Καὶ ἔκτοτε ἀκοίμητον ἀσκοῦσα γοητεῖαν
Πληροῖς τὸν βίον μου χαρᾶς, ἀλλὰ χαρᾶς πενθίμου.

Ἐκ σοῦ τὸ πρῶτον ἤντησα τοῦ ἔρωτος τὸ νᾶμα,
Ἄλλὰ πηγὴν οὐδέποτε ἐνώπιόν μου εἶδον·
Εἶσαι κρατῆρ ἀόρατος ἀπατηλῶν ἐλπίδων
Ζωογονῶν τὰ στήθη μου καὶ φθείρων με συνάμα.

Παιδίσκην Σὲ ἐγνώρισα, φαιδρᾶν, χαριτωμένην·
Σὲ εἶδον ἐξανθήσασαν λαμπρῶς ἐνώπιόν μου,
Σ' ἐλάτρευσα. Εἰς τὰς πτυχᾶς ἐν τούτοις τῶν στηθῶν μου
Ἐτήρουν τὴν λατρείαν Σου βαθέως κεκρυμμένην.

Οὐδέποτε ὑπώπτευσας τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου,
Ἦτις τὸ πρῶτον ἤδη νῦν πρὸ σοῦ ἀπεκκλύφθη.
Ναί, δὲν ἐγνώρισας ποτὲ ὅτι δεινῶς ἐρρίφθη
Εἰς τὸν ψυχρὸν Σου ἔρωτα ἡ φλογερὰ ἐλπίς μου.

Ἀκούω καλλικέλλαδον, ὡς ἀηδόνας ᾄσμα,
Σπαράττουσαν τὰ στήθη μου τὴν λιγυρὰν φωνὴν Σου,
Εἰς ἔκστασιν ἀρπάζομαι, ὡς ἴδω τὴν μορφὴν Σου,
Ἀνοιγῶ τὰς ἀγκάλας μου, ἀλλὰ διώκω φάσμα!

Ἐλάτρευσα ὁ μάταιος τὰ ιδεώδη κάλλι
Καὶ τὰς ἀψύχους καλλονὰς τῆς φύσεως ἠράσθην.
Ἐπίστευσα εἰς ὄνειρα καὶ φάσματα ἠσπάσθην,
Ἐν ᾧ ἡ ζωσα Καλλονὴ ἐνώπιόν μου θάλλει.

Ἐλάτρευσα περιπαθῶς τὸ ρόδον τοῦ Μαῖου,
Ὅταν ἄθρον καὶ εὐθαλὲς εἰς κήπον βασιλεύῃ.
Ἄλλ' ἡ μορφὴ Σου κάλλιον τοῦ ρόδου σαγηνεύει
Καὶ εἰς δεσμοὺς ὑποδουλοῖ ἡμέρου αἰωνίου.

Ἐλάτρευσα τῶν οὐρανῶν τὴν ἄφατον μαγεῖαν
Ὅποταν κατοπτρίζονται εἰς ρεῖθρα γαλιναῖα.
Πλήν τῶν γλαυκῶν ὀμμάτων Σου ὑπερτερεῖ ἡ θεά
Ὅταν εἰς ἄβυσσον ψυχῆς ἐλλοῦνται βαθεῖαν.

Τὴν ροδοδάκτυλον αὐγὴν ἐλάτρευσα ἐπίσης,
Ὅταν φαιδρὰ προκύπτουσα τὴν χαρμονὴν ἐκχέη·
Καὶ ὁμως ἐκ τῶν ροδαλῶν χειλέων Σου ἐκρέει
Λαμπρότερον μειδιάμα, ὅποταν ὀμιλήσης.

Τὶς ἐπουράνιος ἀκτίς μετ' αὔρας φιληθεῖσα
Σὲ ἔρριπεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὦ πλάσμα τῶν αἰθέρων;
Τὶς ἄγγελος θεσπέσιος, τὸ πρόσωπόν Σου φέρων
Ἐπιδημεῖ μετὰ θνητῶν, Θεότης πλανηθεῖσα;

Εἰπέ, ἂν εἰς τὰ στήθη Σου σὰρξ ἀνθρωπίνη πάλλη,
Ἄν αἱ πικραὶ ὀδύνας μας καὶ τὰ λυγρὰ μας πάθη
Ταράττου καὶ τῆς μυστικῆς καρδίας Σου τὰ βάρη,
Πρὸς τί ἡ ἀμβροσία Σου μοὶ κλείεται ἀγκάλῃ;

Τοὺς θησαυροὺς τοῦ κάλλους Σου πρὸς τί διαφυλάττεις,
Ἄφ' οὗ τὸ πᾶν ἐπὶ τῆς γῆς διέπει ματαιότης;
Ὅταν παρέλθ' ἡ εὐπτερος τοῦ βίου Σου νεότης,
Τότε ματαίως θά θρηγγῆς πικρῶς τὰ θέληγτρά της.

Σπεῦσον λοιπὸν, ἵνα γευθῆς ἐρώτων ἀμβροσίαν
Πρὶν ἢ τὴν κόμην τὴν χρυσῆν ὁ χρόνος Σοι λευκάνη
Πρὶν ἢ ψυχρὸν φθινόπωρον τὰ ρόδα Σου μαράνη
Ἀπόλαυσον τοῦ ἔαρος αὐτῶν τὴν εὐωδίαν.

Ἐλθέ εἰς τὴν φαιδρᾶν αὐγὴν τῶν δύων σου ὀμμάτων
Νὰ λούσω τῶν ὀμμάτων μου τὴν θλιβερὰν σκοτίαν.
Νὰ σβέσω εἰς τὴν εὐδρῶσον τοῦ χειλούς Σου μαγεῖαν
Τὴν θυμοβόρον φλεγμονὴν ἡμέρων ἀνιάτων.

ᾠ! ἂν ποτε τὸν ἔρωτα τοῦ στήθους μου θηλάσῃς,
Ἀθανασίας θά γευθῆς ἐξ ἠδονῆς ἀγνώστου.
Θὰ ἦν ὁ κόλπος μ' οὐρανὸς καὶ Σὺ ὁ ἥλιός του,
Καὶ ἐν ἐμοὶ ἀνάσσουσα τοῦ σύμπαντος θ' ἀνάσσης.....

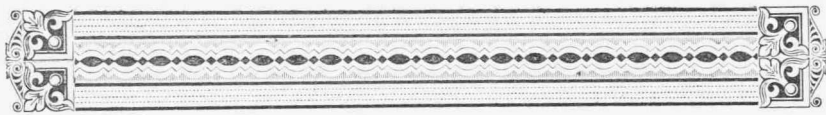
Οἴμοι! Καὶ πάλιν ὄνειρον ὁ τάλας ἐγκολποῦμαι!
ᾠ! σύγγνωθι τὸν οἶστρόν μου, θεότης ἐὰν ἦσαι·
Ἄλλ' ἂν ἰχώρος καὶ ψυχῆς ἀνθρώπου ἐμφορῆσαι
Μὴ ἄφες εἰς τὸ πάθος μου ὡς σκώληξ νὰ δινοῦμαι.

Ἄλλ' ἔστω! Κἂν οὐδέποτε τὸν οἶκτον μ' ἀπονεύμῃς
Δὲν ἀπαιτῶ ἀντάλλαγμα τῆς ἱερᾶς λατρείας.
Ὡσεὶ φοιτᾶζων ἱερεὺς ζωοποιοῦ θρησκείας
Θὰ διασώζω ἄσβεστον τὴν δαδα τῆς Σῆς μνήμης.

(1895)

E. I. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

ΤΑΡΣΗ Δ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ. Διὰ τοῦ θανάτου τῆς σεβαστῆς καὶ διακεκριμένης δεσποίνης Ταρσῆς Δ. Παπαδιαμαντοπούλου ἐξέλιπεν ἐκ τῆς ζωῆς μία διασωζομένη προσωπικότης, ὑπομνησκουσα χρόνους εὐκλεεῖς τῆς Ἑλλάδος. Μικρὰ ἔτι κόρη διήλθε τὰς περιπετείας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἄνδρ. Ζαΐμη, καὶ δεκαοκταετῆς συζευχθεῖσα τὸν υἱὸν τοῦ ἥρωος Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, ἐκ τοῦ ἀρχοντικοῦ οἴκου τοῦ ὑποίου ἐν Πάτραις ἐρρίφθη τὸ πρῶτον ὄπλον τῆς Ἐπαναστάσεως, Δημήτριον, διήλθεν ἐν ἀρμονίᾳ τῶν αὐτῶν μετ' αὐτοῦ πατριωτικῶν αἰσθημάτων τὰς διαφόρους φάσεις τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τῆς Πατρίδος ἀναπτύξεως, πάντοτε μετ' ἐνδιαφέροντος μελετῶσα τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ πάντοτε ἐξάγουσα ἐκεῖθεν διδάγματα πολύτιμα διὰ τὰ τέκνα αὐτῆς. Ἀπλὴ καὶ χαρίεσσα, διεκρίνετο μετ' ἑλληστικῆς στολήν τῆς εἰς τὰς συναναστροφὰς τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, ἐν αἷς συνήντα τις τοὺς περισωθέντας ἐκ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος μεγάλους ἀνδρας, καὶ ἐφαίνετο, τὸ αὐτὸ διατηροῦσα ἔνδυμα, ἀφελῆς καὶ εὐθυμὸς πάντοτε εἰς τοὺς χοροὺς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ἀναπολοῦσα μετὰ ἔτη ἄλλα ἔθιμα καὶ ἄλλον κόσμον.

Ὁ οἶκος τοῦ συζύγου τῆς ἐδέξατο εἰς διαφόρους περιστάσεις πᾶν ὅ,τι ἐπίλεκτον εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἢ ἡμετέρα κοινωνία, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν Μεταπολίτευσιν ἐκεῖ συντηνᾶτο πᾶσα ἐξέχουσα προσωπικότης, διότι γνωστὸν τυγχάνει ὅσοι οὗτοι ὁ Δημ. Παπαδιαμαντοπούλος ἔλαβε τότε μέρος ὡς στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς πρωτευούσης καὶ ὅποιος ὑπὲρ τῆς τάξεως παρέσχεν ἐκδουλεύσεις. Ἐν τῇ πυρετώδει ἐκείνῃ δράσει, ἢ Ταρσὴ Παπαδιαμαντοπούλου, ἀπερίττος, εὐπροσήγορος, μετ' ἀδελφίστατον νοῦν καὶ κρίσιν βαθυτάτην, παρηκολούθει προσωπικῶς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὅλων γεγονότων, συζητοῦσα περὶ παντὸς ἐνδιαφέροντος ζητήματος μετὰ δυνάμει καὶ πείρᾳ. Καὶ ὅταν ἐλθόντος τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, προσελήφθη ὡς ὑπασπιστῆς αὐτοῦ ἐκ τῶν πρώτων ὁ Δημήτριος Παπαδιαμαντοπούλος, ἢ σύζυγος αὐτοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν νέαν δυναστείαν τὴν θερμὴν, εἰλικρινῆ καὶ ἀδόλον ἀφοσίωσιν τῆς, ἢ ἢ δυνάμει μετεδότη εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς καρδίας τοῦ συζύγου τῆς.

Ἡ Ταρσὴ Παπαδιαμαντοπούλου μέχρι τελευταίας στιγμῆς συνδύζουσα πρὸς τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους, τὸ ἥθικόν τῆς ψυχῆς κάλλος καὶ τὴν ἐμφυτον τῆς καρδίας εὐγένειαν πρὸς φρόνημα Ἑλληνοπρεπές, ἀπετέλεσε πρότυπον Ἑλληγνίδος δεσποίνης, ὑπῆρξε δὲ καὶ ὡς ἄτομον καὶ ὡς σύζυγος καὶ ὡς μήτηρ ὑπόδειγμα χριστιανικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ καθήκοντος. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 7ην Ἀπριλίου 1895.

ΔΕΣΠΩ ΧΡΗΣΤΟΥ ἈΝΔΡΕΟΥ. Ὁ θάνατος ἐπέτελεσε δυνάται τις εἰπεῖν πλέον πλήρες τὸ πεπρωμένον ἔργον του, καὶ ἤδη ἢ μήτηρ γῆ ἐδέχθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκείνου. οἷτινες ἀγωνιζόμενοι τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ ἐλευθερίας ἀγῶνα, ἔσεισαν μετὰ τὰς γειῆρας τῶν μόνων τὰ πελάγη καὶ τὰς ἠπείρους, καὶ ἀνέστυξαν ἀπὸ τοῦ οὐνοῦ μετὰ τῆς ἡγάτης ἐνῶπιον ἐμβροντήτου καὶ ἐνθουσιῶντος κόσμου εἰς ἐλευθερον βίον τὴν καθημιμαχμένην Ἑλλάδα. Μεταξὺ ἐκείνων καὶ ἡμῶν ἐμεσολάθθησαν ἄλλη γενεὰ, γενεὰ ἐναντιόασα εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐλευθερωτῶν τοῦ ἔθνους, γενεὰ διδαχθεῖσα ἀπὸ τῆς μεγαλοφροσύνης ἐκείνων καὶ ἀπὸ τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τῆς γενεᾶς ταύτης τὰ τέκνα, ἐν τῇ ἀρχομένη δύνει τοῦ βίου τῶν ἀρχόμεθα παραδίδοντες ἤδη εἰς τὴν γῆν τῆς νεκροπόλεως τῶν Ἀθηναίων, τὴν καλύπτουσιν τὴσὴν δόξαν, τὴσὴν λάμψιν, τὴσὴν ζωῆν. Εἰς

τὴν σφαῖραν ταύτην ἀνῆκεν ἢ τὴν 28ην Σεπτεμβρίου 1895 θανοῦσα ἐν Ἀθήναις πλήρης ἡμερῶν Δέσπω Χ. Ἀνδρέου, μήτηρ τοῦ παρ' ἡμῖν διαπρεποῦς ἱατροῦ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Μ. Χατζημιχάλη.

Γυνὴ ἀρχαίχῃ, ἀληθῶς ἐλληνικῆ φυσιογνωμία, ἐξ ἐκείνων ἐφ' ὧν διέμενον ὁ τύπος τῆς μεγαλοφυΐας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως γενεᾶς, ἠσθάνθη ἀπασαν τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ τῆς ἐλευθερίας πόθου ἐν τῇ παιδικῇ τῆς καρδίᾳ καὶ ἀπασαν τὴν ἰσχύϊν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ τῇ ἐπιτεύξει τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἔργου, ὑπὲρ οὗ πᾶσα ἐλληνικὴ ὑπαρξίς τόσα δεινὰ ὑπέστη. Ἐν γένει ἢ εἰκὼν τοῦ θανάτου ἀσκεῖ ἔμπληκτον ἐντύπων ἐπὶ τῆς ζωῆς. Ὅταν ὁμως συντρίβῃ ὑπάρξεις, ὧν τὸ ὄνομα καὶ ἢ θεὰ διεγείρουσι μυχιούς τοὺς παλμοὺς καὶ τὰς ἱεράς ἀναμνήσεις, τοῦ θανάτου ἢ παρουσίας τότε αποβαίνει πλειότερον ἀλγεινὴ, διότι θρηγῶν τις τὸν ἐκ τῆς ζωῆς ἀπερχόμενον, θρηγεῖ ἐν ταύτῳ καὶ τὸ εὐκλεές παρελθόν, οὐτινος ὑπῆρξε μάρτυς. Καὶ τοιοῦτον παρελθόν μεστὸν ἐξόχων εἰκόνων καὶ ἀναμνήσεων ἀνεπροσώπεν ἢ Δέσπω Χρ. Ἀνδρέου. Θυγάτηρ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Χατζῆ Μιχάλη, τοῦ διοργανώσαντος ἀριστον ἱππικὸν καὶ διαικήσαντος αὐτὸ ἐν Κρήτῃ, ὅτε αὐτὴ ἐμάχετο κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ σύζυγος τοῦ Χρήστου Ἀνδρέου, ὑπηρετήσαντος ὡς ὑπασπιστοῦ ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, συγκαταριθμεῖται μετὰ τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθήκοντων αὐτῶν, ὡς συζύγων, ἐθεώρουν καὶ ὑπέρτατον χρέος τῶν, ἵνα ἀκολούθωσιν εἰς τὰς μάχας τοὺς γονεῖς καὶ συζύγους αὐτῶν, ἀψηφοῦσαι τοὺς κόπους καὶ τὰς στέρησεις τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, αἵτινες ἐδημιούργησαν μεγάλην τὴν πατρίδα ἡμῶν, καὶ περικλείουσαι εἰς τὰ στέρνα τῶν τὴν ἰσχυρὰν πεποιθῆσιν τῆς ὑποχρέωσες αὐτῶν πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ.

Μετὰ τοῦ θανάτου τῆς Δέσπης Χ. Ἀνδρέου ἠφανίσθη ἴσως τελείως καὶ ὁ τελευταῖος τύπος Σουλιωτῆς, ἢ τις συμπληροῦσα τοῦ ἀρρενοῦ τὸν τραχὺν καὶ πολυμοχλον βίον, μετέχει τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν ἡρωικῶν ἀγῶνων ἐκείνου. Ὡς τοιαύτη καὶ ἢ ἐκλείψασα Σεβασμία γυνὴ, παρὰ τὸ πλεῖρον τοῦ Συζύγου τῆς, ὄπλαρχηγοῦ τοῦ Σουλίου, ἔζησε καὶ ἔδρασεν ὡς ἐπαξία ἐκείνου σύντροφος. Τοιοῦτος θάνατος ἐπιστέφων τοιοῦτον βίον, παρέχει διδάγματα, ἅτινα εὐτυχεῖς οἱ δυνάμενοι νὰ καρπωθῶσιν.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ Φ. ΦΙΛΩΝΟΣ. Λέγουσιν, ὅτι ὁ χρόνος ἐπουλοῖ ἀπάσας τὰς πληγὰς τῆς καρδίας, καὶ ὅμως ὑπάρχουσι θλίψεις, αἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνονται καὶ μεγαλύνονται. Καὶ αἱ θλίψεις αὗται εἶναι ἐκεῖναι, αἵτινες γενῶσαι τὸ πρῶτον καταπλήξιν, δὲν ἀφίνοσι τὸν νοῦν νὰ σκεφθῇ μετὰ τῆς προποῦσης ἡρεμίας, ἐν ᾧ μετέπειτα παρερχομένης ἐκείνης ἀναμετρεῖται τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς. Εἰς τοιαύτην στιγμὴν θλιβερὰς ἀναπολήσεως, εἰς τοιαύτην ὀδυνηρὰν ἐνθύμησιν, ἐφ' ἧς κυριαρχεῖ ὁ βαθύτερος πόνος, φέρει πᾶσαν γνώριμον ψυχὴν, ἢ ἀνάμνησιν τῆς Ἐλισάβετ Φίλωνος. Γυνὴ τοσοῦτον ἀγαπητῆ ὡς ἐκείνη, δύναιται νὰ ἐκπνεύσῃ καὶ νὰ ταφῇ, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ λησμονηθῇ ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου, ὅστις διατηρεῖ καὶ αἰσθάνεται τὸν ἀπὸ τῆς ζωῆς ἀδικον χωρισμόν τῆς. Πολέμων κραυγαὶ δὲν ἐπληξάν τὰ ὄψα τῆς διακεκριμένης ταύτης δεσποίνης, ἢ τις ἐκηδεύθη διὰ συμπαθεσάτων ἐκδηλώσεων ἀγάπης καὶ θλίψεως τὴν 15ην Φεβρουαρίου 1895. Αἱ ἀπηχῆσεις ὁμως λόγων βαθυγνώμονος συζύγου, μεθ' οὗ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἔζησε, διεμόρφωσαν τὸ ἦθος αὐτῆς καὶ συνεπλήρωσαν ἀγωγὴν, ἢν σεμνὴ διδασκαλία καὶ ἀτμοσφαῖρα ἐναρέτου οἴκου, εἶχον καταστήσει τελείαν καὶ ζηλευτὴν. Οὕτω παρὰ τῇ Ἐλισάβετ Φίλωνος ἀνεγνωρίζετο ὁ ἀληθῆς τύπος τῆς ἐναρέτου γυναικῆς, ἢς ὁ βίος παρίσταται ἐστία οἰκογενειακῆς γαλήνης, ὑπόδειγμα ἐξαίρετου οἰκοδεσποίνης, συζύγου, μητρὸς, πηγῆ συμπαθείας καὶ εὐγνωμοσύνης. Μέχρι τελευταίας στιγμῆς ὑπῆρξεν ἢ ἐν τῷ εὐγενεστάτῳ οἴκῳ τῆς ζωογονοῦσα ψυχὴ. Γυνὴ ὄραία καὶ καλλίστη τὴν ὄψιν, ἀνεφάνη ἐν τῶν ἐγκαυχημάτων τῆς Κοινωνίας τῶν Ἀθηναίων, οὐδεὶς δ' εὐτυχῆσας νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀρίστην ταύτην πολιτίδα ἐν τῇ πρώτῃ μάλιστα τῆς ἡλικίας ἀκμῇ, θὰ λησμονήσῃ τὸ θέλιγγτρον τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς δεξιωσέως τῆς. Ἀγαθωτάτη δεσποινα, κόσμον ὅλον ἐγκλείουσα καλλίστων αἰσθημάτων καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ

ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς ἀνέπτυξεν ὅλα τὰ δῶρα τῆς εὐγενούς ψυχῆς τῆς. "Αφθαρτον ἐν τῇ μορφῇ καὶ τῇ καρδίᾳ τῆς διατηροῦσα ἅπαντα τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον καὶ ἀρχαῖον τύπον χριστιανικῆς καὶ γνησίας Ἑλληνίδος, ἀνετρέφη εἰς τὴν ἕξιν τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ φύλου τῆς, μὴ ἀφῆσασα πώποτε, ἵνα τὰ θωπεύματα τῆς οικογενειακῆς αὐτῆς περιωπῆς, μεταβάλλουσι τὸν ἀφελή χαρακτήρα καὶ τὰ χρῆστὰ ἦθῃ, ἅτινα διακρίνουσι μίαν ὄντως πολύτιμον καὶ διακεκριμένην γυναῖκα.

Ἡ κατ' οἶκον ἀρετὴ εἶνε τῶνόντι ἡ ὑψίστη καὶ ἡ ἐργασία αὐτῆς εὐγενεστέρῃ πασῶν, καθόσον εὐπρόσιτος εἰς τοὺς πάντας, καθίσταται ἡ κυρία βᾶσις τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος καὶ συνεπῶς τοῦ ἡθικοῦ μεγαλείου παντὸς ἔθνους. Ἡ Ἑλισάβετ Φίλωνος, θυγάτηρ τοῦ ἐκ Χαλκίδος μεγαλοκτηματίου Κωνσταντίνου Καφετζόγλου, τὴν κατ' οἶκον ἀρετὴν ταύτην, καὶ ὡς σύζυγος ἐνὸς τῶν ἐπιφανεστέρων Ἀνδρῶν τῆς ἡμετέρας πατρίδος, καὶ ὡς μήτηρ διαπρεπῶν τέκνων, ἐξόχως τιμωμένων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινωνίᾳ, ἐξήσκησε μετὰ παραδειγματικῆς πάντοτε ἀφοσιώσεως, ἀείποτε ἀγαθῆς, συμπαθῆς, τύπος τελείας εὐγενείας καὶ καλοσύνης, σπανίας καὶ προσφιλεστάτης μητρὸς. Τὸ κάλλος τῆς μορφῆς ἡμιλλᾷτο πρὸς τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς τῆς. Εἶχε τὴν καρδίαν εἰς τὰ χεῖλη, τὴν ἀφείλιαν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους, καὶ τὴν ἐλικρίνειαν ἐν τοῖς αἰσθήμασι, προσόντα ἐμπνέοντα τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν εἰς πάντας τοὺς γνωρίσαντας αὐτήν.

Ἄτυχῶς ἀφῆρέθη ἐκ τῆς ζωῆς καθ' ἣν στιγμὴν ἴσως προσφιλέστερον θὰ ἔβλεπεν ἀμοιβομένην τὴν ἐν τῷ ἀγαπητῷ οἴκῳ τῆς μακρὰν καὶ πλήρη ἐγκαρτερήσεως ὑπηρεσίαν αὐτῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνεσαρκούτο ἡ μοναδικὴ ἀγαθότης τῆς καρδίας τῆς καὶ ἡ ἐπὶ πάσης ἀνάγκης καὶ περιστάσεως βαθεῖα καὶ μεμετρημένη ἀντίληψίς τῆς.

Ὁ θάνατος ἀνέλαθε νὰ συνεχίσῃ πλέον ἐπ' ἀπειρον τὸν ἥρεμον καὶ γλυκὺν ὕπνον τῆς ἐν τῷ τάφῳ, εἰς ὃν ἀχώριστος σύντροφος καὶ ἐν τῇ αἰωνίᾳ αὐτῆς γαλήνῃ τὴν παρηκολούθησε μετ' ὀλίγον, ὁ σκληρῶς εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς τοῦ διὰ τοῦ θανάτου τῆς δοκιμασθεὶς πεφιλημένος αὐτῆς σύζυγος Φίλων Φίλωνος.

Ἐπίπεσον συμφοραὶ, δι' ἃς οὐδεμία δύναται νὰ εὐρεθῇ παρηγορία. Εἶναι κερρανοὶ, ἀφανίζοντες τὰ στριγγίματα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ζωῆς καὶ βυθίζοντες τὴν ψυχὴν εἰς ἄβυσσον θλίψεως καὶ ἀπογνώσεως. Μόνη ἡ ἀνάμνησις μένει ἄσβεστος εἰς τὴν καρδίαν τῶν τέκνων, τῶν ἀδελφῶν, τῶν οἰκείων, τῶν φίλων, ὅσοι ἐθερμάνθησαν εἰς τῶν εὐγενεστέρων αἰσθημάτων τὴν γλυκερὰν λάμψιν. Ταῦτα, καὶ μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν ἐγκαρδίως ἀγαπηθειῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρξεων, διαχέουσι εὐπρόσδεκτον παρηγορίαν εἰς τὴν σκληρὰν τῆς στερησεῖς τῶν ὁδύνην.

«Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὐρήσει; Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη». Παροιμ. Κεφ. 31ον.

ΚΑΣΣΙΑΝΗ Δ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ. Τοιαύτη, οἷα ἐν τοῖς ἀνωτέρω διατυποῦται ἡ γυνὴ ἡ ἀνδρεία, ὑπῆρξε τῷ ὄντι ἡ Κασσιανὴ Πυλαρινοῦ, σύζυγος τοῦ ἀρχαίου ἐργάτου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Διονυσίου Λιναρδάτου, αἰφνης τὸν βίον μεταλλάξασα τῇ 12 Ἰουλίου 1894. Ἐξ οἴκου εὐπόρου καὶ οὐχὶ ἄσημον κατέχοντος θέσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ ὁμοιωμένη, ἐκ παιδῶν δὲ ἀνατραφεῖσα ἐν πνεύματι εὐσεβείας, σωφροσύνης, φιλαληθείας, φιλοστοργίας, φιλαδελφίας καὶ φιλανθρωπίας, ὑπὸ τὸ περίφροντι καὶ ἀγρυπνῶν ὄμμα μητρὸς εὐσεβοῦς, αὐστηρῶς τὴν ἡθικὴν, φιλοσυζύγου καὶ φιλοτέκνου, πόρρω πάσης ψυχροφθορίας καὶ ἠθοφθορίας ὁμιλίας καὶ θεας, δικαίως κατέλαθεν ἡ μακαρίτις Κασσιανὴ, ἐνεκεν τοιαύτης ἐπιμεμημένης ἀγωγῆς, τὴν πρώτην βραμίδα ἐν τῇ χορείᾳ τῶν συναμαζουσῶν αὐτῇ νεανίδων. Καὶ παρθένος μὲν διατελοῦσα τοῦ οἴκου αὐτῆς ἦν τὸ χάρισμα καὶ τὸ σέμνωμα, τῆς δ' ἡμετέρας κοινωνίας ἀναντιρρήτως κόσμος ἀπαράμιλλος· σύζυγος δὲ γενομένη ἀνέπτυξεν ἰσχυρῶς πάντα τὰ ἀντὶ περιδεσίου ἐκ μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων περιβάλλοντα καὶ περικοσμούντα αὐτὴν ποικίλα ἡθικά, θρησκευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα καὶ προτερήματα.—Ἠλέει ἄνευ ἐπιδείξεως, καὶ ὡς μάλιστα ἀποκρυπτομένη, ἐφαρμάζουσα ἑαυτῇ ὡς ὅσον τε αὐστηρῶς τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον «μὴ

γνώτω ἡ ἀριστερὰ ὅτι ποιεῖ ἡ δεξιὰ». Συνέπαρχε, βαθέως συγκεκλιμένη, τοῖς δυστυχουσι καὶ ἀποκλήροις τῆς τύχης. Ἐγχαίρει καὶ ἠυφραίνεται ἐν ἀληθείᾳ ἐπὶ τῇ εὐπραγίᾳ τοῦ πλησίον, τοῦ πλησίον τὴν εὐπραγίαν θεωροῦσα ἰδίαν ἑαυτῆς εὐπραγίαν. Ἐδεικνυεν ἀληθῶς ἀνυπόκριτον ταπεινοφροσύνην, ἀτυφίαν καὶ σεμνότητα, μηδέποτε περιβληθεῖσα μάταια πολυτελῆ καὶ ἐπιδεικτικὰ ἱμάτια καὶ κοσμήματα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὕλικῆς εὐμερείας, εἰς ἣν ἔβλεπεν, ὅτι ἠῤῥξανεν ὁσημέραι ὁ συζυγικός οἶκος. Ἠγάπα καὶ ἐθεσάπευε τὴν ἀλήθειαν τοσοῦτω ἐκθύμως, τοσοῦτω σφοδρῶς, ὥστε ἀφευδέστατα καὶ δὴ δικαιοτάτα δύναται νὰ μεθαρμοσθῇ αὐτῇ τὸ ἐξῆς γραφικὸν ρητόν. «Ἴδε ἀληθῆς χριστιανῆ, ἐν ἣ ὁλός οὐχ εὐρέθη». Ἀλλὰ πρώτιστα καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ προώρῳ ἐπαλλήλῳ ἀπολεία πέντε τέκνων κατέδειξεν ἀληθῶς ὅποιος πλοῦτος καρτερίας καὶ ὑπομονῆς, προῖον ὑγιῶς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας, ἐνουπήρχεν ἐν τῇ ἑαυτῆς ψυχῇ, μηδένα μηδέποτε ἀφεῖσα γοργουμὸν ἢ ἀπερίσκεπτον λόγον ἐπὶ τηλικούτῳ δεινῷ πλήγματι, ἀλλ' ἀείποτε μετὰ τοῦ ἰῶθ ἀναφωνοῦσα: «Ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο! Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον!»—Ἐν τῇ μετὰ τοῦ συζύγου συμβιώσει διαρκεσάσῃ εἴκοσι καὶ ὀκτώ ὅλα ἔτη, οὐδεμίαν οὐδέποτε, οὔτε ἔργῳ οὔτε λόγῳ, λύπης ἢ δυσαρρεσκείας παρέσχεν αὐτῷ ἀφορμὴν. Ὅθεν οὗτος, ὑπ' ὄψιν λαμβάνων καὶ τῶν ἄλλων τῆς μακαρίτιδος πολυτιμὰ καὶ σπάνια προτερήματα, ἡγάπα, ἐλάτρευε καὶ ἔσθεβεν αὐτὴν εἰς ὑψίστον βαθμόν. Τὸ δεινὸν ὅμως πλήγμα τῆς προώρου ἐπαλλήλου τελευταῖας πεφιλημένων τέκνων, ἐξόφωσεν ὅπωςδῆποτε τὴν ἑαυτῆς καρδίαν, ἀπεικονισθεῖσαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς, τότε δὲ μόνον ἐχάρη ἀληθινῆς μητρὸς χαρὰν, ὅτε εἶδε τὴν πρεσβυτέραν τῶν δύο θυγατέρων τῆς, αἰτίνας ὑπελείφθησαν αὐτῇ, ἀποκαθισταμένην κατὰ τὰς ὑποκαρδίους αὐτῆς εὐχὰς μετ' ἀνδρὸς ἐπιστήμονος καὶ συνετοῦ. Ἀλλά, φεῦ! ἡ χαρὰ αὕτη διήρκεσεν ὅσῳ καὶ ἑαρινὸν ἄνθος, διότι, ὀλίγῳ μετὰ τὴν αἰσίαν ταύτην ἀποκατάστασιν, κύψασα ὑπὸ τὴν κατεσκληκυῖαν καὶ παγετώδη τοῦ θανάτου γαῖρα, ἀπέπτῃ ἡ πολύτιμος γυνὴ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀληθῶς προπεμπομένη ὑπὸ τῆς ἀειθαλοῦς, ἀμαράντου καὶ ἀειζώου συνοδείας τῶν ἑαυτῆς ἀρετῶν καὶ ἀγαθοεργιῶν.

Ἐν Ληξουρίῳ τῇ 21ῃ Νοεμβρίου 1895

Σ...

ΔΗΜ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ. (Ἴδε εἰκόνα ἐν σελ. 352). Ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς χρησίμου ζωῆς τοῦ τῆς πολυτίμου, μεθῆρα καὶ πῆθος εὐγενεῖς καὶ ἀφιλοδόξους ὁ Δημήτριος Ἀντωνόπουλος ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 8ην Ἰουλίου 1895. Ἠδύνατο νὰ κληθῇ διδάσκαλος τοῦ Γένους, σχῶν τήσιν συγγένειαν ἡθους, μορφώσεως καὶ ταπεινοφροσύνης, μετὰ τὸν Γενναδίου καὶ τοὺς Δούκας, ἀν' ἡ μετριοφροσύνη του δὲν ἀπέκρουε καὶ τινὰ φαινομενικὴν διάκρισιν ἀπαιτουμένην ὀπωσθήποτε πρὸς τοῦτο. Οἱ σκοποὶ του, πολὺ εὐγενέστεροι, μὴ ἀνεύσαντες εἰς προσωπικὴν ἀνάδειξιν, ἐπεξετάθησαν εἰς οὐσιαστικώτερον ἔργον, τοῦ ὁποῦ μακροχρόνιος ἡ καλλιέργεια, τοὺς καρποὺς συνεχόμενον ἀφθόνους.

Ὁ Δημήτριος Ἀντωνόπουλος, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ Βασιλείου Ἀντωνοπούλου, ἐκ Πτέρης τῆς Αἰγιάλειας, ἐνὸς τῶν ἀποστόλων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, φίλου καὶ συναγωνιστοῦ τοῦ στρατηγοῦ Μελετοπούλου, γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν αὐτῇ τῇ γραφικωτάτῃ καὶ εὐάνδρῳ Πτέρῃ, ἐστάλη κατόπιν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς σπουδὰς του, διακριθεὶς καὶ ἀποπερατώσας αὐτὸς εἰς τὴν Φιλολογικὴν σχολὴν, ἐν Ἐσπερίᾳ δὲ μετὰ ταῦτα τελειοποιηθεὶς ὡς ἀριστα. Τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπιστροφὴν του ἠκολούθησε πρὸς ἀκλήρις αὐτοῦ, ὡς καθηγητῶ ἐν Κωνσταντοπόλει καὶ ὀλίγον βραδύτερον ἐν Σάμῳ, ἔνθα μετὰ τοῦ κ. Κόντου, Διευθυντοῦ τοῦ τότε ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ γυμνασίου, διὰ στενῆς συνεδέθη φιλίας καὶ ἐκτιμῆσεως, διαδεχθεὶς ἀμέσως αὐτὸν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σάμῳ περιφώτου διδασκαλίας τοῦ Δημητρίου Ἀντωνοπούλου ἐσημεῖωσαν διακεκριμένως τὸ ὄνομά του μετὰ τῶν ἐξόχων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διδασκάλων καὶ καθηγητῶν τῆς ἡμετέρας γλώσσης.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἴδια καὶ ἐξαιρετικῶς ἀνέδειξε τὸν ἄνδρα, εἶνε ἡ δρᾶσις του ὡς Διευθυντοῦ τῆς ἐν Τεργεστή Ἑλληνικῆς Σχολῆς. Ἐπὶ εἰκοσαετίαν σχεδὸν μεταδίδων τὰ φῶτα του καὶ τὸν πατριωτισμὸν του εἰς τοὺς ἐν τῇ ξένῃ Ἑλληνόπαιδας, ὡς ἐργάτης ἄκνος καὶ περίουσι τῶν γραμμάτων, ὡς ἀκραιφνῆς καὶ θερμὸς φιλόπατρις, ἡδύνατο νὰ καυχᾶται ὅτι τὸ ἔργον του, οὐδὲ σύνθημα ἦτο, οὐδ' εὐχέρης. Ἡ ἐργασία του ὑπῆρξεν ἐθνοφελῆς ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν, ὅταν ἀναλογισθῆ τις, ὁποίους μαθητὰς διεπαιδαγώγησε τοιοῦτος σοφὸς διδάσκαλος. Καὶ ἀληθῶς εὐγλωττότερον τῶν γραμμῶν ἡμῶν τούτων λαλῶσι τὰ ὕψιστα ἀξιώματα, ἅτινα σήμερον κατέχουσιν οἱ μαθηταὶ τοῦ πολυκλαύστου ἀνδρός, εἰς τὰς διανοίας τῶν ὁποίων ἡ εὐσυνείδητος διδασκαλία τοῦ Δημητρίου Ἀντωνοπούλου μετέδωκε τὸ φῶς τῆς Ἐπιστήμης καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας του.

Γνώστης βαθὺς τῆς Ἑλληνικῆς, Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς καὶ Γερμανικῆς Φιλολογίας, κάτοχος ἐγκρατῆς τῆς Λατινικῆς Γραμματολογίας, πολυτίμους παρέσχεν ἐκδουλεύσεις καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ὁ «Λόγιος Ἐρμῆς» τοῦ κ. Κόντου, πολλὰκις ἐδημοσίευσεν περισπούδαστους διατριβάς του καὶ ἐφιλοξένησεν ἰκανῶς σπουδαῖα φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ μελετήματα τοῦ ἀνδρός, ὑπὸ ψευδώνυμον πάντοτε κρύπτοντος τὴν προσωπικότητά του. Ἀπέρητος τοὺς τρόπους ὁ Δημήτριος Ἀντωνοπούλος, εἰλικρινῆς τὴν καρδίαν καὶ ἄδολος τὸν χαρακτήρα, ἀνήρ μεγαλῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως καὶ εὐθύτητος, ἀγόμενος ἐκ τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τῆς φιλοπατρίας πρὸς πᾶν γενναῖον καὶ ἐλληνοπρεπῆς, εὐρύουσι καὶ μεγαλόκαρδος, ἀσκήτων τὴν διδασκαλίαν ὡς Ἱερωσύνην, κάλλιστα παραβάλλεται μὲ τοὺς σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος, σοφὸς αὐτὸς τὴν σήμερον, εἰς ἣν ἐποχὴν ψευδῆς καὶ ἀτελεῆς ἡ παιδείσις κατὰ τὸ πλεῖστον, κατακλύζει τὸν δῦσμοιρον Ἑλληνισμόν.

*

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Δημήτριος Ἀντωνοπούλος ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς ἐν Ἀθήναις μετὰ τῆς εὐγενοῦς συζύγου αὐτοῦ, γυναικὸς ποικίλης παιδείας καὶ ἀληθοῦς ἀξίας. Τὸ ἔργον του, κάλλιστα δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶχε περατωθῆ. Εἰκοσιπενταετῆς ἐργασία, πολύμογθος καὶ πεφωτισμένη, καρποὺς καὶ ἀγαθὰ εὐπορίας συνεισέφερε πλοῦσι εἰς τὸν ἀκάματον ἐργάτην. Ἄλλ' ἀντὶ πάντα ταῦτα νὰ στρώσασιν ἀναπαυτικὴν τὴν κλίνην εἰς τὸν κοπιασμένον μαχητὴν, τὸν ἐνεθάρρουν εἰς νέαν ἐργασίαν, πολλὸ περισσότερο ἐργῶδη, ὑψηλοτέρως ἐπιβολῆς καὶ μᾶλλον ἐθνοφελούς. Ἡ φιλοδοξία του ἅπασα συνεκεντροῦτο εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου του, εἰς τὴν διάπλασιν ψυχῶν καὶ διανοίας, ἔργον, τὸ ὅποιον ἔχει ἀρχὴν, ἀλλ' οὐδέποτε ἔσως τέλος... Καὶ τῆς φιλοδοξίας αὐτῆς τῆς εὐγενοῦς καὶ ἐξανθρωπιστικῆς, ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἐθνικοῦ Λυκείου ὑπῆρξεν ἡ ἐνσάρκωσις. Τὸ Ἐθνικὸν Λύκειον παρὰ τοῦ Δ. Ἀντωνοπούλου, ὑπὸ νέουσι πόθους καὶ ἄρτιον πρόγραμμα, ὑπέσχετο τὴν ἀνατολὴν νέας ἐν Ἑλλάδι ἐκπολιτιστικῆς διαπλάσεως, νέας θετικῆς διαπαιδαγωγικῆς μορφώσεως. Πλὴν ἡ μοῖρα ἄλλως ἔγραψεν εἰς τὰς βουλὰς τῆς καὶ ὁ θάνατος τοῦ Δ. Ἀντωνοπούλου ἐπῆλθε σχεδὸν αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος. Ὁ ἴδρυτὴς ἀπέθνησκε μὲ ἐξάραξεν ἡ ἡὺς τοῦ φωτός τὸ ὅποιον τοσοῦτον γλυκυθύμως ὤνειροπόλοι....

* *

Ὁ ἐπιφανὴς λόγιος καὶ διαπρεπὴς φίλος κ. Λ. Μελετόπουλος, πρόφην Ἰπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκφωνήσας τὸν ἐπικήδειον τοῦ ἀνδρός, ἐξῆρε σθεναρῶς τὰς παμπληθεῖς ἀρετὰς τοῦ Δ. Ἀντωνοπούλου, ὡς ἐπιστήμονος καὶ φιλοπατρίδος ποδηγέτου τῆς πρὸς τὰ γράμματα ὀργώσεως νεότητος. Ἡ «Ποικίλη Στοά», ἀδυνατοῦσα, ὡς ἐκ τοῦ γῆρου αὐτῆς, νὰ πράξῃ τὸ ἴδιον ἐλευθέρως καὶ ἐπαξίως, αἰσθάνεται βαθυτάτην θλίψιν διὰ μίαν τοιαύτην ἀπώλειαν, μεγάλην καὶ ὀδυνηρῶς βαρύνουσαν διὰ τὰ γράμματα τὰ Ἑλληνικά, καὶ τὴν ὀδύνην τῆς αὐτῆς τὴν μεγάλην καὶ εἰλικρινῆ ἐκδηλοῖ εἰς τὰς ὀλίγας γραμμάς τὰς ὁποίας χαρασσει. Ἡ σκιαγραφία ἡμῶν, μὴ ἔχουσα ἀξίωσιν ἰδιαίτερας μελέτης, ἀπαιτούσης ἄλλως τε παραλληλισμὸν προσώπων καὶ πράξεων, ἀνατομίαν φιλοσοφικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἔργου ἐπιμόχου καὶ βαρυστημῆντος, ἐν ὀλίγοις ἀπλῶς παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστους

τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου, τὸν ἄνδρα τὸν ὅποιον ἔχασεν ἡ Φιλολογία τῆς Ἡμετέρας Πατρίδος, καθ' ὃν χρόνον μάλιστα οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνθουσιώδεις πόθοι τοῦ Δημητρίου Ἀντωνοπούλου, διεχάραττον νέαν φωτεινὴν ὁδὸν καὶ ἐχώρου ἀπτόητοι εἰς πλήρωσιν ἀποστολῆς κατ' ἐξοχὴν Ἑθνικῆς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΜΑΛΑΝΔΡΙΝΟΣ. Ἀντὶ νεκρολογίας θὰ ἤρμοζε περισσότερο ἀλγους καὶ δακρύων ποίημα. Ἀντὶ τετριμμένων φράσεων πόνου καὶ πένθους, στραφαὶ πικραὶ καὶ βαρυκαρδίοι. Ὁ Δημήτριος Μαλανδρίνος προτοῦ ἀποθάνει καὶ σωματικῶς, ἐπρώτη θανάσιμος τὴν καρδίαν, ἐπλήγη ὀδυνηρῶς τὴν ψυχὴν. Ἀπουσιάζων ἐπὶ ἔτη τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀντιπροσωπεύων τὸ ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἐν Παρισίοις, ἀνεδείχθη διὰ τῆς ἀξίας του καὶ τῶν πολλῶν του χαρισμάτων μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἐμπορευομένων ὁμογενῶν, ὡς εἰς θερμὸς πατριώτης καὶ τιμαλφῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Ἀμέριστον τὴν ἀγάπην καὶ ἄμετρον τὴν ἐκτίμησιν κατακτῆσας ὅλων τῶν συμπατριωτῶν μας ἐκεῖ, εἰλκεν ἐξαιρετικὴν τὴν ἐμπιστοσύνην ἀπάντων. Χρηστός καὶ γλυκὺς καὶ προσηγνῆς καὶ ἐνάρητος καὶ πρόθυμος πρὸς ὅλον τὸν κόσμον, ἰδοὺ ὁποῖος ἦτο ὡς μέλος τῆς κοινωνίας ὁ Δημήτριος Μαλανδρίνος. Πρὸ τριῶν ἐτῶν, μετὰ μακρὰν ἐν τῇ ξένῃ ἀπουσίαν, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, μὲ πόθους καὶ ζῆλον εὐγενῆ καὶ τρυφερότατα. Καὶ συνέδεσε τὴν ὑπαρξίν του μὲ Ἀθίδα κόρην ἀγάχαλον, καὶ ἡ μοῖρα ἐμεῖδία εἰς τὸ ἀρμονικὸν ζεῦγος, καὶ τὰ ἄνθη τῆς πορτοκαλεῖας ἐφαίνοντο ἐπὶ τινὰ καιρὸν, ὅτι θὰ ἀνέδιδον ἀστερέυτον τὸ συζυγικὸν ἄρωμα.

Ἄλλ' ἄλλαι αἱ θελήσεις τῆς Τύχης, τῆς τυφλῆς Τύχης καὶ πρὶν χρονίῃ ὁ γάμος των, ἡ πρωτότοκος κόρη τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου κ. Γ. Κατσιμπαλιῆ, ἡ σύζυγος τοῦ πολυκλαύστου Δημητρίου, κατήρχετο, ὡς νόμφη τις αἰθερία, λευκὴ ὡς ὁ κρίνος, εἰς τὸν τάφον. Καὶ ἠκολούθησαν τὴν θαντὴν ἐκείνην κοπετὸς καὶ θερῆνος καὶ σπαραγμὸς καὶ τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο εἰς τὰ βῆθη του ἔκλεισε καὶ συντετριμμένην τὴν καρδίαν τοῦ ἀπαρηγορητοῦ συζύγου.

Ὁ Δημήτριος Μαλανδρίνος ἔκτοτε ἐθρήνη. Κατελθὼν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1894, ὅπως πλησίον φιλοστόργων καὶ πεφιλημένων συγγενῶν εὖρη παρηγορίαν, κεραυνόπληκτος εὖρε τὸν θάνατον.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἐν τῇ ξένῃ ἔχασε διακεκριμένον ἀντιπρόσωπον, ἡ Πατρὶς τέκνον τῆς ἀπὸ τὸ ὅποιον πολλὰ ἡδύνατο νὰ προσδοκᾷ εἰς τὸ μέλλον, οἱ ἐν Παρισίοις Ἕλληνες, ἐν τῶν ἐγκαλλωπισμάτων των, οἱ ἀδελφοὶ του ἐπιζήλον ἀδελφῶν καὶ οἰκογενειακὸν των καύχημα. Συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ γνῶριμοὶ ἀπειράριθμοι, διὰ τὸν θάνατόν του ἔχυσαν πικρότατα δάκρυα, ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ.

Ἡ ἀπώλειά του ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐπελοῦσα, συνδεομένη μὲ τὸ σπαρακτικὸν του δυστύχημα—τὸν πρόωρον καὶ σκληρὸν θάνατον τῆς συζύγου του—ἀφίνουσα τόσον κενὸν εἰς τὸ ἐν τῇ ξένῃ Ἑλληνικὸν Ἐμπόριον, ἡ τρώσσα τόσον τὴν καρδίαν, κινεῖ καὶ τὸν κάλαμον ἡμῶν εἰς δακρύβρεκτον νεκρολογίαν. Δυστυχῶς ὁ θάνατός του, ἐπελθὼν ἐν τῇ λαμπροτέρῃ τῆς γυναικείας δράσεώς του στιγμῇ, δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὸν ἄνδρα εὐκαιρέστερον νὰ σημειώσῃ τὸν δρόμον του, ἀλλ' ἡ ὀδὸς εἰς τὴν ὁποίαν στερεῶς ἐβάδιζε, πολλὰ διὰ τὸ μέλλον ὑπέσχετο. Καὶ διὰ τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος τὰς ἀποσβεσθεῖσας καὶ τὸ ἐνθαρρυντικὸν παρὸν τὸ γαθὲν, καὶ διὰ τὸ οἰκογενειακὸν του ὄνομα καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν του ἀξίαν, τὴν ἀπονεκρωθεῖσαν εἰς τὸν τάφον, μετὰ εἰλικρινοῦς πόνου ραίνομεν τὸ νεοσκαφῆς του μνημεῖον, τὴν μνήμην του, μὲ τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἄνθη τὰ πτωχικὰ, τὰ δρεπόμενα ὅμως ἀπὸ χεῖρα ὑποτρέμουσαν καὶ θερμαινομένην ἀπὸ αἰσθημα καθήκοντος ἐπιβαλλομένου.

1821

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ Ν. ΒΑΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δὲν ζητεῖ ἀμοιβήν, δὲν δεχεται δωρήματα, δὲν λαμβάνει ἀξιώματα ὁ ἐκκληρῶν ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἀρετῆς τὸ καθήκον του εἴτε πρὸς τὴν πατρίδα, εἴτε πρὸς τὴν πολιτείαν, εἴτε πρὸς

τὴν οἰκογένειαν. Δι' αὐτὰ μία ἀμοιβή, ἓν δῶρον, καὶ ἓν ἀξίωμα ὑπάρχει, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γειτόνων του καὶ ἡ ὑστεροφημία τοῦ οἰκογενειακοῦ του ὀνόματος. Καὶ γίνεται μεγαλύτερα ἡδονὴ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν καὶ ἀπὸ τὴν ὑστεροφημίαν τῆς περρωτῆς καὶ αἰωνίας ἱστορίας;

Ἡρέμα καὶ ἐν βαθυτάτῳ γήρατι ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐν Καρυταίνῃ τῇ 10 Αὐγούστου 1895 ὁ ἀγήρας γέρων Ἀναγνώστης Ν. Βαλασσόπουλος ἐν ἡλικίᾳ 96 ἐτῶν, εὐτυχήσας, ὡς Ἀθραάμ, νὰ ἴδῃ ἐγγόνους καὶ δυσεγγόνους περίξ τῆς τραπέζης του. Μετὰ τὸν θάνατόν του ὅμως ἐξηγήθη καὶ ἡ τελευταία τῆς ἐπαναστάσεως φουστάνελλα, καὶ ἐσθέθη καὶ ἡ τελευταία ζῶσα ἱστορία τῆς Ἐνετοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας. Ἐγεννήθη μὲ τὸν 10^{ον} αἰῶνα τῆς 10 Ἰουλίου 1800 καὶ ἡ ἐπανάστασις εὗρεν αὐτὸν ἄνδρα ἐν ἡλικίᾳ 31 ἔτους μὲ ζωὴν καὶ αἴσθημα πατριωτικόν, οἷον εἶχον πάντες οἱ κάτοικοι τῶν ὄρειων μερῶν οἱ μὴ γνωρίσαντες δουλόφρον μαστίγιον. Ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ βίου τοιούτων ἀνδρῶν εἶναι τὸ μόνον μάθημα, ὅπερ πρέπει νὰ διδάσκονται οἱ ἐπιγενομένοι, ἵνα φρονιματίζωνται ἄλλως ἢ λέξις Πατρις θὰ καταντήσῃ εἰς ἰδανικὸν ἄχρηστον, οὐδένα ἐρεθισμὸν ἢ ἐξέγερσιν παράγον μετὰ τὴν ὑποθαλαπτομένην ἐξ ὅλων τῶν μερῶν καὶ κοινωνικῶν στρωμάτων ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν καὶ μετατροπὴν εἰς χρηματολατρίαν! Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡμέραν τινα ἀνήρχετο, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, γέρων κεκρυφώς, τὴν κλίμακα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀξιωματικὸς τις ἀναγνωρίσας αὐτόν, τῷ εἶπεν—«ἔλα, καπετάνιε, νὰ σοῦ δεῖξω τὴν πόρταν τοῦ ὑπασπιστοῦ»—καὶ ὁ γέρων—«ἐγὼ εἶμαι καπετάνιος, εἶπεν, ἢ σεῖς ποῦ ἔχετε τὰ γαλόνια, τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς ἀναπαύσεις;»—καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀληθοῦς ἀγωνιστοῦ εὗρε τὸν ἀντίκτυπον, ὅταν εἰς ὑπουργὸς μικροῦ κράτους ἐπισκοπῶν ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶν τοῦ ξενίζοντος τὰς Ἀθῆνας, εἶπε, πρὸς τὸν ξεναγόν του.—«Καὶ μετὰ τοιαύτας μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ πολυτέλειαν, πιστεύετε, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ κινήθητε!»

Πολὺ προτοῦ ἀναγνωρισθῆ ἐπισήμως, οὕτως εἶπεν, ὑπὸ τῆς θρησκείας, μὴ ὑπαρχούσης τότε πολιτείας, ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821, οὕτε εἶχεν ἀναγράψῃ μὲ αἶμα ἱστορικὰς ἐνδόξους σελίδας.

Τὴν 21 Φεβρουαρίου 1821 μετὰ τινὰς φόνους εἰσπρακτόρων ἐν Βυτινῇ καὶ ἀλλαγῆς τῆς ὄρεινῆς καὶ πυκνοκατοικουμένης Γορτυνίας, ἤρχισεν ἡ τακτικὴ πολιορκία τοῦ ὄχυροῦ φρουρίου Καρυταίνης, τοῦ οἰκοδομηθέντος ἐπὶ ἀπορρωγῶς βράχου ὑπὸ τοῦ κυρίου Καρυταίνῃ Βελορδουίνου τοῦ εὐγενοῦς, τοῦ ἀπροσίτου, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον—«κἀστρο τῆς ὠρηῆς», τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποθανάτισαι ἢ ποιήσας διὰ τοῦ ἄσματος—«ἄν τῆς ὠρηῆς τὸ κἀστρο—κἀστρο δὲν εἶδα, ποῦ ἔχει ἀσημένιες πόρτες κι' ἀργυρᾶ κλειδιά» κλπ. Τὴν πολιορκίαν διηύθυνεν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἔλθων ἐκ Καλαμῶν μὲ τὸν γενναῖον Μούρτζινον καὶ 300 Μανιάτας, ταχθεὶς ἀμέσως ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Καρυτηνῶν τοῦ τῶν ὁποίων τὰ ὅπλα ἐδόξασε καὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐδοξάσθη, διότι ἀπὸ τῆς μάχης ἐκεῖνης καθιερώθη τὸ δημῶδες.—«Καρυτηνὸ ντουφέκι=ντουφέκι σφυρίζον ἐκ τοῦ ἐκπεπομένου φονοφόρου μπαλαραῖ, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ Τούρκοι ἐγνώριζον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ στρατηγικοῦ Κολοκοτρώνη. Εἰς τὴν πολιορκίαν αὐτὴν ὁ Βλᾶσιος Βαλασσόπουλος ὠνομάσθη Ἀναγνώστης, διότι ὁ Κολοκοτρώνης διέταξε νὰ συλλάβῃσι Τάταρον, ἥτοι, ταχυδρόμον Τούρκον μεταβαίνοντα διὰ τῆς γνωστῆς ὁδοῦ εἰς Ἀνδριτζαίαν καὶ νὰ λάβῃσι τὰ ὅσα ἔφερε γράμματα καὶ διαταγὰς καὶ τότε διέταξε τὸν Βλᾶσιον Βαλασσόπουλον ν' ἀναγνώσῃ τὰ ἔγγραφα ἀποκαλέσας αὐτὸν Ἀναγνώστην, καὶ ἔκτοτε ὑπερφάνως ἔφερε τὸ ὄνομα Ἀναγνώστης, οὕτως ἀποκαλούμενος ὑπὸ τῶν συμπολεμιστῶν του ἐξ εὐλαθείας πρὸς τὴν δευτερεύουσαν τοῦ νέου ἀναδόχου τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἐκ τῶν κατασχεθέντων ἐπισήμων ἐγγράφων ἐγνώρισαν οἱ πολιορκηταί, ὅτι ὁ παστᾶς τῆς Τριπόλεως ἐκάλει τοὺς Φαναρίτας καὶ Παλαίους Τούρκους νὰ σπεύσωσιν εἰς Τρίπολιν διότι οἱ γχιούρηδες ἐτοιμάζονται εἰς ἐπανάστασιν. Τότε σὺν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ φρουρίου ἐστήθη ἐνέδρα καὶ κατὰ τῶν ἐρχομένων ἐξ Ὀλυμπίας Τούρκων ἐν τῇ θέσει—«Ἁγίος Ἀθανάσιος ἡ Σεροκαρυταίνα»,—καὶ ἐκεῖ ἐγένετο ἡ φονικωτάτη μάχη, καθ' ἣν 4.000 Τούρκοι φανατικοὶ ἐφονεύθησαν κ' ἐπνίγησαν εἰς τὸν Δάδωνα καὶ οἱ πολιορκηταὶ ἐγένοντο κύριοι πολλῶν λαφύρων, ὀπλων, τροφῶν, ἡμιόνων καὶ

ἄλλων χρησίων αὐτοῖς. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ πρώτη ἐπίσημος μάχη, καθ' ἣν ἀνεδείχθη τὸ στρατηγικὸν πνεῦμα τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ ἐθαυμάσθη ἡ γενναϊότης τοῦ Μούρτζινου. Τόση δὲ ἦτον ἡ φιλαδελφικὴ ἀγάπη τῶν συμπολεμιστῶν, ὥστε ὅτε ἐν ἔτει 1833 ὁ γέρων συνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ Λιακόπουλος μετέβη εἰς Καρυταίαν καὶ ἐζήτησε τὰ ὄστα τοῦ πατρὸς τοῦ Ἡλίου Παλουμπιώτου φονευθέντος κατὰ τὴν πολιορκίαν, οἱ ζῶντες ἐκ τῆς μάχης ἐκεῖνης ἀγωνισταὶ Λουκάς Σκουρλέτης καὶ Ἀναγνώστης Βαλασσόπουλος μετέβησαν εἰς τὴν θέσιν Χαλούλαγα καὶ ὑπέδειξαν αὐτῷ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς του προσημάναντες αὐτοί, ὅτι διὰ πλῃκῶν ἔχουσι περιβάλλει τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος πατρὸς του. Καὶ ἀληθῶς ὁ τάφος εὐρέθη καὶ τὰ ὄστα ὁ φιλόστοργος υἱὸς μετεκόμισεν εἰς τὸ φρούριον Καρυταίνης, ὅπου στήλη ἐπιτύμβιος δεικνύει τοὺς μεταγενεστέρους, ὅτι ἐκεῖ ἀναπαύονται ὑπὸ τὸ ἐξ Ἀθηνῶν κομισθέν μάρμαρον τὰ ὄστα τοῦ ἀγωνιστοῦ Παλουμπιώτου. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ἀποδεικνύεται οἷον ἐνεργὸν μέρος ἔλαβεν εἰς τὴν πρώτην μάχην ὁ Ἀναγνώστης Βαλασσόπουλος καὶ οἷαν εὐγένειαν ψυχῆς καὶ θάρρους εἶχε φροντίσας περὶ τῆς ταφῆς τοῦ ξένου συναγωνιστοῦ τοῦ Παλουμπιώτου, ἐνῶ εἰς τὸ 1886 ἄταρα ἀφῆκαν ἐπὶ τῆς Κούτρας 11 σώματα εὐζῶνων συναγωνιστῶν! Τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου Καρυταίνης, ὅπερ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα μετεβλήθη εἰς κρυσφύγετον τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ραδιουργημένων, καὶ τὴν φυγὴν τῶν πολιτορχητῶν ἐπὶ τῇ ἐμφάνισι τοῦ Τουρκοῦ ἐκ Τριπόλεως στρατοῦ, περιγράφει ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὁ ὑπάσπιστής τοῦ Κολοκοτρώνη Φωτᾶνος εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του, ἀναγράφων καὶ τοὺς λόγους τοῦ Κολοκοτρώνη πρὸς τὸν Παπαφλέσαν.—«Θὰ μείνω ἐδῶ νὰ μὲ φᾶν τὰ ὄσρια τοῦ τόπου μου.»

Μετὰ τὴν μάχην αὐτὴν ὁ Ἀναγνώστης Βαλασσόπουλος βουτηχθεὶς εἰς τὸ αἶμα ἔτρεξεν εἰς ὄλας τὰς μάχας τῆς Πελοποννήσου, τῶν Τρικώρων, τῶν Μυλων καὶ ἄλλας καὶ τέλος προσελήθη ὡς ἐπιστολογράφος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μητροπέτροβα ἐκ Γαράντζας τῆς Ἀνδανείας, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη μετὰ τὴν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς Τραμπάλας, ὅτε ὁ Ἰμβραῖμ Πασᾶς ὡς παμφάγον πῦρ κατέστρεψε τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐσώθη μετ' ὀλίγων συναγωνιστῶν του καταφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια. Ἐκ τῆς μάχης ταύτης τῆς Τραμπάλας τὸ ὄνομα τοῦ Ἰμβραῖμ φέρεται ὡς πανωλεθρία:—«ἀνάθεμα τὸν Μπαίμη ποῦ δὲν σᾶς ἔκαψε!»

Εἰς τοιαύτας μάχας καὶ τοιούτους κινδύνους παρευρέθη ὁ μεταστὰς γέρων Ἀναγνώστης Ν. Βαλασσόπουλος. Καὶ ὅμως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τί ἔπραξεν; Ὡς πολίτης ἐκπληρώσας τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκόν του, μὲ συνείδησιν ἀναπεπαυμένην, ἀφῆκε τοὺς βράχους τῆς Γορτυνίας καὶ ἐτράπη τὴν εἰς τὴν πεδινήν Μεσσηνίαν ὁδὸν καὶ ἐκεῖ διὰ τοῦ ἐμπορίου ἀπέκτησε περιουσίαν, ἣν εἰς τὴν Γορτυνίαν διεκόμισε καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν συμπολιτῶν τοῦ Καρυτηνῶν διὰ τῆς δράσεώς του ἐν τῇ πολιτικῇ. Δήμαρχος Γόρτυνος γενόμενος ἐν ἔτει 1854 μόνον του μέλημα ἔσχε τὴν σύστασιν νέου κόμματος μὲ νέους ἄνδρας καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξελέξατο ἐν τῇ δευτερευομένη τῶν νεανίαν τότε καὶ ὑπουργικὸν γραμματέα κ. Θεόδ. Π. Δηλιγιάννην ὡσανεὶ νὰ προεμάντευσεν, ὅτι ὑπὸ τὸν παῖδα ἐκεῖνον ἐκρύπτετο ὁ διαπρεπὴς πολιτευτὴς τῆς σήμερον. Ὁ Βαλασσόπουλος, ὁ Χηλιάδης καὶ ὁ Ἀντωνᾶνος ἦσαν οἱ τρεῖς Δήμαρχοι Γορτυνίας, οἵτινες ὡς στηλοβάται ἐχρησίμευσαν ἀπὸ τοῦ 1854 εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ νῦν Πρωθυπουργοῦ κ. Θ. Δηλιγιάννη. Ὡς Δήμαρχος Γόρτυνος ἐκαθάρισε τὸν τόπον του ἐκ τῆς ζωοκλοπῆς, κατεσκευάσεν ὁδοὺς διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐργασίας πρὸς παραδειγματισμὸν, ἔθεσε τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ μόνου περικαλλοῦς ναοῦ Καρυταίνης ἐπ' ὀνόματι τῆς Εὐαγγελιστρίας πρὸς ἀποθανάτισιν τῆς πρώτης μάχης ἐν Καρυταίνῃ, καὶ ἔδωκεν ὄδησιν εἰς τὰ γράμματα, ἐξαποστείλας καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς του εἰς Ἀθῆνας πρὸς ἐκπαίδευσιν, γενόμενος ὑπόδειγμα μιμησεως. Τὸ ὄνομα του, ὡς Δήμαρχου, ἀναφέρεται μετὰ σεβασμοῦ ὑπ' ὅλων τῶν κατοίκων Γόρτυνος σεβόμενων καὶ λατρευόντων αὐτὸν διὰ τὰς ἀρετάς του καὶ τὸν ἀπαράμιλλον παλληκαρισμὸν του.

Ἐκοιμήθη τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου τὴν 10 Ἰουλίου 1895 ἐν Καρυταίνῃ χωρὶς βαθμούς, χωρὶς ἀξιώματα, ὁ ἀληθὴς καὶ πρῶτος ἀγωνιστής, ὁ λεοντόκαρδος Ἀναγνώστης Ν. Βαλασσό-

δόπουλος, ὁ γνώστης τῆς ἱστορίας τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Ἐνετοκρατίας, ὁ ἀδάμαστος διώκτης τῶν κακοποιῶν, τοῦ ὁποίου ὁ οἶκος ἐκαλεῖτο — «Καμήλμπεη μουτουπάκι» — διότι ἐν αὐτῷ εὕρισκον πάντες οἱ προσφεύγοντες προστασίαν, καταλιπὼν εἰς τὰ ἀγαπητὰ καὶ ἄριστα τέκνα του ἀνεπίληστον οἰκογενειακὸν ὄνομα καὶ μνήμην ἀκλιδωτων, ἣν ἔχουσι καθῆκον νὰ τιμῆσιν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ν. ΛΕΜΠΕΣΗΣ (ἴδε εἰκόνα ἐν σελ. 336). — Ἡ Ὑδρα ἐθρήνησε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸν θάνατον πολυτίμου τέκνου τῆς, τοῦ Δημητρίου Λεμπέση. Ὁ βίος του δὲν ἔχει νὰ προτάξῃ ἡμῖν, οὔτε οἰκὸσῆμα συνθηματικῆς εὐγενείας, οὔδὲ τίτλους κληρονομικῆς δόξης ἐξ ἐκείνων, τοῦ ὁποίου συνήθως διανέμουσιν ὡς λάφυρα πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐν τῇ κοινωσίᾳ, οἱ διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ σκότους πολλακίς ἀνερχόμενοι τὰς ἐπιφανεστέρας αὐτῆς κλίμακας. Ὁ Δημήτριος Λεμπέσης κατὰ γράμμα ἄνθρωπος τῆς καρδίας καὶ τοῦ Λαοῦ, δημιουργήμα τῶν σπλάγγων αὐτοῦ, μέγας βιοπαλαιστῆς ἀκαταπόνητος, ἐνθουσιώδης ἐργάτης τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν εὐαρίθμων ἐκείνων καὶ ἐπιζήλω παραδειγματῶν ἀνδρῶν διαμορφωθέντος ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ καὶ διανοιζαντος στάδιον εὐρείας καὶ κοινωφελούς ἐνεργείας ἐξ οἰκείας καὶ αὐθορμήτου πρωτοβουλίας. Ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτοῦ παλμοῦ μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς του δὲν ἐγνώρισε τὴν ἀναψυχὴν, ὅπως δὲν ἐγνώρισεν, οὔδ' ἐγεύθη τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀνέσεως κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ζωῆς του, διότι ἐγεννήθη ἐν ἄκρᾳ ἐνδείᾳ καὶ ἀφανείᾳ, ἔρημος πάσης προστασίας δυνάμεως καὶ ἠναγκάσθη νὰ παλαίῃ κατ' ἄρχας πολυδάκρυον πάλην πρὸς τὴν ἀμείλικτον μοῖρὰ του καὶ νὰ διαβῇ δι' ἀλγεινῶν περιπετειῶν τὸ σκοτεινὸν πέλαιος τῆς νεότητός του.

Ἐγεννήθη ἐν Ὑδρᾷ τῷ 1847, τέκνον δὲ πενεστάτης ἀλλ' ἐντίμου οἰκογενείας, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα γαλοῦχε ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἡ ἀληθὴς ἀγαθότης τοῦ λαοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς χειραγωγίας, ἀφοῦ ἐγκατέλιπεν ὅλα τὰ στάδια, δι' ἃ δὲν εἶχεν αὐτὸν προσορίσει ἡ φύσις, ἡδυνήθη, ἐνδυναμούμενος ἐκ τοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀσθέστον ἔρωτος, νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ νὰ συνδέσῃ ὀλόκληρον τὸν βίον του μετὰ τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς προόδου τῆς πατρίδος του. Τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν διελθὼν ὅτε μὲν ἐν Ὑδρᾷ, ὅτε δὲ ἐν Ἐρμιόνη, καὶ διδαχθεὶς μόνον τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς παρά τινι γραμματοδιδασκάλῳ, παρεδόθη εἰς τὸν ναυτικὸν βίον ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας του, ὡς ναυτοῦ εἰς τῶν μικρῶν πλοιαρίων. Ἐντεῦθεν ἄρχει ὁ τακτικὸς ναυτικὸς βίος τοῦ Δ. Λεμπέση ἐν μεγάλοις Ὑδραϊκῶσι πλοίοις. Ναυτολογημένος εἰς ἐν τοιοῦτον ἀφίχθη εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ναυτολογηθεὶς εἰς Εὐρωπαϊκὸν πλοῖον, μετέβη εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίνα, ἐπιδιώκων τύχην καὶ γνώσεις τοῦ κόσμου, πάντοτε δὲ προσέχων, ὅπως ἐπωφεληθῇ τῆς τυχὸν παρουσιασθησομένης καταλλήλου εὐκαιρίας, ἵν' ἀναδειχθῇ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ. Πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀπῆλθεν εἰς Νέαν Ὑόρκην καὶ ἐκείθεν εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας καὶ Ἀντίλλας Νήσους, ὅπου πληροφορηθεὶς ὅτι ἐξήγετο ἐγγώριος σπόγγος, ὃν οἱ ἐντόπιοι ἐλάχιστα ἐγνώριζον καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἠδύνατο νὰ ἐκμεταλλευθῶσι, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν ἐκεῖ σπογγαλίαν. Κατοικήσας εἰς τινὰ νήσον ὀνομαζομένην Turks Island (Τουρκόνησον) νῦν δὲ φέρουσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἦτοι Leboss Key, συνεταιρίσθη μετὰ τινος Γάλλου καὶ ἤρξατο τὸ ἔργον του, στερούμενος πάντων τῶν καταλλήλων μέσων. Ἀπὸ τοῦ 1878 συνεταίρισθαι μετὰ τοῦ ἐξ Αἰγίνης κ. Ἰωάννου Ἐλ. Λεουσίη, ἀνέπτυξε περιδόξως τὸ μέγα αὐτοῦ ἐμπόριον καὶ ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς μελλούσης μεγάλης σπογγεμπορικῆς ἀναπτύξεως καὶ συνετέλεσεν, ὅπως προαχθῇ τὸ ἐμπόριον τῶν σπόγγων καὶ κατασταθῇ ὁ ἴδιος γνωστὸς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐν ἣ προσεκλήσατο τὴν ὑπόληψιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν αὐτοῦ κεφαλαίουχων, μετ' ὧν δὲν ἐβράδυνε νὰ συνεργασθῇ καὶ νὰ σχηματίσῃ τὸ ἔτι καὶ νῦν ὑφιστάμενον μέγα σπογγεμπορικὸν κατὰστημα, φέρων ἕκτοτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον Λεμπέση Σπογγεταίρια. Σήμερον τὰ ἐν Ὑδρᾷ καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ δύο καταστήματα ἐξακολουθοῦσιν ἐργαζόμενα καὶ ἀπολαμβάνοντα γενικῆς ἐμπορικῆς αἰγλης καὶ λάμψεως.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν εἰς ὀλιγίστας γραμμὰς ἡ ἀπλή ἱστορία τῆς περιπετειώδους ζωῆς τοῦ Δημητρίου Λεμπέση. Μόνος ἕκτοτε κυριολεκτικῶς κατῳρθωσεν ἢ ἄλυ-

ψωθῇ ἐν τῇ κοινωσίᾳ, ἐκ τῶν κατωτάτων αὐτῆς στρωμάτων προελθὼν, ὅτι δὲ δὲν ἔκαμεν ὑπὲρ τῶν συμπολιτῶν του τὸ Κράτος ἀπὸ τῆς συστάσεώς του, ἀφ' οὗτου ἔληξεν ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγών, εἰς ὃν τόσα συνεισέφερον ἡ Ὑδρα, τὸ ἔπραξεν ὁ Δ. Λεμπέσης ὑπὲρ αὐτῶν, τιμήσας τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ ξένη, ἐν ἣ τὸ πρῶτον κατέφυγεν ὡς ἀπλοῦς ναύτης, ὁ μετέπειτα διὰ τοῦ ἐξόχου ἐμπορικοῦ νόου του προστατεύσας καὶ ἐμψυχώσας ἐν αὐτῇ τὴν ὑπαρξίν καὶ ἀκμὴν ἐμπορίου ὅλως ἀγνώστου. Τοὺς φιλοτίμους τούτους ἀγῶνας καὶ τὴν ἐν τῇ ἐμπορίᾳ κοινωφελεστάτην ἐργασίαν τοῦ ἀνδρός, τιμῶσα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πρὸ τριετίας ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς ἀδιαλείπτου πάλης τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς τὸ κακόν, τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ πονηρὸν, δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον ἢ ἀνακαλύψῃ τις, τὴν χεῖρα, ἥτις ἐγένετο πραγματικοῦ καλοῦ πρόξενος, οὔδὲ τὴν χεῖρα, ἥτις ἐγένετο πραγματικοῦ κακοῦ παραίτιος. Ὑπάρχουσιν ἐν τῷ αἰθέρι ἀστέρες ἀφανεῖς, τῶν ὁποίων τὸ φῶς δὲν θαμβῶνει τὸ θνητὸν ἡμῶν ὄμμα, ἀλλ' ἐπιγέεται ἱλαρὸν καὶ γλυκὺ ὑπάρχουσιν καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἄνδρες γοησίμοι, ἀληθεῖς εὐεργετὰ ἐνὸς τόπου, οὐχὶ θαμβοῦντες τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν ὕψεις, ἀλλὰ γλυκὺ καὶ αἰθέριον ἐπιχέοντες τὸ εὐεργετικὸν φῶς τῆς ζωῆς των ἐπὶ τῶν ὁμοίων των, ἐπὶ τοῦ βίου τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν. Μὴ ζηλοῦντες δημηγόρους τιμᾶς καὶ δόξαν ψευδῆ, βιοῦσιν οἰονεὶ κεκριμένοι ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπιτελοῦσι δὲ τὸ κοινωνικὸν αὐτῶν καθήκον ἀδιαλείπτως, οὐχί, ὅπως ὁ κόσμος ἐκπεπληγμένος βοήσῃ ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' ὅπως καταλίπωσι τῆς εὐεργετικῆς αὐτῶν ἐργασίας ἀλησιμονήτους τὰς ἀναμνήσεις. Ὡς ἦλθον ἐν τῷ κόσμῳ ἀθροῦσως, οὕτω ἀπέρχονται αὐτοῦ ἀθροῦσως, φοβούμενοι μὴ ἡ ἀτομικότης των ταραξῇ τὸν διάκοσμον τοῦ Δημιουργοῦ. Παρέρχονται φέροντες μόνον περὶ τὰ γεῖλη μειδιάμα καὶ ἀσπασμὸν πρὸς τὴν θρηνοῦσαν τὴν ἀπώλειάν των κοινωσίαν. Οὕτω καὶ τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ ἔργεται καὶ παρέρχεται σκορπιζὼν περὶ ἑαυτὸ τὸ γλυκὺ αὐτοῦ ἄρωμα καὶ τὰ ἔρημα φύλλα.

✱

Ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ οὐχὶ ὀλιγώτερον φιλόνητος καὶ εὐεργετικὸς ὁ Δ. Λεμπέσης, κατέλιπεν ἀναμνήσεις λίαν ἐπώδυνον καθιστώσας τὴν στέρησιν αὐτοῦ. Καθ' οὗς χρόνους ἢ εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν συνειδήσιν πιστεύουσα τιμιότης, ἀποθαρρύνεται καὶ ἀποναρκοῦται, ἐν τῇ ὑπάρξει τοῦ Δ. Λεμπέση, ἡ φιλία, ἡ ἀγαθότης, ἡ ἀπροστάτευτος ἰκανότης ἀνεύρισκε θερμὴν ἀρωγὴν, γλυκεῖαν καὶ παρήγορον ἀνακούφισιν. Οὕτω δὲ συνετῆς πρὸς τὰς εὐαγγελικὰς του ἀρχὰς τῆς ἀγαθοεργίας καὶ μετὰ θάνατον ἐκληροδότησε γενναῖα ποσὰ ὑπὲρ ἰδρύσεως ἀγορᾶς, ἧς ἔστρεψεν ἡ Ὑδρα, καὶ ἄλλων κοινωφελῶν ἔργων καὶ ὑπὲρ συντηρήσεως τῶν δύο αὐτοῦ ἀρτισυστάτων νεκροταφείων, εἰς τὸ ἕτερον τῶν ὁποίων συμφῶνως μετὰ τὴν θέλησίν του ἐτάφη πρῶτος ὁ πολὺκλαυστος ἀνὴρ καὶ φιλόπατρις Ἑλλη.

Τοιοῦτος ἀθόρυβος τοῦ καθήκοντος ἐργάτης, τοιοῦτος ἀφανὴς εὐεργετῆς καὶ προστάτης τῶν ὄρφανῶν καὶ πενήτων, ἀνεφάνη ὁ Δημήτριος Λεμπέσης, οὗ τὸν νεκρὸν ἐν πανδήμῳ πόνῳ καὶ ὀδύνῃ ἐκήδευσεν ἡ Ὑδρα τὴν 28 Ἰανουαρίου 1895. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀληθεστέρως λαμπηδόνης τῆς ζωῆς του ἀνεκόπησαν αἱ ἡμέραι τοῦ βίου του, τὰ δὲ δάκρυα, ἅτινα ἔρρευαν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντος κόσμου ἐπὶ τῷ θανάτῳ του, ὑπῆρξαν ἀψευδεῖς μάρτυρες τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, ἣν οὗτος παρέσχεν εἰς τὴν πολυαγαπημένην αὐτοῦ πατρίδα. Ὁ χρόνος, ὅσοσδήποτε καὶ ἂν παρέλθῃ, δὲν θὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἔκτακτον εἰκόνα, ἣν ἀφῆκεν ἡ ζωὴ του. Ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν σπανίων πρακτικῶν ἀνδρῶν, ὅτινες παράγουσι ζωηρὰν καὶ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν, πρὸς τὸ ὄνομα δὲ τῶν ὁποίων τηρεῖται ἀίδιος καὶ σεπτὴ ἡ μνήμη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΙΑΤΟΣ. — Ὡς ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν λειψάνων τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνος καὶ νέα γενεὰ διαδέχεται τοῦτον, οὕτως ὁσήμερον τὸ Ἔθνος ἡμῶν στερεῖται καὶ τοῦ κύκλου τῶν λογίων καὶ πιστῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης, ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς μεταλαμπαδεύσεως τῶν ἑαυτῶν φῶτων εἰς τὰς διανοίας τῶν Ἑλληνοπαίδων κατεφώτισαν τὰς ἀνθηρὰς

ψυχὰς τῆς νεότητος μὲ τὴν αἰωνίαν λάμψιν καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν, μὲ τὸ βάθος τῶν πρώτων πνευματικῶν γνώσεων. Εἰς τὴν γραμμὴν τῶν ἀκαμάτων τούτων θεραπόντων τῆς παιδείας, τῶν εὐσυνειδήτων ἀθλητῶν ἐν τῷ πνευματικῷ ἀγῶνι, τῶν ὀρθῶν σκαπανέων ἐν τῷ ἐκπολιτιστικῷ ἔργῳ, ἀνήκει καὶ ὁ Νικόλαος Σιάτος.

Γεννηθεὶς ἐν τῷ χωρίῳ Ποταμῖα τοῦ δήμου Κραθίδος τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων κατὰ τὸ 1830 ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ φιλοστόργων, συνεποτίσθη παρ' αὐτῶν μετὰ τοῦ γάλακτος τῆς τροφῆς τὸ θεῖον νέκταρ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα πίστεως, μαθὼν δὲ τὰ πρώτα γράμματα ἐν τῇ γεννητεῖρα αὐτοῦ πατρίδι καὶ ἀναπτυχθεὶς εἰς τὸ ἐν Καλαβρυτοῖς Γυμνάσιον, ἐνεγράφη μετέπειτα ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐνθα περὶ ἀνάγκης ἐπιμελεῖα συντόνω τὰς πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἀνεδείχθη διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας ἐκ τῶν ἐγκρατεστέρων, καὶ ὑπηρετήσεν τὴν ἐλληνικὴν νεότητα φροντίζων νὰ ἀναπτύξῃ αὐτὴ οὐ μόνον τὴν διάνοιαν ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν. Ἐπὶ μίαν ὄλην εἰκοσιπενταετίαν ἐδίδαξε καὶ παρέσχε τὴν δάδα τῶν φύτων ὡς καθηγητῆς ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐπισπασάμενος τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνυπηρετησάντων καθηγητῶν, διὰ τὴν εὐστάθειαν, τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του, τὴν εὐαγγελικὴν αὐτοῦ αὐταπάρνησιν, χρηστότητα καὶ πραότητα.

Ὁ Ν. Σιάτος τρέφων εἰς τὴν καρδίαν τὸ ἱερόν πῦρ τῶν ἀρχαίων διδασκάλων τοῦ Γένους, ὑπὸ τὴν σκίαν τῶν ὁμοίων ἐπαιδεύθη, ἐμόχθησε, μεθ' ἱεροῦ ζήλου ποδηγετῶν τὴν ἐλληνικὴν νεότητα, ὅχι μόνον εἰς τὴν παιδείαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν. Δὲν ἐμόρφωσε μόνον μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ πολίτας χρηστούς, διαπρέποντας σήμερον εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς Κοινωνίας.

Νυμφευθεὶς ἐν Καλάμιας σύζυγον χρηστὴν εὐπολήπτου καὶ γνωστῆς οἰκογενείας, ἀπεκατεστάθη τελευταῖον ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπεσύρθη τῆς ὑπηρεσίας προαχθεὶς εἰς Γυμνασιάρχην τοῦ ἐν Λευκάδι Γυμνασίου. Ἡ εὐσέβεια, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσίωσις περὶ ὧν ἐκατῆγει καθημέραν τὰ τέκνα του, ἡ πίστις καὶ ὁ ἀκράτητος πρὸς τὴν πατρίδα ἐνθουσιασμός, τὸ μειλίχιον καὶ εὐπροσῆγορον ἦθος καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς εὐγενοῦς καρδίας του διέκριναν αὐτὸν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν γοηστῷ καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ του. Ἀπεβίωσεν αἴφνης ἐν Ἀθήναις τὴν 17 Ὀκτωβρίου 1894, ὁ δὲ θάνατός του παρὰ τὴν μεγάλην οἰκογενειακὴν συμφορὰν, ἐν τῇ ζοφερᾷ ἐποχῇ τῆς κατερειπώσεως τῶν χαρακτῆρων καὶ φρονημάτων καὶ τῆς σπάνεως τῶν χρησίμων καὶ πολυτίμων ἀνδρῶν, ἀπεστέρησε τὴν κοινωνίαν ἐγκρίτου αὐτῆς μέλους, ἐκθύμως πρωταγωνιστήσαντος ἐν τῇ ὄλῃ πνευματικῇ καὶ ἠθικῇ ἐργασίᾳ τοῦ ἔθνους.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Δ. Ἀντωνοπούλου ἐπελθόντα ἅμα τῇ ἰδρύσει τοῦ Ἐθνικοῦ Λυκείου, ὑπὸ τὴν διαπρεπῆ διεύθυνσιν τοῦ κ. Κ. Κατεβαίνη τοῦ ἀριστοῦ τούτου παρ' ἡμῖν Λύκειον συνεχίζει λαμπρῶς τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ καὶ ὑπόσχεται τὴν ἐν Ἀθήναις ὑπαρξίν τελείου μορφωτικοῦ καθιδρύματος Ὁ κ. Κ. Κατεβαίνης καίτοι μὴ ἐλάσας εἰσέτι εἰς μακρὸν βίου ὄριον, κατέχει ὁμως ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ εὐδοκίμου ἐν τῇ ξένη διδασκαλίᾳ του, ἅπαντα τῆς πείρας τὰ ἐφόδια, ἅτινα προστιθέμενα εἰς τὰς ἐμφύτους αὐτῷ ἀρετὰς καὶ τὰ ἄλλα ἠθικὰ προσόντα, ἀναδεικνύουσιν αὐτὸν πολῦτιμον διαπαιδαγωγικὴν ἰδιοφυίαν.

Ἐπὶ τοῦ ἄκρονος τῶν παικίλων καθηκόντων καὶ τῆς ἀρετῆς σφυρηλατοῦνται ἀσφαλῶς ἐκεῖ οἱ χαρακτῆρες τῶν Ἑλληνοπαίδων. Ὅποταν δὲ τις ἀσφαλίσῃ ὑπὲρ τοῦ τέκνου του τὴν ὑγιᾶ παιδευσιν ἄφ' ἑνὸς καὶ τοῦ χαρακτῆρος τὴν ἀρτίαν μόρφωσιν ἄφ' ἑτέρου, δὲν γνωρίζομεν τι πλεϊότερον δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ. Ἀμφότερα ταῦτα θετικῶς ἐπιτυγχάνονται εἰς τὸ Ἐθνικὸν Λύκειον, οὗ τὴν ὑποστήριξιν ἐκθύμως συνιστῶμεν.

ΤΟ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ Π. Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Δημοσιεύοντες κατωτέρω ἴδιον ἀρθρίδιον πιστῶς εἰκονίζον τὴν κατὰ τὴν 10ην Ἰουλίου 1894 πανηγυρισθεῖσαν **εἰκοδιπενταετηρίδα** τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Ἑλληνικοῦ Λυκείου, ὅπερ τοσοῦτον δεξιῶς καὶ ἐξόχως διεύθυνει ὁ σεβαστὸς καὶ ἀριστος ἡμῶν φίλος κ. Π. Οἰκονόμου, καὶ δι' αὐτοῦ ἐκπληροῦντες ὑποχρέωσιν, ἧς τὴν ἐκτέλεσιν ὁ καιρὸς ἐκώλυσε ἡμῖν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, παρέχμεν καὶ εἰς τὸ **Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον** σελίδας δημοσίου ἐπαίνου, δικαίως ὀφειλομένου εἰς ἕνα ἀριστον καθιδρυμα, ὅπερ ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν ὀλόκληρον ἐμόρφωσε νεολαίαν ἐπαξιὸν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς.

Εἰς τὰς στήλας αὐτῆς ἡ **Ποικίλη Στοά** ὄφειλε νὰ διασώσῃ τὴν ἀνάμνησιν πανδήμου ἑορτῆς, ἧτις συνώψισε ἀληθῆ πρόδοον ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς τῶν Ἑλληνοπαίδων ἀνατροφῆς, καὶ παρέσχε μαρτύρια καρποφόρου ἐργασίας, ἀποδωσάσης εἰς τὴν κοινωνίαν, ὀλόκληρον γενεάν πολιτῶν διακεκριμένων εἰς ὅλα τοῦ βίου τὰ στάδια. Ἐντεῦθεν ὁ ἐπαινος αὐτῆς, δὲν ἀποβλέπει ἐν σύνθεσις πνευματικὸν κέντρον, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἐπαγγέλλονται τὴν τυπικὴν γραμματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς καθ' ἡμᾶς νεολαίας, ἀλλὰ σχολεῖον, ὅπερ ἵδρυσεν ἀκατάσχετος ἔρωσ πρὸς τὴν καθόλου πνευματικὴν τελείωσιν αὐτῆς, ἐμπνέων καὶ ζωογονῶν ἀκόμη καὶ σήμερον τὴν Διεύθυνσιν του, τὴν διδασκαλίαν του καὶ πάντα τὰ διαθήματα αὐτοῦ, καταλαβὸν δὲ δικαιωματικῶς διαπρεπῆ θέσιν μεταξὺ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐκπαιδευτηρίων, διὰ τῆς ἀναζητήσεως καὶ τῆς ἐν ἐλληνικῷ μέτρῳ ἐφαρμογῆς παντός καλοῦ, τὸ ὅποιον ὁ νεώτερος ἀληθῆς πολιτισμὸς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας ν' ἀποβῶσιν ὠφέλιμοι τῇ ἐλληνικῇ πατρίδι.

Ἐν τῷ πολυμύθῳ πνευματικῷ ἀγῶνι τούτῳ, ὁ κ. Π. Οἰκονόμου ἀνεφάνη διαπρεπῆς ἐργάτης, κατέχων ἅπαντα τὰ χάρισματά τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος, ἅτινα διακρίνουσι τὴν Διεύθυνσιν του, διεύθυνσιν ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου, τὸ ὅποιον ἐπὶ τόσα ἔτη ἐπιτελεῖ μετὰ τιμῆς καὶ συνειδήσεως.

Ἄπαντα τὰ ἐπαγγέλματα, ὡς κατήντησαν σήμερον, ἐνέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰ σπέρματα τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τῆς ἀηδίας, ἀλλ' ἀναντιρρόητως τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα εἶναι ὑπὲρ πάντα τὰ λοιπὰ τὸ μᾶλλον ἔχαρι, καὶ διὰ τοῦτο μίᾳ ὀλόκληρῳ διαρρευσάσα εἰκοσιπενταετία διδασκαλίας, ὅποια εἶναι ἡ τοῦ κ. Π. Οἰκονόμου, δὲν ἔπρεπε νὰ παρέλθῃ ἀδιάφορος ὑπὸ τοῦ Πανελληνίου

Καὶ ἦδη ὁ κ. Οἰκονόμου, ἀνὴρ παιδείας καὶ ρέκτης σκαπανεὺς τῶν γραμμάτων, συνεχίζει τὸ λαμπρὸν ἔργον αὐτοῦ, ἄνευ ἀκαίρων ἐπιδείξεων συντελῶν εἰς τὴν εὐδοκίμησιν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἐξαίρετου Λυκείου του, εἰς

τὴν παραδειγματικὴν λειτουργίαν τοῦ ὁποίου συγκεντροῦνται ἅπκσαι αἱ ἠθικαὶ καὶ μορφωτικαὶ τῶν σχολείων ἀρεταί, εἰς ὃ δὲ δύναται τις νὰ ἐμπιστευθῆ ὡς εἰς ἱερὸν καθίδρυμα τὰ ἴδια τοῦ καθήκοντα, ἅτινα ὀφείλει πρὸς τὰ τέκνα τοῦ.

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ "ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΥ,"

Π. Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

EN KERKYRA

Εἰς τὸν ἱερὸν βωμὸν τῆς ἀληθείας θύοντες μετ' εὐλαθείας καθρὸν θυμίαμα ἀναλόγων ἐπαίνων, καὶ πάντοτε διὰ μνήμης ἔχοντες τὸ τοῦ Θεοῦ μελοποιῶ

«ἀψευδεὶ δὲ πρὸς ἄκμονα χάλκευε γλῶσσαν»

(Πίνδ. Πύθ.)

προαγόμεθα νὰ ἀναγράψωμεν διὰ βραχείων τὰ τῆς ἐορτῆς τῆς Εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Λυκείου, τελεσθείσης τὴν 10ην Ἰουλίου 1894. Συμφῶνως πρὸς τὸ ἐκδοθὲν πρόγραμμα τῆς ἑπταμελοῦς ἐπιτροπείας ἐπὶ τούτῳ καταρτισθείσης ἐν ἰδιαιτέρᾳ συνεδρίᾳ τῶν ἐν Κερκύρα ὑπαρχόντων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ ἀρχαίων ἐγκρίτων μαθητῶν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου», ἐπανηγουρίσθη αὕτη χαρμοσύνως. Ἡ εὐρεῖα αὐτῆ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου ἐπιτηδείως στεγασθεῖσα καὶ διὰ σημαίων καὶ δάφνης καὶ μυρσίνης διακοσμηθεῖσα, ἐν ἧ συνελθόντες παρεκάθισαν οἱ κεκλημένοι, ἀρχαί, δικασταί, δικηγόροι, ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ἑλληνικοῦ στρατοῦ, καθηγηταί, διδάσκαλοι, ἀρχαῖοι μαθηταί, γονεῖς καὶ ἐκλεκτὸν πλῆθος ἄλλο κυριῶν καὶ κυρίων, ἐφαίνετο οἰονεὶ ὠραῖον μωσαϊκόν, λόγῳ ἀριθμοῦ, ἡλικίας, φύλου καὶ ποιοῦ κοινωνικῆς τάξεως τῶν παρσταντων, ἀποτελοῦν ἀρμονίαν τερψίθυμον. Ἡ ἐορτὴ κατήρξατο διὰ δοξολογίας ψαλείσης ὑπὸ σεβασμίων μελῶν τοῦ ἱεροῦ κλήρου, προΐσταμένου τοῦ μουσοτραφοῦς ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας Εὐσταθίου, μεθ' ἧν ἐν χορῶ τῶν μαθητῶν ἐψάλη πρὸς κλειδοκῦβαλον ὁ βασιλικὸς πολυχρονισμὸς. Ἐπειτα παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα σεμνοπρεπῆς ὁ τῆς ἐπιτροπείας πρόεδρος κ. Γ. Α. Ζαβιτσάνος, προσεφώνησε τῷ Διευθυντῇ, οὗτινος ἐξέθηκε καλλιπεῶς τὴν δρᾶσιν ὡς ἀποστόλου τῶν ἑλληνικῶν γράμματων καὶ φρονημάτων ἐν Ἠπείρῳ, Θεσσαλίᾳ, Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Σάμῳ καὶ τελευταῖον ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ 25ετίας ὡς καθηγητοῦ τοῦ πρὸ διετίας διαλυθέντος Διδασκαλείου τοῦ Ἀρσακείου καὶ ὡς Διευθυντοῦ τοῦ ἰδιοσυντηρήτου Ἐκπαιδευτηρίου, ἐνθα ἑκατοντάδες μαθητῶν ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν τοῦ Αἰγαίου, ἐκ Πελοποννήσου καὶ Στερ. Ἑλλάδος, ἐξ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας, ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἑλληνικῶν παροικιῶν, ἔλαβον τὰ πρῶτα σπέρματα ὑγαιονούσης καὶ ἑλληνοπρεποῦς μορφώσεως καὶ βίου.

Ἡ ἀξιόλογος προσφώνησις τοῦ κ. Ζαβιτσάνου ἐπεκροτήθη διὰ ζωηρῶν καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων.

Μετὰ ταύτην ὁ κ. πρόεδρος ἀνέγνω τινὰ τῶν πολλῶν μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ἐπιδοθέντων συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων καὶ ἐπιστολῶν ἀρχαίων μαθητῶν, καθηγητῶν καὶ φίλων τοῦ κ. Οἰκονόμου, εὐχομένων αὐτῷ νὰ πανηγυρίσῃ καὶ τὴν πεντηκονταετηρίδα. Γλυκὺθυμον συγκίνησιν καὶ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὰς ἀγαθὰς καρδίας τῶν μετασχόντων τῆς χαρμοσύνης ταύτης ἐορτῆς καὶ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐφείλκυσαν τὸ μακρὸν τηλεγράφημα τοῦ νῦν μὲν πρεσβευτοῦ τῆς Α. Μ. ἐν Κων)πόλει κ. Ν. Μαυροκορδάτου, ἐπὶ δὲ τῶν τῆς ἰδρύσεως ἐγκαινίων τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου νομάρχου Κερκύρας, ἡ πατριωτικωτάτη ἐπιστολὴ τοῦ κ. Μιχαὴλ Λάμπρου, βουλευτοῦ τότε Ἀρτης, τὰ τηλεγραφήματα τοῦ κ. Χ. Παλαμᾶ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ νομάρχου Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, τοῦ κ. Ι. Κορφωτάκη γυμνασιάρχου, τοῦ κ. Α. Γαλιάτσα εἰσαγγελέως, τοῦ κ. Ι. Χαραλάμπη τμηματάρχου, τοῦ κ. Ι. Καγκιάδη προέδρου Πρωτοδικῶν, τῆς εὐπαιδέτου κ. Βιρῆνης Πρινάρη, τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Φωνῆς τῆς Ἠπείρου» καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ζ. Ρώση καὶ πλείστων ἄλλων ἐγκρίτων ἀνδρῶν, καὶ ὡς περικαλλῆς κορυφὴ ἡ συμπαθεστάτη ἐπιστολὴ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, ὅστις μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναμνησθεταὶ τὴν ἐν Σέρραϊς τῆς Μακεδονίας μαθητείαν του παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς κ. Οἰκονόμου, ἀπτόν δὲ ταύτης ἐνθύμιον συγχρόνως ἀπέστειλεν αὐτοῖς ἐγγόλιπον διαγλύφων δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν εἰκόνων μετὰ θαυμαστῆς λεπτότητος εἰργασμένων.

Εὐθύς ἔπειτα οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου εὐσταλεῖς καὶ φαιδροὶ ἐξετέλεσαν τὰ ἐν τῷ προγράμματι εἰς δύο μέρη διηρημένῳ, ἀπαγγελίας, ᾄσματα, διαλόγους, χορωδίας, ἐναλλάξ ἐρχόμενα, ἅτινα ζωηρῶς ἐπευφημήθησαν ἅπαντα, ὡς ἐκλεκτά, ὑψηλὰς ἐννοίας ἐνέχοντα, συγκίνησιν ἐμποιοῦντα καὶ νοῦν τε καὶ καρδίαν ἀνυψοῦντα.

Τελειωθέντος τοῦ πρώτου μέρους τοῦ προγράμματος, παρῆλθεν ἐπὶ τοῦ βῆματος ὁ σεβαστὸς Διευθυντῆς κ. Οἰκονόμος. Τὸ εὐσωμον αὐτοῦ, τὸ σεμνὸν παρὰστημα καὶ ἡ συμπαθὴς ὄψις εἴλκυσαν ἀμέσως ἀπάντων ἀτενῆ τὰ βλέμματα καὶ σιγηλὸν συνεκράτησαν τὸ εὐμενὲς ἀκροατήριον. Διὰ σθεναρᾶς καὶ εὐήχου φωνῆς ἤρξατο ἀπαγγέλλων τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ἐν ᾧ διὰ γενικῶν γραμμῶν ἐξέθηκε τὴν ἱστορίαν τοῦ εἰκοσιπενταετοῦς βίου τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου ἀπὸ τοῦ 1869 ἔτους τῆς ἰδρύσεως του μέχρι τοῦ ἐνεστώτος σχολικοῦ ἔτους 1894. Τὸ προσίμιον τοῦ λόγου ἀριστοτέχνημα, ὁ ἐπίλογος συγκινητικώτατος καὶ ὄλος ὁ λόγος καλλιπείστατος καὶ ἀρμονικώτατος.

Ἡ ὑπὸ τῆς χορείας τῶν μαθητῶν μολπὴ τοῦ βασιλικοῦ ὕμνου ἐσήμανε τὴν λήξιν τῆς πανηγύρεως, πάντες δὲ ἀπήρχοντο ἀποκομίζοντες ἀρίστως ἐντυπώσεις, καὶ θερμῶς εὐχόμενοι εἰς τὸν κ. Οἰκονόμου δευτέραν εὐτυχῆ εἰκοσιπενταετηρίδα.

Τὸ καθ' ἡμᾶς καὶ μεθ' ἡμῶν πάντες οἱ ἐνδιεφερόμενοι καὶ ποθοῦντες ἑλληνικὴν τῶν υἱῶν των μόρφωσιν ἄς εὐχόμεθα νὰ ζήσῃ ἀκμαῖον τὸ «Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον» τοῦ κ. Π. Οἰκονόμου, ἐρειδόμενον εἰς τὴν ἀληθῆ ἐκτίμησιν τῆς ἀμερολήπτου καὶ Ἑλληνοφρονος κοινωνίας.

N....

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΟΑ

	Σελίς
Φέλιξ Φώρ (Μετ' εικόνας). 'Ο νῦν Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας.	18.....
Γεώργιος 'Αβέρωφ. (Μετ' εικόνας)	20— 22
Τραγούδια τῆς 'Αγάπης. (Ποίησις)	22.....
'Ο 'Ανδριάς τοῦ 'Αβέρωφ. (Εἰκὼν) μετ' ἄρθρου	23— 27
Μικροὶ στίχοι. (Ποίησις) ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.	27.....
Σπάνιος Νέος. 'Αλεξάνδρος Παπαδοπούλου	28— 31
'Αχιλλεὺς Παράσχος, Γεώργιος Παράσχος. (Μετ' εἰκόνων) ὑπὸ Τι- μολέοντος Φιλήμονος.	32— 42
ΣΑΤΑΝΑΣ καὶ ΧΡΙΣΤΙΝΑ. ('Ανέκδοτον Ποίημα + 'Αχιλλεὺς Παράσχου)	42— 49
ΤΟ ΤΕΚΝΟΝ ΤΟΥ ΒΡΥΚΟΔΑΚΟΣ ('Ανέκδοτον Ἔργον + 'Αχιλλεὺς Πα- ράσχου)	50— 55
Εἰς 'Αχ. Παράσχον. (Τὸ τελευταῖον ἀνέκδοτον Ποίημα ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ)	56— 61
Πατρικὴ Εὐτυχία. Τὸ Νόθο Κοράσι. (Ποίησις) Γερασίου Μαρκοῦ	61— 62
'Ανέκδοτον Γράμμα + Κώστα Κρυστάλλη	62— 63
Λουδοβίκος Παστέρ. (Μετ' εἰκόνας)	64.....
Οἱ Μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης (Κωμῳδία) Κλέωνος 'Ραγκαθῆ	65— 72
'Ενθύμησις. (Ποίησις) 'Αριστομένους Προβελεγγίου	72— 73
Διπλωματία καὶ Θέατρον. 'Αντωνίου Α. 'Ροντήρη	73— 76
Παῦλος Στεφάνοβιτς Σκυλίτσης. (Μετ' εἰκόνας)	77— 80
"Ἐνα Τραγῶδι. (Ποίησις) Πέτρου Βασιλικῶ	80.....
'Η Σφαγὴ τοῦ Προμυρίου. Γεωργίου Ν. Φιλάρετου	81— 86
Τραγούδια τῆς 'Αγάπης. (Ποίησις)	86.....
Νικόλαος Ζαρίφης. (Μετ' εἰκόνας)	87— 91
Φίλων 'Ιωάννου Φίλωνος. (Μετ' εἰκόνας) 'Ιωάννου 'Αρσένη.	92— 96
Βίος Καρόλου Sumner. Πῶς παρασκευάζονται οἱ Μεγάλοι Χαρακτῆρες. Καλλιόπης Α. Κεχαγιᾶ	97—113
'Ο Χριστὸς καὶ τὰ Παιδιά. Τοιχογραφία Α. Φιλαδελφῆος (Μετ' εἰκό- νας) Δ. 'Αναστασοπούλου	113—117
Πρωτοχρονιάς Δῶρο. (Ποίησις). 'Ανδρέου Μαρτζώκη.	117.....
"Ἐνα Κομμάτι Ζωῆς. (Μετ' εἰκόνων). Παύλου Νιρδᾶνα	118—125
Δάφνη. Παρασκευῆς Θ. Παππακώστα.	126—128
Τραγούδια τῆς Ἑρμιᾶς Χωρὶς Ἑσένα. (Ποίησις) Π. Βασιλικῶ	128.....
Πανταζῆς Βασάνης. (Μετ' εἰκόνας)	129—132
Κοινοβουλευτικὴ Εὐγλωττία <i>Erskine May</i> . Νικολάου Δ. Λεβίδου	133—145
Α'. Concettina . . . (Ποίησις). Διονυσίου Ἠλιακοπούλου	146—147
*Ἔρωσ—Γάμος—Γυναικίκες	147.....
"Ἐλληνες καὶ Φράγκοι. Θεμιστοκλέους Ν. Φιλαδελφῆος	148—150
Στὸν Ἔρωτα (Ποίησις) Marco Polo	150.....
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ (Μετ' εἰκόνων). 'Ανδρέου Γ. Κουντουριώτου. Ν. Παπ- παδοπούλου. Ἡρακλ. Ν. Πετιμεζᾶ. Γ. Παπαζήση. Μιλτ. 'Αξελου	151—160
Γαετάνος Μα Δε Ἄγγελις (Μετ' εἰκόνας). 'Ο νῦν Ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἐν Ἀθήναις Καθολικῶν	161.....
'Ο Οἶνος ὑπὸ Ὑγιεινῆν Ἐποψιν. (Μετ' εἰκόνων). 'Ιωάννου Λοβέρδου	162—174
Τρελλὴ Χαρὰ—Στερνὸ Φύλλο. (Ποίησις) 'Ιωάννου Γρυπάρη.	174—175

	Σελίς
'Εροϊκὸς Χότκαϊο. (Μετ' εἰκόνας). 'Ιωάννου 'Αρσένη	176—178
A Mon Illustre Ami P. Paraskevaides (Ποίησις). Η. Hauteceour	178—183
Σωματικαὶ Ἀσκήσεις. (Μετ' εἰκόνων) Τσακπίνη.	184—192
'Αντώνιος Κωμανὸς Παδάς. (Μετ' εἰκόνας)	193—197
Εἰς τὸ Λεύκωμα τῆς Δεσποινίδος . . . (Ποίησις) Στεφάνου Σκουλούδη.	197—198
Στιγμιότυπα ἐκ τοῦ Φυσικοῦ. 'Αλεξάνδρου Φιλαδελφῆος	198—202
Παρθένος—'Ονειρον. (Ποίησις). Τίμου	202—203
Ποιητικὰ Διηγήματα. Φιλήμων καὶ Βαυκίς. Κωστῆ Παλαμᾶ	203—208
'Αλέξανδρος Δουμάς υἱός. (Μετ' εἰκόνας)	209—210
'Ολυμπιακοὶ Ἀγῶνες. Τὸ Στάδιον. (Εἰκὼν)	211.....
Τὸ Ἡμέτερον Θέατρον. Φιλολογικὴ Ἐπιστολή. Σταματίου Δ. Βάλθη	212—215
'Ολος ὁ Κόσμος. (Ποίησις)	215.....
'Ιωάννης Τυπάλδος. (Μετ' εἰκόνας)	216—217
'Αλέξανδρος Ν. Μαυροκορδάτος. (Μετ' εἰκόνας)	218—220
Λευκὰ Τραγούδια. Ἡ Πρῶτὴ Μέρα. Μιλτ. Α. Μαλακᾶση	220.....
'Αψυχοὶ Ἡρώες. (Εἰκόνες ἐκ τοῦ Φυσικοῦ). Ἡλ. Ἰ. Οἰκονομοπούλου	221—223
ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗ (Μετ' εἰκόνας). Μ. Ι. Γαλανοῦ.	224—227
<i>Chorin</i> . (Μετ' εἰκόνας). . . Ἐρασμίας Ν. Καλλισπέρη	228—236
Γενικαὶ Γραμμαὶ	236—238
Μικρὸν Ἐλάττωμα ὁ Ἐνθουσιασμός. Ζαχαρούλας Μ. Λαμπῆ.	238—240
'Ιωάννης Θεοφιλάτος. (Μετ' εἰκόνας)	241—250
"Ἐξ Λευκὰ Τραγούδια. (Ποίησις) Μιλτ. Α. Μαλακᾶση	251—253
Μικρὸς Ἱστορίες. 'Ο Θάνατος τοῦ Παληκαρίου — 'Ο Γάμος τῆς Λιγε- ρῆς. Γιάννου Ἐπαχτίτου.	254—257
<i>Hyacinthus</i> . (Ποίησις) Α. Χ. Β.	257.....
Πανεπιστημιακαὶ Ἑορταί. Τὰ Ἐγκαίνα τῆς Νέας Σορδόννης Γεωργίου Ν. Καλλισπέρη	258—271
Χαμένοι Ἀντίλοιοι (Ποίησις). Λάμπρου Πορφύρα	272—273
Χαρακτῆρες. 'Ο Κατ' Ἐπάγγελμα Φιλάνθρωπος. Τύπος Παγκόσμιος. Ἐμ- μανουὴλ Σ. Λυκούδη.	274—280
Τραγούδια τοῦ Ἔρωτος. (Ποίησις)	280.....
'Η Συνταγὴ τοῦ Ἰατροῦ ὑπὸ <i>Jacques Lozère</i> ... Β.	281—285
'Ἔρωσ—Γάμος—Γυναικίκες	285—288
'Ιωάννης Κ. Τυπάλδος Χαριτάτος. (Μετ' εἰκόνας)	289—293
'Αντώνιος Κανέλλης. (Μετ' εἰκόνας)	294—297
Ψεύτης. (Ποίησις) 'Αχιλλεὺς Καραβία	297.....
Γεώργιος Θ. Ῥετσίνας. (Μετ' εἰκόνας). Καὶ Ἄρθρων Φιλοπόιμενος Πα- ρασκευαίδου—Ἐμμανουὴλ Γ. Καφαμπέλη	298—301
Παράσκευη Θ. Παππακώστα (Μετ' εἰκόνας). . . 'Ιωάννου Ἄρσένη.	302—304
'Η Νῆξ (Ἐκ τῶν τοῦ Κ. Φλαμπαριώνας). Παρασκευῆς Θ. Παππακώστα	305—312
'Ἐσπερινός. (Ποίησις) Γιάννου Ἐπαχτίτου	312—313
'Ο Μικρὸς Ἀνθοπώλης. 'Ιωάννου Κ. Καμπούρογλου.	314—320
Ἄττησις Φωτογραφίας (Ποίησις). Κ. Λιθιεράτου	320.....
ΤΕΡΑΤΑ, ΓΟΝΙΜΟΤΗΣ, ΠΟΛΥΤΕΚΝΙΑ, ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΑ. Ἄνέκδοτον ἔρ- γον + ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΕΝΟΥ (Μετ' εἰκόνας)	321—355
Τραγουδάκια τῆς Ἀγάπης μου (Ποίησις)	355.....
Γεράσιμος Μπίνης. (Μετ' εἰκόνας)	356—357
'Αθηνᾶ Β. Βεναρδάκη. (Μετ' εἰκόνας)	358—360
Εἰς Ἀθηναῖν Β. Βεναρδάκη (Ποίησις) Παναγ. Συνοδινῶ, Δημ. Γρ. Καμπού- ρογλου, Π. Ζητουνιάτου	360—361
Βασίλειος Μαλάμος. (Μετ' εἰκόνας)	362—363
'Ανέκδοτον συγχαρητήριον ποίημα + Δ. Ἄντωνοπούλου	363.....
'Ιωάννης Ν. Σπουργίτης. (Μετ' εἰκόνας)	364—365
Τραγούδια τοῦ Ἔρωτος (Ποίησις)	365.....
Δ. Α. ΔΑΜΙΑΝΟΣ. (Μετ' εἰκόνας) Ἄλεξ. Φιλαδελφῆος	366—367
Τὸ Τραγῶδι.—'Η Εἰκὼν τοῦ Ἔρωτος (Ποίησις) Δ. Α. Δαμιανῶ	368.....
'Απὸ Πειραιῶς μέχρι Μετεώρων. Ἄνδρέου Κορδέλλα	369—383
Χανοῦμ. Στὰ Χεῖλῃ τῆς. (Ποίησις)	383—384

Δ. Ποζνιάκ. Διατί 'Εματαιώθη ή 'Εσπερίς μου (Διήγημα) 'Αγαθ. Γ. Κων- σταντινίδου	385—399
'Απελις 'Ερωσ (Ποίησις) Ε. Ευστρατιάδου	400—401
ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ	402—401
ΜΟΥΣΙΚΗ. Στὰ Δάση Μέσα. Ὑπὸ 'Ελλης 'Αριστέως	
ΔΕΝ Μ'ΑΓΑΠΑΣ. Μελωδία δι' Ἄσμα καὶ Κλειδοκύμβαλον ὑπὸ Δ. Θ. Ροδίου.	

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ 'Εθνικοῦ 'Ημερολογίου εὐελπιστεῖ ὅτι τὸ 'Ελληνικὸν Δημόσιον καὶ οἱ ἀπανταχοῦ ἀναγνώσται αὐτοῦ θὰ ἐκτιμῆσωσιν ἰδιαζόντως τοὺς νέους φιλοτίμους αὐτῆς ἀγῶνας καὶ μόχθους, εἰς οὓς ὑπεβλήθη πρὸς παρασκευὴν τοῦ παρόντος τόμου. Καυχᾶται, ὅτι ὁ δωδέκατος αὐτῆς τόμος τοῦ 1896 ἀποτελεῖ τὸ κράτιστον ἔτος τῆς ὅλης σειρᾶς τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», παρουσιάζων ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ περιπλέον καὶ τὴν τελείαν καλλιτεχνικὴν παρασκευὴν, ἣν τῇ ἠσφάλισε καὶ διὰ τὸ μέλλον πλέον, ὁ σύνδεσμος αὐτῆς μετὰ τοῦ μοναδικοῦ παρ' ἡμῖν ἀρίστου καὶ εὐρωπαϊκωτάτου Τυπογραφείου τῆς «Ἐστίας».

Θὰ παρέδλεπεν ὅμως ὑψιστον εὐγνωμοσύνης καθῆκον, ἐὰν μὴ καὶ δημοσίᾳ διεκήρυτε τὰς ἀλθισμονήτους αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν πολῦτιμον φίλον ἱατρὸν κ. **Θεοχάρην Α. Τεόχαν** ἐκ τῶν αἰσθηματικωτέρων καὶ εὐελπίδων νέων ἐπιστημόνων, εἰς οὗ τὴν γενναίαν καὶ ἀφιλοκερδιστάτην ὑποστήριξιν κυρίως ὀφείλει τὰς νέας μεγάλας προόδους τοῦ 'Εθνικοῦ 'Ημερολογίου, ὅπερ ἐξ εὐγνώμονος αἰσθήματος ἀναγράφει τὸ συμπαθὲς ὄνομά του μετὰ τῶν πρωτίστων παραγόντων τῆς 'Εθνικῆς αὐτοῦ σταδιοδρομίας καὶ εὐδοκιμήσεως.

Moderato

ff

pp

pp

cresc.

λούλουδα είναι στον κάμπο μα δη. με να ερωτη-

ὅσα λυθόντα ἐν σπονδῶν
μαθήματα, ἐρωτηθήσαν
νι ὅλ' αὐτὰ μ' ἀποκρίθησαν
πῶς εἶν' ἔν' ἡ ἀγαπᾷς

-3-

ὅσα λυθόντα ἐν σπονδῶν
μαθήματα, ἐρωτηθήσαν
νι ὅλ' αὐτὰ μ' ἀποκρίθησαν
πῶς εἶν' ἡ ἀγαπᾷς

-2-

ὅσα λυθόντα ἐν σπονδῶν
μαθήματα, ἐρωτηθήσαν
νι ὅλ' αὐτὰ μ' ἀποκρίθησαν
πῶς εἶν' ἡ ἀγαπᾷς

Introduzione.

p h. g.

Chant.

Στά δά ση με-σα τα πουλιά στους κάμπος

Dolce

τα λου-λού-δια για την α.

correo.

γα-πη τους γλυ-ια το-νί-ζου-νε τρα-γού...

δια για την α... για την τους γλυ-

χά το-νί-ζουνε τραγούδια Μά η οι.

rallent.

Handwritten musical score system 1. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line has the lyrics "τη σου ην χλαο στα για". The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Handwritten musical score system 2. The vocal line continues with "τι σου να μο... να χη για-τι χλαο." The piano accompaniment includes a *piu forte* marking and some chordal textures.

Handwritten musical score system 3. The vocal line has "τη σου και... οι και οτι τι μου." The piano accompaniment features a *cresc.* marking and a steady accompaniment.

Handwritten musical score system 4. The vocal line has "οι... λα να... χη για-τι χλαο." The piano accompaniment includes a *cresc.* marking and continues the accompaniment.

Handwritten musical score system 5. The vocal line has "τη σου και οι και σου τι μου." The piano accompaniment includes a *8.* marking and a *rall.* marking.

Handwritten musical score system 6. The vocal line has "οι... λα να... χη." The piano accompaniment includes a *Rall.* marking and a *plég.* marking.

Handwritten musical score system 7. This system shows the piano accompaniment with a *I* and *II* marking, and a *Fine.* marking.

Handwritten musical score system 8. The vocal line has "Ετα δα οη". The piano accompaniment includes a *rall.* marking and a *D.C. al fine.* marking.

Σ' τὰ δάση μίσα τὰ πουλιὰ
στους κάμπους τὰ λουλούδια
γιά τήν ἀγάπη τους γλυκά
τονίζουνε τραγούδια

Μά η̄ δική σου η̄ καρδιά
γιατί βοηεῖ μονάχη,
γιατί κι αὐτή δέν χαίρεται,
σάν τί μαυρίλα νάχη;

